

JAROSLAV HAŠEK

POVÍDKY II

OBSAH

ZE ŽIVOTA MILOSTNÉHO, RODINNÉHO I SPOLEČENSKÉHO

Boje s domovnicí

Drobílkovo milostné dobrodružství

Šťastný domov

Jak jsem si přišival knoflík ke kalhotám

Jak vypadají ženy

Kradení lidí

Osudy společenského člověka

Otcovské radosti pana Motejzlíka

Společenské lži

Trampoty pana Tenkrátá

Vařím si vejce na měkko

Z praktického života

ALKOHOL, ABSTINENCE A JINÉ NEŘESTI

Alkoholická idylka

Dobrodružství pana Karafiáta

Jak se stal pan Karaus alkoholikem

O bludném cyklistovi

Pokus o abstinenci večírek čili Americká zábava

Psychiatrická záhada

Silvestr abstinentů

Velmi spleťitá historie o špatném vínu

Zápas s Armádou spásy

DĚTI, ŠTUDENTI A JEJICH VZDĚLAVATELÉ

Časopisy pro mládež
Dobrodružství s nahým klukem
Duchovní cvičení s překážkami
Hodina pravopisu
Hovor s malým Mílou
Jak se Baluška naučil lhát
Jaké máme trápení s tetou
Logické a nelogické hlavy
Mnemotechnika
Muž a žena v manželství
Náš dům
Pepíček Nový vypravuje o zasnoubení své sestry
Školní čítanky
Školní výlet
Terciánská vzpoura

NOVINY A PSANÍ VŮBEC

Dotazy a odpovědi
Jak se máme chovat doma, na ulici, v úřadech, v obchodech, v divadlech, na aeroplánu a na fotbalových zápasech
Interview s panem censorem
Lidská ješitnost
Malá polemička
Malý oznamovatel Národní politiky
Malý oznamovatel Národní politiky – Nabídnutí k sňatku
Něco o inserátech
Nedělní zábavná příloha
O vhodných názvech
Osířelé dítě a tajemná jeho matka
Polemika mezi Hlasy od Nučic a Nučickou stráží
Rady pro život
Román z Malého oznamovatele v Národní politice za řadu dní
Stručný obsah krvavého románu
Tragický konec sekundána Petišky

Vyhubení praktikantů speditérské firmy Kobkán

Vzdělávací čítanka

Předmluva

Několik ukázek

PÁNBŮH A JEHO SLUŽEBNÍCI

Fialový hrom

Hřích faráře Ondřeje

Idyla z chudobince na Žižkově

Kam to vede, když člověk vystoupí z církve

Povídka z pekla

Smutný konec nádražní misie

Světci a zvířata

ZVÍŘATA DVOU I VÍCENOHÁ

Aféra s křečkem

Kynologický ústav

Má drahá přítelkyně Julča

Nešťastná historie s kocourem

O nejošklivějším psu Balabánovi

Obecní býk v Jablečnu

Ohař pana barona

Podivuhodné dobrodružství indického kačera v městském parku

Povídka o kočce

Povídka z hipodromu

V přírodovědeckém časopise

Vliv hudby na zvířata

ZE ŽIVOTA MILOSTNÉHO, RODINNÉHO I SPOLEČENSKÉHO

Boje s domovníky

Jest vskutku velmi zvláštní má nechuť k domovníkům. Což za to mohou, že zamykají vrata domovní v hodinách večerních a že člověk jim musí platit za otevření?

Jest to obmezování osobní svobody, rozhodl jsem, rozbíraje dopodrobna svou nechuť k domovníkům, a stejně mám zlost na ně, na vykonavatele tohoto obmezování, jako na lidi, kteří první způsobili tento stav. Ostatně jsem „dítětem doby“ (jaké to duchaplné vyjádření, bohužel opsané) a zrozený v hříších svých rodičů (ještě duchaplnější a dtto), kteří také nenáviděli, zejména o Novém roce, domovníky, jako hodný jejich syn umínil jsem si, že vypovím, kamkoliv přijdu, boj všem těm klíčníkům, boj, ve kterém někdo prohraje a ten někdo že musí být oni, kteří šoupavým krokem za noci, osvětlující průjezd zapálenou svíčkou, otvírají s bručením dvěře domů.

Domovníka, kde jsem dříve bydlel, hleděl jsem ušetřit a také jsem ho šetřil, jsa velkomyslným, poněvadž ten byl tak hodný, že nechával dvěře otevřeny po celou noc, neboť již v šest hodin byl vždy tak opilý, že si lehl do postele a spal až do rána.

Chodíval jsem v noci, domů a vždy nalezl jsem vrata otevřena.

Domácí pán tohoto domu měl srdce šlechetné: Zavolal mne k sobě a řekl: „Ctěný pane, náš domovník jest nepořádný, ale omlouvám to jeho stářím, vyhnal bych ho darebáka již dávno, kdyby nebyl mým soukojencem.“

Slovo „soukojenec“ slyšel jsem ponejprv, a proto jsem se otázal: „Jak to, dovolu?“

„To je tak,“ pravil starý domácí. „Můžete toho někde užít. Jest to velmi dojemné. Matka má byla velmi slabá a museli mne dát kojít. Není-liž pravda, že může být z toho, povídka? A tak se stalo, že nynějšího domovníka matka kojila mne současně s ním. To jest tedy můj soukojenec.“ Puklo by mně srdce, kdybych ho vyhnal pro jeho nepořádnost. O vás, ctěný pane, slyšel jsem, že chodíváte pozdě, v noci domů. Proto učiníte mně vždy laskavost, že zamknete za sebou dům, aby aspoň na několik hodin byl zavřený. „Kdy obyčejně chodíte domů?“

„Po druhé hodině noční,“ odvětil jsem.

„Výborně, to se hodí,“ řekl pan domácí, „to se znamenitě hodí. Nikdy neslyšel jsem, že by se zloději vloupali do domu před druhou hodinou noční. Ostatně u nás není se čeho obávat, poněvadž mám na bytě sám jednoho zloděje, ale přece opatrnosti nikdy nezbývá. Dávám vám, ctěný pane, klíč od domu úplně zadarmo. Co tomu říkáte?“

„Pane,“ odpověděl jsem hrdě, „vy říkáte, že máte zloděje na bytu. Dobře, ještě dnes dám výpověď.“

„Ale dovolte,“ usmál se domácí, „ten zloděj vlastně už zlodějem není a platí pořádně činži“. Jest to zloděj ve výslužbě a nyní dělá detektiva.

„Přechovávám detektivů jako detektiv,“ řekl jsem uraženě, „a proto dávám výpověď, nehledě ani k tomu, že jste mne urazil nabídkou, abych zavíral dům po druhé hodině noční namíste vašeho soukojence. Nedám se urážet. Och, jsem hrdý. V mých žilách koluje šlechtická krev. Aspoň tak myslím od té doby, kdy zůstal jsem po příkladu jednoho šlechtice dlužen za doutníky!“

Tak jsem z ruky propustil příležitost mít zadarmo klíč od domu a být vlastně domovníkem. Přestěhoval jsem se jinam. Tento dům byl činžák, a proto domovník byl tučný chlapík, který urazil mé oko již při prvním setkání.

Předně co mne urazilo, byla jeho nezdvořilost. Chlap byl tak nezdvořilý, že když jsem odpoledne, kdy jsem se přistěhoval do podnájmu k jedné vdově, šel domů, zastavil, mne zcela drze na chodbě a ptal se, kam jdu.

„Předně vám do toho nic není,“ řekl jsem, „jest to neslušnost, ale abych vám dokázal, že já jsem slušný člověk...“

„Jsem zde domovníkem,“ vpadl mně do věty.

„A já jsem slušný člověk,“ pokračoval jsem dále, „a proto vám řeknu, že zde, bydlím.“

„A u koho? Směl bych se ptát?“ tázal se posměšně tlustý domovník.

„U paní Rádlové,“ odpověděl jsem.

„Ta má vždycky na bytě takové,“ zabručel domovník.

„Jak to, takové?“ tázal jsem se zlostně.

„Nu, takové, takové,“ odvětil domovník klidně.

Počkej, chlape, myslil jsem si, jda do nového bytu, jak vidím, neudělal jsem na tebe dobrý dojem, ale nemysli si, že ty na mne. Vzbudil jsi ošklivost u mne, jakmile jsem tě uviděl. Boj jest vypovězen. Přijímám.

Předně prostudoval jsem domácí řád, zejména důkladně naučil se § 19 domácího řádu: „Domovní vrata otvírají se od 1. dubna až do posledního října o 5. hodině ranní a zavírají se o 10. hodině večerní, od 1. listopadu do posledního března otvírají se o 6. hodině ranní a zavírají se o 9. hodině večerní.“

Dnes jest 5. dubna, řekl jsem si prvního dne, uvidíme, zdali domovník dodržuje přesně domácí řád a zavírá o 10. hodině.

Proti svému zvyku přišel jsem již ve tři čtvrtě na deset domů a zpozoroval jsem ku svému úžasu, že domovní vrata jsou zavřena.

Zazvonil jsem zuřivě několikrát za sebou. Za zavřenými vraty ozvalo se klepání pantoflí, kde dveře nedobře přiléhaly, zasvítily proužky světla, zarachotil klíč v zámku a otevřely se domovní vrata.

Za vraty stál domovník nastavuje ruku. Jak jsem měl chuť udeřit ho do nastavené ruky! Opanoval jsem se však a kráčel dále.

Tlustý domovník zamkl vrata, a šouraje se za mnou, pravil: „Mladý pán dneska nemá pětník?“

Mlčel jsem a zahýbal do chodby. Domovník za mnou klepal pantoflemi, jejichž údery tichou chodbou zněly: „Pětník, pětník, pětník.“

Náhle se zastavil, položil svícen na zem a řekl: „Mladý pane, jsou němý nebo co?“

Aniž bych odpověděl, stoupal jsem z chodby na schody a za mnou zněl ještě domovníkův hlas: „Mladý pane, jsou mi dlužen pětník, tak nedělají špínu.“

Musel jsem se usmát jeho naivnosti: Ten člověk myslí, že může zavírat dle své libosti, aby mohl brát peníze. Ba chce za to, že překračuje domácí řád, ještě peníze. Což pro něho neplatí předpis, že domovní vrata zavírají se od 1. dubna až do posledního října v deset hodin? Nu, podíváme se!

Následující večer opět ve tři čtvrtě na deset zvonil jsem zuřivě u domu. Klepání pantoflí, zarachocení klíče. Domovník stál za vraty, opět nastavoval ruku a řekl:

„Se včerejškem, mladý pane, šesták.“

Neodpověděl jsem a mlčky kráčel k svému bytu. „Mladý pane,“ křičel za mnou, „nedělají si kašpara. Jsou mi dlužen šesták.“

Naivní člověk!

Následující den opakovalo se to samé. Domovník uvítal mne slovy: „S dneškem patnáct krejcarů.“ Samo sebou se rozumí, že jsem neodpověděl. Neříkal mi již mladý pane. Užíval prostě slova pane, vkládaje do svého přízvuku mnoho pohrdlivého tónu. Poprvé ve svém životě slyšel jsem slovo „vy špindíro“, kterým za mnou volal.

Tak se to opakovalo celý týden. Když řekl: „Pane, s dneškem pětatřicet krejcarů,“ zdálo se mně, že za ten týden o polovičku zhubeněl.

„Kdy to skončíme, pane,“ křičel v ten den za mnou na schody. „Chcete si ze mne dělat blázna? Nebo jste takový mladík?“

Stále jsem mlčel. Mlčel jsem po celých čtrnáct dní, zvoně pravidelně každý den ve tři čtvrtě na deset.

„Sedmdesát krejcarů, špíno!“ křičel za mnou čtrnáctého dne domovník. „Sedmdesát krejcarů!“ Kdy mně dáte sedmdesát krejcarů? Křičel to ve tmě, poněvadž už třetí den, když viděl, že se vracím domů, zhasl hned vždy svíčku, koje se patrně nadějí, že se ve tmě na schodech potluču.

Mé hrobové mlčení přivádělo ho pomalu do zoufalství. Když za tři neděle otvíral mně opět v tu dobu vrata, nastavená ruka třásla se mu a hlas jeho byl nějak třaslavě zbarven.

„Dělá to zlatý a pět krejcarů, pane,“ pravil zamykaje vrata. „Co tomu říkáte?“

Nic. Mlčky jako jindy šel jsem domů. Za mnou plynulo na schody tlumené vzdychnutí a hlas: „Dělá to zlatý a pět krejcarů.“

To nebyl již vyzývavý hlas, to bylo jakési zoufalé volání ve tmách, prosba o milost, hlas, vyzývající, abych opět duševní pokoj vrátil tomu muži, bych odpověděl, aby věděl, na čem vlastně je.

Posledního dubna otevřel mně nesměle dvěře a pravil tiše: „Dělá to šestadvacetkrát pět krejcarů, to je zlatý třicet krejcarů.“ Zamkl dvěře a tázal se ještě nesmělejším hlasem: „Zítřka na prvého?“ a chystal se zhasnout svíčku.

Nezhasl si ji však, zůstal stát s otevřenými ústy. Promluvil jsem totiž: „Ano, zítřka to vyrovnáme.“

Domovník se vzpamatoval a pravil: „Jest dobře, mladý, pane!“ A šel mne s rozsvícenou svíčkou doprovodit až do druhého poschodí.

„Zítřka to urovnáme,“ řekl ještě jednou důvěrně u mého pokoje.

„Ano, zítřka,“ odpověděl jsem usmívaje se.

Bylo slyšet jeho veselý hvizdot, když sestupoval po schodech dolů.

Ráno jsem ho potkal. Nespal asi radostí celou noc ve volné chvíli ani okamžik, měl pod očima kruhy:

Řekl mně: „Má poklona, mladý pane! Tedy dnes.“

„Ano, dnes.“

Přišel jsem domů o druhé hodině noční. Zazvonil jsem a netrvalo dlouho, domovník přiběhl.

Vytáhl jsem z kapsy dvacet haléřů. „Zde máte za své namáhání,“ řekl jsem klidně.

„Ano,“ usmál se nic netušící domovník zamykaje vrata, „a ještě dostanu zlatý třicet krejcarů.“

„Tak pojedte s sebou,“ řekl jsem, také se usmívaje.

Když jsme přišli na konec chodby, kde visel v rámu zasklený domácí řád, pravil jsem: „Posvěťte laskavě nahoru.“

Nic netušící muž posvítíl a já spustil: „Tak, teď se podívejte na konec § 19 domácího řádu. Čtete. Za otvírání vrat platí se poplatek po půlnoci deset krejcarů. Jakým právem chcete ode mne zlatý čtyřicet krejcarů za otevření domu ve dvě hodiny v noci?“

Domovník počal zaraženě koktat: „Od 5. dubna až do posledního otvíral jsem vám vždy ve tři čtvrtě na deset. Zůstal jste dlužen zlatý třicet krejcarů, a včera jste řekl, že to skončujete.“

„To také skončuji,“ pravil jsem klidně. „Jen si přečtete začátek § 19 domácího řádu. Vidím, že nemáte k tomu dosti síly. Přečtu vám to sám. Domácí vrata zavírají se od 1. dubna až do konce října o desáté hodině. Vy jste, pane, libovolně zavíral vrata v dubnu o 9. hodině. Vy jste překročil domácí řád, za jehož plnění odpovídáte. Vy jste provozoval hrůzovládu, pane. A já vám nejsem nic dlužen, a také nezaplátím.“

Pásl jsem se radostně na jeho změně v tváři. Domovník počal koktat cosi o klekání a o svatém Jiří, o spotřebě plynu, pak chytil se za hlavu.

Svíčka vypadla mu z ruky, dal ruku na srdce, vykřikl: „Ženo, děti!“ a klesl na schody. Ranila ho mrtvice! Poněvadž v domě říkali, že jsem vinen jeho smrtí, odstěhoval jsem se jinam.

Domovník toho dvoupatrového domu zdál se býti velmi slušný člověk, pozdravil mne hned uctivě slovy: „Milostpane!“

Oděn byl velmi slušně, takže dělal dobrý dojem. Nenosil jako jiní čepici a špinavé kalhoty, které mne vždy uváděly v odpor, neklepal po celý den pantoflemi jako jiní, neměl opilé vzezření, nestál jako mnozí před domem, když posluha na vozíku přivezl celý můj majetek, skládající se z jednoho kufru a haldy novin.

Jak říkám, velmi dobrý dojem udělal na mne. Dojem byl tím větší, když jednou potkal mne zrána a řekl: „Sloužil jsem v Bosně, milostpane.“

V květnu mám zvyk, že chodívám až ráno domů, což činím jen z toho důvodu, že jsem poetické duše, a krásné květnové ráno vždy mne nadchne k básnění.

Tak jsem také tento květen chodil ráno domů, až jednou, když přišel jsem již v půl šesté, shledal jsem, že domovní vrata jsou zavřena.

Zazvoním, a když se objevil domovník, celý rozespálý, bral jsem se klidně dále, ačkoliv mrzel jsem se v duchu, že domovník zklamal mou důvěru. Vždyť má se otvírat o páté hodině ranní.

„Neplátím vám nic,“ řekl jsem k němu, „vy jste, jak vidím, zaspal a vrata neotevřel.“

„Až v šest hodin, milostpane,“ odpověděl domovník, „otvírají se vrata.“

„Podívejme se,“ pravil jsem rozhorleně, „od čeho jsou domácí řády?“

„My nemáme žádný domácí řád,“ odvětil domovník, „u nás jest samá pořádná partaj.“

„Ale nepořádný domovník,“ pravil jsem. Napadla mne myšlenka. Podíval jsem se na něho.

„Jak se opovažujete v takovém oděvu otvírat dvéře,“ tázal jsem se přísně, „vždyť máte na

sobě jen podvlékačky a košili. Víte, co je to mravopočestnost? Kdybych byl dívkou, víte, že bych se rděl, ačkoliv mne to jako mravného muže také uráží?“

„Deset krejcarů!“ volal za mnou domovník.

„Nikdy!“ křičel jsem nazpět. „Nikdy vám nezaplatím, když vy nestydíte se v takovém úboru otvírat domovní vrata. Mrzí mne, že jsem se ve vás zklamal.“

Šel jsem ležet a dlouho jsem nemohl usnout. Tak ke všemu zde nemají ani domácí řád. Dobrá! Mohu potom dělat, co je mně libo. Mohu se vracet, kdy chci, a neplatit za otevření, mohu dělat rámus, mohu hvízdát, mohl bych čmárat po zdích, mohl bych štípat dříví v kuchyni, mohl bych otloukat omítku na chodbě, mohl bych polévat chodby, co bych ještě všechno mohl dělat!

Vracel jsem se libovolně v noci domů a neplatil jsem, jda po schodech zpíval jsem a hvízdal, na všech stěnách chodby psal jsem verše, pozval jsem si jednoho známého, který dovedl kreslit, a ten nakreslil uhlem na chodbu domovníka ve spodních kalhotách.

Až konečně se do toho vložila domovnice. Stalo se to takto: Vrátil jsem se asi o 3. hodině ránní, a k mému zděšení šla mně otevřít domovnice. Ve spodničce, držíc velký klíč v jedné a malou petrolejovou lampičku v druhé ruce, vypadala příšerně.

„Na mě si nepřijdou,“ spustila, jakmile jsem vstoupil, „na mě jsou krátký, voni lumpe, ještě jednou vám povídám, můj muž má podágra z toho všeho, von se nastyd vod tý doby, co jsou voni tady na bytě.“ A řekla mně toho ještě víc.

Se ženskými zásadně boje nevedu, a proto jsem mlčel.

„Vode dneška votvírám já,“ sípala za mnou, „a řeknu jim toho ještě víc a vždycky jim něco řeknu.“

Radši jsem se z toho domu odstěhoval. „Proč radši?“ tázal jsem se sám sebe. „Proto,“ upokojil jsem se, „že má zášť platí jen domovníkům, a ne jejich ženám.“

Hlavním bodem mého boje s domovnicí bylo hledět je zkrátit na jejich neodůvodněném příjmu, a proto našel jsem si byt s klíčem od domu.

Byla to velmi hodná kvartýrská, u které jsem bydlel a která, když mně odevzdávala klíč od domu, řekla: „Vy máte asi noční zaměstnání?“

„Ovšem,“ odpověděl jsem prostě, „někdy jest to mrzutá věc, že hostince se zavírají už ve dvě hodiny v noci.“ Bylo to pro mne rozkoší, když jsa pánem celého domu, maje klíč v kapse, ubíral jsem se v noci domů. Jak hrdě vyňal jsem vždy přede dveřmi klíč a jak s blaženým pocitem zastrčil do zámku. Naslouchal jsem blaženě, jak pero zámku se otvírá se zvukem „rup! rup!“

Kde jsi, domovníku? Nepotřebuji tě.

Jednou ráno, když jsem, vrátiv se pozdě, spal tvrdě, probudil mne hluk a hlasy na chodbě. Ozvalo se zaklepání, a když jsem otevřel, spatřil jsem strážníka: „Pardon,“ řekl strážník, „vám neukradli nic?“

„Jak to?“ tázal jsem se udiveně. „Někdo nechal v noci klíč ve vratech a nějaký zloděj vnikl do domu.“ V prvním poschodí okradli kancelistu, domovníkovům ukradli peřinu.

„Prokristapána,“ vykřikl jsem radostně, „okradli také domovníka?“

„Ano.“

Ten někdo, kdo nechal klíč ve vratech, byl jsem já, nebylo pochyby. Klíč nikde. V kabátu, ve vestě, zkrátka nikde.

Nikdo z celého domu kromě mne neměl klíč od domovních vrat. Dostal jsem výpověď, na druhé straně měl jsem však zadostiučinění, že osud zvolil si mne za nástroj.

Domovníkovům ukradli peřinu! Osud se mstil za mne. Byt našel jsem si nahoře na Vinohradech. Znamení byt. Vyhlídka do zahrad. Možná, že zde chtěli založiti vilovou čtvrť. Z domu muselo se jít přes dvorek u zahrádky a za dvorkem byla zeď a do té byla teprve zasazena domovní vrata. Chtěl-li domovník otevřít dům, musel napřed otevřít dvěře na dvorek, a pak jít přes celý dvorek a vrata na ulici odemknout.

Jak říkám, stavěli zde snad kdysi vilovou čtvrť, poněvadž v té ulici byly samé takové domy, nanejvýš dvoupatrové se dvorkem a domovními vraty ve zdi. Mám duši vojenskou. Hned když jsem najímal byt, zpozoroval jsem ten dvorek a vrata na ulici. „Výborně!“ zvolal jsem v duchu, „domovníkovi zde nemusíš dát ani krejcar, přijdeš-li po zavření.“

Hleď! Napřed zazvoníš. Zvonek je na zídce, pak zídku přečlezeš, skryješ se na dvorku v rohu, kde je ten keř, a když domovník půjde přes dvorek k vratům, ty zatím rychle dvěřmi skočíš tiše na chodbu a domů. A pak je to romantické, vždyť teď již pomalu samá próza bez romantiky převládá.

První pokus se velmi dobře zdařil. Zazvonil jsem, přešel zídku, skryl se v temnu keře, domovník otevřel dvěře, na chodbu a kráčel přes dvorek s klíčem ku vratům. Netušil nic! Vyklouzl jsem tiše z keře, jeden skok, lehký, kočičí, a již jsem byl na chodbě. Tiše vzhůru po schodech, a když také tak tiše otevíral jsem dvěře svého pokoje, slyšel jsem dole láteření domovníka, že někdo si udělal legraci, zazvonil a utekl.

Opakoval jsem to třikrát vždy se zdarem. Domovník strašně nadával a otevřel rychle vrata na ulici, vyběhl až doprostřed ulice pátraje, kdo zas zvonil.

Dělal jsem to již zcela mechanicky. Jednou v růžové náladě vracel jsem se domů a zase stiskl zvonek, přešel zídku a běžel jsem do kouta skrýt se v keři. Hrůzou jsem zkameněl. Keř tam nebyl. Přešel jsem zídku cizího domu.

Co teď? Nežli jsem mohl dáti myšlenky dohromady, otevřely se dvéře na dvorek a v nich objevil se domovník. Dal jsem se na útěk k zídce. Domovník za mnou. Přehoupl jsem se přes zídku napolovic, když vtom on mne nazpátek strhl na dlažbu dvorku, padl na mne celou tíží svého těla a křičel ze všech sil: „Pomóc, pomóc!“

Přiběhla patrola a vysvětlilo se vše. Ten ničemný cizí domovník byl tak smělý, že chtěl na mně ještě 20 haléřů za otevření.

A dnes? Dnes jedu na venek, kde není domovníků, na malou, tichou dědinu, kde chci vypracovati stanovy Mezinárodního spolku proti domovníkům.

Veselá Praha – 1. 11., 1. 12. 1908.

Drobílkovo milostné dobrodružství

Jsou na světě šlechetné povahy, které vykonávají však přitom trpný úkol lidí klamaných, lidí, kteří dožijí se konečně všelijakého nevděku. Zejména pokud se týče styků těchto šlechetníků s druhým pohlavím, přichází se přecasto k tomu názoru, že právě ty nejšlechetnější muže klamou ženy nejraději a že ti nejšlechetnější mužové mívají v lásce velká neštěstí. Tak i Drobílek, který jest vždy ochoten podepsat směnku Machovi, býval občas nešťastně zamilován.

Miloval Barušku, kuchařku z restaurace U svíčky, děvče venkovské, buclaté a naivní, a kdysi osmělil se jí říci, že by rád s ní šel do kinematografu. „Vy sviňáku,“ odpověděla Baruška, „co si to o mně myslíte?“ — Od té doby Drobílek Barušku ctil, a kdykoliv mluvílo se o ženách, říkával, že poznal jedinou poctivou dívku, a to že byla Baruška. Byla to ta, jež o několik let později ukroutila k ránu, když dávala na kávu, v bytě svých zaměstnavatelů kohoutek u vodovodu, a když nemohla vodu zastavit, skočila z třetího patra a zabila se. Tak umírají jen nihilisti na Rusi.

Pak miloval Drobílek jednu švadlenu. Zahrnoval ji svou přízní tak, že ve své dobrotě a poctivosti beze všeho zlého úmyslu vyzval ji jednou na výlet a na určené místo schůzky dostavil se s velkým balíkem pod paží. „Co to nesete?“ tázala se ona mladá dívka s půvabným úsměvem, když sedali na parník, aby odjeli na Závist. „Až v lese, slečno, tady je moc lidí,“ odvětil Drobílek, dívaje se jí oddaně do očí. A když konečně byli v lese a seděli na místě, skrytém všem lidským zrakům, přitulil se Drobílek ku své druhé lásce a řekl jí něžně: „Mám s sebou, zlatoušku, dvoje podvlékačky a dvě košile a také nitě mám s sebou. Ty podvlékačky jsou v rozkroku rozpárané a ty košile mají díry na lokti. Zlatoušku, spravte mně to tady.“ A

otáčeje se nadšeně, zvolal: „Podívejte se, jak ptáci krásně zpívají!“ — A vypravuje nám o tom, Drobílek vždycky vzdychl a dodával: „Víte, že mi řekla sprost'áku? Než jsem jí mohl ty podvlékačky a košile podat, že byla pryč? Co ta ženská si myslela, když jsem jí říkal, abychom zalezli do houští?“ —

Pak dlouhý čas pohlížel na ženy s nedůvěrou, až konečně jednoho dne prohlásil, že ho miluje jedna majitelka vinárny, poněvadž tam vždycky hodně utratí. Když přestal utrácet, přestala ho také milovat a Drobílek seznal, že ženy nestojí za nic. A zříkal se všech žen, až do oné doby, kdy seznámil se s dceruškou hostinského, kam chodíval na obědy. „Kupodivu,“ říkával Drobílek, „ten hostinský má několik dcer a já miluji právě jen tu jednu. To je prazvláštní náhoda. S tou se musím oženit, jestli mně do toho nic nevleze.“ Ale vlezl mu do toho přítel Förster. „Slečno,“ řekl jednoho dne k té, kterou Drobílek tolik miloval, „vy si nesmíte Drobílka vzít, poněvadž miluji vás sám. Jestli však ani mne si nechcete vzít, uděláte nejlepší, když z domova utečete.“

Příštího dne slavil Drobílek své zasnoubení se slečnou Vilmou. Hodinu po zasnoubení přišel Förster a promluvil ke snoubence Drobílkově delší řeč, v níž vysvětloval, že nečiní dobře, když si chce vzít Drobílka, poněvadž je ještě mladá, za druhé že on sám ji miluje a že učiní nejlepší, jak už jí předešle říkal, když uteče z domova a nechá všeho být... A nechce-li od Drobílka upustit, že on sám Drobílka přinutí, aby se jí vzdal a udělal si známost s některou její sestrou. Pak jí navrhl, aby utekla hned v noci a přespala zatím někde v hotelu a napsala Drobílkovi, aby jí to odpustil, že to bude velká legrace. A aby mu tam také napsala, že ho nemá ráda, to že bude ještě větší legrace. Že jsme všichni na to zvědaví. Pak ji nechal stát na chodbě, zavolal Drobílka a řekl, že by slečna Vilma si přála o samotě s ním pohovořit o dalších plánech do budoucnosti. Tak Drobílek stál s Vilmou na chodbě půl hodiny a vrátiv se řekl: „To hodné děvče pláče štěstím, jelikož jsem jí vyložil, že už mám objednaný nábytek a že jsem všechno zařídil, aby byly tři ohlášky najednou.“ Nato jsme oslavovali zasnoubení Drobílkovo a Förster měl řeč, ve které pravil, že sice zasnoubení jest důležitým vstupem do nového života, ale že žádný člověk nesmí se domnívat, že zasnoubení jest již ukončením, a objav něžně Drobílka, řekl: „Byť by tě stihly jakékoliv nehody v tvém životě, pamatuj vždycky, že jsem já tvým nejlepším přítelem.“

Téže noci slečna Vilma utekla.

Když druhého dne Drobílek přišel jako obyčejně k obědu, těše se na moučník, který tak rád jedl, shledal toto: ve výčepu seděl otec Vilmy, maje před sebou sklenici s černým pivem, a uzřev Drobílka, zvolal: „Pane Drobílku, já si rvu vlasy, víc vám nemusím říkat.“ Pln údivu vstoupil do lokálu a spatřil tam vzadu sedět paní hostinskou uplakanou a ze dveří kuchyně

vykukovaly uplakané tváře všech pěti dcer a ubrečená číšnice přistoupila k Drobílkovi a řekla: „Ubohý pane Drobílku, už to víte? Vilma utekla.“

„Ale nedali jste mně moučnick?“ zvolal Drobílek ustrašeně. To když zaslechla paní hostinská, spráskla ruce a běžíc do kuchyně volala na své dcery: „Ježíšmarjá, pan Drobílek se z toho zbláznil.“ A vtom již přistoupil k Drobílkovi hostinský a odevzdal mu tento lístek, psaný rukou slečny Vilmy:

Pane Drobílku, velectěný pane Drobílku! Prosím Vás tisíckrát za odpuštění, že Vás nemám ráda a že jsem utekla. Vaše Vás milující Vilma.

A zatímco dobrému otci Vilmy tekly slzy z očí, zastrčil Drobílek dopis do kapsy a řekl úzkostlivě: „Ale pane hostinský, nechali jste mi přece ten moučnick?“

A vtom již přicházela slečna Boženka, slze jí kapaly na velkou porci malinového nákypu, který předložila Drobílkovi se slovy:

„Ubohý pane Drobílku, tohle jste vždycky rád jedl. A ona utekla v noci.“ A Drobílek, zakusuje se do nákypu s blaženým úsměvem, řekl: „Zaplaťpámbu, už jsem měl strach, že jste mi ten moučnick nenechali.“

O tom případě dodává, když přijde na to řeč: „Jakživ už tak velkou porci moučnicku nedostanu jako tenkrát, když mi utekla nevěsta. To jsem si tenkrát pochutnal.“

Šťastný domov

I.

Šest let snaží se v Čechách Šimáčkův Šťastný domov učinit každou domácnost spokojenou, každé manželství klidným a šťastným. O tom jsem se přesvědčil sám.

Nepostrádatelné pokyny pro každou domácnost vyřítí se každých čtrnáct dní z administrace v Jeruzalémské ulici, šíříce všude štěstí. Pokud se mne týče, plakal bych.

Manželka svěřila mně týden po svatbě sladké tajemství, že odbírá Šťastný domov.

„Právě přišlo dnes číslo, jsou tam velice důležité pokyny. Uvidíš, že mnoho získáme, budeme-li se řídit dle něho.“ Když jsem se vrátil domů, panoval zvláštní ruch v kuchyni.

Žena s očima zářícíma štěstím vyšla mně vstříc a volala: „Podařilo se to!“ Vzala mne za ruku a vedla do kuchyně. „Udělal jsem to přesně, jak je to napsáno ve Šťastném domovu. Polila jsem brazilské ořechy vařící vodou a ponechala v ní patnáct minut, pak se dají jádra lehce vyloupnout.“ Měla nehoráznou radost.

„Ale drahoušku, co ti napadlo kupovat brazilské ořechy, kdopak je jí, copak je potřebujeme?“

„Ty hlupáčku,“ pravila žena, „tady stojí černé na bílém: „Polejou-li se brazilské ořechy vařící vodou. Můžeme je také máčet po 5 až 6 dnů suché ve vodě: Pojd' dál a uvidíš, že tvoje žena nezahlála.“

V ložnici bylo cítit kafr. „Vyleštila jsem podle pokynů ve Šťastném domově postele kafrovým olejem: Zpozoroval jsem, že bílé postele z javorového dřeva touto procedurou zčernaly.“

„Ale vždyť jsou černé,“ namítl jsem.

„To nevádí,“ pravila sladce, „ve Šťastném domově jest rubrika Hovorna pro odběratelky časopisu, kde obdrží tazatelka odpověď z kteréhokoliv oboru práce a vědění. Optám se, jak lze zčernalý nábytek opravit. Dnes už mně odpověděli v té rubrice na můj dotaz o původu prstenu. To ti přečtu: „Prsten (J. H. v K.) sloužil mnohem dříve k příkrývání lidského těla nežli oděv...“

Udělal se mně špatně a lehl jsem si na oتمان. Zatím drahá žena nelenila. Dle pokynů obsažených v posledním došlém čísle Šťastného domova voskem a solí snažila se vyčistit rez na cihličce, kterého tam nebylo. Namočila mně suché boty do petroleje, aby změkly, polila si ruce inkoustem, aby mohla šťávou ze zralých hroznů tyto inkoustové skvrny odstranit, a sháněla se po červeném víně, poněvadž chtěla zkusit, zdali opravdu zmizí skvrny po červeném víně z prádla, když se toto namočí na den do kyselého mléka a pak vypere vodou. Konečně přinesla služka červené víno a drahá neúnavná ženuška polila mou košili červeným vínem a máčela ji v kyselém mléce.

Pak vyvařila kartáčky na zuby, poněvadž mezi různými pokyny stálo: „Vyvaříš-li nový kartáček na zuby, udržíš jej delší dobu.“ Bohužel vrátila se s holým držátkem. To nejdůležitější, štětinky, vypadaly ve vařící vodě. Samo sebou se rozumí, že mně vytkla, proč kupuji padělané zubní kartáčky.

Pak počala manipulovat s budíkem přesně dle pokynů ve Šťastném domově, kde bylo vysvětleno, že vaří-li se vejce, má se natáhnout budík na určitou minutu, když spustí, jsou vejce uvařeny. Bavila se tak hodinu.

Pak mně začala vytýkat, že jsem do domácnosti nepřinesl žádných držátek na zboží, že mohla z nich zhotovit kozlíčky na příbory, slánky a podobné pěkné věci, jako to už udělalo mnoho odběratelek Šťastného domova, čímž zajisté se docílí, že v takové domácnosti, kde využít kují tak krásným způsobem držátek na zboží, panuje naprostá spokojenost a blaženost.

„A tohle také zavedu,“ pravila a podala mně zatrhnutý článkuček v novém čísle: „Jak učím kuřáka spořít. Můj muž kupuje doutníky v krabici po 100 kusech. Kdykoli takovou krabici koupí, vezmu jemu nepozorovaně z každé vrstvy 3–4 doutníky, které uschovám. Když pak

mu doutníků v krabici ubývá, tu mu z uschovaných 1–2 nazpět do krabice přidám. Tím způsobem vydrží bednička doutníků mnohem déle.“

Samo sebou se rozumí, že celý večer věnovala Šťastnému domovu.

Vyrobila prkénko na krájení salámu, dřevěný rámeček na sušení vlněných punčoch a konečně věšák na princesový úbor. Poněvadž však princesový úbor neměla, chtěla, abych jí jej koupil. Nato natřela koš na prádlo bílou fermežovou barvou a nesla ho kolem mých černých šatů, které právě služka kartáčovala, a plna radosti se vrátila se zprávou, že ihned napíše dotaz redakci Šťastného domova, jakým způsobem zmizí bílá fermežová barva z černých šatů.

„My odběratelky,“ pravila, „pracujeme jedna pro druhou. Každý zodpovězený dotaz jest pro všechny čtenářky nenahraditelným prostředkem, jak učiniti domácnost šťastnou. A my musíme býti hodně šťastni. Zítřka mně pomůžeš vyzdobit záchod, jak je v tomto čísle navrženo. Polepíme stěny černými a bílými čtverci z tvrdého papíru.“

Na noc pak musil jsem obléci vestu, poněvadž v článku Pravá míra otužení stálo, že veliký anglický hygienik Herbert Spencer spával ve vestě.

Ve tři hodiny ráno probudil mne budík. „Musíme vstávat,“ pravila žena. „Četla jsem, že nejlépe se duševně pracuje od tří hodin ráno do sedmi. Šťastný domov vypsál cenu tři set korun pro tu odběratelku, která podá nejlepší recept, jak využítovati zbytků z kapounů a slepic. Pomoz mně přemýšlet.“

V šest hodin mně řekla, že jsem blbec, poněvadž koukám už tři hodiny do prázdna a nic mě nenapadá.

Od šesti do půl sedmé vykládala mně, že celé folianty trestní vypravují o morální bídě a nejhorších zločinech mužů. Žena inteligentní, s mravní silou, nikdy není tak darebná a bídná jako muži, a přece si muž stále osobuje právo býti neobmezeným vládcem, jehož vůli, třeba nespravedlivé, musí se žena podrobiti, a žena taková ubohá.

Mluvila půl hodiny, že cítí jasně, jak se na ženě prohřešuje celá lidská společnost, ukládá-li jí mlčeti a trpěti. Sama jsouc, volila by raději smrt než takový život, ale pomyšlení na děti brání jí zbaviti se rázem svého trápení.

„Ale vždyť nemáš děti...“

„To je jedno a do toho ti nic není,“ odpověděla rozhodně, „vy muži nic neumíte než nás ženy sužovat. Ženy nemají nikde zastání, žádný zákon je nechrání a jsou vydány zcela v plen svým trýznitelům. Ach, jak budu ráda, až budeš pryč. Překážíš mně, musím vybrat ze Šťastného domova, co mám dnes zvláštního uvařit.“

„Ale drahoušku,“ řekl jsem nesměle, „nemusilo by to být snad zvláštní, třeba jen něco obyčejného.“ Ani neodpověděla.

Celé dopoledne vyvstávaly před mým zrakem hrůzné obrazy prapodivných, kombinovaných jídel. Zaraženě vstoupil jsem v poledne do dveří našeho bytu.

Ženuška políbila mne upřímně a s tváří, z níž vyzařovalo štěstí, pravila vítězoslavně: „Dnes máme řízky skopové, z hovězího napodobené, nadívané napodobenou vlašskou pikantní zavařeninou zeleninovou. To je z nových předpisů z minulého čísla.“

Bylo to dobře napsáno, ale nebylo to k jídlu. Svou porci dal jsem do misky pro našeho psa. Čichl k tomu, svěsil ohon, zalezl pod skříň a vrčel.

Drahé ženušce bylo též špatně a poslala mne pryč, že si lehne. Když jsem se večer vrátil, našel jsem v jídelně tři, v předním pokoji dvě a v kuchyni stála u jedné bedny má drahá žena a řezala pilkou prkna z jiné bedny.

„Čekám na tebe,“ pravila vlídně. „Ve Šťastném domovu“ objevila jsem, jak každá šetrná hospodyně může ze starých beden sama zhotoviti si postel pro služku. Když jsi odešel, prodala jsem služčinu postel truhláři a na- koupila za to bedny a truhlářské nástroje.

„Ach bože, bože! Toto píši z turecké Soluně, kam jsem utekl před Šťastným domovem, jenž má za účel učinit každou domácnost šťastnou a spokojenou.“

II.

Uprchnuv tedy před Šťastným domovem, který přináší domovům štěstí, do tohoto města, byl jsem úplně šťasten a blažen, ačkoliv právě tam vraždili křesťany. Šestkrát jsem s námahou utekl před krvelačnými mohamedány, ale to zdálo se mně rozkoší vůči tomu, být bezprostředním svědkem ničivé působnosti Šťastného domova.

Šest neděl žil jsem tak v úplné blaženosti, když vtom obdržel jsem psaní od své ženy.

Bylo zářící, plné laskavosti. Psala mně, že zatímco jsem se odebral do Turecka, seznala, že bez Šťastného domova byl by život holou pouští. Ví-li, co jest „Nurso“. „Nurso“ toť samovařící přístroj v kruhu rodinném, který dostane jedna z předplatitelek úplně zadarmo. Pak nepotřebuje kuchyň, a tu již dala předem zbořit kamna v kuchyni, poněvadž když vyhraje, „Nurso“, bude tam stát ten přístroj. „Nurso“ je víc než kamna. „Nurso“ znamená štěstí. Představuje si, jak já budu v „Nurso“ vařit a jak budeme mít uprostřed sebe ten samovařící přístroj, takže budeme úplně šťastni. O mém náhlém odjezdu zpravila hned redakci Šťastného domova a oni jí ze soucitu zaslali 20 druhů semen na zeleninu a 20 druhů na květiny a v listárně redakce jí odpověděli, aby si koupila časopis Šimáčkův Čtverlístek.

Dopis byl psán velice něžně a v druhé půli byla vyslovena prosba, abych vypátral a jí zaslal nějaký recept na přípravu pravého tureckého pilafu, který ona uveřejní v Šťastném domovu,

aby i ostatní čtenářky byly hodně šťastny. To bylo první přání, druhé bylo, abych vypátral turecký jídelní lístek na 365 dnů v roce pro skromnou rodinu tureckou. Pak byla třetí prosba, abych jí poslal nějaké zbytky tureckých látek, že si z nich chce dle návodu v posledním čísle Šťastného domova udělat hadry na utírání zrcadel.

Čtvrtá a poslední její žádost dýchala onou upřímností, která mne zahнала až sem do Turecka. Psala, abych prostřednictvím rakousko-uherského konsula v Soluni pokusil se vymoci na turecké vládě, aby tureckým ženám bylo dovoleno vydávat pro sebe list na způsob Šťastného domova. Ona sama že se pokusí sdělit tyto své myšlenky písemně na zdejší konzulát a doufá ve veliký úspěch. Psaní končilo sdělením, že dle rady, poskytnuté jí v listárně, upotřebila velice prakticky mé nové letní šaty, které jsem měl dvakrát na sobě. Rozpárala je, rozstříhala a ušila z nich tři páry dětských kalhot, které zaslala do redakce Šťastného domova s prosbou, aby byly dány tomu hodnému hošíkovi, který svým vlivem přiměje otce, aby mamince předplatil Šťastný domov.

Na konci stály verše:

„Ó, Šťastný domove!“

Nás pod ochranu svoji vem,
jak matka dítě v loktech chová vždy znova,
buď Lásky šťastným domove...

Po přečtení toho jsem plakal dlouho do noci. Za čtrnáct dní nato byl jsem zavolán na rakouský konzulát. Konzul, velice příjemný pán, ukázal mně předně na konzulát zaslanou petici, podepsanou sto padesáti předplatitelkami Šťastného domova, aby turecká vláda nebránila tureckým ženám číst Šťastný domov.

„Pak přišel,“ pravil velice smutně, „jeden ročník na ukázkou. Má paní má kuchařku Češku a ta zabrala se předevírem do čtení a dnes je z ní úplný vrták. Pojd'te se na ni podívat, co vyvádí.“

Šli jsme. Vchod do kuchyně byl ověnčen růžemi a v této girlandě byl zhotoven tento nápis neumělou rukou na tvrdém papíru: „Šťastný domov přináší konzulátům štěstí.“

Uprostřed mnoha beden seděla má krajanka, která chtěla i zde vybudovat štěstí od základů, a štípala právě nějakou lavici.

„Pst!“ pravila, kladouc si prst na rty. „Jen tiše, aby se Šťastný domov nezlobil, že ho rušíte v práci. Z těchto beden udělám, jak to chce Šťastný domov, moderní a vkusný kuchyňský nábytek. Chcete vidět mou hlínu?“ Ukázala na velký kopec hlíny v rohu. „Z toho budu zhotovovat dle Šťastného domova pro tento dům hrnce a jiné kuchyňské nářadí.“ Chytila mne

za ruku a volala, blýskajíc očima vášnivě: „A vidíte, že pak budeme šťastni, hodně šťastni.“ A držíc mne za ruce, deklamovala ta dobrá, popletená duše: „Chtěl byste, aby vaše štěstí bylo trvale zabezpečeno, aby nikdy ničím nebylo zkaleno, naopak aby stále a do budoucnosti, čím dále tím více na vás rozlévala se záře štěstí a spokojenosti v plném jasu? Odebírejte Šťastný domov!“

Utekl jsem odtamtud a druhého dne svou krajanku, sotva jsem se probudil, nalezl jsem za dveřmi.

Vlekla s sebou kus stromu. „Přináším vám,“ pravila, „to dřevo. Z tohoto dřeva můžete si udělat věšák, jak to stojí v 16. čísle Šťastného domova. Koupíte si věšák někde u obchodníka a dle toho zhotovíte si sám druhý a první prodáte, nebo z něho zhotovíte vkusné podstavce pod nohy ke skříním...“

V tom okamžiku uzrál ve mně pevný úmysl, že otrávím celou redakci Šťastného domova, a orientálním vlakem vracel jsem se ještě téhož dne do Prahy.

III.

Když jsem se vrátil ze Soluně domů, čekalo mne velké překvapení. Salón byl bez nábytku, úplně bez nábytku, a ten krásný černý nábytek v mé nepřítomnosti má dobrá žena prodala.

Se zářící tváří ukázala mně různé malby po prázdných stěnách, kterými nahradila velice vkusně, jak tvrdila, jednotlivé kusy nábytku. Dala si záležet, aby velké trymó namalovala věrně, podobně i pianino, takže uchvácen, musel jsem si sednout na zem.

„Dle Šťastného domova máme ozdobovat svůj příbytek,“ pravila pevným hlasem, „a řekni mně, nevypadá-li tento namalovaný stůl lépe než skutečný?“

Svalit se z něčeho bylo holou nemožností, a proto jsem se jen položil na podlahu.

„A proč, drahoušku, jsi prodala tento nábytek? Stálo to snad také ve Šťastném domovu, že v salóně nemá být nábytek?“

„Ty hlupáčku,“ pravila, „nábytek jsem prodala jen proto, abychom mohli být hodně šťastni, abychom měli svá vlastní párátka, víš, párátka své vlastní výroby. Četla jsem v Šťastném domovu, že pečlivá hospodyňka, aby ušetřila peněz, má si sama vyrábět párátka. Takové párátko, zhotovené její ručkou, činí jejího manžela šťastným a spokojeným po každém jídle a z takového párátka dýše to pravé rodinné štěstí, které chce Šťastný domov. Z párátek doma zhotovených rozlévá se záře štěstí a spokojenosti, byt novomanželů naplňuje se jasem a usměvavým klidem, který zušlechťuje.“ Obrátila jsem se tedy k redakci Šťastného domova s dotazem, jak se párátka doma vyrábějí. Dostala jsem odpověď, abych si koupila publikaci

Šťastného domova: Domáci dílnu. Koupila jsem tedy dva ročníky, poněvadž se knihy nemají dle Šťastného domova kupovat jen po jednom exempláři, neboť jest to neváznost k duševní práci. Vždyť, můj hlupáčku, i těch obyčejných sirek kupujeme několik balíčků najednou. V Domáci dílně jsem našla pokyn, že o výrobě párátok lze se dočíst v jiné publikaci Šťastného domova, v Domácím vševědu, a ten stál 30 korun. V Domácím vševědu našla jsem poznámku, že párátka jsou obyčejně ze dřeva a o jich výrobě že možno se dočíst v některém z minulých ročníků Šimáčkova Čtverlístku. Koupila jsem tedy Šimáčkovy Čtverlístky a tam jsem se dočetla, že tedy možno párátka vyrábět doma pomocí patentovaného strojku, který lze obdržet u firmy Coudrine Frères v Luzernu ve Švýcařích a že možno též je vyrábět jen pomocí obyčejného nože. Dle Šťastného domova vím, že strojní výroba přijde mnohem laciněji, i objednala jsem si stroj. Stál 480 franků. Kde jsem však měla vzít peníze? Prodala jsem tedy nábytek ze salónu a svou knihovnu, poněvadž potřebovala jsem mnoho peněz na lipové dříví a na vodní motor ku hnaní stroje. Ze Šťastného domova vím, že nákup má se díti ve velkém, a proto jsem si dala práci a koupila dvě staleté lípy na Šumavě, dala porazit, rozřezat a odvézt do Prahy. A nyní slyš! Až do dneška vyrobila jsem 8 miliónů párátok, které jsem složila do sklepa a do kůlny ve vedlejší domě, kterou jsem najala nahodile za velmi levný peníz. Dva milióny párátok věnovala jsem Šťastnému domovu pro tu odběratelku, která podá nejlepší recept na bramborové lívance. „A my máme teď doma 6 miliónů párátok na zuby, vid', že budeme teď šťastni, hodně šťastni, a že se ti bude doma líbit a neodjedeš mně nikam do Turecka.“

Byl jsem tak šťastným, že jsem z toho padl do mdlob. Probudil jsem se v sudě od kyselého zelí. Když jsem z něho vylezl, pravila mně má pečlivá žena, že ve Šťastném domovu kdysi stálo, že výpary z kyselého zelí brání mdlobě. Šla tedy dolů a koupila tam prázdný sud od zelí.

„Co bude teď se sudem?“ tázal jsem se.

„Teď sud buď dáme do domácí lékárníčky, nebo ještě lépe, podívám se do některého ročníku Šťastného domova – hned jsem tady.“

Vrátila se s ročníkem od loňska a četla: „Pilná hospodyňka dovede i ze sudu od zelí učinit pravý zázrak. Stačí k tomu jen trošku píce a obratem ruky utvoří z takového sudu kočárek pro děti...“

Musil jsem na chvíli zase strčit hlavu do sudu.

„Lépe se ještě na kočárek pro děti hodí sud od petroleje,“ četla má drahá žena, „neboť se v něm nedrží štěnice. Vidíš, my tedy musíme mít děti.“

Tak jsme tedy dělali, jak to chtěl Šťastný domov. Trávili jsme tak čas až do večera, kdy mne ženuška odvedla do jídelny, kde mně předložila půl uzenice a asi za 0,2 haléře chleba.

„Ve Šťastném domovu stojí,“ pravila, „že se má jíst před spaním velice málo a po jídle že se má člověk proběhnout, nejlépe že je vykonávat horské túry. Nemá-li však člověk možnost lézt po skrovné večeři do hor, stačí též, leze-li po domácím žebříku.“

Odvlekla mne do kuchyně. Tam byl ke stropu připevněn důkladný žebřík.

„Žebřík ten jsem zhotovila sama dle receptu ve Šťastném domovu. Koupila jsem z dražby čtyři staré skříně a z těch jsem to stloukla dohromady.“ Její oči zářily blažeností. „Také máme činky, abych však je nemusila kupovat, neboť šetrná hospodyně nerada vyhazuje peníze za věci, které si může zhotovit sama, slila jsem je z tvých starých cínových džbánů po babičce.“ Z toho mne rozbolelo okolí žaludku a musel jsem utéct na záchod, kde mě překvapila jeho nádherná výzdoba. Ruka mé ženy vyzdobila tento záchod dle hesla „Zdobte své příbytky!“ skutečně báječně krásně a ladně.

Zadní stěnu záchodu vyplňovala tato krásná báseň:

Tichounce, tiše, samo k duši
se v lásce štěstí přihlásí,
ráj blahý člověk v ňadru tuší
a modlitbu ret šeptá si:

Ó, drahé kouzlo domova,
kéž lásky svaté požehnání tě chrání,
všech bouří zlých tě povždy uchová.
Ó lásko, bdi nud tímto prahem,
by zloba nevstoupila naň,
nám v žití radostném a blahým
náš domov šťastný tady chraň!

Žena se dobyla za mnou na záchod, či spíše do toho chrámu umění, který byl vyzdoben perským kobercem z vyprodaného salónu.

Ne, to nebyl záchod, to byl šťastný domov v pravém slova smyslu, to bylo ideální sídlo šťastného člověka, který zde může nalézt jas a vzdělání svůj estetický vkus.

„Ozdobujme své záchodky,“ řekla žena, „tak stojí v minulém čísle Šťastného domova, neboť na záchodku tráví člověk jednu šestnáctinu svého života, to znamená dle Šťastného domova, že dosáhne-li člověk věku 80 let, sedí na záchodě pět let a těch pět let měl by prožít v nějaké

díře, o kterou nikdo nedbá a kteráž doba jest s to zničití jeho vkus? Záchodek má být pečlivě upraveným koutkem, ze kterého by dýchalo to pravé domácí štěstí, jaké chce Šťastný domov.“

Nesmíte se tedy divit, že jsem v té krásně ozdobené místnosti proseděl celou noc.

IV.

Ranní slunce našlo mne tedy ještě v onom prostoru. Prošlo do tohoto idylického koutku oknem polepeným papírem, který rozdělen v pestrobarevné čtverce propouštěl sem slunečný jas pestrými pruhy světla jako do gotické katedrály, a to slunce opřelo se svými paprsky právě na vnitřní stěnu dveří záchodu, kde viselo „Deset rad Šťastného domova pro štěstí v manželství“

Nastával pro mne nový den s novými útrapami, den plný zoufání.

Bylo právě pondělí, a stejně mohl jsem beznadějně zvolat: „Tenhle tejděn pěkně začíná!“ jako onen ubohý lotr, kterého v pondělí věšeli.

A také jsem to zvolal, když opustiv k sedmé hodině svůj azyl, našel jsem na stole v jídelně místo snídaně pořádný kus ledu a svou ženu našel jsem stejně energickou jako včera. Před ní – jak se samo sebou rozumí – byl rozložen Šťastný domov.

„Budeme,“ řekla beze všeho uvítání, „nyní polykat kousky ledu na lačný žaludek, toť jediný prostředek aby si člověk uchoval veselou mysl po celý den. Čti!“

Na otevřené stránce časopisu byl článek Proč eskymácké ženy nikdy nepláčou?

„Poněvadž, můj hlupáčku, každé ráno polykají kousek ledu. Kdybys článek četl, seznal bys, jak eskymácká žena žije spokojeně proti nám. Ona ví, že vzala si jen muže a nikoliv nadčlověka, a po sňatku zapudí hned jakoukoliv myšlenku, že za jiného se mohla vdátí lépe. Z lásky k muži snaží se eskymácká žena odložit všechny chyby a nepřesvědčuje nikdy slzami, nýbrž důvody, a nikdy neučiní si ze svého muže svého velitele přílišnou ústupností. Jaká to krásná slova! Kéž by i u nás v Čechách ženy konečně pochopily, že mají též právo pracovat po boku muže, který se nikdy nestane jejich velitelem. Bohužel, my ženy jsme doposud příliš povolnými, jsme ubohými trpitelkami, náš osud je smutný úděl otroka, a tím jsme samy vinny svou ústupností. Ale ode dneška neustoupím ani na krok od svého přesvědčení a nedám se znásilňovat tebou nebo obmezovat v čemkoliv.“

Ubohá trpitelka nacpala mně kus ledu do úst a asi tak, jako když husu cpeme šiškami, vměstnala do mého „volete“ ten kus zmrzlé vody, divže jsem se nezadusil.

Pak odešla do kuchyně a vrátila se s miskou syrových bramborů, rozřezaných na plátky, posypaných solí s rozetřeným česnekem, a nějakým odvarem v čajové konvici.

Podivnou kouřící tekutinu nalila mně do šálku a vysvětlila: „Teď budeš pít čaj Šťastného domova, na jehož vynalezení obdržela jsem v tvé nepřítomnosti první cenu, a to elegantní kuchyňské váhy, takže máme dnes dvoje. Čaj ten způsobil velkou senzaci a pije se všude, kde se chce ušetřit peníze za snídani. V každé rodině snad mají za oknem fuchsie, čaj se tedy skládá z fuchsiového usušeného listí a obyčejného sena, které může každý na ulici si utrhnout z kolemjedoucího vozu se senem, aby měl štěstí a snídani. Kvůli chuti přidává se do tohoto čaje tymián nebo bobkové listí, skořice, hřebíček, a kvůli úspoře cukru sladí se melasou. Jest to velice výživné a působí dobře na oběh krve. Také se dá zlepšit jeho chuť listy břechťanu nebo ještě lépe květem magnólií. Kvůli barvě přidává se do něho slupka z cibule, a komu je cítit z úst, něco kmínu. Kdo trpí nespavostí, tomu se vaří s višňovými stopkami. Jest to univerzální čaj a bude ti jistě výborně chutnat.“

A také mně chutnal, jenže asi tak, jako kdybych padl ústy do hnojnice.

„A co je s těmi plátky syrových brambor?“ tázal jsem se, když jsem se vzpamatoval. „Ty si mám dát teď na břicho na způsob křenových placek?“

Dala se do smíchu. „To budeme přece jíst, ty hlupáčku! To jsem četla v loňském ročníku, že to jedí k snídani černoši na ostrově Haiti.“

„Aby byli veselí?“

„Ale ne, ty jsi hloupý až hrůza! Aby nedostali zimnici a snášeli lépe podnebí.“

Abych tedy i já snesl útrapy podnebí, snědl jsem asi jeden koláček a polilo mne takové horko, které bylo rychle vystřídáno pocitem strašlivé zimy, že jsem se začal klepat a třást jako pes, který spadl v zimě pod led.

„Dám ti likér Šťastného domova,“ řekla žena, přičemž poznamenala, že vypadám tak blbě jako nejzpuštější kretén na světě.

Nežli jsem se napil, vysvětlila mně, že likér Šťastného domova si hotoví každá pečlivá hospodyňka doma sama. „Vezme se zeměžluč, ta se povaří v černé kávě, odvar přeleje se přes listí levandule a sušené hřebíčky. Dá se to vařit asi hodinu a přidá na každý litr gram čištěné sody a do všeho rozmačká osm citrónů. Litř odvaru se smíchá s litrem rumu a osolí.“

Nalila mně toho skleničku, a jakmile jsem to se zavřenýma očima spolkl, pocítil jsem, že mně můj žaludek chce vyskočit ke stropu. Opustit tak věrného přítele bylo by neodpustitelnou zradou, a proto jsem vyskočil s ním a zůstal vězet v rabicové stěně, která dělila jídelnu od kuchyně.

Má dobrá energická žena neztratila duchapřítomnost. Odběhla do kuchyně, aby se mnou mohla lépe mluvit, poněvadž půl těla s hlavou bylo v kuchyni a jediné zadní část mé osoby posměšně hleděla na láhev likéru Šťastného domova v jídelně.

Dobrá žena objevila se též výtečnou a starostlivou hospodyní. Předně se mne zeptala, zdali mně nepraskly šle. Řekl jsem, že nevím. Řekla, že jestli se tak stalo, že mně zhotoví šle z mé barevné vesty, nebo ještě lépe z koberce, to že jsou pevnější.

Pak listovala v Domácím vševědu, až našla heslo „rabicové stěny“. Měli jsme oba velkou radost, že oprava rabicových stěn nevyžaduje velkého nákladu, ale o podobné situaci, ve které jsem se nacházel, nebylo v Domácím vševědu zmínky, podobně jako ve Šťastném domově. Stálo tam jen, že se velké hřeby nesmí zatloukat do tenkých rabicových stěn.

Spustila nyní hrozné výčitky, když přečetla tu větu. To však na mé situaci ničeho nezměnilo a ona konečně počala uvažovat, jak by mne vysvobodila. Pravila, že chápe ohromnou cenu společného života, ale co by to bylo za společný život, kdybych já místo po jejím boku vězel i nadále v rabicové stěně. Chce žít uvědoměle dny štěstí a jasu, které i mně budou posilou ve dnech šera a neštěstí.

Počala zčistajasna deklamovat: „Uvědom si jasně práva a povinnosti k sobě, rodině a světu, žij dle nejlepšího svého přesvědčení! Připrav se náležitě k mateřství. (Ve mně hrklo. Ještě to ke všemu!) Připrav se k mateřství jak po stránce zdravotně, tak výchovně. – Největší štěstí života spatřuj ve svých dětech a ve vychování jich tak, aby byly lepší, dokonalejší a šťastnější, než jsi ty sám.“

Pak prohlásila, že se jde obléknout, že vyhledá majitele domu, že promluví se svým otcem, zdali by tento dům nekoupil a že pak ho přemluví, aby ho dal zbourat a tak mne vysvobodil. Pak zase měla jiný plán, že si vymůže na policii svolení k nákupu dynamitu a že mne dá odstřelit. Měla vůbec jeden plán rozkošnější než druhý. A nakonec prohlásila, že půjde do redakce Šťastného domova optat se o radu.

Oblékla se a odešla. Byla to trapná chvíle, která stávala se tím trapnější, čím její návrat přestal být chvílí a prodloužil se na hodiny. Naštěstí počal v mých útrobach pracovat čaj Šťastného domova a ten bramborový koláček s česnekem a snad i ten likér. Měl bych se vlastně stydět o tom psát, ale ještě dnes mám takovou radost z toho, že to musím napsat. Budiž k mé omluvě řečeno, že jsem byl v bytě úplně sám, tedy že jsem se neprohřešil proti společenskému tónu, a jestli jsem se i neslušně zachoval, budiž mně to prominuto, neboť to mne vysvobodilo z mé velice nemilé situace. Člověk by nevěřil, jak často nepatrná detonace stačí, aby rabička spadla. Slušné to tedy ode mne nebylo, ale po té detonaci, ne větší než kdyby se vystřelilo z malého hmoždíře, povolila stěna a zřítela se a já s ní. Byl jsem osvobozen a odběhl do jídelny

otevřít okno. Jak jsem vykoukl z okna, spatřil jsem svou drahou ženu, která když mne uviděla, zatvářila se kysele.

Když přišla nahoru, řekla, že to je ode mne nehezké, že vymohla ve Šťastném domovu uspořádání ankety „Jak odstranit zaražené předměty z rabicové stěny“. Řekli jí, že případ je velice zajímavý a že anketa je mnohoslibná. Ovšemže neřekla, že v té rabicové stěně vezím já, nýbrž že náhodou do té rabicové stěny zapadla její tchyně, která tu byla na návštěvě. A tu jí v redakci řekli, aby i za cenu sebezapření hleděla udržet mír a shodu s příbuznými svého muže. Jmenovitě aby se snažila chovati v úctě a lásce jeho matku, která jí jej vychovala a milovala dříve než ona. Nachází-li se tedy jeho matka v rabicové stěně zaražená, tu že má ji s největší šetrností ze stěny vytáhnout pomocí hasičů.

Pokračovala, že nemohla mluvit o mně, poněvadž by se snad mohli domnívati, že jsem to vyvedl z opilosti.

Sedla si ke stolu a naříkala, jak je nešťastná, když má muže opilce, který skočí do rabicky. Při zdravém rozumu že jsem to nemohl udělat, že jsem pomatenec, blázen, šílenec a že měla dříve ještě před svatbou vyzkoumati a vyzkoušet mou povahu, aby byla do ní více zamilována než do mého zevnějšku. Měla tenkrát také vyzpytovat své svědomí, má-li mne tak ráda, aby se mnou dovedla snášet i těžké chvíle života, a raději měla ustoupit včas, neboť se jí zdá, že jsem velký lotr a ničema. Vidí, že ztratila veškeru úctu ke mně, neboť vypadám velice komicky. Láska bez úcty má jen krátké trvání; ona to teď vidí, poněvadž jsem taková komická figura, která má z pouhého vrtochu hlavu v kuchyni a nohy v jídelně. Dala se do smíchu a přešla hned opět do naříkavého tónu. Neměla rozhodně vstupovat v manželství s příliš ideálními nadějemi, poněvadž zažila trpkého zklamání. A kdyby ji aspoň ten ničema (totiž já) odprosil. Ale stojím tu před ní jako pařez, ale i ten pařez vypadá ještě lépe než já. Já vypadám jako kus dřeva. Představovala si, že budeme šťastni, velice šťastni, že duch Šťastného domova bude nás svým kouzlem udržovat v neustálém láskyplném objetí. Mnohým a mnohým zbudoval Šťastný domov štěstí od základů, mnohým a mnohým pomohl na těžkých cestách denního života, ale nesměli to být takoví vrtáci, jako jsem já. Šťastný domov přispívá radou i pomocí každému rozumnému manželci. Doufala, že se stane ten časopis mým přítelem a rádcem, utěšitelem a zábavným společníkem, ale já tu stojím jako mamlas. Což jsem neslyšel, že jejím přičiněním právě vypisuje Šťastný domov anketu: „Jak odstranit zaražené předměty z rabicové stěny“? Proč nevezmu pero a nenapišu, jak jsem se dostal z rabicky, aby tisíce a tisíce čtenářů vědělo, jak si mají počínat v podobném případě?

Tak jsem napsal na Šťastný domov, jak jsem to udělal, a podepsal svou ženu. Myslím, že byli pak v redakci moc šťastni a že jen to Šťastnému domovu scházelo k úplnému štěstí.

V.

Po všem tom, co jsem zažil, změnil jsem svůj turecký úmysl, že otrávím redakci Šťastného domova pomocí pilulek. Měl jsem v úmyslu zaslat jim ty otravné pilulky s přípisem, že jsem vynalezl aromatické pilulky Šťastného domova a že prosím redakci, aby zjistila jejich účinnost, neboť jsem ochoten zaslati každé předplatitelce jednu krabičku zadarmo, abych svůj výrobek zavedl do oběhu. Tento způsob sprovození ze světa svého nepřítele zdál se býti sice velice účinný, ale scházelo při něm to pravé, nač se každý pořádný člověk, který se chce mstít, těší. Nevím, jestli vy všichni to chápete, jakou rozkoš působí někoho skolit. Vy jste ovšem nebyli tak krutě pronásledováni, ale u mne jen vzpomínka, jak to tam pobiju, působila rozkošné chvění a nevypsitelnou slast. A proto uznal jsem za nejvhodnější, že celou redakci postřílím.

K snídani měl jsem kaši Šťastného domova z pařených žitných otrub, a to úplně stačilo, že jsem přemýšlel, neměl-li bych náboje otrávit.

S tímto počestným úmyslem vyšel jsem z domova a zakoupil obyčejný revolver a sto kusů nábojů. Chtěl jsem z těch učených lidí tam udělat řešeto, opravdové řešeto.

Dům, kde jsem měl spáchat mnohonásobnou vraždu, našel jsem brzy a s velkou radostí se dozvěděl, že hlavní redaktorka je přítomna. Pravím, že s radostí, neboť byl jsem velice blažen, jakmile jsem revolver měl v kapse. Jsou-li všichni vrahové tak veselí jako já, tu je radost být na světě.

Vím, že jsem si velice vesele pohvizdoval a stavil se na cestě u Ježíška na paprice a sklenici plzeňského. Nijak mně na mysl nepřišlo, že snad napříště po celý život mohl bych jíst jen praženku v některé trestnici. Byl jsem přesvědčen, že by mne porota osvobodila, kdyby byl třeba jen jeden v porotě, jehož žena odebírá Šťastný domov. Ten by mé útrapy, jež bych vyličoval, svým kolegům ještě potvrdil.

Pamatuji si, že byl takový krásný večer, jasný a veselý, právě stvořený k tomu, abych vesele páchal vraždy. Potkal jsem také vůz se senem, což bylo pro mne velmi šťastné znamení, že to všechno pobiju v pořádku a že mně do toho nic nevleze.

U redaktorky dal jsem se ohlásit a s usměvavou tváří vstoupil na její vybidnutí do redakce. Ta, která měla být mou první obětí, byla starší dáma velice rozšafného vzezření. Vypadala

tak, že hned jsem si pomyslel, že tato žena jistě vymyslela, že ze sudu na petrolej lze obratem ruky udělat dětský kočárek.

Přijala mne tak vážně, jako by světu porodila přinejmenším všechny velké muže, kteří kdy spatřili boží světlo.

Její hlas připomínal rozvášněného kazatele, který káže proti smilníkům.

Řekl jsem jí, že jsem manžel paní Adély Thomsové. Vstala a vážně podala mně ruku, kterou vřele stiskla, a spustila: „Vy jste jistě ten z nejšťastnějších manželů, neboť vaše paní manželka, naše Adéla, čili, jak jí říkáme, Věra Podhradešinská-Baštová-Krumholzová – to přece víte, že si zvolila tento pěkný pseudonym – jest naší nejupřímnější přítelkyní. V každém čísle naleznou čtenáři Šťastného domova od ní spoustu pokynů, týkajících se nejvíce kuchyně, života rodinného; založila již také nadaci pro zchudlé předplatitelky Šťastného domova, a teď bude v jejich prospěch prodána v nejbližších dnech vaše jídelna, jak zajisté víte. Ona pracuje jen pro Šťastný domov a Šťastný domov dává jí opět poučení, jak má se chovat v nejobtížnějších situacích života, který velice často doléhá na jednotlivce svou drtivou rukou osudu.“

„Ještě ji nebouchnu,“ pomyslel jsem si, „jen až to dopoví.“

„Sedněte si, šťastný muži,“ vybídla mne a já přitáhl židli blíže k ní, abych ji mohl dobře trefit do té její zatrolené huby.

„Vy musíte být jistě spolu velice šťastni a ona při každé návštěvě vypravuje, jak pomalu pro vás i pro sebe zakládá dle pokynů Šťastného domova pěkné, útulné hnízdečko, vyzdobené prací jejích rukou. Ó, ty její zlaté ruce, a celá je taková milá a inteligentní, neboť pochopila, že má muži svému být energickou, pozornou družkou života, veselou, zábavnou společnicí, a vy zajisté, jak ona tvrdí a jak já vidím, hledíte se přiblížit co nejvíce vzdělaností ku své ženě a věnujete celý svůj zájem její práci a její zábavě. Ve vlastním životě rodinném spatřujete zajisté základ své spokojenosti. Návštěvy, divadla, koncerty, zábavy necht' slouží jen k občasnému osvěžení vaší duše. Buďte dbalý o svůj zevnějšek i o svou duši. Ne pro ženu vše dobré, ale pro ženu, která se tolik o vás stará, vše nejlepší. Utajujte před ní mrzutost a pamatujte, že vaše žena nemá ráda prázdnou mnohomluvnost. Zůstaňte jí po celý život věrným a snažte se, aby i ona spatřovala ve vás svého nejlepšího přítele.“

„Více nic mně nemáte už říct, milostivá?“ tázal jsem se, svíraje v kapse revolver.

„Mám toho ještě mnoho na srdci. Vy můžete, šťastný muži, podporovati též Šťastný domov, staňte se jeho propagátorem vždy a všude. Pamatujte v každé společnosti na náš časopis, který z vás učinil šťastného člověka, který tak spokojeně vypadá. Buďte našim předním bojovníkem

a žádejte všude v kavárnách a restauracích Šťastný domov, aby kouzlo štěstí, kterého vy tak zplna užíváte, rozšířilo se na všechny české duše.“

Vyňal jsem z kapsy revolver a řekl jsem: „Milostivá, zde je, jak vidíte, revolver.“

Chytla revolver, jako bych jí podával předplatné, a bůhví jak se stalo, revolver ocitl se v její ruce a řekla: „Ach, to má být tedy onen cenný předmět, o kterém mluvila posledně vaše drahá paní, že pošle něco na druhou cenu pro naši anketu, kterou chystáme: Oběd pro pětičlennou rodinu za 16 haléřů?“

Vložila revolver do zásuvky a zamkla, pak mne vzala za ruku a vedla do vedlejší místnosti, kde mne představila ostatním redaktorkám.

Co tam se mnou dělaly, nevím, jenom vím tolik, že jsem třikrát omdlel, když mne poučovaly, jak si mám vázat kravaty a že si je mám sám zhotovovat ze zbytků spodniček, abych byl hodně šťastný. Také přičítám své omdlení tomu, že mně svěřily různé věci, které chystají jako překvapení svým čtenářkám v listě.

Z hoblin kupříkladu dá se zhotovit velmi výživný kyselý nápoj, který svařen s kyselou smetanou a horký vypit působí výtečně při rýmě a neštovicích, ale může se pít i bez rýmy a neštovic.

Ze zbytků pijavého papíru možno zhotovit, sežvýkáme-li je na kaši, ozdobné knoflíky do manžet.

Zajíce můžeme konzervovat v denaturovaném lihu po celé roky a pak užít ho po částkách jako podpalovače. Usušení chrousti jsou, pakli je roztlučeme nebo rozemeleme na moučku, velmi chutným přídatkem ku zhotovení velice výživné kaše pro děti i dospělé, přidáme-li pak k této moučce trochu popele, jest to nejlepší prostředek k vyčištění nožů a vidliček.

Pak mne postavily k samovařicímu přístroji „Nurso“ a ofotografovaly. „Budete v příštím čísle,“ pravila ke mně, „a bude to mít název Šťastný domov a Nurso učinily mne šťastným a spokojeným.“ Pak mne propustily, a vím jen, že v uších mně hučelo: Nákup – Domácnost – Kuchyně – Domácí dílna – Vánoce – Útulný byt – Rodinný domek – Domácí zahrádka – Pro naši drobotinu – Ze života pro život –

V kapse měl jsem místo revolveru špendlík na zapínání sukni s nápisem Šťastný domov a nějaký náprstek s nápisem: „Šťastný domov činí každý náprstek šťastným.“

A vidíte. Nikoho jsem nezabil, ale mé vlasy mně zbělely jak padlý sníh.

Hluboká melancholie zmocnila se mne a místo muže mladého vrátilo se domů skleslé duševně i tělesně sešlé individuum.

VI.

Prvé dva dny po návštěvě v redakci Šťastného domova byl jsem velice apatický vůči všemu. Přistihl jsem se často, že jsem si navlékl bezmyšlenkovitě náprstek na prst a klepal jsem si s ním na čelo třebas po tři hodiny, přičemž jsem se díval do prázdna.

Třetího dne poprosil jsem ženu, aby z mého černého kabátu udělala praktickou přikrývku na kredenc, a odešel jsem z domova.

Měl jsem najednou hlavu plnou podivných myšlenek a stále mne cosi nutkalo, abych se někomu svěřil, třeba kolemjdoucím lidem, a s nimi sdělil, co si myslím.

Marně jsem se namáhal utajit to v sobě, a když jsem došel dolů na Václavské náměstí, nemohl jsem to již vydržet a oslovil jsem nějakou paní, která se dívala na umělé květiny za výkladní skříní: „Milostpaní, vemte kus prkna a čtyry krabičky od doutníků, stlučte to dohromady a máte otoman.“

Pozdravil jsem a odešel. Na začátku Ovocné ulice zastavil jsem jednoho pána: „Uděláte dobře, když si budete sám vyrábět sirky. Za tím účelem rozštípáte na malá dřívka bedničku, koupíte síru, rozpustíte, dřívka v ní namočíte a až vychladnou, poznovu namočíte do fosforu. Fosfor dostanete u každého materialisty na průkaz, že máte právo kupovat jedy na vyhubení hrabošů. Zatím buďte zdrav.“

Otočil jsem se a šel dál. Sledoval mne prozatím malý zástup lidí, který značně vzrostl v ulici Havířské, když jsem se k němu obrátil se slovy: „Chcete-li být šťastni, musíte zužitkovat všechny odpadky od kapouna, abyste hodně ušetřili. Kupte si lanýže a z odpadků upečte paštiku. Za ušetřené peníze kupte si deštník, z kterého si pořídíte laciné a vkusné pánské kravaty, vázanky. Z drátů pak udělejte košíčky na pečivo. Přivážete-li pak peří z kapouna na hůl z deštníku, máte oprašovač na nábytek a budete šťastni. Má úcta!“

Zástup vzrůstal a táhl za mnou až na Staroměstské náměstí, kde mne zastavil strážník.

„Pane otče,“ řekl jsem k strážníkovi, „vytrhněte si každý rok z chocholu tři čtyři pera a za pět let má vaše paní manželka pěknou ozdobu pro svůj zimní klobouk. Ze šavle můžete si doma zhotoviti kruhátko na zelí a z pouzdra na revolver elegantní tašku na cigarety.“

„To víte, že to všechno udělám, jen pojdte se mnou, já si musím vzít na to dovolenou.“

Na komisařství napadla mne najednou nová spousta praktických myšlenek.

„Pane komisaři, musíte si koupit Šťastný domov a udělat z policejního komisařství útulné hnízdečko. Strážníci mohou sami hotovit pryčny. Rozštípejte psací stoly a uvidíte, že to půjde, a když někoho zavřete, dejte mu pilku a lupenku, ať vyřezává své manželce k vánocům cukřenku. Ozdobte svoje záchodky a ověňte je gloriolou a uvidíte, že spokojenost vás pak

neopustí a že navrátí se kouzlo rodinného štěstí i do nejzastrčenějšího policejního komisařství.“

Poslali pro mou ženu, když policejní lékař zjistil, že jsem stížen těžkou melancholií.

Žena přišla s balíkem různých dopisů, neboť byla týž den zvolena do komise pro pořádání ankety „Jak odstraniti z rabicové stěny zaražený předmět“.

„Nebojte se, milostivá,“ řekl k ní policejní lékař, „váš pan manžel se brzy uzdraví, a nejlépe učiníte, když ho dáte do nějakého sanatoria. Jest to jen těžká melancholie, jinak je duševně zdrav, neboť ví, že slunce vychází a zapadá, že jsou čtyři strany světa a že jsme ve střední Evropě.“

Odešel jsem tedy s manželkou domů.

Neměl jsem nic proti tomu, aby mne dala do nějakého sanatoria, neboť jsem cítil, že ovzduší, ve kterém se nacházím, na mne nějak podivně působí.

Prozatím však musil jsem s ní probírat došlé dopisy, týkající se ankety. První dopis byl sáhodlouhý a zněl: „Desatero rad Šťastného domova, týkajících se zaražených předmětů v rabicových stěnách: 1. Zvol si byt, kde není rabicky! 2. Pamatuj, že rabicové stěny jsou tenké. 3. Nepožaduj od nikoho, aby ti přitloukl do rabicové stěny zrcadlo či obrazy. 4. Nezatloukej do rabicky ničeho. 5. Nezarazíš! 6. Nevytáhneš lehce! 7. I za cenu sebezapření hled, abys rabicovou stěnu nepoškodil. 8. Nehádej se za stěnou rabicovou se svou manželkou, bydlí-li na druhé straně cizí lidé. 9. K vytáhnutí hřebíků použij kleští. 10. Pamatuj, že příliš dlouhými hřeby můžeš souseda přivrtat ke zdi!“

Počal jsem zuřit a rozbil jsem kamna.

Odvezli mne tedy do sanatoria dr. Šimsy v Krči, když jsem zuřivě křičel: „Přivртеjte to ke zdi všechno! Ale všechno!“

V sanatoriu našel jsem dva pány; jichž osud podobal se navlas mému.

První z nich měl to neštěstí, že měl u sebe sestru, která odebírala Šťastný domov, druhý pak měl manželku, která byla stížena toutéž nevyléčitelnou chorobou, totiž snahou udělat dle pokynů toho časopisu hnízdečko velice útulné a usměvavé.

Měl jsem příležitost je pozorovat. Stranili se společnosti a stále jen si mezi sebou šeptali, a když myslili, že se nikdo na ně nedívá, tu si sedli v zahradě někde v koutku pod stromy na bobeček a jeden druhému vykládal: „Vezmeš kopu vajec, vrazíš do nich trochu mouky, zamícháš a namažeš tím chlebičky, které opečeš, a neseš teplé na stůl.“

„Oškubeš slepici, rozsekáš tak, aby vypadala jako zbytky od jídla, a uděláš z toho huspeninu, když povaříš to s kořením, octem a želatinou.“

Pak se chytili za ruce, poskakovali na bobečku a křičeli: „Hospodaříme, hospodaříme!“

Pamatuji se, že jednoho dne ocitl jsem se také v jich společnosti a od té doby ve třech jsme sedávali na bobečku a sdělovali si své zkušenosti, jak lze doma pilně pracovat pro dobro rodiny, jak například ze sušených švestek dá se udělat krásný rám na obrazy, když švestky přilepíme na rámy a pozlatíme.

Později to všechno vyšlo ve Šťastném domovu, poněvadž nás tajně poslouchala neteř dr. Šimsy, která přispívala těmi recepty a pokyny do Šťastného domova, kde všechno naše žvanění s velkou radostí otiskli.

Ti dva páni byli nevyhlášenými blázni a já snad bych byl také zůstal tak pomateným, kdyby se nebyla zběhla náhle událost, která rozrušila mé nervy tou měrou, že jsem byl náhle vyburcován z duševního poblouznění.

Neviděl jsem svou ženu půldruhého roku a najednou mně oznámí dr. Šimsa, že jsem šťastným otcem, a to od včerejška.

Zprvu jsem se usmál a pak jsem počal počítat měsíce, a to víte, blázen že si hned všechno rychle neuvědomí. Teprve za týden jsem to vypočetl, že to dítě mně nepatří.

A náhle jsem nabyl opět rozumu.

VII.

Stane-li se člověk zčistajasna otcem, aniž by se snad byl o to přičinil, je jisto, že to překvapí a že věc na první pohled záhadná vyjasní se vám rychle, nejste-li tak dobrácké povahy jako ten Slovák, který byl deset let v Americe a do smrti nepochopil, jak se to stalo, že zatím měla jeho žena osm dětí.

Bohu jsem však já neděkoval, nýbrž přemýšlel, komu mám vlastně poděkovat za to překvapení. Mé myšlenky braly se tedy jiným směrem a za týden byl jsem jako uzdravený propuštěn a odešel jsem ze sanatoria.

Když jsem přišel domů, žena spala a vedle ní můj nevlastní syn. Dovolíte zajisté, abych ho tak pojmenoval, to malé, buclaté děcko s bezvýrazným obličejem.

Dal jsem mu do ruky vysvědčení, že jsem propuštěn ze sanatoria, a odešel jsem vedle do budoáru své manželky, abych tam pátral po důkazech, s kým se to má dobrá žena zapomněla. Všechn nábytek byl sbit z prkýnek, z beden, a ona utvořila si dámský budoárek v tak hrůzostrašném stylu, že když jsem se podíval na jednotlivé kusy její práce a neúporné píle, třásl jsem se jako osika strachy, vlasy mi vstávaly hrůzou na hlavě a s pocitem úzkosti sedl jsem si na nějakou podivnou židli, sestavenou ze starých plechových hrnců. Má zlatá žena myslila, že tím bude šťastnější, čím více bude zásuvek v jejím nábytku. Spočetl jsem tedy

všechny zásuvky, přihrádky, a bylo jich 150 jedině v psacím stole, který si patrně zhotovila z tuctu kuřáckých stolků a umývadla.

Tím bylo mé hledání ztíženo. Všude byly samé recepty a pokyny, až konečně přišel jsem na desky s nápisem Aféra mého muže. Vevnitř nacházely se výstřižky ze Šťastného domova z redakčního rádce, kde odpovídaly na dopisy a dotazy mé ženy. První z nich byl: „Paní Adéla Thomsová. Dle dopisu, který jste nám zaslala, soudíme, že choroba Vašeho muže jest přechodná. Doufáme, že máte tolik duševní síly, že se trápit nebudete; hleďte, jste mladá, život máte celičkový před sebou, nač tedy se soužití pro to, pak-li Vás kdo nepochopil. Ostatně jest lépe, že stalo se tak dříve, že Váš pan manžel zešílel, než později, po několika letech šťastného manželství. Až budete klidnější, napíšete nám zas; píšete tak miloučké listy, tak rozumné, a proto víme, že nás poslechnete a hlavičku věšet nebudete.“

Teď si přečtem druhý: „Paní Adéla Thomsová! Radíme Vám, abyste se vážně připravila na nejvzácnější úkol, který ženu čeká. Pomyslete si, že jednou stanete se matkou, že se jí musíte stát, a tu Vám jistě přejdou všechny truchlivé myšlenky o osamocení, ve kterém prožíváte ty dlouhé chvíle smutku ve vzpomínkách na vzdáleného chotě. (Utřel jsem si slzu. Tak mne přece měla ráda!) Těšte se tou nadějí, že i Vy vstoupíte do vznešené řady matek a že i Vy věnujete se výchově svého dítěte, aby z něho byl řádný člen české společnosti!“

Třetí odpověď zněla: „Paní Adéla Thomsová. Proč jen stále naříkáte? Vždyť můžete si myslit, že máte ve Šťastném domovu upřímného rádce! Píšete, že se stáváte melancholickou. Mladou, hezkou vdanou paní, jako jste Vy, přejde brzo melancholie, stane-li se matkou, neboť pak v mateřství naleznete doplnění onoho štěstí, které Vám poskytne Šťastný domov. S děckem na klíně budete probírat se naším časopisem a spokojenost vrátí se opět k Vám, kde bude plát a zářit láska mateřská svými květy nejkrásnějšími. Ano, v mateřství Vaše spása, to budiž Vaše heslo!“

Teď jsem tomu rozuměl. Šťastný domov chtěl, aby byla matkou, a ona jako poslušná abonentka listu také se jí stala, ovšem bez mého vědomí.

Jen kdybych věděl a znal, kdo mne zatím zastupoval.

Čtvrtý list zněl: „Paní Adéla Thomsová. Na Vaši žádost pošleme k Vám svého kolportéra.“

Svůj k svému! Kolportér Šťastného domova k abonentce Šťastného domova – tedy žádný milenec! Má dobrá žena! Jak jsi důsledná ve všem. Ne, to nebyl milenec, to byl jen kolportér. Plakal jsem štěstím a šel se na ni podívat. Kojila právě to dítě Šťastného domova, a když mne uviděla, tu v úplné nevinosti zvolala: „Můj drahý, zlatý muži, podívej se, jakého máme klučinku! Je teprv pár dní, ale už tak moudře kouká.“

Nepozoroval jsem to, spíše se mně zdálo, že se kouká prachpitomě, jak byl zabalen v peřince.

Porodní babička, která seděla u postele, říkala: „Celej voni, vašnosti, i ten pohled má po nich.“

Možná, že jsem se také koukal tak pitomě.

Žena se opět dostala ke slovu: „Už jsem ti na naše dítě pamatovala a ptala se o radu. Zde čti!“
Měla tam zase toho haldu. „A. T. v P. Ptáte se, jak oblékati malé dítě, chlapce. Velmi hezky by Vašemu chlapci slušel blůzový oblek s různě ozdobeným límcem; buď s krátkými kalhotami, nebo s dlouhými pantaloný. Také by mu hezky slušel praktický obleček, takzv. sportovní z dobré vlněné látky vzorkované. Ten jest nepostradatelný zejména pro školu. Dejte mu též na ven chlapecký raglánek, nejlépe z modré hladké látky.“

Když jsem přečetl, řekla: „Tak starám se, nebo se nestarám o toho drobečka? Čti jen dál!“

„Paní A. T. v P. Zubní kámen u dětí se nevyskytne, pakli ústa a zuby řádně očistíme. Uděláte nejlépe, když s dítětem půjdete ihned k zubnímu lékaři.“

„Ale vždyť nemá ještě zuby!“

„Že nemá, ukaž, toho jsem si nevšimla.“

Dala se do pláče. „Proč pláčeš, drahoušku?“

„Teď přijdeš na ten nejhroznější dopis. Čti!“

„Paní A. T. v P. Píšete, že Váš chlapec nemluví a vyjadřuje se jen posunky, přičemž zuřivě kope nohama. To může mít různé příčiny, spočívající v hluchoněmosti neb v ochrnutí mluvicích orgánů a také příčinou toho může být padoucnice. Rozhodně musíte chlapce odvésti k lékaři, nejlépe odborníkovi, který případně Vám poradí, máte-li jej dáti do ústavu hluchoněmých. Věc jest vážná a každé otálení škodlivé.“

„Ale vždyť křičí,“ konejšil jsem ženu.

„To vím, že křičí,“ vzlykala, „ale hluchoněmí také křičí.“

Od té doby datuje se, že občas přepadá mne záchvat křečovitého smíchu.

VIII.

Klukovi jsme dali jméno Felix, což znamená česky „šťastný“. Svatý Felix byl mučedník, ale nevím, odebírala-li jeho žena Šťastný domov.

Tři dny před křtem poslala mne žena do redakce Šťastného domova, abych se zeptal, jak se děti křtí a zdali snad nedošel stran křtění nějaký pokyn od některé čtenářky časopisu, že by ho první prakticky použila. Má žena soudila velice dobře. Bylo tam celkem čtyřicet sedm přispů; většina těch přispů nesla se pokrokovým směrem. Byly tam pokyny pro mladé matky, co mají nosit o křtinách, koho smějí pozvat a jak se má upravit hostina po odbytém křtu. Některé

pečlivé hospodyňky žádaly, aby křtiny nebyly slaveny nijak okázale. Aby kupříkladu v měsíci březnu podána byla jen husa a zajíc. Jiné opět psaly, že odbývá-li se křest v zimě, měla by se novorozeněti místo kuchyňské soli dávat na jazyk sůl salmiaková, jež zabraňuje nastuzení. Všech 47 pokynů bylo mi v redakci odevzdáno spolu s velkou obrázkovou knihou, jež nesla nápis „Šťastný domov svým malým příznivcům“. V této knize měl si můj nevlastní syn, třínedělní Felix, listovat. Z redakce odešel jsem velmi potěšen, poněvadž mi redaktorka řekla, že vidí, že jsem již úplně duševně zdrav. Abych se odměnil, zanechal jsem jí v redakci recept, jak lze z pražené čočky a připálených chlebových kůrek udělat náhražky kolínské cikorky.

Když jsem přišel domů, vrhla se má žena dychtivě na přinesené dopisy a sháněla se hlavně po tom, co může její třínedělní Felix jíst. Konečně našla dopis, který zněl: „Velectená redakce! Působím již 40 let jako učitelka na měšťanské škole v P. Již dávno bylo mým přáním, abych měla děti, ale osud bohužel určil mne k dráze učitelské, kterážto spojena je s celibátem. Jsem již delší dobu literárně činná na poli výchovy nemluvnat. Neboť mám příležitost vniknouti do rodin, které oplývají těmito roztomilými pimprlaty. Víím, jak jest to bolestné pro matku, nemá-li dosti mléka, a ctěná redakce zajisté odpustí, že tak bez ostychu hovořím a jestli si dovolím požádati slavnou redakci, aby zavedla laskavě ve svém listu novou rubriku Šťastný domov kojencům. Víím, jak je trapný osud těchto nemluvnátek, neboť v poslední době stýkám se hlavně s těmi rodinami, které mají jen nemluvnátka. A tu došla jsem k názoru, že lze mateřské mléko s úspěchem nahraditi praženými žaludy. Viděla jsem nedávno odstavovat podsvinče, které se s chutí pustilo do žaludů mu předložených, a zjistila jsem, že odvar z těchto pražených žaludů ani člověku neuškodí, neboť vypila jsem na noc čtyři koflíky silného, zhuštěného odvaru. Ráno cítila jsem se svěží, a tu myslím, že rozředěný odvar pražených rozemletých žaludů musel by blahodárně působiti na kostru nemluvněte, neboť žaludy obsahují jak známo tříslovinu, která zaráží onu zhoubnou nemoc, zvanou diaré. Kdyby dítě sálo odvar žaludů, nemusily by se matky starat jedině o vypírání plen a mohly by se snáze věnovat literatuře a veřejným otázkám. Prosím tudíž, aby slavná redakce použila tohoto mého pokynu v nejbližším čísle Šťastného domova, a jsem přesvědčena, že v celém českém národě nastane ujasnění, týkající se oněch mokrých plen. Karolína Husová. – P. S. Nejlépe jest na 50 litrů vody vzíti půl kilogramu pražených žaludů.“

Když jsme to se ženou přečetli, poručila mně, abych naší nové služce dal peníze na 2 kilogramy pražených žaludů a současně se poohlédl po nějakém dvěstělitrovém soudku.

Pak nás velice zajímal dopis, v čem se mají nemluvnata koupat. Dopis ten psal nějaký respicient finanční stráže, patrně k nátlaku své ženy. V úvodu napsal o sobě, že je statný šedesátník, bezdětný, a že žena jeho odebírá Šťastný domov a má velké zkušenosti, týkající se

koupání nemluvnat, neboť podle jeho názoru nestačí jen koupat novorozence v přiměřené teplé vodě, nýbrž novorozeňata mají se koupat v silicích odvarech různých koření, jichž hojnost roste na Šumavě, v Krkonoších a na Tatrách. Dítě vykoupané v takovém odvaru rychle roste a stává se inteligentním, takže ve druhém roce již chodí a dovede rozeznávat otce od matky a podobně. Kdyby se některá z předplatitelek o tu věc interesovala, jest ochoten poslati balíček tohoto koření ve váze půl kilogramu za Kč 4.50. – Dopis svůj končil pokynem, aby bylo více rozšířeno kouření lipových květů, což jest neomylným prostředkem proti vzteklině. Balíček lipových květů zasílá za 50 h. – Musil jsem dopsat o čtyři balíčky koření na koupání nemluvnat a o dva balíčky lipových květů na kouření, poněvadž chodíme kolem domovnice, která má štěně. Z dalších pokynů vybrali jsme to, že již při křtu má pečlivá matka rozhodnouti o budoucím povolání svého děčka. Má žena pravila, že byla před porodem v redakci Šťastného domova, kde jí byla dána rada, aby dítě vychovala na hudebního skladatele. Proto řekla, že bude nutné ke křtu zakoupit piano, ale že musím jít se zeptat do redakce Šťastného domova, zdali bych nemohl sám vyrobit tento důležitý předmět k výchově našeho syna. Máme prý ve sklepě jednu velkou bednu, báječně rezonanční, do které když se kopne, je slyšet celou škálu. Pak mi nařídila, abych koupil někde v hostinci prasklé kulečnickové koule, které jsou ze slonoviny, neboť na klávesy potřebují slonové klapky a eben že máme na nábytku v přijímacím salóne. Byla tak šťastná, že z toho usnula a spala dvě hodiny, zatímco jsem velice zaraženě seděl ve sklepě před rezonanční bednou. Bedna ta byla od piana. Pokud vím, nikdy jsme piano neměli. Když se tedy žena po dvou hodinách probudila, optal jsem se, vrátiv se ze sklepa, jak tam ta velká bedna od piana vlastně přišla.

Řekla mně, abych šel do kuchyně a přinesl odtamtud podnos na cukroví.

„Jak se ti líbí?“ tázala se mne vítězoslavně. „Je velmi hezký“

„To jsem ráda, to jsem skutečně ráda. Jestlipak víš, že je z piana? Četla jsem v našem milém a poučném časopisu, že ze starého harmonia, které se při stěhování úplně rozbije, lze krásně zhotoviti z vrchní desky neobyčejně pěkný černý ebenový podnos na cukroví, neboť cukroví se výtečně na černé barvě odráží. Chtěla jsem si vzít tedy na splátky starší harmonium, ale poněvadž právě žádné na skladě nebylo, koupila jsem za poloviční cenu staré piano. Dala jsem je předělat na harmonium, požádala jsem zřízence při stěhování, aby si počínali neopatrně při stěhování a někde jej hodili na dlažbu, což oni učinili teprve za velkou odměnu. Svrchní deska harmonia se odloupla tak krásně, že za čtrnáct dní byla jsem hotova s tácem, který obdržel ve výstavě domácích prací, uspořádané Šťastným domovem, první cenu, a to osm ročníků Libuše.“

Podíval jsem se s obdivem na tu energickou ženu, která dodala: „My musíme našeho Felixe vychovat řádně, vid', že ano?“

Řekla „našeho“, ačkoliv tomu slovu jsem se vyhýbal po všechny rozmluvy. Myslíla, že jsem blázen, ale já jí ukázal, já dal ji zavřít do blázince – ale to jsem si dal, ach, to jsem si dal!

IX.

Proč jsem ji dal dopravit do blázince, jest velmi jednoduché. Jakmile totiž uplynulo šest neděl, které proležela v posteli v samých úvahách, jak bude dítě vychovávat, rozhodla se, že provede svůj úmysl a že si zhotoví pro Felixe kočárek ze sudu od petroleje.

Za tím účelem koupila sud petroleje, a poněvadž jako spořivá hospodyňka nechtěla petrolej vylít, koupila petrolejová kamínka a nyní jsme vařili petrolejem. Poněvadž to přišlo draž než uhlí, spořila na jídle a s úsměvem řekla, že nyní bude zavádět spořivý měsíc, čili měsíc odříkání. Považovala přitom za potěšení, když mohla mně vzít z kapsy korunu, kterou ukládala ve prospěch hlasovacího práva žen. Pravila, že se musí řídit příkladem dánských žen, které obstarávají si domácnost bez pomocnic a pomocníků. A poněvadž četla, že dánský svaz žen propaguje tu zásadu spořivou „Jezte tak často, jak možno, u přátel!“, vodila mne po mých i svých přátelích a zařídila to vždy tak, že mne přitáhla tam právě, když oni obědvali. Bylo to pro mne velice trapné, vskutku; byly to okamžiky nevýslovné blamáže, když ona donutila domácí paní, že nám předložili půl svého oběda, který jsme zhlkli, a ještě trapnější, když pak si vypůjčila ke všemu na elektrickou tramvaj. To se ví, že jsme šli pěšky, a peníze, které v pravém slova smyslu vyžebrala, zaslala Šťastnému domovu.

To trvalo měsíc, a když potom se stalo, že ji přistihli u jedněch známých, když ukradla kotletku ve špižírně, uznala sama, že jsme se stali nemožnými a že musíme přece jen vařit doma, abychom se zbavili toho petroleje. Přišel svátek mé matky, a ona plna štěstí, že může darovat někomu něco, co právě nemusí kupovat, poslala mé matce padesát litrů petroleje ve velké konvi spolu s dopisem, ve kterém jí děkovala za mé vychování, a psala mezi jiným, že postavení rodičů ve věcech sňatku jest velice důležité, neboť rodiče přejímají jaksi úlohu sněmovny panské, kdežto děti mají úlohu sněmovny poslanecké.

Má matka odepsala mně tajně, že udělám dobře, když svou ženu dám prohlédnout psychiatry. Konečně se stalo, že jedna její přítelkyně měla svatbu a ona jí poslala jako svatební dar malého Felixe. Nevěděl jsem o tom, poněvadž jsem právě prodával náš dům a přejímal smlouvu, a když jsem se vrátil, bylo mně úplně lhostejno, že neslyším malého Felixe vrnět. Ale tu ona mně pravila, že má velkou radost, jak rozluštila to s tím petrolejem. Petrolej nám

zbývá ještě na rok, a tu by ona dřív nemohla rozhodně udělat z onoho plného sudu kočárek pro Felixe, a kupovat kočárek, to vidí, že jsou velké výdaje – beztoho málem už budem na mizině. Aby tedy krizi zažehнала, koupila ozdobnou velkou krabici, opatřila ji otvory, vložila do ní Felixe a poslala po hochovi domovnice do bytu novomanželů Krámských, neboť oni měli dnes svatbu, a Olga, co má Krámského, byla její nejvěrnější přítelkyně a poslala jí k naší svatbě stříbrné zrcadlo toaletní. Musila se jí tedy nějak revanšovat a myslí, že Felix jest jistě rozkošný a skvostný dárek k svatbě.

Popadl jsem klobouk a letěl ke Krámským. Přišel jsem právě k nejlepšímu. Před chvílí rozbalovali dárky, poněvadž přijeli z kostela, a už přišli na tu ozdobnou krabici s mým nevlastním synáčkem Felixem.

Přišel jsem však pozdě, an Krámský se právě přiznal, že má toho kluka s jednou prodavačkou z Karlína, a tchán ho honil s nůžkami v jedné a s cylindrem v druhé ruce po pokoji.

Mladou paní křísili, tchýně mlátila holí do pana Krámského a vyjevený Felix, který ležel rozbalen na stole, dělal stoicky pod sebe nečistotu.

Půl hodiny to trvalo, než jsem přišel ke slovu a vysvětlil paní Krámské, že se bude asi jednat o jiné dítě, tohleto stvoření že patří mé ženě, která se zbláznila.

Trvalo to pak ještě chvíli, neboť pátrali v haldě svatebních darů po tom druhém klukovi, ovšem marně, a pak teprve pan Krámský zase všechno popřel a volal, že to říkal jen z úzkosti a že si to sám nedovede vysvětlit, co mluvil.

Paní Vychanová, tchýně pana Krámského, odnesla pak se mnou Felixe domů, když mně všichni vyslovili své nejhlubší politování.

Zatím žena doma nelenila a před ní nacházely se čtvrtky popsaného papíru, které nesly název, z něhož bylo patrné, že to určeno pro Šťastný domov: Jemný mrav.

Článek zněl Velká i malá tělesná potřeba před i po divadle. Začátek byl: Do koncertu i do divadla jdeme za požitkem, jež vnímáme z velké části sluchem. K tomu náleží především klid. Cítíme-li však potřebu, tu je po klidu, nemůžeme dobře vnímat uchem, a proto každá předplatitelka Šťastného domova učiní dobře, když svou potřebu zařídí tak, aby nemusila vycházet, není-li cesta uvolněna. A tu pravím, čiňte tak, mé dámy, předem! Po divadle či po koncertu můžeme ovšem se svými tělesnými potřebami vynaložit dle libosti.

Přivolaný psychiatr odvedl ji sám do blázince.

X.

Panu psychiatru podařilo se ji lehce dovést do blázince, neboť jí řekl, že jdou do blázince, jelikož tam jedna paní ve zdravých okamžicích vynašla a sepsala různé praktické rady pro domácnost, zejména nějakou velice praktickou mast na kuří oka a omrzlé nohy, a pak prý napsala velké pojednání, jak vyčistit hrnce, postavené na otevřené ohniště.

Jakmile byla v blázinci, řekli jí: „Milostpaní, musíte si u nás trochu odpočinout.“

Tvrdila, že je úplně duševně příčetná a že já jsem se patrně zbláznil, a vyžádala si hned pero a inkoust, aby napsala článek plný rozumných úvah, ze kterého každý ihned seznal, že má úplně zdravý rozum.

Vyhověli jímu přání a ona napsala článek pro Domáci dílnu Šťastného domova: „Brousek na tužky. Ořezáváním tužek v občanské rodině poláme se mnoho tužek, což šetrná hospodyňka jistě stěží vydrží při nynější drahotě. Také se nadělá dosti smetí, které nelze jinak zužitkovat. Obojí působí tedy jen mrzutosti starostlivé hospodyně, a proto praktická hospodyně pořídí praktický brousek na tužky, který nemá scházet v žádné domácnosti. Abychom pak zaopatřili si pořádný materiál ku zhotovení brousku, vstoupíme do spojení s obchodníky se zbožím fotografickým a předměty k fotografii potřebnými, zakoupíme několik fotografických cívkových filmů. Filmy odložíme stranou a hotové cívky upevníme na prkénko, přes které natáhneme smirkové plátno. Tím je zhotovení brousku na tužky ukončeno a klid rozhostí se s mírem ve šťastné domácnosti.“

Tak si ji tam nechali k mé největší radosti, a šel jsem oznámit tuto příjemnou zprávu do redakce Šťastného domova.

Řekl jsem prostě: „Dovoluji si vám oznámit, že vaše nejlepší přispívatelka, má žena, vynálezkyňe univerzálního čaje, univerzální snídaně Šťastného domova, právě přišla do blázince.“

Pravil jsem tak s milým, velice příjemným úsměvem. Jevily velké překvapení, a když jsem jim oznámil, že si ji v blázinci nechali, když napsala článek Brousek na tužky, volaly členky redakce, seznavše obsah: „Toť výtečný a originelní nápad! Buďte tak laskav, nadiktujte zde slečně onen článek. Zde se jedná jistě jen o omyl, neboť tato žena jest úplně zdráva. Musíme ji navštívit a pozeptat se vlastně, jak se to stalo. Musí rozhodně být venku z blázince ještě dnes.“

Bylo to však marné. Pravili jim v blázinci, že má žena trpí záchvatem utkvělých představ učinit každého šťastným. Právě že zanáší se myšlenkou, že musí vynajít přístroj na vaření vajec a mluví něco o rodinném vyvýšeném sklepu s oknem.

Byla přítomna jednatelka jistého ženského spolku, která se velice rozčilila, a jak mně druhého dne sdělili, počala tam křičet, že při praní záclon stačí obyčejná proužková poněkud širší guma, jaké se používá například ku připevňování klobouků pod bradu. Na konce proužků přiměřeně a stejně dlouhých přišijí se háčky a pentličky. To jsou prý slova té mučednice a trpitelky, které proslovila na jedné schůzi žen proti drahotě a jistěže svědčí o jejím jasném rozumu. Nechali si ji tam na několik hodin a pak ji propustili, když se uklidnila. Ostatním dámám povolili návštěvu, která naprosto vyzněla v můj neprospěch. Má dobrá žena pochopila tolik rozumu měla, – že jsem já ji dal tam zavřít, a řekla jim, že snažila se mne učinit šťastným, ale že jsem to nechápal, nýbrž že jsem jednal, jsa duševně nepřičetným, úplně proti její a Šťastného domova intencím. Nechtěl jsem pít petržel v mléce, což jest dobré proti vypadávání vlasů, a nechtěl jsem si ani melasou mazat chléb. Odepíral jsem jí prý i peníze na staré bedny, ze kterých se dá zhotovit doma tolik krásných kusů nábytku. Když pak prohlásila o mně, že jsem, jako každý muž, blb, byly ujištěny, že má zdravý rozum, ačkoliv přece v jejím chorobopise stálo, že může se stát jako odběratelka Šťastného domova okolí svému nebezpečnou.

Za tři dny uviděl jsem všude tyto plakáty:

VEŘEJNÁ PROTESTNÍ SCHŮZE ŽEN a PŘEDPLATITELEK ŠŤASTNÉHO DOMOVA

s programem:

„Uzavření jedné odběratelky do blázince“ konati se bude ve středu ve 3 hod. odpoledne v Plodinové burze.

Současně bude demonstrován samovařící přístroj „Nurso“; který obdrží jednu odběratelka Šťastného domova zadarmo. Účastnice schůze budou po ukončení schůze fotografovány se samovařícím strojem v čele.

Redakce Šťastného domova

Do této schůze dostal jsem se převlečen za starou paní, která nevěnuje příliš péče svým chlupům na bradě. Ještě dnes vidím živě před sebou ten chaos, ty spontánní projevy, při kterých mně šel mráz po zádech. Byl jsem přesvědčen, že kdyby náhodou mne objevily, že by mne za velkého jáсотu v samovařícím přístroji uvařily naměkko.

Samovařící přístroj „Nurso“ tyčil se na řečnické tribuně a jeho objevení bylo uvítáno potleskem.

Hlavní řečnice promluvila pak brilantní řeč, ze které jsem teprve zvěděl, jaký jsem padouch. Že jsem nepřičetný, že jsem nečetl Šťastný domov, že jsem alkoholik a že jsem se zdráhal žvýkat koňské kaštiny, abych vystřízlivěl.

„Manželství, mé dámy,“ pravila, „jest nejtěžší pokus v životě, a odváží-li se pak nepřičetný manžel dát svou ženu zavřít do blázince jedině proto, že chce zařídit šťastnou domácnost v intencích našeho časopisu, tu prosím, mé dámy, musím prohlásit, že toto manželství bylo neštěstím pro tu ušlechtilou bytost, která neznala než dobro nás všech, která sty pokynů posloužila jistě všem vám, které kdy četly jste ty krásné články poučné největší trpitelky a mučednice Adély Thomsové, která je úplně zdráva, ale přece v blázinci.“ Tak to šlo stále dál. Vystřídalo se ještě několik řečnic, které útočily na mne jako na největšího lumpa, pak odeslány protestní telegramy na místodržitelství a na ministerstvo vnitra. Nato ofotografovány účastnice se samovařícím přístrojem „Nurso“ v čele a za křiku: „K blázinci!“ hnalo se celé množství ven na ulici.

Byly však policií rozprášeny. Demonstrace vyžádala si však obětí. Čtyři strážníci byli těžce pokousáni a jeden lehce. Dvěma předplatitelkám Šťastného domova museli dát svěrací kazajky, přičemž ony křičely: „Šťastný domov přináší domovům štěstí! Ať žije Nurso, samovařící přístroj!“

Druhý den dostal jsem spoustu anonymních dopisů, psaných něžnou ženskou ručkou, která osmělila se v jednom případě dokonce svěřit papíru to sladké tajemství, že až mě potká, vrazí mi slunečník do chřtánu.

XI.

Nedovedete si ovšem představit, co útrap způsobilo mně zavření mé ženy do blázince. Byl jsem předmětem nezřízených útoků ve mnoha časopisech, které celou věc pojímaly jen z čistě lidské stránky. Senzacechtivé plátky vyličily mne jako perverzní individuum, které to učinilo kvůli svým milenkám.

Jeden dopis anonymní za druhým mne docházel, z nichž jeden jsem již předložil veřejnosti. Většina, jak jsem řekl, byla psána odběratelkami Šťastného domova a později se stupňovaly jejich projevy, že jim nešlo jen, jako zmíněné pisatelce, aby mně vrazily slunečník do chřtánu, jim šlo též o náš manželský poměr, a psaly mně, že dvěma dámám těžko sloužit.

Pak přišlo nové číslo Šťastného domova s pěkným, ba hezounkým článkem o mně. Byla to vlastně ona řeč hlavní řečnice na památné schůzi v Plodinové burze, upravená pro časopis velice střízlivě a jemně. Bylo mně tam vynadáno velice slušným způsobem, čehož jsem si nesmírně cenil. Místo slova upír, kterého užila pisatelka na oné schůzi, bylo napsáno slovo „vampýr“, nebyl jsem také pojmenován kuplířem, nýbrž obchodníkem s děvčaty. Článek celý byl psán velice klidně a jednal o manželství, zejména o stříbrné, zlaté a démantové svatbě. Článek přecházel v boj proti drahotě a končil výzvou, aby ženy nedovolily mužům kouřit, a že každá žena je samostatným, odhodlaným jednotlivcem, který může a musí účinně zasáhnout do počinů každého jednotlivce, zejména svého manžela.

Vrátil jsem číslo nazpět a dostal jsem obratem pošty z administrace Šťastného domova následující dopis: „Velevážený! Mezi vrácenými čísly našli jsme též Vám zasláný sešit, a myslíme, že se tu jedná asi o omyl, neboť nám známa není žádná příčina, proč byste nám náš časopis vracel. Nepochybujeme však, že seznáte svůj omyl a že zůstanete i nadále věren svému časopisu, a očekáváme potvrzení této naší důvěry a znamenáme se v dokonalé účtě oddaná administrace Šťastného domova.“ Současně došlo opět vrácené číslo.

Poslal jsem jim je opět nazpět a dostal jsem nový přípis: „Velevážený! Seznali jsme již podruhé, že nám vracíte náš výborný časopis Šťastný domov, který zajisté byl již tolikrát rádcem Vaším ve všech možných otázkách soukromého i veřejného života Vašeho. Zasiláme Vám tudíž současně opět další číslo našeho časopisu, který zajisté zůstane i nadále Vaším přítelem. Doufáme, že se nestanete otčímem naší dobré věci.“

Vrátil jsem jim číslo potřetí.

Dostal jsem nový přípis: „Velevážený! Sdělujeme Vám, že mezi nově došlými vrácenými čísly našli jsme též Vám již potřetí zasláný sešit, nicméně dovolujeme si též zaslati Vám počtvrté, poněvadž myslíme, že pouhé vrácení čísla k zastavení odebírání nestačí. Nepochybujeme nikterak, že přečta si výborný obsah, tak důležitý pro každou domácnost, opět stanete se naším příznivcem, a prosíme, byste nám své rozhodnutí oznámil dopisnicí. V dokonalé účtě administrace Šťastného domova.“

Vrátil jsem tedy to zatracené číslo a oznámil dopisnicí, že nechci mít s nimi nic společného a že vracím časopis.

Obdržel jsem číslo poznovu s přípisem: „Velectěný! V právě došlé poště našli jsme i Vaši čt. dopisnici, ve které píšete, že nechcete míti s námi nic společného a že nám vracíte časopis. Doufáme, že laskavě prohlédnete si číslo, které Vám opětně zasiláme, neboť jsme přesvědčeni, že náš časopis všude, kam přijde, stane se nepostradatelným přítelem a že i Vy neodmítnete jeho vstup do své domácnosti. Dovolíme si Vás též upozorniti, že pouhá

dopisnice s oznámením, že nechcete s námi mít nic společného, naprosto nestačí k zastavení odebrání našeho časopisu, a prosíme, byste své rozhodnutí, které – doufáme – že nám bude příznivé, oznámil dopisem. Současně dovolujeme si Vás upozornit, že předplatíte-li se do 6 hodin večer do středy 15. listopadu t. r., obdržíte spisek Co budem dnes vařiti? a současně že budete požívat dobrodiní být vložen do seznamu odběratelů a případně i slosován. Jako prémii obdržel byste, pakli by byl vytažen, samovařící přístroj Nurso, který učiní kuchyni zbytečnou a poskytuje každodenně oběd o třech chodech beze všeho zápachu. Těšíme se tedy, že i Vy budete účastným této výhody, a znamenáme se v dokonalé účtě -administrace Šťastného domova.“

Napsal jsem do administrace dopis velice ostrý a rozhodný, že si nepřeji, abych byl déle obtěžován zasíláním jejich časopisu, a že jim naposled vracím číslo.

Obdržel jsem den nato tento dopis: „Velevážený! Velice jsme se podivili, když při otevření dnešní pošty našli jsme i Váš dopis, kterým zakazujete si, abychom Vám dále zasílali náš časopis. Jsme přesvědčeni, že jste snad přehlédli ony výhody, které Vám skýtá Šťastný domov, a dovolujeme si poznovu zaslati Vám číslo v důvěře, že i nadále zůstanete vyloženým příznivcem našeho časopisu, neboť pouhé oznámení, že si časopis nepřejete odebrat, rozhodně nestačí k zastavení odebrání. Nepochybujeme, že i Vaším přáním bude, abyste se stal účasten všech výhod, které poskytuje Šťastný domov.

V dokonalé účtě – administrace Šťastného domova.“

Vykřikl jsem: „Brovnink!“

XII.

Byla to výborná vražedná zbraň, velkolepá, a ještě velkolepější byl výbuch sebeobran. Chtěl-li jsem již tenkrát to vyvést, upozorňuji, že byl jsem tenkrát nepřičetný. Ale nyní jsem to spáchal při úplně zdravém rozumu. Připouštím, že administrátora skolil jsem dobře mířenou ranou, jsa prchliv, ale ostatní, které jsem zastihl v redakci, postřílel jsem již bez hněvu, jaksí mechanicky, omlouvaje se každé oběti, že jsem proti ní trochu zaujat. Víím určitě, že vzhledem k tolika zabitým nebudu navržen k císařské milosti a že budu právoplatně oběšen.

Poslední dny mého života zde ve vězení neztrpčuje nic než to, že z vězeňské knihovny mně půjčili jeden starý ročník Šťastného domova.

Včera přišel advokát a oznámil mně, že můj nevlastní syn, malý Felix, je novou premií Šťastného domova pro bezdětné předplatitelky, neboť ten časopis vychází dál, ježto se – jak víím – hlavní redaktorka zachránila, že si vlezla do samovařícího přístroje „Nurso“.

Sedím tedy klidně na slamníku a vzpomínám na minulé dny i na svou ženu v blázinci. Jest mně docela příjemně a rád se dám pověsit, beze vší lítosti, naopak, projevuji radost nad svým činem. Na světě mne nezajímá již nic než to, která předplatitelka dostane nečistého Felixe jako prémii.

Ku doplnění této tragédie dodáváme ještě krátký výňatek z referátu jednoho pražského deníku o popravě pana Thomse:

„... Když odsouzenec byl přiveden pod šibenici a byl pomocníky mistra W. svazován na nohou, s cynickým úsměvem zvolal: Šťastný domov přináší domovům štěstí!, přičemž si posměšně ukázal na krk!“

To byla tedy poslední slova toho pronásledovaného muže, který kdysi hrál tak vynikající úlohu v českém životě.

Jak jsem si přišíval knoflík ke kalhotám

Nejtrapnější, co člověka může postihnout je, když zpozoruje že jeho oděv jeví citelné nedostatky. V určitém případě nemůže se objevit ani ve společnosti neboť tato společnost nečiní rozdílů mezi starým mládencem a člověkem ženatým a žádá od obou jistou dávku slušnosti. Nemít knoflíky u kalhot v pořádku, vzbuzuje u mnohých zaujatých lidí značnou dávku odporu. Společnost tuto záležitost neposuzuje věcně a neprobírá jak ze stránky psychologické, tak i ze stránky praktické pravý stav věcí. Zapomíná, že starý mládenec může být též velice cudným člověkem, který by se neosmělil přinést kalhoty se scházejícím knoflíkem manželce svého ženatého přítele s prosbou, aby laskavě doplnila vše v ladný celek, který by svědčil o naprostém pořádku. Obrátil-li by se pak s podobnou prosbou a se svými kalhotami ku svobodné dceři své bytné, kdoví zdali by v útlé dívčí duši nevzbudil též jistou dávku opovržení ku své osobě, kteréžto opovržení jistě by bylo na místě.

A tak nezbyvá starému mládenci, chce-li svou dobrou pověst uchovat, nic jiného, než aby sám si přišíval knoflík ke kalhotám.

Namítne-li někdo, že mohl s touto choulostivou otázkou obrátit se na pánského krejčího, který mu ony kalhoty šil, tu každý z těchto podobně o tom uvažujících nesoudí též správně, neboť kdybych přišel a řekl ku svému krejčímu: „Zde máte tyto kalhoty a schází mně tam a tam knoflík, račte mně ho přišívat,“ tu bych se jistě vystavil též posměchu, neboť knoflík přišívat zdá se být věcí úplně lehkou jak odborníku krejčímu tak i celé širší veřejnosti. Žasl by pak zajisté každý kdo by uslyšel, že krejčí musil mu knoflík přišívat ke kalhotám. To by znamenalo, že v

očíh všech objeví se takový starý mládenec jako člověk, který nestojí za nic, jako zhýčkaný, rozmazlený člověk, nafoukaný blbeček a podobně.

Z těchto důvodů přišival jsem si knoflík ke kalhotám sám.

Zprvu jsem knoflík, který se mně utrhl, nahradil špendlíkem. Jednou ve voze elektrické tramvaje vnikl mně však špendlík z látky do těla, a tu umínil jsem si, že si knoflík musím přišít, a nikoliv snad jen přišpendlit.

Přiznávám se zcela cynicky, že zprvu, když jsem zpozoroval ztrátu onoho knoflíku, nepůsobilo to na mne nijakým dramatickým spádem. Teprve v noci, když jsem si vzpomněl na ty různé pohledy, které mne sledovaly po celý večer v kavárně a kterým neubráníl jsem se ani tehdy, když jsem si zapjal kabát, dospěl jsem k rozhodnutí, že si tam přišpendlím nový knoflík, který jsem uřezal z vesty. Je-li vesta bez jednoho knoflíku, není to tak zlé, jako když je znát citelnou ztrátu jednoho knoflíku na kalhotách. Na vestě to vypadá, že táž jest nedbale zapjata, což bývá zvykem u starých mláďenců, jak vím z vlastní zkušenosti. Ale urážlivé pro okolí to celkem není. Něco jiného jest to ovšem, týká-li se to právě oné části oděvu, o které jsem se zmiňoval.

Z těchto důvodů připravil jsem se na to, že si ten knoflík přišiji. Pamatuji se, že jsem byl celý den jaksi rozechvěn a že toto rozechvění se stupňovalo, čím více jsem o tom přemýšlel. Poptat se, jak se knoflík přišívá, jsem nechtěl, neboť nechtěl jsem být považován za nějakého hlupáka, kterým jsem ovšem v tomto případě byl, abych se loajálně přiznal.

Mou první povinností, jak jsem pokládal za nutné, bylo, abych šel do muzejní čítárny a vypůjčil si tam naučný slovník, a to literu P, heslo přišívání.

Protestuji nyní proti tomu názoru, že náš naučný slovník je úplný. O přišívání knoflíků tam není zhoła nic pod písmenou P, heslem přišívání knoflíků. To heslo tam vůbec schází! Pod písmenou K našel jsem sice heslo knoflík, ale co tam stálo: „Knoflík jest součástí oděvu, kterou se dva díly spojují. Upevňování knoflíků děje se šitím. Staří Egyptané znali již knoflíky, naproti tomu Řekové a Římané knoflíků neznali. Knoflíky objevily se u nás v Čechách s příchodem křesťanství.“

Hledal jsem tedy pod heslem křesťanství nějakou zmínku o knoflíkách, ale tam o tom zmínka nebyla. Kdybych alespoň našel, jak staří Egyptané přišívali knoflíky. Heslo Egypt: „V Egyptě dávaly,“ čtu v díle E, „mrtvým kněžím kněžky Ró zlaté knoflíky do ruky a tak je pohřbívaly.“

– Ale jak je přišívaly, to tam nestálo.

Musil jsem se tedy spolehnout na vlastní schopnost kombinační. Přemýšlením dospěl jsem k tomu názoru, že nejlepší je systém postupný. Postupovat systematicky! Prohlédl jsem si tedy knoflíky. Shledal jsem, že knoflík má v sobě čtyři dírky.

Zprvu bylo mně to záhadou, k čemu jsou, ale prozkoumav dále, jaký asi vliv mohou mít ty dírky na celou záležitost, vypátral jsem, že dle všech známek jimi prochází nit, která asi je skrz ty dírky dopravována onou pomůckou řemeslnou, totiž jehlou. Jehla pak, jak jsem se dočetl v naučném slovníku, není opět nic jiného než určitý druh ocelové páky, a má na rozdíl od prasátka jen jedno ouško. Já mám dvě. Tímto otvorem, zjistil jsem, prostrkuje se nit a pohybem, jako kdybychom chtěli vypáčit něco, nastrčíme dle všeho knoflík na nit a nějak to už stočíme a propíchneme kalhoty.

Fantazie má pracovala velice bujně. Poněvadž jsem slyšel, že ocel je křehká, koupil jsem veletucet jehel. Kromě toho tucet různých špulek nití, většinou černých. Bílé nitě jsem koupil proto, aby, kdyby se neosvědčily černé nitě, mohl jsem se obrátit k bílým. Měl jsem po ruce též hnědé, kterých chtěl jsem použít jen v nejkrajnějším případě, kdyby selhaly i bílé, i černé nitě.

V obchodě, kde jsem to kupoval, ptali se mě, zdali si přeji i náprstek. Chápal jsem, že je to něco velice důležitého, a koupil jsem jich dvacet. Analogicky jsem soudil, že dle významu slova dává se náprstek na prsty. Proč a k čemu, bylo mně hádankou. Abych ale nechybil, musil jsem jich koupit dvacet, neboť na noze máme deset a na ruce též deset prstů.

Když jsem se s koupenými předměty ubíral k domovu, připadal jsem si jako kouzelník. Doma jsem si dal hezky zatopit a přinést tři lahve dobrého vína, a posilniv se silnou večeří a vínem, vyhledal jsem nešťastné kalhoty a dal se s chutí do práce. Připomínám si dodnes, že to byl krutý, urputný zápas!

Ráno našli mě ležet na zemi, obtočeného čtrnácti tisíci metry různobarevných nití, jen ve spodním prádle. Spal jsem na dvou stech jehlách a kalhoty našli přišité ke kanapi, na prstech u nohy i na rukách měl jsem dvacet náprstků a lýtko jsem měl přišité ke koberci.

Co jsem měl dělat? – Koupil jsem si nové kalhoty.

Jak vypadají ženy

Přiznávám se, že jsem měl vždy obtíže s dámskou společností. A to značně veliké obtíže, neboť jsem se bál velice žen. Předpokládal jsem, že ženy jsou tvorové, kteří vlídností a půvabným vzezřením chtějí se mít dobře a omámit muže, aby si je vzali za manželky.

Milióny zkušeností, které kdy měli mužové všech věků se ženami, jasně mluvily dle mého zdání o tom, že stav manželský jest něčím hrozným. Muž bývá polknut ženou jako indický zajíc krokodýlem, když se jde napít k vodě, umačkán, roztlučen, rozbit, rozstřílen! A když se

to tomu potměšilemu tvorů nepodaří, umučí ho hrnci, špatnými polévkami a různými jinými pomalými mučícími nástroji. Neobyčejná laskavost žen před svatbou mění se po svatbě v pravé zuření pro dost malou neshodu, v ukrutné hýření s kuchyňským nádobím, v strašné pronásledování manžela, který trpí muka prvních křesťanů...

Ale zprvu tváří se ti potměšilí tvorové velice láskyplně, něžně, rozumně. Jich hlas jest měkký vnitřním pohnutím, objímají vás a líbají, kdekoliv mají k tomu příležitost, které vyhledávají, a vy se na tu laskavost, na ty polibky a rozkošné, důvěrné stisknutí ruky, v ten jejich jemný pohled plný zrádné důvěry přilípnete jako moucha na lepkavý otravný papír. A pak je s vámi již zle. Přilepeného odvezou vás do kostela a pronásledování prvních křesťanů není ničím proti onomu, co zkusíte pak.

Pohledy rozkošné mění se ve zlobivé, místo polibků vyháněn jste z kuchyně, když kouříte. Ono stvoření jemné počne rozkazovat, jak se máte strojit, dupe nohou a skřípe zuby, dělá na vás obličej, jako když chce vás spolknout, třese se vzteky při pohledu na vás, mlátí vším, co přijde do ruky. Ono něžné stvoření spílá vám hrubě a myslí přitom, že učinilo vám tu výhodu, když vás svou malou nožkou nezašlápne ihned na místě. Slibuje vám a přísahá, že vás určitě dřív či později zabije, poněvadž se jí připálila jíška a vy tvrdíte, že se ta jíška nesmí dát do polévky.

Dělá rámus, když je venku bláto, a pláče a zuří, poněvadž máte zablácené boty. Nechá vás půl hodiny čekat venku a čistit si boty na rohožce, abyste nezablátil podlahu v kuchyni, a když vám otevře, uvidíte na podlaze samé saze a hlínu, poněvadž hodinu před vaším příchodem byl tam kamnář opravovat kamna. Vás to barbarské jednání mrzí a nevíte, co máte na to říci, a tu na vás spustí, proč nemluvíte s ní o tom, co je nového v úřadě, na ulici, ve světě.

Poněvadž vám předtím právě vynadala, říkáte sice: „Miláčku, vždyť já nevím nic.“ Tu začne zas dupat, skákat, prskat jako kočka, zuby cvakat, skřípat, tlouci hlavou do stolu, ovšem tak, aby si neublížila, a otevře dvěře a dělá rámus hlasitě, aby se o tom dozvěděl celý dům, a přitom vás vyličuje jako lotra, který nemá ani kouska srdce a nezaslouží, že ho země nosí.

Pak vám říká, že ji nemáte ani trochu rád, a čeká, že ji budete prosit za odpuštění, a pláče a rve si vlasy, roztrhne na sobě blůzu a chce tři nové a spustí nový rámus a křičí, že je to cikánský život za takových poměrů, které se změní, teprv až skočí z okna.

Jde k oknu, a vy se nehýbáte. Vráti se k vám a křičí, že jste surovec a že chcete její smrt a že čekáte, abyste si mohl vzít tu potvoru.

„Jakou potvoru, miláčku?“ Neřekne ovšem jméno té, o které neví, jak se jmenuje, a která existuje jen v její fantazii, a dělá ze sebe najednou manželku opuštěnou, zhrzenou a křičí, že

jsou všichni mužové lotři a darebáci, kteří neznají nic jiného než hledět utrápit své ženy, které jim věnovaly všechno, co mohly a směly.

Nato začne se oblékat a hulákat, že jde k rodičům a že nábytek prodá, že ten nábytek patří jí, a začne vás kopat, kousat, políčkovat, plivat vám do obličeje, nakonec hodí na vás hrnec se sazemi a spustí strašný povyk, že takhle nemůžete jít mezi lidí, že si nehledíte zevnějšku, a opakuje: „Ach, že jsem neumřela!“ Lituje, že se vůbec narodila, a vy jí říkáte, tomu krokodýlovi, tomu tygrovi „miláčku“!

A když pak je po rámusu, mučí vás po tři dny s rajskou omáčkou nebo s jinou, kterou nerad jíte, uvaří vám vždy, na co se netěšíte a na co nemáte pomyšlení.

A jedná s vámi jako se psem, který se nějak provinil, a přitom si hvízdá jako uličník a každou chvíli se dá do pláče.

Když se vrátíte domů z kanceláře či z jiné povinnosti, tváří se smutně, chodí jako utrápených deset let. Mluví s nadšením o hřbitově, o umírajících nadějích ve štěstí, hovoří o jednom pánovi, který ji pozdravil, když šla nakoupit, a září jí oči, když vykládá, že to byl blondýn nebo brunet. Vždy mluví o opačné barvě vlasů a vousů, než máte vy, a nakonec se na vás zadívá a zvolá: „Fuj, ty plešatíš, ty se mně hnusíš!“ a praští vás talířem.

Takový byl můj názor o ženách.

Kradení lidí

Z vypravování jednoho moc starého mládence den před jeho svatbou.

Nikdo nemůže říci, že bych byl snad jednal necharakterně, nečestně, nebo dokonce podle. Kdo zná mou povahu a doufám, že takových lidí je více, než si sám myslím, ten zajisté ví, že povaha má je ryzí, bezúhonná, čistá jako umělý med a vykrytalovaná ze samých ctností. Jsem přesvědčen, že kdybych žil ve středověku, v době hrubého násilí, pověr a hloupostí, byl bych prohlášen za svatého, neboť stal-li se svatým Karel Veliký, který jak kořata Sasíky topil, proč bych světcem nebyl já, poctivec, který nezůstal nikomu nic dlužen, nosí zaplacené šaty a boty na sobě, nehýří, v karty nehraje, žen nesvádí, domovníkovi vždy správně platí za otevření domu, nikdy se s nikým nehádá, natož aby někoho zabil nebo zlehčil, aby kradl, páčil, loupil...

Tato má obrana je nutná, ačkoliv lid říká nehezky: „Vlastní chvála smrdí.“ Je nutná z toho důvodu, že málem by se byla v ulici rozšířila zpráva, že jsem ukradl člověka, a to člověka

slabšího pohlaví, Fany Košťálkovou, dceru mé domácí paní, a dopustil se tak zločinu proti paragrafu, který by v jakémisi špatném překladu trestního zákoníka mohl být označen jako zločin „kradení lidí“.

Ukrást člověka! Kdyby mi byl někdo řekl, že jsem unesl Fany, byl bych se tomu musil zasmát, neboť váží 75 kilogramů. Tedy já prý jsem ukradl těch 75 kg, které se jmenují Fany Košťálková, blondýnka, pokud se týče pleti, ale zrzavá podle vlasů, čili krásné řečeno zlatá, a ještě hezčí blondýnka s vlasy, které jsou proudy roztaveného zlata, proudy paprsků zapadajícího slunce, zářného a oslňujícího...

Nezbedníci v ulici říkali, že o její vlasy možno zapálit doutník... Kdyby byla Fany Košťálková v Turecku, kde jsou oblíbeny dámy tlusté, mohla udělat dobrou partii, poněvadž její tloušťka by bila každému pašovi do očí.

A tuto krásku jsem prý ukradl. Cynicky mohu definovat: Ukradl jsem 75 zrzavých, třicetiletých, tlustých kilogramů. Stalo se to takto:

Když jsem se přistěhoval ke Košťálkovým, byl jsem velmi spokojen, neboť paní Košťálková pečovala mateřsky o můj blahobyt. Knoflíky na kabátu vždy vyplňovaly přiměřený počet, podobně u kalhot, spodky, byly-li otřepané, zašila a vyspravila, přišívala poutka u kabátu, límce jen se leskly, prádlo jako sníh bílé, pokropené jemnou vůní bezu. Snídaně znamenité, obědy skvostné, večere nádherné a svačiny úchvatné. Zábava nenucená a zajímavá každý den. Pan Košťálek, pensista, byl velmi charmantní pán, společenský, Fany vždy elegantní, pohybující se přes svou tloušťku s grácií. Nikdy nepřehrávala na pianu plačtivé skladby, vždy jenom skladby veselé a nikdy více, než nejvíce tři kousky.

Vmyslete se, prosím, ve spořádaný pokoj pořádné rodiny. Kamna v rohu příjemné hřejí, visací lampa svítí a zvon, obklopený červeným kotoučem papírovým (práce pana Košťálka), vydává načervenalé světlo. Pod lampou kulatý stůl, pod stolem velký koberec, kde vytkán jest od tkalců tygr velký jako kočka, rdousící člověka, Beduina, který je aspoň dvakrát větší než to vytkané zvířátko. A kolem stolu sedíme my na pletených židlích a hrajeme v karty o lískové oříšky a smějeme se, když tam někdo „spadne“, neboť hrajeme cvika. Tak jsme pohříženi do hry, že ani nepozorujeme, jak velké nástěnné hodiny bijí hlubokým hlasem.

Deset oříšků za krejcar! Znáte přece cvika? Tři karty má každý a čtvrtou, kdo dává, odkryje a to je „trumf“. Vezmu-li si, rabuji. Rabuji nyní eso, musím mít dva „štychy“. Na eso se smí a má trumfovát. A kdo jde? Klepe se! „Jde“ pan Košťálek, paní Košťálková klepá, Fany klepe taky. Kdo tam spadne? Smějeme se všichni srdečně. „Na eso se může vynést trumf!“ křičí pan Košťálek, a trumfuje. Vyhodí osmu, trumf jsou žaludy, paní Košťálková přebíjí desírkou a

Fany spodkem, já biju esem. „Jeden štych!“ Vynáším červené eso. Pan Košťálek bije svrškem žaludovým, paní Košťálková přiznává barvu, a Fany hází poslední trumf, devítku žaludovou.

„Jste tam!“ křičí a Pan Košťálek vynáší žaludského krále.

„Nejsem!“

„Kde jsou ty vaše dva štychy?“

„Nejsem!“

„Nemožnost!“

„Vsaďte se!“

„A tu házím kulové eso na žaludského krále a křičím: „Měl jsem figuru z es! Nespad jsem!“ Spadly tedy obě dámy... Veselé hóhó! Může někdo takovou zábavu zapomenout do smrti?“

A na jaře povídali jsme si zase v zahrádce, kterou měli u domu. Všichni jsme tam trávili večery a mezi nimi já, nejšťastnější člověk, nejšťastnější ze všech, co tu kdy byli na bytě.

Ani mi nenapadlo chodit do hostince jako dříve. Žil jsem tak spokojeně, ctil jsem všechny, kteří mne zahrnovali láskou otcovskou, mateřskou a sesterskou za třicet zlatých měsíčně.

Poměr můj ke slečně Fany byl poměr staršího bratra k mladší sestře.

Kdykoliv jsem se vrátil domů, shledal jsem vše v pořádku. Fany pak něžnou, stíkl jsem jí vždy bratrsky ruce.

A když jsem šel spát, neopomenula paní Košťálková ještě jednou se přesvědčit, zdali mám postel v pořádku a vodu k pití na nočním stolku.

„Dobrou noc, paní Košťálková!“

„Dej pánbůh dobrou noc!“

A ty dobré duše měly mne v podezření, že jsem jim ukradl Fany...

Bylo to počátkem léta, v době, kdy se dělá tolik výletů, v té době, kdy z Prahy vydávají se na cesty polodenní i denní celé tlupy, které při návratu vlekou za sebou květeny lesů luk a polí, ba i větve stromů, s neskonale blaženým pocitem.

V té době, kdy mladí lidé chodí nejčastěji na výlety, on vypije tři sklenice, ona jednu, nebo čtyři dohromady, v nějakém zákoutí vesnickém na pokraji ubohých, zpustošených lesů, v kraji, kde je div vidět na stráni pampelišku.

V těch místech mladí lidé potulují se nejraději: on povídá, ona se směje, potom ona povídá a on se směje, pak zase oba povídají a oba se smějí, nakonec se objímají a hubičkují, vyznávají si lásku a – jdou domů.

Těšit se z přírody! Nemožno, drazí lidé! Všude v okolí Prahy padnete na podobné tvory, kteří jsou slepí a urážejí váš jemnocit.

Tyto mé zásady, pronášené v přítomnosti ctěné rodiny Košťálkovic, vzbudily podiv.

„Dnes,“ vykládal jsem dále, „chce-li našinec nerušeně kochati se přírodou, tou nejkrásnější slokou poesie, aniž by k tomu potřeboval mnoho času, nechť vydá se na výlet do Posázaví.“ Posázaví nezkalené prachem všednosti, lesy s vůní pryskyřice, kde není cítit pižmo ani voňavky dam, kde s obdivem pozorujete skály nad řekou a divoká, krásná údolí. Vísky, půvabné rozložené mezi stíny lesů, svěžích, čistých, nádherných. To jsou ta písmenka, která dohromady složená, dělají nejkrásnější sloku poesie, přírodu ničím nerušenou, nezkaženou, pravou, krásnou a svěží jako píseň přírody, když z těch lesích zpívají ptáci, stromy šumí, potoky hrčí a Sázava burácí, pění se a vysoko stříká modravou vodu nad balvany...

Tohle by každého dojalo, natož rodinu pana Košťálka, který spokojeně kouří z dýmky a vzdychá: „Škoda, že nohy už mi neslouží.“ Tam bych se chtěl jednou podívat, ale marno, vše marno, stáří je tu...

„Tam bych chtěla umřít,“ povzdechla Fany.

„Umřít tam nemusíte, ale výlet mohli bychom si tam jednou udělat,“ navrhoval jsem ochotně. Můj návrh byl přijat s jakýmsi nedorozuměním. Řeklo se mi, že když nemohou jít všichni, Fany že nemůže jít přece sama se mnou na celodenní výlet, ne snad že by se báli mně ji svěřit, chraň bůh, znají mne přece jako čestného muže, ale jde o řeči, o lidské řeči, o náhodu, o hokynářku, která všechno spravuje, krátce, nejde to.

A tu přišel ten nešťastný den. Pan Košťálek s paní Košťálkovou udělali si celodenní výlet, ovšem vlakem, do Satalic, výlet obligátní. Jeli na návštěvu k starému příteli pana Košťálka, panu Moudrému, který měl také dceru, jež byla o pět let mladší než Fany a byla vdaná, a proto nikdy Fany nejela, kvůli zármutku, se svými rodiči...

„Vrátíme se v jedenáct hodin večer,“ ujišťoval pan Košťálek. A sotva jsme si byli jisti, že jsou již na nádraží, udělali jsme rychle plán.

„Pojedeme do Posázaví.“ Nemusel jsem Fany příliš přemlouvat. Večer se vrátíme, povzneseni krásou přírody a nezkaleným štěstím, které jímá každé srdce, když vidí skutečné lesy, potoky a vísky. Jeli jsme...

Stanice Sázava! Klášter slovanských mnichů, zříceniny a pak nahoru do lesů vyhledat vísku, víte, takovou, kde uprostřed v návsi je nezbytná louže, kde u louže se perou husy, kde je zvonice, kde jsou pastýři, sedláci opálení a roztomile hrubí, vísku, kde pět minut od poslední rozkošné rozbité chalupy se rozkládá les, a ty lesy pak protínají lány bramborů, prolínají luka a pole, vše v půvabném chaosu.

Všechno to jsem slečně Fany sliboval a o všem tam jsem mluvil s nadšením člověka, který píše špatné verše. Slíbil jsem jí hospůdku, kde nebudou mít nic k jídlu uchystáno, kde teprv chytí kuře, běžající čile na dvoře, jak potom bude smažené kuře, houbová polévka s

bramborami... Slíbil jsem jí pohledy do bodrého života vesničanů, jak kluci venkovští budou koukat s údivem i obdivem na nás, slíbil jsem jí špinavé buclaté tváře dětí, které se dají do pláče, když jim dáme krejcar, mluvil jsem o došcích, o slaměných střeších, o oknech zalepených papírem, o všem tom, co může přinést nadšení do člověka, který stále tráví svůj život v domech čtyřpatrových, šlape dlažbu, vyhýbá se elektrické tramvaji a navečer prohlíží si v záři elektrických svítilen výkladní skříně.

Na deset sloupců jsem jí toho napovídal, a proto jsme zabloudili... Bylo to hrozné.

S kopce do kopce, ani človíčka nevidět, stáda neslychat, hajného nepotkat... Nic a nic! A zase lesy nahoru bez ustání, z lesů dolů. Strašné!

Fany už nemohla plakat a chvěla se křečovitě... Konejšil jsem ji, že přece alespoň do večera dojdeme do nějaké vsi, kde nejsou připraveni na výletníky, kde je všechno to, co jsem jí povídal.

Večerní slunko našlo nás v Napších, velmi chatrné vesnici, ale přece jen vesnici, a ve velmi chatrném hostinci, ale přece jen hostinci. Místo kuřat měli jsme jenom syrečky, které jsme jedli uplakaní strachy, jak bude s námi dále, neboť bůh ví, jak se to stalo a kam jsme se dostali, řekli nám, že na nejbližší stanici máme pět hodin cesty, a kdo cestu nezná, že se nevyzná, a kdybychom i nakrásně tam přišli, že žádný vlak nejede – až ráno.

„O nocleh se nestarejte,“ řekla hostinská, „máme v komoře pěknou čistou postel“... Pomyslete si: postel!

A tu jsem jednal jako čestný muž. Jako nejčestnější člověk pod sluncem.

Postel jedna. Postel tedy pro Fany. Fany bude spát v posteli a já půjdu do Prahy pěšky, půjdu celou noc, abych ráno objevil se u Košťálků a vysvětlil jim, oč jde, a zároveň dokázal své alibi. Snad mně rozumíte...

„Oni mne tu zabijou,“ vzlykala Fany, když jsem jí oznámil svůj nezvratný úmysl.

Byl jsem tak popleten, že jsem prosil hostinskou, aby jí neubližovali. Fany mne ale nechtěla pustit. Vyrval jsem se jí. Tak činí čestný muž! Pod jednou střešou v cizině strávit noc? Nikoli!

Vyptav se na cestu, šel jsem do Prahy, veden pudem cestovatelů, kteří i ve tmě nalézají určitý směr. I u zvířat jsou podobné případy...

Cesta byla strašná, několikrát jsem si narazil, několikrát klopýtl, ztratil jsem hodinky, ale když jsem přišel po hrozném pochodu s vypoulenýma očima a s pěnou kolem úst do Říčan, bylo mi blaze. Pak jsem již cestu znal.

Ve Strašnicích dostal jsem hrozný strach, co bude potom, až se objevím tak zablácený, divý a podivný bez Fany u Košťálků...

S tlukoucím srdcem vstoupil jsem do bytu Košťálkovic a zajektl zuby. Kolem stolu sedělo celé příbuzenstvo jejich rozčilené, uplakané a mé vytřeštěné oči je na okamžik ohromily. Náhle ale přiskočil ke mně zsinálý pan Košťálek křiče: „Vy jste nám ukrad Fany!“

Oněměl jsem leknutím. Se všech stran se na mne křičelo. Křičeli tety, matka, strýcové a otec: „Vy jste ukrad Fany!“

„Fany je v Napších,“ vykoktal jsem ze sebe. „Vy jste ji ukrad,“ znělo dále kolem.

Pak přišel strážník, a ještě jeden, a vedli mne na komisařství, a po celé cestě hulákal mně do uší pan Košťálek: „Vy jste ji ukrad, bídačku!“

Na komisařství pravil mi komisař: „Víte, co žádá ten pán od vás?“

„Nevím.“

„Když prý jste mu Fany ukrad, abyste si ji nyní také vzal, poněvadž uznáte, přes noc, pod jednou střechou, dva mladí lidé, pochopujete...“

Strašné nebezpečí vrátilo mi řeč: „Pane,“ řekl jsem, „pane, půjčte mně mapu okolí pražského. Zde jsou Napše, zde je Praha. A nyní dokáži své alibi. V devět hodin vyšel jsem z Napší, ráno v osm byl jsem v Praze... Ostatní jsem již vyprávěl...“

Mne tak snadno nikdo nechytne. Kolikrát byl jsem již v nebezpečí, že mne ožení nebo že se ožením sám. Cizím nepřátelům jsem se šťastně ubránil, a sám sobě jsem se také dovedl ubrániti, rozváživ následky podobného kroku, až nyní tohle!

Strýc jeden z rodiny Košťálkovic stál při mém výslechu vzadu a stále bědoval: „Ubohá Fany, bůh ví, kam ji zasantročil, co s ní udělal!“

„Že je v Napších, dobře,“ křičel její otec, nedbaje posvátnosti místa, „ale věc se musí dokázat, račte ho zatím zavřít, pane komisaři.“

Pravda, věc byla velmi záhadná, přijít ráno zablácený, umazaný, celý divoký, bez Fany, která nikdy nevyšla bez dovolení svých rodičů.

„Odvlekl jste ji,“ doráželi na mne a pan Košťálek monotónně opakoval, ovládan jedinou myšlenkou: „Ukradl Fany, ukradl Fany!“

„Dobře, pánové,“ řekl jsem, „podrobuji se nutnosti, Fany ani vlas na hlavě není zkřiven, jak jste, ctění rodičové, Fany opustili, takovou naleznete ji v Napších, trochu sice uplakanou, ale stále takovou.“

„Odved'te mne,“ zvolal jsem jako mučedník, „je-li pravda na světě, nechť Fany, ta dobrá duše, sama řekne, zdali jsem ji, jak říkáte, ukradl. Řekne-li, že jsem ji ukradl, dávám čestné slovo, že si ji vezmu za manželku.“

Ještě téhož dne k večeru přišel pro mne nadstrážník a zavedl mne k panu komisaři, kde jsem spatřil k svému údivu celou rodinu páně Košťálkovu, Fany nevyjímaje.

„Věc se vysvětlila,“ pravil pan komisař. „Vše se stalo vinou tohoto pána. Můžete všichni odejít...“

Vyšli jsme ven a na ulici, a já zatnuv pěstě, zvolal jsem: „Potupu, kterou jste mně učinili, nikdy vám neodpustím, zažaluji vás, pane Košťálku.“

Pan Košťálek dobromyslně se usmál a řekl: „Svého tchána přece nebudete žalovat, dal jste přece slovo, že...“

„Jak to?“ A tu Fany zavěsila se rychle na mne a pravila vítězoslavně: „Ukrad jste mne, vy ošklivý! Po svatbě vám to vynahradím.“

A tak, přátelé, dnes je poslední den mé zlaté svobody, zejtra vás opustí váš velmi starý mládenec, zejtra jsem ženat s Fany, a až se sejdete zde v té hospodě a neuvidíte již mé holé hlavy, tu, přátelé, vzpomeňte si, že zločin kradení lidí vskutku existuje: já neukradl jsem Fany, ale oni ukradli mne... Je to k pláči.

A teď si zazpíváme: „Nikdy tak nebude, až se oženíme... Hurrá! Dnes posledně jsem vesel...“

Národní listy 1906.

Osudy společenského člověka

Staří definovali člověka jako zvíře společenské. Jestli se nemýlím, poněvadž už jsem zapomněl velice mnoho z řečtiny, říkalo se nešťastnému člověku „zoon politikon“.

Tím si dovedu vysvětlit, že rád rozmlouvám s lidmi, které vidím ponejprv ve svém životě, pletu se jim do rozhovoru, a nedbaje jich protestu, snažím se navázat s nimi přátelské styky.

Pravidelně docházím přitom k poznatku, že staří Řekové se velice zmýlili, odhadující člověka jako zvíře společenské.

Moderní člověk je nemožné společenské individuum. Nedávno vmísil jsem se v rozhovor dvou milenců v chuchelském lesíku beze vší potměšilosti a dalo mně to velice mnoho práce, abych se ubránil tomu pánovi. Chlap používal nedovolených chvatů při řeckořímském zápase. Nakonec však jsem je zahnal až do Slivence, kde se mně ztratili v mramorových lomech.

Bilance podobného navazování společenských styků je velice smutná.

Pes v tomto ohledu je neskonalé vlídnější. Buldok ze psince v Karlsruhe, který se dostane koupí do Prahy, setká se třeba na Vinohradech s nějakým voříškem z Košíř. Vidí se tedy ponejprv v životě. Očuchají se, zaštekají přátelsky na pozdrav a uzavírají přechodné sice, ale

upřímné přátelství. Běží vedle sebe, honí se, hrají si, a buldoka ani nenapadne, že má rodokmen ze psince a že ten druhý, s kterým se seznámil, je nemožný kříženec, neznající svého otce, či lépe řečeno svých otců.

A tu opět zakročuje člověk, majitel buldoka. Rozhání holí právě navázaný společenský styk. A chlupatý chudáček voříšek sedí smutně na chodníku s vypláznutým jazykem a v jeho pohledu je něco, co mluví: „Znám tě, Brute.“ Má své zkušenosti s lidmi.

I já mám své.

Sedím v Reprezentačním domě u stolu sám. Připadám si jako kůl v plotě. Naproti sedí společnost pánů a dam, zahrnutá v pojem, který ji oceňuje: uzavřená společnost.

Jdu k nim, přenáším svou kávu a židli, posadím se k jejich stolu a zcela slušně říkám: „Račte dovolit. Sedím sám, je mně smutno. Vidím, že se velice dobře bavíte. Cítím potřebu bavit se s vámi.“

Pozoruji, že rozmluva a zábava, kterou dříve vedli, umlkla. Všichni sedí jako zařezaní, až najednou řekne někdo z nich: „Pane, co si to dovolujete? To je již přespříliš.“

Snažím se vysvětlit, že jsem společensky založen, že nejsem žádný samotář, že miluji společnost, že jsem ochoten se k nim přizpůsobit.

A tu někdo z nich vstane a řekne kategoricky: „Půjdete odtud, nebo nepůjdete? Zavolám na vás pana vrchního.“

„Tak ho zavolejte,“ odpovídám beze všeho hněvu. Když přijde vrchní, denuncují mne u něho, že se vtírám mermomocí do jejich společnosti.

Vidím, že nemohou vzteky ani mluvit, zatímco dámy vrhají na mne zdrcující pohledy.

Trvám na svém, že nechci sedět sám a že se odtud nehnu, že jsem společensky založen atd. Jako když házíš hrách na stěnu.

Nakonec mne vyvádějí z kavárny.

Podobných případů mohl bych vyjmenovat na sta. Oslovte například cizí dámu v elektrice a zeptejte se jí, proč vám neodpovídá. Uvidíte, že průvodčí vás přinutí vystoupit.

Přidejte se k cizímu pánovi na ulici a snažte se s ním navázat rozhovor. Může to skončit tak, že místo rozmluvy s neznámým pánem máte co vyjednávat s policejním strážníkem.

Někdo si to však vypořádá sám. Jednou mne dokonce chtěli vyhodit z rychlíku Praha-Vídeň.

Pětkrát jsem byl bit jako žito. Tříkrát jsem to v boxu vyhrál. Dvakrát mne srazili z parníku do řeky. V lese pod Čerchovem nějaký turista vytáhl na mne revolver, který chovám jako vzácnou památku.

Jindy opět má touha po společnosti vynesla mně paragraf týkající se míchání do úředního výkonu.

Ale jako Paolo Mantegazza mohu říci: „Neskloním se a neustoupím, stojím pevně. Trpím, ale k zemi přitisknout se nedám.“

Jsem „zoon politikon“ a basta!

U Wilsonova nádraží potkal jsem nedávno mladou, hezkou paní, která právě přijela. V šátku měla zabalené nemluvně. Viděl jsem, že se nevyzná v tom chaosu a proudu městského života, poněvadž se právě ptala posluhy, kudy se jde na Smíchov.

„Já jdu také na Smíchov,“ řekl jsem, ačkoliv jsem tam neměl co dělat, „půjdeme spolu, jestli dovolíte.“

Přijala mou nabídku a tak jsme šli. Byla hovorná, a když jsem se jí optal, odkud je, řekla: „Co je vám do toho.“

„Máte pravdu,“ poznamenal jsem a mluvil jsem o něčem zcela jiném.

Když jsme přišli do Jindřišské ulice, oznámila mně, že má žízeň a že by ráda pojedla párek s křenem.

Pozval jsem ji tedy do jednoho malého výčepu, objednal jsem pivo, párky, a bavili jsme se dále o červince vepřového dobytka. Potom jsem přešel na mor drůbeže, na červy v bramborech, na to, jak to dopadá, když se kráva nažere čerstvého jetele.

Při naší rozmluvě nemluvně vrnělo.

Když se najedla a napila, poprosila mne, abych vzal nemluvně, že si vzpomněla, že má vedle pošty tetu.

„Přijdu ihned s ní,“ řekla a odešla.

Choval jsem tedy toho broučka, což ve mně budilo touhu ohřát se u ohně rodinné pospolitě lásky, a čekal. Uplynulo zatím půl hodiny. Malinký brouček proměnil se zatím v šakala.

Řval, jako když ho na nože bere. Jeden z hostů odešel a zaplatil. Hostinský vrhal na mne nepřátelské pohledy a poznamenal: „Přijde sem ponejprv a udělá z výčepu menažérii.“ Potom se zvedli ostatní hosté a také odešli s poznámkou: „Kdo má tohle poslouchat.“

Neodpovídal jsem. Vlny lidské zloby naplnily výčep. Hostinský začal nadávat. Někdo chtěl jít na pivo, ale slyše ryk svěřeného mně broučka, otočil se na prahu a odešel.

„Ten host,“ řekl hostinský, „vypije až patnáct pív.“

„Když má na to,“ odpověděl jsem a mlčel dál, uznávaje, že hostinský musí být z toho nervózní.

Uplynulo dalších třicet minut. Hostinský otevřeně se ptal: „Kdypak si přijdou pro toho fákana?“

Rozhodl jsem se promluvit mu do duše. Mluvil jsem dlouho, přičemž hostinský běhal po pustém výčepu. Rozhovořil jsem se, že dítě v peřince musí rvát, poněvadž tím sílí plíce. Je v

tom i snaha po činnosti. Něco musí dělat. Nebude přece ležet jako pařez. Všichni hostinští, když byli v jeho letech, ječeli a řvali právě tak jako toto robátko. V tom věku řvali i nynější ministři.

Uplynula nová hodina. Divil jsem se, že můj svěřenec vydrží tak dlouho hulákat a výt.

Musel jsem hostinského napomenout, poněvadž řekl, že mne vyhodí i s tím broučkem.

„Pane hostinský,“ řekl jsem, „co to mluvíte? Dítě vyhazovat na ulici? Křehoučkého tvora, s kterým se máte mazlit, hýčkat? Chudáčka, ubožáčka, brabenečka?“

„Jen řvi dál,“ vybízel jsem svěřence, „nedej se vyrušovat, řvi, až spadne rozhledna.“

„Je to ale škandál,“ nařikal hostinský, „já se z toho zblázním.“

„Vy si zvyknete,“ poznamenal jsem suše.

Čekal jsem do večera na matku děcka.

Za těch osm hodin přežil jsem nesčíslné množství útoků ze strany hostinského a také jsem viděl ponejprv v životě tak starého muže plakat. Když můj brouček slyšel vzlykot hostinského, dal se do nového řvaní. Koupil jsem mu láhev mléka, napojil, převinul a čekal dál, počínaje nejasně tušit, že tu jde o pohozené dítě.

Hostinský zatím vypil láhev rumu, což nijak neposloužilo, aby sebral myšlenky čisté a krásné. Nadával mně i dítěti a vzpomněl si, že prý jsem mu zkazil obchod. Blábolil, že ho chci zničit. Chtěl se také probodnout nožem na krájení salámu a v deset hodin řekl: „Zavíráme,“ a šel stahovat roletu.

Tak ocitl jsem se se svěřeným nemluvnětem na ulici.

Na policejním komisařství nějaký starý inspektor, když jsem mu všechno vyložil, jak jsem přišel k dítěti, řekl: „A podívejme se, to je opravdu zvláštní. Dáte se do hovoru s cizí, neznámou ženskou, zavedete ji do hospody a ona vám dítě nechá na krku. A můžete se legitimovat? Tak? Vy nemáte s sebou legitimaci ani jiný průkaz? Že jste si ho nechal doma? Že s sebou vůbec nenosíte dokumenty? Hm, to je jistě zajímavé. Přinést dítě na komisařství, to by moh udělat každý. Tady není nalezinec. Odvedou ho.“

Dřímající strážník vstal, vzal klíče, a měl jsem pro tu noc postaráno o nocleh.

Ráno byla zjištěna má identita. Dobrácký policejní komisař řekl, propouští mne na svobodu: „Dáte si alespoň příště pozor, dávat se do hovoru s neznámými osobami a navazovat s nimi společenské styky.“

Mne však nepřevrátí. Zůstal jsem tvrdým a nepoddajným. Neroztrpčuje mne špatnost lidí, kteří nechápou, že společensky založený člověk nemůže jednat jinak.

Otcovské radosti pana Motejzlíka

Pan Motejzlík měl velkou radost, že se stane otcem. Ještě dávno předtím, než se mu narodil synáček, chodil po všech známých a vykládal, že už se mu dítě narodilo.

V mnohých případech styděl se za to, že by se mu mohla narodit dcera, vykládal tedy, že se mu narodil chlapeček. Někde opět, aby se nezdálo, že se příliš chlubí, říkal, že má děvčátko. Asi ve třech ve čtyřech případech říkal, že neví, co to je. Nakonec si to všecko spletl, a když opět přišel ke svým známým, na dané otázky odpovídal obvykle opačně. Kde dřív říkal, že má chlapečka, tam říkal, že má dcerušku. A tak to všecko proplítal novou a novou lží, šel dokonce ve své drzosti tak daleko, že mluvil o dvojčatech, a v restauraci pana Brejšky vykládal dokonce o nějaké zrůdě, se kterou vydělá strašně peněz. Nakonec sám nevěděl, co se mu narodí. A když konečně přicházel onen okamžik, kdy se měl stát otcem, u přítomnosti tchyně a tchána zmizel do nejbližšího okolí, kdež u uzenáře, u pekaře, v lékárně, ve dvou hostincích, v jedné vinárně říkal, že je to již hotová událost, a opět to šlo tak lživým, prolhaným způsobem, děvčátko, chlapeček – chlapeček děvčátko – dvojčátka, trojčátka – chlapeček, děvčátko – děvčátko, chlapeček – zkrátka nechal si zadní vrátka otevřená. A když měl ve vinárně pátou čtvrtku vermutu v sobě, zvolal: „Ani nevíte, jak jsem šťastnej!“ a šel domů.

A když překročil práh svého bytu, vynadali tchán, tchyně, bába dobrému panu Motejzlíkovi ponejprv surovců. A byl pan Motejzlík takovým, aby zasluhoval této přezdívky? On jen očekával radostnou událost a on se radoval. Byť by byl i vypil kolikkoliv vermutu při té příležitosti a kolikkoliv piv, neb příležitost dělá zloděje, v jeho duši panovala světlá radost, že dává světu potomka, že rozmnožil český národ, a nakonec ta neskonalá blaženost, že se stává pomalu, ale jistě otcem.

Zatím kdy tchán v kuchyni mluvil dobrému panu Motejzlíkovi do duše, by nyní pamatoval na všecky své povinnosti, aby, že se stane otcem, nebral tak na lehkou váhu, aby se vzpamatoval, dokud není pozdě, a aby nebylo pozdě, poslal mu pro sodovku. Než však sodovku přinesli, stal se již pan Motejzlík otcem. A když babička přinesla to červené robátko, chytil je pan Motejzlík, a už s ním byl na chodbě. Chtěl je ukázat vedle sousedům. Vyrvali mu je a pan Motejzlík křiče v nočním tichu po domě: „Já mám synáčka,“ seběhl dolů, otevřel si klíčem domovní dveře a běžel do protější restaurace. Tam poručil deset piv a řekl, že má synáčka. Poněvadž předtím před půlhodinou vykládal tam, že má dcerušku, nastala z toho hádka, přičemž pan Motejzlík vykřikl: „Já to musím lépe vědět!“ Nějaký občan přitom podotkl že pan Motejzlík vůbec žádné dítě nemá. I lvice brání své mládě, natož pan Motejzlík! Rozehnal

se po pomlouvači, ten se nedal, chytil pana Motejzlíka za nos a za přispění svých přátel vynesl pana Motejzlíka na ulici.

V nočním tichu, podepřen jsa o zhaslou svítilnu, počal přemýšlet pan Motejzlík o životě. V jeho duši defilovala stará pravda, že když někdo mluví pravdu, že se mu nevěří. Po ní přišla myšlenka na potupu a za ní nakonec zářně zasvítla velká, vznešená rozkoš z otcovství, pýcha otcovská, která dala určit směr krokům páně Motejzlíkovým přes ulici za roh dó vinárny.

Tam posadil se za stůl, a poklepávaje paní vinárnici na rameno, řekl: „Tak mám synáčka.“ – „Ale pane Motejzlíku, co to říkáte, vždyť jste právě před tříčtvrtěhodinou vyprávěl, že se vám narodila dvojčátka, obě holčičky.“ Najednou to všechno přišlo panu Motejzlíkovi strašně líto. Složil hlavu do dlaní, dal se do tichého pláče. Jaký je lotr. Ještě než se mu jeho první dítě narodilo, už je přelhal. Pozvedl hlavu, a dívaje se usazenými očima na paní vinárnici, i řekl plačtivým hlasem: „Dejte mně čtvrtku vermutu.“ – „Nestydíte se, to jste otec,“ řekla paní vinárnice, „takhle přebrat, zatímco máte být doma, a kdoví jestli máte vůbec nějaké dítě, vždyť mluvíte samé nesmysly.“

„Ale zapřísahám vás, paní vinárníková, mám chlapečka padesát pět centimetrů dlouhého, jemnými chloupky porostlého, úplně červeného, otec je zdrav.“ – „Tak nedělejte dlouhé řeči a běžte spat, řekla jsem vám už, že vám nenaleju.“ – „Tak tohle jsem si zasloužil, když mám tak pěkného chlapečka!“ zvolal lítostně pan Motejzlík a vyšel do tmy. Hořká lítost se ho zmocnila, pozoroval, že mu nikdo nerozumí. Naštěstí si vzpomněl, že v Krokově ulici, nedaleko odtud, bydlí starý jeho známý, inženýr Zázvorka. „Musím ho navštívit,“ pomyslně si šťastný otec, a bylo to ke druhé hodině noční, když stál před otevřeným přízemním oknem bytu svého přítele a hvízdal do pokoje. Nikdo se neozval, ale co otec pro své dítě neudělá? Beze všech rozpaků vlezl pan Motejzlík oknem do pokoje, a jak tak seskočil na podlahu, paní inženýrová, která čekala na svého chotě, rozsvítila elektrickou lampičku, a když uviděla pana Motejzlíka, strašně vykřikla. „Milostivá paní,“ zakoktal pan Motejzlík, „přicházím vám oznámit, že se mně právě narodil synáček, pětapadesát centimetrů dlouhý, jemnými chloupky porostlý, úplně červený, otec zdrav.“

Po těch slovech byl již opět na okně a seskočil dolů, a zrovna v tom okamžiku, kdy pan inženýr strojil se vlézt do svého bytu, aby nedělal po chodbě rámus. „Nazdar, Zázvorko! Byl jsem ti právě oznámit, že se mně narodil synáček, pětapadesát centimetrů dlouhý, jemnými chloupky porostlý, úplně červený, otec zdrav.“

„To je pitomá výmluva, ničemo!“ zařval pan inženýr. Pan Motejzlík se dal na útěk a pan inženýr za ním. Dohonil ho právě před domem, kdy v plném spěchu pokoušel se pan Motejzlík odemknouti dům. Beze slova dal mu dva pohlavky a důstojně se vzdálil. Teprve

když byl uprostřed ulice, zvolal: „U soudu si to vyrovnáme.“ Za ním ozýval se prosebný hlas pana Motejzlíka: „Ale opravdu, Zázvorko, narodil se mi chlapeček.“

S těžkým srdcem stoupal pak pan Motejzlík po schodech. Bylo mu tak smutno, jak lidé nechápou jeho otcovské štěstí. Podepřel se dosti hlučně o dveře svého bytu, dveře se tiše otevřely, dvě ruce vtáhly ho dovnitř, byl to tchán, který mu prostě řekl opět jen: „Vy surovče, myslil jsem, že vás aspoň dítě napraví, a to pěkně začínáte. Styďte se!“ Ukázal mu pak na otoman a odešel do pokoje. Pak se objevila porodní babička, spráskla ruce a řekla: „Tohle jste mně neměl dělat, pane Motejzlíku, dostane-li vaše paní horečku, jste tím vinen jenom vy!“ Po ní přišla ještě tchyně, která řekla už jen: „Pfuj tajfl.“

Pan Motejzlík natáhl se na otoman a tiše štkal do deky. Nikdo ani z domácích lidí nerozumí jeho otcovské radosti. Tiše pak po špičkách slezl z otomanu, otevřel dveře pokoje, ztratil rovnováhu, natáhl se přes práh a vykřikl: „Kdepak mám synáčka?“ Tchyně s tchánem odnesli beze slova pana Motejzlíka zpátky na otoman. Už na cestě jim usnul s blaženým výrazem v obličeji.

Tchyně chvíli zachmuřeně se dívala na chrápajícího šťastného otce a pak energickým pohybem stáhla mu zpod hlavy polštář.

Ale pan Motejzlík spal klidně dál a usmíval se ze spaní. Zdálo se mu, že je na táboru lidu a volá k tisícíhlavým nadšeným zástupům:

„Právě se mně, velectěné shromáždění, narodil synáček, pětapadesát centimetrů dlouhý, jemnými chloupky porostlý, červený, velectěné shromáždění, otec úplně zdrav!“

Společenské lži

Někdy se stává, že vy to neřeknete schválně, nýbrž jen náhle vám to vyklouzne z úst, a slíbíte něco, třeba úplně bezvýznamného. Podobný případ přihodil se mně v Příbrami, kde jsem se setkal s panem Wimrem letos o vánocích. Mladý ten muž vyptával se mne, co hodlám podniknout v té nepohodě. Pršelo totiž a všude bylo plno bláta. Řekl jsem mu, že zítra chci se podívat do Kamýku. Anž se zamyslel, projevil ochotu, bude-li zítra sníh, že má k dispozici sáně a koně, že mne do Kamýku odveze.

Večer přestalo pršet, tuhlo a padal sníh přes celou noc. Napadala ho taková vrstva, že lepšího sněhu nebylo si možno přát k sanici.

Čekal jsem tedy pana Wimra. Nedočkal jsem se ho a našel jsem ho v kavárně. Bylo na něm znát rozhodně vzrušení, které se vysvětlilo, když se zapřísahal, že si bez jeho vědomí jeho

švagr zvěrolékař, když on ještě spal, vypůjčil sáně a koně a odjel s nimi do okolí. Řekl jsem mu, aby byl klidný, že nemusím právě dnes odjet, že počkám do zítřka. Upokojil se a počal mluvit o tom, jaká je pěkná cesta do Kamýka, že se jede samými lesy.

Z jeho hovoru viděl jsem, že se těší na tu cestu jako malé dítě.

Druhého dne přišel sám ke mně. Byl úžasně nervózní a bledý, jako by celou noc nespál.

Nebyla to také maličkost, kterou by šlo odbýt několika slovy.

Jeho švagra zvěrolékaře stihla vážná nehoda. Spadl při jízdě ze saní. Totiž stalo se to tak: Kůň se splašil, náruční kůň upadl, sáně se převrhly a vyhodily jeho švagra zvěrolékaře ven. Kůň i jeho švagr se potloukli. Sáně praskly.

„Vidíte,“ pravil zdrceně, „to se mně vždy stane, když se na něco těším. Představoval jsem si tu sanici v nejkrásnějších barvách. Teď se budete musit tlouci do Kamýka poštou, ještě máte půl hodiny času.“

„Nejedu ještě dnes,“ pravil jsem, podávaje tomu obětavému hochu ruku, „mrzí mne, že jste tak rozčilen. Vždyť já vůbec nemusím do Kamýka.“

„Víte,“ řekl rychle, „ona ani poštou to přece není tak zlá cesta, neboť má též svůj půvab. Zasněžené naše lesy a vrchy mají v zimě tolik krásy, a pak ten starodávný dopravní prostředek! Proč byste se zdržoval v Příbrami? Odnesu vám kufřík na poštu.“

Poděkoval jsem mu a prohlásil, že jsem si to rozmyslil a že se zdržím v Příbrami ještě několik dní. Odporoval velice živě, abych se tu zdržoval, neboť je obava, že nastane obleva a sněhy sejdou, pak je cesta rozmoklá, blátivá, bez půvabu, zoufalá a nudná.

Když viděl, že mne nepřemluví, zčistajasna dal se do hovoru o tom, kam půjdu na pivo. Žádal mne, abych v zájmu svého zdraví nechodil do restaurace Kurzovy, poněvadž bych tam mohl dostat žaludeční katar. Pivo jsou tam učiněné slivky, a pokud se týče kuchyně, to je lepší si hned strčit hůl do krku.

Aby mně byl podezřelý ten zájem, kam mám jít, to nemohu tvrdit. Pan Wimr říkal, že chodí k Šteclům. Viděl jsem v tom pouze zájem o to, abych byl v jeho společnosti, nicméně z jiné strany bylo mi řečeno, že u Šteclů je právě ta nejbídnější kuchyně a nejmizernější pivo, kdežto u Kurzů jest to vše velmi dobré.

Šel jsem tedy ke Kurzům, a jak osud již tomu chtěl, představili mne místnímu zvěrolékaři.

Podotkl jsem, že ho znám již z vypravování pana Wimra, jeho švagra, a vyslovil jsem radost nad tím, že jest pan zvěrolékař již uzdraven po svém vypadnutí ze saní.

Díval se na mne, jako bych byl spadl z nebe, a pak mne žádal, abych mu to řekl ještě jednou, že dobře neslyšel. Vyšlo pak najevo, že není vůbec švagrem pana Wimra. Sám nemá též sestry a pan Wimr vůbec nemá koně ani saní.

„Věřu nevím,“ pravil zvěrolékař smutně, „co jsem tomu panu Wimrovi udělal.“ Kdykoliv přijde nějaký cizinec do Příbrami, říká pan Wimr: „Můj švagr zvěrolékař...“

Bylo tedy vidět, že se pan Wimr zapletl do něčeho bona fide. Vzpomínal jsem dlouho na jeho ulekaný, bledý obličej, když mi hlásil, že se nepojede nikam, poněvadž jsou sáně rozbity a jeho švagr zvěrolékař a kůň také. Shledával jsem později jeho chování odporným a sám jsem také tak bona fide zapletl se do různých věcí a afér. Varuji každého, aby se chvástal anebo něco sliboval nebo dal se do žvanění.

Můj tchán měl mne za pravdomluvného člověka a velmi si mne vážil, což ovšem byla jeho chyba, jak často později poznával.

Jednou jsem hovořil při večeři o krásách Krkonoš a s uspokojením mohu říci, že to dělalo dojem, jako bych znal každou stezku na Krkonoších. Pletl jsem stále do toho Grüne Bude, Weisse Bude, Schwarze neue Bude, Rote alte Bude. To se tak stává. Po večeři se vám rozváže jazyk a vy mluvíte, co vám slina přinese na jazyk. Hlavní věcí je, abyste nevybočili z celku, aby posluchači, kteří to neznají, měli dojem, že skutečně stále ještě mluvíte o jednom tématě. Na ten hovor již jsem zapomněl, když v sobotu najednou prohlásil tchán: „Zítra ať jste na nádraží v půl sedmé, jedeme do Krkonoš.“

Lekl jsem se, nicméně oddán osudu dostavil jsem se přesně. Ještě ve vlaku žvanil jsem stále o tom, jak v Krkonoších znám každý kámen.

Neměl jsem tolik morální síly, abych se přiznal, že to není pravda a že jsem vůbec nikdy v Krkonoších nebyl.

Když jsme ve Vrchlabí vystoupili, začalo to teprve být zajímavé. Zavedl jsem tchána někam do Pruska, po pochodu dvanáctihodinném, kdy jsem ho tahal přes vrchy a dolů, marně hledaje Sněžku. Potloukal jsem se s ním po stržích nejnemožnějšího druhu a skončilo to tím, že jsem ho zase z Pruska táhl do Čech v noci, kdy si zoufal nad těmi lesnatými srázy. Díval se v těch strašných chvílích na mne tak podivně a záhadně, že mně bylo doopravdy úzko. Ke čtvrté hodině ranní dostali jsme se do nějaké kosodřeviny, když jsem ještě tchána naposled ujistil, že tu znám každý kámen. Tchán již nemohl se ani hnout a dal se do pláče v hustém křoví kolem páté hodiny ranní v šeru těch skal a ve tmě propastí počal zčistajasna řvát do ticha hor: „Grüne Bude, Weisse Bude, Schwarze Bude, Rote alte Bude!“ Přivezl jsem si svého tchána do Prahy jako člověka úplně sešlého, který přestože jest jeho rozum ještě zkalen hroznými vzpomínkami na Krkonoše, nevěří mně dnes ani slova, a kdykoliv něco řeknu, zabručí prapodivným hlasem:

„Jo, vy tam znáte každý kámen.“

Jiný případ stal se mně s panem vrchním soudním radou Schillerem (nemá nic společného s německým básníkem). Koupil jsem si tenkrát za 180 korun nové kolo. Nadšen pěknou tou věcí, potkal jsem pana radu. Interesoval se velice živě o kolo a tázal se mne, co stojí. Nenapadlo mně, že by to mohlo mít tak smutné následky, a nevěda zprvu, co mluvím, řekl jsem, že mne stojí každé takové kolo jen režijní výrobní cenu 30 korun.

„Můžete jich mít, kolik chcete?“ tázal se pan rada.

„Třeba sto.“

Pan rada se zamyslel a prohlásil, že bych mu prokázal velkou službu, kdybych mu pro syna jedno takové kolo zaopatřil. Vytáhl z kapsy tři desetikoruny, a podáváje mně je, řekl, že to tak nespěchá.

Od té doby měl jsem hotové peklo. Nemohl jsem rychle sehnat 180 korun, abych mu kolo koupil, a pan rada počal o mně rozšiřovat, že jsem na něm vylákal 30 korun.

Konečně získal jsem ten obnos od jednoho dobrého člověka novou lží, že ho potřebuji na cestu do Dánska. Koupil jsem tedy a přivedl kolo k panu radovi. Nejevil žádného potěšení a řekl mi zcela hrubě:

„Od vás když člověk něco chce, to trvá dobu!“

Nemohu se vyprostit z takových lží, ať dělám, co dělám. Včera jsem například slíbil zas jednomu pánovi, že mu zaopatřím místo v ministerstvu.

Trampoty pana Tenkráta

Historie poučná a odstrašující.

Předmluva

Vrchní berní úřadu v N. pan Banzet byl velmi roztomilý starší pán, měl několik, na počtu nezáleží, starších dcer a choval utkvělou představu, že se jeho drahé dcerušky přece jednou vdají, a to za některého z jeho podřízených. Tato utkvělá představa rozvětvovala se tak, že hodlal svého budoucího zete vychovat a ochočit. Po deset let prý hledal takového muže, až konečně našel svou oběť v panu Tenkrátovi, praktikantu berního úřadu, nepomysliv na to, že pan Tenkrát může mít tolik statečnosti a opovrhnout pěkným titulem praktikunt berního úřadu a jednoho dne zmizet z N. a zanechat za sebou zklamané naděje pana Banzeta. Pan Tenkrát

několik neděl vydržel výklady pana Banzeta a po několika nedělích praskl vtipně do bot a v Praze vyprávěl mně o tom, jak chtěl ho pan vrchní berní vychovat. Kdo znal pana Tenkráta, než odebral se do N., nyní by ho nepoznal. Výchova, výklady a ochočování ze strany pana Banzeta měly neblahý vliv na jeho konstrukci tělesnou. Zhubl a spadl se o dobrých dvanáct kilogramů. Všechny své šaty musil si dáti přešít.

„Nelituji toho,“ pravil ke mně se smutným úsměvem, s kterým přijel, „nikdy toho litovat nebudu, neboť co slyšel jsem od pana Banzeta...“

„A co jste slyšel?“

Pan Tenkrát vyprávěl mně vše a já to předkládám před širší fórum, aby i ono mělo něco z tohoto vychování páně Tenkrátova.

„A jaký název tomu mám dát?“ tázal jsem se.

„Výklady pana Banzeta,“ odpověděl on, s tím smutným úsměvem, který, chraň bůh, neměj žádný čtenář...

I.

První výklad o povinnostech, který měl pan Banzet, vyzvav pana Tenkráta, aby ho doprovodil domů z úřadu, připojuje k onomu výkladu povídání o vynikajících osobách v N.

„Ano, milý příteli, můžete mne doprovodit domů, bydlím na rynku. Pravíte, že s největší radostí. Doufám, že nemáte nyní ničeho na práci, a malá procházka po vykonané práci neškodí. Jmenujete se pan Tenkrát, není-liž pravda. Je to, abych tak řekl, divné jméno. Říkáte, že původně jmenoval se váš dědeček Tenkrad, hehe, mám rád žertovné mladé lidi, ovšem jen tenkrát... Ne, nepřejí si ničeho. Pravím, tenkrát tedy, řekneme tehdy, tehdy mám rád mladé žertovné lidi, když ve svých žertech nedotýkají se stávajících řádů.

Nemohu si myslet horšího člověka nad toho, který ve svých vtipech uráží své představené. Představení musí být. Že musí? Pravdaže musí být. Považte si, že by každý byl jen představeným, ergo vy byste byl vrchním berním, sluha František také vrchním berním a já také tímtéž. Ptám se vás, šla by práce tak rychle, jako jde nyní? Že ne? To si myslím, milý pane.

Ten pán, který jde naproti, to je starosta Kouta, velmi šarmantní pán a má papežský řád. Ano, tak odměněna jest snaha chovat se, jak se na dobrého křesťana patří.

Ten člověk, podívejte se tamhle, v tom haveloku, je zdejší sedlák Nežid. Velmi nemravný člověk. Jednou vám odepřel platit daně z příjmů. Že to není možné? Toho neznáte, drahý pane, ten kdyby mohl, udělal by zde republiku. Také jednou už napohlavkoval panu starostovi

pro nějaké slovo, které ho charakterizovalo, tuším, že to bylo slovo lump. Dal mu tři pohlavky a odseděl si to, poněvadž pokutu nechtěl platit.

Že se divíte? Pah! U nás dějí se divné věci. Žádný ze sprostějších lidí nechce se znát k svým povinnostem. Od číšníka v hotelu U koruny, který spí při nošení piva, od pekařského dělníka... tamhle jde právě jeho mistr Pelikán... Má úcta!... kterýžto dělník se pere při muzice a říká v okolním městě městským slečinkám, že je pán s noční službou, od obyčejného nádeníka, který kleje strašně... Že je to hrozné?

Pravda, nedá se o tom ani dobře mluvit. Povinnost jest povinnost. Máme povinnosti vůči sobě, rodině, bližním, státu, a nejkrásnější občanskou ctností jest bez odporu řádné vykonávání svých povinností.

Kdože jest ten pán, kterého jsem nyní zdravil? Zdejší pan děkan, velmi učený muž. Napsal již krásnou knihu Biblický děj potopy, ve kterém potřel všechny nevěrce. Na obecných školách i na měšťanských dostane ji každý žák a žákyně, když má z náboženství jedničku. To jest odměňování řádného plnění svých povinností. Že jest to skutečně pěkné? Pravdaže, milý příteli, tím vzpruží se dětský duch do té míry, že vyvine se mezi školáky jakási soutěž, šlechetný zápas, aby i on nebo ona dostal takovou knihu. Máte kupříkladu u nás děti, které doma mají třeba deset takových knih Biblický děj potopy. A přitom je pan děkan velmi skromný člověk. Kýváte hlavou a je vám to snad nápadné. Že není?

Z toho je vidět, jak dobře soudíte o skromnosti. Ať si je kdo v sebevyšším postavení, má být skromný. Hled'te na mne. Že hledíte? Ano, patřím mezi nejpřednější z toho města, a jak vidíte, jdu s vámi jako váš otec, povídáme si a nepyšním se zcela nic. Že jsem laskav? Bože, nestojí to za řeč. Že si mne vážíte? Děkuji vám, milý příteli. Přál jsem si setkat se jednou s takovým mladým mužem, který by ctil své povinnosti. Abych byl beze strachu? Jsem. Neboť kdo plní správně vše, co představení mu nařizují, ten je u mne charakterem.

Že se přičiníte? Vidím vám to na očích. Neděkujte, spíš mluvte vždy se mnou jako se svým otcem, svěřte se mi, je to také jakási povinnost, kterou podřízený koná k svému představenému. Že je to také vaše myšlenka? Jste velmi vzdělaný, milý příteli. Mezi mnou a mezi vámi může se vyvinout zcela přátelský poměr. Kdyby to pánbůh dal, pravíte? Vidím, že jste nábožný člověk. Představím vás co nejdříve nejen své rodině, ale i zdejším pánům. Má úcta! To je městský radní pan Petránek, má dvě dcery, které by se rády vdaly, dejte si pozor. Povídají se o nich divné věci. Že si nechcete se žádnou slečnou začínat? Příteli, jednou to musí být a vy se také oženíte. Raději však vezměte si starší dámu, vzdělanou, která však též zná dobře vařit, hodnou, řádně vychovanou, a jak je to pěkné, taková domácnost, to teprve uvidíte. Že mám pravdu? Mám, příteli, mám.

Není nic lepšího nad útulnou domácnost, ale co hlavní je, poradit se dříve, milý pane, svěřit se svým představeným, toť také jakási povinnost. Že to uděláte s největší radostí? Jste dobrý mladý muž. Mládí je nebezpečné, příteli, a třeba jest pevné, starší ruky, která by je dovedla řídit přes... Jak se to jmenuje? Úskalí? Ano, přes úskalí života. Über die Felsen des Lebens. Doufám, že znáte německy. Že dost? Učte se, příteli, tomuto jazyku, který je jazykem státním. U nás v městě každý lepší člověk zná německy. To jest také povinnost národní, nejen číst české noviny. Co jste chtěl říci? Že nevíte, jak se jmenuje tato ulice? Dušní ulice, příteli, ulice malého ducha, ve které bydlí zdejší ředitel obecných škol, pan Kafroněk, pán roztomilých způsobů, který píše do zdejšího našeho týdeníku církevní zprávy a povídky ze života svatých otců, originelní věci. Že tak soudíte již dle názvu? Znamenité věci, příteli. Doufám, že jste již předplacen na náš týdeník. Že nejste? Doufám, že předplatíte co nejdřív, neboť jest to také jakási povinnost, povážíme-li, že jest to vzdělávací časopis, kam můžete i vy psát, kdyby někdo udělal na vaši čest a postavení hrubý útok.“

„Byli jsme již u domu,“ doložil pan Tenkrát, „podali jsme si ruce, přičemž on řekl: Povinnost, příteli, povinnost, pamatujte, a já šel do svého bytu, pociťuje jakési bodání v hlavě.“

II.

Výklad o špatném hostinci U vola, o paní Pažoutové, kde bydlí pan Tenkrát, a o stravě, kterou mu ona předkládá.

„Že jste byl včera navečer v hostinci U vola? Že jste se bavil s nějakými pány? Že vás pozvali na večírek? Způsobil jste mně bolest, pane Tenkráte, velkou bolest jste mně způsobil a hněval bych se na vás, kdybych nevěděl, jak je to nepříjemné být cizincem v městě a neznat dobře poměry.

Jste udiven, jak vidím, nemyslete si, že se hněvám na vás. Omluvil jsem vás již neznalostí poměrů zdejších, poněvadž kdybyste byl věděl, jaký je to hostinec, nikdy byste tam nebyl vkročil.

Do hostince U vola chodí naši nepřátelé, lidé, kteří náležejí takzvané socialistické straně a kteří, považte si, dosud nedali své děti biřmovat. Že to nepochopujete? Myslel jste snad, že jsou zde samí řádní lidé, to jste se velmi zmýlil. Tam se schází právě ta čeládka, která uspořádala protestní schůzi, když zde byli misionáři vybírat na čínská pacholata. Kroutíte nedůvěřivě hlavou.

Ano! Takové podlosti jsou schopni ti, s kterými jste včera seděl u jednoho stolu. Mohu říci, že protestní jejich schůze nedopadla tak, jak si přáli. Lid zdejší není tak hloupý, aby dovolil

beztrestně vykládat, že u nás je dost chudých dětí, o které se musíme starat, a ne o nějaké čínské pacholíky, ukázali jim, že nežijeme v nevěřící Francii, že naše město je v soustátí rakouském. Řečníka potom odvezli do nemocnice, kde měl dost času přemýšlet o tom, jak je nemístné prznit nejsvětější city. Ano! A mezi takovou chátrou, póbel, jste seděl a bavil se s nimi, a ti dokonce vás pozvali na večírek. Že toho litujete?

Drahý pane, za tak krátkou dobu, co vás znám, seznal jsem ve vás muže, který zůstane vždy nakloněn k dobru a kterému není třeba vykládat, co je ošklivé a špatné. Nebojím se o vás nikterak a také mně ani nepřijde na mysl, že byste se mohl nakazit špatnou společností v špatném hostinci. Jde jen o pověst, o dobrou pověst, nejen vaši, nýbrž i celého úřadu. Že tam již nikdy nepůjdete? Nemusil jste to ani povídat, byl jsem hned o tom přesvědčen. Přijďte večer do hotelu U koruny, tam je pro vás mezi námi místo. Společnost vybraná a nenucená, já, pan děkan, okresní hejtman, řídící pan učitel a starosta. Mají tam výbornou papričku, znamenitý ležák, slušné osvětlení, vedeme příjemné hovory, každý ví, co si může dovolit, jeden ctíme druhého, žádné bratříčkování jako jinde, veselí a přitom slušně odměření. Tak, to bylo, co jsem vám chtěl říct o hostinci dobrém a špatném.

Nyní bych se vás rád na něco zeptal. Kde vlastně bydlíte, milý příteli? Že u paní Pažoutové? Příteli! Příteli! Včera jsem již řekl, že je třeba pro mladého muže dobré rady staršího, zkušenějšího. Vám se asi zprvu zalíbilo, že je to vdova, mladá, šestadvacetiletá. Nemluvte, že ne. Známe dobře mladé lidi. Že nejste z nich? Nevymlouvejte se. Neznáte ani dobře nebezpečí, ve kterém jste se octl. Mohu vám svěřit, že paní Pažoutová nic jiného si nepřejí než omámit někoho, upoutat na sebe a pak pohrozit škandálem a vzít si ho. Je to zákeřná ženská. Že jste to na ní nepozoroval? Příteli! Taková jde kočičím krokem, ani ji neslyšíte, a už se do vás zakousne. Že jste zděšen? Můj bože! Mládí je neprozíravé. Považte, jistě slyšela, že máte nějaké jmění! Že jste jí o tom neříkal? Pane, zde se rozhlásí všechno rychle. Jestlipak víte, že už teď se leccos povídá o vás a o paní Pažoutové? Že se lekáte?

Nelekejte se, cizinci se snadno dostávají do úst lidí. Vy sám jste ostatně dnes ráno řekl k sluhovi Františkovi: Ani nevíte, jak jsem spokojen se svým bytem. Vidíte, sám jste to řekl. Že je to také pravda? Že ráno dostáváte dva rohlíky ke kávě? Že jste měl včera ve všední den k obědu husu? A dnes že jste měl vepřovou a nákyp? Příteli, jest to hrozné. Dobře, že se mně svěřujete. Vy jste na nejlepší cestě sejít z dráhy počestnosti. Že se to nestane? Ze na to přísaháte? Hochu, milý pane, dnes již jste v lidských řečech, zítra se to bude stupňovat a pozítří je z toho okresní skandál.

Dva rohlíky ke kávě? Ve středu husa! Ve čtvrtek vepřová a nákyp! Příteli, milý pane Tenkrát! Damoklův meč visí vám nad hlavou, a jedno jen šknutí, jste ztracen, blamován, a

s vámi celý úřad i já, váš představený, který by neměl kouska srdce, aby vás upřímně a otcovsky nevaroval a vám neřekl, dokud není pozdě: Hochu, drahý pane, odstěhujte se od té vdovy, přetřhněte okamžitě nit lidských pomluv a přestěhujte se jinam.

Ale co mne napadá? Máme zde tetu, ctihodnou paní, vdovu po poštovním oficiálovi paní Krathauerovou, Němkyni, padesátiletou, ta má prázdný pokoj. S tou ještě dnes promluvím a zítra se k ní odstěhujete. Ať vás to stojí, co chce, jen když budete pryč od paní Pažoutové. Zaplat'te jí za celý měsíc a nebudete toho litovat. U paní Krathauerové naučíte se lépe německy a to není k zaplacení. Přijímáte to? Že přijímáte? Věděl jsem to. Neděkujte! Jsem vskutku rád, jak se mně podařilo vás zachránit. A jednou, doufám, uznáte nejlépe, jak je dobré mítí nezištného přítele, třebaš by to byl váš představený. Že nenalézáte již ted' slov k díkům? Pane, drahý Tenkráte, vy jste tak sympatickým, že děkuji dobrotivému nebi za seznámení s vámi. Je takových málo, jako jste vy, věřte! A nyní jděte pěkně a dejte výpověď. Na shledanou večer u Koruny...“

Pan Tenkrát vyprávěl mně pak, že byl tak hypnotizován a unaven, že dal vskutku výpověď a mohl o tom přinést již zprávu ke Koruně.

III.

U Koruny.

„Pan vrchní berní, pan děkan, pan okresní hejtman, řídící učitel, starosta a já. Představení mé osoby panem vrchním berním a představování pánů jím samým.

Pan děkan: Slyšeli jsme o vás již mnoho pěkného.

Okresní hejtman: Pan vrchní berní nemůže vás vynachválit.

Řídící učitel: Jste prý velmi nadaný člověk, pane Tenkráte.

Starosta: Není prý přesnějšího mladého muže ve vykonávání svěřených povinností...

Jakési koktání z mé strany a pochvalné brčení pana Banzeta, který po chvílce vykládá německy panu okresnímu hejtmanovi, že prý jsem vtipkoval, jak můj dědeček původně se jmenoval Der hat gestohlen, k čemuž dodal tento: Vielen schönen Mädchen das Herzlein. Všeobecný smích a pan okresní hejtman klepá prstem na stůl a volá: 's war damals, pane Tenkrát. Když se smích utišil, tázal se mne řídící učitel, zdali jsem četl jeho poslední povídky o svatých otcích.

Četl, řekl za mne pan Banzet, a pravil ke mně, že by si přál vás vidět, neboť je zkrátka nadšen.

Tak si páni vyprávěli mezi sebou, opomíjejíce mne. Patrně jim stačilo, že si mne všimli a že mezi nimi sedím, jen pan Banzet, můj ochránce, tázal se mne častěji: A co vy o tom soudíte? Kýval jsem hlavou. Mluvílo se o paprice, která prý dnes byla mizerná. Ospalý číšník byl napomenut, aby nezíval. Pak se vyprávělo o zloději, který u kupce Vondráka se ve sklepe opil. Nato pan okresní hejtman láteřil na svou služku, která mu oskarky natřela obyčejným leštředem místo krémem.

Nato pan děkan rozhovořil se o politice. Řekl: Politika vůbec, a obraceje se na mne, pravil: Co vy o tom soudíte?

A již pan Banzet rychle promluvil: Pan Tenkrát se mně svěřil, že se do politiky neplete...

Abych vás nenudil, podotýkám jen tolik, že tázal-li se kdo mne na něco, mluvil za mne vždy pan Banzet.

A když pan děkan řekl, že hrachu nejí, pan Banzet pravil, že jsem se mu svěřil, že hrách je nejoškřlivější jídlo.

Když nadávali na židy, já též prý je nemohu vystát a mým nejvřelejším přáním prý je, dle slov pana Banzeta, všechny židy vyhubit.

Panu děkanovi svítily oči, a klepaje mně, mlčícímu, na rameno, řekl: Pane Tenkráte, za našich dob je málo takových lidí, jako jste vy, nevěra, vzpoura, tupení všeho posvátného šíří se světem; dokud lid bál se spravedlnosti našich soudů... Sunt certi denique fines, mluvil povzneseným hlasem, a jednou, uvidíte, moc dostane se opět do našich rukou a pak uvidíte, že nebudou se opakovat případy, aby někdo odtud nedal biřmovat své děti...

Jsou to hrozné případy, mluvil, obraceje se k celé společnosti, víte již, co předevcírem mluvil sedlář Nežid ke kostelníkovi, s kterým se setkal v slovní pútce? Když, řekl ten zlosyn, váš děkan se drží Písma svatého, ať jednou pro legraci jí za městem kobyly jako svatý Jan na poušti.

Co tomu říkáte, pane Tenkráte?

Já, já...

Rozumím, pravil pan Banzet. Chcete říct: Je ten člověk na svobodě?"

„Vydržel jsem poslouchat ty řeči ještě půl hodiny,“ končil pan Tenkrát, „a pak rozloučil jsem se, přičemž pan Banzet šel mne vyprovodit před Korunu, kde pravil: Není-liž pravda? Společnost vybraná, nenucená, vedeme příjemné hovory, každý ví, co si může dovolit, jeden ctí druhého, žádné bratříčkování, veselí a přitom slušně odměření. O vás mají nejlepší pojem. Že vás to těší? Příteli, mladý hochu, mne to však těší nejvíc. Tak má radost učitel ze svého žáka. – V poledne se tedy přestěhujete. Buďte vždy tak energický, nedejte se vést klamným lichocením od takové ženské..."

„Pan Banzet,“ řekl ještě pan Tenkrát, „si nepomyslel, jak za pár neděl zjeví se má energie ve formě pro něho tak smutné...“

IV.

Výklad o novém bytě.

„Abych přijal vaše největší poděkování za laskavé opatření nového bytu? Pane Tenkráte, konal jsem prostě svou povinnost a doufám, že vy jste též spokojen? Že ještě nevíte! Pane Tenkráte, zaopatřil jsem vám, věřte mi, nejlepší byt v celém městě. Že musíte chodit do svého pokoje přes kuchyň a jeden pokoj a vašim pokojem že chodí se do třetího?

Příteli, pane Tenkráte, nechtějte zklamat mou naději, kterou jsem ve vás měl jako muže řádného. Vaše řeč páchne touhou po pokoji se zvláštním vchodem. Že vás to nenapadlo? Nejsem dnešní, drahý příteli, znám všechny ty touhy mladých lidí. Být co možná nejvíce samostatným. Mít klíč od domu, pokoj se zvláštním vchodem, přijít domů kdykoliv, přivést s sebou kohokoliv, o přátelích nemluvím, jen o přítelkyních, ano, to byla i vaše touha. Že ani zdaleka?

Neomlouvejte se! Znáám vás lépe, než si myslíte. Že nejste žádný flamendr? To vám také neříkám, a ani bych s vámi nemluvil, kdybych věděl, že jste famfárum, mluvím jen o pokušení, které může vzniknout v duši mladého muže, jako jste vy. Že jste obrněn svými zásadami? Pane, drahý muži, Tenkráte, bylo zde již více lidí, kteří přece podlehlí v boji s pokušením, a proto je nejlépe, když jaksí jste pod dohledem. Že jste na to již dost velký?

Příteli milý, je vám dvacet osm let, a to je nejnebezpečnější mládí, které vás také omlouvá, že odpovídáte svému rádcí a vychovateli takovým způsobem. Paní Krathauerová, věřte mně, nikdy nebude mít toho úmyslu, aby vás snad špehovala, naopak popřeje vám největší volnosti, které nesmíte zneužívat v jakémkoli směru.

Kladl jsem jí na srdce, že jste mladý muž, na kterého číhá tisíce nebezpečí v městě, třeba tak malém, jako je naše.

A má příbuzná div neplakala a slibovala mně, že bude vaší matkou a že vás uchrání ode všeho. Že kvůli vám, aby nebylo vám smutno, uspořádá čajové večírky v třetím pokoji. Počkejte, nepřerušujte mne, že se do něho chodí přes váš pokoj. Uspořádá pěkné večírky, ke kterým pozve nejsolidnější společnost. Toliko své příbuzné, drahý pane, neboť máme zde mnoho svých příbuzných.

Že jste tam viděl nějakou dámu po poledni, když jste obědval, a že ta dáma šla přes váš pokoj a že se vám zdálo, jako kdyby vás prohlížela? Řekněte mně laskavě, líbila se vám? Že málo? Že má takový tupý nos, že je hubená a stará? Že má rezavé vlasy? Ne, příteli, drahý Tenkráte, špatně jste viděl. Že připouštíte, že byla roleta spuštěná proti slunci? Ano, zcela správně, neboť ta dáma, kterou jste viděl, je hezká, mladá a její vlasy jsou zlaté a ne rezavé a její tělo je svižné a ne hubené, neboť, drahý pane a příteli Tenkráte, ta dáma byla má dcera, slečna Markéta Banzetová. Abych vám odpustil, že jste špatně viděl a že teprve teď si vzpomínáte, jak svižně kráčela? Ano, drahý muži, pane Tenkráte, ona kráčí tak jemně a tak graciózně, že půvabnější krok nemá žádná dvorní dáma.

Budme k sobě upřímní. Má zlatá Markéta slyšela povídat ode mne tolik krásných věcí o vás, že usmyslila si, jak se na vás první z našich dětí podívá, a abych tak řekl, líbil jste se jí. Jak způsobně prý jste krájel hovězí maso, drahý pane. Ona je ještě skoro dítětem.

Že vás těší ona pochvala o krájení hovězího masa? Můj příteli milý, ona byla nadšena, jen ji mrzelo, že vám dobře neviděla do tváře.

Je to roztomilá žabka, až ji poznáte lépe, pochopíte, jak by nám bylo smutno, kdyby si ji někdo odvedl jako svou manželku. A jenom to mohlo by nám zmírnit lítost, že její muž je řádný a charakterní člověk, mírný a hodný, pane Tenkráte, který by v ní ctil i její rodiče, milý pane. Že jsou to zlatá slova?

Och, můj drahý příteli, jak nerad loučil bych se od toho andílka, a přísahám vám, že nedám ji někomu, koho neznám, řekněme, tak dobře jako vás. Má důvěra že vás těší, když kladu vás za příklad? Ne, příteli, nechte děkování a podejte mně svou ruku. Tak a nyní sbohem a večer přijďte ke Koruně.“

„Tenkrát ponejprv,“ dodal hrdina tohoto vypravování, „přišlo mně na mysl, že padám pomalu do nějaké bryndy.“

V.

Výklad o růžovém psaníčku.

„Ptáte se mne, proč jsem tak málomluvný dnes, proč nežertuji a proč jsem tak smutný. (Povzdech.) Musím být smuten. (Nový povzdech.) Musím být mrzut, když vidím, jak hrozí nebezpečí někomu, za koho bych třeba cedil svou krev.“

Ovšem vám, pane Tenkráte, jak vidím, příliš se srdce nad tím nermoutí, neboť vy nedovedete si představit, jak mně je, když pozoruji osidla, která vrhá neznámá osoba na mého přítele.

Ještě nevíte, o kom mluvím? O vás mluvím, milý pane kolego, o vás nezkušeném a stojícím jednou nohou nad strašlivou propastí. Že ještě nevíte, oč vlastně jde, a že paní Krathauerová je starší dáma, abych byl upokojen. Příteli, nevím, zdali si ze mne neděláte žerty. Vy tedy ještě nepochopujete?

Pane rozmilý, nemůžete přece zapřít, že dostal jste dnes dopoledne do úřadu růžové psaníčko. Že nevíte, proč by mne to mohlo rmoutit? Pane, drahý kolego, vy jste muž v dobrém postavení, vaše jmění samo o sobě zajišťuje vám dobré postavení, za pár let jste na nejlepší cestě stát se berním oficiálem, oficiálem, pamatujte, co mluvím.

Jste tedy, abych tak řekl, dobrá partie, znamenitá partie, a tu vy to nechápete, že se na vás chce přilepit ženská? Že to růžové psaníčko není od žádné ženy? Pane Tenkráté, příkázání boží osmé zní: Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví. Nehřešte, milý pane, proti tomuto příkázání a přiznejte se. Že opravdu není od žádné dámy?

A co tedy znamená ta vůně bezu, která se rozprostřela naší kanceláří, když jste psaní obdržel? Že je od pána? Pane Tenkráté, lež hanobí každého, a kdo lže... Že je to od člověka, který použil toho úskoku, abyste jeho psaní nezhodil, poněvadž v každém žádá vás o nějakou půjčku? Pane, milý Tenkráté... že mně dáváte to psaní, abych si je přečetl? Dobrá.

(Pauza.) Ale to ještě neznamena, že není od dámy. Stojí zde: Jsem v okamžité tísní. Obracím se proto s prosbou na vás, abyste zaslal mně laskavě padesát zlatých. Zůstávám s výrazem nejhlubší úcty. J. Z. Příteli, to J. Z. může znamenat též ženu. Josefa, Jana, Jaromíra Zadáková, Zoufalová, Zámostná. Drahý příteli, přiznejte se, že měl jste jakýsi poměr. Že nemusím na vás mrkat? Ne, přiznejte se, já hned dopíši té ženské, sdělte mně jen její adresu, zachráním vás před ostudou, napíši, že jako otec...

Mám si tedy vzít notes a tužku? Že se ta má ženská jmenuje Jaroslav Zajíček, malíř, Chrudim 23? Je to pravda? Mohu tomu věřit, vy zlý člověče, drahý pane Tenkráté?

Nevíte ani, jaký balvan spadl z mého tak těžce zkoušeného srdce, ale něco vám musím říct. Použil prý úskoku a psal na růžovém papíře. A zde právě vězí, co mne rmoutí. Věděl jsem hned, že jest to od muže, neboť jsem přesvědčen, že vy byste se mně již dříve svěřil, kdybyste měl nějakou známost. Že se to samo sebou rozumí?

Děkuji vám, ale pokračujme. Vy přijal jste to růžové psaníčko jako každý mladý člověk, který touží po milostných dobrodružstvích. Že nikoliv? Proč jste tedy ono růžové psaníčko přijímal, proč jste ho neposlal hned nazpět, když necítíte v srdci touhu po lásce? Že nejraději se najíte, napijete a spíte?

Hochu drahý, pane kolego Tenkráte! Jste mladík, stále vám to říkám, máte bujnou krev, jste nezkušený a taková romantika zvoní jako zvony, srdce vám asi tlouklo radostí, když přijímal jste to psaní, svítily vám oči.

Že vám oči nikdy nesvítí? Co to tedy bylo? Co by to mohlo být, drahý příteli, pane kolego Tenkráte? Či čekal jste snad, že dostanete od nějaké slečny psaní, myslel jste snad... Nebo dokonce domníval jste se, že paní Pažoutová píše vám, abyste vrátil se z bytu ctnostného do vykřičeného pokoje? Či?... Co chcete říct? Že psaní jako psaní?

Velký rozdíl je, příteli, v barvě, a vy se červenáte? Co vidím, drahý pane? Že jste od přírody červený v obličejí? Ne, to cosi jiného. Mně se zdá, že chytil jsem vás při něčem, při nějaké myšlence, která vysvětlí snad vše...

Že jsem vás nemohl chytit? Hochu, milý Tenkráte, vy jste očekával psaní od nějaké slečny? Hochu drahý, jistě myslil jste na postavu svižnou se zlatými vlasy, na tu slečnu, kterou jste viděl u sebe v pokoji. Vy se rdíte? Hochu, milý příteli, cítím dobře s vámi, vím, co se děje v srdci vašem, ale to vám ještě řeknu, že Markéta dovede se opanovat a nikdy by první nepsala. Dovede se opanovat, drahý hochu...

„Pak jsem mu slíbil, že zítra v neděli k nim přijdu na oběd, abych zvykl si pohybovat se v nejlepších rodinách,“ doložil pan Tenkrát, usmívaje se smutněji než kdy jindy...

VI.

Pan Tenkrát vypravuje o slavnostním obědě u pana Banzeta a o všem, co působilo na něho neobyčejným dojmem.

„Když jsem přesně o půl dvanácté dostavil se do jejich domácnosti, řekl pan Banzet: Chtěl jsem již jít pro vás. Nato byl jsem představen paní Banzetové a jejím dcerám. Kolik těch dcer bylo, nevím, neboť jich bylo tolik, že jejich počet mne omráčil. Bylo mně asi tak jako tomu, kdo dívá se na ohromné lesy nebo ohromný oceán či na skupinu horstva. Víím jedině, že jsem byl nejmladším z celé společnosti a že všechny ty jeho dcerušky uváděly mne do rozpaků svým stářím. Když mně Markétka podávala ruku, podíval se pan Banzet významně na mne a řekl: Vy se již trochu znáte.“

Paní Banzetová měla pak ke mně řeč tohoto obsahu: Velectěný pane! Toužila jsem vskutku vás poznat osobně, neboť můj manžel vyprávěl mně o vás tolik roztomilého a pěkného, že jsem ho stále vybízela, aby vás k nám pozval na oběd, neboť nemohla jsem s dcerami se již dočkat, abychom vám nestiskly ruku jako příteli našeho tatínka. On je samé: Pan Tenkrát řekl

to a to, pan Tenkrát vyprávěl to a to, pan Tenkrát píchl se dnes pérem do ruky, pan Tenkrát atd., jen o vás povídá celé dny. A Markétka, naše nejmladší, nemohla se také ani dočkat, aby si s vámi nepohovořila, neboť vaše vzdělání je vynikající a ona toužila již dávno, aby mohla si s někým pohovořit o umění. Je chudáček jako ptáček v kleci. Kdybyste ji slyšel hrát na piano, božínku milý, tu srdce vám skáče radostí... Ona by mohla dobře koncertovat a veřejně vystupovat, ona ale nechce, dítě drahé...

Ale mama... – Vidíte, jak je skromnou, musíš zatím panu Tenkrátovi něco zahrát, jen jdi a nestyď se. Ona je taková, jako dítě... – Ale mama... – Jen jdi, Markétko, zahrej tu svou zamilovanou...

Slečno, prosil jsem, račte mně něco zahrát. – Jen jdi, vybízely ji sestry, a tak jsem šel s ní do salónu následován množstvím ženských hlav, s kterými na mne vyčítavě dívalo se líčidlo na tváři, na obočí, na rtech, a všechny ty dámy pohlížely na mne, jako by mne chtěly sníst, a mně bylo asi tak jako Napoleonovým vojákům v Egyptě, když k nim Napoleon řekl, ukazuje na pyramidy: Nezapomeňte, že na vás dívají se tisíciletí...

Pan Banzet posadil mne do houpací židle u piana, slečna Markétka položila hubenou ruku na klávesy a první akordy zazněly a zaburácely salómem...

Její fantazie, pravil pan Banzet s nadšením, které se stupňovalo každým úderem do klávesů.

Není-liž to něco znamenitého, horoval, opíraje se o lenoch mé houpací židle, takže jsem musel vynakládat veškerou svou sílu, aby mne nepřekotil.

Znamenité, řekl jsem, lituje toho, že pro tento okamžik nejsem hluchý, neboť co jsem slyšel, trhalo mé nervy. A Markétka hrála, sestry její pomalu mizely jedna za druhou, až zůstal tam jen pan Banzet, Markétka a já, kterým ona hrála stále svou fantazii, fantasticky dlouhou, která mne bodala v uších a pohlavkovala mé nervstvo na místech nejcitlivějších.

Znamenité, bručel pan Banzet, opíraje se stále s větší tíží o houpací židli, pak jen bručel cosi, tíže na lenochu byla větší a větší, až konečně nebylo pochyby o tom, že pan Banzet usnul, tak jak byl o ni opřen.

Má situace byla kritickou. Obával jsem se pohnout a udržoval rovnováhu v houpací židli, zatímco Markétka hrála zuřivěji a zuřivěji.

Konečně opustily mne síly a já trochu povolil, spící pan Banzet tlačil na lenoch, židle se zahoupala, mé nohy vznesly se nahoru, hlava šla k zemi a já se velmi krásně překotil, přičemž mimovolně mé nohy zachytily jako do kleští krk pana Banzeta, přetahující ho přese mne, kterýmžto pohybem byla rovnováha vyrovnána, ale zas ztracena, neboť pan Banzet sjel bleskurychle na druhou stranu takovým obloukem, že srazil z piana svíci, rozbil rám na noty,

křiče Ježíšmarjá svým basovým hlasem, do kterého vnikal písklavý hlas Markétčin: Jé jé jé jéjé... a můj tenorový, vycházející zpod překocené houpací židle: šmarjá, Josefe...

Když vrazila pomoc do salónu, nebyl jsem již člověkem ležícím na zemi, nýbrž opět pořádným hostem, který na otázky ustrašené hostitelky odpovídal, že se mu nic nestalo, že se převrhla jen židle. Nakonec dali jsme se všichni tomu do smíchu, jen pan Banzet zatlačoval si bouli na čele střenkou kapesního nože, odváděn jsa svou chotí, které vykládal, jak se opřel o lenoch. Slyšel jsem z vedlejšího pokoje přísný hlas její: Podruhé nepij tolik vína ráno, co si on pomyslí... Další slova zanikla v novém akordu na piano, které bohužel zůstalo bez pohromy. Slečna Markétka opakovala svou fantazii. Zas se její sestry vytratily jedna po druhé, zanechavše nás bez svědků naší rozmluvy: Nikdy jsem neslyšel něco tak pěkného...

Myslíte?

Nejenže myslím, slečno, jsem o tom přesvědčen, vaše nadání a to, co jsem slyšel, opravňuje mne k výroku, že výkon váš je beze všeho přehánění báječný.

Vy mně tolik lichotíte?

Nelichotím, jsem přímý člověk, kritizuji jen zcela rozumně vaši skladbu, o které dovoluji si tvrdit, že je nejhezčí, kterou jsem kdy slyšel...

Mluvil jsem tak asi čtvrt hodiny a dokázal, že hlouposti se nemusí mluvit jen o počasí, nýbrž o všem, a že je velmi lehké opakovat v jiné formě, co člověk před chvílí řekl.

Konečně byla zde již paní Banzetová, ke které Markétka řekla, že se se mnou skvostně bavila, načež paní hostitelka pohrozila jí prstem, řkouc rozšafně: Ty diblíku.

Šli jsme do jídelny, kde mne přese všechny protesty posadili na čestné místo, tlačíce mne do ramena, na levé paní Banzetová, na pravé její manžel. Paní Banzetová bručela jakousi modlitbu, jako že budem z ruky boží něco přijímat, a mísa s polévkou šla kolem, neboť já odmítl jsem první si vzít, podáváje ji úslužně paní Banzetové.

Jen žádné upejpání, pravil pan Banzet a nalil mně sám prvnímu polévky, pak teprv brali si ostatní.

Vedle seděla Markétka, o které říkala paní Banzetová, že jí jako ptáček.

Jen papejte, slečno, řekl jsem jí citlivě, načež pan Banzet poznamenal: Polévka je grunt a maso špunt. Lžice zazvonily a polévka byla snědena. Přinesli malé kalíšky, takové náprstky, do kterých nalili malaga. Patrně chtěli napodobit nějakou slavnostní hostinu. Markétka měla bledé rty, poněvadž barva z nich polévkou přešla do jejího žaludku.

Jedna ze slečen, když utírala si ústa ubrouskem, měla jednu tvář bledou a druhou růžovou.

Bylo tak zajímavé pozorovat, jak se obličej mění, upotřebuje-li se ubrousku. Jedna z dcerušek měla jedno černé obočí a druhé světlé. Ubrousky se hned odnášely...! A slečny chodily na jemné pokynutí matky, do kuchyně pryč, a vracely se s novými barvami na lících... Jídla byla: krůta se švestkami, řízky s hráškem, nějaké ryby smažené, srnčí ragú a knedlík, pudink, který kromě jména nic pudinkovatého na sobě neměl.

Markétka to připravovala do trouby, Markétka to klepala, Markétka strouhala žemličku... já pak jen dohlížela..., tak vybízeli mne, abych si bral.

Jedl jsem způsobně, naslouchaje, jak kolem mne všecko mlaská a odfukuje...

Pilo se víno kyselé a mizerné. To jste jistě nepil tak dobré, křičel na mne pan Banzet, Prosit! Sklenky zazvonily, vypili jsme všichni naráz a já dělal co možná příjemný obličej...

Když přišla černá káva, pocítil jsem nevolnost jakousi v žaludku a stále se mně zdálo, jako by mně vězelo cosi divného v hltanu, jako by tam byl vlas. Dráždilo mě to tak, že žaludek se mně obracel, a já sedě naproti zrcadlu pozoroval jsem, jak bledost objevuje se na mé tváři. Něco tak strašného jsem nezažil. Promluvit jsem se neodvážil, neboť... Zkrátka, dělal jsem dojem, že přežvykuji... Potil jsem se a najednou udělalo se mně tak špatně, že nevěda, co činím, vyběhl jsem beze slova z jídelny, div nevyrazil dveře kuchyně, a hnal se zoufale na pavlač, kde našli mne skloněného přes zábradlí, ne jako hosta, ale jako člověka z rodiny, který chová se zcela nenuceně. Na hosta to bylo příliš hrozné, co jsem si dovolil... A dole na dvoře dva vepřící dívali se na mne okem vděčným a na ně pomalu mezi jinými padl i zlatý vlas roztomilé Markéty...

Pan Banzet odváděl mne za chvíli bledého a třesoucího se domů, kde položil mne do postele ujistiv, že Markétka lítostí omdlela nad mou chorobou...

„Teď si vzpomínám,“ řekl pan Tenkrát, ukončuje své vypravování o slavnostním obědě, „ta modlitba před obědem zněla: Pane bože, otče nebeský, požehnej nám těchto darů, které budu z tvé ruky přijímat...“

VII.

První vycházka pana Tenkráta s panem Banzetem po třínedělní nemoci, datující se od slavnostního oběda

„Jak jsem rád, drahý rekonvalescente, že opět můžete vyjít na čerstvý vzduch. Že vás to již také mrzelo ležet v posteli?“

Byla to nutnost, můj příteli, potřeboval jste jako sůl odpočinku a klidu. Že nepochopujete, zdali to byl klid, když moje celé příbuzenstvo dělalo vám návštěvy a ptalo se po vašem zdraví?

Milý rekonvalescente, z toho je vidět, jak získal jste si srdce všech nás, jak pečovali jsme o vás... Že jste byl hned zdravý druhý den po tom slavnostním obědě?

Nikoliv, vy jste nebyl zdravý, neboť měl jste žaludeční katar. Že jste neměl žaludečního kataru? Měl jste, neboť udělalo se vám špatně, když požil jste silná jídla. A kdo po požití silných jídel zvrací, ten má přece žaludek zkažený.

Abych vám to nepřipomínal? Vidíte, milý příteli rekonvalescente, že váš žaludek není ještě teď v pořádku, když zmínka o silných jídlech je vám nemilá. Že jsme ten váš žaludeční katar odhlasovali s paní Krathauerovou, ačkoliv to nebyla žádná pravda?

Hochu pozdravující se, paní Krathauerová je výborná paní. Poznává hned, jako nejlepší lékař, co komu schází, věřte, že je zde v městě mnoho nejlepších rodin, které obrací se na ni s největší důvěrou, a její péči máte co děkovat, že dnes můžete jít se mnou ponejprv po třech nedělích na procházku. Že jí děkujete, ale že do vás lila tolik odvarů, že teprve po třech nedělích je vám lépe?

Drahý rekonvalescente, milý pane Tenkráte, ani nevíte, jak uvažovali jsme o prostředcích, které by vám pomohly, jak u nás doma radili jsme se všichni, co vám má ona uvařit.

Dáme mu pít hřebíček, uradili jsme se, a vy jste pil hřebíček. Když viděli jsme, že vám to nepomohlo, zas jsme se radili.

Dáme mu pít zeměžluč, navrhla Markétka. Dali jsme vám pít její odvar. Opět žádný účinek.

Což šalvěj s hořkým jetelem? navrhla má paní. Dobrá, pil jste šalvěj s hořkým jetelem. Zas žádný účinek.

Ani nevíte, co jste vyváděl.

Skákal jste z postele, musili jsme vás s paní Krathauerovou držet, pořád chtěl jste jít pryč, že prý vám nic není, chtěl jste se obléknout a klel jste, hochu, hochu! Musili jsme vám schovat šaty a boty, jinak byste byl provedl nějakou nepředloženost.

Pak jste zas křičel, že máte hlad. Že jste musil křičet, když den co den dostával jste jen šálek polévky, jednu žemli a dvě vajíčka naměkko?

Drahý, uzdravující se pane Tenkráte, při žaludečním kataru hlavní věcí jest dieta. Že jste však neměl žaludeční katar, ale teprve že vám zkažila má teta žaludek těmi břečkami? Odpouštím vám, milý příteli, neboť rekonvalescenti jsou velmi nedůtkliví a žádný snad nechce z nich uznat obětavost jich ošetřovatelů.

Že to byla oběť z vaší strany, polykat po lžičkách heřmánek, šalvěj, hořký jetel, zeměžluč, a že jsme vás znásilnili? Příteli uzdravující se! Každému nemocnému zdá se, že ho lékař znásilňuje. Proč prý jsme na vaši žádost nezavolali lékaře? Aby někdo jiný kromě nás radoval se z vašeho uzdravení, to nechtěli jsme dopustit. Dnešní den je svátkem pro celou naši rodinu, možno říct svátkem pro celé město. Každý večer u Koruny ptali se všichni po vašem zdraví, pan okresní hejtman, pan děkan, řídící, pan starosta, a mohu vám svěřit, že to byl návrh pana hejtmána, abyste polykal malé kousky ledu.

Že to ani svému největšímu nepříteli nepřejete? Rozmilý pane Tenkráté! Co nemocných považovalo již lékaře a rádce za svého nepřítele, lék jest hořký, ale uzdravuje.

Abych vyřídil všem váš dík za ony projevy? Vyřídím, samo sebou se rozumí, neboť zejména někoho budou těšit ta přátelská slova. Ještě nevíte koho?

Mohu vám svěřit, že v celém městě jest sice mnoho těch, kteří byli zarmouceni nad vaší nemocí, ale že nejvíce byla zarmoucena jedna mladá, hezká slečna, která ve dne v noci probděla v pláči a na modlitbách, prosíc nejsvětější rodičku boží, aby se za vás přimluvila u božího trůnu a vás svou svatou, mocnou přimluvou uzdravila. Každý den chodila do kostela a tam u oltáře na kolenou vzývala svatou Pannu, abyste opět byl zdrav... Že se vskutku stal zázrak? Drahý hochu, milý kolego rekonvalescente, přimluva nevinného dítěte způsobila tu zázrak, díky též našemu ošetřování.

Naše Markétka to byla, která den co den před oltářem svaté Panny boleslavské vzývala nebe za vaše uzdravení! Že jste si to hned myslel? Vím to dobře, neboť vše mně již řekla paní Krathauerová, za noci, kdy v horečce zmítal jste se na svém lůžku, slýchávala, jak jste volal Markétku. Ó Markétko, Markéto, tak jste volal. Že se vám tím ulevilo? Drahý hochu, ne my, ale ona má největší podíl na vašem uzdravení.

Že jí tedy děkujete? Vyřídím, a jakou radost bude mít! Ona byla, abych tak řekl, vaším strážným andělem. Její přítomnost vždy ukolébala vás v posilující spánek. Kdykoliv objevila se s paní Krathauerovou u vás, spal jste okamžitě a po vaší tváři rozprostřel se blažený úsměv. Vsázím se, že ve spánku cítil jste její přítomnost, že zdálo se vám o ní. Pořád že se vám o ní zdálo? Jak bude šťastna, až jí to povím.

Ale, hochu drahý, proč máme to zachovat jako tajemství, proč bychom neměli ji učinit šťastnou a odměnit ji tak něžným způsobem za její neskonalou péči o vás? A nyní mám pro vás radostnou novinu. Dnes večer uchystáme vám malé překvapení. Paní Krathauerová uspořádá totiž na počest vašeho uzdravení přátelský večírek, kterého zúčastní se naše celá rodina. Že vám tluče srdce? Hochu, známe to. Vždyť přijde také Markétka naše s tlukoucím

srdíčkem, he, he. Jdu nyní ještě cosi domů vyřídit, a proto zajisté budete tak laskav a počkáte malou chvilku na mne. Buďte zatím sbohem, drahý hochu! Ihned se vrátím!...“

„A nyní vám povím,“ řekl mně pan Tenkrát, zapaluje si nový doutník, „co jsem dělal, když pan Banzet zašel do průjezdu...“

VIII.

Zběhl od praporu...

„Když kroky páně Banzetovy ozvaly se těžkopádně na dřevěných schodech, uvážil jsem rychle svůj duševní stav.“ Bylo mně jak vojákovi, který nemoha už snášeti týrání svých představených, prchá ze stráže, opouští prapor, utíká. I já, rozhodnut, okamžitě obrátil jsem se rychlými kroky a zahnul za roh, dívaje se obezřetně, zdali nevychází již pan Banzet z domu. Ujistiv se v klusu, že nehrozí mně dosud žádné nebezpečí z té strany, zahnul jsem do Dušní ulice, a nedbaje udivených zraků kolemjdoucích, klusal jsem stále větším a větším tempem. Řídící učitel díval se právě z okna, když běžel jsem Dušní ulicí nahoru, a za mnou křičel stále pan řídící: Zdráv, příteli?

Z Dušní ulice skočil jsem do ulice Svatoprokopské, poraziv malého hochu, který se mně do cesty připletl, a běžel do kopce, kde stanuv udýchán, rozhlédl jsem se po okolí. Na konci ulice Svatoprokopské viděl jsem zástup lidí, kteří ukazovali na mne rozčileni mým tryskem v tiché ulici. Někteří běželi tím směrem, kde jsem stál, a tu já bez rozmyslu běžel do lesíka pod kopcem, nedbaje cesty a prorážeje si stezku vysokým žitem... V lesíku, prodrav se houštím, razím si cestu mezi ostružinami a malinami, veden snahou stále kupředu běžet, abych neviděl za sebou ono proklaté město N.

Konečně dostihl jsem silnice, která vedla do hlubokých lešínských lesů. Zastavil jsem se na okamžik, abych nabral dechu a naslouchal, zdali nikdo za mnou neběží, a pak dav si do úst šátek, jak viděl jsem dělat závodníky, v mírném tempu běžel jsem silnicí asi půl hodiny z kopce do kopce, a když kol silnice zašuměly první duby lešínských lesů, klesl jsem do trávy pod stromy...

Můžete nyní napsat pro čtenáře, kteří mají rádi popis krajiny, toto: Zvednuv se za chvíli, pozoroval jsem okem strategickým krajinu, která rozdělena byla pruhy polí a lesy na čtyry nestejnoměrné díly. Lesy, černající se v pruzích dlouhých na zelené půdě luk a světlých polí, dodávaly jí dojmu špatně ostříhané hlavy, na které holič nechal schody. A mezi těmito jednotlivými pruhy černé a světlé barvy bělaly se obrysy obcí, z kterých věže kostelíka jako

vztyčené prsty dívaly se na oblohu, z které slunce odpoledního dne plodného léta svítilo na červené střechy po požáru nově vystavěných domků a odráželo se leskle, s nádechem modravého nebe na hladině několika rybníků, které odtud vyhlížely jako oči rozkošné krajiny...

K tomu sluší dodat, že vánek, který musí být v každém vypravování, nesl ke mně z doubraviny tu zvláštní vůni třísla a rozkládající se prsti, která člověka povznáší do veselé nálady.

Rozkošná krajina, ona vůně, obloha jasná, světlo letního odpoledne, ticho a pocit svobody působily na mne, že jsem se blaženě usmál a čtverácky zahrozil směrem k N.

Pak jsem se opět pohodlně natáhl do vonné trávy, oddávaje se roztomilým myšlenkám, jak asi pan Banzet vyvaloval údivem oči, když vyjda z průjezdu mě na chodníku neviděl. Jak se rozhlížel kolem pátravým pohledem, jak kroutil hlavou a jak šel rychle, šeptaje si: On je asi za rohem – na roh Dušní ulice, kde nespátřiv mne, kroutí poznovu hlavou a zoufale dívá se kolem...

Tak asi přemýšlí každý vojenský zběh, když uteče ze stráže. Myslí si: Co asi dělali, když přišli k boudě a mne tam nenašli? Desátník koulí očima a křičí: Wo ist der Esel? Der Esel ist nicht da! odpovídá stráž, která ho má vystřídat. A pak, jak je pro zběha veselý, když si vzpomene, že desátník zuří, šikovatel chce dát zavřít desátníka, kadet nadává, důstojník už dal desátníka zavřít, hejtman hrozí zastřelením a řve, že kadet měl už dávno vidět na očích tomu chlapovi, že chce utéci, pátrání a zběh se zatím někde při těch vzpomínkách směje, natažen v trávě nebo v obilí...

Ale najednou zběh dostane strach, že ho chytí a že ho zavrou...

A ten strach jsem dostal náhle též já. Pan Banzet, pokračoval jsem v uvažování, když mě za rohem nenajde, půjde domů ke mně s nadějí, že se mně snad udělalo špatně a že ležím doma, nemoha vydržet čekání na ulici. Doma paní Krathauerová zvěstuje mu, že nejsem v posteli.

A s novou nadějí půjde mne pan Banzet vyhledat ke Koruně. Že snad špatně slyšel, když jsem mu povídal, aby čekal zatím na chodníku?

A s novou nadějí půjde mne pan Banzet vyhledat ke Koruně. Že zde byl pan Tenkrát posledně před třemi týdny? vyhrkne pan Banzet ze sebe, vy se, příteli, snad mýlíte. – Nebyl zde, řekne číšník. To šel tedy k panu řídícímu, pomyslí si ten dobrý pán, zašel za roh do Dušní ulice, pan řídící se díval asi z okna a pozval ho nahoru.

A již vidím, jak u pana řídícího pan Banzet vykřikne zoufale: Že běžel pan Tenkrát ulicí nahoru, jako když mu hlava hoří? Že se splašil? Rány boží, jakous to, bože, seslal na mne zkoušku! Markétka bude mít z toho smrt!

Je tedy již na stopě. Vyptává se, kudy jsem běžel, a doví se, že Dušní do Svatoprokopské a odtamtud na městský kopec.

Nu a pak, uvažoval jsem, vydají se za tebou, aby tě chytili, proto nesmíš ztratit ani okamžiku a hodně daleko jim zmizet.

Zvedl jsem se rychle z trávy a dal se do nového klusu, který později zmínil jsem v rychlou chůzi po silnici jako mlat. Nemyslil jsem nyní na nic jiného než urazit pokud možná co největší počet kilometrů od N. S jakou radostí pozoroval jsem označení kilometrové, jak těšil jsem se, když v rychlé chůzi zachytil jsem na kameni 9.1, 9.2, 9.3, 9.4, 9.5, 9.6, 9.7, 9.8, 9.9, 10 km a zas dál 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, až 10.9, 11 km a kupředu bystře jsem krácel a každých těch desetkrát sto metrů zanechávalo v mé duši větší a větší počet jistoty, bylo mně jako závodníku, který tuší, že jeho protivník je daleko za ním, jako zlodějovi, který ohlédnuv se nevidí již četníka...

A opojen tím míháním se kilometrových kamenů, neustával jsem v chůzi, šel lesy, poli, vesnicí a opět dále do lesů, počítaje 15.6, 15.7, 15.8, 15.9, – 16 km, 16.1, 16.2 až 17 km a od 17 km nanovo...

Zatím již sklonil se večer nad krajinu. A s tím večerem, tak často popisovaným, ozval se krom dojmů večerních hlad a únava, nesmírný hlad a báječná únava.

Naštěstí docházel jsem právě k vesnici a zmínil kroky.

Zůstaneš zde někde v hostinci přes noc, občerstvíš se a ráno půjdeš dál...

Nějaký dobrý tatík na samém kraji obce na mou otázku odvětil, že nejlepší hostinec jest U Hraničára.

A tento hostinec získal si vbrzku mé sympatie, když byly mně předloženy znamenité klobásy se zelím a pivo, které shledával jsem mnohem lepším než u Koruny.

Hostinec byl velmi útulný, pravý typ takového vesnického hostince, kde visí kalendář místo novin, do kterých čtenář nahlédnuv obohatí své zkušenosti pravdivou představou života pana hostinského a jeho rodiny, neboť poznámky jadrné a krátké, psané hostinským, mnohem více baví než nudná povídání kalendářová.

Bavilo mne prohlížení oněch poznámek, takže zabavil jsem se mile, pije občas výborné pivo a užívaje párátka jako člověk, který jest zcela spokojen a příjemně si krátí nerozčilující četbou zažívání.

Některé poznámky mne rozesmály. Tak kupříkladu poznámka napohled velmi nevinná: Došlo víno. Dne 4. června obdržel jsem objednaných 50 litrů vína. Dne 5. července prodal 50 litrů vína do Záhonic a padesát uložil do svého sklepa... Téhož dne narodila se mi dvojčata...

Tato poznámka mne velmi rozveselila. Jak často člověk v situaci sebebidnější dovede být náhle vesel a zapomíná na všechno, na nebezpečí, které přestál, na nebezpečí, které ho snad ještě očekává.

Hostinský sám přičinil se, abych byl hodně vesel, neboť usmíval se tak nehorázně vlídně, že mohl být považován za nejšťastnějšího člověka nebo za nějakého šaška u panovnického dvora středověkého.

Kdykoliv objevil se u mého stolu, který způsobně pokryl za pomoci své ženy bílým ubrusem, tvářil se tak pitvorně vesele, a co bylo nejlepší, onen charakteristický úsměv neopouštěl ho, ani když mně nesl pivo, doutník, který ochotně zapaloval...

Ten jeho úsměv působil i na mne. Usmíval jsem se také vlídně a v srdci usídlil se mně pocit úplného bezpečí, kteroužto myšlenku rozváděl jsem dál, bubnuje prsty na stůl, nad kterým visela petrolejová lampa, jak zítra ráno, odpočinuv sobě po dnešní túře, půjdu vesele dál, až přijdu na některou stanici, odkud pojedu do Prahy! Hurá, ať žije svoboda! Jen pryč za každou cenu! –

A vtom, co tak uvažuji, otevrou se dveře...

„Co je vám?“ lekl jsem se, neboť pan Tenkrát zbledl.

„Nic mně není,“ zasmál se pan Tenkrát příšerně, „jen tolik ještě dnes vám musím říci, že ve dveřích objevil se pan Banzet, Markétka, pan řídící a ještě jeden muž... Ostatní vám povím až zítra, neboť ona vzpomínka mě rozčílila. Podejte mi laskavě trochu vody...“

Když pan Tenkrát odešel, přeškrtl jsem nadpis tohoto vypravování Výklady páně Banzetovy a nadepsal: Utrpení pana Tenkráta...

IX.

Dopadený zběh činí odvážný pokus útěku.

„Není třeba poznamenat,“ počal druhého dne vyprávět pan Tenkrát, „že zjevení se těch lidí účinkovalo na mne velmi neblaze. Byl jsem ochromen, nikoliv ohromen, ochromen v pravém slova smyslu, takže mé ochromené nohy vypověděly mně službu. Nemohl jsem utéci otevřeným oknem, které bylo právě za mým stolem. Postavil jsem se a ani z místa hnouti jsem se nemohl, ačkoliv objímali mne jeden po druhém. Napřed objala mne slečna Markétka, divoce jako rozpustilé děcko, pak vážně a otcovsky pan Banzet, nato přátelsky pan řídící učitel, jen cizí neznámý muž stál vzpřímen u dveří, nespouštěje mne z očí.“

Všechny tyto projevy daly se bez hlesu. K hlasitějším projevům dala podnět slečna Markétka, propuknuvší náhle v pláč: Jak jsem ráda, že jsme vás našli.

A pan Banzet, stoje přede mnou, tiskl mně opět a opět ruku, vzdychaje: Chválabohu, že jste, že jste, že jste...

Pan řídící pak volal: Co vás to jen napadlo, co jen to vás napadlo, co napadlo vás to jenom?

A nyní posadili se všichni kolem mne, když klesl jsem na lavici, a pan Banzet spustil: Milý hochu, to nám to dalo práce, než jsme vás našli, to jsme se najeli kočárem, nohy mám roztřesené a kolena jako z rosolu, drahý hochu. Bůhví co vás přimělo k tomu, abyste tak náhle zmizel, a poděkujte zde panu řídícímu, že uvedl nás na pravou stopu, a tamtomu pánovi u dveří, který má hostinec na městském kopci, který vás, příteli, viděl, jak běžel jste na silnici lesíkem. V každé obci jsme se po vás ptali, a co slyšet jsme museli od lidí! Jó, ten běžel tady odpůldne jako švec z jarmarku. Docela tak to povídali...

Neplač, konejšil pan Banzet Markétku, která štkala, všechno jsme to šťastně přestáli a bude, dá pánbůh, opět dobře.

Ano, můj milý pane Tenkráte, ubohá Markétka, co zkusila, nedovedete si pomyslet. Jakmile uslyšela, že vás napadlo v zamyšlení rychleji kráčet z města, hned běžela služka do lékárny pro voňavý ocet, kterým jsme jí tak dlouho třeli skráně, až přišla k sobě, a první její slova byla: Já viděla v mdlobě pana Tenkráta... A již nedala nám pokoje, až jsme ji vzali s sebou do kočáru. – Musím být při tom, pravila (jen se nerdí, dítě), až s pomocí boží nalezneme pana Tenkráta, zdravého a živého, neboť že žije, praví mé srdce... Ano, tak básnicky se vyjádřila a nato jsme jeli a našli vás, našeho milého pacienta... Že jste zdrav?... O tom nepochybujeme – a našli vás, našeho milého pana Tenkráta, veselého při sklenici piva, zadumaného... a odvezeme si ho pěkně domů... Koničkové budou podkůvkami dupat a my pojedem s naším milým kolegou opět do domova, spokojeni a šťastni, že náš pacient... Že jste nám už jednou řekl, že jste zdrav? – Nu ovšem, neříkáme snad, že jste nějak chorý, inu, rád býváte zamyšlen, a tak v zamyšlení přemítaje nepozoroval jste ani, že se vzdalujete z města. Šel jste stále kupředu, zapomínaje na vše kolem sebe, není-liž pravda, pane řídící?

Ano, odpověděl tento, tím dá se vše vysvětlit.

Ale, řekl pan Banzet, jaksi rozpačitě se tváře, vyvedli jsme jednu hloupost, neměli jsme brát Markétku s sebou, neboť ráno bude po celém městě plno klepů, že Markétka jela hledat pana Tenkráta, ano, milý pane, že vás jela hledat, bude tak podezřelé a klepy o tom...

Kterýmž klepům, vpadl jsem mu do řeči, udělám radikální přítrž...

Vy byste tedy chtěl, zvolal radostně pan Banzet, slyšíte to, pane řídící, Markétko...

A nežli jsem se nadál, ležela mně Markétka v náručí, plačíc šťastím..."

„A vy?“ tázal jsem se.

Pan Tenkrát zvedl se z pohovky a procházel se zuřivě po pokoji, utíraje si pot s čela.

„Já,“ pravil, „dal jsem se pak za chvíli jako beránek dovést do kočáru, kde seděl jsem strnule, maje na svém rameni hlavu Markétčinu a na jednom kolenu ruku pana Banzeta a na druhém ruku pana řídícího, kteří tím dávali najevo svou radost, zatímco jsem přemýšlel, jakým způsobem bych mohl utéci.“

Kočár jel rychle po rovině, až když přijel ke kopci, zmírnil svou rychlost, čehož použil jsem k odvážnému činu. Lví silou setřásl jsem ze sebe Markétku, pana Banzeta a pana řídícího, vyrazil dvířka kočáru a zmizel ohromným skokem v lese, kterým prchal jsem, nedbaje křiku, kupředu...

Slyšel jsem za sebou volání: Chyťte ho! Pomóc! Chyťte ho! Pro Ježíše Krista, chyťte ho! Běžel jsem v temnu nočních stínů, křovinami stále kupředu, hledě se zachránit...

Další události snad znáte, přáteli. Vyprávěl jsem již, jak k ránu usnul jsem na mýtině, a když vyšlo slunce, jak šel jsem dál lesy k nejbližší vesnici, odkud bylo na stanici jen tři čtvrtě hodiny cesty. Odpůldne o šesté hodině byl jsem již v Praze... Tím skončil jsem svou historii a nyní můžeme jít někam se občerstvit, neboť vzpomínky na to, co jsem ty poslední dny zažil, rozčilují mne a činí zesláblým...

Šli jsme do vinárny, a když jsme se rozloučili, slíbil mně pan Tenkrát, že zítra přijde mne opět navštívit...

X.

Katastrofa.

Následujícího dne pan Tenkrát nepřišel. Uplynul již celý týden od naší poslední rozmluvy a dosud nevykonal svou slíbenou návštěvu.

Abych se tedy přesvědčil, zdali snad není nemocen, šel jsem ho navštívit, a tu k svému údivu slyšel jsem od jeho domácí paní podivnou zprávu.

„Právě před pěti dny,“ pravila mně jeho bytná, „pan Tenkrát zaplatil na celý měsíc a odejel s nějakým starším pánem, pravě, že se již sotva navrátí do Prahy, abych tedy pokoj pronajala.“ Je to pěkný, světlý pokoj, klíč od domu, zvláštní vchod...

„Dovolte,“ přerušil jsem ji, „nevíte, jak se ten pán jmenoval?“

„Počkejte, pane, bylo to takové divné jméno. Mám to na jazyku. Hned vám řeknu.“ Ten pán křičel a hádal se s panem Tenkrátem a pan Tenkrát najednou vykřikl: Tak tedy děj se vůle

boží! Ten pán, počkejte, jmenoval se tak, jako když jsme bydleli v Nuslích, naproti soudu, jeden hostinský, kam jsme chodili pro pivo; Banzet se jmenoval, ano, tak mu říkal pan Tenkrát: Pane Banzete. Ale nemyslete si, že poslouchám za dveřmi, hádali se a křičeli, ale když odcházeli, měli oba červené oči, jako kdyby plakali... Pokoj je pěkný, světlý, klíč od domu, čistý, jestli si přejete podívat se...

Uplynuly nyní čtyry neděle, v kterémžto období pan Tenkrát nedal o sobě ničeho vědět. Až takhle jednoho dne, když přišla pošta, obdržel jsem oznámení:

MARKÉTA BANZETOVÁ, JAN TENKRÁT

dovolují si oznámiti, že bylo jejich sňatku požehnáno dne 18. srpna v chrámu Páně v N...

Doufám, že k tomu není třeba ničeho dodat... A tím končím, vzpomínaje ještě stále na smutný úsměv páně Tenkrátův, tohoto ubožáka, který sloužit může za typ pravé slovanské povahy...

Vařím si vejce na měkko

Mám dobrou starou tetu. Jest to osoba, která dostává občas záchvaty lásky ku svým příbuzným. Patnáct let nedává vždy o sobě ničeho vědět a po patnácti letech náhle přinese vždy listonoš nějaký balík od mé tety, který ona zasílá právě v jednom takovém záchvatu. Posledně mně poslala před patnácti léty velký koláč a nyní, šestnáctého roku po této události, doručila mně pošta velký koš, ve kterém jsem objevil kopu vajec, a toto dojemné psaní:

Milý synovče! Jak jsem ráda, že mohu Ti poslati kopu vajec z mého vlastního chovu. Mám Tě, milý hochu, velice ráda, a tak si myslím, že už tady dlouho nebudu a že jest toto poslední důkaz přízně, kterou Ti mohu poskytnout. Uvař si je sám naměkko u vzpomínej na svou starou dobrou tetu Annu. Kéž těchto šedesát vajec vzbudí v Tobě vzpomínky na malý dvůr na severu, kde vesele kdákají plymutky u vzpomínají na Tebe i s Tvou Tě vřele milující tetou Annou.

Z piety ku své tetě usnesl jsem se, že si tedy uvařím všech šedesát vajec naměkko.

V noci se mně zdálo o tom. Nikdy jsem se sice nezabýval podobnými otázkami, jak se vlastně vejce naměkko vaří, přišel jsem však po delším přemítání k tomu názoru, že musí se vařit, aby

se uvařily! Toto jest jedině možné stanovisko a východisko z tak povážlivé situace, jako je vaření šedesáti vajec naměkko.

Velice rád jím vajíčka naměkko. Proto však šedesát vajec naměkko uvařených přec jenom na posezení nesním, ale zanášel jsem se myšlenkou je konzervovat.

Přemýšlel jsem hodně dlouho o tom, jak bych to provedl. Ocitl jsem se pojednou ve velmi spletené situaci. Vím, že se smáli přechoť v novinách a jiných žurnálech ženám – manželkám, které nedovedou uvařit vejce naměkko, ale když starý mládenec má vařit vejce, o tom se doposud nepsalo, a proto chci vpravdě vypsát všechno, jak se to událo. Jest to prostý návod, jak se vlastně mají vařit vejce.

Předně jsem si koupil několik různých knih o chovu drůbeže, kdež jsem předpokládal, že naleznu poučení na prvním místě, jak se vejce vaří.

Bohužel ve všech odborných spisech o drůbežnictví nepřišel jsem na místo, kde by se tato otázka luštila náležitě. O vejcích bylo tam sice mnoho psáno, kupříkladu že z vajec se rodí kuřata a podobné nesmysly. Byl tam též návod, že vejce musí se chovati v suchu, dále návod, jak lze vejce vysedět. Poněvadž teta poslala mně ty vejce, abych je uvařil naměkko, a ne abych je vyseděl, zavřel jsem nevrle knihu.

Nechtěl jsem též vyptávat se známých rodin, jak se vaří vejce, a proto usmyslil jsem si, že půjdu se poučit do čítárny a že opětně sáhnu k naučnému slovníku.

Našel jsem pod heslem V, vejce, že jsou produktem z říše živočišné a že každý druh ptáků snáší vejce. Nad tím jsem se hluboce zamyslel. Nebylo mně to sice novinkou, ale nicméně viděl jsem to napsané černé na bílém a uvěřil jsem tomu podruhé. Není to tedy jen lidovým podáním, ale věda potvrdila to značně a podepřela to celým článkem.

Pátral jsem tedy dál, jak se vejce vaří. Člověk by nevěřil, jak taková složitá otázka jest opomíjena kruhy vědeckými. Nestojí o tom nikde nic bližšího.

V naučném slovníku jsem sice našel, že vejce jsou potravou upravenou různým způsobem, ale jak vlastně se tato potravina upravuje, zůstalo mně hádankou i po tříhodinném prohlížení naučného slovníku.

Našel jsem sice věty, které jen zdaleka této otázky se dotýkaly, jako kupříkladu: „V Anglii slouží vejce za potravu většinou ve stavu syrovém, neb vařeném ať natvrdo, či naměkko. V žádné pořádné anglické domácnosti nesmí scházet vejce naměkko ku snídání. Podává se při každé příležitosti.“

Ale jak se to udělá, aby v tomto stavu přišly na stůl, to jsem se nedozvěděl.

Nezbývalo mně nic jiného než učinit pokus, zkoumat sám celou teorii vaření vajec a přijít pak sám od sebe k řádnému výsledku, třebaš po ztrátě několika vajec, které bych byl nucen

vyhodit. Koupil jsem si tedy lihovar a pět litrů lihu a Papinův hrnec, jehož použití znám z fyziky z dob mládí a svých gymnaziálních studií. Tak přikročil jsem k dílu. Dal jsem do Papinova hrnce vody a do vody vložil deset vajec a zapálil lihovar.

Za čtvrt hodiny jsem vejce z Papinova hrnce vyjmul. Rozklepl jsem skořápku u prvního a bylo ještě tvrdé, u druhého také tvrdé. Byly ještě všechny tvrdé. Oloupal jsem jim tedy skořápky a hodil poznovu do Papinova hrnce a vařil hodinu. Byly stále strašně tvrdé. Vařil jsem je tedy až do rána. Byly pořád tvrdé.

Ráno mne našli ležet v košíku s vejci, kam jsem se svalil následkem rozčilení, když se mně nepodařilo ani za deset hodin uvařit jedno vejce naměkko. Byla pořád tvrdá a nezměkla.

Z praktického života

Kupec Václav Pazourek přecházel rozčileně ve svém skladišti mezi sudy kávy, koření a balíky papírů. Chvílemi hrábl zuřivě do otevřeného sudu, nabral několik zrněk kávy, které opět zlostně mrštil nazpět.

Jeho žena mu řekla: „Hlupáku!“

Není to sice nic zvláštního v jeho domácnosti, ale dnes se stalo za zvláštních okolností, které ho mohou zostudit navždy.

Dnes v poledne sedí v bytě u oběda, a náhle služka hlásí nějaké pány. Šli ho zvát na ples obchodního grémia. Před pány výbory nemohl se rozhodně ukázat bez kabátu, s vyhrnutými rukávy u košile, i odešel do vedlejšího pokoje, aby doplnil svou toaletu. Nějakým způsobem převrhl přitom vázu.

Jeho žena se ulekla a vykřikla: „Hlupáku!“ Kdyby byla jenom to řekla! Páni výboři si mohli pomyslet, že on to řekl své ženě, bylo by dobře, ale ona opakovala toto hanlivé slovo s dodatkem: „Ano, jsi hlupák, Václave Pazourku!“

Ta slova křičela, a ve vedlejšíh pokoji páni výboři! Jak mu soucitně při rozchodu tiskli ruku. Nyní se to rozhlásí! Že se jen nešťastnou náhodou oženil!

Kupec došel na konec skladiště a zakopl o láhve s minerální vodou, stojící na zemi.

„Tak tohle je pořádek! Nedbalci, já vás naučím, Josefe, pojďte sem!“ křičel do krámu na příručího.

Za chvíli přiběhl zavolaný bezvousý mladík.

„Nedbalče“, kdo sem postavil ty láhve, zakopl jsem o ně, nemůžete je přece postaviti jinam? Skladiště je dosti velké, „je vidět, že se sem nehodíte.“

„Vašnosti, vy jste je ráčil sem sám postavit, včera večer.“

„Tak? Podívejme se, vy holobrádku, vy byste snad chtěl mne kárat? Já že jsem je sem postavil? To jste mohl říci tam, kde jste se vyučil, vy nedbalý chlape!“

„Vašnosti, račte odpustit, já jsem se vyučil u vás.“

„Tak u mě? Hm, tím hůře pro vás. Čtyři roky jste se učil, ale nenaučil jste se, že se máte vůči svému šéfu slušně chovat a drze neodpovídat.“

„Račte odpustit, vašnosti, já ty láhve postavím jinam.“

„Co jste řekl? Že chcete ty láhve přestavit. Kdo je tam postavil, co?“

„Vy, vašnosti.“

„Nu tak, holobrádku, vy tedy byste chtěl jednat proti vůli svého šéfa, vy jeden...!“

„Když jste ráčil před chvílí říct...“

„Co, že já něco říkal? Vy jste hrozně drzý, jděte pryč, sice vás vyhodím. Kdo vás sem vlastně poslal?“

„Vy, vašnosti. Ráčil jste zavolat.“

„Já že jsem vás zavolaal? Hled'te, ať jste pryč, nebo...“ křičel rozčileně kupec za bledým příručím, který spěšně utekl do krámu.

Václav Pazourek dále se procházel skladištěm. Jeho žena mu před výbory řekla: „Hlupáku!“ Náhle upřel svůj zrak na prázdné místo v koutě. Včera tam ještě viděl sud se sušenými švestkami. Kam to ti lidé jen dali? Jednají proti jeho rozkazům. Vzpouzejí se, odmlouvají.

„Odmlouvá každý příručí, uředníci i sluha odmlouvá.“ Zejména uředníci jsou v poslední době nějak bujní. Snad že je dobře živí, ale ode dneška bude jim dávat menší porce. Takhle by mu přerostli přes hlavu. Dále to nejde. Josefovi sníží plat, že byl před chvílí hrubý. Nyní se však zeptá, i kam dali ten sud.

„Frantíku, Ondřejí, Josefe, pojd'te sem,“ volal kupec na příručí.

Objevili se však jen dva.

„Kde jest Ondřej?“

„Vašnosti, prosím, v krámě jest mnoho lidí, i musil tam zůstat, aby je obsloužil.“

„Vida, ten ví, co se patří, ale vy ne! V krámě je mnoho lidí, a vy, místo abyste hleděli obsloužit obecnstvo, necháte všeho a jdete sem jak na procházku. Takhle dál to nejde. Přivedli byste mne na mizinu, rozumíte! Klid'te se.“

„Vašnosti, vy jste nás ráčil zavolat...“

„I zavolaal nezavolaal, jděte a neodmlouvejte! Pročpak jste neposlali sem uředníky?“

„My prosím nevěděli.“

„Co nevěděli, vy nevíte vůbec nic, jenom plat přijímat a o ostatní ať se starají pánbůh a já. Ať sem jdou učedníci.“

Zanedlouho přišli tři učedníci, třesouce se strachem. Kupec si je prohlédl od hlavy k patě.

„Je vidět, že jste něco provedli, máte strach, vy darmojedi. Pročpak jste nepřišli, když jste viděli, že příručí mají v krámě mnoho práce?“

„Prosím, my nevěděli.“

„Chlapci, to říká každý. Vy jste nějak bujní.“

„Nejsme, prosím.“

„Neodmlouvejte! Jste bujní, nebo ne?“

„Jsme, prosím,“ zašeptali učedníci.

„To bych také řekl. Ode dneška budete chodit k obědu až ve dvě hodiny a dostanete menší porci. Táhněte!“

Když zbledlí učedníci zmizeli, vzpomněl si kupec, že poručil ráno sluhovi, aby ten sud odnesl do krámu.

„Ať jde sem sluha!“

Sluha přišel.

„Poslouchejte, Kobzo, jestli se mně podruhé ještě stane, že když se na něco ptám a vy když to víte, neřeknete to, dostanete výpověď! Rozumíte!“

„Prosím, já o ničem nevím.“

„Jděte, už jděte, to říká každý.“

Když sluha odešel, pravil k sobě kupec:

„Půjdeš domů, zde bys se uzlobil. Neposlouchají tě, dělají, co sami chtějí, odmlouvají, jsou drzí, je to s nimi kříž!“ Za půl hodiny byl Václav Pazourek ve svém bytě a pravil ke své ženě:

„Drahoušku, nezlobíš se už na mne pro tu vázu? Já budu podruhé opatrnější.“

„Nezlobím se, Václave Pazourku, ale přiznej se, že jsi přece jen hlupáček, takový malý hlupáček, vid’?“ pronesla něžně paní kupcová.

Z úst pana Pazourka vydrala se nesměle slova: „Jsem, ženuško,“ a manželé objali se srdečně.

Národní listy – 21. 8. 1902.

ALKOHOL, ABSTINENCE A JINÉ NEŘESTI

Alkoholistická idylka

Pan Hodínek nebyl rozhodně žádný alkoholik, neboť vypil denně dvě sklenice piva.

Byl to člověk řádný, který pečoval svědomitě o svou rodinu, ale jeho jedinou slabou stránkou, jeho celým neštěstím byla jedna nebo dvě sklenice piva denně.

Pravím neštěstím, neboť uvidíte, co se z toho vyvinulo. Paní Hodíškové se totiž dostal do ruky leták protialkoholní ligy. Onoho strašného spolku proti alkoholismu, který bojuje stále marně proti alkoholismu, neboť přesvědčí-li dva pijáky, jest to jen jako když sani usekneš hlavu. Nových deset hlav vyrůstá a za každého nepijáka vystoupí nových deset pijáků do boje za zdar alkoholu.

Protialkoholní liga však je neúnavná. Ona je to, která pořádá přednášky o zhoubném vlivu alkoholismu, při kterých posluchačstvo pije pivo a jen před řečníkem stojí skromňoučká láhev sodové vody.

Protialkoholní liga je to, která prohlásila, že každý, kdo pije jen jednu sklenici piva, jest alkoholik, který má rozum tupý, který stále blbne, a že jediná sklenice piva denně naprosto dostačí, aby z člověka se během roku stal úplný idiot. V brožurě byl dále velice podrobně popsán případ jednoho úředníka alkoholika, který taktéž ničeho nevyváděl, nežli pil svou jednu sklenici denně.

Jeho mozek, když den co den pil svou sklenici piva, stále se zatemňoval a on ztrácel úplně vědomí své povinnosti a nemohl si, poněvadž duševně ochabl, vypomáhati finančně mimořádnými pracemi, z jejichž honorování dosazoval jindy do svého skromného platu pro svou četnou rodinu. Bída se uhostila v domácnosti jindy tak spokojené, ale on stále pil tu nešťastnou sklenici piva, nedbaje nářku své manželky a dětí, které hladověly, a došlo to konečně tak daleko, že on, aby mohl tu sklenici piva pohodlně vypít, sáhl na svěřené mu peníze, defraudoval značný obnos, byl vyzrazen, žalářován, jeho rodina úplně zničena, takže když vyšel ze žaláře, potloukl ji sekyrou, aby dokončil hrůzné dílo alkoholismu.

Když toto paní Hodíšková přečetla, dala se do pláče, neboť její muž byl podle toho alkoholik. Na jiném místě brožury četla, že to blbnutí neděje se vždy najednou, nýbrž poznenáhlu, a že to lze zjistit na nešťastné oběti alkoholismu jedině bedlivým pozorováním.

A tak toho dne, když přišel její manžel k obědu, pozorovala s úzkostí, zdali neblbne. Hrozné se zachvěla, když dívaje se na novou kretonovou blůzu jedné své dcerušky, řekl, nedbale: „Á, to je safián.“

Vzpomněla si hned na jiné podrobnosti z řeči svého manžela, přes které jindy klidně přecházela k dennímu pořádku. Tak kupříkladu pamatuje se, že kdysi, asi před půl rokem, mluvil něco o tom, že by se mohl dělat uzený jazyk s polskou omáčkou pomocí kyselé smetany, a kdykoliv ona zavede řeč na to, co se nyní nosí, že její ubohý alkoholik řekne jen: „E, nosí se, tak se nosí! Nejradši na stůl.“ Její srdce se chvělo, když si vzpomněla na všechny ty podrobnosti, a pohlížejíc na svého manžela, hledala tam rysy idiota nebo aspoň počátky onoho přihlouplého úsměvu, který se objevuje u lidí slabomyslných.

Pan Hodíšek se skutečně usmíval s onou spokojeností člověka, který dobře obědvá, ale ten úsměv byl mukou pro paní Hodíškovou.

Není žádné pochyby, pan Hodíšek blbne.

Byly to trapné tři dny, kdy pozorovala stále týž úsměv a onu rozkoš, s kterou ponořoval své vousy při obědě do první sklenice piva a večer do druhé a poslední.

Je-li kdo alkoholikem při jedné a blbne, co bude dělat při druhé, jaký je to silný alkoholik!

Paní Hodíšková chodila jako bez duše a pátrala, jak by svého muže zachránila od zkázy a svou domácnost od úplného rozvratu.

Ještě štěstí, že měla po ruce noviny a tam četla čtvrtého dne tento inzerát: „Příšera alkoholismu vznáší se nad vaší domácností. Z vašeho manžela, nezakročíte-li, stane se vrah, žhář, lupič. Jakým způsobem si pomůžete, aby v záchvatu šílenství opilců nepobil vás i vaše děti? Obráťte se s důvěrou na Károlyho lékárnu v Lugači v Uhrách, která vám zašle dobírkou neb proti předem hotově zaplaceným K 5.80 láhev kořalky proti třeštění opilců, z níž vždy ráno, při obědě a večer čtyřicet kapek nakápnete do likéru, který váš muž pije. Za čtyři měsíce jest váš muž vyléčen. Upozorňujeme, že do piva se nehodí!“

Paní Hodíšková zaslala K 5.80, obdržela láhev a při obědě se otázala svého manžela, jaký likér nejraději pije... Musím podotknouti, že v tomto ohledu byl pan Hodíšek naprostým abstinentem. Proto jeho odpověď zněla, že nechce o žádném likéru ani slyšet. Neboť pan Hodíšek žádného likéru dosud v životě neokusil. Přitom se podíval na svou manželku, takže tato byla úplně přesvědčena, že dokonale zblbl a jen stěží se dá vyléčit. „Nu a nepil bys višňovku? Snad by ti to dělalo dobře, vždy trochu, to ti neuškodí, naopak prospěje, budeš mít větší chuť k jídlu a k práci!“

A šla do kuchyně a tam s pláčem nalila do sklenky na likéry višňovku, do níž přimísila 40 kapek oné zázračné kořalky proti šílenství opilců! Pak si otřela slzy a odnesla višňovku svému manželovi, který se jen oblízl a požádal o novou.

Léčení bylo velice radikální. Vypil po obědě deset štamprlat, večer až dvacet. Druhého dne dvacet po obědě a večer třicet. A když třetího dne šel do úřadu, to už se stavěl v kořalně.

Jest to velice smutné, kam člověka zavedou jedna nebo dvě sklenice piva denně. Ba, tu nepomůže ani Károlyho kořalka proti třeštění opilců. A velice smutný důkaz toho podává právě pan Hodíšek, který když končil třetí měsíc léčby, polil sebe, svou manželku a své děti petrolejem, a zapáliv na nich i na sobě šaty, uhořel s celou rodinou.

Karikatury 1912.

Dobrodružství pana Karafiáta

Úředník pojišťovny pan Karafiát dostal k desáté hodině večerní chuť na pivo. V tom by nebylo nic závadného, ani překážky by v tom nebylo. V takovém případě stačí, když jde člověk do hospody a tam se napije nebo opije, stačí také, máme-li málo peněz a mnoho práce doma, když si pro pivo pošleme. Je to jednoduchý prostředek. Také si pro pivo můžeme dojít, nebo dokonce musíme, jsme-li svobodni jako pan Karafiát, který při svých dvaadvaceti letech dosud vůbec se nezamíloval, čili mluveno řečí všech nevěst, o které se kdysi ucházel: „potily se mu neslušně nohy.“

Pan Karafiát nachází se tudíž krátce před desátou hodinou v této situaci: Má důležitou úřední práci doma, píše totiž pojistky na život a na smrt, má v jedné ruce džbánek na pivo, a v duši, čili v určitých závinech mozku, pojem přesného plnění povinností, a za třetí hledal klobouk, ale ten klobouk nemůže najít, nachází se tudíž před možností: Buď bude klobouk hledat, a než ho najde, domovnice dům zavře... Poněvadž dělá kavalíra a nemá klíč od domu, bude ho to stát deset krejcarů, nebo vezme si na hlavu cylindr a s tím cylindrem na hlavě půjde si pro pivo, čímž ušetří deset krejcarů, které raději věnuje na zakoupení piva. Tak to bylo logicky jasné, že pan, Karafiát nemeškal, popadl cylindr a šel si naproti pro pivo.

Venku byl strašný vítr. Zuřila bóra ve vinohradských ulicích ve zmenšeném vydání, ale na Vinohrady toho bylo dost, když povážíme, že od dalmatského pobřeží jsou Vinohrady tolik a tolik set kilometrů vzdáleny.

Pan Karafiát dal si džbánek pod paži a mistrně držel si oběma rukama svůj pěkný cylindr. S tváří plnou hrdinství přešel Milešovskou ulici a vstoupil naproti svému bydlišti do výčepu.

„Pěkněj cylindr, pěkněj,“ povídal hostinský, „za kolik, vašnosti?“

„Kápnou tam litr, ale honem, je tam vítr a domovnice už bude zavírat!“

„Pěkněj větříček, pěkněj,“ povídal hostinský, toče pivo, „a vašnosta má zrovna do takovýho neřádu cylindříček, chacha.“

„Vono už to vodneslo šest krejčů,“ ozval se nějaký člověk vzadu.

Venku zaburácela vichřice.

„Když vono je tam taky bláto,“ poznamenal hostinský, sfukuje pěnu se džbánku, „vašnota by se měl chvilku zdržet. Je jen v kabátku a vono to snad přejde.“

„Bodejť že to přejde,“ povídal člověk vzadu, „takhle to s člověkem votočí a šup, už je v marastu!“

Pan Karafiát nedbal těchto svůdných řečí a vyšel se džbánkem na ulici...

Jednou rukou třímal pivo a druhou držel si cylindr. Vichr se právě hnal ulicí a vzepřel se do cylindru. Nový záchvěv větru, a nový a nový...

Pan Karafiát cítil, jak vítr rve mu cylindr z prstů. Byla to ošemetná situace. Zas nový příval větru.

A cylindr páně Karafiátův vznesl se sražen vichrem na dlažbu.

Na dlažbě nezůstal. Kutálel se blátem, poskakoval, pan Karafiát za ním, cylindr zabočil za roh, pan Karafiát také. Cylindr dostal se na náměstí krále Jiřího z Poděbrad a vichr ho hnal do tmy sadů přes náměstí.

Pan Karafiát se džbánkem a cylindr bez pána zmizeli v příšerném temnu křovin, hlíny a blátivých stezek... Cylindr proběhl sady. Na rohu ulice U vodárny natáhl se pan Karafiát o hůl nějakého pána, kterou zlomil.

Při pádu rozbil džbánek, ve kterém po tak trudné cestě bylo již piva jen asi za krejcar.

Rychle se zvedl a za proklínání pána s přeraženou holí běžel dál. Instinktem hnán pochopil, že cylindr běží k vodárně. Ulice byly liduprázdné.

Ano! Tam k vodárně běží jeho cylindr. Vidí kutálející se černý předmět. Hurá! Jen přidat do běhu.

Pan Karafiát běží, cylindr uhání, pan Karafiát uhání a cylindr letí.

Vtom jede elektrická tramvaj, cylindr vběhne pod rám, pan Karafiát skočí do električky, a nevěda, co činí, zatáhne za řemen k řidiči a křičí: „Je pod vozem, pomozte!“ a již je opět z elektrické tramvaje dole.

Tramvaj stojí. Obecenstvo ve voze vstává a několik lidí se křížuje: „Ježíš, Maria, Josefe, zas neštěstí.“

Konduktér je nervózní a vypouští zvědavé pasažéry. Řidič neví si rady a rychle jede dozadu, když vtom slyší křik páně Karafiátův: „Proboha, vždyť ho úplně rozmačkáte.“

„Ho! Je to mužskej, možná chlapec,“ soudí někdo ve voze, „ho rozmačkáte, kdyby to bylo něco ženského, křičel by ten člověk: vždyť ji rozmačkáte.“ Po této úvaze jde se zúčastnit záchranných prací.

Pan Karafiát stojí před vozem obklopen lidmi, kteří dotírají na něho otázkami.

Je spleten a odpovídá stále jedno a totéž: „Než jsem se nadál, už byl pod elektrikou. Já ho neměl brát s sebou, to byl ode mne nerozum. Jdu si pro pivo a vezmu ho s sebou.“

„Křik není žádnéj slyšet,“ praví rozvázně jeden z lidí kolem.

„Nadzvedněte elektriku,“ vybízí jiný, zsinálý tím neštěstím.

„Já mám slabej žaloudek,“ zmiňuje se zcela vážně slušně oděný člověk, „já to viděl jen jednou a už to nechci vidět.“

„Pro mne je to nepříjemnost,“ poznamenává spletený pan Karafiát, bledý, přestože tolik běžel.

„To je neštěstí a ne nepříjemnost,“ vpadá do toho jeden z pánů, „vy jste, člověče, necita.“

Konduktér dívá ze pod elektriku, kde je tma, a bojí se rozškrtnouti sirku, aby neviděl krev.

„Neozývá se,“ konstatuje za všeobecného ticha, zatímco řidič bere si svědky, že zvonil na toho nešťastníka a že tou nehodou je ten, co je pod vozem, sám vinen. Přihlašuje se rychle několik pánů, zatímco jiní nadávají na vozy bez ochranných rámců. Jeden z obecnstva mluví o záchranné stanici.

„Byl jsem tím vinen, řekněte?“ obrací se řidič ke Karafiátovi, „záleží na tom osud mé rodiny.

Mám jedenáct dětí,“ dodává a slzy se mu derou do očí, podává přitom Karafiátovi ruku.

Pan Karafiát vezme podanou mu ruku, stiskneji a praví:

„Nebyl jste vinen, to vím, můžete jeti dál, mně už je to jedno.“

Všeobecné vzrušení. Několik pánů pozvedá hrozivě hole. Kdosi křičí: „To je zvíře, to není člověk.“

Pan Karafiát krčí rameny. Blíží se strážník. Jeden si přeje, aby byl zatčen, kdežto několik jiných drží pana Karafiáta za ruce a volají: „Patról!“

Žádný neví, co se děje. Někdo vletěl pod vůz, řidič ho varoval zvoněním, ten někdo je přejet a tenhle barbar, pan Karafiát, chce, aby se jelo dál přes těžce raněného nebo dokonce mrtvého. Strážník škrta sirku odvážně, dělá, že to všechno neslyší, podívá se pod elektriku a pak jde k panu Karafiátovi.

„Vám ulít cylindr, není-liž pravda,“ táže se přísně.

„Ovšem, vítr mně ho vzal,“ odpovídá pan Karafiát.

„Ve jménu zákona půjdete se mnou. Proč? Vy se ještě ptáte? Vždyť si děláte legraci z lidí. Alou!“

Obecnstvo nespokojeně leze do vagónu, tramvaj odjíždí a pan Karafiát bez klobouku s vytřeštěným zrakem jde před strážníkem...

Veselá Praha – červenec 1907.

Jak se stal pan Karaus alkoholikem

Pan Karaus byl vrchním inspektorem jedné pojišťovny na život a na smrt. S velikou rozkoší mluvil mezi naší společností o tom, jak by bylo krásné, kdyby vypukla nějaká epidemie nebo válka. Přitom pil sodovou vodu, neboť byl činným členem sdružení abstinentů, odbíral časopis Přítel přírody od Krofta a jeho největší rozkoší bylo, když mohl vyprávět o tom, že jsou celé národy, které žijí se stravou čistě rostlinnou, pijí vodu, a že jednotlivci z nich dožijí se tak vysokého věku, že například na Novém Zélande našli Angličané jednu stařenu, která dosáhla věku 180 let a žije dodnes, a to už je hezkých pár roků, co ji našli. Také nabízel nám, abychom požívali sušených banánů, které prý Palacký nazval, pokrmem budoucnosti, ačkoli věc se má ve skutečnosti takto:

Vydavatel Přítel přírody Krofta na Smíchově skoupil kdysi lacino velkou zásobu banánů částečně již nahnilých, upražil je, dal za výkladní skříň svého obchodu a nad to postavil tento nápis: Toť jsou sušené banány, o nichž Palacký, otec národa, řekl, že se stanou pokrmem budoucnosti. Neřekl to tedy Palacký, nýbrž řekl to pan Krofta, ale pan Karaus se toho držel.

Popíjel mezi námi u Zlatého litru jednu sodovku za druhou a vykládal o škodlivosti alkoholu. Jednou tam dokonce přinesl velkou laternu magiku a promítal na bílé stěně játra a žaludek alkoholika. K tomu měl přednášku o tom, jak působí alkohol na mozek a na celou lidskou společnost.

„Představte si,“ řekl, „že většina smilníků, vražedníků, chlípníků, lhářů, zlodějů, otcovrahů, lupičů a žhářů, mezinárodních podvodníků, vyzvědačů, padouchů, penězokazů pila denně průměrně víc než tři sklenice piva. Kromě toho všichni tito lidé, vyvrhelové to lidské společnosti, pili občas kořalku, popíjeli alaš, koňak nebo kmínku, opíjeli se vínem a skončili na šibenici nebo v žaláři. Praví již svatý Jan Zlatoústý: Komu, ach, komu, ouvé, komu hoře? Tomu, kdo u vína sedí a s pijany obecnství má. A proto já piji jen sodovou vodu.“

Tuto poslední přednášku měl v pátek, a když jsme se v sobotu sešli a když přišel mezi nás pan Karaus a dal si jako obvykle sodovou vodu, povstal přítel Mahen a řekl hostinskému: „Pane Pergler, odneste tu vodu a dejte tomu pánovi pivo!“

„Nikdy!“ zvolal pan inspektor Karaus.

„Pak jste do tří měsíců na prkně,“ řekl studeně MUDr. Škarda.

„Dovolte, pánové!“

„Žádné dovolte,“ pravil doktor Škarda, „copak jste to nečetl v novinách?“

„Já noviny nečtu.“

„Pak jste ztracen, člověče,“ poznamenal Mahen.

„Jak dlouho pijete sodovku?“ tázal se doktor Škarda.

„Patnáct let,“ odvětil pan Karaus vážně.

„To není ještě vše ztraceno, pane inspektore, neboť jak je zjištěno vědecky před několika dny, obsahuje sodová voda arzén, který přichází do sodovky kyselinou uhličitou, vyráběnou z vápence, jehož každý druh obsahuje v sobě arzén. A víte, co je to volný arzén? Víte, co je to utrejch?“

„Ježíšmarjá!“ zvolal pan inspektor.

„Neříkejte Ježíšmarjá, dokud jste nepřeskočil! Toho arzénu, toho utrejchu není ovšem mnoho v jedné sodovce, ale když se pije pravidelně, nastane znenáhla vleklá otrava arzénem, činnost srdeční se zastaví a vy se udusíte. Teprve pitvou zjistí se, že to nebyla mrtvice, nýbrž otrava arzénem. Podobná smrt udušením nastane při otravách jedem zvířecím, například když vás uštkne zmije, a jedinou záchranou jest okamžité velké požití alkoholu. Obyčejnou předepsanou dávkou jest v takovém případě požití půl litru koňaku.“

„Dejte sem půl litru koňaku!“ zvolal pan inspektor Karaus.

Doktor Škarda zadržel mu ruku. „To nejde najednou,“ zvolal, „pro začátek nesmíte pít koňak, nýbrž jen mírné dávky alkoholu ve formě piva, a to první sklenici najednou, druhou za deset minut a třetí až za čtvrt hodiny.“ Do dvou hodin měl jich pan Karaus patnáct.

Tak se stal pan Karaus alkoholikem a od té doby věrným přívržencem strany mírného pokroku v mezích zákona.

O bludném cyklistovi

Ráno v sobotu vyjel si pan Bartůněk na Křivoklát na kole.

Dnes, týden od jeho výjezdu ze Smíchova, můžete potkat na Kladensku i Berounsku smutnou postavu, vedoucí bílé kolo. Ta smutná postava bloudí od vsi ku vsi a všude říkají jí bludný cyklista. A to není nikdo jiný než pan Bartůněk, a ta pověst o bludném cyklistovi zní takto:

Pan Bartůněk chtěl dokázat všem lidem, kteří kdy pochybovali o jeho cyklistické zdatnosti, pravý opak jejich tvrzení a oznámil všem pochybovačům, že hodlá jeti na kole na Křivoklát a že tam také přijede. K dokázání tohoto jeho tvrzení scházelo mu jedině kolo, ale pan Bartůněk věděl, jakým způsobem lze si velocipéd zaopatřit. 1. Koupí. 2. Krádeží. 3. Vypůjčením.

Koupí? Pokrčil rameny. Krádeží? Vzpomněl si zavčas, že měl vždy z náboženství jedničku. Vypůjčením? Řekl k sobě: „To by mohlo být.“ A také si kolo vypůjčil.

Plán cesty propracoval důkladně. Pojede rovně. Co nejkratší cestou. Smíchov, Chuchle, Lahovičky, Radotín, Černošice, Roblín, Velká Mořina, Budňany, Beroun, Nižburg, Křivoklát. To jest ideální přímka.

Když přišel na bod „Roblín“, tu si vzpomněl, že na Roblíně jsou jeho známí na letním bytě, bratří Markupové. Rozhovořil se před svou cestou o tom s jejich přítelem Horáčkem, který mu pravil, že na Roblín též pojede v sobotu, aby tedy přijel za nimi.

Pan Bartůněk vyřídil tedy v Praze různé své záležitosti, jako zaopatření si peněz na cestu, napumpování kola a podobně, a vyjel z Prahy.

Když přijel do Chuchle, uznal, že vydal se na velmi dobrodružnou pouť v takovém horku. Aby tedy přišel na jiné myšlenky, stavěl se v Chuchli na dvě sklenice piva a snědl kozí syreček. Pak vsedl na kolo a jel pěknou silnicí k Lahovičkám. Od Lahoviček vede okresní silnice k jeho nejbližšímu cíli Radotínu. Uznal za dobré oslavit tu křižovatku císařské a okresní silnice sklenicí piva. Když vypil dvě sklenice a dvě skleničky slivovice, řekl si vsedaje na kolo: „To pivo bylo ale mizerné, ani ta slivovice mně nespravila žaludek, musím jít v Radotíně na reparaturní stanici cyklistů a dát si tam čtvrtku vína.“ Pan Bartůněk dal si na reparaturní stanici cyklistů dvě čtvrtky, a když jel z Radotína podél Berounky na Černošice, bylo zamračeno, ale jemu se zdálo, že slunce svítí, že je vojákem, a jiné hlouposti. V Černošicích ptal se na cestu na Roblín, a když mu řekli, že za posledním hostincem vede tam cesta, která jde napravo, vzpomněl si, že to nyní půjde do kopců, že opustí rovinu, a tak bruče si „Hola, plavci, na palubu spějte, odplutí se blíží hodina“, u posledního hostince sestoupil s kola a vešel dovnitř, žádaje láhev černého piva. V příjemném hovoru s hostinským, kterému vykládal, že ujíždí průměrem 30 km za hodinu a že šlape všechny kopce, vypil tři láhve, vsedl na kolo a ujížděl k Roblínu. Šlo to napřed dobře. Pak nastalo stoupání. „Dřít se nebudu,“ pravil pan Bartůněk, seskočil a vedl kolo. Přišel k tabulce Na Vonoklasy a Roblín. Šel tedy s kolem cestou lesní, jde, pořád jde, už si myslel kolikrát, že by mohl být na Roblíně, konečně potkal hajného, který na jeho otázku, jak daleko má na Roblín, máchl beznadějně rukou a řekl: „Tudyhle a takhle tam do večera nepřijdete. To jdete na Vonoklasy a ne na Roblín. Tak se jen vraťte, a až přijdete ku dvěma smrčkům, tak lesem napravo a přijdete na silnici, silnicí rovně nalevo do lesa, pak napravo ku kříži a už pak rovně do Roblína. Takhle byste přišel na Vonoklasy,“

I tuče se pan Bartůněk lesy, silnicí a lesy, a nakonec přivede kolo do nějaké obce a ptá se: „Prosím, kde to jsem?“

„Jste ve Vonoklasech,“ zní zdrcující odpověď.

„Snad v Roblíně?“ praví prosebným hlasem pan Bartůněk.

„Vonoklasy nejsou Roblín, a Roblín. nejsou Vonoklasy, na Roblín musíte jít odtud napravo do lesa, pak na silnici, přejít silnici a jít pořád rovně. Za půldruhé hodiny jste tam.“

Konečně uvidí pan Bartůněk za půldruhé hodiny své přátele, bratry Markupy. Byla to ale kamenitá a trnitá cesta lesy, na které probouzel se jeho hlad, neboť místy nosil kolo na ramenou s kopce. Pak zas lezl s kolem nahoru do kopce, až konečně uzřel několik baráků, viděl na silnici tabulku, přišel k tabulce a četl Horní Roblín. Vsedl na kolo u tabulky a slavil svůj vjezd do Roblína tím, že málem byl by přešel nějakého klučinu, který se válel v silničním prachu.

„Ti budou mít asi radost,“ těšil se, vzpomínaje na své přátele. „Jestlipak jsou zde také Wintrů dcerušky...“

„Neznáte nějaké Markupy, pány z Prahy?“ tázal se nejbližšího vesničana.

„Neznám.“

„Ale jsou přece na Roblíně?“

„Neznám, když povídám, neznám.“

Zastavil tedy druhého: „Prosím vás, neznáte nějaké pány tady z Prahy, jménem Markupy?“

„Tady v Horním Roblíně nejsou, to musíte jít do Dolního Roblína.“ To jděte na Vonoklasy, ale až přijдете na křižovatku, jen dolů napravo. Za tři čtvrtě hodiny jste tam. Páni Markupové bydlí tam v hospodě U Vlachů.

„Odevzdávám se do vůle boží,“ řekl k sobě pan Bartůněk a s rezignací vedl lesy kolo. Sestupoval s kolem na rameni dolů a přišlo mu na mysl, co zkusí takový vojenský kůň, když nosí na hřbetu do kopců i s kopců horská děla.

Pak zas přemýšlel, jak řekne přátelům: „Přijel jsem za účelem tělesného cvičení.“

Cesta zdála se mu být opět nekonečnou. A když konečně po dlouhém namáhání stál v Dolním Roblíně u hospody U Vlachů, čekalo ho nemilé překvapení. Bratří Markupové šli na výlet na Karlův Týn. Slyšel s ustrnutím, že na Karlův Týn musí jít přes Velkou Mořinu, a to že znamená samé kopce...

Vydal se tedy na Velkou Mořinu. Kudy se tloukl, je záhadou. K večeru objevil se smutný a zasmušilý, plný jehličí, na Velké Mořině a v nejbližší hospodě prosil úpěnlivě o něco k jídlu. Hospodský počal počítat na prstech, co tam mají. „Máme tam,“ počítal, „nu je tam, máme tam sulc, vlastně už nemáme sulc, ale je tam, mně se zdá, kousek špekbuřtu, vlastně taky už tam není, ale je tam chleba, bylo tam máslo, ale už tam taky není.“

„Je tam jistě chleba?“ tázal se zoufale pan Bartůněk.

„Nu, podíváme se.“ Přinesl skutečně bochník chleba a pivo.

Pan Bartůněk snědl půl bochníku chleba a vypil několik lahví piva, pak zaplatil, vsedl na kolo a ujížděl směrem ke Karlovu Týnu do tmavé, pusté noci. Kam se dostal, nikdo neví.

„Ten se jistě někde zabije,“ řekl hostinský po jeho odchodu.

Ale pan Bartůněk se nezabil. Žije na Kladensku a Berounsku, bloudí ode vsi ku vsi, vede bílé kolo, popovídá si všude v hospodách a ne a ne do Prahy trefit. A na Kladensku a Berounsku těší se v hospodách, až uvidí bludného cyklistu, pana Bartůňka, mazavku prvního řádu, který vynášel ve flámování nový směr: Stát se bludným cyklistou.

Ločákův humoristický kalendář na rok 1908.

Pokus o abstinentní večírek čili Americká zábava

I.

Nejsmutnější důkaz toho, kam vede pití, podalo nám známé individuum z bible Chám, který ocitl se před soudem dějin pro zločin proti mravopočestnosti, který spáchal na svém otci Noemovi.

Znám jest též případ opilého faráře z Interlakenu, který šel sloužit mši svatou v košili, a mého přítele Slavíka, který v opilosti snědl v zoologické zahradě v Drážďanech zaživa mladou jedovatou kobru, roztomilé hadí mládě.

Tyto i jiné případy vedly lidstvo k přemýšlení o zhoubných účincích alkoholu. Amerika učinila v tom ohledu první krok a zavedením prohibice ukázala celému světu, jak zvýšiti důmysl a vynalézavost lidskou obcházením zákona proti nalévání alkoholických nápojů.

Vyvinul se takzvaný zoufalý abstinentismus, kdy pod tlakem prohibičního zákona z lidí, kteří jakživi nic nepili, stávají se kořalové a z majitelů salónů a barů podvodníci.

„Whisky a brandy!“ toť heslo, které dnes víří celou Amerikou, letí od New Yorku do San Franciska, od Kanady až po Mexiko.

Na tomto ohromném prostranství čeká dnes denně několik miliónů džentlmenů v miliónech barech, až k nim přistoupí majitel baru a vleje jim do otevřených úst kalíšek whisky a inkasuje peníze. Tak se to totiž dnes v Americe dělá. V lahvičce se kvůli policejním špiclům neprodává, poněvadž by to byl důkaz, taková zabavená lahvička.

Džentlmen prostě otevře hubu a do té se mu to naleje.

U nás v Čechách ani Ymka, ani Armáda spásy mnoho nesvedou se svou utkvělou představou, že nejlepším dárkem lidstvu je prohibice.

Prohibicí stoupá zločinnost, poněvadž dnes už sedí v Americe ve vězení přes sedmdesát tisíc lidí pro nedovolený prodej kořalky, takže dnes Amerika v kriminální statistice je na prvním místě. U nás však alkoholismus jest historický, podepřený četnými privilegii našich králů, příkazujících městům pivo vařiti a poddaným pivo píti. Slavná Destinka si dokonce teď nedávno koupila celý lihovar.

Kampak na nás Ymka! U nás se dnes postupuje takto: Když je pivo 8°, tak se každá sklenice vypitá zlepši třemi až čtyřmi štamprlemi. Sklenice 10° piva lepší se dvěma a dvanáctistupňového jednou skleničkou.

Všechny brožury Ymky o střízlivosti stojí za starého kozla, když v novinách v inzerátech doporučují se likéry zaručeně sedmdesátiprocentní, s mnoha slibnými názvy likérových specialit, jako Řež ho, Jen do toho.

II.

Nelze říci, že město, kde se stal pokus o abstinentní večírek a americkou zábavu, bylo by snad městem prostopášnějším než druhá města v republice. Alkoholikové tam drželi stejné tempo s alkoholiky jiných měst a jako všude jinde i tam připadal na pět střízlivých jeden opilý chlap a na tři obyvatele denně láhev kořalky. V noci našli vždycky ležet tucet lidí jako všude v jiném městě, které mělo stejný počet obyvatelstva, a dva nebo tři se ve dne váleli po chodníku. Také nelze říci, že by se v tom městě v noci víc řvalo než kdekoliv jinde, nebo tropilo víc výtržností. Tu a tam někdo o někoho přerazil hůl, jednou za rok někdo někoho v opilství rozpáral, to by tak už snad bylo všechno.

Proto vzbudilo velkou senzaci v městě, když jedna paní, která přijela po smrti svého muže z Ameriky do svého rodného města, pobláznila veřejnost s uspořádáním abstinentního večírku a americké zábavy, která se měla konat v restauraci pana Vašaty.

Ubohý pan Vašata musel sehnat do sálu sto dvacet židlí, osmdesát hrníčků na čaj, který bude vařit Američanka s paní vrchní revidentovou od dráhy, kterážto dáma se velice rychle připojila k abstinentnímu večírku, poněvadž nebylo snad ani jednoho dne, aby pan revident nepřicházel domů v noci ne opilý, ale veselý.

Manžel té americké dámy byl jedním z průkopníků abstinentního hnutí v Alabamě a vrchním kazatelem nějaké náboženské sekty.

Plakáty, které dala natisknout, měly černý rámeček jako nějaké úmrtní oznámení:

ABSTINENTNÍ ZÁBAVA

AMERIKÁNSKÝ VEČÍREK BEZ ALKOHOLU

Vyhýbejme se opilcům! Alkohol snižuje obraz boží
k obrazu nerozumného zvířete!

9. DUBNA POBAVÍTE SE BEZ ALKOHOLU V RESTAURACI P. VAŠATY!

Začátek v 7 hod. večer

Na programu:

Úvodní slovo pí Piccknown, pocházející z našeho města. Různé hry.

Pro občerstvení podává se bezplatně čaj. Přijďte hromadně a přesvědčíte se sami, co je lepší, zábava s alkoholem, nebo bez alkoholu!

Když se obsah plakátu uvedl ve známost obyvatelstva, nastalo pravé pobouření v městě, kteréž bylo asi tlumočeno vyhraněným prohlášením starého lesníka ve výslužbě, pana Polívky: „Taková zábava nepatří do hospody, ať si jdou s tím čajem někam na palouk.“

Kapelník Vořech šel ještě dál a vyjádřil se v hospodě U nádraží: „Já tam půjdu a vožeru se jim tam pod vobraz boží.“

Téhož mínění byla spousta jiných občanů. Nad abstinentní zábavou visely těžké chmury.

III.

Paní Piccknown velmi pečlivě sestavila si krátký proslov, který způsobil v sále restaurace pana Vašaty ohromný rozruch. Dostavilo se velké množství obecnstva, samí staří pijáci, na které se šly dívat jejich manželky, jak to na ně bude účinkovat.

Paní Piccknown měla ještě v živé paměti, jak její nebožtík manžel hřímal v Alabamě do duše starým lotrům ze západu, aby už nechali whisky a chytili se bible.

Paní Piccknown provázela svou řeč, ve které vynikaly amerikanismy, nejšťavnatějšími nadávkami. Nejjemnější bylo, když prohlásila, že každý, kdo pije, je bídný pacholek, přičemž polovička manželek šťouchla do svých mužů a řekla: „Vidíš, já už jsem to dávno říkala.“

Předvedla také několik příkladů ze života opilců v Americe, kteří to svým nezřízeným životem dopracovali až na elektrickou stolicí.

Několik jednotlivců chtělo se ze sálu vytrazit a chtělo si jít do výčepu něco vypít, ale byli ve dveřích vráceni paní vrchní revidentovou, která hlídala východ, což však nebylo nic platné, poněvadž několik pánů přehouplo se ze sálu oknem do zahrady, odtud do kuchyně, z kuchyně do výčepu.

Potom, když se tak v těchto pochůzkách všichni mužové vystřídali, paní Piccknown zakončila svou řeč a prohlásila, že nyní se pokračuje v programu. Následují hry. Udělí pokyny a potom, když dá znamení píšťalkou, může to začít. Vytáhla z kapsy sirénu, jaké se užívá na fotbalových zápasech.

První hra byla tato: Dámy utvoří kruh vnější, páni vnitřní, obě kola pohybují se protichůdným směrem, přičemž si páni i dámy podávají ruce. Nežli obě kola byla sestavena a dala se do pohybu, podařilo se dvěma účastníkům tak se napít ve výčepu, že když se to všechno dalo do pohybu, oba při podávání rukou se svalili a byli odvedeni svými manželkami do výčepu.

Prohibiční hnutí mělo své pozitivní výsledky, neboť v malých přestávkách mezi jednotlivými společenskými hrami bylo si třeba všechno vynahradit. Účastníci lili to do sebe zvýšeným tempem, které ještě město nepamatovalo. Nežli došlo k nové hře, jeden pán, který nanejvýš denně vypil čtyři sklenice piva, spotřeboval půl láhve regulátoru a v opilosti byl by málem zapálil na dvoře prasečí chlívek, hledaje ve dne s hořící sirkou vchod do sálu.

Druhá společenská americká hra byla velice žertovnou. Na talíři na stole bylo deset hrachů. Úkol byl tento: Vzít hrachy na plochu jídelního nože a donést je na druhý konec sálu do klína paní Piccknown.

Ti, kteří měli už trochu v hlavě, počali se bavit. Přistupovali ke stolu, dělali zoufalé pokusy udržet aspoň jeden hrášek na noži, až konečně pan Pexider, jenž byl snad ze všech nejnamazanější, z opilství tajně plivl na nůž, takže všech deset hrachů sebral lehce z talíře a odnesl je na druhý konec sálu do klína paní Piccknown, přičemž způsobně otřel nůž o její sukni.

V malé přestávce, při které paní vrchní revidentová z dráhy rozdávala v hrnečkách dámám čaj s kouskem keksů, věnovaných obětavou pořadatelkou, naplnili páni výčepní místnost restaurace, přesně dle jásavého hesla pana Pexidera: „Ted' si dáme do mouly.“

Radost zářila všem z očí a čím déle tím více se jim to neobyčejně zamlouvalo, takže další bod amerických her byl uvítán s velkým jásotem.

Když totiž všichni, až na ty, kteří se nemohli vůbec hýbat v restauraci od stolu, poněvadž se jim podetínala kolena, byli opět shromážděni v sále, zahvízdala paní Piccknown na svou sirénu, jako když se hvízdá ofsajd, a vykřikla: „Všichni páni ven,“ což bylo přijato s hurónským řevem vděku.

Mezi přítomnými dámami, když páni opustili sál, byla rozdána čísla do stovky, která dáma měla nejmenší číslo, musila si vlézt do pytle, jenž byl potom zavázán, a odnesena na stůl v sále; potom byli zavoláni rozveselení pánové, a nyní se dáma vydražovala. První podání bylo dvacet haléřů. Dámu v pytli na stole vyhrál onen lesník ve výslužbě, když to dotáhl na deset korun šedesát haléřů. Ukázalo se, že pan lesník ve výslužbě vyhrál za tento nepatrný obnos položivou a ustrašenou babičku paní poštmistrové, která sem šla doprovodit svou vnučku a dostala číslo jedna, k neobyčejné legraci všech paniček.

Pan lesník ve výslužbě se tak rozzuřil, že napřed zbledl, potom zbagrovatěl, vytáhl hodinky z vesty, strčil si je do kapsy do kalhot, svlékl si kabát a vestu, pak to zas všechno oblékl, a řekl výhruzně: „Tady to máme!“

Všichni čekali s napětím, co se dál bude dít, ale nestalo se nic.

Pan Polívka, lesník ve výslužbě, opovržlivě si odplivl i prohodil: „Vobejdové!“ a hrdě odešel do výčepu, kde pronesl k panu Vašatovi opět tu svou starou definici: „Taková zábava nepatří do hospody, ať si jdou s tím svým čajem někam na palouk.“

Muž, který by byl málem zapálil prasečí chlívek, byl vším tím tak nadšen, že zakoktal své manželce, která ho držela na židli, aby neupadl: „Teď – te-pr-pr-pr-ve vi-vi-vi-dím, vím; jak je-je ttto-to he-he-hezký, be-be-bejt ach-ach-ach-achsinentem.“

Načež jeho manželka k němu podotkla: „To jsem si nikdy nepomyslela, že se s tebou dožiju takové veřejné ostudy.“

Potom paní Piccknown opět zapískala ofsajd a svým hrubým mužským hlasem zvolala: „Všechny dámy ven!“

S dámami odešla však přirozeně polovička pánů, aby použila přestávky k vítanému, ještě bližšímu seznámení se s likérovými specialitami restaurace pana Vašaty.

Se zbytkem mužů zůstala paní Piccknown sama v sále.

Tato důstojná dáma tak byla nadšena svou prohibiční myšlenkou, že nepozorovala, co se vlastně kolem ní po ten celý čas děje. Obklopena skupinou pánů zpozorovala tato ideální dáma, že se děje něco nekalého, teprve tenkrát, když opět do sálu vlezl lesník ve výslužbě pan Polívka s kapelníkem Vořechem, který se vyjádřil v hospodě U nádraží: „Já tam půjdu a vožeru se jim tam pod vobraz boží.“

Chtěla právě dát pokyny, jak provést licitaci pánů, když oba, Polívka i Vořech, držíce se jako rekruti kolem krku, blížili se k ní, opisující obdivuhodné křivky, přičemž řvali, až se okna třásla, sloky staré písně: „Když jsme táhli k Jaroměři, ať si nám to kdo chce věří...“

Paní Piccknown sama ani nevěděla, jak se najednou ocitla na kolenou pana Polívky, který ji houpal, jak seděla obkročmo, přičemž jí zpíval: „Houpy, hou – houpy hou – mlhy padají krajinou – až umřeš, půjdu za jinou...“

Kapelník Vořech ji přitom štípal do tváře, vytáhl jí z účesu vlásenku a šťoural se s ní v zubech. Potom ještě pocítila, že jí někdo vylil do úst nějakou kořalku a že ji někdo štípe do kolena.

Potom přišly dámy, které to všechno vyházely ven a zpustošily celou místnost, jako by to byla posvícenská zábava.

IV.

Pan Vašata, vzdor škodě, kterou utrpěl ke konci předcházející kapitoly, prohlašuje veřejně, že špatná situace hostinských místností dá se jediné zlepšit pořádáním abstinentských večírků a amerických zábav.

Psychiatrická záhada

I.

Bylo kolem druhé hodiny noční, když pan Hurych vracel se ze schůze abstinentů, odbývané v jedné restauraci na Malé Straně. Schůze tato protáhla se proto tak dlouho, že v ní byla probírána rezignace předsedy, který byl zapleten do ošklivé aféry. Byl totiž usvědčen, že v jedné restauraci vypil sklenici plzeňského. Jako čestný muž odstoupil.

Pan Hurych šel tedy domů po Karlově mostě. Šel s blahým vědomím, že pracuje pro dobro lidstva. Ve svém žaludku cítil sice doposud chlad sodové vody, ale trochu výše, tam tlouklo teplé, vřelé filantropické srdce, které málem bylo by ztučnělo, kdyby mu byl lékař nezakázal pít pivo. Tak byl půl roku abstinentem, vrhl se odhodlaně do boje proti alkoholu, stal se jednatelem spolku abstinentů, předplatil se na Zájmy všelidské, učil se esperantu a jedl zeleninu.

Úvahy jeho přerušil výkřik na řece. Byl to patrně jeden z oněch křiků za noci, jež milují mladí básníci a které jim vynášejí šestnáct haléřů, neboť tolik se platí za řádek s výkřikem, tajemným, neznámým, plynoucím od řeky v nočním tichu.

Pan Hurych naklonil se dolů přes zábradlí mostu a zvolal ku hladině Vltavy, pln neblahého tušení: „Přejete si něco?“

Nic chytřejšího mu přitom nenapadlo v okamžiku, kdy jeho lidumilné srdce naklánělo se z mostu.

V té době, kdy pan Hurych díval se pátravě dolů do vody, krácel po mostě směrem k Malé Straně kadeřník Bílek.

Byl to pán, jenž sice nebyl abstinentem, zvláště toho dne, ale který měl neméně šlechetné srdce, prodchnuté pravou láskou k bližnímu jako pan Hurych, srdce zlaté a obětavé. Bystrým zrakem rozeznal, že pan Hurych naklání se podezřele z mostu. Pan Bílek byl muž činu. Tiše jako kočka přiblížil se rychlostí rysa zezadu k panu Hurychovi, chytil ho za ruce a pokoušel se strhnouti ho k zemi. Pan Hurych však nelenil, chytil neznámého muže za krk a za volání „Patrol!“ zápasili oba šlechetní mužové spolu, zatímco kadeřník křičel: „Uklidněte se, proč byste si zoufal?“

Policejní hlídka sem běžela klusem a pan Bílek, drže ze všech sil pana Hurycha v náruči, volal jí vstříc udýchaně: „Pánové, tento pán chtěl skákat do řeky a já ho zachránil!“

Pana Hurycha zmocnily se nyní čtyři zkušenější ruce, vzaly ho pod paži a jeden ze strážníků otcovským hlasem jal se panu Hurychovi rozmlouvati sebevražedné myšlenky.

Pan Hurych překvapen touto situací křičel jako v hysterických záchvatech: „To je mýlka, pánové!“

Nato se dal do podivného, nuceného smíchu a opakoval: „Mýlíte se, pánové, já opravdu neskočil do řeky.“ Šlechetný kadeřník šel vzadu a přerušoval ho: „Já už několikrát zachránil lidem život, když chtěli skákat do řeky, ale nikdo se ještě tak zuřivě nebránil jako vy. Je vidět, že jste strašlivě rozčilen. Vždyť jste mně roztrhl vestu.“

Pak hučel do pana Hurycha druhý strážník: „Můj bože, kdyby člověk pro každou malichernost měl si brát život! Všechno zas bude lépe! Ať byla příčina vašeho rozčilení jakákoliv, všechno se zas napraví. A uvidíte, až ráno vystřízlivíte, že ten svět je přece jen hezký.“

„Svět je krásný,“ mluvil do pana Hurycha strážník po pravé straně, „kdyby každý, když mu vleze něco do hlavy, chtěl hned skákat do vody, musil by se každý druhý člověk utopit.“

Pan Bílek tahal přitom za kabát pana Hurycha a důrazně dodával: „Abyste věděl, kdo vám zachránil život, vzpomeňte si, až vystřízlivíte, že se jmenuji Bílek a jsem kadeřník ze Smíchova.“

Pan Hurych počal opět hystericky volat:

„Prosím vás, pánové, pusťte mne, vždyť já neměl nic v úmyslu, já se jen nahýbal přes zábradlí, poněvadž se mně zdálo, že dole na řece někdo volá.“

„Prosím vás,“ vyvracel mu to kadeřník, „vy že jste nechtěl skákat? Já mám, pane, zkušenosti. Jak se na někoho kouknu, vím hned, chce-li skákat nebo ne. Pane, kdybyste byl nechtěl skákat, nebyl byste se tak zuřivě bránil. Až si na to ráno vzpomenete, poděkujete bohu, že mne strážný anděl vyslal vám do cesty.“

Pana Hurycha přešla již trpělivost, otočil se dozadu a vmetl šlechetnému a obětavému muži do tváře několik hrubých urážek.

Pan Bílek zarmouceným hlasem počal vykládati strážníkům: „To má člověk za svou dobrotu! Až ten pán ráno vystřízliví, zastydí se za to, jak se odměňuje svému zachránci.“

Pan Hurych učinil pokus vrhnouti se na kadeřníka, ale ustal, když mu strážníci sdělili, že by poslali pro truhlu.

Blízko policejního ředitelství pokusil se naposledy vyjasnit situaci a řekl: „Vy mně tedy nevěříte? Zapřísahám vás, že je to náhoda.“

„Jen se uklidněte,“ konejšili ho strážníci, „až se vyspíte, až se vám to vykouří z hlavy, budete se zcela jinak dívat na život.“

„Pro Ježíše Krista,“ zabědoval pan Hurych.

II.

Je celá řada duševních chorob, které provázeny bývají sebevražednými pokusy, jako například paralysa progresiva, paranoia, melancholie, různé druhy mánií, hysterií a psychóz.

Policejní lékaři přivolání k zachráněným sebevrahům užívají tázacího systému jako nejdůležitější psychiatrické pomůcky. Odpovědi, které zachránění sebevrazi dávají, jsou lékaři vodítkem k rozpoznání druhu duševní choroby, které vždy bývají provázeny zmateností pojmů a představ.

I v tomto případě povolán byl policejní lékař, aby prozkoumal duševní stav pana Hurycha. Než se však dostavil, vyslechl úřadující strážmistr obětavého kadeřníka a sepsal s ním protokol. Nezdržel se též, aby panu Hurychovi nerozjasnil pochmurnou náladu poukazem na rozkoše, které svět poskytuje.

„Bude všechno zase dobře, pane, všechno se urovná, i je-li v tom nějaká nešťastná láska. To se poddá. Vždyť se říká: Pro jedno kvítí slunce nesvítlí! Až vystřízlivíte ráno, půjdete pěkně poděkovat panu Bílkovi, že vám zachránil život. A jsou-li v tom rodinné neshody, odstěhujte

se, neberte to tak vážně. A jsou-li v tom snad finanční nesnáze, já přece nemohu vidět do vašich poměrů, tu poctivý člověk se užíví. Práce člověka jen šlechtí!“

A co na to odpovídal pan Hurych? Zakrýváje si rukama tvář, volal: „Pro Ježíše Krista, vždyť já to nechtěl udělat!“

Potom zase do něho hučel pan Bílek: „Já jsem kadeřník Bílek ze Smíchova, mně se můžete přiznat, co vás k tomu vedlo.“

Pan Hurych dal se do pláče.

III.

Přišel policejní lékař a řekl: „Přiveďte sem vyšetřovaného!“

Přivedli pana Hurycha. Tvář jeho byla vyděšena, pysky měl bledé, vlas rozčuchaný.

„Proč jste chtěl skákat do řeky?“

„Přisáhám, že jsem nechtěl.“

„Nezapírejte, dokazuje to pan Bílek i páni strážníci. Když vám zachraňovali život, zuřivě jste se bránil.“

„To je strašné,“ zabědoval pan Hurych. „Řekněte mně, proč slunce zapadá!“

„Proboha vás prosím, pane doktore!“

„Znáte nějaké svobodné státy v Asii?“

„Prosím vás, pane doktore!“

„Kolik je šestkrát dvanáct?“

„Ale tu pan Hurych se již nezdržel, a místo aby řekl Sedmdesát dva“, vlepil policejnímu lékaři nehorázný pohlavek.

Ráno ho odvezli do blázince, kde je ošetřován již půldruhého roku, poněvadž doposud u něho lékaři nezjistili vědomí duševní choroby, což dle psychiatrie jest známkou zlepšení duševního stavu.

Silvestr abstinentů

Nevím, jak se to stalo, že předseda spolku abstinentů Voráček, jeho místopředseda Beck a jednatel Mašek usnesli se, že oslaví též Silvestra, ovšem způsobem důstojným zájmů spolku a jeho významu. Vypravovalo se později, že byli přímo vyzváni členy spolku, aby šli do ulic propagovat myšlenku abstinentního hnutí.

Členové spolku to sice dnes popírají, ale v policejním protokole, sepsaném s oněmi třemi abstinenty na policejním ředitelství, stojí, že udávají, jak vedení stejnou myšlenkou propagovat své čisté bezalkoholní snahy, vyšli večer, aby přes celou silvestrovskou noc byli apoštoly takového osvětového hesla, jakým je abstinentism.

Proto velmi vážně, již tenkrát, když vyšli do ulic, ptal se pan předseda Voráček nejbližšího policejního strážníka, kdyby byl tak laskav a řekl mu, kde najde nejvíce a nejhůře opilých. Bylo teprve šest hodin večer.

Strážník se na něho podíval a řekl: „Že se nestydíte, mazat už od rána.“

„Ale raďte dovolit!“

„Nic nedovolím, ještě slovo, tak vás předvedu.“

„Tak vám děkuji.“

„Dejte si pozor, povídám.“

Abstinenti táhli smutně dál a na rohu Žitné ulice zpozorovali dva muže, kteří vrávorajíc táhli někam do města. Jednatele napadlo, ti že asi jdou někam do nějakého doupěte alkoholismu, a navrhl, aby šli za nimi.

Nešli za nimi daleko; oni to zpozorovali a dali se na útěk, když dříve odhodili nějaký balík.

Kroutě hlavou, otevřel pan Beck balík a uviděl v něm dva páry bot. Mezitím již se shromáždilo kolem plno lidu a jakýsi hranatý muž vzal jednou rukou pana Becka za rukáv, druhou mu šermoval před obličejem a hulákal, že to zná, oni že mají boty, ale když chudák v té zimě...

Pan Mašek pak slyšel hlas: „Hod' mu jednu,“ a to bylo znamením k jakémusi útoku na tři apoštoly, kteří ustupovali k řadě domů a konečně utekli do jednoho krámu, jehož majitel ochotně zavřel krám, když byli již vevnitř.

V každém případě obchodník tázal se, čím může posloužit, než strážník ty lidi rozežene.

Rozhlédli se kolem a ku své hrůze viděli, jak z malých soudků se na ně šklebí nápisy Čert s rumem, Žitná s rumem, Slivovice I, Slivovice II, obklopovalo je to ze všech stran.

„Něco bez alkoholu,“ vyhrkl ze sebe pan Mašek co jednatel.

„Za pět nebo za deset?“ tázal se s úsměvem majitel kořalny.

„I za deset.“

Nalil všem – převrátili to do sebe a pan Voráček první projevil jistou pochybnost, zdali v tom nebyl přece jen alkohol.

„Ale co vás to napadá, jakýpak alkohol, to byla jen pravá stará polská kontušovka.“

„Dovolte, ale to je ničemnost.“

„Jakápak ničemnost, kořalo jeden, beztoho už celý den se povalujete po putykách, až za vámi chodí lidé, a teď chcete tu udělat nějakou výtržnost. To hezky začínáte toho Silvestra, marš ven!“

Vystrčil je rázně z kořalny na ulici, kde se zatím již zástup rozešel.

Předseda spolku abstinentů zapotácel se na chodníku před výčepem lihovin, právě když kolem šel pán s dámou.

Slyšel, jak ten pán povídá: „Vidiš, Anna, tenhle opilec, to je nějaký pan Voráček z prvního oddělení naší banky. Býval to dřív takový slušný člověk a teď si vede tak hnusně.“

„Prosím, pane,“ přikročil ustrašeně pan Voráček k němu, „raďte odpustit, pane řediteli, v tom je omyl, naší snahou je naopak tu s přáteli propagovat všude hnutí abstinentů zejména dnes, kdy lidstvo si mylně vykládá oslavu silvestrovskou.“

Strážník, který dříve rozháněl zástup lidu před výčepem lihovin, přistoupil k panu Voráčkovvi a řekl k němu přísně: „Pozoruji vás všechny již dlouho, žádám vás naposled, abyste nikoho neobtěžovali, nebo se ze své opice vyspíte na pryčně.“

Jako zmoklé slepice odcházeli beze slova, a pan Voráček vykládal svým druhům, že jest to strašný omyl, neboť ten pan ředitel řekl zcela jasně ku strážníkovi o něm: „Ale má ji!“

Šli ulicí za rohem a trochu se jim ta kontušovka vrazila do hlavy, i vykládali si vespolek o nějakých právních omylech a justičních vraždách, když vtom uslyšeli vedle za rohem z jedné restaurace zvuky harmoniky.

„Zde jest jedno takové sídlo, které potíráme,“ řekl jednatel, „vysvětlíme jim opatrně, jak se věci mají, jak se z nich pomalu stávají zvířata.“

Vešli dovnitř a dali si přinést láhve sodovky a rozhlédli se kolem. Dvě tři ženy, o kterých si utvořili ihned špatný úsudek, seděly na klíně dvěma chlapíkům, kteří vyhlíželi právě tak, jak stálo v textu písně, kterou právě zpívala celá hospoda sborem:

Chodí tam frajeři načesání.

Když shromáždění přezpívalo, vstal náhle pan Mašek a pevným hlasem, podepřeným o onu kontušovku, řekl: „Dovolíte laskavě, ale jste vlastně zvířata.“

Celkem vzato měl pravdu, neboť kdyby byli ti tři abstinenti vrženi v římském cirku šelmám, nebyli by za tak krátkou dobu, co tu pobýli jako apoštolé abstinentismu, tak vyhlíželi.

Bez klobouku, potrhání, jako po zápase s medvědem, s opuchlými tvářemi běželi po tom slavném vyhazovu ulicí dolů a zapadli do jednoho hostince, aby si trochu upravili toaletu. Nalezli tam podobnou společnost jako před chvílí a v úzkosti, aby to opět snad tak nedopadlo, aby to na nich nebylo vidět, jaké mají šlechtné snahy, odpověděli na otázku, co si přejí, že třeba pivo.

Číšník, pěkný svalnatý chlapík, chvíli se radil s hostinským, který za chvíli přišel ke stolu a řekl, že se jim nic nenaleje, že už jsou pěkně seřízeni.

„V tom jest omyl,“ opakoval své šlechetné zásady pan Mašek, „naší snahou jest naopak tu s přáteli propagovat všude hnutí abstinentní, zejména dnes, kdy lidstvo...“

Nedomluvil, hostinský už ho vzal za límec a vlekl ku dveřím: „Koukejte, ať jste venku! Kazit kšeft si nedám!“

Když byl pan Mašek venku, vrátil se pro pana Becka, a ten šel tedy druhý, po něm šli s číšníkem pro předsedu spolku abstinentů pana Voráčka, který zatím utekl do kuchyně, kde spínal naproti nim ruce a křičel: „To jest, prosím, justiční vražda!“

Ale rozhodně neměli, když už byli venku, jít ještě v tom stavu na policejní ředitelství a tam k inspektorovi jeden přes druhého mluvit a dokazovat s opuchlými tvářemi, bez límečku, s roztrhanou vestou a kabáty: „Naší snahou jest propagovat všude hnutí abstinentní, my apoštolé nové kultury.“

A tu policejní inspektor řekl ono velké vznešené slovo k strážníkovi, který měl službu: „Dají je všechny za katr, ať se vyspí...“

A dveře separace se otevřely a opět zavřely. Skončena velká tragédie apoštolování a velmi dojemně vypadalo, když ve veselé a bouřné silvestrovské noci probudil se k ránu pan Voráček na pryčně a ze štěnic, které rozmazal, vytečkoval na stěně: „Nikdo není prorokem ve vlasti.“

Měl pravdu. Ještě ke všemu dostali všichni tři za týden dopisy od spolku abstinentů, ve kterých se jim stručně sdělovalo, že pro překročení stanov spolku vylučují se navždy.

Ve stanovách není totiž nic o kontušovce, rvačkách a pryčně.

Velmi spletitá historie o špatném vínu

Mluvalo se o různých příšerných historkách a na celou společnost největší dojem učinilo vypravování hostinského Vidnavy.

„Bylo to časně ráno onoho dne, když jsem ponejprv otevřel svou novou hospodu ve větším okresním městě.“ Jak se člověk těší na prvního hosta, můžete si pomyslit. Kolem sedmé hodiny se dostavil také první host, mladý, slušně ustrojený muž, který si poručil čtvrtku vína a doutník. Zdál se po cestě velice unaven a pravil, že nese nějaké peníze do spořitelny.

Bavím se s ním a najednou se mladý muž zadívá na jedno místo, zavře oči, chvíli sedí a náhle spadne se židle. Jakživ jsem se v životě tak nelekl! Počnu ho křísit, ale on nedýchá, ruce má studené.

Ježíši, je mrtev! To je pěkný začátek! Jakmile se to rozhlásí, že první host v mé nové hospodě umřel, nepáchně sem živá noha! Žena byla energičtější než já a měla v sobě víc obchodního ducha. „Ondeseme ho zatím do sklepa,“ pravila klidně, „a večer ho strčíme do sousedovy zahrady.“ Vedle totiž byla restaurace mého konkurenta. Tak jsme také učinili. Netrvalo dlouho a ve dveřích se objevil nový host.

Starší pán příjemného zevnějšku, který si objednal dršťkovou polévku a sklenici piva a rozpovídal se, že zde má schůzku se synem, který nese peníze do spořitelny, právě zde v této, nové restauraci. Popsal ho tak důkladně, že jsem ihned seznal, že ten syn je týž nešťastný první host, uložený tou dobou ve sklepě jako chladná mrtvola.

Starší pán jevil nepokoj.

„Mám strach, aby se nic nestalo,“ řekl, „aby ho nepřepadli a neoloupili. Dnes se nesmí věřit žádnému. Měl peníze ve svrchníku zašité!“

Můžete si pomyslit, že jsem byl bledý jako stěna...

Jen žena zachovala rozvahu a kamsi odešla. Vrátila se však bledší a řekla tiše, že v nebožtíkově svrchníku, který jsem uschoval do komory, je podšívka odpárána a peníze jsou pryč.

Starší pán jevil stále větší nepokoj, a když dopil pivo, dal si čtvrtku vína. Náhle prohlásil, když se napil vína, že je mu nevolno, podíval se do kouta, sklopil oči a položil si hlavu na stůl.

Pln neblahého tušení zatahal jsem ho za kabát a ubohý starý pán se svalil jako houba se židle. Když jsme ho nemohli vzkřísit, odnesli jsme ho také do sklepa.

Tak jsme měli ve sklepě už otce se synem. Zamkli jsme sklep a uvažovali jsme o našem hrozném neštěstí. Zdálo se nám téměř jisté, že náhoda si s námi strašně zahrála. Bylo to hrozné representační otevření hospody.

Po osmé hodině se dostavila starší paní, která se ptala po svém muži a synovi, neboť prý jí řekl strážník, že vešli sem. Čekala na ně na trhu již půl hodiny a má strach, aby se jim nic nestalo, poněvadž oba nesou peníze do spořitelny.

Třesoucím hlasem jsem jí řekl, že takové páni zde dosud nebyli.

„Pravila, že na ně počká...“

Hostinský Vidnava se napil vína, přejel si rukou čelo a skácel se se židle.

Skonal v mém náručí, aniž dopověděl, jak tato velmi zapletená historka dopadla. Instinktivně jsme ho chtěli odnést také do sklepa.

Karikatury 1911.

Zápas s Armádou spásy

I.

Pan Karel Larsson, velitel Armády spásy v Československu, napsal právě do Ústředního listu Armády spásy pohnutlivou zprávu do rubriky Mezinárodní zprávy: „Jižní Afrika. Podplukovník Smith, pracující již třicet let mezi tamními domorodci, byl se svými dvěma důstojníky, kteří tu práci začali, sněden sedmdesáti obrácenými salutisty.“ Tím mohl ukázat celému světu, že náboženství lásky má praktickou cenu.

Pan velitel byl v mrzuté náladě. V jižní Africe žerou jim domorodci podplukovníky i s důstojníky a zde v Československu jdou obchody s dušemi strašně mizerně. Na Silvestra odpoledne a večer bylo shromáždění vojáků a v sále musili otevřít všechna okna, tak to čpělo rumem. V noci pak od 10. hod. přes půlnoc veřejné shromáždění s vítězstvím několika osob, které později na ulici byly zatčeny pro opilství. Na Nový rok klečelo u lavice pokání asi deset osob, kterým čouhaly z kapes láhve koňaku.

V neděli byl kapitán Pivoňka v Pardubicích, kde dle doslechu prý jedenáct osob hledalo spásu, a nakonec se vysvětlilo, že si chtěli od něho vypůjčit peníze na hospodu.

Dne 31. prosince přijela ze Švédska kapitán Blenda Hellspongová, aby pomáhala v práci, a první její bylo, že se naučila zpívat Točte se, pardálové!

Práce na Slovensku byla započata 7. ledna a 9. ledna už tu byl telegram, že vůdce výpravy objednal si ve Skalici tři hektolitry vína na účet Armády spásy.

Kapitán Hunt vrátil se do své vlasti, Anglie, k léčení. Poručíkovi Kukačkovi scházejí kalhoty jeho uniformy, ačkoliv se vymlouvá, že je proměnil za marmeládu, kterou rozdál chudým dítkám; jest to dosti pravděpodobné.

Liga mládeže poslala na druhou vánoční nadílku na Vinohrady seržanta Libuši Aronovou, která recitovala 38 básniček a zpestřila program hrou na klavír a zpěvem, následkem čehož

ještě dodnes leží ve Vinohradské nemocnici na oddělení pro nervové choroby kolem dvou tuctů chlapečků a děvčátek, kteří si přišli pro vánoční nadílku.

Ze smutného přemýšlení vytrhl velitele Karla Larssona příjemný hlas kapelníka sborové kytarové brigády: „Je naděje pro každého, Larssone!“

„U starého čerta, kapelníku, myslím, že svět je už lak zkažen, že tu vůbec není naděje.“

„Zrakem víry pronikáme i temno neblahé doby, Larssone, ona nás připoutá k Němu.“

„Dejte mně s Ním pokoj. Víte dobře, že jsem byl vyzván generálem Bramwellem Boothem, abych uspořádal roku 1921 tažení za spásu hříšníků. Věci se nedaří. Bilance klesá. Potřeboval bych obrátit opravdového lotra, jehož obrácení by vzbudilo senzaci.“

„Já o jednom vím, veliteli Larssone. Seděl jsem s ním včera v jedné vinárně.“

Velitel Larsson zbledl rozčilením.

„I vy jste, kapelníku naší kytarové brigády, ve vleku neřestí?“

Důstojný kapelník se vlídně, něžně usmál a řekl:

„Co jest více, veliteli Larssone, vypít nějakou čtvrtku vína a získat pověst člověka ve vleku neřesti, či získat jednu duši z moci ďábla?“ Ostatně já pil víno Lacrimae Christi, Slzy Kristovy. Co se týká dále toho lotra, na něho jest třeba poslat nadšeného mladého muže, jakým jest náš sekretář Hopps:

„Ach, Willy Hopps, toť opravdu anděl. Měl být na Cejloně pověšen domorodci, když je učil zpívat v plantážích písně Armády spásy. Zavolejte ho sem a dejte mu adresu toho lotra, kam chodí na víno.“

II.

A tak setkal jsem se ve vinárně s panem sekretářem Hoppsem od místního velitelství Armády spásy.

„Jsem,“ řekl přívětivě, „vyslán Armádou spásy; může být, že by vás velice zajímalo slyšet mé názory. Je-li zde nějaká místnost, kde bychom byli sami, byl bych velice povděčen...“

„Rozumím vám,“ pravil jsem, mrkaje významně na něho, „zplna souhlasím, půjdeme vedle, dáme si tam přinést láhev vína...“

„Dovolte...“

„Jaképak dovolte,“ řekl jsem, plácaje ho důvěrně po zádech, „vím, že nejlepší vojáci Armády spásy rekrutují se z bývalých alkoholiků. Dáme si tam přinést ještě láhev rumu.“

Když jsme seděli sami, pravil mladý pan Hopps: „Odpusťte, ale já to myslím doopravdy. Mám vám něco zazpívat?“

„Zpívejte,“ poručil jsem mu, a pokuřuje doutník, pohodlně jsem natáhl nohy.

Počal zpívat tichým, dojemným hlasem:

„Jdeme kupředu proti všemu zlu,

byť to třeba byl satan sám;

jdeme k vítězství proti světa lsti,

boží království jest cílem nám.

Jdeme kupředu, neznáme svodu,

věrně budem vždy k pravdě stát.

Jdeme k vítězství, z hříchu k milosti,

aby nový život byl zde znát.“

Když ukončil, řekl jsem: „Já také něco umím.“ Poslyšte: Zazpíval jsem:

„Kdo dá výhost klamu, bludu,

boží pravdu vyvolí, ten se zbaví všeho trudu,

nic ho více nebolí. Nazdar, na vaše zdraví!“

Díval se na mne svýma modrýma očima.

„Dovolte, pane,“ řekl, „proč to pijete?“

„Poněvadž mně to chutná, nechcete se napít? Ale proč bych vám to nabízel. Česká žena Pavla Moudrá měla kdysi přednášku o Armádě spásy, ve které dokazovala, že Armáda spásy dělala pravé divy. Z opilců stávali se takřka přes noc lidé střízliví, z brlohů neřestí a pustých vášní stávaly se spořádané domácnosti, z prostitutek obětavé ošetřovatelky nemocných, ze zpustlých zločinců horliví kazatelé mravnosti. Vy mně neimponujete. Byl jste opilcem? Nebyl. Potloukal jste se v brlozích neřestí a pustých vášní? Nepotloukal. Byl jste prostitutkou? Nebyl. Byl jste někdy zpustlým zločincem? Také nebyl. Prosím vás, řekněte mně, mladý muži, jak chcete být kazatelem mravnosti, když k tomu nemáte předběžného vzdělání zpustlého zločince, lupiče, alkoholika. Víte, z jaké rodiny vyšel objevitel střední Afriky – David Livingstone? Jeho děd i otec viseli pro svatokrádež. A kde se vzdělával Jan Paton, misionář lidožroutů hebridských? Na galejích, na které byl odsouzen pro otcovraždu. Napijte se a nedělejte hlouposti.“

Mechanicky vzal skleničku rumu a vypil.

„Já jsem opravdu z dobré rodiny,“ řekl omluvným tónem.

„Tak vidíte, mladý muži, to ještě není žádné neštěstí, to se dá všechno během času napravit. Ještě můžete třeba někde vykrást půdu a dá bůh, že se vám podaří i okrást tu a tam nějakou banku. Nač všet hlavu, napijte se ještě jednou! Pravda, výborný rum.“

Panu Hoppsovi, nezvyklému na takový nápoj, oči se počaly klížit. Počal jsem mu tichým, něžným hlasem zpívat ukolébavku:

již zazní z doubí hlas slavička
a počne v loubí pět hrdlička
a přejde zima i prška zlá,
i kvítky vzejdou – hallelujah!

Usnul na židli. Políbil jsem ho na čelo a pohladil jemně po vlasech a tiše po špičkách vyšel z pokoje.

„Tu útratu,“ řekl jsem vinárníkovi, „zaplatí ten pán, on si malinko zdříml.“

A ocitnuv se na ulici, podíval jsem se na hvězdy zářící na obloze a vykřikl do pražských ulic žalm 92:

„Jak velicí jsou skutkové tvoji, Hospodine! Velmi hluboká jsou myšlení tvá, člověk hovadný nezná toho!“

Což mne stálo dvacet korun pokuty pro rušení nočního ticha.

DĚTI, ŠTUDENTI A JEJICH VZDĚLAVATELÉ

Časopisy pro mládež

Mládí mé bylo neveselé, poněvadž mně mí pěstouni, jinak řádní lidé, předplatili Rajskou zahrádku a Českého jinocha.

Rajskou zahrádku redigoval páter Pohunek. Jest význačné, že mnozí vynikající katoličtí pracovníci mají jména tak podivná. Vezměme si za příklad klerikála Kaňourka, Kopala a Škrdle. Páter Pohunek redigoval tedy Rajskou zahrádku, časopis, jehož jméno samo již ukazovalo, kam člověk může to až dopracovat, vzdělává-li se již od útlého mládí ušlechtilou četbou.

Když byl jednou svátek pátera Pohunka, který mne vyučoval náboženství v páté třídě obecné školy, byl jsem pověřen ještě s několika jinochy, kteří stejně jako já vynikali naoko přísnou zbožností, abychom odnesli dary, které naši rodičové poslali k svátku páterovi Pohunkovi. Já jsem nesl velkou láhev obilní kmínky, kterou dostal od otce spolužáka Pavla. Měl výčep kořalky, a považoval tedy svůj dar za úplně přiměřený poměrům.

Odnesl jsem tedy láhev, a tak vnikl jsem ponejprv do redakce takového dobrého časopisu. Na stole, kam jsem obilní kmínku postavil, bylo již několik čtvrtek papíru rozepsáno. Byly to slibné začátky básničky. Rýmy byly již uchystány, stačilo jen vyplnit mezery. Četl jsem:

Bože... cože... modlitbu... úlitbu... anděly... v neděli... klekání... pokání... smiluj se... slituj se.

Spolužák Hornof položil na to všechno dort a za chvíli přišel dobrý páter Pohunek. První jeho bylo, že otevřel láhev kmínky a dal každému z nás po malé skleničce a odešel s lahví vedle, odkud bylo slyšet hlasité lokání, a vrátil se opět k nám s tou září nepochopeného světce v tváři a promluvil svým jemným hlasem: „Ano, milé děti, zde v tomto pokoji tvoří se Rajská zahrádka. Zde andělé sletují se kol mé hlavy a tu, milé děti, myšlenka za myšlenkou přichází, a slyším nebeskou hudbu, a již chystám pro vás ony pěkné básničky ve svatém vznícení. Tu verše plynou jako z tajemné hudby posvátné, jako když varhany zazní do ticha stánku božího. Tak je to.“

Odešel vedle a opět lokání neslo se sem k nám, bylo hlubší a sytější, známka to, že láhev se prázdní. Pak se vrátil s nožem, rozřízl dort, dal nám každému kousek, a tak opět byla odkryta na bílých čtvrtkách papíru jeho velká tvorba v posvátném nadšení: Bože... cože... modlitbu... úlitbu... anděly... v neděli... klekání... pokání... smiluj se... slituj se...

A rozloučil se s námi, doporučuje nám hojné odebírání Rajské zahrádky, za tři zlatky měli jsme přijít i s rodiči do ráje.

Jak jsem se tedy tam snažil dostat? Pilnou četbou toho krásného časopisu, takže dodnes ještě pamatuji se na obsah. Nejvíce mne zajímalo, že jeden chlapec v jednom čísle ztratil, poněvadž se nemodlil, nohu, otce, ještě jednu nohu, pak matku, nato sestru a ještě jednu nohu a nakonec bratra. Teprve to ho napravilo a žebral pak bez svých tří noh u hřbitova. A tento hoch, malý Jeník, vzdychal pak u hřbitova: „Co jsem to vyvedl, můj bože, co jsem to vyvedl.“

Povídka jiná měla název Zlý Józa. Na většího padoucha se nepamatuji. Chlapci v jeho věku vybírají ojediněle ptáčata z hnízd, ale zlý Józa vybíral celé kurníky a na katechetu vyplazoval jazyk a stal se z holomka drvoštěp. Pak se spustil úplně, měl malou chalupu v lese, nechal si růst vousy až po kolena, nemyl se, nehty si nestříhal, a jednou se stalo, že zaklepal v bouřlivé noci mnich na dvěře jeho zpustlé chalupy, prose o přístřeší, a zlý Józa ho hnal do bouřlivé,

strašné noci. A tu noc boží posel uhodil do chalupy a zlého Józu zastihl právě při nejlepším klení a sakrování. Povídka končila tím, že ho, Józu, našli ráno uškvařeného. Uškvařeného, jaké to krásné slovo. To je přece pořádná pomsta.

Vzpomínám při té příležitosti na jeden verš z básničky v klerikálním časopise Selský jinoch, kde napomíná rozšafný člověk nějakého lumpa:

Jen sakruj dál,
jsi nekřesťanský osel,
a věř mně, to že bych se smál,
kdyby jen do tě uhodil
ohnivý boží posel.

Jinak měly povídky v Rajské zahrádce také tendenci, že s poctivostí člověk nejdál dojde. Proti tomu se nedá ničeho namítat a rád si vzpomínám na případ chudé Růženky, jejíž poctivost se táhla přes tři pokračování. Byl Štědrý den. Rodiče Růženky měli kromě své dcerušky doma jen jedno poleno. I šla Růženka sbírat uhlí vypadlé z vozů s tímto nákladem. Šla s košíkem a plakala, neboť věděla, že jest to hřích. Uhlí bylo cizí, a kdyby ty kousky sbírala, byla by to krádež. (Z právníckého stanoviska ovšem jen zatajení nálezu.) Růženka dosud nekradla. Tedy řvala na ulici, až se lidi stavěli, a mezi nimi jeden krásně ošacený pán. Doslovně stálo, že měl kožich stojící bratru za rohový dům. A ten pán v kožichu byl majitelem velkoobchodu s uhlím. Zeptal se jí tedy, proč tak řve, a když mu řekla, že jde krást a sbírat uhlí a že to je hřích a že radši zmrzne, řekl: „S poctivostí nejdál dojdeš!“ a šel s ní do bytu jejích rodičů, dal jim sto zlatých, poslal jim vagón uhlí a otce Růženčina udělal vrátným svého paláce. Nemusím připomínat, že byl bezdětný a že Růženku přijal za vlastní. To se rozumí samo sebou.

V Českém jinochu četl jsem později podobnou obměnu. Tam se jmenovalo to děvče Helenka a rodiče ji poslali na dříví do lesa. Řvala tedy v lese. Potkal ji pan hrabě, udělal z jejího otce hajného a Helenku poslal do školy. Dnes jest Helenka komornou paní hraběnky. Zdali jest stále poctivá, to se neví.

Ještě se pamatuji na jeden časopis pro mládež, a to Věstník misionářský pro Afriku a okolí. Tedy i pro Čechy. V tomto časopise byla řeč o samých pohanských nemluvnatech. Číňani, černoši a Indiáni.

Poutavý byl článek, jak čínská matka chce dát pokřtít své novorozeně a s jakými obtížemi to bylo spojeno. Právě vzbouření nastalo. Vytáhlo vojsko. Na obou stranách bylo plno mrtvých a raněných a v tom chumlu podařilo se misionáři pokřtít to děťátko, a když to provedl, usekli jim teprve hlavu; matku narazili na kůl a pak stálo: „Pokračování v příštím čísle.“

Pokračování však jsme se nedočkali, neboť ten misionář, který vydával ten Věstník misionářský pro Afriku a okolí, vybral na všech školách předplatné a práskl do bot.

Pak nám doporučovali Echo z Afriky a nebožtík otec, když jsem chtěl na něm peníze na tento časopis, zavrtěl hlavou a řekl: „Milý hochu, to bude také zlodějna!“

A byl to přece nábožný křesťan.

Dobrodružství s nahým klukem

Bylo pozdě večer. Ve Vltavě nekoupal se již nikdo. Oblékl jsem se na modřanském břehu a strojil jsem se jít ke stanici parníků Pivovar Braník, když jsem uslyšel z vrbin strašlivý pláč a nářek dítěte: „Panenko Maria, Ježíš Marjá Josefe, svatý andělíčku stražný...“

Vnikl jsem do křoví a našel tam nahého osmiletého klučinu, který ležel bezmocně na kamínkách. Když mne uviděl, vyskočil a počal objímat mé nohy, přičemž křičel: „Proboha vás prosím, já jsem z Vršovic!“

Po dlouhé námaze podařilo se mně vylákat z něho strašlivé tajemství dnešního dne. Dobrodružství, které ho potkalo a které mne hluboce dojalo svou tragikou.

Taková věc otřese i toho nejotrlejšího člověka a cynika.

Předně kluk nevěděl, jak se jmenuje příjmením. Věděl o sobě, že je z Vršovic a že mu říkají Tonda a že je mu osm let.

Ráno ho poslali doma pro housky. Když se ocitl na ulici, potkali ho kluci a vyzvali ho, aby se šel koupat do Bráníka, že jdou na celý den. Toníček si dal říci, ale u vědomí povinnosti koupil napřed housky dle přání rodičů, nacpal si je do kapes a šel se koupat s celou výpravou.

V poledne housky snědli. Šaty si schoval někam do vrbiček a tak se bavili ve vodě, dávali si „pasáky“, „trounili se“ a podobně. Večer, když byl ve vodě, kluci odešli a on nemůže najít šaty. Tak je tedy z Vršovic, nahý, bez housek, bez domova, bez nejmenší znalosti cesty k domovu, v Modřanech.

„Panenko Maria,“ bědoval ubohý Tonda, „Ježíš Marjá, já nemám šaty a jsem z Vršovic; Kriste na nebi.“ Objímal mně nohy, plakal strašlivě a křičel: „Já půjdu s vámi.“

„Takhle to nejde, chlapečku,“ namítl jsem, „napřed musíš mít šaty, kdybys šel se mnou nahý po ulici, tak by nás oba zavřeli.“

Kluk řval: „Já nejsem nahej, já měl ve vrbičkách šaty.“

„A kde je máš teď, chlapečku?“

„Voni mně je kluci hodili do vody a řekli, abych si našel jiný ve vrbičkách, poněvadž je tady moc kluků, co se svlíkali, a já žádný jiný šaty nemůžu najít.“

Šlechtný chlapec řval dál: „Já půjdu s vámi domů, já jsem z Vršovic a nemám šaty.“

Zvítězila ve mně šlechtnost.

„Tak půjdeš se mnou, chlapečku,“ pravil jsem vlídně, „pojedeme parníkem.“

Kluk přestal řvát. Kráčeli jsme po hrázi. Já úplně ošacen a vedle mne nahý kluk.

Byl na nás pěkný pohled. První senzaci vzbudili jsme u stanoviště parníků Pivovar Bráník.

Shromážděná společnost se smála a jeden z pánů obrátil se ke mně: „To je váš hoch?“

Co bych jim vykládal, čím vlastně ten hoch je. „To se ví, že je to můj kluk. Vid', Toníčku?“

„Jo,“ řekl krátce. Čekali jsme tedy dál.

Nějaká paní obrátila se ke mně s výčitkou: „Ale vždyť nemá šatů.“

Odpověděl jsem: „To já taky vidím!“

Obrátili se opovržlivě od nás, ale té paní to nedalo a mluvila dál pichlavě: „A to se pěkně o svého kluka staráte, že se nestydíte, nechat ho jen tak, jak ho pánbůh stvořil.“

„Milostpaní,“ pravil jsem, „kdybyste byla vy v takové situaci jako tento hoch, tu věřte, že bych s vámi nešel po hrázi, poněvadž vím, co je to cudnost, ale tohle nevinné dítě, které se tak pěkně dětsky rýpá před vámi v nose, neurazí jistě žádného, kdo má smysl pro nahé dětské tělo.“

Dva páni si odplivli. Parník již přijel. Cpal jsem se s nahým klukem na palubu. Kapitán se na nás podíval a zvolal: „Co chcete s tím nahým klukem?“

„Pro něho a pro mne lístek do Prahy.“

„Nahý lidi nevozíme,“ pravil kapitán, „nechte kluka na břehu.“

„Vy surovče,“ vykřikl jsem, „nahé dítě mám nechat na břehu Vltavy ve tmě, vy jeden.“

Nedomluvil jsem, neboť dva lodníci vyvedli mne na můstek i s nahým klukem, parník odrazil a na osamělé výspě zůstali jsme ve večerním šeru.

Kluk brečel.

„Neřvi,“ řekl jsem, „nebo tě hodím do vody. Musíme pěšky do Prahy!“

Šli jsme do Bráníka.

„Já mám hlad,“ nařikal Tonda.

Nezbylo mně nic jiného, než že s hochem odebral jsem se do pivovarské restaurace.

„Tady si sedni vedle mne.“ Posadili jsme se za všeobecného vzrušení hostů ke stolu, kde seděly nějaké dámy.

Přišel číšník.

„Dejte nám sklenici piva a dva vuřty.“

Vyvalil na nás oči. Dámy se rděly.

„Odpusťte,“ koktal číšník, „my vám nenalejeme, zde musí být každý oblečen.“

„I toto nevinné dítě?“ otázal jsem se, stavě hoča na stůl před dámy, „podívejte se na tuto živoucí nevinnost.“

Octli jsme se venku na silnici. Přemýšlel jsem, co s klukem. Kluk řval: „Já mám hlad, já jsem z Vršovic.“

Šli jsme dále ku Praze. Byl jsem zoufalý tím stálým nářkem nahého kluka.

Zašli jsme k nejbližší faře. Zazvonil jsem, a když kuchařka otevřela, vstrčil jsem nahého Tonda do chodby fary a utekl.

Druhého dne četl jsem v novinách, že onoho faráře ranila včera mrtvice.

Duchovní cvičení s překážkami

V tercii dostali jsme nového katecheta Antonína Heřmana. Předcházející katecheta Müller příliš se o naše duše nestaral a patrně nabyl přesvědčení, že je vše marno. Páter Heřman chtěl však d'áblu vyrvat naše zpustlé duše a počal zkoušet liturgii a katechismus s větší přísností. Když viděl, že kromě dvou neb tří všichni klopýtáme o uznané pravdy náboženské, zavedl se svolením ředitele ve středu a v sobotu opakovací hodiny, v nichž zjemňoval duši terciie obratnými frázemi. Jmenoval nás přitom lotry a padouchy uprostřed nejkrásnějších vět, které začínaly poeticky a v nichž přirovnáváním snažil se vzbudit v nás ušlechtilější city.

Přišel do třídy a spustil: „Velebný a překrásný je pohled na večerní jiskrné nebe, vy lotři. Zárné slunce, ukládajíc jasnou tvář svou, znavenou celodenní poutí, poslalo, Mahulo, poslední světelný pozdrav v nachových červánkách, které, Fišere, zprvu rudnou, později blednou a konečně se ztrácejí z obzoru – jste to ale padouchové! Obzor se úží, Mayere, šedavé průhledné mlhy obetkávají hebkým závojem zemi... venku nic nevykoukáš, Bošíku. A hle, tu na tmícím se blankytném nebi vyskočí první hvězda, ta se chvěje. Zimo, jiskrné očko její se třese... už toho mám dost! Postav se, Zimo, a pomodli se třikrát otčenáš! Vtom se ukáže druhá hvězda, třetí, a za chvíli se leskne celé nebe. Jak milý to obraz! Tiché večerní nebe, Vaňku, s nesčetnými míhajícími se hvězdami, a dole klidná země, odpočívající po denní lopotě. Ale daleko lepší pohled skýtá duchovní nebe, Bernášku. Tam skví se slunce spravedlnosti, tam lesknou se nesčetné hvězdy září nadzemskou, jsou to svatí a světice boží. Tyto lesknou se bělostí nevin, radostí mučednictví, moudrostí pokání, což platí i pro tebe, Čeňku. Vězte, že dvěma křídly člověk nad věci pozemské se povznáší, upřímností a čistotou.“

Vtom školní místností ozval se trapný zvuk. Ať věda lékařská definuje tyto zvuky jakkoli, nesl se tento zvuk posvěcenou místností příliš vyzývavě. Zvuk ten vpadl do duchovního cvičení, do krásné exhorty páterovy jako dragouni do klidné vesnice. Dali jsme se všichni do smíchu, když ten zvuk umřel pod lavicí. Z nadzemských výšin nevinnosti duchovního života, z říše nadzemských divů a svatých tajemství vytrhl nás všechny tento zvuk svou upřímnou neomaleností.

Páter Heřman stál chvíli zaraženě, a pak sprásknul ruce, vyrazil: „Kdo se tak mrzky nezachoval?“

Bylo ticho. Páter Heřman vytáhl třídní knihu a napsal velkými písmeny dovnitř: „Při náboženském cvičení se třída nezachovala“, a pak spustil: „Ničemové, kdyby z vás někdo uvnitř dobrý byl a čistý, pak by bez překážky vše nahlížel a všemu dobře porozuměl. Čisté srdce proniká i nebe a peklo, ale srdce tohoto hovada kalhoty. Jaký jest kdo uvnitř, takový jest i zevnitř. Stává-li jaké radosti na světě tomto, jistě ji má člověk čistého srdce.“

Ale tu opět mezi námi promluvílo srdce nějakého nešlechtníka a opakoval se onen trapný zvuk, tentokrát však byl protáhlejší, tázavý a radostný, jako když čistá duše opustí tělesnou schránku.

„Prasata,“ rozkřikl se páter Heřman, vytahuje podruhé třídní knihu, „jste tam všichni podruhé!“

Pak bylo zajímavé dívat se na jeho počínání. Sepjal ruce, poklekl na katedře, a dívaje se ke stropu, volal roztouženě: „Pohleďte, ničemové, okem ducha svého v ony propasti, kde hoří oheň věčný a trápí navěky duše zavržených. (Kdo jsou ti zavržení? To jste vy, terciáni!) Ó bídní, pošetilí hříšníci, co odpovíte Bohu, znajícimu všecky vaše nepravosti, když již teď hrozíte se tváře člověka rozhněvaného, totiž mojí. Proč nepamatujete na den soudný, kdež žádný nebude moci od druhého býti vylouván, aneb obhájen, nýbrž kde jeden každý sám se sebou dosti velkou tíží míti bude.“

Říká se: Všeho dobrého do třetice.

Ale tentokrát to ve svém nadšení provedl sám páter Heřman. Mužně, jako slova patriarchy, zaznělo to k nám od katedry a páter Heřman, červený v obličeji, šel, vytáhl třídní knihu a řekl: „Pro tentokrát vám to odpouštím,“ a vymazal gumou obě poznámky.

Od té doby měli jsme ho rádi a celá tercie počala prospívat v uznaných pravdách křesťanských.

Hodina pravopisu

„Můj hoch trochu kulhá v češtině,“ pravila ke mně paní Kohanová, když měl jsem jejího syna Tomáše vyučovat první hodinu. „Tomáš je hlava myslivá, zamyslí se, přemítá a babyka napíše s měkkým i. To mu vadí na postupu. Takový nadaný chlapec, je mu třináct let a je doposud ve čtvrté obecné. Musíte mít s ním trpělivost a vysvětlit mu, co je to ženský, co střední a co mužský rod. On je hloubavá hlava. Třebas se vás optá, proč se slunce nepíše s tvrdým y. Takové věci třeba mu vymluvit.“

Pak mně přála mnoho štěstí a odešla do schůze pokrokových žen.

Tomáš, který po celý hovor psal prstem po okně, po jejím odchodu podíval se na mne nepřátelsky a pohodlně posadil se na židli.

Byl to docela slušný klacek. „Vašnosti,“ řekl, „proč se má psát ‚Bílá sobota byla bílá‘ všude s tvrdým y?“

„To jste na omylu, Tomáši.“

„Na omylu s měkkým i, vašnosti?“

„S tvrdým y, Tomáši.“

„Proč tedy, vašnosti, nepíše se všude tvrdé y, proč někde píšou měkké, jako na příklad lysý, a proč zase v tom samém slově, jako je na příklad líska, píšou všude tvrdé y?“

„Milý hochu,“ pravil jsem.

„Milý hochu,“ vpadl rozšafně Tomáš, „mohu napsat buď s tvrdým, nebo s měkkým i, není-liž pravda?“

Předešlý můj domácí učitel povídal za čtrnáct dní: ‚Teď si dělejte, Tomáši, co chcete.‘ A když přijdu do školy a napíšu to takhle: ‚Přýjdu do školi‘, pan učitel chytá se katedry, a když to opravím a napíšu: ‚Přýjdu do školy‘ a dám všude tvrdé y, tak se pořád drží katedry a koulí očima a vyvolá někoho, aby mně to opravil, a pak celá třída vstane a řekne najednou: ‚Po ř píše se vždy měkké i.‘ A já si to pamatuju a pan učitel druhý den mě zavolá a chce, abych napsal: ‚Řeky tekly.‘ Já tedy napíšu ‚řeki tekli‘ a zas to není dobře, a přece se píše po ř měkké i. A každý můj domácí učitel dává mně úkoly, abych doplnil nějakým i všelicos. Tak na příklad poslední pan učitel, ten vzal papír a napsal: ‚Ryb- plaval- ve vodě‘ a povídal: ‚Tomáši, do rána uděláte z toho množné číslo a odůvodníte, proč napíšete tvrdé y.‘ Tak jsem si sedl a přemýšlel jsem a nemohl jsem si na nic vzpomenouti, proč bych měl napsat: ‚Ryby plavaly ve vodě‘. Když jsem tedy to nemoh rozluštit, tak jsem napsal: ‚Ribi neplavali ve vodě‘, poněvadž když plavaly, mělo být tvrdé y, nevím proč, a když neplavaly, tak jistě měkké. Domácímu učiteli to nebylo vhod.

Zavolal tatínka a tatínek vzal rákosku a řekl: ‚Napiš Dostanu výprask, napíšeš-li to správně, nebudeš bit.‘ Tak jsem přemýšlel a napsal: ‚Dostanu víprask‘ a také jsem ho dostal a tak bylo přeci správné, co jsem napsal, a tatínek říkal, že jsem měl napsat y, a pan učitel povídal, že všude vy se píše s tvrdým y. Tak jsem začal psát: ‚Nejsem vynen na tom vyně, co bilo vypito na Vynohradech.‘ Pak přišel tatínek a byl jsem bit znovu, že prý jen ‚vypito‘ jest správně napsáno, a já přece dělal, co jsem moh.

Já třebas v noci si sednu ke stolku a cvičím se v pravopise.

Vezmu noviny, a všude, kde je tvrdé y, tam napíšu měkké, a všude, kde je měkké, tam napíšu tvrdé, aby se to vyrovnalo, pak se s tím ráno pochlubím a maminka říká, že jsem zvíře, zvíře s tvrdým y. Víte, vašnosti, že jest to těžké, chtít se každému zavděčit.

Já nejsem líný chlapec, já se učím pravopisu od šesti let a umím pravidla, že mužský rod má přednost před ženským a středním, a když napíšu takhle: ‚Dubí a olše stáli na hrázi rybníka‘, tu není to prý zase správné, a přece dub jest rodu mužského a má přednost před olší, poněvadž ta je rodu ženského a jest za dubem. Když člověk přijde na hráz, tu napřed tam stojí dub a za ním teprv olše a za olší třebas dítě si hraje v písku a je rodu středního.

Já to neumím tak říct, jak si to myslím. Pan učitel říkal, že dub jest neživotný a že se musí psát ‚duby stály‘, a přeci stojí v čítance, že i stromy cítí bolest a že žijí. A když napíšu:

‚Ženy nesli oběd mužům na pole‘, zas to není správné, ačkoliv ženy jsou životné a kromě toho nosí oběd mužům, kteří mají před nimi přednost. Já už si nevím rady. Bylinu mám psát takhle: ‚Bylina‘, a když napíšu ‚býlý‘, pak je to prý hrubá chyba, ačkoli byliny jsou bílé, jako například sedmikráska, ale tu nesmím také psát takhle: ‚sedmykrása‘, nýbrž ‚sedmikráska‘ ačkoliv vím, že se říká a píše ‚my jdeme‘, a nikdy ‚mi‘, jedině ve slově ‚midliny‘.“

Více jsem neslyšel. Před očima vystoupily mně náhle fialové kruhy, svalil jsem se ze židle, a když mne vzkřísili, nemohl jsem promluvit. Slyšel jsem, že se mne pan Kohan táže, kde bydlím, aby mne tam odvezli. Napsal jsem třesoucí se rukou: ‚Bidlým ve Veleoslavynově ulicy...‘

Besedy lidu – 1. 4. 1911.

Hovor s malým Mílou

Sedím již čtyři měsíce ve vyšetřovací vazbě a ještě jsem se nepřiznal, co jsem udělal se svým malým synovcem – čtyřletým Mílou Klognerů.

Obávám se, že kdybych řekl, kde jsem ho zanechal, že bych se už ho, až by ho našli, nezbavil. Vím, že by první jeho slova byla: „Proč tady sedíš?“ To nešťastné jeho „Proč?“

Před více než čtyřmi měsíci slíbili Mílovi jeho rodiče, že s ním jeho strýček, totiž já, půjde na procházku. Chtěj nechtěj musil jsem s ním jít, slíbiv nešťastným rodičům, že toho chytrého chlapečka přivedu zas v pořádku nazpátek.

Také jsem mu hned, jakmile jsme vyšli z domu, řekl: „Drž se mne za ruku, aby se ti nic nestalo.“

„Proč se mně nemá nic stát?“ s touto otázkou překvapilo mne hned to chytré dítě.

„Víš, Miloušku, mohli by tě přejet.“

„Proč by zrovna mne přejeli, pročpak nepřejedou tebe?“

„Ty jsi ještě malinký.“

„Pročpak jsem malinký?“

„Poněvadž ti jsou teprve čtyry roky.“

„A proč mně jsou teprve čtyry roky?“

„Poněvadž ti není pět.“

„A co kdyby mně bylo pět?“

„Pak bys byl o rok starší.“

„Co je to starší?“

„Vidíš, tamhle ta slečna je už starší.“

„Proč říkáš, strýčku, tamhle?“

„Poněvadž, miláčku, není to tahle, co jde naproti.“

„Jak to, tahle?“

„Víš, Miloušku, mlč už hezky.“

„Proč mám mlčet hezky?“

Dal jsem mu pohlavek.

Kluk se dal do pláče a já mu řekl: „Tak už nebreč.“ Utřel si rukávem oči a otázal se mne nevinně: „Proč nemám brečet?“

„Poněvadž jsi muž.“

„A proč jsem muž?“

„Poněvadž nejsi holčička.“

„Proč nejsem holčička?“

„Poněvadž, milé dítě, nosíš kalhotky, ostatně se to dovíš, až budeš starší.“

„Ty nosíš taky kalhotky, strýčku?“

„Vždyť to vidíš, Miloušku!“

„Proč nejseš, strýčku, ty taky chlapeček jako já?“

„Poněvadž jsem už z toho vyrost.“

„Vyrostu já taky tak?“

„Taky vyrosteš, a teď už drž hubu.“

„Proč mám držet hubu?“

„Poněvadž bych tě hodil do řeky.“

„A to bych byl rád, strýčku.“

Nyní bylo na mně, abych já se ho optal: „A proč bys byl rád, Miloušku?“

„Poněvadž bych dělal parníček.“

„A jak bys dělal parníček?“

„Já bych si odfukoval, strýčku, a po mně by lezli lidi a zvonili by. Já bych dělal parníček Chuchle a vyplivoval bych oheň.“

Náhle obrátil svou pozornost na muže, který kropil silnici.

„Pročpak ten pán kropí ulici?“

„Poněvadž splachuje prach.“

„Pročpak nás nepostříká?“

„Poněvadž nesmí.“

„Pročpak nesmí?“

„Poněvadž by nám zkazil šaty.“

„Proč by nám zkazil šaty?“

„Vodou, synáčku.“

„A proč vodou?“

„Poněvadž kropí jí, a ne pivem.“

„A proč nekropí pivem?“

„Poněvadž by se opil.“

„A proč by se opil, ty se taky opjíš, strýčku, to říká maminka. Proč jsi prase, strýčku?“

„Tomu ty nerozumíš, Miloušku, ale teď už mlč, nebo tě praštím.“

„A proč mne praštíš?“

„Poněvadž mně nadáváš.“

„Proč bych ti nenadával, doma ti také nadávají.“

„Ale to není od nich hezké.“

„Od tebe to také není hezké, strýčku.“

Dal jsem mu nový pohlavek. Ani nemrkl a řekl: „Vid', že nesmím plakat, ty taky nepláčeš, když tě teta praští. A proč tě praští?“

Dal jsem mu buchtu do zad. Zamřel se a pak, jako by se ani nechumelilo, zvolal: „Proč tyhle domy nemají vzadu dveře, proč je mají právě tadyhle?“

„Poněvadž by tam nikdo nemohl se dostat.“

„A proč by se tam měl dostat?“

„Poněvadž tam bydlí.“

„A proč tam bydlí?“

„Poněvadž musí.“

„A proč musí?“

„Poněvadž nechce spát na ulici.“

„A proč nechce spát na ulici?“

„Poněvadž je pořádný člověk.“

Zamřel se a řekl: „Ale ty tady, strýčku, nebydlíš.“ Nato následovala celá řada otázek: Proč se stromu říká strom, proč ten strom má větve nahoru, jestli by ze stromu nešly udělat bubliny, proč bublina praskne, proč já vypadám jako bublina, kdy prasknu (což provázel prosbou, abych praskl za rohem).

Když jsme uviděli psa, tázal se, proč to není kočka (nový pohlavek). Velká pauza, v jeho hlavičce rodily se zatím nové otázky. „Proč, strýčku, nedělají z anděla strážného koblihy? Proč jsem zpocený? Proč když je ti horko, nevyplazuješ, strýčku, jazyk jako pes? Proč nejsi pes a jsi slon? Proč máš rypák, strýčku?“

Šli jsme kolem nádraží. Řekl jsem k němu zoufale: „Nejel bys rád do Uher?“

„Proč bych jel rád do Uher, strýčku?“

„Poněvadž ti koupím lístek a pojedeme hezky spolu, víš, po mašině.“

Zatleskl ručičkami a zvolal: „Já budu taky funět.“

„Jen fuň, chlapečku.“

„Já budu pouštět páru.“

„Dělej, co chceš, Miloušku.“

A koupil jsem dva lístky na Puszta Magyarád, směrem k Füzes-Gyarmatu na poslední stanici uprostřed nesmírné pusty. Podotýkám, že to chytré dítě stále se ptalo: „Kdypak už budu na místě, kdypak mne odložíš?“

Konečně se toho dočkalo. Šli jsme ze stanice Puszta Magyarád do pusty přes půldruhého dne a tam uprostřed řekl jsem Mílovi, aby na mne čekal.

„Proč mám čekat, strýčku?“

„Poněvadž jsi takový rozournek.“

A rychle jsem se vzdálil. Jen za sebou slyšel jsem jeho nevinný hlásek: „Proč utíkáš, strýčku?“ a za chvíli nato: „Proč mne, strýčku, štípají brabenečkové?“...

A to jest moje zpověď.

Humoristické listy – 21. 6. 1912.

Jak se Baluška naučil lhát

Jednou věcí vynikal Baluška nad všechny své spolužáky. Živým patriotismem. Byli sice jeho spolužáci též vynikajícími vlastenci, kteří jako Podskaláci s hlubokou nenávisí hořeli vůči Smíchovákům, ale nikdo tak statečně nehájil barvy pravého břehu Vltavy jako Baluška. Když nastaly památné boje, opakující se rok od roku, když totiž Vltava zamrzla a oba národové mohli na sebe, když ulicemi šlo heslo, že jsou zas již „traufy“, tu Baluška kradl řemínky z bičičů a hotovil praky. Jeho praky donášely také nejdál. Byl vždy první, který vrhl se na Smíchováky s hrozným proklínáním s kapsami plnými kamení a který, když zásoby střeliva došly, s řemenem s velikou přezkou hnal se na zděšené tlupy Smíchováků.

A pak došlo tedy na řemeny. Sám zajal Baluška jednou pět Smíchováků, které vedli pak vítězoslavně na svůj břeh do své rodné vlasti do Podskalí. A vedli je v průvodu do dřevěných ohrad starého Podskalí a tam je za větrem šacovali. Zajatí Smíchováci šli jako oukropečkové, neboť věděli, že od tohoto strašlivého nepřítele, kterého vede Baluška, nemohou čekat slitování. Kořisti obvyčně mnoho nebylo, jen praky, jedna nebo dvě čtyřkrejcarové kudly, násadka, která se lepila na prsty (zvláštnost to krejcarová), půl dramky, krejcar, tři šrouby, hřebíky, řemen a svaté obrázky, které ti hodní dostali od pana katechety, než šli po škole na trauf. Nebyly považovány však za nějaké amulety, chránící před nepřítelem, vzali je s sebou do boje, aby si je ještě v bitevní čáře vyměňovali za gumu nebo barvičky. Nyní byli oloupeni o všechno. Vyrabováni stáli tu obklopeni nepřítelem, který jim spílal. Čekali truchlivě, kdy ještě dostanou na kalhoty. Dočkali se toho brzy, a když bylo po exekuci, naslinil Baluška

inkoustovou tužku, slinou přetřel čela zajatců a jednomu po druhém, jak nejpěkněji dovedl, napsal na čelo těžko smazatelnou větu: „Smíchováci jsou smradi.“

Pak museli ještě políbit prapor podskalský, zhotovený ze spodničky Baluškovy sestry (krádež zpozorována u nich pozdě), a mohli jít domů ku svému národu, provázeni stráží podskalských bojovníků, která je po cestě týrala. Vedli je až k mostu, tam je pustili, ti se dali na útěk kolem výběřčího a podskalští bojovníci za nimi křičeli: „Nemají na most, pane strážníku, nemají na most!“

Nepřítel si vedl podobně sveřepě vůči svým zajatcům a trýznil je také. Sám Baluška seznal to, když kdysi byl za Císařskou loukou zaskočen Smíchováky.

Neznali ho, byli to jen tací záškodníci, kteří táhnou za armádou a bojují na svůj vrub. Hrubě se ho zeptali, odkud je. Mohl se tenkrát zachránit lhaním, ale Baluška byl hrdinný Mucius Scaevola a s ledovým klidem prohlásil důstojně: „Já jsem Podskalák, smíchovští hnusové.“

Zneuctěn a vyšacován, obrán o všechno, vrátil se Baluška mezi své. Vzali mu i katabonek. Kdo takový katabonek neměl, ten nedovede ocenit tu ztrátu.

Katabonek je gumový prak a střílí se jím na vrabce nebo strážníkům do klobouku. Hodí se také na kočky a dle běžné ceny možno ho všude ve školách vyměnit za velký obraz prvního svatého přijímání nebo za celou sérii našich svatých patronů, která má asi hodnotu deseti dramek.

„A tos měl lhát,“ říkali mu, když jim to vyprávěl. „Tos byl trouba. Měl jsi říct: Já jsem Smíchovák, ty vole.“

„Když já neumím lhát,“ přiznával se Baluška, „já už doma moc kvůli tomu zkusil. Předešle jsem vzal tatínkovi ze šuplíku šesták a na mne udeřili, že prý jsem ho já vzal. Polilo mne horko a už jsem musil svlíkat kalhoty. Přiznal jsem se. Včera zas jsem se přiznal, že jsem sněd poslední buchtu, která patřila dědečkovi.“

„Však se naučíš lhát,“ řekl mu dlouhý Vítek. „Napřed jsem také tak pitomě koukal a krev se mně hnala do obličeje, takže to bylo na mně hned vidět. Dnes ale lžu a ani okem nemrknu. Všechno, co doma rozbiju, svedu na sestru a ta je pak bita, je to taková hloupá nána, kudy chodí, tudy brečí.“

„Když ono mně to se lhaním nejde,“ řekl Baluška, „já například začnu koktat a spletu se nebo mluvím divně, až mně řekli, že jsem pomatenej. Jednou jsem zapálil slavník náhodou a řekl tatínkovi, že to udělala maminka.“

Zkušený Vítek se zamyslel. „Nic si z toho nedělej, až ti bude nejhůř, tak se lhát naučíš.“

Bylo jaro. Oba národové na sebe nemohli, a proto Podskaláci, aby nezahléleli, vytáhli na Podoláky, na své rodné bratry.

Balušku zas jednou chytli Podoláci a on se jim přiznal, že je z Podskalí. Pykal za to.

Baluškův otec měl hospodu dole u řeky. Jednoho krásného dne, když slunce tak pěkně svítilo a Podskaláci vytáhli do skal nad Vyšehradem, aby zajímali Podoláky, smutně šel Baluška do Prahy, poslán otcem koupit pro hostinec vuřty.

Jeho srdce bylo u jeho spolubojovníků. Když se vracel s balíkem vuřtů, zpozoroval v malé uličce mezi ohradami jednoho kluka, který si hvízdal zcela drze.

Baluška ho doběhl a ten kluk nebyl nikdo jiný než ze Zavadilky v Podole. Tedy vyložený nepřítel. Jakmile uviděl nepřátelský výraz Baluškův, udělal podolský vetřelec na domorodého člověka zaječí hubičku a pokusil se o útěk. Baluška však do něho strčil a zvolal: „Co strkáš?!“ a už počal s ním zápasit.

Balík s vuřty padl na zem a roztrhl se, z něho vyletěly dva pěkné vuřtíky a Baluška, zaměstnán vetřelcem, neměl času je sebrat, jen viděl, jak z ohrady vyběhl pes, chňapl po nich a radostně vrtě ohonem jak ubíhá s nimi k Emauzům.

Baluška pustil nepřítele, popadl balík a běžel za psem. Kdepak, aby ho dohonil. Když konečně psa uviděl, ten se už jen olizoval labužnický.

Zdrceně vrátil se Baluška domů a horlivě vuřty začal všet vedle výčepní stolice.

„Jestlipaks přinesl všechny?“ otázal se otec a přísně je přepočítával.

„Dva chybí,“ řekl suše, kývaje na Balušku, „pojd' do pokoje!“

Bez duše šel Baluška za otcem a počal si sundavat kalhoty.

„Ne tak, miláčku,“ řekl otec, „napřed pověz, proč jsi je sněd?“

„Já je nesněd!“

„Kdo tedy?“

„Pes.“

„Nelži!“

„Pes je snědl, jak se mně rozsypaly,“ zabědoval Baluška.

„Tak ty se učíš lhát?!“ rozkřikl se otec. „Matko, pojd' sem, jestlipak víš, jak se ten kluk zas zaplítá. Už jsem ti dávno řekl, abys se nepokoušel lhát, a teď najednou začneš si vymýšlet, červenáš se, já tě naučím. Však ty se přiznáš. Tak dlouho budeš klečet na hrachu, až tě omrzí lhát!“

Baluška tedy klečel! Cítil každý hrášek a naproti němu přísně seděla matka a četla Svatého Vojtěcha. Občas se na něho podívala a otázala se:

„Sněds je?“

„Nesněd!“

Když nebyl nikdo ve výčepu, přišel vždy otec a optal se hrozným hlasem:

„Nelži! Sněds je?“

A Baluška vždy zaplakal: „Nesněd.“

Když přišel večer a dávalo se na stůl, Baluška ještě klečel na hrachu a odpovídal plačtivě na dané otázky: „Nesněd!“

Uzené s knedlíkem tolik voní a Baluška stále ještě klečí na hrachu. Konečně nemůže to už vydržet a čeká, kdy se ho optají.

Jako na zavalanou praví otec:

„Naposled tě napomínám, abys nelhal. Sněds je?“

„Sněd!“ řekl beze všeho zardění Baluška.

„Tak teď už můžeš svléknout kalhoty,“ dobromyslně pravil otec a Baluška radostně spěl ohnout se přes dobré otcovské koleno.

Pak dostal uzené s knedlíkem, a uléhaje po přestálém utrpení do postele, zadíval se Baluška na obraz anděla strážného nad postelí a zašeptal:

„Zaplať pánbůh, už umím lhát.“

Jaké máme trápení s tetou

Z vypravování malého Karlíčka

Máme doma starou tetu. Tatínek říká, že před dvaceti léty přijela k nám z venkova na návštěvu, jen na pár dní, a přivezla s sebou asi za dvanáct krejcarů tvarohu. Od té doby je pořád u nás a těch pár dní se prodloužilo na dvacet let. Baba je ještě jako buk, a když jí před pěti léty počaly otékat nohy, tatínek měl velkou radost a slíbil nám stavebnici. Tetě však nohy zas splaskly a my jsme měli po stavebnici. Od té doby mám na ni velký vztek a koupil jsem už pro ni svrbící prášek, který jsem jí třikrát nasypal za krk, když spala u modliteb. Ty modlitby jsou veliké a hodně otlučené, poněvadž ta bába je hází po tatínkovi i po mamince. Když jsem jí tedy ten prášek nasypal za krk, počala se ošívát a foukala si za košili, což bylo ještě horší, i běžela vedle na chodbu k sousedce a křičela, že máme u nás štěnice a že jí schválně postel nečistíme, aby ji sežraly a my se staré, ubohé tety zbavili.

Nebo jí, když spí a hlavu má na modlitbách, nasypu pod nos kýchací prášek a ona je z toho pak celá divoká a chodí po sousedkách, že z ní v noci stahujeme peřinu a otevíráme okno, aby dostala rýmu. A kýchá, až se může ztrhat, a já mám velkou radost, poněvadž jsem slyšel

povídat tatínka jednou v kuchyni, když teta tolik kýchala: „Jen se ztrhej, stará bréco!“ Tatínek má také radost, když je teď tetě jen trošku špatně, a hned k ní volá doktora, poněvadž myslí, že by doktor spíš nám pomohl. To myslí o těch doktorech od té doby, co četl, že v Americe přišel jeden člověk se zubem na kliniku, a oni mu místo zubu omylem vytáhli slepé střevo. A tak říká: „Jen na ni doktora!“ Ale ta baba nechtěla o doktoru nic slyšet, až konečně přece si dala říci.

Doktor přišel a začal ji proklepávat a ona křičela, že tu hanbu nepřezijí, takhle že na ni už padesát let nikdo nesahal; ono je jí sedmdesát a tatínek mnul si vedle v pokoji vesele ruce a říkal: „Ona to nepřezijí, Karlíčku. Ona to nepřezijí.“ Pak jsme šli vedle k tetě. Byla ještě po tom proklepávání naživu a huba jí jela: „Achich, pane doktore, vždyť voni jsou na mne jako raubíři, jíst mně nedávají, a – Ježíš Marjá, voni by nejraději se mne zbavili, umořili hladem. A když mně dají to nějaké soustíčko, voni mně to vyčítají celý týden.“ – Zatím baba sní o jeden talíř víc všeho než tatínek a maminka. – „Achich, můj zlatej pane doktore, dají mně nákej jed, ať se nemusím tady trápit a bejt otloukána jako ten nejhorší pes!“ Doktor ji chlácholil a tatínkovi před ní řekl, že jí něco předepíše, a to silné víno, ať ho pije každý den. Baba ječela: „Můj zlatej pane doktore, voni jsou jedinej hodnej, milej člověk na tom božím světě!“ A jak tak stál u postele, chytla ho a políbila ho na oči, div mu je nevypíchala štětinami, co jí rostou na bradě. Pak šel tatínek s lékařem do předsíně a ptal se ho třesoucím hlasem, kdy jako to máme čekat s tetou. Doktor mu řekl, že tady může být ještě třeba sto let, a tatínek přišel do pokoje, lomil rukama a říkal: „Ta má zdravý kořen, to je neštěstí!“ – Mezitím ta baba křičela: „Copak je s tím vínem? Co – proč tady nemám to víno?“ Od té doby pije teta jako duha a každé víno se jí zdá slabé, a když vypije půl láhve, jde na dvůr a tam se dá do nářku: „Ach, můj zlatý lidičky, voni mně dávají samej ocet místo vína jako ti bezbožní vojáci Kristu Pánu na kříži! Vždyť voni by mě taky ukřížovali, kdyby se nebáli, že je pověsí. To se člověk dočká na stará kolena, a já jsem pro ně všechno obětovala...“ Nevím, jestli tím myslí ten tvaroh za těch dvanáct krejcarů.

Jednoho dne přišel tatínek z kanceláře k obědu velice veselý, a když jsme všichni seděli kolem stolu, i teta, tatínek vytáhl z kapsy noviny a povídá: „To je strašný zločin, co se stal na Moravě! Posloucháte, tetičko? Považte si, že tam otrávnili starou tetu! Pachatelé se vymlouvají, že tak učinili proto, poněvadž ta teta byla velice svárlivá. To je dnes zpustlý svět, co, tetičko?“ Nato šeptal mamince, že jí, tetě, aspoň zkazí dnes oběd. Teta na to neříkala nic a jedla s plnou chutí jako do důchodu. Druhý den ráno, když dostala kávu, odstranila se s ní do kuchyně a za chvíli začne křičet: „Co to mám v kávě, vy neřádi, chcete mě otrávit?“ Vyběhne ven a na dvoře spustí strašný rámus, že jsme ji chtěli otrávit, a ukazuje hrnek s kávou. Sousedí myslí,

že my babu opravdu týráme, a tak jeden z domu doběhl pro strážníka a strážník k nám přišel s babou nahoru, která pořád držela v ruce hrnek s kávou, a počal mluvit, že koná smutnou povinnost jménem zákona, a odvedl tatínka s maminkou i s babou na komisařství. Tam se vysvětlilo, že baba si nasypala do kávy hlinku na schody. Ale co to bylo platné: když se teta vrátila domů, křičela po celém domě, že to půjde do Vídně.

Tatínek, to se ví, že s tetou nemluvil, a teta chodila do kostela vždy ráno s jednou babičkou z vedlejšího domu a ta nám přišla říci, že teta už obětovala korunu na svíčky na dobrý úmysl, aby nás všechny trefila mrtvice, a že teta, aby měla na ten dobrý úmysl, žebrá po ulicích a nařiká, jak my jí nedáváme nic jíst a že prý ji bijeme, hrozně týráme. Tak si tatínka zavolali na komisařství a tam mu řekli, že přišlo udání, že tu tetu, co máme u sebe, týráme a že bude-li se to opakovat, že ji dodají do její domovské obce. Tak tatínek mně dal jednoho dne korunu a řekl, abych si za ni koupil, co chci, a že jsem muž, který dovede mlčet. Abych běžel na komisařství a tam se dal do nářku, že tetu zas asi doma týráme, poněvadž brečí a hrozně nařiká, co s ní děláme. My jsme ale v tom okamžiku zapomněli, že teta není doma, tak když jsem přiběhl na komisařství a spustil, že teď je teta doma týrána, komisař se ptal, jak se jmenuje, zavolal jednoho strážníka a ten šel dozadu a přivedl odtamtud tu zatracenou babu.

„To se mýlíš, chlapečku,“ řekl komisař, „právě má jít tvoje baba k soudu, my jsme ji zatkli ráno pro žebrotu, ty jsi její vnoučátko?“ Řekl jsem, že ne. „Tak proč jste říkala, že žebráte pro svých osm opuštěných vnoučátek?“ pravil ten pán k tetě a teta spustila, že mě nezná a že neví, kdo jsem. Poslali mě pro tatínka, zatím baba chtěla utéci a musili ji držet čtyři strážníci. Tatínka uvítala: „Ty vrahu, ty lumpe; tebe musí žrát červi zaživa!“ Mně plivla do obličeje a pan komisař pokrčil rameny a řekl k tatínkovi, aby tu babu odvedl domů. Tatínek bál se veřejného skandálu, tak zavolal drožku, strážníci mu pomohli tetu hodit do vozu a jeli jsme do blázince. Teta rozbila okno a křičela, že ten lump ji chce zašantročit. A když jsme přijeli k blázinci, tatínek s drožkářem vecpali ji do vrat a tatínek řekl, že hned přijde, abych na něho počkal. Za nějakou čtvrt hodiny však přišla teta sama a povídala ke mně: „Tak páni doktoři, moji zlatí páni, řekli tvému tatínkovi, že mám zdravý rozum, tak si tam hned tatínka musili nechat.“

Veselá Praha – březen 1912.

Logické a nelogické hlavy

Když profesor Antonín Tlamicha zemřel, zbyl mezi jinými věcmi a spisy, které zůstavil světu z oboru chemie, fyziky a matematiky, i malý sešitek poznámek s podivným nápisem Lanl H. Zapisník tento byl pln jmen a komise, která zabývala se zkoumáním jeho pozůstalosti, seznala, že zapisník ten není ničím jiným než knihou prospěchů jeho bývalých žáků. Pozůstalost profesora Tlamichy připadla muzeu a stkví se dnes v literárně-pedagogicko-historickém oddělení, i zapisník profesora Tlamichy s nepochopeným a neprozkoumaným názvem Lanl H.

Na první straně poznámek například stálo: „Hovora 6, n 1 H.“ Komise učené společnosti pedagogicko-literárně-historické rozluštila rychle, co znamená „Hovora 6“. 6 znamená strašlivý zjev, číslicí, pojem pro úplného ignoranta: „Hovora zcela nedostatečně.“ Další rozluštil jednoho dne návštěvník onoho oddělení, který zastaviv se před zapisníkem ve skříni, povzdechl: „Ano, ano, kdo jsou ty časy, kdy Hovora dostával šestky a byl nelogickou hlavou. Logické a nelogické hlavy, milý profesore Tlamicho!“ Tím byla záhada tajemných písmen rozluštěna jeho bývalým žákem a nezbyvá nic jiného než na tomto místě ocenit stručně vychovatelskou činnost profesora Antonína Tlamichy.

Profesor Tlamicha nenáviděl k smrti nelogických hlav, kdežto vážil si hlav logických.

Dle toho zařídil také svá jednání. Záludnými otázkami hleděl vyzkoumat, zdali jeho žáci jsou logickými hlavami, či nikoliv.

Nelogické hlavy přísně trestal, neboť dle něho nelogické hlavy nemají práva na život.

„Ano,“ říkal po obdržené odpovědi. „Kazuba má šestku a píše n,“ nelogická hlava. Kazubo, Kazubo, nebojíte se boha? Říci molekule. Neříká se ryba, rybe, neříká se molekula, molekule. Říká se ryba, ryby, molekula, molekuly, Kazubo. Jste slabý pro život a při příležitosti nejbližší podrazím vám nohy. Ano, logické uvažování, hoši, je tedy čímsi mohutným, tedy, studenti, zdalipak je správné rčení: Na trhu bylo laciné víno? „Co myslíte, Hovoro?“

Ozval se Hovora: „Řekne-li někdo: Na trhu bylo laciné víno, není to rčení správné.“

„Výborně, Hovoro, píše: Hovora h 1, hlava logická, a dále, Hovoro, vysvětlíte blíže tento pojem nesprávnosti. Proč není správné říci: Na trhu bylo laciné víno. Vy mlčíte, dobře, Hovoro! Píše Hovora 6, n 1. nelogická hlava. Tedy když není koláč navrchu mazaný, tedy je mazaný vespod.

Ozbrojí-li chemik oko své brýlemi chemickými, jaké rčení je správné? Nikdo se nehlásí, jak vidím.

Se slzou v oku, se srdcem zarmouceným, lavici po lavici musím dát napsati šestky. Zodpovím otázku sám. Chemik, ozbrojí-li své oko brýlemi chemickými, řekne: Na trhu byly laciné vinné hrozny. Zdalipak jest to totožné, víno a vinné hrozny, samo sebou se rozumí, že se nikdo nehlásí. Se srdcem probodeným píši lavici po lavici nových šestek řadu. Zodpovím otázku sám. Není totožné víno a vinné hrozny. Víno jest produkt a poznamenejte si, že víno vyrábí se z vinných hroznů. Přemýšlejte o tom!“

A jak logickým byl profesor Tlamicha ve škole, tak logickým byl i v životě soukromém.

Když ponejprv seznámil se prostřednictvím ředitele ústavu se slečnou Varšovou, napsal pečlivě do svých poznámek: „Slečna Varšová, n l, nelogická hlava.“ Později častěji s ní chodil a studoval blíže její logické úvahy, jako za onoho památného dne, kdy začal jí vykládat význam kysličníku vodičitého v přírodě, vliv chlorovodíku na dýchací ústroje a skončil tím: „Po všech odpovědích, které dostávám, vidím se nucena obrátiti se k vám otázkou, zdali ke mně cítíte náklonnost v míře sebenepatrnější. Odpovězte logicky, ctěná slečno. Že nevíte? Tedy když není koláč navrchu mazaný, je mazaný vespod. Buď vás miluji, či nemiluji. Se srdcem zarmouceným vidím se nucena pro dnešek ukončiti tuto rozmluvu a napsati: Slečna Varšová, n l, hlava nelogická. Buďte sbohem!“

Druhého dne dostal od ní psaní následujícího obsahu: „Ctěný pane! Prosím, odpusťte mé divné včerejší chování, které Vás zarmoutilo. Ačkoliv vím, že ve Vašich očích budu považována za příliš smělou, odpovídám na včerejší Vaši otázku, že cítím k Vám neobyčejné sympatie. Jsem vychována bez všech předsudků, a proto prosím, abyste snad nepovažoval tento krok za nějaké neskonale smělé podnikání. Ke kroku tomu mne nutí má povaha, které jste opravdu nejbližším. Jsem vychována...“

Profesor Tlamicha ani dál nečetl a do svého zápisníku napsal: „Sl. Varšová, H l, hlava logická,“ a zároveň obdržela od něho zálepku s logickým obsahem:

„Ctěná slečno! Ptejme se: Cítíte ke mně náklonnost vroucí, či náklonnost přátelskou? Škrtneme-li v této rovnici a i b, zbude pouze náklonnost. Násobíme-li posledního činitele navzájem, shledáme, že ku společnému soužití zbývá ještě svolení Vašich pp. rodičů. Otázku tu zodpovím sám v nejbližší době. Ptejme se: Kdy mohu předstoupiti před Vaše pány rodiče?“

Obdržev přesné datum, předstoupil profesor Tlamicha před její pány rodiče po logické úvaze.

„Mám-li,“ řekl jejímu otci, „osmnáct set zlatých, čili třicet šest set korun ročního příjmu, tedy obnos, který kdybychom proměnili na desetihaléře a jeden položili vedle druhého, pokryli bychom tím 82 čtvereční metry, dovoluji si požádati o ruku vaší slečny dcery. Prosím o rychlou odpověď, poněvadž jsem dosud neposnídal.“

„Pane profesore,“ řekl otec nadšeně, „jsem prostý muž a nikdy jsem nemluvil do větru. Když ji chcete, vezměte si ji. Výbavu má a peníze také dostane.“

„Ach, peníze,“ řekl profesor Tlamicha, „nejedná se mně v první řadě o peníze. Není-li však koláč na povrchu mazaný, je mazaný vespod. Kolik vlastně dostane peněz měny rakouské?“

Byl odveden do jídelny, kde při snídání vysvětlili mu hypotéky na domě a ukázali spořitelní knížku. Když přišlo víno na stůl, promluvil profesor Tlamicha v přípitku na pány rodiče:

„Ptejte se mne, jsem-li spokojen. Odpovídám: Optán jsa, zdali jsem spokojen, hlavou kývám a dím: Plnou měrou. Vynasnažím se, abych vaši slečnu dceru miloval, což nebude mně činit žádných obtíží, poněvadž jsem již požádal o její ruku, kterou jsem obdržel. Více nemám ničeho již říci a připíjím toliko, konče přípitek slovy: Jsem blažen, spokojen a důvěry té hoden.“

Za šest neděl byla svatba a po svatbě za čtvrt roku zmizela mu náhle manželka s nějakým přítelem z mládí. Dověděl se to právě v přestávce, vyňal zápisník a klidně napsal: „Profesor Tlamicha, h n, hlava nelogická,“ a vešel do třídy pravě: „Vidím se nucena dnes nadobytěj přísně zkoumati.“ A to bylo vše, co učinil v této záležitosti.

Mnemotechnika

Rostlina bez vody hyne, a tak i středoškolský student, neznající dějepisných dat, potácí se bídě životem. Jeho život podobá se vraku, jak dobře vystihl profesor dějepisu Šetelík jednou v hodině dějepisu, kdy student Jechuntál nemohl si živou mocí vzpomenout na dvě důležitá data: „Od kterého do kterého roku panoval rod Valois ve Francii a kdy byla válka o dědictví francouzské.“

Jechuntál obmezil se na jakousi dějepisnou loterii. Hádal čísla, a stoje na pódiu, snažil se zachytit sluchem nějaké to století, vyslané sem milosrdnými spolužáky.

Všechno marno. Ať hádal tak či tak, vždy mu rod Valois uklouzl.

Profesor Šetelík vida, že Jechuntál zbytečně zkracuje nebo prodlužuje válku o dědictví francouzské, poslal ho s nedostatečnou na místo a pronesl památná slova: „Rostlina bez vody hyne, a tak i středoškolský student...“

Profesor Šetelík jal se nyní tklivými slovy varovat studenty před propastí nevědomosti. Což je to tak něco těžkého, zapamatovat si dějepisná data, když lze se hravě pomocí mnemotechniky naučit nazpaměť až dvacetimístná čísla? Ano, mnemotechnika, umění paměti, uvede vás v

taje historických dat. Hlavní věcí je, abyste se všili rozumově v data, rozložili si je na prvky a prvky skládali, tak vám se nevytrousí z paměti ani jeden rok.

„Vezměme si,“ řekl, „kupříkladu toto: Poslední panovníci z rodu Plantagenetského panovali v Anglii, kdypak, Klučino? Víím, že to nevíte, máte nedostatečně, sedněte si. To jsou ty konce. Ať se zeptám, na co chci, ať řuknu kde chci, ležíte. A to je to, že nedovedete se učít datům. Není to nic těžkého. Čtu tedy a učím se, že poslední panovníci z rodu Plantagenetského v Anglii byli Eduard I., II., III. a Richard II. a že panovali od roku 1272–1399. Abych si tedy zapamatoval 1272, řeknu si dvanáct a sedmdesát dva. A co vidím? 12, 72, všude dvojka, dvě dvojky a na počátku první dvojky je 1 a na počátku druhé 7. Uvážím tyto okolnosti a řeknu jedna, dvě, jak jdou v pořádku v systému arabských číslic. Mám nyní tisíc a staletí a nyní víím, že jedna a šest je sedm, znám tedy i desítky, onu pomocnou číslici (šest) dělím pak třemi, totiž součtem z prvních $1 + 2$, a mám dvě. Rozmyslím a promyslím si to, a to by v tom museli být všichni čerti, abych do smrti zapomněl na letopočet 1272. Mohu postupovati také jinak, rozdělím jako prvé $12 + 72$, vidíte to všichni dobře na tabuli? Tedy $12 - 1 - 72$. Vezmu nyní součet $1 + 2 = 3$ a řeknu 3×12 je 36 a nyní dvakrát 36 je 72 a zas mám 1272 a do smrti nezapomenu, že poslední panovníci z rodu Plantagenetského panovali od roku tisícého dvoustého sedmdesátého druhého. A nyní kdy vymřeli. Čtu a učím se roku 1399. Vidím číslice a zajásám. Není nic lehčího než naučiti se rok 1399. Na smrtelné posteli musím si na to vzpomenout.

Podívejte se a pozorujte. Víím, že v jiném tisíciletí nemohli vyhynout než v prvním, zbývá 399. Třikrát tři je devět. Zbývá zapamatovat si ještě tu devítku a jsem hotov. Mohu ovšem postupovat i jinak. Rozkladem $13 + 99$. Řeknu si třináctka je nešťastné číslo, tedy: Nešťastné číslo + 99. A devadesát devět je sto bez jedné. Vzpomenu si tedy na sto a na jedničku, kterou musím odečíst. A dám to hezky dohromady a víím, že vyhynuli roku 1399. Jsou ještě jiné lehké systémy, kupříkladu Jechuntál nevěděl, že rod Valois panoval ve Francii od roku 1328 a do roku 1498. Bylo to trapné pro mne, pro něho a smutné pro jeho rodiče, kterým dělá tím hanbu. Být tedy na jeho místě, zapamatuji si lehko číslo 1328. Kdy jste se narodil, Jechuntále?“

„1893, 15. března.“

„Tak se podívejte. Odečtete od roku 1893, svého narození 500 let, a zbyde 1393, tedy 13 už znáte a tu těch 28 seznáte na základě tomta. Narodil jste se 15. března, což je třetí měsíc. Vemte si 5 ze března a tu trojku, třetí měsíc, sečtete a mále 8, zbývá ještě myšlenkově vytvořit si dvojku. 15. březen, to je $1 + 5 = 6$, třetí měsíc, tedy $6: 3 = 2$ – dvojka je tady. Víte, že v

pořadí číselném jde napřed dvojka před osmičkou, bystře sestavíte 28, před to 13 a do smrti, Jechuntále, nezapomenete, že rod Valois panoval ve Francii od roku 1328...“

Při příští hodině přišel na inspekci ředitel. Kladl též otázky a mezi jiným pravil k Zemanovi: „Váš tatínek má na rohu obchod uhlím, hm, povězte mně, odkdy panoval ve Francii rod Valois?“

Zeman upřel bolestný zrak na ředitele, mlčel chvíli a pak zakvílel:

„Já jsem prosím zapomněl, kdy se Jechuntál narodil, kterého měsíce, jen vím, že rod Valois panoval ve Francii 500 let před narozením Jechuntála...“

Národní obzor – 3. 10. 1908.

Muž a žena v manželství

Profesor geometrie na gymnáziu Hendrich stál za katedrou jako césar, jako bůh, jako nejvyšší bytost. Hledě s výrazem nejvyšší dokonalosti do třídy, hlásal tomu shromáždění gymnazistů dole pod ním v školních lavicích:

„Přímka může křivku protínati, a pak slove sečnou, aneb se může křivky dotýkati, a pak se jmenuje tečnou křivky. Přímka, která spojuje dva body křivky, nazývá se tětivou.“ A ukazuje s tvrdým posunkem na obrazec, který velkým kružidlem nakreslil na školní umouněné tabuli, zvolal slavnostně: „Tyto přímky s, s, jsou, jak vidíte, sečnami, přímky t, t, tečnami a přímky AB, CD tětivami.“

Byl krásný ve své velikosti, hrůzokrásně vznešený, když spouštěje pomalu svou ruku od tabule ke kapse se zadíval do školních lavic.

Učiniv k tabuli dva rychlé kroky pozpátku, připomínal bengálského tygra, chystajícího se ke skoku na smutného indického poutníka ke pramenům Gangu.

A tiše pronesl: „Chaloupecký, může tečna kružnice tuto křivku zároveň protínati?“

Žádná odpověď. Profesor Hendrich přidal důrazu svému hlasu a otázal se hlasitěji: „Chaloupecký, může tak učiniti tečna závitnice?“

Hrobové ticho. Profesor Hendrich se vymrštil. Učinil báječný skok od tabule k první řadě lavic, zařval do třídy: „Chaloupecký, jak se nazývá tětiva procházející středem kružnice?“

Mrtvé ticho. Všichni v předních lavicích otočili se dozadu, kde v předposlední lavici seděl Chaloupecký. Vlastně neseděl, neboť bylo vidět jen jeho vypouklá záda, vystupující mezi

pultem lavice a jejím opěradlem jako Říp z roviny nebo biskup pštrosa, který si, pitomec, strčil hlavu do písku, aby ho neviděli.

Majestátně pokynuv rukou, zvolal profesor Hendrich: „Zvedněte ho!“ Když sousedé Chaloupeckého vyzdvihli, objevila se červená tvář gymnazisty. Stál nyní tváří v tvář profesorovi, který postihl, že když Chaloupeckého zvedali, ozval se pád nějakého předmětu, patrně knihy. Tak padá jenom kniha, úder plochy o plochu.

Chaloupecký tvářil se úplně klidně a odhodlaně. „Co jste dělal pod lavicí, Chaloupecký?“

„Četl jsem si.“

„A co jste si četl?“

Chaloupecký podíval se po třídě a hrdě pronesl: „Muž a žena v manželství od Debaye!“

„Co je to za knihu, Chaloupecký? Román nebo co?“

A znova hrdě odpověděl Chaloupecký, rozhlížeje se vítězoslavně po celé třídě: „Jest to přírodopis a lékařské dějiny manželů v nejzvláštnějších podrobnostech. Nova teorie, pane profesore, o určení pohlaví při plození, neschopnost, neplodnost. K tomu jest přídavek Zvláštní hygiena ženy těhotné a novorozeňátka. Právě jsem dočetl poslední stránku.“

Shýbl se pod lavici pro knihu, vyšel z řady, a provázen závistivými zraky všech v třídě, nesl knihu profesorovi, podal mu ji a vystoupil nahoru k tabuli jako nezdolný hrdina na popravní lešení či pod gilotinu.

Klid zračil se v jeho tváři. Věděl, že nyní profesor Hendrich zasedne za stůl, bude si listovat v knize a činit mu výčitky, pak zanese všechno jako vyšetřující soudce v třídní knihu a oznámí mu, že ho předává vyšší spravedlnosti, polnímu mimořádnému hrdelnímu soudu, strašnému inkvizičnímu tribunálu, profesorskému sboru, kterému bude předsedat ten dědek ředitel.

Věděl, že je ztracen a že katecheta ho prohlásí za nemravu a vyvrhele. Neměl však času číst to někde v sadu, v ústraní. Půjčil mu to jeden jeho známý kvartán z druhého gymnázia na dnešní dopoledne. A on se poctivě snažil během hodin češtiny, fyziky a geometrie to přečíst. A dokázal to. Nyní je celý život pohlavní jemu úplně jasným, a to vyvážá víc než celá přímka s křivkou. Po nás ať přijde potopa. Dnes večer všechno vysvětlí Máně z Ženského výrobního spolku. Beztoho už jednou mu dala patnáct korun, aby jí koupil Pohlavní zdravotní vědu, a on celý obnos prohrál na kulečnicku.

Stalo se, jak předpokládal. Profesor Hendrich zasedl za stůl, rozevřel třídní knihu i Debayho Muž a žena v manželství, a listuje v knize, spustil: „Byl jste, Chaloupecký, vždy mimořádně zvrhlým studentem. Kouřil jste na záchodě a předloni jste mně, třídnímu profesorovi, vrazil maňáskem do jolky, divže jste mne nepřevrhl. Ještě dnes jsem přesvědčen, že jste mne chtěl utopit...“

„Jako štěně,“ vykřikl někde tajemný, dušený hlas ve třídě.

„Péro,“ poručil profesor a vážně prohlásil: „Kdo to vykřikl, je mně lhostejno. Vyšetřovat nebudu a celou třídu zapíšu do třídní knihy. Jeden za všechny a všichni za jednoho!“

„Tak jest,“ ozval se opět dušený hlas ve třídě, po kterém následoval výbuch smíchu všech. Když se smích utišil, mohl profesor Hendrich pokračovat: „Byl jste velice nezdárný a dnešek je jen pokračováním a může být i rozuzlením vaší nemravnosti. Vy jste byl nejneschopnější student ve třídě. Nevěděl jste, že se směry různoběžných přímek odchyľují, ale s největším apetytem jste si přečetl v této knize úvahy o manželství a ještě jste si podtrhl: „Existence a trvání živoucích bytostí zakládá se na pudu rozplemeňovacím, jenž se jeví ve spojení pohlaví.“ Profesorský sbor vám vyžene z hlavy rozplemeňovací pud a consilium abeundi jest málo. Zatímco já vykládám, co je to sečna a tečna křivky, vy si čtete pod lavicí, že manželství po stránce fyziologické jest jen spojením obou pohlaví na dosaženou téhož cíle, totiž trvalého zachování druhu.“

„Tak jest,“ ozval se opět neznámý hlas ve třídě, ale vzápětí asi dvacet hlasů vykřiklo: „Drž hubu, nebo ti dáme hobla. Nevyrušuj pana profesora.“

Panovalo hrobové ticho. Kdyby v tom okamžiku přišel i ten nejpřísnější inspektor, musel by říci profesorovi Hendrichovi: „Gratuluji vám, vy máte nejvzornější třídu. Nikde žactvo nejevilo takový zájem.“

„Chaloupecký,“ pokračoval profesor, „v šesté školní úloze znáte jen úhel pravý a přímý a vynechal jste úhel ostrý, tupý a vypouklý. To vám však nevádí, abyste se nepoučil, že panická čistota a abstinentní zdrženlivost jest nemožná a že bouřlivé tužby, jsou-li potlačovány bez naděje na ukojení, činí muže i ženu zádumčivými a málomluvnými. Narýsujte mně pomocí úhloměru 75° úhel. No vidíte, Chaloupecký, ani to neumíte, ale číst si v hodině geometrie o Venušinyh pásech, to považujete za důležitější než vědět, co je to poloměr, a zažrat se do popisu lidského těla je pro vás směrodatnější než se snažit pochopit, že ovál jest přímka podobná elipse, skládající se z kruhových oblouků. Řekněte mně, co je to elipsa? Že se nemůžete vyjádřit?“

Profesor se zamlčel, listoval horlivě a zvolal: „Ale kdyby se vás někdo zeptal na některou erotickou afekci, jsem přesvědčen a nepochybuji ani za mák, že byste mu to vyložil velice podrobně.“

Dívaje se do knihy, otázal se Chaloupeckého: „Řekněte mně například, co je to erotománie?“

Bylo slyšet tikot kapesních hodinek, Matouška, sedícího v první lavici.

A Chaloupecký zvučným hlasem odpověděl bystře: „Erotománie jest šílenství erotické, kterému podléhá oboje pohlaví bez rozdílu.“

„Nikoliv, Chaloupecký,“ opravil ho profesor, dívaje se do textu kapitoly: „Nepodléhá, ale napadá.“

„To je velký rozdíl, hoši,“ poznamenal k třídě: „Erotománie napadá oboje pohlaví bez rozdílu, ale podlehnout se erotománii nemůže. Pokračujte, Chaloupecký, neb už dále nevíte?“

Chaloupecký se stejnou jistotou ovládní látky pokračoval: „Erotoman unášen bývá vášní k předmětu buď skutečnému, buď ideálnímu, sní jen o lásce, štěstí, sladkých rozkošech, a jsa pln ohně, který jím zmítá, neustále se koří předmětu svých vroucích tužeb. Erotoman jest cudný při své vášni, jak objasní následující příklad.“

„Stačí, Chaloupecký.“

Profesor zabral se do čtení a po dlouhé chvíli obrátil se k Chaloupeckému za hrobového napjatého ticha: „Řekněte nám, Chaloupecký, co jsou to afrodisiaka?“

„Pod jménem afrodisiaka,“ odpověděl bez váhání Chaloupecký, „rozumíme rozličné látky výživné i léčivé, kterých používáme, abychom oživovali již pouhasínající v nás oheň lásky fyzické a rozdmýchali jej opět, jestliže docela uhasl. Pověštině skládaly se recepty na tyto prostředky z látek víceméně nechutných a odporných. Četné fakty, zaznamenané ve starých i moderních dějinách, nenechávají o tom žádné pochybnosti.“

„Ne tak povšechně, Chaloupecký,“ rozčilil se profesor, z čeho se zbláznil například Kaligula, císař římský, „jakého složení byl onen nápoj lásky, který mu dala vypít Kesonía?“

Chaloupecký, doposud chladný, zakolísal. Maje po celou dobu studií odpor k historickým faktům, přeběhl ty příklady z dějin.

Počal lapat vzduch a tázavě díval se do prvních lavic na nápovědy. Ale kdepak. Ti sami, vědychtiví, čekali na vysvětlení jako na smilování boží.

„Tak vám to řeknu, Chaloupecký. Dala mu vypít odvar ze satureje, máty peprné a řeřichy zahradní. Poznamenejte si to, hoši. – To bylo to, po čem se zbláznil císař Kaligula. – Je vidět, Chaloupecký, že jste se nepřipravil.“

Profesor přelistoval několik stránek, přistoupil se zápisníkem k Chaloupeckému a skolil ho naprosto touto otázkou:

„Mezi kolika centimetry kolísá délka novorozeňat? Ticho tam!“

Nastal totiž opět hluk.

Chaloupecký byl ztracen. K číslům měl stejnou nechuť jako k historickým faktům. A hygienu novorozeňat úplně zběžně přečetl.

„Tedy nevíte,“ zavrčel profesor, „a patrně také nevíte, mezi kolika gramy kolísá váha novorozeňat?“

Hluk ve třídě stoupal. Vše jako by znovu ožilo.

Chaloupecký mlčel.

„Mate šestku, Chaloupecký, jděte si sednout.“

Nežli došel k lavici, školní zvonek ukončil hodinu a přispěl k rozuzlení tohoto zajímavého případu.

Jsem panu školníkovi neobyčejně zavázán díky.

Náš dům

Vypravování Lojzíkovo

Bydlíme v pěkném, výstavném domě.

Na venku lidé nebydlí v domech. Bydlí v chalupách a domečích. Tyto jsou nízké a malé a jsou jejich. Dům, v němž bydlíme my, není sice náš, ale je zato vysoký a velký. Má sklep, přízemí, čtyři patra a půdu. Od sklepa až na půdu vedou úzké sice, ale zato tím delší schody, po nichž chodím do čtvrtého poschodí, kde bydlíme.

Maminka sice naříká na tu zlořečenou výšku, ale tatínek ji konejší, připomínaje vždy, že by jí bylo hůře, kdyby měla bydlet na ulici.

Maminka pláče a říká, že by to raději viděla, aspoň prý by ušetřila trochu svých ubohých plíc. (Maminka vždy, když se rozkašle, říká: „Ach, mé ubohé plíce!“) Tatínek ujišťuje, že k tomu jednou jistě dojde, a já se už těším na tu jundu.

Jenom jednoho je mi líto. Nebudeme mít žádného domovníka a já nebudu mít z koho si dělat legraci.

No, snad se něco najde. V nejhorším případě je tu náš malý Lojza. Opravdu! A domovníka nebude ostatně škoda. Nadával vždy o kvartále, že jsem to už nemohl poslouchat, a já něco už přece přeslechl!

Bodejt', že tak bude nejlépe. A maminka snad přestane tolik kašlat. Tuhle mi jí bylo až líto.

Ale chtěl jsem psát o našem domě.

Již jsem řekl, že je to pěkné výstavné stavení, hezky vysoké, hladkých zdí, které jsou natřeny krásné žlutou barvou, jež arci během času poněkud se pošpinila. Ale to vadí tím méně, čím více u nás bydlí partají. Jest jich úhrnem dvacet a osm, a to ve sklepech bydlí tři, v přízemí, v prvním a druhém poschodí o čtyřech ve třetím a čtvrtém štoku po pěti a tři na půdě. Úhrnem tedy dvacet osm – což je dosti slušný počet.

Všechny partaje jsou povinny (jako všude) platit činži, dělat hodně rámusu, hádat se navzájem a házet na malý dvoreček nejrůznější smetí, takže tento pomalu se zvyšuje, až jednou vyroste až ke střeše. Ale to bude trvat ještě dlouho a my se toho nedočkáme.

Ze všech partají, kromě psů a koček, jichž je u nás dohromady 23, to jest slovy: dvacet tři – se mi nejlépe zamlouvá starý dědek, co bydlí na půdě.

Je to bývalý zedník a říká, že stavěl taky tu věž – tak totiž říká našemu domu. Mluvíme někdy spolu o mnohých věcech a shledávám, že ač je dědek, mívá zdravé názory a dobré zvyky. Obyčejné hledí někam z vikýře, plivá na střechy a z úst se mu valí hustá oblaka kouře – on totiž fajčí. Hubuje přitom vždy na krkáče a vydřiduchy a skoro bych myslil, že tím míní také našeho domácího a některé jiné bohaté pány, kteří chtějí na nás peníze.

Je to velmi divné, že ti, co mají mnoho, ještě chtějí na těch, kteří nemají nic.

Zmínil jsem se o tom tomu dědkovi z půdy a ten si odplivl a prohlásil, že to je neřádstvo – a že by zasluhovali důkladný pardus.

Kdo – ale neřekl a tak možná myslil, že ti, kteří ač nic nemají, přece si nechají i to nic brátí.

Tuhle mi vypravoval něco o našem domě.

Než ho vystavěli, nebylo prý tu nic než nějaký sklad s prkny a podobnou chamradí. Nato těmi prkny ohradili místo, kde chtěli stavěti a začali kopati základy. Při tom jako při všem byly dva druhy lidí: jedni, co kopali, druzí, co se jen na to dívali. Protože ti, co se jen dívali, se více udřeli, měli také větší mzdu, což bylo zcela spravedливо.

Tak to ten starý zedník povídal, ale myslil-li to doopravdy, nevím – protože přitom nějak podivné mžoural očima. Pak začali stavět do výšky. Když dostavěli až ke třetímu patru, tak to sice spadlo, ale oni nepovolili a s vynaložením sedmi lidských životů dům dostavěli až ke střeše, pod kterou teď bydlí on, starý dědek z půdy.

Tázav jsem se, čím to je, že se lidé nebojí, že je přijde těch sedm mrtvých strašit – ale on se mi vysmál. Když – povídal – těm, kteří by měli příčinu se bát (kdo to je, zase nevím), neudělali ti mrtví nic ještě, dokud byli živi – teď, když už hnijou, jim teprv nic neudělají.

Já jsem sice prohlásil, že bych, stát se to mně, chodil do takového domu strašit, ale on se mi zase vysmál a řekl, že jsem hloupej kluk.

Kluk, nekluk – já se už rozhodl: budu zedníkem, a stane-li se to, uvidíte, vy neznámí, jak s vámi zatočím.

Když vystavěli ten dům, povídal stařeček dále – vzal jsem si tužku a počítal, kolik jsem vydělal. No a bylo to akorát jeden zlatej a patnáct krejcarů za den. A to jsem si ještě liboval. Pan stavitel prý vzal taky tužku a shledal, že vydělal asi deset zlatých za den. A to ještě

huboval – hlavně na těch sedm mrtvých, co se při tom zabili. Není divu taky! Musil dát nějakou zlatku jejich vdovám a tak ho to stálo všechno náramné peníze.

To mi povídal ten plesnivý, starý zedník, který teď už jen fajku z koutku pravého do levého přehazuje a celý den nic nedělá, než hubuje.

Už se těším, až taky nebudu musit nic dělat.

Ale ne – mně se to nestane. Já spadnu, zabiju se a budu chodit strašit – což bych mohl dělat už teď.

Maminka aspoň říká, že jsem roztrhaný jako hadroš v poli. Já sice hadroše jakživ neviděl, ale jeden kluk, co byl venku, mi řekl, že je to takové strašidlo na vrabce.

Teď tedy bych mohl strašit vrabce – ale hrome! až vyrostu, na mou duši, že budu strašit lidi! A za živa!

Podívám-li se na ukašlanou maminku a na nás všechny zdá se mi, že má ten starý zedník z půdy pravdu. A proč by se taky lidi takových otrhanců, jako jsme my, báli, kdyby neměli špatné svědomí?

A tak mám chuť je nejen strašit – ale – no, však uvidíme!

Pepíček Nový vypravuje o zasnoubení své sestry

Můj otec jest vyšším státním úředníkem a jmenuje se Nový. Má sestra se jmenuje Matylda. Vzala si také státního úředníka. Ten se jmenuje Handšlág.

Nejdříve chodila má sestra s jedním pánem od místodržitelství. Tatínek se postaral, aby toho pána povýšili. Když ho povýšili, maminka s Matyldou plakaly, poněvadž ten pán přestal chodit s Matyldou.

Nato k nám chodil jeden profesor. Ten dělal pořád rukama: Takhle, takhle, a za každým druhým slovem říkal: „Přísně vzato.“ Jednou mně přinesl glóbus, a když k nám potom přestal chodit, zase si pro něj poslal.

Po profesorovi chodil s Matyldou jeden inženýr od zemského výboru. Tep měl ve zvyku, že se neustále přel a říkal: „Zájem země tomu chce.“

Matylda ho měla moc ráda a plakala celý týden, když ho tatínek od nás vyhodil, poněvadž chtěl, aby peníze zůstaly v zemi a neposílaly se do Vídně.

Nato přivedl k nám otec jednoho úředníka ze svého odboru. To byl takový tichý člověk. S tím si povídali dlouho do noci o státních záležitostech.

Matylda vyšívala a tatínek s tím pánem mluvili o politice a pili vodu.

Matylda měla toho tichého pána moc ráda. Pak vyšlo najevo, že ten tichý pán má tři děti na Moravě. Víckrát nepřišel a tatínek řekl, že ho přeložili.

Půl roku nechodil k nám nikdo. Matylda chodila, aby to doma nevěděli, s jedním důstojníkem.

Potom na to tatínek přišel a mluvil k ní, až se rděla. Pak jsme všichni plakali, poněvadž tatínek říkal: „Ta hanba, ta hanba!“

Hned druhého dne přivedl tatínek jednoho hubeného člověka, a to je právě ten Handšlág. Tatínek pravil po jeho odchodu, že je to velmi nadaný člověk. Za každým slovem říkal: „Ruce líbám, milostivá paní radová!“ a tatínkovi řekl: „Vašnosti, pane rado!“ Tatínek je jeho představeným. Třetího dne přišel zase a byl pořád takový uctivý, neustále říkal „s dovolením“ a „milostivá paní“ a líbal ruce. Byl u nás na večeři, ke všemu, co řekl tatínek, kýval hlavou, každé sousto polykal uctivě a tiše žvýkal, říkáje: „Je to, s dovolením, výtečné!“ Také říkal: „Jak račte poroučet, pane šéf!“

Po jeho odchodu řekli mně, abych šel spát, a radili se v jídelně. Poslouchal jsem za dveřmi, jako dělám vždy, a slyšel jsem, jak tatínek povídá: „Ty si ho vezmeš z mého otcovského rozkazu a on tebe z povinnosti úřední!“ Pak jsem slyšel, jak Matylda říká, že je blbec.

Maminka vzdychala a říkala, že ho napřed nemusí mít ráda, ona že také neměla za svobodna tatínka ráda, až teprve po svatbě za pět let, ale že tomu trojkovi nesmí dát znát, že je blbec a že ho nemiluje.

Matylda naříkala, že raději půjde do porodnice, než by si vzala někoho, koho nemá ráda. Maminka jí to ale rozmluvila, poněvadž dnes už není tajné oddělení.

Potom slíbil tatínek Matyldě náramek, brilantovou brož a ještě jiné věci.

Matylda řekla, že si ho tedy vezme, aby nebyla hanba v rodině.

Pak ji tatínek s maminkou líbali a říkali: „To je naše hodná Matylda.“

Nato jsem slyšel, jak mluvili o Handšlágovi. Tatínek povídal, že toho blbce povýší, ale až po svatbě, aby nemohl utéci nebo se vymknout. Je blbý, ale jinak řádný úředník, kterému je úřední povinnost svatou. „Jen jestli si ji vezme,“ řekla maminka. „Nařídím mu to jako jeho šéf,“ pravil tatínek, „a řeknu mu všechno.“

Když příštího dne pan Handšlág přišel, choval se velmi nesměle a prohlížel si pořád Matyldu. Matyldě předtím řekli, aby se hodně na něho smála a povídala si s ním. Poslechla a on pořád tiše odpovídal: „Ano, milostivá slečno.“ Pak přinesli víno, on si srkl a řekl: „S dovolením, pane šéf!“ a počal mluvit o úředních výkazech. Toho dne si o něm nic nepovídali, když odešel.

Nazítří řekl tatínek v pokoji, abych to neslyšel: „Dnes přijde můj úředník požádat o tvou ruku. Matyldo, vezmi si růžičku do blůzy!“ Služka šla koupit růžičku a maminka se zlobila, že nemusela kupovat růži za třicet krejcarů, že stačila také za patnáct. Pak Matyldu navoněli. Zbytkem voňavky namazal jsem našeho psa.

Pan Handšlág přišel v černém oděvu a v bílých rukavicích. Byl ještě bledší a hubenější než včera. Když se posadil, mluvil opět o výkazech. Maminka přinesla likérku a nalila mu tři skleničky. Když mu nalévala čtvrtou, řekl: „Již stačí, milostivá paní,“ a tatínkovi povídal: „Prosil bych, pane šéf, o soukromou rozmluvu!“

Tatínek ukázal mně prstem na dveře, pak odešla maminka k Matyldě, která zívala vedle v pokoji a povíдалa: „Ten vrták dlouho nedělá s tím ženěním!“ Maminka ještě přetřela Matyldu pudrem a vtom bylo slyšet tatínkovo volání: „Matyldo!“

Stoupl jsem si ke dveřím a slyšel jsem, jak tatínek říká: „Drahá Matyldo, zde pan Handšlág požádal mne o tvou ruku. Nemám nic proti tomu, ale hlavním činitelem jsi ty. Co tomu říkáš?“

Slyšel jsem, jak Matylda pláče a říká: „Ano, ano!“ Pak jsem slyšel: „Maminko!“ Maminka přiběhla a řekla: „Děti, já jsem to hned na vás zpozorovala. Jak vám to pěkně sluší!“ Potom křičeli: „Pepičku!“ Přišel jsem, a tu mně řekli, že pan Handšlág vezme si Matyldu. Maminka se mě ptala, zdali ho budu mít rád. Nemohl jsem říci, že ne, a on mě chytil, líbal a křičel: „Pepičku pana šéfa!“ Od té doby říkal tatínkovi: „Račte poroučet, pane šéfe a otče,“ a matce: „Rukulíbám, milostivá paní a matinko!“

Když odcházel, dal v předsíni služce zlatník a mně dal korunu a povídal: „Tumal, Pepičku pana šéfa!“ Následující den přinesl pan Handšlág prstýnky, a když přišlo víno, pozvedl sklenku a řekl: „Na naše šťastné manželství, s dovolením, pane šéfe a otče a milostivá paní a matinko!“

„Bud'te šťastni, děti,“ pravila matinka a plakala. Když ho šla později Matylda doprovodit do předsíně, tu mě vyhnali z pokoje a maminka povíдалa k tatínkovi: „Matylda slehne v listopadu, to je za dva měsíce.“

„Za měsíc bude svatba,“ řekl na to tatínek, „a pak mu teprve dáme dekret, že povýšil...“

Pak přišla Matylda a řekla, že ten blbec chtěl na ní hubičku.

„To je opovážlivost,“ povíдалa maminka. „Ale je řádný úředník,“ řekl tatínek.

Karikatury – 5. 1. 1910.

Školní čítanky

Spisovatelům školních čítanek pro děti nelze upřít tu dobrou snahu vychovat z dětí řádné vlastence a bohabojné lidi...

Tomu nasvědčuje již rozdělení čítanek na části:

Bůh a člověk (čtení výchovné).

Bůh, domov a vlast.

Bůh, příroda a svět.

„Dobývání soli ve Věličce“ a „Co je to kočka domácí“.

Všechny ty části tvoří jakousi mravnou a bohabojnou kaši. Omastek tvoří naučení od mravenců, vymyšlené důvtipně nebožtíkem B. Jablonským.

„Synu, uč se od mravence mravně na tom světě žít, nelenuj, žije tence, sbírá jen, co musí mít. Po takém nedychtí štěstí, které blaží jenom lenost, největší bohatství jesti – pracovitá spokojenost.“

Toť příklad mravného mravence, milé dítky. A až budete se později dít na továrenské vydřiduchy za nepatrnou mzdu, zadeklamujete si to – největším bohatstvím jesti pracovitá spokojenost. Nu, Jablonský byl proboštem a jméno jeho ze školních čítanek nevymírá.

Bez něho by děti nevěděly, že – i Tobě, synu (dcero), dala ruka boží země část, neboť tobě darovala tvoji krásnou, slavnou vlast. A tak, milé dítě dře se tvůj táta, dře se tvá máma a do úmoru kdysi snad i ty, ale lehce se v krásné a slavné vlasti umírá hlady, je to tvá půda, milé dítě, sáhnout sice nesmíš na rukou boží ti darovanou remě část, na to jsou paragrafy, ale přečti si to v čítance.

A až u vás doma nenajdete chleba a táta bude plivat krev, tu přečti si z vaší čítanky, že ve všem, co ve světě jest, pojí se krása s dobrem. „Krásné, zlaté slunce všechny tvory zahřívá, strom není jen ku prospěchu, kráslí také zemi. Ovoce jest krásné, ale má také sladkou chuť a tak vše: Kam vzhlédneš, synu, se dobré s krásným celuje.“

A až tě postrkem dopraví na smrt nemocného, jako jednou se stalo v Moravské Třebové, tu vzpomeň si na školní čítanku, jak jsi ve čtvrté třídě obecné školy obrátil první stránku, a co jsi tam četl? Otče náš. K tobě důvěrně voláme, neb my lásku dobře známe, kterou ty nás objímáš. Otče náš!

A kdyby tě utiskovali, neklej! Dílem by ti jazyk zdřevěněl. Znáám podobných zvláštních chorob z čítanek školních několik, dílem by se ti za takové „sakra“ špatně vedlo i na zemi, i na nebi. Jakmile bys chtěl klnout, vzpomeň, jaks četl v čítance básničku B. Hakla: „Čistá vždy řeč plyň ti z úst, mysli tvá buď ctnosti sídlem, zlých slov nikdy nevypuť.“

Dej se vždy klidně utiskovat, poněvadž po smrti se budeš mít dobře. Za to ručí slavná jména Beneše Metoděje Kuldy, Xavera Dvořáka, Vojtěcha Pakosty a jiných mrtvých i živých páterů, milostných trubadúrů nadhvězdného štěstí.

K nim druží se celá řada jiných spisovatelů, kteří chtějí vytvořit pevné charaktery z dětí. Činí tak roztomilými povídkami o Aničkách, věrných služkách a chůvách, které dřou se přes dvě generace na jednom statku a chovají upracované jen jedno tklivé přání, aby byly pochovány na hřbitově vedle svých pánů:

„Tam se zas všichni pěkně sejdeme.“

Nebo ta stařenka, která se modlí růženec a pláče. Je jí osmdesát let a naříká, že už nemůže pracovat. Ještě loni v sedmdesáti devíti letech pracovala. Všichni kolem ji mají rádi, zahrnují ji láskou, ale ona pláče na celé stránce školní čítanky, ve kterých hlavní důraz klade se na to nešťastné čtení výchovné, jehož zlatým hřebem byl nebožtík František Doucha. Byl dne 6. dubna 1834 vysvěcen na kněžství a ještě dnes straší v čítankách. Poučoval tak dlouho svými články, kam dítě dospívá, které poslouchá rádců, jakož i z druhé strany tak dlouho dával patřit na děti, které se vrhají neposlušností a nectnostmi v záhubu časnou i věčnou, až dostal do pravé ruky písáskou křeč, že nemohl péro udržet v ruce. „Ježíšmarjá,“ řekl si ten milý muž, „takhle bych z dětí neudělal dobré poddané a dobré věřící!“ I naučil se psát levou rukou! Byl první, který zavedl do školních čítanek takzvané průzračné příklady, které činí děti slabomyslnými. Za heslem průzračných příkladů počali si je spisovatelé školních čítanek vymýšlet.

Školák Venoušek má sice ze všeho jedničku, ale ten zlozvyk, že nepozdravuje starostu obce. Ničema polkne za trest jehlu. Toť přece průzračný příklad, že blaho člověka nezakládá se na pouhých toliko vědomostech (měl samé jedničky), nýbrž hlavně na žití ctnostním a bohumilém. Zdali z Venouška jehla vyšla, průzračný příklad nepovídá.

Školní čítanky skýtají vůbec nejedno poučení, které mládež provází po cestách ctnosti. Modli se a pracuj! Přičiň se a důvěřuj v Boha! Povolnost činí přátele! Moudřejší ustoupí! Jakými krásnými hesly prošpikovány bývají čítanky. Mnohý okamžitě nepozná pravou cenu těch hesel, ale až jednou povyroste, přesvědčí se. Až bude mít spor se zaměstnavatelem, prostě se oběsí a zanechá po sobě lístek „Moudřejší ustoupí“ nebo „Povolnost činí přátele“.

Hlavní věcí je vybrat do školních čítanek hesla, která se pro dnešní dobu nehodí. Hesla logická, jako: „Jsi-li pronásledován, jsa nevinný, z neštěstí ti vzniknou vonné květiny.“ (Mat. J. Sychra.)

A povstávají nové rady, aby z dětí stali se řádní občané: „Uč se v pravý čas shýbati a mnohému zlému se uhneš.“ Milé dítě! Nastav záda a důvěřuj v Boha.

Vždyť ostatně není tak zle ve školních čítankách. Jaký tam počet příkladů, že bude-li ti někdy zle, dobří lidé se o tebe postarají. Tak například: „Štědrý večer v útulně.“ Dostanou tam chudé děti punčochy, jablka a hrst ořechů. Vidí tam skvostně oděné paní a zazpívají nakonec: „Narodil se...“ Rodiče obdarovaných dětí jsou přítomni a pláčí pohnutím. A děti se zářícím okem navlékají si darované punčochy pod vánočním stromečkem a líbají ruce krásně oděným pánům. A dole pod článkem: „Ochotného dárce miluje Bůh.“

Že se ti, dítě, po přečtení dlouho zdá o punčochách a o krásných paních?

A proč ty dítky měly se tak dobře? Poněvadž byly ctnostné a zbožné, přestože byly chudé. Je to zvláštní případ, neboť jinde naleznete věty: „Jeden svévolný chlapec, dítě to chudých rodičů...“ je to opak tohoto: „Karlíček byl hodný a uctivý hošík a jeho rodiče, zámožní to měšťané...“ Školní čítanky schvaluje c. k. zemská školní rada a to znamená: „Karlíček byl hodný a uctivý hošík a budoucí zemský školní rada...“

Školní čítanky mohly by ovšem také býti schváleny nejdůstojnější konzistoří. Mám-li být hodným člověkem, jak předpisuje církev, musím číst naše školní čítanky, a zakrním-li z mládí duševně, tím lépe pro mne, neboť pak má ctnost neutrpí újmy. A budu vlastencem a putovat budu rok co rok na Velehrad, stanu se státním úředníkem a s vděčností budu vzpomínat na školní čítanky, ve kterých je všechno tak pěkně pověděno dětem, že lze z nich vychovat bohumilé lidi s krásnými životními hesly „Modli se a pracuj!“, „Moudřejší ustoupí“. „Uč se v pravý čas shýbati!“

A ti bohumilí občané budou mít takové nepatrné mozečky jako spisovatelé školních čítanek.

Napsal nějaký Jan Javarnický:

Zvykej mládeži čítankám čest dáti,

jinak máš se těžkých trestů báti.

A ten těžký trest je, nenajít zaopatření v ústavu pro slabomyslné...

Školní výlet

Suplující profesor Hamouz zbledl jako stěna. V přírodopise jmenuje se onen zjev mimikry, což znamená přizpůsobit se svému okolí barvou, aby nebyl tvor zpozorován. Bílé stěny chodby dívaly se na něho příšerně a proti němu rýsovala se ježatá hlava ředitele gymnasia,

kteřý zbledlému suplentovi ještě jednou opakoval: „Půjdete se svou třídou sekundou na celodenní školní výlet.“

Suplent Hamouz ozval se úpěnlivým hlasem: „Prosím, pane řediteli, račte uvážít, že ona třída vzhledem k celkovému mravnímu úpadku není toho hodna, aby šla na celodenní výlet. Jsou mravů zákonných, málo jich mravů náležitých, a chvalitebných, jen dva z celé třídy, koktavý Vaňousek a pak syn kolegy profesora Zykána.

Ostatní nedbají, ačkoliv jsou útlého mládí, disciplinárního řádu.

Ať mluvím k nim andělsky nebo ďábelsky, skotačí, hopsají, hovoří, při vyučování se vrtí. Loni jsem s nimi prodělal půldenní výlet.

A víte, že ti primáni, kteří bývají ještě nevinní, bez mého vědomí napili se syrovátky, pak na to koupili si třešně a pili vodu. Navedl je Jílek, jak račte pamatovat, žák mravů méně zákonných, který v útlém věku dvanácti let dovolil si říci panu katechetovi, když týž mu řekl, aby se jen přiznal, že hodil po něm pomerančovou kůrou, že se mu nic nestane: ‚Vy to jen tak říkáte, a jinak si to myslíte!‘ Tento Jílek byl zloduch celého výletu. Když se celé primě B ony věci smíchaly v žaludku, podobal se zpáteční návrat, pane řediteli, návratu poražené armády, která má hrozný strach a strachy neví, co činí. Od té doby se jejich mravy zhoršily. Jak račte vědět, pane řediteli, nejsem z těch, kteří se zaleknou překážek. Nikdy, pane řediteli, ani chvílky jsem neopominul, abych té zbloudilé třídě sekundě B nevštěpoval zásady, jak by obrodili své mravní cítění. Mluvil jsem mírně, mluvil jsem přísně. Prosíval jsem v půlletí koukol. Padaly pětky, zákonné mravy, dal jsem mnoho návrhů na odchodnou, posílal jsem censury a tu a tam kladl za vzor koktavého jich spolužáka Vaňouska. Bylo to marno. Pamatujete se, pane řediteli, jak nedávno bylo půl třídy před konferencí, když nikdo se nepřiznal, kdo mně na židli zapíchl nožičky ocelových per. Použili k tomu ti nešťastníci nových per, abych snad nedostal otravu krve. Celý profesorský sbor se domníval, že právě ta okolnost snad znamená u provinilců jakýs záblesk lásky k profesoru, že přece nepadlo jeho napomínání na neúrodnou půdu. Dva dni poté ráčil jste však, pane řediteli, vyslychat sám nový ohavný čin sekundy B. Někdo z žáků paklíčem otevřel zásuvku katedry a ukradl sešity se školními úlohami z latiny. Sešity byly později nalezeny v kamnech a nikdo se nepřiznal. A s těmi holomky mám jít na celodenní výlet.“

„Ministerstvo vyučování,“ řekl ředitel, „ve snaze, aby žactvu gymnasií bylo umožněno zotavit se aspoň jeden den ve školním roce na čerstvém vzduchu, nařídilo poznovu zvláštním oběžníkem, aby byl pořádán každou třídou nižších i vyšších středních škol celodenní výlet. Porokovav s několika členy profesorského sboru, vypracoval jsem plán pro vaši třídu. Podniknete výlet do údolí Divoké Šárky.“

„Vím, co jest disciplína, pane řediteli,“ odpověděl nešťastný Hamouz, „ale račte uvážít, že už jen to slovo Divoká Šárka v sekundě B vzbudí odvážné myšlenky, kterým na výletě přičiní i skutky. Jelikož divochy pustím do Divoké Šárky, neuhlídám je.

Zulukafry, s dovolením, nevzdělávají tím, že je pustí do pralesů na výlet. Prosím, pane řediteli, byste laskavě uvážil mou hroznou situaci. Mých žáků jest pětáctyřicet. Divoká Šárka jest samá skála, napravo skála, nalevo skála. Z těch pětáctyřiceti jich přivedu jistě do Prahy nepotlučených jen patnáct a z těch budu ještě nucen dát pro jejich chování na školním výletě aspoň deseti mravy nezákonné, neboť jsou to rození lotři. Vím, že z nich někteří snad se vůbec živí do Prahy nevrátí, že některé při průchodu vesnicemi pochyťají obecní strážníci, deset procent si roztrhne kalhoty lezením na stromy, nejméně pět procent bude při škádlení psů dokonale pokousáno. A bude to marné, vytahovat zápisník a říkat: ‚Píši: celá třída zákonné mravy.‘ Bude to marné. A při obědě, oni se mně hoši opijí, docela opijí a pobijí se mezi sebou.“

„Budete pilně botanisoovat,“ ozval se ředitel.

„Ne, pane řediteli, je to strašné. Pilně jsme i loni na výletě botanisovali, ačkoliv nejsem botanik, nýbrž klasický filolog. Ale prosím vás, vždyť všude jsme viděli v Krči jen pampelišky, tu a tam pryskyřičník, v Kunraticích mateřídoušku. Na tom mohli mít dosti. A oni, lotři, v Kunraticích v restauraci trhali v soukromé zahradě hostinského macešky, rané růže, tulipány a nosili mně před hostinským uloupené květiny s otázkou, abych jim řekl, co to je a jakou to má cenu. Jsem v Kunraticích nemožný. A nyní račte si představit, že řádění sekundy B nebude trvat jen půl dne, nýbrž po celý den, po celý dlouhý den, že v darebáctví za ten rok vyspěli rozumově, že jsou zchytralí a že jim takřka není nic svatého.“

„Nemohu si pomoci,“ řekl utrápenému suplentu Hamouzovi ředitel, „vykonáte se svou třídou sekundou B celodenní výlet do Divoké Šárky.“

Rozzuřeně vešel suplent Hamouz do své třídy. „Sekundáni,“ řekl zdrcujícím hlasem, „připravte si čtvrtky. Půjdete na celodenní výlet do Divoké Šárky – a dnes máte zvláštní písemnou práci z latiny, na kterou jste, hoši, připraveni nebyli. Podotýkám, že tato zvláštní práce bude velice důležitá ke klasifikaci. Kdo bude z ní mít nedostatečně, přijde do konference a nepomohou mu vzdechy, bude to před popravou. Takhle výlety, to by vás člověk užil! Podotýkám, že obzvláště přísně budu hledět, aby se neopisovalo. Já vás naučím chodit na celodenní výlet, uličníci.

Rozsádím vás hned, aby ani jeden nemohl od druhého opisovat. Čeho ode mne žádáte, Poráku? Že je vám špatně a že chcete právě na tuto hodinu odejít ven? Vy se chcete vymknout, Poráku, ze své povinnosti. Ale na výletě, to byste to uměl. To byste lezl na stromy

a pak po celé cestě svítil nohavicí. To nejde, hochu, to musí přestat. Dělán si poznámku u vašeho jména, že jste velice nebezpečný disciplíně celé třídy. Že od vás nemůže se čekat nic dobrého stejně jako tamhle od Kucha. Kuch, ten by zas v Divoké Šárce skákal přes potok, jako před čtrnácti dny v deset hodin přes lavici. Skočí do bahna a zamaže si šaty. A na ty šaty dostal z fondu císaře Františka Josefa loni 2. prosince a teď by chtěl skákat přes potok v Divoké Šárce. Tak to dál nepůjde, Kuchu!

Jednou má také moje trpělivost své meze, koukáte nevinně jako tady Mára. Mára zas, ten je na psy. Psa nenechá na pokoji. Až půjdeme Libocí, chytí nejbližšího psa za ocas. Máro, svévolný chlapče, že nepamatujete na své rodiče, kteří jistě ani psů si v útlém mládí nevšimli. Ale vidíte ho, hoši, toho Máru, jak si myslí, až přijdeme do Veleslavína: ‚Já, až pan profesor se nebude koukat, vezmu kámen z hromádky a tamhletoho psa bacím!‘ Ale profesor Hamouz, ten má všude oči. Ten hned vytáhne zápisník a už si znamená: ‚Mára házel po psech!‘ Tak vidíte, kam to vede, takové chování. Vy se drze koukáte a hlásíte se, vím, co chcete říci. Chcete odporovat a říct, že po psech neházíte. Jako bych vás neviděl. Když jste myslil, že na vás se nedívám, už jste hodil ve Veleslavíně po psu kamenem. Sedněte si, drzý hochu. Vy jste alespoň drzý, ale upřímně drzý. Hledíte, jako byste chtěl vypálit celou gymnasiální budovu, ale tamhle Havelka, ten kouká tak zbožně, tak jako učiněné neviňátko, a vím, že si myslí: (Přece vstaňte, když s vámi mluvím.) ‚Až budeme v Divoké Šárce na obědě v Čertově mlýně, pan profesor nám dá každému sklenici piva.‘ Nic vám nedám, lotři! Sodovou vodu budete pít! To je hrozné, jak chcete už z mládí ve věku třinácti let, Havelko, opíjet se pivem v Čertově mlýně, po cestě pak hulákat, vyvádět alotria a ohrožovat ostatní. Je to velice smutný příklad zkaženosti. Dělán si poznámku u vašeho jména, abych věděl, jakou nízkou známku z mravného chování mám vám dát. Stejně činím si poznámky u Samka, Havlíčka, Janoty a Vodičky, neboť stejně jako oni nezdární žáci zničili latinské cvičebnice vypůjčené ze žákovské knihovny, budou ničit i lesní podrost v Divoké Šárce přes to, že ukážu na výstražné tabulky ‚Každé ničení lesních stromků se trestá vězením.‘ Ale proč to vlastně říkám. Vždyť Samek už hledí tak na mne jako starý kriminálník a Havlíček s Vodičkou už měli oba dvouhodinový karcer, že jezdili na lodičkách přes výslovný zákaz pana ředitele a můj. Jezdí, jezdí, jako by nevěděli, že se mohou utopit. Ale to oni na výletě budou lézt do každé studně a hledat své ztracené mravy. Budete-li takhle pokračovat, vezmu třídní knihu a poznamenám, že nejste k napravení, a že by se vám nečinila žádná křivda, kdyby vás vyloučili z gymnasia. Tamhle Švambara nemá k tomu daleko. Po školním výletě už ani nebude musit přijít druhého dne do třídy, neboť dovrší řadu svých nepravostí tím, že opozdí se po cestě a vykouří sportku. Já ale řeknu jemu i jeho komilitonům: ‚Dýchněte na mne,‘ a to dýchnutí jim podrazí nohy. Jiní

zlotřilci, jako bych je viděl, přijdou na nádraží po zuby ozbrojení. Ten si vezme kapesní nůž, ten někde splaší flobertkovou pistolí, a nyní hejsa do Divoké Šárky. Bude veta po disciplíně. Najednou ozve se výstřel. To Bartoníček vypálil ve skalní soutěsce z flobertkové pistole. (Vstaňte, Bartoníčku, když s vámi mluvím.) A Bartoníčka chytím za límec při činu, vyrazím mu ještě kouřící flobertku z jeho zlotřilé ruky a řeknu mu: ‚Zítra už nemusíte chodit do školy.‘ A takových propadlých osudů bude víc. Nemusím jmenovat Musila. Ten někde si uřízne v lese klacek. Musile, víte, kam to spějete? Jest to lesní pych. Víte, že budete za takovou věc vyloučen. Zkrátka, hoši, vím, že ve vlaku budete se chovat jako divá zvěř. Že budete křičet z vlaku ‚nazdar!‘ a vyhýbati se z oken. Pravím vám důrazně, že kdo něco takového provede, kdo učiní něco podobného, o čemž jsem mluvil a o čemž jsem si dělal patřičné poznámky, tu každý z těch provinilců nemusí již druhého dne přijít do školy, necht’ se každý z nich považuje za vyloučen a uzná nemožnost po svém jednání překročit ještě jednou práh této třídy a zasednouti do své lavice. I bude potom pláč a skřípění zubů, doma budou pracovat rákosky, a to všecko proto, že nedbali jste mých dobrých rad a naučení a na výletě chovali se jako zvěř.

Kdo tedy bude lotr a provede alotria, o kterých jsem mluvil, a alotria jim podobná, nemusí se druhého dne objeviti ve škole a necht’ považuje se za vyloučen ze všech středních škol celého Rakouska.“

„To jsem je zastrašil,“ myslil si suplent Hamouz po hodině, „budou jistě jako beránci.“

Druhého dne po školním výletě do Divoké Šárky přišlo do třídy ze čtyřiceti pěti žáků jen pět. Ostatní se považovali za vyloučené ze středních škol celého Rakouska...

Humoristické listy – 14. 7. 1909.

Terciánská vzpoura

Terciáni Zahrádka a Roztočil pojali šlechetný úmysl, že sprovodí ze světa svého třídního profesora Hubera. Dlouho již v nich všechno vřelo a nedostatečné známky z řečtiny, kterými je stíhal osud, rozšiřovaly stále víc a více propast, která byla mezi nimi a jejich třídním profesorem. A jako při velikých dějinných převratech stačila již jen malá jiskra, aby to propuklo.

A tou jiskrou bylo několik řádek z Cornelia Nepota, kde starý římský spisovatel líčí, jak Solón zbavil Athénany tyrana Kleona.

A požár vzpoury rozdmýchal ještě víc profesor Huber, když téhož dne zavolal po sobě Zahrádku a Roztočila na stupínek.

Oba tam šli jako na popravu se cvičebnicemi řeckými, zatímco profesor Huber díval se na ně, sedě na židli za katedrou, zrakem krajty tygrovité, která hypnotizuje malá prasátka hozená jí do klece tak, že strnule lpí na jednom místě.

„Tak čtěte, Zahrádko, čtvrtou větou počínaje z posledního cvičení,“ ledově řekl profesor Huber, a Zahrádka četl zdrceně: „Pravda je jedna. Otec má dvě oči, matka a sestra čtyry. Vychoval jsem psa, který běhá a spí.“

„Dost, Zahrádko, teď překládejte!“ Zahrádka tu popravu stále oddaloval. Stále si utíral nos, pak zoufale rvolal: „Prosím, pane profesore,“ tichým hlasem přečetl poznovu první větu úlohy: „Pravda je jen jedna,“ a už se rozbředl a zahuhňal: „Já prosím nevím, jak jsem mohl zapomenout, jak se pravda jmenuje řecky.“

Pan profesor máchl rukou a Zahrádka ještě strnulý na stupínku viděl, jak profesor Huber sliní tužku a jak do notesu píše velkou, tlustou šestku.

Pak šel Roztočil, zoufale zachmuřený. Ten neplakal. Upřel na profesora pohled plný nenávisti a řekl: „Prosím, pane profesore, že jsem se nepřipravil.“

A zas viděl i on slinění tužky a tu hroznou, velkou, tlustou šestku u svého jména a pak slyšel hlas profesora Hubera: „Nejlépe učiníte, když věnujete se nějakému praktickému zaměstnání, kupříkladu ševcovině, a když současně požádáte svého pana otce, aby vám napráskal, a svou paní matku když požádáte, aby se přimluvila u vašeho tatínka, aby se nad vámi neslitoval a v exemplárním potrestání pokračoval i přes vaše bédování. Ostatně v zájmu vašem sám požádám vašeho pana otce o totéž. Stromek se má ohýbati, dokud je mlád, a vy, až vyspějete v muže, políbíte svému otci ono pečlivé koleno, přes které jste byl přehnut. Jste nedbalý hoch, Roztočile, a totéž platí i o Zahrádkovi. Jako Kainovo znamení celým jeho životem bude se mu vléci vzpomínka na to, že neví ještě dnes, že pravda jmenuje se aletheia. Zde nepomůže pláč, zde musí, hoši, mluvit rákoska, a to hodně ostře, bez milosti, bez slitování, z lásky k vám a z lásky k celé věci, z pochopení o důležitosti usilovného studia jazyků klasických, a než usnete, zvolte oba s Byronem: Běda ti, Alhambro!“

Roztočil díval se urputně kolem sebe, kdežto Zahrádka usedavě plakal v lavici, zatímco mu vzadu soused pomalu, ale jistě vrážel špendlík do těla.

Ten urputný tyran, profesor Huber, má ještě tu drzost udržovat známost s jeho šestnáctiletou sestrou Růženou.

Dokonce chodí k nim i na večere. A s klidem vždy pojídá večeri a před ním hovoří o jeho prospěchu.

„Zde Karel je opravdu nedbalý student. Vykládám včera o nepravidelných slovesech, a on chytá mouchy. Bude třeba ho zpráskat, pane Zahrádko, aby připravenější byl pro život.“

Přítom jí jako do důchodu a pokračuje: „Myslíte, že dovede vám vyslovit perfektum od paideuo, vychovávám? Místo pepaideuka říká pebaiteuka, nebo začne huhňat bebaideuka a nakonec počíná brečet. A pláče ještě víc, když se ho optám, jak se jmenuje řecky pláču. Neví to. Jsem nucen mu dáti nedostatečnou. Pláče ještě víc. Pravím mu: Řekněte mně, hochu, jak byste řekl neplačte. Tu začne v pravém slova smyslu řvát, a jsem nucen připsati mu novou pětku, neboť on nezná vůbec imperativy. Zraje pomalu, ale jistě na consilium abeundi, abychom mu řekli. Hochu, vy uděláte nejlépe, když na věčné časy zmizíte ze všech gymnázií našeho mocnářství. Kdyby lidožrouti v Kamerunu měli gymnázia a on tam studoval, tu by byl již dávno sněden. Zapřísahám vás opravdu, abyste ho důkladně zpráskal.“

Toto musel slyšet Zahrádka obden a dívat se příjemně na pana profesora, neboť ten mu častokrát při večeri říkal: „Dívejte se na mne příjemně, hochu. Oko do srdce okno.“

Stal se už takový případ, že byl poslán otcem k panu profesorovi se psaním, ve kterém zvou pana profesora ke společnému výletu. Přišel k němu, odevzdal mu psaní, profesor přijal pozvání a při té příležitosti vyzval nešťastného Zahrádka, aby mu přeložil větu: „Měl jsem matku, která chodila pomalu“ a pak totéž v čase budoucím: „Budu mít matku, která bude chodit pomalu.“ Na výsledek nedalo se dlouho čekat. Pan profesor Huber rozloučil se s ním zcela stručně: „Vyřídíte, že určitě přijdu a že máte v mém notesu o jednu novou šestku víc.“

Pak jim ještě ke všemu dělal posla lásky. Zkusil to s tím. Navzájem jim nosil psaníčka. Jednou ho poslala sestra k panu profesorovi, že nemůže přijít k městskému lesíku k umělému vodopádu. Vrátil se celý udýchaný.

Když se vrátil, tázala se ho sestra: „Co ti říkal?“

„Ptal se mne, jak se řekne řecky 829.“

„A co ty?“

„Já utek.“

Neměl tedy zde plakat v lavici, když viděl toho nelítostného Bruta, který nedbaje těch přátelských styků s jeho rodinou, pronásleduje ho na každém kroku?!

Jinak se tvářil Roztočil, čtrnáctiletý klacek, který miloval mladší Zahrádkovu sestřičku Karlu, dvanáctiletou žabku, která se dívala na něho s úctou, neboť kdykoliv přišel k nim za Karlem, vždy mluvil o tom, že byl v Persii. Byl z Ounětic a konečně sám tomu věřil, o čem mluvil s Karličkou. Jak uřezával Kurdům hlavy, když byl bimbašou.

Měl takový vzdorovitý pohled, když o tom mluvil, že mu věřila. Kdykoliv mluvil o Kurdech, jeho oči dívaly se tak nevrle kolem, že šla z něho hrůza. Přinesl také jednou s sebou obyčejný starý kuchyňský nůž, o kterém zcela nedbale se zmínil Karličce, že ten nůž ho zachránil před vzbouřenými křesťany. Jednou řekl před křesťany, podruhé před Kurdy, nakonec jí ten nůž daroval na památku, napsav na střížku inkoustem: Roztočil bej, bimbaša z Persie, tercié A.

Dnes jde urputně do své lavice, v ten památný den, kdy má přijít dějinný převrat.

Jeho, bimbašu z Persie, který se nebál spiklých Kurdů, má otec na nátlak pana profesora přehnout přes koleno? Oči mu zajiskřily, zakabonil se ještě víc a pak zašeptal k Zahrádkovi, vedle kterého seděl: „Nebreč! Musíme pana třídního profesora odstranit ze světa.“ Jak vidíme, ponechal mu laskavě ještě celý titul.

To byl velice lákavý návrh. Zahrádka pozvedl své usazené oči a přestal plakat.

Vtom však již mu podstrčil Roztočil s tvrdým pohledem kousek papíru, na který namaloval tužkou dva zkřížené meče, a řekl tiše, ale určitě: „Podepiš to!“

Zahrádka jaksi rozradostnělý ochotně napsal pod to Karel Zahrádka, pak školník zazvonil, vstala celá třída a hlasitě pomodlila se, že je školník vysvobodil z rukou profesorů.

Roztočil se Zahrádkou šli spolu. Před gymnáziem Roztočil řekl k Zahrádkovi rázně: „Nyní se musíme rozejít. Obejdu město a přijdu k tobě. Půjdeme na zahradu, kde bude první porada. Nevíš o nějaké jeskyni nablízku?“

„To nevím.“

„To je hloupé, to je velice hloupé.“

Odběhl pak velice rychle domů, kde vzal matce šálu na hlavu, zastrčil pod vestu a tak šel k Zahrádkovům. Zde na zahradě vytáhl před Zahrádkou šálu a pravil strašně přísným hlasem: „Toto jest pás náčelníka Kurdů, kterého jsem zabil. Dej si ho na hlavu a přisahej po mně: Ať se mně stane, prozradím-li to, jako tomu, kdo ten pás nosil. Amen, d'aure!“

Zahrádka se celý třásl a do očí mu vstoupily slzy. Nechtěl však plakat před tím statečným Roztočilem, proto odběhl do domu, vymlouvaje se, že si jde pro chleba se sádlem.

Roztočil zatím díval se drze kolem sebe a hledal v altáně Karličku.

Našel ji tam a bez dalšího úvodu řekl: „Musím se s vámi rozloučit. Možná že budeme i s Karlem co nejdříve oběšeni, ale pan třídní profesor Huber bude napřed ze světa odstraněn. Ceknete-li jen slovo o tom (nyní bouchl pěstí na stůl), propadnete témuž osudu. Budete-li nás však podporovat, budete bohatě odměněna, neboť za námi stojí Anglie.“

Odběhl za Zahrádkou a šli na půdu, kde se radili a říkali za každou větou: „Amen, d'aure!“ Sešli zas dolů do bytu, kde byla v pokoji sama Karlička, a tam si šuškali u kamen a šeptali. Když je Karlička slyšela, jak si šeptají, vyšla na chodbu a dala se do pláče.

Pak hledala něco ve špižárně, vrátila se do pokoje a každému dala po hrsti hrozin. Vždyť přece v altánku ji žádal Roztočil, aby ho podporovala.

Zahrádka, když bylo kvečeru, měl už též takový drsný, tvrdý sveřepý pohled jako Roztočil.

„Vypadají mužně,“ pomyslíla si Karlička, „pořád si šeptají,“ a opět zaplakala.

Roztočil řekl pak večer, když rozsvítíli, k paní Zahrádkové: „Mně se nechce dnes nějak domů, kdybych tady mohl přespát, rád bych si něco zopakoval s Karlem?“

Paní Zahrádková to přeslechla a pak večereli. Roztočil dostal také párek, seděl proti Karličce, a kdykoliv na ni pohlédl, tu se zakabonil a sraštil čelo.

Když pak viděl, že se na něho dívá, tu se nafoukl jako holub bublák.

V osm hodin někdo zaklepal a přišla paní Roztočilová. Když uviděla svého statečného syna, chytila ho za ucho. „Tak tys před námi utekl, když jsi věděl, že pan profesor bude si na tebe stěžovat tatínkovi. No počkej ten výprask, co tě čeká!“

Roztočil se zvedl s tím svým tvrdým pohledem a odcházel. Když šel kolem Karličky, zaskřípal zuby, požíval se na ni divoce a zamumlal: „Amen, d'aure!“

Když přišel domů, byla na něm provedena neprodleně exekuce.

V tu dobu asi nalézal se na pečlivém otcově kolenu též Zahrádka, neboť po paní Roztočilové přišel na návštěvu pan profesor Huber.

Druhého dne řekl ve škole temně a zarputile Roztočil k Zahrádkovi: „Dáme mu lhůtu k napravení do konce školního roku. Amen, d'aure.“

Nedávno jsem pana profesora Hubera viděl naživu. Patrně se polepšil.

NOVINY A PSANÍ VŮBEC

Dotazy a odpovědi

Ačkoliv na konci svého článku Jak se máme chovat doma, na ulici, v úřadech, v obchodech, na aeroplánu, v divadle a na fotbalových zápasech jsem se omluvil, že sám vím, že ty rady a pokyny nejsou úplné, dostal jsem množství dopisů, ve kterých jsem tázán na nejrozmanitější věci. Poněvadž jsem přesvědčen, že odpovědi ty jsou cenné nejen pro tazatele, nýbrž pro celou veřejnost, uveřejňuji dotazy i odpovědi k nim. Některé dotazy jsou velmi dlouhé. Podávám z nich jen výtah. Celkem jsem přišel k přesvědčení, že si lidé myslí, že vím všechno.

Bývám často ve společnosti, kde se nudím. Co mám v takovém případě dělat? Dále bych prosil, aby mně bylo sděleno, smím-li si ve společnosti hrát párátkem o ústech, kousat si nehty, strkat ruce za vestu, rýt si sirkou v uších, nosit ruce v kapsách, točit holí nebo deštníkem, houpat se na židli nebo klátit nohama.

ODPOVĚĎ: Dělejte to všechno, nač se tážete, a uvidíte, že se přestanete nudit. Upozorňuji jedině na to, že je neslušností kousat cizí nehty a strkat ruce za cizí vestu. Točíte-li holí nebo deštníkem a vypíchnete-li přitom někomu oko, jest Vaší povinností jíti neprodleně k telefonu a zavolat vůz ochranné stanice. Máte-li od Všeobecné nemocnice blíže ke svému bytu, jedete s sebou. V opačném případě jděte pěšky, neboť vaše přítomnost raněného zbytečně rozčiluje. Jestliže při točení holí nebo deštníkem rozbijete okno, hleďte co nejrychleji zmizet, abyste se nesetkali s majitelem rozbitého okna a neuvedli ho ještě do větších nesnází, v případě, že jste se učil boxovat u Hojera.

Před čtrnácti dny vylil jsem omylem v kavárně, vyřizuje svou korespondenci, lahvičku inkoustu jedné dámě na šaty Prosím o radu, mohu-li po čtrnácti dnech opět navštěvovat kavárnu?

(ODPOVĚĎ: na toto jsem ještě nenapsal a nevím vůbec, jestli mu odpovím. Je to patrně nějaký zbabělec, který kvůli takové maličkovosti nejde čtrnáct dní do kavárny. Může být také, že je to jenom výmluva a že je v té kavárně dlužen. Tak proč to neřekne přímo, abych to mohl za něho zaplatit.)

Jak dlouho se nosí smutek po otci, je-li vhodné dát do babiččina pokoje kobercový přehoz na otoman a hodí-li se ke skopové kýtě tuřín?

(Tomu člověku ze zásady neodpovím, poněvadž je surovec. Vezměte si prosím kombinaci toho sirotka: Nebožtík otec, koberec, skopová kýta a tuřín. Že se nestydí!)

Jak dalece ručí hlava rodiny za dluhy příslušníků domácnosti?

(Toho mladého muže znám. Prohrál se mnou větší obnos peněz v kartách a padělal směnku na svého otce. Odpovím mu ústně a nikoliv zde. Uveřejňuji otázku, aby se vidělo, ca dnes mladé muže zajímá. Je to však degenerace, poněvadž my v jeho věku, dlužíce se na svého otce, prostudovali jsme občanský zákoník paragraf 139 a 141, kde stojí psáno, že otec má děti v manželství zrozené vychovávat, slušnou výživu jim dávat a vyučováním v náboženství a užitečných vědomostech základ k budoucímu štěstí položit. My jsme oba ty paragrafy obcházeli a nikoho se neptali, poněvadž jsme věděli, že občanský zákoník nakládá se syny, dlužícími se na svého otce, velice macešsky a že tam schází dodatek „a za své děti dluhy platiti“.)

Jak se máme chovati ke svým věřitelům?

ODPOVĚĎ: Velice slušně a s jemným taktem. Přijmout věřitele v každou hodinu denní i noční, nikdy se před ním nezapírat a nedat tak příležitost humoristickým listům k hloupým a otřepaným vtipům. Váš věřitel musí být vámi vyhledáván, a nikoliv aby on vás hledal. Je-li předplacen v divadle, hleďte se též předplatit tak, abyste seděli vedle sebe. Navštěvujte ty restaurace a kavárny, kam on chodí. Hrajte s ním biliár, šachy, tenis, preferans. Vyžádej si od svých věřitelů kopie dlužních úpisů, očísľuj je dle měsíců, svaž je abecedně v balíček a koncem roku s gratulací k Novému roku rozesíľej svým věřitelům výtah obnosů, které jim dluhuješ. Pětadvacetileté jubileum nějakého dlužného obnosu se slaví jako stříbrná svatba v úzkém kruhu rodinném. Přítomnost věřitele jest nutná. Posad' ho na první místo u stolu a věnuj mu největší pozornost. Nepřípustné je dělat ve společnosti vtipy na své věřitele.

Mohl byste mi dát nějaké pokyny týkající se výchovy dospívajících dcer?

ODPOVĚĎ: Domácí výchova měla by býti v každé rodině pravidlem a zejména matky a otcové mají se snažit otevřítí svá srdce dospívající dceři. Otec musí být před dospívající dcerou sdílný a nesmí se před ní stydět vypravovat anekdoty, které slyšel v hospodě. Má-li milenkou, je jeho povinností seznámit svou dceru s ní, aby ta nebyla překvapena, slyší-li o tom poměru od cizích lidí. Otec se řídí příslovím „Co se doma uvaří, to se doma sní.“ Podobně i

matka musí své dceři vyprávět o svých milencích, seznamovat své milence s dcerou, aby té nebylo nic tajného, a dcera, až se vdá, aby se mohla lehce vpravit do podobného poměru. Nejintimnější a vpravdě srdečný poměr mezi dcerou a matkou vyvine se, čtou-li spolu Povídky do koupele od Catulla Mendése.

Jak vysušiti promočenou obuv?

ODPOVĚĎ: Promočená obuv se nejlépe vysuší rozpálenými třešňovými peckami, které však leckdo zapomene nastřádat, takže v zimě, když u nás není třešně, nutno si vyzvednout u prezidia policejního ředitelství pas do Itálie, a po odbytových formalitách na italském velvyslanectví použít mezinárodního rychlíku Praha-Řím. Promočenou obuv možno vézt s sebou a vysušit ji rozpálenými třešňovými peckami přímo na místě. Doporučuje se učinit si při zájezdu do Itálie zásoby třešňových pecek.

Jak žíti při skromných příjmech dle svých prostředků?

ODPOVĚĎ: Není to tak nesnadná věc zbavit se finanční tísně, jsme-li obratnými. Můžeme i při sebemenších příjmech ukládat si jich větší část, kupujeme-li na dluh. Zkuste po celý půlrok všude se dlužit i kupovat na dluh a uvidíte, že vrátí se vám vnitřní síla sebevědomí. Uspoříme velice mnoho při takové manipulaci a váš charakter se znamenitě zlepší. Stanete se tvrdými v životním zápase. Hleďte vždy utrácet nad rozpočet; nikdy nepřizpůsobujte své příjmy svým potřebám. Ostřílíte se tak v úporném boji o život. Dluhy dělejte s velkým rozmachem. Nikdy si nevypůjčujte deset korun, kde si můžete vypůjčit tisíc korun. I v tomto ohledu musíte být džentlmeny. Vypůjčovat si po jedné koruně zavání hnilobou a rozkladem. Při vypůjčování se nesmí šetřit. Jděte na ty, které jste si vyhledali, aby vám půjčili, s hrdým čelem. Buďte neúprosnými, tvrdými. Neodstupujte! Nedejte se vyhodit!

Máme-li být zdvořilými při jízdě vlakem?

ODPOVĚĎ: O tom nemůže být pochybností. Jemný mrav nám velí, že jsme povinni k svým spolucestujícím ohledy. Není-li vám vhod, že je otevřeno okno ve voze, nesmíte poručit: „Pane, zavřete to okno!“, nýbrž neptejte se nikoho a zavřete je sami, neboť musíte být ve vlaku taktními. Dojde-li k hádce, varujte se vyhazovat někoho oknem z jedoucího vlaku, neboť nesmíte zapomenout, že všude ve vagónech nalézají se poplašný aparát a vlak se zbytečně opozdí. Nesmíte se cítit pánem za své peníze, ale společníkem jízdy, což dáte najevo svou neústupností, abyste si vymohli respekt před ostatními. Jinak by si s vámi dělali vaši

spolucestující, co by se jim líbilo. Vždy v životě imponuje muž sebevědomý, otevřený a upřímný, který přepere všechny své spolucestující.

Jak dlouho nosí smutek třináctiletá po patnáctiletém bratrovi?

ODPOVĚĎ: Nosí tři měsíce plný a pět měsíců polosmutek. 17letá sestra po 21letém bratrovi v témž poměru 13:17 a 15:21. Vyšším stářím doba trvání smutku a polosmutku stoupá. Tak stodvacetiletá sestra nosí smutek po stopadesátiletém bratrovi: 30 let plný a 60 let polosmutek.

Měl jsem dobrého přítele, s kterým jsem se kvůli maličkosti smrtelně pohádal. Rád bych se s ním smířil.

ODPOVĚĎ: Upozorňuji vás na krásný zvyk Polynésů, lidožroutů na ostrovech Blažených v Tichém oceáně. Smiřují-li se tam dva lidožrouti, sežerou třetího, kterého zabijí na oslavu smiřování. U nás by se ovšem taková věc dostala před porotu, a proto vám radím k největší opatrnosti.

Nevím si nikdy rady, jak bych se ve společnosti zachoval při pojídání chřestu.

ODPOVĚĎ: Těch, kdo umí chřest slušně požívat, jest velice málo. Dva tři v celé republice, poněvadž všichni se snaží při pojídání chřestu manipulovat vidličkou a nožem, přičemž jim obyčejně chřest vyklouzne, zlomí se a upadne na zem. V takovém případě chřest, který s podlahy zvedneme, neklademe nazpět do mísy pro celou společnost, ale dáme na svůj talíř. Vystříhejme se vždy zacházet špatně a neohrabaně s vidličkou a nožem. Jistější je jíst chřest rukama. Vybírat chřest z mísy zámečnickými kleštěmi jest nepřípustné, rovněž nabírat přímo z mísy rukou. Loudit na svých susedech, aby vám nechali kousek, můžete jen v tom případě, jestli se obáváte, že se nenajíte nebo že na vás nezbude.

Mnoho chodím a trhám mnoho punčoch, co mám dělat?

(Poradit mu, aby nosil paty z kamzičí kůže, mohl by se urazit a vztahovat to na sebe. Aby nechodil a zůstal doma, také se mně nezdá vhodné, poněvadž nevím, čím ten pán je. Aby chodil bos? Jezdil automobilem? Dal se nosit? Nejlépe bude vypsát v této otázce plebiscit.)

Jak se mám chovat, abych byl milým hostem?

ODPOVĚĎ: Umění býti hostem jest tak staré jako pořekadlo Host do domu, bůh do domu. Dle toho pořekadla máme jednat a myslit si, že jsme skutečně tím bohem, který si může

všechno dovolit. Musíme jemně upozorňovat, co rádi jíme a pijeme, a předloží-li nám malý kousek vepřové pečeně, musíme poznamenat, že doma sníme dvě kila najednou. Dají-li nám sklenku likéru, musíme jim vysvětlit, že doma vypijeme celou láhev jen tak po obědě. Musíme si vůbec počínati jako doma, abychom přesvědčili své hostitele, že se nám u nich líbí a že nám nic neschází, třebaš bychom přitom převrátili celý pořádek domu naruby. Čím více máme mimořádných požadavků a libůstek; tím více stoupá naše vážnost u našich hostitelů. Musíme býti plni nároků a musíme jim dáti najevo, že jest pro ně velkou ctí, když jsme je poctili svou návštěvou. Nesnažíme se však, abychom my přivykli hostiteli, ale hostitel musí přivyknout nám. V opačném případě, dáme-li najevo sebemenší kolísání nebo odchylku od tohoto programu, jsme ztraceni. Jdouce na návštěvu, musíme být přesvědčeni předem, že naši hostitelé jsou lidé falešní, kteří se nás budou chtít zbavit. A na nás jest, abychom čestně obstáli v tom zápase. Hostitelův dům nemá být pro nás svatým, to je již ústup na celé čáře. Hází-li nám hostitel klacky pod nohy, oplácíme mu dvojnásobně, aby se učil jemnému mravu, který praví, že host není zde kvůli hostiteli, ale že ten je zde kvůli hostovi. Jestli po několikadenním pobytu nalezneme na svém nočním stolku jízdní řád s podtržením, kdy odjíždí vlak do Prahy, je to příznakem nízkého smýšlení hostitele. V takovém případě děláme, jako bychom o ničem nevěděli, a jízdní řád strčíme do kapsy. Může se nám hodit jindy. S podlým hostitelem nejednáme v rukavičkách.

Co mám dělat, abych miloval pomalá smrákání tichých navečerů?

ODPOVĚĎ: Zapaťte si do své komnaty bledý soumrak s rozesněnými polostíny a barvami. Nelitujte peněz na inzerát. Od květinářského závodu kupte si černé růže, které opadávají, poněvadž je dostanete laciněji. Černé růže postavte do vázy na stůl a foukejte do nich, aby opadávaly s tichým šelestem a tesknoucí vůní. Vypijete láhev rumu nebo borovičky a upadnete ve snění... Rum rozšlehne rozlet vašich snů a touh za novými krásami. Pomalé smrákání tichých navečerů přijde vám na 60–80 korun.

Neodpovídám na tyto dotazy:

- Činí-li vláda přípravy k oslavě padesátého výročí úřednického ministerstva?
- Lze-li využít utržené ohony ještěrek?
- Uhořely mně dvě děti, kterému úřadu to mám oznámit?
- Podporuje stát stavbu rodinných domů? Kam s dcerou po prázdninách?
- Našel jsem 2000 K. Mám je vrátit, či si je nechat? Nikdo mne neviděl.

Vycit'uji, že v odpovědích jsem nevyčerpal úplně látku, na kterou jsem byl tázán. Prosím, aby čtenáři sami si doplnili, co schází.

Jak se máme chovati doma, na ulici, v úřadech, v obchodech, v divadlech, na aeroplánu a na fotbalových zápasech

Článek tento je určen pro ty, kteří nemají kdy, aby chodili na přednášky paní Laudové-Hořicové, a nemají času na delší četbu katechismu občana Gutha, či dokonce být posluchači kursů před odjezdem delegace pražské městské rady do Paříže.

Článek tento přináší opravdu něco nového a lze jej všem s klidným svědomím doporučit. Jest zde souhrn myšlenek a pokynů, o kterých byste se nic nedověděli ani od Laudové-Hořicové, ani od Gutha, ani na výše zmíněných kursech.

Domnívám se, že jsem to vhodně nazval: „Jak se máme chovati doma, na ulici, v úřadech, v obchodech, v divadle, na aeroplánu a na fotbalových zápasech.“

Bude-li někdo ještě na pochybách, jak se má chovati jinde, například v parlamentě, prosím, by se obrátil na mne písemně, neboť si nepřeji, aby takové věci přišly do veřejnosti.

Můj návod a pokyny jsou stručné, praktické a velmi populární. Jest to podle mého názoru jediné pravé uvedení do dobrého tónu. Kromě toho upozorňuji, že při svých výkladech dbám plně na jemnocit, nesvoláváje přednášek, jak to dělá pí Laudová-Hořicová. Zde si je čtenáři přečtou a nikdo je nekontroluje, kdežto při podobných přednáškách každý návštěvník si pomyslí o druhém: „Vida ho, také neví, jak se má chovat doma, na ulici, v úřadech atd.“

Podobně i Guthův katechismus prozrazuje v knihkupectvích slabiny těch, kteří jej kupují.

Takhle ale přišlo to náhodou do knihy a nikdo se to dál nedoví, že jsem četl, abych se naučil, jak se mám chovat.

Úvaha tato jest životní, není to mrtvě narozené dítě. Přečta tuto úvahu, řekneš, že si nyní troufáš žít mezi lidmi.

Jak se máme chovati doma?

Doma se má každý chovati slušně, aby nezpůsobil pohoršení sobě samému i svému okolí. Slušný člověk nerozbíjí nikdy svůj nábytek v nočních hodinách, aby nerušil spánek svých sousedů. Činí tak ve dne, přičemž spustí gramofon, aby se nikdo nedověděl, co vlastně dělá. Má-li nábytek vypůjčený, pojistí jej u pojišťovny. Chová se vůbec velice seriózně.

Tluče-li talíře nebo láhve, hází je na koberec, aby tlumil rámus a neuváděl do zoufalství dolejší nájemníky. Bydlí-li nad sklepem, může ovšem talíře házet na podlahu přímo, zjistiv předem, nešel-li někdo do sklepa pro uhlí.

K hostům, kteří ho navštívili, chová se přátelsky, a dojde-li ke konfliktu, má se snažit vždy vyhodit svého hosta tak, aby přitom nepoškodil dveří. Nadávat přitom smí se jedině francouzsky nebo anglicky. Neovládá-li hostitel těchto dvou řečí, vyhazuje svého hosta beze slova. Pravý džentlmen nikdy neroztrhne přitom límeček nebo vestu tomu, kterého vyhazuje. Chytne ho v zápěstí levé ruky pravou, zkroutí mu ji dozadu a levou rukou chytne ho vzadu za kalhoty a vynese z bytu, poprosiv ho slušně, aby volnou pravou rukou otevřel dveře. Dojde-li k boxu, hostitel nesmí se před hostem svléci z kabátu. Naprosto jest nemístné, ztratí-li se hostu hodinky nebo peněženka.

Doma má každý dbáti na pořádek a musíme se vystříhat plivat na podlahu nebo na strop. Náš domov má nám býti svatým.

Jak se máme chovati na ulici?

Musíme si být vědomi toho, že ulice je pro všechny kolemjdoucí a nejen pro nás. Slušný mrav žádá, abychom nestrkali do lidu na chodníku, neobtěžovali neznámé dámy a pány a neprali se v jízdni dráze se strážníkem. Takové věci se vyřizují v průjezdě. Stejně není slušné a hezké pokřikovati na kolemjdoucí a vyplazovat jazyk na obecenstvo, které jede kolem v elektrice, v kočáře, na automobilech. Na promenádě musíme dbáti toho, abychom nevymáčkli výkladní skříně, nepropálili cigaretou či doutníkem šaty těch, kteří jdou před námi, nezašlápli cizího psa a nestrkali ruce do cizích kapes. Jestli se však tak stane, musíme říci: „Pardon, račte odpustit, neračte se zlobit.“ Naší povinností je omluviti se co nejslušněji, abychom se vyhnuli soudnímu řízení, a aby ten, kterému se omlouváme, odnesl si nikoliv krevní podlitiny, ale dojem, že má před sebou džentlmena. Tím ovšem není řečeno, že máme být na ulici sentimentální, neboť klekat na kolena před dámami, které potkáváme, nedělá dobrý dojem, poněvadž vycházkový šat nemá být na kolenou zaprášen. Náš šat i obuv musí býti čisty; čistit si boty na chodníku, nebo kartáčovat si šaty na promenádě jest nepřipustno. Na ulici musíme všechny kolemjdoucí okouzlovat svým bezvadným chováním. Musíme se vystříhat objevit se na ulici s nezapjatými knoflíky a s rozvázanými tkaničkami u spodních kalhot i botek. Není naprosto slušné podrážet nohy starším pánům či paním, kteří jdou na chodníku proti nám. V každém případě musí se tak dít nenápadně, abychom se uvarovali pohoršení. Máme mít úctu před starším a pozdravovat uctivým smeknutím klobouku a přívětivým úsměvem všechny lidi starší nás. Nejsm-li si jist, že pán či dáma, kteří jdou proti, jsou mne starší, přistoupím slušně

k nim a optám se jich na jejich stáří. Musíme se snažit být na ulici vždy roztomilými. Válet se po chodníku jest nepřípustné.

Jak se máme chovati v úřadech?

Vcházíme-li do úřadu, pozdravíme všechny přítomné a kyneme jim přívětivě rukou. Potom jdeme od jednoho k druhému a poptáváme se tak dlouho na jich zdraví, odkud jsou, jaké mají služné, dokud nás nevybídnu, abychom vysvětlili, co si vlastně přejeme. Taktnost nám velí, abychom se v úřadech nikomu nevnucovali. Není přípustno veřejně rozdávat cigarety nebo doutníky. Příroda nezná podobných konsekvencí. Podplácení úřednictva musí se dít způsobem naprosto taktním. Peníze vložíme do růžové obálky, aby to činilo dojem, že jde o milostné dobrodružství. Způsobíme-li v úřadě výtržnost, musíme se snažit nenápadně se vytrahit. Dojde-li ke rvačce, vystříhejme se nedovolených hmatů. Nepřípustné jest střílet v úřadě z revolveru. S přivolaným policejním strážníkem zápasíme dle všech pravidel džiu-džitsu. V každém případě musíme si být vědomi toho, že jedině důstojným a slušným vystupováním získáme si sympatie úřednictva. Krást svrchníky v úřadech jest nepřípustné.

Jak se máme chovati v obchodech?

Vstoupivše do obchodu, poptáváme se vlídným a slušným způsobem na ceny zboží, varujeme se štípat prodavačky do tváře a plácát důvěrně příručím na ramena. Potom se odebereme k šéfu či řediteli obchodu, podáme mu svou vizitku a poprosíme ho o dovolení, smíme-li si zakouřit. Není taktní vyptávat se přitom, kolik vydělá na jednotlivých druzích zboží. Pohovořivše s ním, stiskneme mu srdečně ruku a odejdeme opět clo obchodních místností, kde personálu i přítomným kupcům vyprávíme několik slušných anekdot. Jsme-li upozorněni, abychom odešli, s mužnou hrdostí, příznačnou všem pravým džentlmenům, rozloučíme se se všemi v místnosti a ustupujeme pomalu ku dveřím, snažíce se neublížit nikomu z útočníků. Rozbijeme-li přitom někomu nos, omluvíme se mu písemně, jakmile nás propustí z policejního ředitelství.

Využítkovat vzniklé paniky k vykradení pokladny jest nepřípustné.

Jak se máme chovat v divadle,

Má-li divadlo podporovat naše ušlechtilé vzněty, nesmíme přijít na představení opilí. Jsme-li však opilí, musíme dbáti toho, abychom nespádli z galerie do přízemku a nerušili tak klidný průběh představení. Nesmíme se též hlasitě hádat se svými sousedy, číst při představení nahlas noviny, hulákat a při opeře zpívat s účinkujícími. Loupáme-li si v divadle pomeranč,

kůru neházíme do přízemí, nýbrž pod sedadlo. Máme-li s sebou láhev piva, snažíme se během představení vytáhnout zátka bez hluku. Zátka neházíme na jeviště. Vypůjčené divadelní kukátko musíme vrátit biletáři, a jestli je odnese do zastavárny, vrátíme zástavní lístek vyplaceně poštou. Kouříme-li během představení, musíme dbát toho, aby nevznikl požár. S přivolaným strážníkem se v hledišti nehádáme a vyřizujeme celou záležitost na chodbě. Podaří-li se nám vniknout v zákulisí do dámské šatny, vlezeme si pod stůl, aby převlékající se umělkyně neulekla se naší přítomností.

Jak se máme chovat na aeroplánu?

Pravý džentlmen ani ve výši 6000 metrů nemluví sprostě a hrubě. Před vzletem napíše přátelské dopisy svým věřitelům, ve kterých se s nimi loučí a prosí je za prominutí, že se dal na tak nebezpečný podnik. Spadne-li z aeroplánu, musí dbát toho, aby nespádl nikomu na hlavu. V každém případě opatří před vzletem svou vizitku těmito slovy: „Promiňte laskavě.“ Plivati z aeroplánu na zeměkouli jest nepřípustné.

Jak se máme chovat na fotbalových zápasech?

Pobodat soudce rezavým nožem jest nepřípustné.

Doslov:

Ačkoli všechny výše ukázané rady a pokyny nejsou úplné a ještě mnoho schází, jsem přesvědčen, že každý si je lehce osvojí a zapamatuje. Tato stručná pomůcka dobrého chování neměla by scházet v žádné rodině, a prosím slavnou školní radu i ministerstvo vyučování, aby na základě mých rad a pokynů v témž duchu byla vychována i studující mládež. Navrhuji, aby tento můj článek se dostal i do školních učebnic. Honoráře se zříkám ve prospěch fondu pro zchudlé džentlmeny.

Interview s panem censorem

Byl jsem již mnohokrát vybídnut, abych navštívil pana cenzora a s ním pohovořil, ale vždy jsem to odkládal, neboť jsem měl neurčitý pocit hrůzy před tím mužem. Mohu říci, že trpěl jsem utkvělou představou, že mne ten muž škrtně.

Nemohu vám vyložit, jak jsem si to vlastně představoval, ale byl to velice nepříjemný pocit, spojený vždy s mrazením na zádech.

Konečně však přece odhodlal jsem se, že ho navštívím a vyptám se na jeho povšechné názory. Soudil jsem, že to musí být člověk zlého vzezření, schopný všeho, ale zmýlil jsem se, neboť našel jsem uhlazeného pána, který se na mne bolestně usmíval a žádal, abych byl tak laskav a posadil se.

„Můžeme si klidně pohovořit,“ pravil, „a doufám, že si trochu opravíte své mínění o mně. Přiznávám, že někdy dělám hlouposti...“

Máchl jsem rukou a učinil odmítavý posuněk.

„Ne, věřte mně, zcela loajálně vám říkám, že někdy dopustím se různých hloupých kousků, ale za to já nemohu!“ Usmál se smutně a požádal mne, abych si blíže prohlédl jeho lebku.

Měl velice nízké čelo a hlavu sraženou.

„Psali o mně,“ pravil, „že jsem v mládí spadl se stromu a udeřil se hlavou o zem, že jsem spadl na hlavu, ale to není pravda. Hlava mně byla zmáčknuta krátce po porodu, neboť krátkozraký lékař se mně posadil na hlavu, a od toho to typické zmáčknutí mé lebky. Původně měli za to, že nevydržím, a když, že budu velice slabomyslný, ale chválabohu přečkal jsem to všechno a dnes jsem cenzorem. I tu někdy trpívám bolestmi hlavy a tu provedu hloupé kousky, já, pane, nekonfiskuji někdy vyložené urážky církve a jiné věci. Asi před čtyřmi léty například propustil jsem větu: ‚Nesl trpělivě svůj kříž.‘ Pane, vy víte, kdo nesl kříž, že to byl náš Spasitel, ale zde byla řeč o jednom ševci. Jakmile jsem však zotaven, nelekám se žádných překážek a s chutí pustím se do práce. Vy nevíte, ctěný pane, jak dnes jsou tihle spisovatelé a žurnalisté pořouchlí a mazaní všemi mastmi. Napíšou si takové napohled neviňoučké věci, že člověk teprv delším přemýšlením nalezne v tom háček, neboť, jak praví Tolstoj: ‚Zachycen drápek a chycen celý ptáček.‘ Tu větu jsem mimochodem řečeno také konfiskoval, poněvadž byla uveřejněna v době, kdy jistá vysoká osobnost roztrhla si lovecký kožíšek o trní.

Abych vám tedy řekl, jak jsou mazaní, všimněte si například věty: ‚Stál opřen o strom a díval se do bouře a vzpomínal.‘ Věta jest napohled bezvýznamná, neurážlivá, ale jen napohled.“

Vstal a počal chodit po pokoji.

„Všimněte si však, že napsáno bylo blízko vedle sebe: ‚bouře‘ a ‚vzpomínal‘. Dobrá, vám se to zdá být bezzávadným, ale já nemohl tu větu propustit, já ji musel konfiskovat, neboť nejmarkantněji utkví v mysli čtenáře slovo ‚bouře‘ a čtenář psychologickým postupem veden počne vzpomínat na bouře vůbec a pak si řekne, že jsou bouře též jiného druhu než jen přírodní zjevy nebeské, nýbrž i bouře politické, kravály, pane, demonstrace.“

Chodil po pokoji:

„Vytloukají okna, volají: ‚Hanba vládě, pryč s nimi, hanba policii.‘ Hází kamením, a pane, to já mám pustit, já, státní úředník? A tak hezky vezmu modrou tužku a zaškrtnu větu. Nemívám vůbec rád, když někdo píše například: ‚A tu si myslel leccos.‘ Pane, v tom ‚leccos‘ se skrývá habaděj.

Myslet si leccos, to je vyložené pobuřování, to je přečin proti veřejnému pokoji a řádu. Leccos si myslet, to může být i velezrádný projev myšlenkový. Domnívají se, že si člověk může všechno myslet, poněvadž stihatelny jsou jen projevy. A co je ku všem čertům myšlenka? Myšlenka je projev duševní činnosti. Projev, povídám, a na projevy máme zákoník.

Musím být, věřte mně, velice opatrný, abych se domakal všeho, co v tom vězí. Nesmím přehlížet ani sportovní rubriky listů.“

„A dovolte, mistře, vy jste tuším nedávno zkonfiskoval větu: ‚To jsou právě čínské poměry.‘“

„Zajisté, škrtl jsem to modrou tužkou, neboť jsem dobře z novin informován, že je právě v Číně revoluce. Napíše-li pak někdo v této době, kdy prokletá čínská revoluce vítězí, ‚to jsou právě čínské poměry‘, myslím, že každý v tom vidí vybízení ke vzpouře, a poněvadž v Nankingu jest vojsko na straně revolucionářů, nemohu si pomoci a musím zkonfiskovat nazítřek všechny zprávy o postupu čínské revoluce, neboť to je antimilitarismus. Někdo řekne, co je nám do Číny? A má pravdu, ale hltá ty zprávy, a jak je hltá.“

A z takových zpráv se pak sestavují noviny. Není to k zbláznění? „Máte například zprávu, že lidstvo v Číně je v rukou revolucionářů. To je vzpoura, pane, to je rebelie, a nyní to dejte lidem do ruky. Noviny jsou, pane, neřád, neřád prvního řádu, jako vůbec všechno tištěné, ale já jim a tomu všemu šlápnu na krk.“

Vzal se stěny velkou tužku, která jako ozdoba visela pod obrazy, a pravil: „Podívejte se na tu tužku. To je všechno. Takový chlapík má inkoust a péro, ale já mám tužku, setsakramentskou tužku. S tou to všechno rozpráším, přeškrtnám a já je naučím, jak s nimi zatočím.“

Opustil jsem ho rychle, poněvadž mně tou tužkou šerموval pod nosem a já jsem viděl, že by mne bez milosti také s ní přeškrtnl.

Karikatury 3/43, 11. 12. 1911.

Lidská ješitnost

Jako lokální referent měl jsem příležitost obdivovat se tomu, jak jsou lidé ješitní...

Jednoho dne se stalo, že jsem napsal, jak jistý pan Václav Stránský ze Smíchova opil se ve výčepu lihovin na Kinského třídě tou měrou, že byl vyhozen za velkého sběhu z kořalny, přičemž mu byl naražen klobouk. Druhého dne dostavil se pan Václav Stránský do redakce a žádal mne velice rozčileně, abych opravil onu lokálku o něm v ten smysl, že mu byl naražen cylindr, a ne nějaký prachobyčejný klobouk.

Jiný případ udál se za několik dní a příčinou toho byla moje zpráva z listu, ve kterém jsem popisoval vypuknutí ohně v uzenářském krámě pana Slabého.

Napsal jsem, že nebezpečí ohně bylo vskutku veliké, neboť mouka v uzenkách chytla elementární silou. Napsal jsem to v dobrém úmyslu, abych čtenáře pobavil, neboť pokládal jsem to za svatou povinnost, aby lokální referent nebyl suchý.

Druhého dne přišli do redakce tři páni: uzenář pan Slabý, jeho otec a jeho dědeček.

Nejvýbojněji počínal si starý pán, který pobízěl svého syna a vnuka, aby mně bez milosti pár vrazili, zatímco vnuk sentimentálně křičel: „Jen ochutnejte naše buřty!“, kdežto jeho otec hulákal, že jsem mu zkazil živnost.

Když se situace stávala kritickou, přišel šéfredaktor a já z taktických důvodů uznal za vhodné se ztratit, když jsem vykoktal, aby si to vyjednali se zodpovědným redaktorem.

Jakmile jsem vyslovil ono slovo zodpovědný, zalíbilo se návštěvníkům tou měrou, že mého šéfredaktora tahali jako děti štěně, a když jim konečně utekl, chytali ho po všech místnostech redakčních, běželi za ním do tiskárny, a když konečně se uzavřel v nejmenší místnosti, bouchali na něho a chtěli se vlámat dovnitř, jak se to dělá za časů cholery, přičemž dědeček počínal si opět nejzůřivěji, kopal do dveří a řval: „My ti osolíme tu mouku v těch buřtech!“, zatímco šéfredaktor volal svým tenkým hlasem: „Pánové, já za nic nemohu, to se dostalo z policejního ředitelství a bez mého vědomí do listu!“

Zajisté každý ze čtenářů ví, jak často pro nedostatek povinné péče redaktorské soudcové z lidu odsuzují zodpovědné redaktory, a tito tři mužové počínali si hůř než porotci v Mexiku.

Teprve když sluhové redakční se sběhli, byla násilím ona uzenářská rodina odstraněna a šla si to vyjednat na policii.

Když pak jsem přišel později na policejní ředitelství pro zlámané nohy, sebevraždy a surové kočí a pro nějakou tu srážku s elektrickou tramvají a pro nějakou krádež, prosil mne vrchní komisař, abych mu příště neposílal na krk uzenáře, kterým chytla v uzenkách mouka.

Věc měla konečně svou dohru v deníku protivné politické strany, kam uzenářská rodina obrátila se o pomoc, a na náš časopis vyjeli si protivníci pěkným článkem o úpadku živnostenské politiky v naší straně a celý článek nesl se ušlechtilou tendencí, že jsme zaprodanci velkokapitalismu a že šlapeme po maloživnostnících. Článek skončil tím, že přijde doba, kdy naše strana bude smetena z povrchu zemského i s botami.

Pak jsem si umínil, že nebudu psát více lokálky takovým poutavým způsobem, nýbrž jasně a suše. Napsal jsem: „Včera o páté hodině odpolední pohádal se truhlář Jan Kysela ve své dílně na Žižkově čís. 612 se svou manželkou Marií, rozenou Fochtovou, a udeřil ji železnou tyčí do hlavy, takže byla dopravena vozem ochranné stanice do nemocnice. Případ měl za následek velký sběh lidu.“

Když jsem druhého dne přišel do redakce, hlásil mně již na schodech sluha se starostlivou tváří, že na mne čekají v redakci dva mužové. Seděli již na židli a jeden z nich držel v ruce velkou, tlustou dřevěnou lať.

Beze všeho úvodu řekl rozčileně: „Pane redaktore, je tohle železná tyč?“

Nemohl jsem nic proti tomu namítat, prohlásil jsem, že se opravdu nemýlí a že to není železná tyč. „Tak vidíte,“ řekl s uspokojením, „já ji praštil jen touhle lajsnou,“ a počal s citem mluvit o tom, že by přece nikdy nemohl se dopustit takové surovosti a praštit svou manželku nějakou železnou tyčí.

A kde by také hned měl po ruce, když je truhlář, takovou železnou tyč? Než by ji našel, tak by ho zlost přešla.

Konal jsem tehdy jen milou povinnost, když jsem v zájmu spravedlnosti opravil onu lokálku. Napsal jsem:

„Není pravdou, jako by truhlář Jan Kysela ze Žižkova svou manželku udeřil železnou tyčí. Pan Jan Kysela dostavil se včera do naší redakce s velkou latí, dlouhou dva metry čtyřicet centimetrů, a upozornil nás, že jedině touto latí, a nikoliv železnou tyčí rozbil své manželce hlavu.“

Netušil jsem, že tento muž, kterého jsem tak skvěle chtěl obhájit před veřejností, přijde opět do redakce s onou latí a praští mne jí také přes hlavu s tím vysvětlením, že to činí jedině proto, že jsem tu celou aféru zbytečně rozmazával v listě. Ano, tak jsou lidé ješitní!

Jednou dostali jsme návštěvu trpaslíka Alfonse, který přišel v průvodu svého impresária Massariniho, protože se dal právě ukazovat v Praze za čtyřicet haléřů za osobu.

O něm jsem napsal úchvatný článek, ve kterém jsem ho vylíčil jako nejohybnější potvoru na světě, na kterou se jest rozkoš jít podívat. Jeho impresário dal si to od někoho přeložit a dobře tomu nerozuměl a domníval se, že je on sám míněn tou ošklivou potvorou.

A střelil na mne třikrát z revolveru s neobyčejnou radostí, že může tak bryskním způsobem obhájit sebe jako krasavce.

Od té doby, poněvadž mně jedna kulka uvázla v rameně, nemohu psát delší články, což i v tomto případě zajisté každý čtenář uvítá s radostí.

Malá polemička

Nebyl jsem ještě dlouho redaktorem jistého krajinského listu na menším městě, když přišel ke mně člen městské rady, která ročně poskytovala listu podporu 500 K, pan Struška, zámečník a obchodník.

„Nesu, pane redaktore,“ řekl sladce, „malou a slušnou polemičku proti tomu lumpovi kováři Kezlovi. Chlap píše v Našich ohlasech, že prý neumím spravovat hospodářské stroje, že jsem opilec, že kupuju učedníky od něho, aby mne něco naučili, a že ví dobře, ke komu to chodím do předměstí Žabáku.“

Na Naše ohlasy to bylo ještě slabé, neboť Ohlasy, list konkurenční, měly za redaktora známého hostinského rváče Wackerta, který byl už jednou vyšetřován pro zločin zabití. Nemohli mu však nic dokázat. Naše ohlasy byly tedy obávané kvůli redaktorovi. Nikdo neodvážil se ho žalovat, poněvadž se bál o svůj život.

„Polemička je velmi slušná,“ pokračoval pan Struška, „proto prosím, pane redaktore, byste ji laskavě udělal trochu silnější.“ Napsal jsem to ve vinárně, byl tam koželuh Semanský, který má také pítku na toho lumpa Kezla, pak mistr zednický Jurnikl. Ten si má s tou ohavou Kezlem také něco vypořádat, a tak jsme tu polemičku dali dohromady. Ten věděl něco na něho, ten také, a tak jsem to napsal. Není to velké a slušné...

Četl: „Nechtěl jsem vůbec na vaši sprostotu odpovídat, poněvadž mám zásadu, že se podobným individuím, jako jste vy, vyhýbám na sto kroků, ale přece vám, pane Kezle, povím jednu věc. Vy říkáte, že neumím opravovat hospodářské stroje. Tuto ničemnou lež může pronést jen tvor, který má již na čele napsáno, že je bídný lhář. Nejsem z těch, kteří se rozčilují nad každou sprostotou, ale nemohu opomenout říci vám, vy chytráku, že nevytvoříte třicet sklenic za den jako vy, že nesedím u Popprů v kořalně jako vy, kde pijete denně za dvacet krejcarů žitnou, že nemusím, ubožáku, lákat vaše učedníky, poněvadž vaši učedníci umějí stejně tolik co vy, totiž nic. A pak to vaše tvrzení, že víte, vy prolhaný člověče, kam chodím do předměstí Žabáku! Chodím jistě jen procházkou kolem domů, do kterých vy

vcházíte ku všeobecnému pohoršení, kde zůstáváte dlužen a odkud vás již kolikrát úplně zpitého vystrčili, poněvadž jste chtěl podpálit nějakou skříň. Vaše mravnost je na holičkách, pane Kezle. Když jste přišel do našeho města, svítil jste nohavicemi, lidé říkají, že vás sem přivedli šupem, vy mravokárče. Pak přišel dotaz na obec, zdali víme, že prý jste nebezpečný veřejné mravnosti, vy chytráku. Tím prozatím končím, moudrý muži, a příště raději za to, co dal jste v Našich ohlasech za to vaše bídné a sprosté zasláno, kupte si mýdlo a umejte se jednou pořádně za dvacet let, aby s vámi mohli lidi aspoň z dálky mluvit.“

„Vidíte,“ řekl důvěřivě pan Struška, „že to není příliš silné. Nemám rád neslušné výpady. Co je pravda, to je pravda. Jen to dejte vysázet jako zasláno hodně tučně a udělejte to trochu silnější. Ostatně sem přijde pan Semanský, ten vám to doplní.“

Odešel a já zůstal sám s tím hrozným zaslánem. Ale ne dlouho.

Netrvalo to ani deset minut, vstoupil do redakce koželuh pan Semanský. Potřásl mně ruku, vytáhl z kapsy papír a řekl:

„Tedy už zde byl přítel Struška?“

„Ano!“

„Já jenom doplňuji, co přítel napsal. Ptal jsem se ženy, co ví na Kezla a co se o něm povídá, neboť víme, pane redaktore, já mám s ním také něco vyřídit. Jednou jsme se pohádali u karet. Nepřiznal barvu. Tak jsem to všechno na něho pěkně sepsal, to se také dobře hodí do toho zaslána. Je to slušné, ale přísné. Pravda musí ven jako olej na moře. Tedy tohle vím o tom chlapovi.“

Četl toho celou stranu. Šel jednou k přijímání a na cestě snědl prasečí lalůček s křenem. Zabil ve sklepě učedníka a nemohli mu nic dokázat, poněvadž ten učedník prý zemřel na neštovice. Okradl slepého kolovrátkáře, hrábl mu do krejcarů v čepici. Chodí do řeznického krámu, když je nejvíc lidí, vezme maso a ještě říká: „Tak mně dejte na tu zlatku nazpátek,“ ačkoliv přišel bez krejcaru do krámu.

„A ještě něco?“

„Nepovažuje pana děkana. To by bylo asi tak všechno, co na něho vím od lidí. Tím tedy to zasláno doplňte. My jsme si v té vinárně řekli, že ta polemička musí být přísná, ale slušná. Ještě sem přijde pan Jurnikl, ten šel po městě vyzvídat, jestli se nic neví proti tomu lumpovi, že bude v radničním listě.“

Pan Jurnikl přinesl také některé doplňky k zaslání. Také tak slušné jako přecházející a podobně přísné. „To jsem se vám naběhal po městě po známých, co mají pifku na toho lotra, ale nesu zato plno materiálu proti němu.“

Opravdu. Nad očekávání. Má čtyři nemanželské děti v Podivíně, osm ve Křinci-Tělině, pět v Bavořích. Zběhl od vojska. Utrápil nebožku ženu. Otrávil tchána polévkou z muchomůrek. Když beze stopy zmizela před léty z předměstí Žabáku žena truhláře Maličkého, nebyl ten celý den doma a byl prý po návratu rozčilen. Přepadl v lese babku, když sbírala roští. Jí s celou rodinou psy. Pak to nejhorší nakonec. Nepozdravuje pana starostu.

„Chlap musí vidět, že se o něm všechno ví,“ pravil na rozchodu p. Jurnikl, „ostatně můj dobrý známý, hostinský Řezníček od Trojhranu, vám přijde ten materiál doplnit.“

Odešel a nechal mne zaraženého. Za chvíli objevil se pan Řezníček, usmívaje se již zdaleka: „To je veselo, pane redaktore, celé město je na nohou. Také to tomu lumpovi Kezlovi přeji. Prý dávám špatnou míru, že tedy budou chodit pro pivo ke Gráfnetrům naproti, víte, na ty patoky. Mám to zde všechno proti němu napsáno.“

Byly to přísné věci. Přísahal křivě. Zmizeli mu tři učedníci po vyučení. Děti mučí a ženě pálí ruce v plotně. Hraje falešně karty. Uráží okresního hejtmana. „Můj soused, penzista Talma, ten ví také něco na něho, jen se ještě optá ve Vodní ulici, kde dřív bydlel ten darebák,“ loučil se se mnou pan Řezníček, „je tu co nevidět.“

Díval jsem se zatím zničeně na náměstí, kde jsem viděl před policejní strážnicí rušný život. Čtyři městští strážníci vyšli odtamtud a následováni houfem zvědavců odcházeli vážně do vedlejší ulice.

Do dveří vrazil vtom kupec ze zdola.

„Jste živ?“ volal již ve dveřích, „sláva bohu, tak přece to není pravda, co se povídá ve městě, že prý jste chtěl dát nějakou nevinnou polemičku do novin proti kováři Kezlovi, on prý se to dověděl a podřezal vás v bytě a rozpáral vám břicho...“

Hluk před domem přerušil jeho slova.

Oknem viděl jsem, jak z jedné strany před dům naší redakce nesli obecní zřízenci umrlčí truhlu, určenou pro mne, a z druhé strany vlekli na strážnici čtyři obecní strážníci lotra Kezla...

Malý oznamovateľ Národnej politiky

Dopisy:

Velice se mně zalíbila rubrika Dopisy v Národnej politice a v druhých denních listech. Mám dokonce sbírku vystřižených takových dopisů.

Znám dcerušku svého přítele, která studuje vyšší obchodní školu a postupně prodala všechny své knihy i zastavila náramek po nebožce babičce, aby mohla zaplatit administraci za uveřejnění dopisů.

Znám jednu gymnazistku, která zastavila peřiny své bytné za její nepřítomnosti, aby mohla dát inzerát do Národnej politiky:

Mladá inteligentní dáma přeje si touto cestou navázati korespondenci s veselým mladým inteligentem. Čt. nabídky do adm. t. l. pod značkou „Modré oči 57672“.

Znám jednoho kvartána, který si takovým způsobem dopisuje už přes tři neděle s 45letou vdovou, vydávající se za 23letou učitelku, přičemž se kvartán vydává za mladého 30letého statkáře, který dělá právnické zkoušky.

Mladý 14letý kvartán krade doma peníze tatínkovi z vesty, mamince ze šatníku a dokonce rozbil už svým mladším sourozencům prasátko s jich posledními úsporami. Své štěstí začal inzerátem:

Černé oči hledá mladý zámožný muž lehce zanedbaného zjevu. Zn. „Osamělé cesty 5376“.

Jestli sledujete rubriku Dopisy v Malém oznamovateli Národnej politiky, můžete číst dojemné románky, plné hluboké tragiky, jako:

Pán, jenž 23. ledna mě v Nár. divadle odpoledne o 1/2 3 hod. pozdravil a o schůzku na pondělí večer o 7. hod. u Muzea žádal, se prosí o vysvětlení, proč nepřišel. Značka: „Žižkov 5076“ do adm. t. l.

Jaká úžasná katastrofa! Pozdravíte někoho o půl 3 hod. v Nár. divadle a řeknete, že přijdete večer k Muzeu v 7 hod. Dáma tam chodí pravidelně od 23. ledna do 3. února, kdy dá inzerát výše zmíněného obsahu, rozhodně beznadějného výsledku, poněvadž 6. února se objevuje nový inzerát:

Čekám do 12. února, jinak přetruhuji s Vámi všechny styky. To platí pro toho pána, který 23. ledna nepřišel v pondělí v 7 hod. k Muzeu. Značku „Žižkov 5076“ do adm. t. l.

Byl by z toho román Lodi, které se nepotkaly.

Jsou však dopisy i jiného, neméně vážného obsahu, kdy prostosrdečně se lidé v nich přiznávají ke krádeži a dělají ještě přitom ostudu určité politické straně. Nedávno byl v Národní politice tento „Dopis“:

Plesový vějíř na plesu českého bankovního úřednictva byl mnou vzat v uschování a nedopatřením podržen. Vráším s ochotou a vzpomínám. Lask. udání adresy pod zn. „Agrárník“.

Dát takovým způsobem zbraň politickým odpůrcům jest více než lehkomyšlné. Agrárníci kradou vějíře! Kam až ta strana klesla!

Bavím se teď tím způsobem, že vybírám dopisy v administracích na určité značky, které se mně líbí, abych měl látku pro humoresky. Víím, že jest toto mé sdělení hroznou ranou pro mnohé mladé lidi. Tak např. značka: „Dobrá duše 7877“ v Nár. listech dává tento materiál: Nějaký pan František Richter hrozí sl. Máně Rozhonové, že všechny její dopisy pošle rodičům, jestli mu nepůjčí do úterka 500 K.

Podářilo se mi dostat z administrace Národní politiky dopis pod značkou „Dorozumění“ jako odpověď na značku „Slávek“. „Slávek“ vylákal „Dorozumění“ na rozhlednu a stáhl s prstu své oběti před zraky celých středních Čech brilantový prsten, a nyní „Dorozumění“ mu píše v dopise, že se přesvědčila, že se nejmenuje Josef Eckert a že nebydlí v Tábořské ulici čís. 68, že jí to bylo ihned podezřelé, když říkal, že se jmenuje Josef a na dopis dal značku „Slávek“. Prosí ho, aby v sobotu přišel na rozhlednu a prsten určitě přinesl s sebou.

Mám doma dopisy, které jsem si přinesl z různých administrací jako odpovědi na tyto značky: „Láďa-Vokovice“, „Máňa“ (ještě jednou „Máňa“), „Jaro u Chlumce nad Cidlinou“, „Modré oči“, „Černé“ i „Hnědé“, „Plavovláska“, „Čtyři veselí studenti“, „Vesnická dívka“, „Touha“, „Jarní touha“, „Zařícená domácnost“, „Máj“, „Krása duše“ atd. Celkem asi 680 dopisů.

Malý oznamovatel Národní politiky – Nabídnutí k sňatku

Neobyčejně rád čtu Nabídnutí k sňatku v Malém oznamovateli Národní politiky. Bývají tak sestylizována, že vedle nich uvidíte inzeráty, kde se nabízejí elektromotory, generátory, sukna na oblek, kalhoty, automobily, štětky, exportní pumpy, nápravy a zbytky šifónů. Někdo nabízí diskrétně vodičku na poprsí a hned vedle prodávají se páni i slečny, vdovy i vdovci, jako se

tam prodává vsetatská cibule, švestkové stromy, krmná řípa, nádherné masky, krakovský salám i dobytek různého druhu.

Obchodvedoucí ve věku 18 let prodá se starší vdově s větším kapitálem.

Inteligentní 29letý Američan, který má 1 000 000 čsl. korun, koupí si 18–20letou dívku.

Trochu záhadné je přitom, že „může se viděti za rok za příčinou pozdějšího sňatku.“ – Patrně mu inzerát v administraci špatně přeložili.

Někdy si lámu hlavu nad různými šarádami, jako například:

Nedoslýchavý průmyslník hledá pro svoji 20letou, hezkou, úplně zachovalou sestru nápadníka, který ocení její schopnosti.

Co má nedoslýchavost bratrova dělat při jeho tvrzení, že je sestra úplně zachovalá?

V inzerátu:

Dcera statkáře, která obdrží věnem krásný statek, seznámila by se ráda s doktorem, vysokým úředníkem nebo podobně. Podobenka nutná. Značka: „Muž který se směje ú-3880“ do adm. Nár. politiky.

Proč se ten muž má smát? Má to být snad nějaký tichý idiot, který se prochází zahradou Bohnic a směje se pro sebe už 15 až 20 let? Aneb muž z románu Viktora Huga?

Neobyčejnou troufalost jeví:

Samostatná bezdětná paní ve věku 54 let, majitelka hezkého domku a hospodářství.

Ta si přeje 31letého úředníka na státních drahách, kterému by zajistila klid a mír. Proč má právě být tomu nešťastníkovi 31 let, je mně nevysvětlitelnou záhadou.

Prostě, ale správně míní to neznámý muž s inzerátem:

Přižením se k vdově se jměním nebo do cukrářského závodu. Zn.: „Svobodný.“

Prašť nebo uhoď, chce si osladit život.

Nejsympatičtějšími byl mi tento inzerát, který jasně mluví o tom, že se najdou v Československé republice nejideálnější stvoření. Tento výkvět národa dal si do Národní politiky inzerát, ze kterého se dovídáme, že je:

Krásná 21letá dáma, reprezentačního zevnějšku, vysoké postavy, ideální povahy, bezvadné minulosti, jemného charakteru, zdravá, šlechetná, z vyšších společenských kruhů, bezúhonná, prostá, milá, měkká, šetrná, pilná. Značka: „Nemajíc jiné příležitosti.“

Odpovídám jí inzerátem pod značkou „Vlastní chvála smrdí“.

Trochu mne překvapil tento inzerát:

Inteligentní slečna bezvadné minulosti hledá hodného tatíčka pro své 2 děti. Nab. pod zn. „Tichá domácnost“.

Nějaký člověk v rozechvění píše inzerát, přehodil věty a vyšlo toto: „...Podobenka není podmínkou, však jmění se vyžaduje.“ – Soudím o přehození ze značky „Chudoba cti netratí“ atd.

Je zajímavé, že podle inzerátů jsou všechny ženy veselé, ba dokonce:

Veselá 64letá vdova hledá veselého vdovce do 70 let. Značka „Navždy“.

K pláči mne pohnul inzerát:

Hledám mužička. Najdu jej? Jsem vesnická bruneta. Značka „Venkov“.

Čerta starého najdeš, zlaté děvče. Počkej jen na výsledky sčítání lidu, kde uvidíš, že přijde 6 a 1/4 ženy na jednoho muže.

Někdy jsou nabídnutí k sňatku plná lži. Tak například:

Ušlechtilý majitel psince hledá touto cestou... atd.

Může být majitel psince ušlechtilé povahy, když při kupírování štěňat řeže jim ohony a stříhá uši?

Stejně by se mohl otisknout inzerát:

Ušlechtilý katův holomek hledá touto cestou...

V tom případě dal bych značku „Od oltáře k šibenici“ do adm. Národní politiky.

Že jsou muži neskromní, dá se soudit z tohoto inzerátu:

Poctivá nabídka – Ten pán si přeje jedině: 800 000 Kč, velkostatek, zařízený velký byt v Praze. Jeho budoucí žena musí být reprezentačního zevnějšku, krásná blondýna, zdravá, bezúhonná, musí umět rusky, francouzsky, anglicky. Značku dal ten blbec pod to „Smysl pro dobro a krásu – nejvyšším měřítkem života“.

A tak jdou inzeráty jeden za druhým. Ten chce provdat svou příbuznou za nějakého profesora vyšší postavy, ta zas svou dceru také za profesora vyšší postavy. Co se stane s mrňavými svobodnými pány profesory, to nevím.

Šedesátiletá dáma se tam nazývá nezkaženou dívkou, chromý knihař hledá chromou statkářku, koktavý úředník koktavou inteligentní vdovu se jménem i s dětmi. Na počtu mu nezáleží.

Jeden chce na diplomatickou školu do Paříže, a proto se chce seznámit za příčinou pozdějšího sňatku s velmi zámožnou rozvedenou paní.

Inteligentní, zámožné dámy, bezdětné, lákají vzdělané pány v jistém postavení do svého zařízeného bytu, využitkující bytové nouze. Dvě samostatné přítelkyně chtěly by se ihned provdat za zámožné pány pod zn. „Nevšední společné zájmy“. – Bodejť ne! Tralala! Jeden vinárník nabízí svou ruku a omlouvá se, že je střízlivý.

Navzájem si vyměňují podobenky. Mám jich plné album pánů, dam, vdov, slečen, brunetek, blondýnek atd. Vydám je co nejdříve vlastním nákladem.

Něco o inserátech

Až do roku 1874 existoval v Rakousku zvláštní zákon, kterým byla na inzeráty uložena kolková daň. Takovým způsobem rozuměly rakouské vlády před rokem 1874 oně důležitosti inzerce, kterou dnes všichni chápeme a někdy dokonce i nadužíváme v obecném životě. Rakouské vlády těch dob nechápaly rozvoje národohospodářského, který podmíněn jest mezi jinými činiteli i účinnou inzercí, kterou stoupá nabídka i poptávka. Dnes nikoho jistě nenapadne uvalovat na inzeráty daň, a jen tu a tam okresní hejtmanství v Čechách staví se proti inzerci, konfiskující z politických důvodů různé inzerty na základě bojkotového zákona. Netřeba připomínat, že se jedná o české časopisy a že na severu Čech konfiskují se slova „ryze český závod“, „české výrobky“ apod. Takovým způsobem nejkrásněji se odstraňují

národnostní protivy a nezasvěcencům z ciziny poskytuje se pravý obraz, jak se starají úřady o národohospodářský rozmach a jak i dnes oceňují důležitost inzerce.

Pravé ocenění inzerce mají mnozí podnikatelé, kteří řídí se heslem: „Inzeráty musí list vytrhnout.“ I zakládají se časopisy jen kvůli inzerátům. Obsah listu se stlačuje, aby bylo pro inzerty místa. Díky inzerátům vyrůstají nové a nové časopisy, které nikdo nepotřebuje, ale které jsou myšlenkou jednotlivce, jeho tobolkou, pohostinným stolem, jeho existencí.

Obchodníci nestačí odbývat sběratele inzerátů, kteří přicházejí plni slibů, že inzerce v jejich časopise bude mít neobyčejný úspěch, za který ručí redakce i administrace. „Až později!“

„Ne, dovolte, později není sezóna, raďte uvážit, že právě náš časopis jest čten v kruzích, kterým předměty vaší výroby jsou nepostrádatelnými, právě váš porcelán.“

„Nevedu porcelán.“

„Tím líp, vašnosti, kovové zboží úplně nahrazuje porcelánové.“ Uděláme lokálku do listu o dokonalosti kovových výrobků. „Ale dovolte, vždyť já jsem brašnář.“

„Tím lépe, tím právě přicházím vám zajisté vhod, neboť náš list jest rozšířen jedině v kruzích, kterým vaše výrobky jsou neocenitelné. List náš rozšířen jest v počtu mnoha tisíc exemplářů mezi rodinami, jimž nebe popřálo školních dítek. Uděláme...“

Buď jest vyveden, odmrštěn, odbyt, nebo obchodník unaven podepíše objednacím inzertním lístkem, aby se zbavil nepříjemného člověka, který se usmívá přátelsky a třeba i hrubě odbyt odpovídá s tím důvěrným úsměvem, který měl po celou řeč, že dovolí si opět navštívit závod a poprositi o text k reklamní noticce.

Ty neodbytné inzertní sběratele zná již každý obchodník, průmyslník a živnostník. Ví, že sbírají inzeráty pro bezvýznamné listy, vycházející snad jen v počtu několika set exemplářů. Odbudete je, dostaví se opět jako tah kobylek saranče, ale jinak jsou neškodní. Horší jsou majitelé oněch plátků, které jsou skvrnou českého časopisectva a kteří žijí přímo jen z vydírání inzertů. To jsou apačové inzertní. Nežadáte-li mu inzerát do listu, můžete být ubezpečeni, že bude v příštím čísle o vás jistě uveřejněna nějaká vylhaná zpráva. Podnikatel takového loupežného plátku oznámí vám to již předem, když mu inzerát nežadáte. Některé krajinské listy užívají té metody. Četl jsem v jednom venkovském plátku lokálku:

„V příštím čísle uveřejníme zprávu, z čeho vyrábí zdejší uzenář Moravec své párky.“

Obracím list, pan Moravec tam inzerát nemá. Za týden ale bude tam jistě inzerát pana Moravce a v textové části listu noticka:

„Upozornujeme své čtenáře na inzerát p. Moravce, jehož výtečné zboží doporučujeme všem našim čtenářům.“

Takové vymáhání inzertů snad jest též zasahováním do svědomí inzerenta.

Přesto však inzeráty jsou pevným pojítkem výrobců a obchodníků s konzumenty a inzerenti hledí přivábit křiklavými inzerty kupce. Hledí zájem čtenářstva získat nápadnými větami, které se často v listech až k omrzení opakují, v úpravě á la:

ZADARMO ROZDÁME

obširné ceníky s návodem, jak lze lacino u nás koupiti PĚT PÁRŮ BOT!

Má v tom být nějaká originalita? A jsou-li inzeráty provázeny ilustracemi, jistěže ve většině případů ty obrázky jsou bez estetické ceny. Z obrázků u inzertů dívají se na vás strašné obličejce, postele, kamna, vany, provedené v hrozně perspektivě. Inzeráty bandážistů provázeny zafačovanými mrzáky a podobně. A všechno to má půvab pro děti, ale na někoho působí to odporně.

Člověk v takových inzerátech cítí veškeren shon života, zápas o existenci.

Absolvovaný právník s vyznamenáním prosí o místo sluhy.

A vy odložíte inzertní část deníku, zatímco sta bláhových děvčátek prohlíží rubriku Nabídnutí k sňatku a čte Dopisy.

Ale vy cítíte, že od toho inzerátka, kterým někdo prodává peří, až k velkému inzertu továren na lokomobily běží veškeren život, který kolem nás proudí, rychleji, než sbírají sběratelé inzertů výrazné předměty tohoto života ve sloupci velkých deníků i malých kousavých plátků.

Besedy lidu – 1. 10. 1910.

Nedělní zábavná příloha

Literární humoreska

Byl jsem pověřen úkolem redigovat nedělní zábavnou přílohu jednoho deníku a seznal jsem, že obětavost lidská je nevyčerpatelně ohromná. Jest tisíce lidí na světě, kteří si přejí z plného srdce, aby další tisíce a tisíce lidí bavili se jejich povídkami buď v neděli ráno při kávě, nebo po obědě. Obětavost lidská jest nevyčerpatelná a zasahuje do všech kruhů. „Jen kdyby mohli lidé číst mou věc!“, toť heslo, které zmítá všemi stavy, muži i stejně ženami.

Sedím v redakci, kouřím doutník a netuším nic zlého. Někdo zaklepá – ani se nehnu, poněvadž jsem tu bohem v tomto pokojíku. Hrubě řeknu: „Vejděte!“ a pokynu návštěvnici, aby si usedla na židli. Ta židle je tak postavena, že návštěva musí se buď dívat na mne, nebo na redakční koš.

Podívám se na návštěvnici. Jest to dáma v prostředních letech, velmi čilá, poněvadž se nepokojně vrtí, a než mohu říct: „Přejete si?“ – již sama spustí:

Dle mého mínění jest našim dívkám nejvíce třeba sebe si vážit; to není sobectví, pane redaktore, ani domýšlivost. Dívky mají ctít svou vlastní duši, neboť jest bílá a čistá, svou vlastní vůli, neboť je dobrá, své vlastní tělo, aby bylo něžnou schránkou dívčích ctností. „Dívka, jež věří jiným...“

„Dovolte, prosím!“

Nedbá a pokračuje: „...více nežli sobě, jež řídí se cizím svědomím a vlastní city mívá lhostejně, ano i za ně se hanbí, není dívkou, jakých potřebuje vlast a národ. Jest to pane redaktore, třtina zmítaná sterými větry, která konečně se zlomí nebo upadne v močál. Přeji si, aby dívky často četly tato moje slova, a proto vám přináším, pane redaktore, povídku pro nedělní zábavnou přílohu vašeho listu, kde jsem vložila tato slova do úst hrdince malého románu, která poznala život.“

Vytahuje z kabelky objemný rukopis a pokračuje: „Má slova plynou z upřímné vůle, aby čtenáři byli šťastni a aby si jich vážili, poněvadž tištěné slovo má velký vliv na charakter, pane redaktore.“ Vstává a táže se: „Kam mám si jít pro honorář, pane redaktore?“

Vstávám také a pravím, že si věc přečtu, a bude-li se hodit, že...

Přerušuje mne: „Číst nemusíte nic, pane redaktore, dejte to jen do tiskárny, a prosím vás o poukázku na honorář, či platíte sám, anebo kam mám jít?“

Přitáhne židli ke stolu, sedne si a otevře tobolek.

Víte, že vám povídám, že dva redakční sluhové měli co dělat, než ji vyvedli před redakci?

Netrvalo to ani pět minut, objeví se mladý muž. Dlouhé vlasy měl sčísnuty dozadu jako bruxelský trpasličí pinč, klaní se hluboce a praví, že se osměluje přijít s prosbou, zdali bych nebyl tak laskav a nebyl mu nápomocen na jeho dráze spisovatelské a neporadil mu a nevybral z této řady povídek, které si osmělil přinést, a nepřepřacoval, nepřepiloval. Cítí v sobě nadání, ale poněvadž doposud neměl příležitost něco otisknout, není znám veřejně.

Posadil se do židle a pokračoval, rozkládaje spoustu papírů, že osmělil se přečíst začátek jedné povídky, ale napřed že si dovolí zmínit se o způsobu, jakým si počíná při sepisování, o kterém myslí, že jest ten pravý. Poněvadž jest začátečníkem, uchyluje se ku moderním osvědčeným autorům; na samostatnou práci doposud se neodvážil, totiž na úplně samostatnou, neboť necítí

se ještě dosti silným a schopným. Jeho miláčkem je d'Annunzio, vedle celé řady jiných světových autorů, starších či mladších. Bere tedy věty do svých povídek z nejproslulejších spisovatelů všech věků. Sáhne pro větu i do Tacita, Platóna a jiných autorů. Jest to práce velice těžká. Začátek první povídky zní: „Odpolední zaměstnání v šesté setnině chýlilo se ku konci!“ – to je z Kuprina. – „Tu leží natažen před boudou, huňatou hlavu maje přitlačenu k tlapkám.“ – toť d'Annunzio. – „Hošík nablízku stojící se zvedl a naplnil u studny zpola rozbitý hrnec“ – toť z Balzaka. – „Vedle stojící mladý právník rozhlédl se po obloze, na níž nebylo ani mráčku.“ – Toť Maupassant, ale „nebylo ani mráčku“, to je původní obrat. – Pokračoval:

„Nyní jsem našel v Tolstého povídce Týden v Tureněvě velmi krásný popis zařízení venkovského sídla. Nemeškal jsem a musil jsem to tedy spojit a napsal jsem: Slunce, na které se mladý právník díval, svítilo na prosté venkovské sídlo, a již přišel Tolstoj: Dveře ložnice otvíraly se na chodbu bývalých místností lokajských. Na konci chodby točité schodiště vedlo nahoru do devíti panských pokojů, kam nyní nikdo nechodil. Tím jsem skončil kapitolu. Druhá kapitola začíná větou z Rousseaua, z knihy O smlouvě společenské: Chci zkoumati, může-li v občanské ústavě býti nějaké oprávněné a bezpečné pravidlo...“

Vynesl jsem mladíčka na chodbu. Za chvíli se vrátil. „Zapomněl jsem zde klobouk,“ pravil nesměle, bera klobouk z věšáku. „Mohl bych snad čekat na odpověď v Listárně redakce?“

Tak jsem se s ním zas dřel na chodbu.

Za čtvrt hodiny přišla nová návštěva: Starší pán s obnošeným, rozchlupacným cylindrem. Tvářil se velice vážně.

„Osměluji se,“ řekl důrazně, „vás navštívit. Víím, že páni redaktori neradi dlouho se baví s návštěvníky, a proto to vyjednáme zcela krátce. Vaší snahou jest čtenářům nedělní zábavné přílohy poskytnout krásno, neboť jsou mnohé duše vašich čtenářů tak šťastné, že podléhají plně dojmu krásy a nechávají se jí nésti směrem, který ukazuje na dráhy, které vedou ven ze střízlivého, rozumového ocenění věci. Neříkám, pane redaktore, že takový stav mysli jest právě ta úprava, ze které může vyjít snad kritické posuzování a analýza krásna...“

Muž, který chtěl tu záležitost se mnou brzy skoncovat, se nato posadil a pokračoval: „Pravda jest, že krása povídky dovede uchvátit dojemem přímo živelným, a víím, že jest možnost oblažit čtenáře, poskytneme-li jim krásnou povídku. Mám doma vskutku pěkné věci, které jsem přichystal pro váš list. Nevzal jsem je s sebou, poněvadž jsem zprvu ani nevěděl, že půjdu kolem. Náhoda však vedla mne kolem redakce a tu jsem se rozhodl, že vám oznámím své rozhodnutí, uveřejnit je právě ve vaší zábavné příloze. Abychom to tedy skoncovali, dejte mně á conto honoráře čtyřicet korun!“

To už přesahovalo všechny meze. Stal jsem se hrubým na drzého chlapa, a ten mne přetáhl holí. Samo sebou se rozumí, že jsme ho s redakčním sluhou také pěkně spořádali, ale od té doby myslím, že je přece jen lepší být podomkem v hotelu netěšícím se dobré pověsti než redigovat zábavnou přílohu při tak rozšířené lidské obětavosti živit duši čtenářů krásnem!

O vhodných názvech

Vymýšlet si názvy patří k nejzajímavějším a nejtěžším problémům. Nemluvím o názvech literárních i vědeckých prací. To je věc úplně lehká. Jestli si odmyslíme názvy sbírek veršů, kde je třeba obecnostu podráždit a udržet v napětí, aby se verše kupovaly. Záleží čistě, jak se toho člověk chopí. Název Koniklec nemůže mít takového úspěchu jako Zde by měl kvést koniklec, v čemž obecnostu vidí podivuhodné kouzlo, na které hřešil i Machar ve svém případě s růžemi.

Věda nezná takové životní kresby a nestará se zvýšit zájem.

Když někdo napíše základy fyziky, dá prostě tomu název Úvod do fyziky a nepíše a nevymýšlí si senzační název Odkrytí záhad zákonů přírodních. Geograf napíše zeměpis a dá také stručný a výstižný název Zeměpis, a nepíše O horách, řekách, národech a městech. Jediný poetický název viděl jsem na knize jednoho psychiatra: O idiotech a lidech nápadných. Řekl jsem, že je věc velmi lehká vymýšlet si názvy ke knihám. Jestli si vezmete katalog v knihovně, tak uvidíte, že v té záplavě literatury opakuje se třebas jeden název u sta autorů. Nejčastěji se vyskytuje: Rodné lány, Letní bouře, Nová píseň, Pozdní květ, Přeludy, Mezi životem a smrtí, Její hřích a jiné pěkné věci.

Autoři nedají si práci, aby vhodně nazvali svou práci. Když už nic si nemůže vymyslet, napíše Hrst novel nebo Dva tucty povídek, třebas by do těch dvou tuctů scházelo jich pět.

Mně samotnému se stala jednou nehoda, že jedné povídky, jejíž děj se odehrával na Královských Vinohradech, dal jsem ze zoufalství, když už jsem si na nic jiného nemohl vzpomenout, název Život v Indii.

V literatuře se však takové věci odpouštějí, neboť i sebestomější název nadchne někoho, který není ještě úplně zkažen. Název vžije se mu v duši a obetká ji svým psychologickým kouzlem.

Jinak názvy knih, povídek nejsou obyčejně ničím jiným než prostým konstatováním obsahu. Angličan Sterton napsal dvoudílný román a dal mu název Hloupost a čtenář se nezklame. Francouz La Bruce vydal román Nic a opravdu to není nic.

Mám velice rád ty stručné a užitečné názvy. Autoři výše zmínění jsou velkomyslní ku čtenářské obci a varují: „Tu Hloupost si nekupujte.“

Zajímavější problém a také těžší je dát název časopisům nebo žurnálům. Předpokládá se, že název musí být ohlasem vnitřní hodnoty a směru.

Nebýt toho přijatého pravidla, rostly by časopisy a žurnály jako houby po dešti.

Znal jsem jednoho pána, který říkal: „Rád bych vydával umělecký měsíčník, ale nemám názvu.“

Jiný se mně svěřil, že chce vydávat politický týdeník, ale že to bez názvu nepůjde.

Obyčejně si takový nešťastník vymyslí takový název, který už existuje.

Je-li to politický časopis, tak to musí být buď Pokrok, nebo Stráž, nebo Nezávislost.

Literární nebo umělecký musí mít název Vinice, Přerod, Slunečnice, Brázda, Orání, Země, jako by to vydávali jenom agráři.

Se sborníky je ještě větší potíž. Jednou mne jeden nakladatel prosil, abych si vymyslel přiléhavý název na sborník. V názvu dle jeho přání mělo být „mnoho životního a živelního a naplněno dechem života“. Dopadlo to nakonec tak jako s Topičovým sborníkem. Napřed jméno nakladatele a potom sborník.

Všechno to ale není nic proti tomu, vymýšlet si názvy pro nově založené podniky obchodní a průmyslové a názvy pro předměty, novinky, které se mají objevit v obchodě a překvapit veřejnost.

Zde jest třeba vložit v název mnohem více svěží životnosti kresby, aby předmět, který se nabízí, nezapomenutelně se vedral do mysli obecnosti. Název musí být barvitý a porážející.

On musí hypnotizovat. A když čte čtenář inzerát: „Pili jste...“, tu to, co je vytečkováno, musí být tak význačné a přesvědčivé, že čtenář musí se toho napít tak důkladně, až uvidí myši a až ho rodina musí dopravit do ústavu pro léčení alkoholiků.

Název musí být zrcadlem a živým otiskem předmětu, který nabízíte na prodej ve svých inzerátech. Jestli čtete: „V žádné domácnosti nesmí scházet parní mlátička“ (název), musí být ten název tak přitažlivý, že si parní mlátičku musíte opatřit, i kdybyste měl vyloupit banku a probourat celý dům, abyste ji dostal do svého bytu v třetím poschodí.

Četl jsem v novinách tento inzerát:

VELKOU ODMĚNU vyplatím tomu, kdo připadne na vhodný název pro předmět nepostradatelný v každé rodině. K doptání v hotelu Štěpán, pokoj č 12, mezi 10–11 hod.

Šel jsem tam. Přivítal mne pán dobráckého vzezření a inteligentní tváře. „Mě velice těší,“ řekl, „že jste přijel. Obával jsem se, že asi nikdo nepřijde. Račte se posadit a zapalte si doutník. Jaké víno pijete? Máte radši muškát nebo moselské?“ Odpověděl jsem, že obojí mám rád a že dám přednost tomu, co on si objedná. Objednal tedy z jemnocitu pro sebe muškát a pro mne mosel. A zatímco jsme každý pil svou láhev, prohlásil, že vynášel dětský kočárek, který má tu vlastnost, že se dá přenášet z místa. na místo, a spadne-li do vody, že samočinně promění se v lodičku. Jest neobyčejně lehký a stisknutím páky okamžitě promění se v houpací židli. Vynikající jeho vlastností je též, že překocen může sloužit jako psací stůl. Ve své továrně vyrobil již osm set takových dětských kočárků a nyní jde mu o to, aby byl jeho vynález pokřtěn. Sám si již vymyslel název Dětivoz, ale to se mu nezamlouvá.

Mráz mně přeletěl po zádech uvědomiv si, že jsem sám a sám s tím pánem v pokoji.

Ten však pokračoval: „Přemýšlel jsem již přes celý týden o tom názvu, nespal jsem kolik nocí, a na nic jiného jsem nepřišel než na ten prokletý název Dětivoz. Pronásleduje mne dnem i nocí. Z každého kouta slyším to slovo. I vy mně říkáte Dětivoz, Dětivoz. Proč se mně vysmíváte, vidím vás ponejprv. Nebo nevěříte tomu, že se dá proměnit můj dětský kočárek v lodičku? Zde jsou výkresy.“ Omráčil jsem ho pěstí do spánku a odešel spěšně z čísla 12. Neoznámil jsem nikde ničeho, ať si s ním v hotelu dělají, co chtějí.

Méně tragickým byl případ s panem Vačlenou, který chodil do kavárny Březinky. Ten hrál se mnou partii kulečnicku, pak mne odvedl k svému stolku a svěřil se mně. Jeho zeť je čalouník a vynášel třídílnou matraci, která se dá pohodlně skládat a dělá postel úplně zbytečnou. Potřebuje název pro svou matraci, aby ji mohl hodit na trh. Jest velmi levná a trvanlivá. Prosil ho, aby našel někoho, kdo by mu vhodný název vymyslel, něco pointovaného. A tu si vzpomněl na mne, poněvadž píši povídky. Když mohu si vymyslet celou povídku, takový název, jedno slovo, že mně nedá žádného přemýšlení. Zadarmo to zeť nebude chtít a určitě mně pošle svou třídílnou matraci.

„Nu tak jak myslíte, že se má jmenovat?“

Odpověděl jsem, že mne ta důvěra velice těší, ale že takové názvy se nemohou sypat z rukávu, že musí být zrcadlem předmětu. Nesmí být prostý, ale ohromující, k čemuž mně musí popřát času.

„Tedy zítra?“ „řekl.“

„Ano.“

„Už máte ten název?“ otázal se mne druhého dne, číhaje v kavárně na můj vstup.

„Přijel mně včera večer bratr,“ omluvil jsem se, „a musel jsem s ním jít do divadla na operu a to mně celý večer zkazilo. Zítra vám určitě fen název přinesu.“

„Nu, jak se bude jmenovat?“ mučil mne druhého dne.

„Ještě nevím, poněvadž vymyslet si nazvání věci, které jsem neviděl, připadá mi strašně neseriózním.“

„Dobře,“ řekl, „zítra máte matraci v bytě.“

Mohu říci, že se mně na matraci velmi dobře spalo a že je opravdu trvanlivá a levná. Panu Vačlenovi, poněvadž jsem od té doby přestal chodit do Březinky, jsem dopsal, že jsem se rozhodl pro název, který není křiklavý, ale přiléhá úplně k předmětu. Odporuji název Třídílná matrace.

Pan Vačlena od té doby rozšiřuje o mně, že nejsem, žádný spisovatel, ale blbec a podvodník. Během doby jsem dostal mnoho nabídek, abych si vymyslel různé názvy pro nejrůznější podniky a předměty, které mne připravily často o klid. –

Jeden si přál, abych si vymyslel pojmenování pro českou jíšku, kterou začal vyrábět ve velkém. Jeden továrník cukrářských strojů přál si, abych mu pokřtil kapesní stroj na zmrzlinu.

Továrna na sudy objednala si u mne název na ležácké sudy stohektolitrové.

Jeden pěstitel husí přál si mít název pro peří do výbav pro nevěsty.

Společnost pro zařizování kanceláře přála si, abych společnosti dal jméno, ve kterém by převládala myšlenka, že registrace je duší podniku.

Jeden pekař chtěl, abych mu pokřtil jeho rohlíčky plněné marmeládou.

Akciová společnost pro stavbu kruhových cihelen přála si mít populární pojmenování, aby se všude o ničem jiném nemluvilo než o jejích kruhových cihelnách.

Měl jsem si též lámat hlavu, jaký název by byl nejvhodnější pro úsporné vložky do kamen.

Ze všech těch názvů, které jsem navrhoval, akceptoval jediný jenom továrník cukrářských strojů. Pokřtil jsem jeho kapesní stroj na zmrzlinu jménem Emil. On se totiž též jmenoval Emil a měl z toho náramnou radost, jak jsem mohl připadnout na tak výborný název.

Nebyly akceptovány Zápražka, Sudolež, Výbavopeří, Registrduš, Mašmelpek.

O kruhovou cihelnu a o úsporné vložky do kamen jsem se vůbec nepokusil.

Úsudky všech firem kromě Emila ztotožňují se s názorem pana Vačleny o mně. Žádný spisovatel, jenom blbec.

Byl však jeden případ, kdy jsem se mohl rehabilitovat. Jednoho dne přiběhl za mnou do kavárny přítel Opočenský a řekl: „Přijď dnes večer do Kopmanky, bude tam jeden pán ze správní rady nového pivovaru v Plzni. Hledají název pro své pivo, aby to konkurovalo

plzeňskému Prazdroji. Byl právě v Májí, ale tam si nikdo nemohl na nic vzpomenout. Vypravoval mi svá utrpení. V celé Plzni nenašel se ani jeden člověk, který by si na něco vzpomněl. Jedinou záchranou je Praha, a neúspěch v Májí ho úplně zdrtil. Vypadá tak, jako by pomýšlel na sebevraždu, a proto jsem ho pozval do Kopmanky.“

Člen správní rady měl opravdu vzezření, jako by pomýšlel na sebevraždu. Vyprávěl i o Plzni, i o Májí a dodal, že je v Praze již druhý den, že se dostal kvůli tomu názvu i do konfliktu s policií. V jedné vinárně totiž seznámil se s nějakým mladým mužem, kterému se svěřil. Mladý muž prohlásil, že on mívá dobré nápady, ale že k tomu potřebuje náladu. Bez nálady že je vůl. „Pojil jsem ho, požil,“ vzdychl člen správní rady, „když vypil“ deset čtvrtek vína, vykřikl: „Už to mám!“ Váš pivovar stojí v Plzenci u Plzně. Jestli je v Plzni plzeňské pivo, dejte vašemu název »plzenecké«. A tu jsem ho, pánové, začal škrtit. Zavolali strážníka a konflikt byl hotov.

Seděli jsme dlouho do noci. Všichni si vymýšleli, ale nic nevymyslili a jeden po druhém se vytrácel. Nakonec zůstal jsem sám s členem správní rady.

A nevěříte, že jsou takové okamžiky, kdy najednou si vzpomenete na něco tak přiléhavého, že kdybyste dřív, přemýšleli, jak chtěli, po tisíciletí, nikdy byste na to nepřišli, a najednou to přijde samo.

Název přišel. Dostavil se znenadání. Můj společník dřímával v plné rezignaci. Vzbudil jsem ho. „Název pro vaše pivo už mám,“ řekl jsem, vyslovuje ponejprv něco tak dokonalého, co by zlomilo vaz plzeňskému Prazdroji a učinilo pivo nového pivovaru známým po celém světě. Obličej delegáta správní rady se rozjasnil.

„To je myšlenka,“ řekl vyskakuje ze židle, „to udeří jako hrom. Rozbijeme jim jejich pivo napadrt’ a naše pivo se pořítí jako lavina světem.“

Řekl ještě více takových zajímavých obrazů, ale nejlepší kritikou zůstalo přece jen jeho úsečné zvolání k nebožtíkovi Sochůrkovi: „Pane restauratér, máte snad náhodou jízdni řád?“ „Jedeme rychlíkem v 6.20 do Plzně,“ a obrátil se ke mně, když se přelistoval v jízdni řádu, „vy jste, pane, génius. Plzeň si nemohla nic vymyslet, Máj stejně tak, Praha otupěla, až konečně přišel jste vy na to ve dvě hodiny v noci. Jedeme do Plzně.“

Dle všeho hrával kdysi v kroužku ochotníků, poněvadž s velkým patosem prohlásil, platě za nás útratu: „Mé poslání skončeno, čestně se vracím domů.“

„Se štítem, kamaráde, se štítem,“ řekl pomáhaje mně do svrchníku, „věříte, že jsem byl již celý zoufalý. Vy nevíte o tom, že jsme již před čtvrtkem vypsali cenu na nejlepší pojmenování a že jsme dostali za tu celou dobu jen jeden dopis od nějakého učitele na penzi, který nám psal, že nejlepší odpovědí na název plzeňský Prazdroj je plzeňské Prapivo. Ten

muž končil svůj dopis tím, abychom mu vypsanou cenu poslali ihned po obdržení dopisu, jinak že postoupí celou záležitost advokátovi. Naproti tomu vaše pojmenování. To je průlom do světa.“

Objednali jsme si drožku, s kterou jsme jezdili až do šesti hodin po různých nočních zábavních místnostech. Po celé cestě můj společník nic jiného nedělal, než jen horoval pro název. Nadšení zářilo z každé jeho věty, a když jsme již seděli v rychlíku, představoval mě neznámému pánovi, kterého sám neznal: „S tímto pánem nebál bych se stavět babylónskou věž!“

Dal jsem si také záležet na tom, abych ho v jeho domněnce utvrdil, a když jsme se blížili k Plzni, vsugeroval jsem mu, že Hradčany a Petřín jsou dvě pojmenování, která jsem já také vynášel. To již podřimoval a jen pobručoval: „To já vím dobře, já už o tom slyšel.“

V Plzni jsme se v nádražní restauraci zotavili malou přesnídávkou a jeli přímo fiakrem do nového pivovaru do kanceláře správní rady, kde ihned poslali za panem předsedou.

Když se dostavil, řekl k němu můj společník vítězoslavně: „Máme název, nádherné pojmenování, něco takového, co zde ještě nebylo. Název, který zatlačí do pozadí plzeňský Prazdroj, pojmenování, které dojde nejvřelejšího povšimnutí a umístění.“

Můj společník se rozplýval: „Tento pán je spisovatel, znamenitý spisovatel pan, pan..., pardon, já zapomněl, jak se račte jmenovat? ... Nu vidíte, takové lehké jméno, ale když člověk celou noc nespí a k ránu jede vlakem ... Pane předsedo, ten název vymyslel pan spisovatel. Máj si nemohl nic vymyslet, Praha mlčela nebo si vymýšlela různé nesmysly, až tento pán na to přišel. Je to báječný název.“

„Nu tak mně řekněte, jaký název?“ vybědl pan předseda mého společníka.

Místo odpovědi zatvářil se člen správní rady rozpačitě a obraceje se na mne řekl: „Nu jaký název jste tomu dal? Já jsem ... já jsem ho zapomněl.“

Stál jsem jako přimrazen. Stalo se mně to, co se může stát každému. Ať jsem přemýšlel, jak chtěl, nemohl jsem si živou mocí vzpomenout. Chápal jsem situaci člověka, který zapomene, jak se jmenuje, kde bydlí a kdy se narodil.

Jako ten zůstal jsem státi před panem předsedou s otevřenou hubou...

„Vy si vzpomenete,“ řekl pan předseda, „přijďte odpůldne.“

Správní rada, který mne přivezl z Prahy, odvedl mne zdrceně do svého bytu, kde mne uložil na pohovku, abych se vyspal.

K obědu mne probudili. Situace byla táž jako v kanceláři správní rady, při panu přednostovi. Nezlepšila se ani k večeru, ani ráno. Myslili, že to je vlivem alkoholu, a dávali mně pít poděbradskou minerální vodu.

Byl jsem tam týden a nevzpomněl jsem si na nic.

Ráno sedmého dne jsem jim utekl oknem přes zahradu a šel jsem pěšky do Prahy, poněvadž mou tobolku zavřel pan správní rada do pokladny, aby mně přeřízl odstup na Prahu po dráze, doufaje, že si přece vzpomenu na svůj fenomenální název.

Vymýšlet si názvy patří k nejzajímavějším a nejtěžším problémům...

Osiřelé dítě a tajemná jeho matka

(Pohnutlivá historie měšťáckého tisku)

I.

Osiřelé dítě s modrýma očima.

Jmenovala se Tonička a postrádala tepla lásky mateřské a lásky otcovské. Pak se dostala k jednomu obchodníkovi. Tam chodila nakupovat služka jednoho redaktora jistého měšťáckého listu.

Nato dostavila se okurková sezóna. Nebylo o čem psát.

Ta Tonička měla modré oči...

Pro pláč vypadlo mně péro z ruky...

II.

Listonoš s penězi.

Svižným krokem vstoupil listonoš s penězi Jan Hromada (45 let, zachovalý, katolík, ženatý, příslušný do Libice, hejtmanství Kolín nad Labem. Zvláštní znamení: Mateřské znaménko pod pupečním důlkem) do krámu, kde sloužilo osiřelé dítě. „Jest Tonička přítomna?“ tázal se hlasem chvějícím se, neboť četl, co stálo na poukázce.

„Ano,“ odpověděl chvějícím se hlasem obchodník, když listonoš třesoucím se hlasem dodal:

„Nesu jí sto korun.“

Na poukázce stálo: „Milé dítě! Odpuť, nemohu si pomoci, déle se nemohu již zapírat. Jsem tvá matka a už jsem s tebou mluvila. Srdce mně puká. Buď pilná a důvěřuj v pána boha. Bůh tě neopustí. Prozatím máš sto korun. Tvá matka!“

Když to četli Tonička, upustila tato třílitrovou nádobu s lihem, který se rozlil po krámu. Mohla to dělat, měla sto korun.

III.

Statečný čin penzisty Pavlíka.

V následujícím okamžiku vstoupil do krámu pětadesátiletý penzista Josef Theodor Pavlík. V ruce držel zapálený doutník. Videl, že je v krámu rozlit denaturovaný líh, statečně odhodil hořící doutník otevřeným oknem na hlavu jednomu kolemjdoucímu chodci. Čin ten zasluhuje plného obdivu jako důkaz neobyčejné chladnokrevnosti a odvahy. Jinak byl by možná líh se vzňal, a poněvadž v krámě byl právě velký galon s benzínem, nebylo by možno dále pokračovat v pohnutlivé historii. Zuhelnatěním mrtvol, jsoucích ve vyhořelém krámu, skončila by tato pohnutlivá historie. Kromě toho čin onoho penzisty je tím záslušnější, poněvadž bystrým nápadem zachránil státu listonoše s penězi.

Ministerstvo obchodu volá tímto statečnému muži: „Zaplat' pánbůh!“

Když penzista Pavlík vyšel z krámu, nenalezl svůj odhozený doutník. Ten vykouřil kolemjdoucí chodec, kterému padl na hlavu.

IV.

Obchodní čin obchodníka.

Za čtvrt hodiny po přijetí 100 K pro Toničku vyšel obchodník z krámu. Koupil si malý lístek na elektrickou tramvaj a jel do redakce listu, jehož redaktorem byl pán zaměstnávající u sebe služku, která chodila nakupovat do krámu obchodníka, který právě šel na návštěvu k onomu redaktorovi. Jak vidět, pěkně se to všechno vyvíjí.

Hovořil přes hodinu s panem redaktorem. Redaktor zářil. Taková pohnutlivá historie právě v době, kdy je okurková sezóna v plném proudu.

„Zítřka to bude v listě,“ rozloučil se s obchodníkem, „dáme tam ovšem vaše plné jméno.“

Nato šel obchodník do inzertního oddělení, kde si objednal na zítřek inzerát na dobrém místě.

Toho dne tržil jako obyčejně.

V.

Následky článku Tajemná matka.

Redaktor držel slovo. Druhého dne objevil se v listu článek Tajemná matka. Byl přes celé tři sloupce. Plačtivý úvod byl stlučen z Marlittové, Karlénové, Švarcové a jiných rozbrečených spisovatelek rodinných. Pak následovalo jméno nynějšího ochránce Toničky. Obchodník Václav Zeman v ulici Kamínského číslo 18.

Vzadu pak v inzertní části byl inzerát: „Václav Zeman, obchod koloniálním zbožím v Kamínského ulici číslo 18, doporučuje ctěnému obecenstvu svůj hojně zásobený krám zbožím kupeckým. Sýry, salámy masité i rybí konzervy. Výtečné víno, červené i bílé, 1 litr 1 K. Výtečná směs kávová za 2 K 20 h, cukr levnější. Litr rumu od 80 h výše. Vždy čerstvé čajové máslo.“

Toho dne chtěly vinohradské ženy a dívky vidět Toničku a zaplakat si s ní v krámu.

Plakalo se tam od rána do večera. Tonička už nemohla plakat, tak si musela vzadu číchat k cibuli a slzet nanovo.

Také ji několik starých pánů štípalo do tváře. Není to nic zlého, poněvadž jí bylo teprve patnáct let. Za všeobecného pláče ozývaly se výkřiky: „Mně dejte kilo kávy! Mně pět kilogramů cukru! Litr rumu! Láhev vína!“

Václav Zeman nestačil obsluhovat kupující. Musel si vzít na výpomoc. Jeho žena se také potila. Vinohradské ženy a dívky nakupovaly na celý týden.

Večer před desátou hodinou, když zavírali, přišla ještě jedna uplakaná paní. Až odněkud z Modřan. Už jí neměli co prodat, tak jí prodali staré mosazné závaží.

Listu s článkem Tajemná matka prodalo se o deset tisíc exemplářů víc.

VI.

Hluchoněmá služka.

Aby se toto všechno ještě lépe vyvinulo, vypátralo se, že žena, která porodila v porodnici Toničku, porodila ji na knížku jedné hluchoněmé služky, která se posuňky zapřísahala, že není matkou Toničky. Že jest hluchoněmá, těžce nesl onen redaktor, poněvadž se s ní nemohl,

jak přirozeno, živou mocí dohovorit. Chystal totiž do stálé rubriky listu Tajemná matka a osiřelé dítě sloupec s názvem Hovor s domnělou, nepravou matkou.

Několik vinohradských paní a dívek poslalo hluchoněmé služce pohlednice.

Státní zastupitelství vzneslo na hluchoněmou služku žalobu pro klamání úřadů, poněvadž neprodila, když porodit měla, na svou knížku v porodnici.

Místo aby si vzala obhájce, vypravila se hluchoněmá služka na Svatou Horu, zanechavši doma lístek, který všeobecně překvapil a byl ihned donesen do redakce.

Lístek zněl: „Jedu se vyzpovídat!“

Na základě toho vyslalo policejní ředitelství za hluchoněmou služkou dva detektivy převlečené za kněze.

VII.

Nová psaní, nová odhalení a nové obchody.

Tonička dostávala den co den nové psaní od „tajemné matky“. Pan Václav Zeman donášel je svědomitě do redakce, která je otiskovala s případnými vzdechy.

Pět vyrabitelů pohlednic cíhalo na ni s fotografickými aparáty.

Ženatí mužové dívali se s podezřením na své ženy a vyptávali se jich, dali jim přísahat, že před nimi neměly žádnou jinou lásku.

Jeden muž nemohl se dopočítat v pokladně sta korun, a maje svou ženu v podezření, že je poslala Toničce, vzal břitvu, oholil se a šel na úřad žádat o rozvod.

Zatím došlo na Toničku na čtyři sta korun všeho všudy dohromady a domovnice počala Toničce říkat „Rukulíbám, slečinko!“

Tonička chtěla nosit dlouhou sukni a plakala, když ji nedostala.

Hned nato dostala nové psaní od tajemné své matky: „Milá Toničko, vím, že pláčeš, a nemohu si pomoci. Důvěřuj v pánaboha a buď hodná, posílám Ti 30 K. Tvá nešťastná matka.“

Dopis ten byl také uveřejněn. Závistiví lidé říkali: „Za čtyři sta korun dělal bych také osiřelé dítě.“

Jeden bývalý lesník prohlásil se za důvěrníka Toničky a současně dal do novin inzerát: „Jelen není stížen tuberkulózou, poněvadž vyhledává si v lesích bylinu, která je hlavní součástí lesního čaje a koření, které vyrábí bývalý lesník Šuminský v Kamínského ul. č. 26. Mnoho

poděkování z Ameriky, z Austrálie, Nového Zélandu, z ostrova Korsiky, Michle, Londýna, Paříže a Poděbrad.“

VIII.

Rady a úvahy.

Do redakce listu se stálou rubrikou Osiřelé dítě a tajemná jeho matka přicházela spousta dopisů. Za čtrnáct dní jich došlo 1256. Obsahovaly dílem rady, dílem úvahy, upozornění, napomínání, varování.

Psalo se, aby Tonička dala si pozor, by ji nevyhlákali někam ven. Jiný psal, že je přesvědčen, že Toničku chtějí zbláznit. Jaký by to mělo účel, nepověděl.

Konečně otiskl list vážnou radu. Prosbu k tajemné matce, aby se objevila. Prosba ta byla dojemná. Vypracována byla pomocí smutných románů a tklivých historek. Opsány byly celé věty.

Na ulicích bylo vidět davy uplakaného lidu. Šest osob se zbláznilo z lítosti a od pláče.

Třicet vinohradských paní a dívek osleplo. Po celých Čechách plakaly ženy. Matky tiskly svá pacholátka, své dcerušky k srdci. Udušeno v objetí mateřském pět pacholat a šest holčiček.

Jeden nadaný básník odrhovaček vydal nový hloupý duševní produkt. Odrhovačku o osiřelém dítěti. Zpívala se jako Modré oči.

Vinohradské paní a dívky chtěly, aby odrhovačku tu hrál orchestr ve Vinohradském divadle.

O tajemné matce zpívalo se celý den. Zpívajícími ženami napolo utlučen nějaký člověk, který slyše ji neslzel.

Konečně přišel do redakce důvěrník Toničky, vynálezce lesního koření pro jeleny i lidi.

List vydal pak výzvu k tajemné matce: „Nechť se tato dostaví do bytu vynálezce lesního čaje. O úplnou diskrétnost a mlčelivost postaráno. Čestným slovem zavazuje se bývalý lesník zachovat mlčení. Tajemná matka není nucena koupit si jeho lesní koření.“

A za pár dní vyšlo zvláštní vydání jiného listu, zabývajícího se podobně senzačními událostmi.

IX.

Tajemná matka objevena a diskrétnost zachována.

Zvláštní vydání večerního listu. Tajemná matka přišla dle rady vynálezce lesního čaje do jeho bytu. Úplná diskrétnost zachována. Stálo v listu: „Váže nás čestné slovo, a proto zachováváme úplnou diskrétnost. Jen tolik můžeme říci, že ona dáma, která je matkou Toničky, je vdovou a má několik dětí. Zamlčujeme zde její jméno, poněvadž jsme slíbili jednati diskrétně. Proto můžeme ještě tolik dodat, že objevená matka jest majitelkou domu v samé blízkosti Toniččině. Váže nás čestné slovo, že zachováme o ní úplné tajemství, proto nemůžeme říci nic více, než že jest 35 let stará a že chtěla se znovu vdávat. Jak nám sdělila, je otec Toničky živ, úředník, ženat a má též několik dětí. Více říci nám nedovoluje náš slib zachovati v té záležitosti úplné mlčení. Jen tolik můžeme říci, že je onen pán úplně podoben Toničce, jejíž podobiznu přineseme zítra v našem ilustrovaném listu zároveň s obrázkem tklivého shledání matky s dcerou.“

Diskrétnost byla úplně zachována a večerního listu prodáno šedesát tisíc exemplářů.

X.

Otec velmi podoben Toničce.

Uveřejnění podobizny Toničky v ilustrovaném listu mělo za následek, že holiči počali hned dopoledne dělat dobré obchody.

Ženatí úředníci s několika dětmi přicházeli, dávali si shazovat vousy, jiní zohyzďovat kníry.

Dvě stě ženatých úředníků s několika dětmi pečlivě ukrývalo před manželkami list s podobiznou Toničky.

Tři sta manželek žádalo o rozvod, dokazující nevěru mužovu frapantní podobou k Toničce.

Devadesát manželů se přiznalo k otcovství.

„Copak vám je hej, vy máte ženu venku, ale já jsem podoben Toničce!“

Pak přicházely do redakce výhrůžné dopisy.

Prodáno přes sto tisíc exemplářů.

Každá manželka úředníka v Čechách koupila si jeden exemplář.

Bůhvíjak to dopadne... Nikdo neví jak, jen jeden sazeč mně říká, že mají přichystány nápisy do novin pod názvem: „Otec Toničky si zoufal.“ „Tajemná matka spáchala sebevraždu.“

„A zase na tom vyděláme,“ pravil s úsměvem sazeč.

Polemika mezi Hlasy od Nučic a Nučickou stráží

Příspěvek ke žluté literatuře.

Když se redaktor orgánu městského zastupitelstva Hlasy od Nučic vrátil od oběda do redakce, našel ve schránce na psaní nové číslo opozičního orgánu Nučické stráže, listu národně sociálního.

Vzdychl si v předtuše hrozných věcí a zraky jeho zalétly instinktivně na úvodní článek. Měl mnohoslibný název:

„!!!Pravda je jen jedna!!!“

Tento název jím otrásl. Zase ho přetrumfli. Je to odpověď na jeho článek: „!!Pravda musí ven!!“ I počet vykřičníků v nepřátelském článku je větší. A článek je na tři sloupce a jeho byl pouze na dva.

„Jsou to rafinovaní darebáci,“ ulevil si redaktor a jal se číst chraplavým, zoufalým hlasem: „Upozornili jsme již jednou naše čtenáře na vodnaté idiotismy Hlasů od Nučic (s odpuštěním) a zároveň poznamenali jsme správně“, že jejich redaktor vypálí proti nám co nejdříve páchnoucí granát dětinských lží a stařeckých naivností. Pravili jsme, že darebácké jednání tohoto listu (s odpuštěním) připadá nám jako štěkání psa na měsíc a že lotroviny onoho druhu jsou hodné individua, jehož charakter dobře jsme kritizovali v 15. čísle minulého ročníku. Opakujeme ještě jednou, že tento počestný redaktor sliboval manželství vlastní sestřenicí, že byl vyšetřován pro krádež kola, a opakujeme všechno to, co jsme také chtěli před porotou dokázat. Vylákané zboží má cenu 272 K 12 h. Nikdo neví, kam se poděly peníze, které vybral v opilosti dne 18. května minulého roku v hotelu U Děkana ve prospěch kostižerem stíženého Františka Nováka. Dokázali jsme, že František Novák, zdejší obuvník, nikdy o kostižeru neslyšel a že je velmi hloupou vytáčka pana redaktora (s odpuštěním), že po vystřízlivění vybraný obnos odvedl na okresní hejtmánství ve prospěch vyhořelých v Buči na Moravě. Dokázali jsme, že obec Buč na Moravě vůbec není, že se nachází ve Slezsku na Těšínsku a že vůbec nevyhořela. Tento důstojný pan redaktor oznámil pak zaslánem, že považoval vše za vtip a že vybrané peníze v obnosu 18 K 30 h odevzdá ve prospěch polévkového ústavu chudé školní mládeže. A nyní slyšte! Ve svém časopise (s odpuštěním) uspořádal sbírku na doplnění obnosu vybraného na 50 K. Návrh ten setkal se u lidí neznalých charakteru onoho pána s porozuměním, my ovšem byli jsme prvními, kteří jsme žádali, aby vzhledem ke kontrole byly peníze ukládány na radnici. Sami složili jsme obnos deseti korun (a ten obnos jsme si nevypůjčili, jako to dělá ten ctihodný redaktor, když si dá podrazit boty). Leč dosti těchto osobních polemik, byli jsme vždy pro věcnou kritiku, a proto pokračujeme bez jakýchkoliv

osobních výpadů, jakým způsobem přišli o peníze ti, kteří zasílali je přímo do redakce Hlasů od Nučic (s odpuštěním). Dostal se nám náhodou do ruky seznam účtů, které zaplatil z těch zaslaných peněz, jichž sešlo se 272 K 30 h.

Kloboučníkovi Pakoskovi 6 K za klobouk, koupený před osmi lety. Chodí tedy osm let v promaštěném klobouku.

Hostinskému Janu Palečkovi na Modré první splátka 56 K.

Číšníkovi v hotelu Na poště zaplatil dlužný obnos za roztrhaný císařský kabát, který si od něho před rokem vypůjčil – 25 K.

V tomto kabátě chodil mezi radniční kliku do Městského hotelu, kde zůstal dva měsíce dlužen za obědy. Zaplatil 61 K.

Slečně trafikantce koupil nový prstýnek, který si vypůjčil před třemi měsíci na den, a zaplatil dlužný obnos za kuba, trabuka a viržinka a jiné, celkem 32 K 70 h. (Dlouhé doutníky platil hotovými.)

Zaplatil druhou splátku odbytného své sestřenici v obnosu 50 K.

Utratil zbytek ve vykřičeném domě Za vodou ve společnosti městského radního a školdozorce Vaňouska.

Aby pak udělal se po tom všem v očích města hezkým, kvitoval s díky přijaté milodary ve prospěch polévkového ústavu chudé školní mládeže a prohlásil, že počínaje začátkem školního roku bude rozdávat v redakci polévku chudým školním dítkám. Za tím účelem navázal styky s paní důchodní, která pak chodila mu do redakčních místností se svou služkou polévku vařit. Polévky byly toho druhu, že 18. září onemocněl těžce dvanáctiletý školák Šrámek. Dne 19. září zpolíčkoval veřejně pan důchodní kuchaře i svou paní, což učinil, jak prohlásil, v zájmu mravnosti chudých školních dětí, které přestaly na začátku zimy pro polévku si chodit, poněvadž většina z nich stížena byla žaludečním katarem. Toto opakujeme jen z toho důvodu, aby naši čtenáři připomněli si onu hroznou blamáž Hlasů od Nučic, které odpověděly na všechny ty pravdy pouhým zaslánem, že všechno to jest jen směšným výmyslem bláznivého padoucha, který jen stěží unikl mnohaletému žaláři, žalován jsa pro zhářství, když se předtím, než se stal redaktorem, potloukal jako vagabund v okolí.

Jsme tak nestrannými, že opakujeme i věci nás urážející, ale činíme tak jen proto, poněvadž v posledním čísle Hlasů od Nučic k těmto perfidnostem připojena jest nová drzá lež, že redaktor tohoto listu vypracoval plán na okradení kupce Vondráka a že s pachatelem té krádeže jest v blízkém příbuzenském poměru. Prohlašujeme, že by bylo pod naší ctí hájit se proti tomuto tvrzení. Lidé, kteří nás znají, vědí dobře, jak vysoko stojíme nad charakterem lháře z Hlasů od

Nučic (s odpuštěním), s kterým se nechtěl v létě nikdo na plovárně koupat, poněvadž reprezentant městského orgánu měl tělo stejně špinavé jako svou podlou duši.

„Pravda je jen jedna,“ praví přísloví, a tou pravdou jest, že ani bandité italští nepodali by ruku tomu, kdo odbírá Hlasy od Nučic, neboť jaký pán, takový krám.

„Stojíme pevně na půdě pravdy a tvrdíme to, co v předešlém čísle: Redaktor Hlasů od Nučic nemyl si nohy již přes tři měsíce, dokázali jsme všechno, dokážeme i toto a s klidným svědomím očekáváme, že přijde redaktor Hlasů od Nučic ukázat své čistě umyté nohy do naší redakce, a klidně též, neoblomni ve svém tvrzení, očekáváme nové číslo Hlasů od Nučic (s odpuštěním).“

Rady pro život

Jest zajímavé, že lidi potřebují nejrozmanitější rady pro život a že většina sama nemyslí, ale čeká na nějakou radu. Dovoluji si podat též několik rad pro život a uvidíte, že se vám bude, jestli se jim podřídíte, jistě líbit na světě.

I.

Těš a raduj se!

Jestli se nám samým nedostalo nic radostného a nemáme-li sami ani malou, ani velkou radost, nalezneme pěknou náhradu v radosti jiných, abychom se nezapomněli těšit. Má-li někdo nový klobouk nebo nové šaty, musíme mu gratulovati, i kdybychom se s ním setkali ponejprv. Připojíme se k němu na ulici, představíme se a jdeme s ním a neustále projevujeme mu svou radost, jak mu to pěkně sluší. Necítí-li se spokojeným, vysvětlíme mu, že je to hulvátství od něho, nedovolit nám radovat se s ním čistou radostí. Musíme se těšit ze všeho, z květů, z modrého nebe, obláček, z výkladních skříní, z úsměvů kolemjdoucích, a musíme tuto radost sdělit jiným. Zastavíme každého na ulici a říkáme mu: „Dovolte, pane (nebo milostivá), jak pěkně dnes hřeje a svítí sluníčko. – Buďte ubezpečen, vašnosti, že mám nehoráznou radost z toho, jak tamhle na střeše leze kočka. – Vašnosti, dovoluji se vám představit a sdělit, že jsem ráno potkal jednoho pána s báječným plnovousem, bílým jako mléko. Měl jsem opravdu radost z jeho vousů a dovoluji si tu radost vám sdělit.“

Odtáhnou-li nás do průjezdu a dají svěrací kazajku, musíme se tvářit co nejpřívětivěji, abychom jim tu radost nezkazili.

II.

Nesmějme se cizímu neštěstí!

Velice často se stává, že jsme svědky cizího neštěstí. Musíme být v takovém případě cituplnými. Vidíme-li například, že někomu elektrika uřízla obě nohy, nesmíme se mu vysmívat a ptát se ho, čím teď bude hrát fotbal! Vystříhejme se dělat směšné poznámky. Uřízne-li nákladní automobil někomu hlavu, nesmíme ji brát do ruky a potěžkávat. Je pravdou, že jemnocitnému člověku taková uříznutá hlava ukládá často neobyčejnou zkoušku. Pokuste se však obstát a vystříhejte se surových poznámek. Utrpení vašeho spoluobčana nesmí vám být nikdy směšným. Vidíte-li, že se někdo topí a dělá přitom různé grimasy, nesmíte se chechtat na celé kolo. Nemůžete-li se udržet, raději odejděte od takového případu. Nesmějte se postiženému! Hoří-li divadlo, nechte si všechny poznámky pro sebe. Pravý vzdělanec nesměje se nad oteklou hubou člověka, kterého bolí zuby, nedělá si legraci z pohřbu či železniční katastrofy.

III.

Nelezte v noci do pokoje pro služebné!

Jste-li ženat, buďte přesvědčen, že vám žádná manželka neodpustí, dobýváte-li se v noci do pokojíku vaší služebné. Rozhodopádně musíte mít po ruce nějakou výmluvu, na kterou však žádná manželka nic nedá. Vymlouvat se, že jste šel služebnou kontrolovat, je blbost. Mluvit o tom, že jste si spletl pokojík pro služebnou se svou ložnicí, je kretenismus. Omlouvat se, že jste náměsíčník, znamená, že vám měkne mozek. Za nejlepší výmluvu považují, prohlásíte-li, že jste si tam zapomněl kapesník.

IV.

Nenadávejte!

Sprostá nadávka velice často raní. Musíte být pamětlivi toho, že člověka nadávkou můžete urazit. Taková slova jako „vole“ nebo „krávo“ neměla by být v rozhovorů používána. Názor o účincích nadávek není správně rozšířen. Nemyslete si, že když někomu hrozíte do očí, že je pitomec, že dotyčný to vždycky přeslechne a nemůže na to reagovat. Jest sice pravdou, že jsou lidé, kteří dostali v životě tolikrát vynadáno, že mají opravdu už hroší kůži, ale to jsou výjimky, to se týká jedině poslanců, politiků a lidí veřejně činných. Většina z nich je na nadávky zvyklá i v parlamentu. Musíme si však být toho vědomi, že život není žádné Národní shromáždění, kde nadávka patří k politické debatě. Zabořit vně parlamentu na dráhu sprostoty svědčí o malé inteligenci. Kromě toho musíme si přiznat, že v nadávkách, kterých používáme, bývá mnoho nevkusu. Obyčejně spokojíme se nějakou prasprostou nadávkou, pláceme, co nám slina přinese na jazyk, neuvažujeme o tom, že i v nadávání může být jistá elegace a že se může leccos říci vybranými slovy. Proč musíme použít právě fráze: „Vy jste hloupý jako poleno,“ když se to dá obejít slovy: „Tak se mně zdá, že vy také učíte ovci aportovat.“ Doporučuji vystříhat se sprostých nadávek a mluvit více v aforismech, kterými se dá velice mnoho říct. Aforismus tolik nebolí a je těžko na něj odpovědět a vítězství v hádce je vaše. Říci někomu: „Koukejte, kde tesař nechal díru,“ není tak elegantním jako slova myslitele Tomáše Carlyle: „Nejvýhodnějším pro vás jest neukazovat se v dosahu naší sluneční soustavy, nýbrž poohlédnouti se, zda není pro vás někde jinde nějaká shnilá oběžnice.“ Jest pravdou, že pro někoho jest velice těžké odvyknout si nadávat. Zkusme to proto jako s léčením arzenovými pilulkami. Od třiceti nadáváte až na jednu.

V.

Nechod'te světem s obličejem zasmušilým a nevlídným!

Kdyby každý si byl toho pamětliv, nebylo by třeba, aby nás museli při fotografování napomínat, abychom se tvářili přívětivě. Máme si být toho vědomi, že není nic ošklivějšího jako se kabonit, když nás pronásleduje neštěstí. Díváš-li se na veselou stránku věci, budeš šťasten a nebudeš mrzut, uteče-li ti manželka s jiným. Ztratíš-li své jmění, máš se smát na celé kolo. Vedou-li tě k šibenici, vypravuj knězi anekdoty, směj se a tvař klidně. Svě štěstí musíme pěstovat a to nás povede k oné klidné spokojenosti, kdy se smějeme na celý svět a kdy srdce naše překypuje vlídností.

VI.

Nekupujte zajíce v pytli!

Zajíc není takovým bázlivým stvořením, jak jsme zvyklí číst. Je-li podrážděn, kouše, prská, mečí a staví se na odpor. Proto musíme být velice opatrnými, kupujeme-li zajíce v pytli, aby nás nepokousal, když ho chceme dostat z pytle ven. Zajíc může být svým chrupem nebezpečný lidskému zdraví. Kromě toho strkání zajíců do pytle jest týráním zvířat, nemluvě o tom, že můžete být podvedeni, že v pytli je kočka, a nikoliv zajíc.

VII.

Čím více se do tebe mluví, tím méně mluv!

Jestli tě chce například otec dospělé dcery, za kterou chodiš, přimět záplavou slov k zasnoubení, musíš si ihned pomyslit, že reální obchodník mnoho nemluví. Musíš si připamatovat, jak veliká by byla škoda, kterou bych si způsobil ukvapeným rozhodnutím, jedině na základě žvanění toho mluvky. Vezmi klobouk a beze slova odejdi a nevracej se nikdy více. Pozoruj takového žvanila, který ti vnucuje dceru, s naprostým klidem. Čím více otec mluví, tím méně mluv ty. Podobně se chovej i vůči své manželce. Nech ji mluvit, ať se unaví a vybijí svou energii. Chod' přitom po pokoji a hvízdej si z nějaké operety. Nedej se strhnouti přívalem slov své manželky. Nech ji útočit, ona se unaví. Nemluv nic. Až tě to omrzí, učiň jako v prvním případě. Seber klobouk a odejdi. U soudu mnoho nemluv. Pamatuj si, že mnoho lidí bylo právě proto zavřeno, že mnoho mluvili.

VIII.

Odlož rozhodnutí učiněné ve zlosti!

Jsou lidé, kteří se velice snadno rozzlobí, a ne každý se dovede zdržet zlosti, když mu spadne z okna květináč na hlavu, když mu omylem vychrstnou vitriol do obličeje či přerazí o něho omylem býkovec. Pamatujte si, že přemýšlet okamžitě na odplatu nezjednává zadostiučinění a že je třeba nepřenáhlit se. Stane se například, že vám šlápne omylem nějaký atlet na nohu. Ve své nerozvážnosti chcete mu to oplatit, a po vás zbude na tomto světě jen mastná skvrna. Zdržuj rozhodně svou ruku, nebuď brutální. Pamatuj si, že není slušné si myslit: „Já ho

musím zabít,“ a že je ještě neslušnějším konat dalekosáhlé přípravy k uskutečnění svého úmyslu. Uvažuj vždy o tom, že naše soudnictví a bezpečnostní orgány jsou na takovém stupni rozvoje, že tě chytanou a posadí do chládku.

IX.

Nevypravuj své domácí nesnáze přátelům!

„Víte o tom, že pan profesor byl včera opilý a že byl bit v hospodě, a když přišel domů, že ho paní nepustila do bytu a že se musel válet až do rána po chodbě? Vyprávěl mně to dnes,“ sděloval mně dobrý přítel pana profesora. Nezdržel jsem se a vypravoval jsem to dál a už to vědělo celé město. Ano, přátelé, tak se to má, když vypravujeme své domácí nesnáze svým druhům. Nedělejte to nikdy a zarytě mlčte o tom, co s vámi bylo včera. Jedině tak se vyhnete tomu, čemu se nevyhnul onen pan profesor.

X.

Nepomáhej, pokud pomoci žádající sám si může pomoci!

Znal jsem jednoho člověka, který, hraje karty, půjčoval peníze do karet tomu spoluhráči, který hrál proti němu, a strašně se pak divil, že musel prohrát, ačkoliv vyhrával.

Rad pro život jest mnoho. Tyto jsou malou ukázkou toho, že můžete radit toho kolik chcete a že nikdy to nevyčerpáte. Jest to neskonale hluboká studnice moudrosti. Život se tu objevuje ve velmi vážné stránce. Každý člověk chce být mentorován a veden. Musíme člověka přitáhnout za límec k tištěné věci a přinutit ho, aby četl rady pro život. Musíme být vynalézaví ve svých radách a potom můžeme být spokojeni, že jsme nežili nadarmo a že jsme tisícům poradili, jak mají žít.

Román z Malého oznamovatele v Národní politice za řadu dní

26 srpen. Parket Národního divadla. Vzpomínko, ty vonných květů ráji...

26 srpen. Parket Národního divadla. Patří parket mně? Dagmar.

26 srpen. Parket Národního divadla. Čestné sblížení nemožno bez osobního seznání. Žert vyloučen, nebo se mýlím a jiná bude požívat štěstí přátelských styků. Okáček Mařka.

26 srpen. Parket Národního divadla. Ona dáma, která v parketu omdlela, prosí se o laskavou odpověď pod značkou „A. B. O. 24.“ zde v dopisech. Ach, moje srdce, kde bloudíš?...

A. B. O 24. Je-li dorozumění možné, prosím sem o dopis pod značkou „Černé oči 23“.

Černé oči 23. Pište, kde možno se sejít. Vzpomínám stále na Vaši nehodu. „Elektrika 3.“

Elektrika 3. Ve středu na Ferdinandově tř. od 5–1/2–7. Vzpomínám.

Elektrika 3. Jsem ve středu na Ferdinandově tř. od 6–8 večer.

Černé oči 23. Čekal jsem marně na Ferdinandově tř. Nedovedu si to vysvětlit. Nesp. zärm.

Určete jiné místo, nejrady kdekoliv. „Neznámý Romeo 67.“

Neznámý Romeo 67. Mohla bych vás vidět v sobotu v Roztokách na nádraží o 3 hod. odp.

Předešle nepřišla kvůli dom. nesvár. „Julie 23.“

Neznámý Romeo 67. Nemohla přijít na Ferdinandku, poněvadž si sestra zlámala nohu. Jsem v Kralupech. Patří „Černé oči 23“ mně? „Aneta-Thetis.“

Neznámý Romeo 67. Značka „Černé oči 23“ zneužita neznámou osobou. V neděli ráno přijdu na Žofín. Mám v ruce Sven Hedina Cesty po Tibetu. „Vlasta divoch.“

26. srpen. Parket Národního divadla. Vzpomínko, ty vonných květů ráji. Hledám čestné sblížení s onou mladou slečnou, která v parketu omdlela. Prosím o odpověď pod značkou „Splynutí duší“.

Splynutí duší. Onen pán, který byl při tom, když mně byl v Nár. divadle při mé nehodě ukraden zlatý náramek, se žádá, aby týž neprodleně vrátil, neboť byl poznán. Jana Roubalová, choť velkouzenáře, Praha III., 673.

Splynutí duší. Patří dopis „26. srpen. Parket Národního divadla“ mně, vy jeden čtveráku? Odpovězte přímo, či lépe přijďte zítra k Vinohradskému divadlu o 7 hodině. „Olga.“

Splynutí duší. Ve snu představuji si Vaši mužnou tvář jako u toho obrazu, co je u Topiče. Přijďte zítra do Holešovic k lidovým lázním o 1/2 8 večer. „Polibek milenky.“

Černé oči 23. Nemohu si nic vysvětlit, neudržitelný chaos žene mne vstříc do neznáma. Kolísám. „Neznámý Romeo 67.“

Neznámý Romeo 67. Proč jste nepřišel do Roztok předešlou sobotu? Čekala jsem marně. „Julie 23.“ Neznámý Roemo 67. Vysvětlení, nač se tážete v předešlém čísle pod značkou „Černé oči 23“, jest velice lehké. Patně jste mne v Kralupech nenašel, neboť jsem opět odjela do Prahy. Chcete-li mne vidět, čekejte na Václavském náměstí zítra v 15 hod. u hotelu Štěpán. „Aneta-Thetis.“

Neznámý Romeo 67. Nemohla jsem přijít na Žofín kvůli rýmě, která mě upoutala na lože. Snad příští neděli určitě, vy jeden zlý, opět v těchže místech. V ruce opět Sven Hedin. „Vlasta-divoch.“

Splynutí duší. Byl jste poznán. Žádám o navrácení náramku mé choti. Jan Roubal, velkouzenářství, Praha III., 673.

Splynutí duší. Proč jste nepřišel na Vinohrady? Dopis zasílám pod šifrou „Olga“ hlavní pošta.
Splynutí duší. Drahý! Čekala jsem na Tebe a Tys nepřišel do Holešovic. Objev se mně, miláčku, v tu očekávanou, jak stálo posledně, hodinu u lázní, a to zítra. Tvá milující „Johana 1911“.

26. srpen. Parket Národního divadla. Prosím onu dámu, která měla na sobě kimono a které se udělalo při premiéře špatně a měla plavé vlasy, aby mně sdělila, kde bych s ní mohl mluvit, popřípadě kam jí psát. Vzpomínám stále dnem i nocí a tonu v nejistotě, zoufalství se mne zmocňuje. „Neznámý návštěvník.“

Neznámý návštěvník. Onen pán, který včera psal pod značkou „26. srpen. Parket Národního divadla“, se žádá ve vlastním zájmu, aby přestal si dopisovat s mou chotí. „Othello 25.“

„Othello 25.“ Prosím o prominutí. Dopis týká se mladé neznámé slečny. „Neznámý návštěvník.“

Neznámý návštěvník. Četla jsem kdysi, že právě náhoda svádí lidi dohromady. Ráda bych podala štěstí obě ruce, neboť jsem osamocena a mé srdce touží po upřímné lásce a čestné korespondenci. „Plavovláska z Karlína.“

Splynutí duší. Onen pán z parteru, který odnesl náramek mé ženy, žádá se, aby jej okamžitě navrátil, neboť byl poznán. Jinak zakročím soudně. Jan Roubal, velkouzenář, Praha III, 673.

Neznámý návštěvník. Lásko, ach lásko, ty mocná vládkyně... Uvidíte mne v soukenné čapce na Františkově nádraží každý den kvečeru. „Vaše blondýnka.“

26. srpen. Parket Národního divadla. Vzpomínko, ty vonných květů ráji... Můj bože, co se se mnou stane, kdy dosáhnu svého cíle?

26 srpen. Parket Národního divadla. Žád. Vás naposled, ab. nehl. se přibl. k mé manž. „Othello 25.“

26. srpen. Parket Národního divadla. Patří parket mně? Seděl jste včera s těmi pány na premiéře? Odpovězte pod zn. „Brunet“.

26 srpen. Parket Národního divadla. Žádám onoho pána, který byl při tom, když se mé manželce ztratil náramek, aby mně udal ve vlastním zájmu svou adresu za dobrou odměnu. Jan Roubal, velkouzenář, Praha III, 673.

26. srpen. Parket Národního divadla. Budu opět ve středu na Prodané a prosím o navrácení vypůjčeného prstenu z Dubrov. trilogie. „Vítězoslava.“

26 srpen. Parket Národního divadla. Jsem zničen. Tápu ve tmách. Mlhy, mlhy, ach ztracené štěstí.

26. srpen. Parket Národního divadla. Nač naříkat, vždyť tolik lásky ve světě. Ráda bych Vás poznala, ovšem pod tou podmínkou, hrajete-li na housle. „Černovláska.“

Hledají se všichni, kteří posledně mluvili s naším synem Oskarem Krátkým, abiturientem gymnázia, který odešel předevcírem z domova a více se nevrátil. Týž byl poslední dobou nápadně zamlklý a odešel s výstřižky dopisů z „Malého oznamovatele“ v Nár. politice, nalepenými do černých desek. Každý, kdo by o něm něco věděl, nechť to oznámí zarmouceným rodičům, Vinohrady, Perunova 16.

Oskare, vrať se domů. Otec říká, že mně nebude bránit dávat ti peníze na ty Tvé inzeráty. Tvá nešťastná matka.

Stručný obsah krvavého románu

„Giuseppe Bóro přijel do Terstu. Poněvadž neměl peníze na delší pobyt, představil se pod jménem hrabě Olarich z Eisenfelsu hostinskému Bittornelovi, který má krásnou dceru Lucii. Tato zamiluje se do nepravého hraběte, ale Giuseppe Bóro jest zpozorován v městě zlotřilým námořníkem Lorenzem, který ví jisté tajemství ze života Bórova, a to, že týž zabil v Římě svůdce své sestry a ještě tři pány, kteří tomu svůdci při tom pomáhali. A tak ten Giuseppe Bóro velice se lekne a svěří se hostinskému Bittornelovi, s kterým při sklenici vína uzavřel důvěrné bratrství. Oba se usnesou, že Lorenze otráví, což se jim také podaří, když si ho pozvou na víno. Poněvadž však odstranění mrtvoly dá velkou práci, zasvěti do všeho i dceru Lucii, mrtvolu Lorenzovu dají do pytle a odnesou ho v noci do hor za městem, kde jsou velké propasti. Mají v úmyslu do jedné takové propasti hodit ten pytel a již také jsou nad takovým srázem, když je vtom překvapí četník. Lucie je zachráněna a vrazí dýku četníkovi do srdce, právě když ten seskočil s koně, aby se podíval, co se tam tropí. Mrtvolu Lorenzovu i četníka hodí do propasti, a vtom opuštěný kůň zařehotá a blízko ozve se dusot koňský a objeví se nový četník. Toho skolí ranou z pistole Giuseppe Bóro a všichni pokojně odeberou se domů, dál to nemám, pane nakladateli.“

Mladý muž, sedící proti nakladateli krvavých románů Tomsovi, smutně se podíval tomuto dobrému muži do očí, který vykřikl: „To ale přestávají již všechny žerty, pane Krámský, co bude dál, kam dáte ty ostatní mrtvoly? Vaši lidé měli tam zůstat, poněvadž výstřel musí přivábit ještě jednu patrolu četníků, svede se krutý boj, tak si to představuji, zakrouť se krk, rozumíte, mladý muži? Ostatně jste velmi neopatrný se zacházením se střelnou zbraní.“

Vystřelíte v noci, když odnášíte mrtvolu, abyste ji shodil ze skály, a když jste zabil už jednoho četníka. To je chyba, velká chyba, to je hotové prozrazení. Jestli vaše Lucie operovala úspěšně s dýkou, proč jste také toho četníka nezapíchl!“

Pan Toms vstal, a opíraje se o stůl polonaplněné kavárny, v rozhorlení hlasitě vykřikl: „Proč jste, ptám se vás ještě jednou, také toho druhého četníka nezabil dýkou? Mohl jste mu také vrazit dýku do srdce, a bylo po komedii. To se ví, panáček nejde podle staré osvědčené šablony. To je dnes ta mládež! Znal jste přece nebožtíka Charváta, ten dovedl zacházet s dýkou! To bylo roku 1900, a pokračoval až do roku 1905, a bylo to v Německu, a pracoval jen s dýkou a jedem. Střelba v noci dělá hluk, a když budete dál pokračovat, jak se z toho dostanete, to mně laskavě vysvětlíte, zapletete se velice nepříjemně. Mluvím k vám jako otec, jste velice chápavý a myslím, že není všechno ztraceno. Musíte nyní využít příležitost a utíkat. Nechápete, že po tom, co se stalo, je návrat do města nemožný. Musíte najít cestu do světa. Napřed třeba začít s loupežnictvím. Vražděte i ženy a děti, a tu Lucii nechte dát zavřít a osvobodíte ji, a třeba, a to je hlavní, vydejte se na cestu k místu, kde bude uvězněna, a skolte dozorce. Radil bych vám kaučukovou hůl, a ne žádný revolver, to byste se zas zaplet, poněvadž takový výstřel pobouří kdekoho.“

„Ujišťuji vás, že nebudu již střílet,“ odpověděl mladý muž. „Děkuji vám za radu, a smím užívat i nadále jedu? Jaký jed usmrcuje beze stopy?“

„To je vidět, že jste v tom dlouho nepracoval, jako nebožtík Charvát. Každý jed zanechá stopy, a pak přijde pitva. Nechte jen pitvat, a ať pak objeví lékaři třeba strychnin. S jedy pracujte okázale. Zejména bohaté příbuzné a podobně možno otravovat, třeba poznenáhlu, to víc vydá. Abych tedy nezapomněl, když zabijete dozorce, bude všechno v pořádku, a nesmíte zapomínat, že nynější doba vyžaduje také vyloupení všech bank. Sluhové se omračují chloroformem nebo se jim vstříkne nenápadně kurare do krve. Těžké železné pokladny se rozbíjejí dynamitem. A pak můžete užít revolveru. Tu je revolver na řadě a brovnink je výborná věc. Krásně bude se také vyjímat přepadení vlaku. I do veřejných místností můžete vniknout, do divadel, restaurací, kaváren, a kdo se vám postaví na odpor a nebude chtít dát peníze, toho bez milosti zastřelte jako psa, povídám, jako psa, mladý muži, a nyní chutě k dílu!“

Vstali a ku svému překvapení spatřili, že kolem dokola klečí se sepjatýma rukama hosté, číšník, pikola a majitel kavárny a s němým odevzdáním se osudu prosí je o milost.

Tragický konec sekundána Petišky

Měsíc redigoval jsem krajinský list Dřevické zájmy se zábavnou přílohou Jitřenka, kam psal kdekdo, koho jen napadlo, že má spisovatelský talent. Proč jsem odtamtud odešel, snad pochopí každý, kdo bude číst tuto zповěď nešťastného, uštvaného člověka, a odpustí mé hříšné duši. Píši to s přesvědčením, že snad přece se vyskytne dobrý člověk, který mne polituje, který nade mnou snad zapláče. Proč jsem odtamtud odešel? Spíše měl bych položit otázku, proč mne vyvedli z redakce za město, proč mně svázali řetízky ruce a četníky dali dopravit k zemskému trestnímu soudu.

Proč? Proto, že jsem zabil sekundána Petišku v redakci, v redakčních hodinách a mrtvolu spálil i s jeho rukopisy po částech v redakčních kamnech. A když poslední jeho rukopis a poslední jeho palec u ruky dohořel, vypil jsem klidné čtvrtku vína (neboť rozčtvrcení tohoto ubohého sekundána dalo mně mnoho práce), zapálil si doutník a šel jsem se udat. Prosím, aby nikdo nevykládal si ve zlém mé jednání. Tak, jak je zde napsána, budou slyšet moji zповěď i páni porotci. Před porotou jinak se hájit nebudu. Žádám jen nyní, aby čtenáři opatrně četli tyto řádky, které jim náležitě osvětlí, proč jsem zabil sekundána Petišku.

Jak jsem se již na začátku zmínil, je k Dřevickým zájmům přidávána zábavná příloha Jitřenka. Dřevické zájmy jsou jak orgánem městské rady, tak i orgánem okresního výboru a osobním orgánem městského starosty. Platu měl jsem od města sice jen sto dvacet korun měsíčně, ale za každou podařenou nadávku a senzační odhalení ze soukromého života osobních nepřátel městského starosty nebo pánů městských radních byl jsem zvlášť honorován. Za každou lokálku, ve které jsem spílal oposici, dostával jsem deset haléřů za řádek, a věta, ve které stálo kupř.: „Víme, že onen mrzák jmenuje se Hubáček a že toto zmrzačené individuum má krám na dolním předměstí,“ ta věta honorována byla korunou. Mohl jsem tehdy, jak vidno, pěkně vyjít s penězi, a o nadávky nebylo nouze. Aby se pak v listě nehemžilo samými domácími dobytčaty, zavedl jsem i jiná zvířata do svých útoků, kraby a homary, sarančata, mšice, bagoly, paviány, puchýřníky a podobné, s kterými jmény jsem dovedl tak obratně zacházeti, že napadení v opravě, kterou nám zasílali, nestačili vyvracet: „Není pravdou, že jsem bagolem africkým, nýbrž jest pravdou, že jmenuji se Roubíček Petr a pocházím z Příbrami. Není dále pravdou, že jsem paviánem, nýbrž jest pravdou, že ve zdejším místě jsem usedlý již od roku 1882. Není dále pravdou, že jsem puchýřníkem atd.“ Tato „zaslána“ a „opravy“ uveřejňoval jsem ochotně a provázel patřičnými případnými poznámkami, že ku př. – v případě pana Roubíčka nejde o bagola afrického, nýbrž o bagola australského, a že pan Roubíček správně rozlišuje oba druhy, když tvrdí, že není bagolem africkým. Co se pak týče

toho, že byl nazván paviánem, jsme toho názoru, že nejedná se o paviána plástíkového, nýbrž o zcela obyčejného paviána, psohlavou opici nejhoršího druhu...

Takovým způsobem jsem si získával stále více sympatií a lidé si mne vážili. Bohužel, štěstí mé netrvalo dlouho. Bylo v to právě o prázdninách, kdy vrátil se syn městského radního Petiška, žák druhé třídy gymnasiální, z okresního města domů, a ještě téhož dne večer mne starý pan Petiška v redakci navštívil a jako mimochodem podotkl, že jeho hoch Venoušek je velice chytrý, bystrý chlapík, otevřená hlava. Ačkoli je hochovi teprve čtrnáct let, jeví prý neobyčejné spisovatelské nadání. Zejména výtečně se mu daří kratší črty. Když mu bylo šest let, sám si z hlavy vymyslel blahopřání k jmeninám dědečkovým. V devíti letech psal již básničky, roztomilé básničky s vlasteneckým koncem, kde vítězí Přemyslovci nad Tatary. Když chodil do páté třídy, složil panu řediteli básničku: „Bůh dej Vám, pane řediteli, mnoho štěstí, ať vidíte jen, všude růže kvěstí a nesejdete nikdy v žití scestí, nás račte dále ku vzdělání vésti. Přidal jsem k tomu pět lahví moselského vína,“ podotkl, „a uzené selátko, a ředitel byl přímo unesen.“ Pravil dále, že Venoušek bude jednou jistě slavným.

„Do té doby stále si píše pro sebe. Výborné věci, jak říkám, poněvadž já literatuře rozumím, neboť předplácím Máj. Jsou to hluboké věci, črty plné života a bude jistě jen ozdobou vašeho listu, když otisknete v Jitřence jeho črty. Hoch dává si jméno Jan Trnita z Čimelic. Aristokrat, jak říkám. Co se pak týče pravopisu, hledí se vyhnout pravopisným chybám.“

Po tomto úvodu předložil mně črty sekundána Petišky (Jana Trnity z Čimelic) a opustil mne s přátelským stisknutím ruky. Vzal jsem první črtu a četl:

Něco z dějin řeckých. Když Pausanias dobyl vítězství nedaleko města Ariména, přihodilo se, že se zamiloval do věštky delfické a poslal jí osm otroků se zlatým nádobím. Otroci však zlaté nádoby prodali a utekli do Malé Asie, kde si založili hospodářství a pěstovali na polích žito a ječmen. Mezitím Pausanias, dozvěděl se o zpronevěře otroků, vyslal za nimi válečnou loď, která se však na cestě setkala s perským loďstvem a byla zajata. Když se o tom Pausanias dozvěděl, kázal moře zbičovat a odebral se sám do Delf. V Delfách navštívil svatyni a byl řízně odbyt kněžími, když se snažil vniknout do věštírny kněžky. Od té doby scházel Pausanias na těle i na duchu, a když umíral, byla jeho poslední slova, aby Řekové ve svornosti hledali spásu. A tak i my Čechové máme být svornými!

Druhá črta zněla: Smrt kostelníka u sv. Trojice v Praze. Na Novém Městě pražském žil za časů švédských válek kostelník Melichar. Když zrádný důstojník Otovalský, nešlechtný syn národa, rozboural hradby, aby se tudy dostali Švédové do Prahy, byl kostelník Melichar u sv. Trojice prvním, který počal zvonit na poplach. Poněvadž však neměl pomocníka, musel zvonit sám. Zasažen švédskou koulí, vypustil svého šlechtného ducha a tak si sám zvonil na

pohřeb, vyburcovav studenty k boji se sveřepými Švédy. Byl po skončení války třicetileté s velkou slávou pohřben, a každého roku rozezvučí se ve výroční den smrti samy zvony ve věži starobylého kostelíka.

Třetí črta zněla: Mladý může, starý musí. Výměnkář Václav ležel na loži smrtelném a dal si k sobě zavolat své vnuky, kterým pravil s pohnutím, dříve než skončil v náručí svých synů: „Mladý může, starý musí.“ A do roka se uskutečnilo proroctví starého výměnkáře Václava, neboť napřed zemřel nejmladší jeho vnuk Robert, hned po něm Kristian, pak Josef, nato Vratislav a krátce po něm Břetislav. Do roka pomřela všechna vnoučata, takže opuštěná babička mohla směle říci nad rovy malých rabátek: „Mladý může, starý musí!“

Čtvrtá črta zněla: Jaro ve vesnici! Jakmile slunce zasvitne, rozproudí se ve vesnici jaro a veselý život, poněvadž vylézají brouci ze svých doupat a lezou po trávě. Někdy i motýl přeletí vesničanům přes cestu a v okolí vesnic pěstují sedláci obilí. Na věži kostelíka usadí se občas ptáci, kteří se dívají na vesničany a všemožné pečují o mláďata. A proto volám ke všem pilným rolníkům: „Je jaro ve vsi, jaro je tu!“

Pátá črta zněla: Nechod' za školu! Ve velkém městě usnesli se dva hoši, že půjdou za školu, aby se vyhnuli početnímu úkolu. Blízko města byl rybník a oba hoši šli se koupat. Poněvadž neuměli plavat, byli by se málem utopili a jen s velkou námahou byli vytaženi. Početnímu úkolu však neušli, neboť ten den učitel odložil početní úkol na druhou středu. Z toho jest vidět, v jaké nebezpečí vrhají se nesevdomití školáci.

Velectění! Nedovedete si představit, v jakém duševním stavu jsem byl po přečtení tohoto pátého příspěvku sekundána Petišky.

Večer přišla jeho teta a přinesla nových dvacet jeho črt.

Druhého dne ráno přišel otec Venouška Petišky a přinesl nových deset črt.

V poledne téhož dne přinesla mně jeho sestra novou práci Venouška Petišky, kterou mně přečetla se záplem. Byla to úvaha Proč studující středních škol vypichují ptáčátkům oči. Líčil tam živými barvami, jak se to dělá, chceme-li ptákům vypíchat oči, a jak potom pronásledují nás v stáří výčitky svědomí.

„Píše také delší povídku,“ řekla jeho sestra „a přijde vám přečíst začátek!“ Co jsem si měl počítí? Koupil jsem si revolver.

Druhého dne přišel skutečně ubohý sekundán a důvěrně mně podal ruce.

Zamkl jsem za ním dveře a řekl mu: „Vy chcete psát i delší povídky?“ Kývl hlavou. „Budete hodně psát, neustále psát, posílat mně příbuzné, aby mně vaše věci četli?“

„Ano!“

To bylo také jeho poslední slovo. Nač se o tom rozšiřovat? Zastřelil jsem ho s rozkoší. Nechť veřejnost sezná, zda jsem nejednal správně. Zabil jsem nové ho Q. M. Vyskočila!

Karikatury 1910.

Vyhubení praktikantů speditérské firmy Kobkán

Majitel speditérské firmy Kobkán zavolal do své kanceláře různolícího praktikanta pisárny Pecháčka a měl s ním dlouhou rozmluvu.

Když se Pecháček vrátil ku svému stolu, byl bledý, třásl se po celém těle a měl zježené vlasy. „Výpověď?“ otázal se účetní.

Místo odpovědi vzal praktikant Pecháček zimník a klobouk, a nepromluviv slova, vyšel z kanceláře. Účetní šel ihned do šéfovy kanceláře, a když se vrátil, vrtěl hlavou a řekl: „To opravdu nepochopuji. Pan šéf ho dovolil na celé odpůldne do vinárny.“ Pět praktikantů podívalo se závistivě na prázdnou židli Pecháčkovu a již opět se zahloubali do své faktury.

Nad kanceláři speditérské firmy Kobkán visela atmosféra tajemství, záhady a neznámého. A bylo tak jednoduché, ačkoliv trochu podivné.

Pan šéf měl s Pecháčkem velice vlídnou rozmluvu. Vypravoval si s ním toto: „Pane Pecháčku, vy jste mladý, nadaný člověk. Pan prokurista i pan účetní vás velice chválí. Jste pilný, obratný, rozumný, skromný, bodrý, pracovitý. Nepijete, nekouříte, v karty nehrajete, nesvádíte děvčata, nejste nikomu nic dlužen, nevybíráte si zálohy na slušné, jste dobrý počtář i kalkulant, máte vypsané, elegantní písmo, šetříte papírem, přicházíte přesně do kanceláře a odcházíte poslední. Máte obchodní rozhled, stenografujete velice bystře a obratně, bez chyb píšete na psacím stroji jakéhokoliv systému. Znáte několik řečí a šatíte se skromně, ale slušně. Vaše boty jsou vždy pečlivě vyčištěny a váš límeček je vždy čistý...“

Vzornému praktikantovi zvlhly oči blahem a díval se upřeně na svého šéfa, jenž vrhnuv milý, dobrácký zrak na svého praktikanta, pokračoval měkkým, rozechvělým hlasem: „Za čtrnáct dní budu mít jmeniny. Rád bych viděl v novinách blahopřání k mým jmeninám od známých, přátel a personálu. Rozumí se samo sebou, že útraty s tím spojené hradím sám. Nechci však, aby blahopřání k svátku bylo ošuměle všední. Přál bych si něco originelního, řekněme ve speditérském slohu. Něco, co zde ještě nebylo. Něco tak pěkného, aby čtenáři ještě po letech na to blahopřání k mým jmeninám vzpomínali. Něco takového, že by všichni lidé plakali. A

tu jsem si vzpomněl na vás. Rozumí se samo sebou, že vy se o tom nikomu nezmíníte. Podejte mne ruku.“

Praktikant podal svou třesoucí se ruku panu šéfovi, který ji tiskl a hovořil dál: „Vy to dokážete. Dnes je pěkný slunný den, kdy se vám rozsypou myšlenky. Dávám vám na celé odpůldne volno. Aby pak jste mohl lépe básnit, jděte do vinárny, vypijte dvě čtvrtky muškátu nebo vermutu. Víím, že se mně neopijete. A potom jed'te do Stromovky, sedněte někde na lavičku a sestavte to blahopřání k mým jmeninám. Zde máte padesát korun.“

A tak se stalo, že Pecháček vrátil se ke svému stolu bledý jako křída. První i druhou část poručení splnil přesně.

Šel do vinárny a vypil čtvrtku muškátu a čtvrtku vermutu, neopil se a jel do Stromovky jako stroj. Sedl si někde na lavičku a sestavoval.

Ke svému zděšení však ihned zpozoroval, že se mu myšlenky nesypou a že všechny předpoklady páně šéfovy o nadaném praktikantovi jsou silně přehnáány, že ani pěkný slunný den, ani muškát, ani vermut mu nepomohly.

„Ježíši na nebi,“ vzdychl si, „vždyť já blbnu. Co jsem to napsal za hovadinu, vždyť v tom není zcela nic originelního. Nu, není to pitomost napsat:

Slyšte naše vroucná přání, jež vám přejeme vřele;

kěž jest krásným vaše žití jako nebe plné hvězd.

Práci vaší daří se denně, pomoc svou vám nebe dej.

Štěstí, zdraví, dlouhá léta, firma vaše ať vám vzkvétá.

Stravte léta v radosti a štěstí, přání všechna ať se splní,

což vám srdečně přejí známí, přátelé a personál.“

Pecháček vytrhl ze zápisníku blahopřání, roztrhal a hodil do koše na papír, přemýšlel a psal dál.

V zápisníku objevilo se několik blahopřání ku jmeninám:

„Naše přání budiž i v letošním roce šťastné,

ze srdce to nejkrásnější přejeme vám po celý rok zase.

Denně samé radosti a vše jen nejlepší, zdraví pevné a vše v hojnosti.

Speditérské vozy o padesát procent levnější

i s váženou chotí a rodinou, nejpříjemněji přejí

známí, přátelé a personál.“

„Opět dopřáno blahopřátí vám, vyžádati vám hojně zdraví, všeho blaha v hojnosti, štěstí a zdar v počínání, požehnání z výsosti. Kéž vás minou nemoci, jen samé radosti, v každém týdnu hojně obchodů, převážení nábytku, ochranu zavazadel, stěhování po celé republice, doprava zboží po dráze, výtěžek do miliónů. Vřele přejí známí, přátelé a personál.“

„Jen radosti samé a dlouhé žití aby vám Štěstěna popřála. Příčinění, zdar a štěstí, hojně obchodů s váženou chotí a všeho dobra v radostech užívejte. Upřímně přejí známí, přátelé a personál.“

„Nechť obchod vzkvétá v radosti a nepoznáte žalosti. Nechť blaženě vám život plyne jako potok tichý. Pán vám dej dlouhé žití. V každém podnikání mějtež zdar. Nemoci ať přijdou v zmar. Zvýšení speditérských poplatků ať je na obzoru, to vám přejí v celém sboru známí, přátelé a personál.“

Dále objevily se v zápisníku náměty na rýmy: Plyne – mine, v lese – nese, v hojnosti – z výsosti, věští štěstí, snese – v lese, měj – pěj, dává – sláva, stěhování – požehnání.

Nešťastný praktikant to všechno přeškrtl, roztrhal, zahodil a šel přímo do Tróje, chytaje se za hlavu.

„Blbec jsem, idiot, nic jiného než kretén. Měkne mně mozek. Něco originelního ve speditérském slohu. Má pitomá palice! Blbec jsem, zblbnul jsem! Inteligent? Hovado jsem! Seno mám v hlavě!“

V Tróji se pokusil v jedné vinárně dostat inspiraci pomocí lahve vína. Místo očekávaného božského nadšení dostavil se takový záchvat stupidnosti, že napsal:

„V milý den tak vzácný vroucně přejeme vám, by byl nadále váš život blažený a veselý stále v každé době. Ať jen blaho stále vzkvétá, zdar ve všem počínání, buďtež dlouhá léta zdrav a mnoho květin mějte stále za oknem. Vřele přejí známí, přátelé i personál.“

„Hotovo,“ řekl, směje se tupě nad svými řádky, „jsem dědičně zatížen, banální blbec a paralytik.“

K ránu našli jeho klobouk na hrázi zdymadla u Klecan. V klobouku ležel kousek papíru s jeho adresou a slovo: „Nemohu...“ Více ničeho.

V pisárně hovořilo pět praktikantů o záhadné sebevraždě kolegy Pecháčka. Hovořili tiše, s patřičnou dávkou zármutku, neboť scházel jim tu ten dobrý, veselý Pecháček.

Objevil se sluha a řekl: „Praktikant Klofanda do kanceláře pana šéfa!“

„Jdu!“ A pan šéf si s ním vyprávěl: „Pane Klofando, jste mladý, nadaný člověk. Pan prokurista i pan účetní si vás velice chválí. Jste pilný a obratný, rozumný, skromný, hodný a pracovitý,“ Atd. až po „Zde máte padesát korun.“

Když se Klofanda vrátil ke svému stolu, byl bledý, třásl se po celém těle a měl zježené vlasy, a nepromluviv ani slova, vzal klobouk a svrchník a vyšel z kanceláře.

Atmosféra záhady, tajemství a neznámého zhoustla. Zbývající čtyři praktikanti vrtěli hlavou. Klofanda neměl tolik spisovatelského nadání jako nebožtík Pecháček, ale byla to čistá, jemná a svědomitá duše. Ať přemýšlel jak chtěl, nemohl si na nic vzpomenout. Nežli se v noci oběsil v hodkovičském lese, víc se mu nepodařilo složit než: „Naše vroucí přání je, přát vám nejupřímnější blahopřání, přejíce vám přání, které vám přejí známí, přátelé a personál.“

„Svou smrtí jsem sám vinen,“ napsal na kus papíru, který si přišpendlil na zimmník.

Čtyři praktikanti v pisárně si ještě ani důkladně nepopovídali o záhadné smrti druhého kolegy, když objevil se sluha a řekl: „Praktikant Vencl k panu šefovi!“

„Jdu!“

A pan šéf si s ním vyprávěl: „Pane Vencl, jste pilný, obratný, rozumný, skromný, bodrý a pracovitý, atd.“ až po „Zde máte padesát korun.“

Atmosféra tajemství, záhady a neznámého zhoustla ještě víc. Dech smrti vanul kanceláři.

Praktikant Vencl si vůbec nic nevymyslel. Zemřel v skalních lomech v Kejích u Prahy, kde si přerezal tepny na rukou. Zemřel, nezanechav po sobě ani řádky.

„Praktikant Košťák k panu šefovi!“ ...

„Jdu!“

Košťák se dlouho bránil smrti. Celé dva dny se skrýval na Petříně a teprve třetího dne skočil z rozhledny. To byl již úplně pomaten a měl představu, že jeho šéf není speditérem, ale že má obchod s ptactvem a on že mu musí psát gratulaci ke stříbrné svatbě.

Tím se také vysvětluje, že v zápisníku našli na jedné stránce:

„Šťastné doby ať opět vzkvétají, stříbrná svatba ať opakuje se ročně, zdar v obchodě ať září, abyste vesele užíval a tisíce párů holubů, králíků, králiček i zlatých rybiček bylo v prodeji. Přeje vám Jan Košťák.“

V kanceláři pana Kobkána zbyli už jen dva praktikanti.

„Praktikant Havlík k panu šefovi!“ ...

„Jdu!“

Když napsal svou originelní gratulaci ve formě obchodního telegramu „Kobkán speditér, jmeniny, srdečná gratulace, známí, přátelé, personál“, probodl se kapesním nožem na záchodku Reprezentačního domu.

„Praktikant Pilař k panu šefovi!“

Poslední z praktikantů, který zbyl v kancelářích speditérské firmy Kobkán, zbledl. Vytušoval nejasně, že za dveřmi šéfovy kanceláře leží původ té ohromné tragédie praktikantů speditérské firmy, tragédie, kterou svět ještě neviděl, a že to tajemné, záhadné a neznámé blíží se i k němu.

„Praktikant Pilař k panu šéfovi!“ opakoval sluha.

Poslední praktikant vstal a vykřikl zoufale: „Nejdu!“

V kanceláři byly čtyry bledé tváře: praktikantova, prokuristy, účetního a sluhova.

„Pane Pilaři,“ ozval se účetní, „pamatujte, co to mluvíte. To se ještě v Čechách nestalo, aby praktikant nešel, když pan šéf si pro něho posílá.“

„Nejdu,“ opakoval zoufale poslední praktikant, „nikam nepůjdu.“

Ve dveřích objevil se sám pan šéf. „Pane Pilaři, pojdte do kanceláře. Už pro vás dvakrát posílám.“

„Nejdu!“ zvolal poslední praktikant, „když říkám, že nejdu, tak nejdu.“

Počal divoce rozhazovat rukama a křičel:

„Všichni šli, nebožtík Pecháček, nebožtík Klofanda, nebožtík Vencl, nebožtík Košťák, nebožtík Havlík. Jenom já nejdu, nikam nepůjdu.“

Vzal těžkou pokladní knihu a uhodil s ní do stolu. „Zůstanu sedět, nikam nepůjdu, všechno rozbiju, všechny vás pobiju. Já jsem kapitán Mohras, senzace celého světa, se svým nedostižným výjevem ve vzduchu. Nebojím se vás!“

Ošetřovatelé si na posledního praktikanta firmy Kobkán nemohou stěžovat. Má na svém chalátě pět knoflíků a každému ukazuje na knoflíky, počítá je a říká: „První je Klofanda, druhý Vencl, třetí Košťák, čtvrtý Havlík, pátý Pecháček, ne, tak to není. První je Pecháček, druhý je Klofanda, třetí je Vencl, čtvrtý Košťák, pátý Havlík. Všichni šli, ale já nepůjdu, nikam nejdu!“

Lékaři pozbývají naděje, že se uzdraví.

Jmeniny pana Kobkána přešly bez originelního blahopřání v novinách. V kancelářích sedí šest nových, svěžích praktikantů. Až do nových jmenin je doba hájení a šetření.

Vzdělávací čítanka

Předmluva

Jest to vždy velice smutné a trapné pro člověka, když zabývá se studiem lidských povah po delší dobu, dospěje k tomu názoru, že nejchytřejší a nejrozumnější lidé si často počínají tak, že musíme vrtět hlavou nad jejich jednáním.

To dalo roku 1787 důvod Adolfovi, svob. pánu Knigge, že nasbírav tyto smutné zkušenosti o obcování s lidmi, s kterými se setkal, vydal roku 1788 v Hannoveru velice roztomilou knihu O obcování s lidmi, ve které podal pravidla ke šťastnému, spokojenému a užitečnému životu.

Kniha Kniggeho poskytovala mně za útlého mládí mnoho potěšení. Bylo to mé vádemékum nejen vnějších způsobů zdvořilosti, nýbrž desaterem ušlechtilých příkázání, jak se máme chovati vůči svým spolubližním, abychom si získali jejich přízeň. Když později jsem v praktickém životě chtěl jednat podle těchto pravidel O obcování s lidmi, narazil jsem na tolik překážek a zklamání, že nezbylo mně nic jiného než nauku O obcování s lidmi přizpůsobit poměrům novější doby, čili lépe řečeno napsat jakousi Vzdělávací čítanku, ve které jest pojednáno o povinnostech, které nám ukládá naše postavení v občanském životě, neboť člověk ve společenském životě se velice často ocitá v prapodivně zapletených situacích.

Kniha jest připravena do tisku a zbývá mně jen připojit všeobecný přehled plánu a uspořádání látky a sestavit abecední rejstřík.

Prozatím podávám několik ukázek ze své Vzdělávací čítanky.

Několik ukázek

Anekdoty: Každá anekdota, kterou ve společnosti vypravuješ, má mít určitý podklad z okolí společnosti, ve které se pohybuješ a ve které anekdoty vypravuješ. Nejlepší jsou anekdoty, které vrhají na někoho ze společnosti špatné světlo a roznášejí důvěrné rodinné rozmluvy i události. Nezdají-li se ti dosti skandálními, můžeš je podle libosti překroutit. Dojde-li k mrzutosti, můžeš se léčit doma.

Opuchliny se léčí přikládáním kolárské vody, kterou dostaneš v každé lékárně. Odražené maso a namoženiny léčíš směsí kafrového lihu, čistého terpentýnového oleje a čpavku. V lehčích případech stačí křenové placky. Někdo se při vypravování anekdot pikantního a jemně či hrubě oplzlého zbarvení dopouští neslušnosti, že je vypravuje hlasitě, nedbaje přítomnosti

mladých dam. Anekdoty takové se vždy vyprávějí tiše a mezi čtyřma očima. Hled'me odtáhnout mladou dámu stranou. Vznikne-li nepříjemnost, což se stane ovšem velice zřídka, používáš v domácím ošetřování léků a mazání jako v prvním případě. – A pak ještě jedno: Mnohá pikantní anekdota, již si dovolíme pronést mezi dámskou společností, vzbuzuje u mužů velmi snadno pohoršení a uzardění. Celkem však buď pamětliv, že není nic nudnějšího nad takzvané slušné anekdoty. Slušný člověk nemůže mít v nich zalíbení, a urážíš jeho jemnocit a vzbuzuješ jen nelibost, poněvadž každý od tebe čekal něco dráždivě pikantního, a ty jim zatím vypravuješ nějaký slušný nesmysl. Slušné anekdoty si vypravují mezi sebou jen členové Armády spásy, dokud nejsou opilí.

Zdvořilost: Již Knigge řekl, chceš-li býti zdvořilým, že nesmíš od nikoho odcházet a nikoho od sebe pustit, aniž jsi mu řekl něco poučného a zábavného. Z toho vychází najevo, že nikdo, s kým se setkáš, nesmí považovat dobu, kterou strávil v tvé společnosti, za ztracenou. Bavit musíš za každou cenu. Mluvíš-li s nějakou slečnou, kterou vidíš ponejprv, řekni jí třeba, že jsi český básník, že píšeš pod jménem G. R. Opočenský a že jsi napsal báseň Když měsíček spanile svítil, vévoda Břetislav vstal, jinak že lítáš v aeroplánu a černocho Džemps že ti rozbil nosní chrupavku, když byl inkognito v Praze. Mluvíš-li s pánem, který má bradavici na nose, hled' ho upozornit, že v Anglii je 252 048 lidí, kteří mají také bradavici na nose a na bradě.

Pokud se týká něčeho poučného, než jdeš do společnosti, nahlédni do jakéhokoliv dílu naučného slovníku, a potom vypravuj například, že stehno je horní oddíl nohy mezi kyčlí a kolenem, stehnatky že jsou živočiši (viz chalcididae 2), Stehrov že je ves v Čechách (viz Hut 28). Také je nevyčerpatelným zdrojem zábavy, cituješ-li věnování Sofie Podlipské v její knize Mravenišť: „Posvěceno památce mého děda a báby z matčiny strany, v upomínku na stoletou ročníci babiččiny narozenin. Přijměte, vy drahé duše, za hrobem tuto skromnou kytici. Rozumějž mně tedy každý dobře. Být zdvořilým znamená být společenským. Nedat se tak lehce odbýt, a jak řekl Knigge, nepustit nikoho od sebe, aniž jsi mu řekl něco poučného a zábavného, a já dodávám: „Těž něco příjemného“, což ovšem záleží na individualitě jednotlivce. Podle mého názoru každý rád slyší, když mu řekneme, kdyby se dal fotografovat, že by na podobizně vypadal trochu staře.“

O padouších: V koloběhu života mnohý člověk se vlivem biografů stane padouchem proti své vlastní vůli, a nějakým činem, o kterém čteme v rubrice Ze soudní síně, odřízne sobě zpáteční ústup do společnosti. Stal-li se již člověk padouchem, musí se hledět udržet na té dráze, aby nebyl všem lidem na posměch. On musí mezi sobě rovnými padouchy býti konsekventním, zejména jde-li o rozdělení nakradeného. Musí mezi nimi intrikovat tak dlouho, až se seperou, on může směle celý lup sebrati a zmizeti. Mladý příteli padouchu! Kráčež podle možnosti

přímou cestou, a nevyhýbej se ani křivé! Chceš-li se státí dokonalým padouchem a darebákem, nezastavuj se na poloviční cestě k darebáctví, to bys to, mladý muži, nedotáhl ani před porotu. Nedej se před soudem zviklat, věří-li soudce tomu, že se můžeš polepšit. Podej důkaz duševní rozvahy, že tvé svědomí se nedá pozatřást. Polepšení je zbytečná velkomyslnost, kterou prokazuješ soudci. Jestli tě soud vybízí k polepšení, nejedná z pouhé náklonnosti k tobě. Tys mu prostě nahnal strachu, že se zas poznovu před ním objevíš a přidáš mu novou práci, případně nový trest v kanceláři při dnešním úctyhodném rozmachu zločinnosti. Nesmí tě zmást ani podmíněnost trestu při prvním odsouzení. To je jenom společenská slabost. Jsi-li padouchem a darebákem, drž svou linii a nedej se zviklat ve své ničemnosti dobrodiním zákona. A dotáhneš-li to před zrušením trestu smrti na šibenici, vyplázneš tak jako tak na všechno jazyk. Čím jsi, buď vždy celý!

Poměr dlužníka k věřiteli: Považujme vždy obnos, který si vypůjčíme, za nepatrnou úslužnost, kterou musíme bez ostychu přijímati od svého bližního, a nebylo by skutkem hodným vděčnosti, kdybychom snad chtěli vraceti svému věřiteli dlužný obnos a tak urazili krvavě svého dobrodince, připamatujíce mu, že byl jednou k nám dobrým. Nevracet vypůjčených obnosů má mnohem větší cenu než celý vypůjčený obnos. Nevracení má cenu mravní, neboť dobře vychovaný bližní nemá nikdy uvažovat o tom, zdali se někdy s obnosem, který tobě půjčil, shledá. Každý člověk, který se stane tvým věřitelem, projevuje vlastně tobě uznanost, že se ty nikdy nezmíníš o tom, že tobě prokázal kdysi nějaké dobrodiní. Ušlechtilí a cituplní lidé se raději vyhýbají svým věřitelům, aby se neprořekli zmínkou o svém dluhu a neztrpčili věřiteli shledání se starým druhem a nešetrně neničili dojem z jeho bývalé záslužnosti o vaši osobu. Zejména vracet obnos, vypůjčený za nízké valuty, stejným obnosem téže měny za vysoké valuty by vypadalo, jako bys chtěl svému věřiteli vnutit náhradu za prokázané dobrodiní a tak jej ponížít. Jsi-li již tak nestoudný a vracíš peníze, přepočítej je alespoň na bývalý kurs. Něco jiného je ovšem, je-li tvůj věřitel člověk, který ztratil všechny mravní zásady a poslední zbytky ostýchavého studu a začne tě upomínat. Tu vyslechni jeho slova soucitně, přívětivě a pozorně! Nevyrušuj ho! Je takovému nešťastníkovi jistě útěchou, může-li se Vypovídat a sobě ulehčit. Pomysli, jak asi těžký byl jeho první krok k žebrotě! Hleď ihned, když se vymluvil a sobě odlehčil, převést jemnocitně řeč na zcela jiný předmět, například že roku 1860 na dalmatském ostrově Hvaru nalezl a otevřel pan Ivan Markati nový znamenitý lom na mramor, a když ani to nepomůže, zařvi mu do ucha: „V Rakomazi, v saboleském komitátu v Uhrách, zhotovil jeden mlynář županovi uherské spodky a obdržel za to pytel bramborů a litr vína jako mzdu. Župan byl velice spokojen jak stříhem, tak i švem, a co je zvláštního, že ten mlynář ani nepotřeboval brát míru, nýbrž stříhal a všechno šil z paměti, jak

viděl jednou župana na fotografii. Obyčejně potom zůstaneš v pokoji sám. A kdyby ani to nepomohlo, začneš svému věřiteli říkat Hedvičko, vezmeš ho kolem pasu, začneš mu hladit vlasy a líbat na čelo, přičemž mu šeptáš do ucha: „To vím, že jsem mlád, má drahá Hedvičko, a že ještě nejsem ničím, že se ženit nemohu. Ale moje zlatá Hedvička na mne počká! Tak vidíš, Hedvičko, svěřil jsem se ti a je mi lehčeji. Teď budu moci spíše promluvit s tvým otcem.“ Jsem přesvědčen, že ten chlap jistě hned zmizí, koktaje s ustrašeným pohledem: „Bud'-bud'-bud' – jen-jen – kli-kli-kli-dddný, Ka-kakarlí-č-č-ku, já-já jjdu-du na to připravit ta-ta-tatínka.“ – Ještě musím připomenouti, že dlužník nesmí proti věřiteli zapomenout zákonů lidskosti. Nikdy se nedomnívej, že musíš svého věřitele rozsekat nebo utlouct tím, co ti přijde do ruky.“

Cestování po železnici se skládá hlavně z těchto bodů:

Zakoupení jízdního lístku.

Skandál se spolucestujícími.

K poslednímu nutno připojit tato pravidla: Kdo nejdříve přijde do kupé, považuj sebe za autochtona, za jakéhosi patriarchu nad těmi, kteří přijdou po tobě a naplní kupé. To neznamena, abys snad seděl nafoukaně a vůbec s nikým nemluvil. Slušnost žádá, abys odpověděl každému, ovšem takovým způsobem, aby dotyčný cítil před tebou otcovský respekt. Optá-li se tě například: „Je zde prosím volno?“ odpověz mu zcela slušně: „Copak nevidíte?“ nebo „Copak jste slepej?“ či „Kam jste dal voči?“ A jestli takový chlap vám na to řekne: „Ale dovolte, pane...“, odpovíte mu: „Abych vás odtud nevyndal, pane...“ Na železnici budiž ti pravidlem cítit k sousedovi nepřekonatelný odpor, který ovšem musí vyvrcholit v tom, když se opozdíš a všechna sedadla jsou obsazena. Tu vkročíš rázným způsobem do kupé, prohlédneš si zběžně společnost, zda bys ji snad přepral, kdyby k něčemu došlo, a potom kývneš na toho nejslabšího, kterého sis vyhlédl: „Dovolte, pane, jak se račte jmenovat?“ „Pan Zvára.“ „Děkuji, pane Zváro, hned jsem vás uhodl, že jste to vy. Ve čtvrtém kupé si přeje nějaká dáma s vámi mluvit“ Potom, když vyjde, posadíte se pohodlně na jeho místo, a mezitím co on hledá domnělou dámu, vy zatím oznámíte klidně všem v kupé, že to byl jen vtip, že jste si chtěl sednout. Sympatie jsou na vaší straně a všichni jsou dychtiví, co bude ten pan Zvára dělat, až se vrátí, a vy se s ním bavíte po celou cestu, když on stojí před vámi a neustále vám vykládá něco o sprost'áctví, dokud se nevyskytne někdo ze spolucestujících a nezakřikne ho, aby už konečně držel hubu, když nerozumí žertu. Vás ovšem všichni budou považovat za příjemného společníka. Někdy se ovšem stane, že osud tě uvede mezi nevzdělance, a tu ti radím hned na nejbližší stanici vystoupit. Mezi lidmi, cestujícími po železnici, vyskytnou se i surovci, a tu zpravidla nezbyvá ti mnoho času na

uvažování o jiném východisku ze situace. Rveš-li se ve vagónu s někým, buď opatrný, abys nepoškodil železniční erár, a přimáčkni vždy svého protivníka na tu stranu, kde není poplašené brzdy.

Hra v karty: Abys nabyl jmění hrou v karty, musíš znát celou řadu nejrůznějších triků, nazvaných souborně falešnou hrou. Jest to jistá spekulace, a znáš-li dobře dělat volty v kartách, nemusíš se nikdy obávati, že bys upadl v nedostatek, nouzi a bídu. Nesmíš však zapomenout denně cvičit volty doma, abys nevyšel z cviku a tvé prsty aby byly stále obratné a ohebné. Nedávej se, mladý hráči z řemesla, do takových her, které nemají ráz hazardní hry a ve kterých se hraje jen o nepatrný obnos. To jest zbytečná ztráta času. Rozumný muž opovrhne takovou hrou, která není ničím jiným než sebešizením. Hrej jedině o vysoké peníze a za předmět kořisti vybírej si jen rozhodné blbečky, kteří hledají zábavu v tom, když je svlékneš do posledních kalhot. Objeví-li však náhodou, že máš nějakou kartu v rukávě nebo pod stolem, neukazuj zlého rozmaru. Společenský tón velí nevšímati si takové maličkosti. Dokážou-li ti, žeš falešným hráčem, jdi domů a nabij si před zrcadlem přes hubu, žeš takový nešika. Jestli se to ještě stane podruhé a potřetí, že v tobě odhalí falešného hráče, zanech hry a jdi do kláštera.

PÁNBŮH A JEHO SLUŽEBNÍCI

Fialový hrom

Fialový hrom byl roku 1596 na koncilu kardinálů v Římě, kterýž koncil odhlasoval, že rouhači mají být bleskem usmrceni.

Poněvadž se tedy jednalo o jeho stavovskou otázku, tu fialový hrom, jak řečeno, zčistajasna se objevil na koncilu.

Když se pak vrátil nahoru, tu si stěžoval, že nějak příliš prudce vrazil mezi pány kardinály a že dva budou mít z toho pohřeb. Zmínil se též, že by rád se na ten pohřeb podíval, že bude velmi slavný. Dlouho to trvalo, než mu svatý Petr vysvětlil, že to nevypadá hezky, když se při pohřbu stane ještě nějaké neštěstí. Takhle kdyby pochovávali nějakého tajného kacíře, to že by bylo jeho povinností do toho praštit.

Fialový hrom díval se tedy z nebe a byl nějak pyšný. Odplivl na malé hromy, kteří si pod ním hráli a dováděli. Ti malí smradi nebyli na koncilu kardinálů v Římě.

Pak ho zavolali před Pánaboha. Vrátil se odtamtud celý zdrcený. Dostal domácí vězení v trvání šesti týdnů, poněvadž práskl do kardinálů na římském koncilu. A bylo to v sezóně letních bouřek.

Darmo se vymlouval, že koncil odhlasoval, že rouhači mají bleskem býti usmrceni a že se to týkalo jeho stavovské otázky a jeho zájmu, že mu bylo do toho.

Když mluvil s fialovým hromem archanděl Gabriel, tak mu řekl: „Vy máte velkou smůlu, víte, že jste nám zabil toho nejtlustšího, který nejvíce věřícím imponoval? Byla to od vás konina.“

Od té doby dával si fialový hrom velký pozor na to, aby nevyvedl zas nějakou koninu. Nějaký svatý, kterého neznal dle jména, ale jen od vidění, jednou si lehl k němu na mrak a povídal si s ním. Vykládal mu, jak ho smažili v oleji zaživa a jak voněl.

Fialového hroma to omrzelo a řekl mu: „Odpusťte, ale mne už to nudí. Dnes ráno jsem potkal alespoň pět mučovníků a ti všichni mně vyprávěli, co s nimi dělali, než je dostali až sem. Už se nám to všem přejedlo. Napřed to bylo pěkné a nové, ale slyšet to patnáct set let bez ustání, to není žádná nebeská radost.“

„Ale dovolte,“ řekl mučovník, „komu jinému to mám vyprávět, já to ještě nikomu nepovídal, poněvadž jsem si nemohl vzpomenouti, jaký to byl olej, ale dnes jsem si vzpomněl, byl to olej konopný.“

„Dejte mně svatý pokoj,“ zlobil se fialový hrom, „kdo to má poslouchat.“

„Ale je to velmi zajímavé,“ řekl mučeník, „která noha myslíte že se mně uvařila v tom oleji dřív, pravá nebo levá?“

Fialový hrom nemohl už snést tu povídavost a sjel dolů na zem, aby se mu ztratil.

Sjel rovnou čarou, a když se objevil nad střechou nějakého chrámu, už se nemohl zadržet. Prorazil střechu a udeřil do kazatelny. Chtěl se kazateli omluvit, chvíli se u něho pozdržel, a když viděl, že kazatel hoří, ulekl se a utekl skrz nějakou paní do země a pak nenápadně se ztratil.

Když prchal pak zas k nebi, tu mu bylo do pláče. „Ježíšmarjá,“ řekl si, „to jsem to zas vyvedl. To jsem se přenáhnil, kdyby aspoň někomu tam dole napadlo, když viděl, že kazatel shořel, rozhlásit, že pro něho poslali z nebe ohnivý vůz, jako tenkrát s tím Eliášem. To jsem také vyvedl pěknou věc, ještě že to na zemi tak hezky zatušovali. Až teď,“ vzdychal, „kazatel se objeví v nebi, hned si povede stížnost, jak jsem s ním zacházel. Zas nová ostuda. Možná že už bude dříve nahoře než já.“

Obavy fialového hromu se však nesplnily. Z pekelné korespondenční kanceláře došla tato zpráva: „Právě sem přibyl jeden jezovitský kazatel. Nemohl být dosud ještě vyslechnut, neboť jest velmi překvapen.“

„Hm,“ řekl Petr, když tu zprávu uslyšel, „zas nám ubyl jeden abonent.“

Fialový hrom měl takovou radost, že to tak dobře dopadlo, že s úsměvem naslouchal po celý den vypravování jednoho dědka, který s nadšením mluvil o tom, jak z něho tahali pohani střeva. To se rozumí, že přeháněl a mluvil něco o 372 metrech.

Pak přišla zpráva z pekla, že už byl kazatel vyslechnut a že říká, že inu to udělal fialový hrom. Krom očekávání obdržel jakous takous pochvalu. „Nestál, holomek, za to, ale dobře jste udělal,“ bylo mu řečeno při audienci, „zviklal jste sice důvěru v kněze, ale máte aspoň vyhlídku na lepší práci. Budete práskat do rouhačů.“

„V intencích římského koncilu,“ dodal fialový hrom a vydal se na zvědy.

Našel si takový pořádný mrak, ze kterého bylo dobře vidět dolů, a byla tam též výborná akustika. Bylo sem slyšet každé slovo zezdola.

„Aha,“ pomyslnil si fialový hrom, když chvíli naslouchal, „tady mám hned práci,“ a dívá se na situaci.

Dole leží na posteli v jedné chalupě zrzavý chlapík a vedle něho sedí nějaký muž, dle vzezření může to být buď farář, nebo kaplan.

„Macoune, hleďte se napravit, vidíte, že vás Pánbůh potrestal, teď nemůžete sebou ani hnout.“

„Mám to v kříži a na nohy taky nemůžu.“

„A přitom ještě klejete.“

„Ale aby už do toho hrom bil, copak je to nějaký život? Setsakra, tisíc hromů!“

Fialový hrom už se nezdržel a seskočil dolů na zrzavého chlapa. Práskne do chalupy, bum, padne chalupa, ale sjede dolů po něčem hladkém na posteli, chce se zadržet a chytí za ruku velebníčka. Ten se svalí a fialový hrom z leknutí utekl do chlíva a odtud do nebe a dívá se, co vyvedl. Velebníčka vynášejí a zvoní umíráčkem a Macoun chodí po světlici a říká: „Sakra, už mě to pustilo.“

Když to vyprávěl jednomu starému zkušenému světci, řekl mu tento: „To nevíte, že kdo leží v peřinách, může hromovat? To ani nevíte, že peřiny jsou špatný vodič a farář dobrý vodič?“

„Ale Macoun ještě ke všemu chodí!“

„Jakpak by nechodil, když mu udělali takovou elektrickou lázeň,“ řekl nevrle starý zkušený světec.

Fialový hrom dal se do pláče.

Hřích faráře Ondřeje

Farář Ondřej nacházel se již osmnáctý rok v očištění, aniž věděl proč. Nebyl dosud definitivně odsouzen, ačkoliv poslední léta nebyl nával do očištění tak veliký. Většina duší se zde jen zastavila, a už za skřípění zubů byla odváděna do pekla. Časem si dodal odvahy a ptal se některého z andělů hlídačů: „Proč mne zde držíte, pánové?“

Krčivali křídly a říkali: „Váš proces není ještě definitivně ukončen, velebný pane.“

Z těch řečí bylo mu vždy úzko, jak jen je možno býti úzko duším v očištění, neboť nebyl si vědom žádného hříchu. Byl jedním z ctihodných farářů, které popisuje Rais. Měl na zemi všechny dobré známky onoho popisu: Dlouhé bílé vlasy. Chvějící se hlas stařečka. Morální čistou duši prvního řádu.

A pořád sedí ve vyšetřovací vazbě v očištění.

Poslední dobu měl za společníka jednoho kaplana, který měl naději dostat deset tisíc let. Ubožák díval se na Jubilejní výstavě čtvrt hodiny u toboganu dole u žlabu a byl raněn na zpáteční cestě domů mrtvicí.

„Pravé bruselské krajky, pane faráři,“ pravil ubohý kaplan k panu Ondřejovi, jehož čistá duše nechápala rozdíl mezi obyčejnou spodničkou a krajkovou.

A andělé tiše líтали kolem něho, bylo jim ho líto a zpívali mu krásné písně na slova svatých Otců a říkali: „Račte podat rekurs, pane faráři.“

I podal písemný rekurs:

Slavný poslední soude!

Nížepsaná dušička, farář Ondřej podává tímto nejpokornější prosbu, aby byl propuštěn z očistce, a odůvodňuje svou uctivou žádost následujícími důvody:

- A. Nížepsaný nenachází ve svém svědomí ničeho, což by mu mohlo škodit. Žil tak, jak stojí psáno v knihách posvátných.
- B. Jest úplně zachovalý, jak dokáže starosta obce Paluška, nacházející se tou dobou v kotli číslo 253 v mírném oddělení očistcovém, opatřeném ventilátory.
- C. Totéž zachovalost i bezúhonnost, dokáže mu četnický strážmistr Josef Loukota, tu dobu žijící v blaženosti na nebi u pátého turniketu.
- D. Nížepsaný objevil zázračnou studánku a dodával z ní vodu zadarmo do sirotčinců a polepšoven.
- E. Studoval s vyznamenáním, což dokáže ředitel gymnázia Alexius přidělený k andělům střežícím gymnazisty v očištění.
- F. Zná zejména nížepsaný perfektně latinsky řecky hebrejsky a aramejsky.
- G. Nikdy o ničem nepochyboval.

Z těchto důvodů prosí, aby byl propuštěn z očistce, a slibuje v pádu milostivého vyřízení své nejuctivější prosby, že se vynasnaží, aby této důvěry také hodným se ukázal.

Prosba tato byla mu vrácena. „Schází rubrum,“ řekl anděl, který mu ji přinesl. Ten anděl byl zaživa úředníkem v kabinetní kanceláři.

Farář Ondřej napsal tedy na zadní stránku: „Dušička farář Ondřej prosí za propuštění z očistce: sub litteris A, B, C, D, E, F, G.“

Ve výroční den svého úmrtí (dřív se obvykle ani na zemi žádosti příznivě nevyřizují) dostal odpověď:

Vaše Blahorodí!

Dovolujeme si Vás upozornit, že poslední soud v dohledné době nezasedá, pročež poslali jsme Vaši žádost k soudnímu očistcovému dvoru s vybídnutím, aby na Vaši žádost vzal pokud možno zřetel a postavil Vás po vyšetření Vašeho hříchu před řádný soud.

Za průpravné komité posledního soudu: Gabriel.

A tiše plynula léta za úpění dušiček a za tklivých zpěvů andílků, kolébajících v očistci nekřtěnátká.

Konečně obdržel farář Ondřej obsílku: „Předvoláváte se před posvátný senát.“

Na očištcové dolní soudní pergole seděl již senát, viditelný jedině andělům strážníkům, kteří přivedli obžalovaného. Ve vzduchu vznášela se kniha života faráře Ondřeje, listovaná neviditelnou rukou.

„Faráři Ondřeji,“ ozval se hlas, „vidíš tu knihu svého života. Jest čistá, až na jeden list. Odpověz nyní poctivě na otázku: Měl jsi bratra v Austrálii?“

„Měl, slavný senáte.“

„Klademe ti další otázku: Psal jsi svému bratru do Austrálie?“

„Ano, slavný soude. Roku 1882 do Sydneye.“

Kniha se zavřela a ozval se hluboký hlas, náležející dle všeho předsedovi senátu:

„Prostudoval jsi důkladně všechny knihy svatého Augustina, učitele církve?“

„Ano.“ Slyšet bylo nyní šumění křídel. Soud odebral se k poradě. Nové šumění křídel a hlas shora se rozkřikl:

„Farář Ondřej odsuzuje se na 15 000 let nuceného pobytu v očistci, do kterého započítá se mu 22 let vyšetřovací vazby.

Důvody: Ve své knize, napsané roku 415 po Kristu, De retractatione, vel librorum recensione prohlásil Augustin, učitel církve, víru v protinožce za kacířství. Viz list 213. Tím, že Austrálie patří k protinožcům, znamená i víra v existenci Austrálie zločin rouhání, doplněný a podepřený obžalovaným farářem Ondřejem zasláním dopisu svému bratrovi mezi protinožce do australské Sydneye.

Polehčující okolnosti jsou úplná zachovalost a upřímné a úplné doznání obžalovaného.“

„Neplačte,“ těšili andělé odsouzence, „něco podobného mohlo se vám přihodit i před každým senátem na zeměkouli...“

Idyla z chudobince na Žižkově

Když si babička Pintová ze žižkovského chudobince na to všechno vzpomene, lituje co nejvíc, že nemá zuby, aby s nimi skřípala. Zvedne však oči k nebi, odplivne si a šourá se již pomalu její shrblá, seschlá postava do kouta, kde z kapsy u šedivé sukně vytáhne růženec. A pomalu, ale jistě modlí se za kaplana Tomana, aby mu pánbůh tu zradu jeho odpustil, které se dopustil

na žižkovském chudobinci. Když ty ostatní babičky o témže případě hovoří, poznamenává babička Pintová, přičemž její šedivé oči nabývají i lesku, že už tenkrát, když kaplan Toman k nim ještě docházel, nelíbilo se jí, jak se choval tak nějak klackovitě, ne prý jako sluha boží, ale jako slouha.

Bývají ovšem spory mezi nimi, kterým se nelíbí ostrá řeč babičky Pintové. Ostatně ty spory jsou velmi zábavné tím, že se jimi ubíjí ten dlouhý čas v chudobinci.

Předešle říkala babička Skuhrovská, že vlastně Pintová to sama všechno spískala. Myslím však, že věci se vyvinuly samy sebou a že okolnostmi došlo jen ku katastrofě. Jest to však katastrofa velmi obsáhlá svými následky, které zabíhají až k menší placaté lahvičce, kterou ve svém kufru má babička Pintová. Ta lahvička jest nyní prázdná. Když však se odzátkuje a přivoní se k ní, tu zkušený nos vnímá vůni sladké kmínky.

Lahvička ta může prohlásit, že bývala kdysi plná, a podivnou shodou okolností sladká kmínka a kaplan Toman i chudobinec doplňují se navzájem.

Ovšem že hraje v tom též úlohu umírání babičky Pintové, ale to už je dlouho. Pintová nyní nadává zas na pana kaplana a neleží už na posteli.

Na celé historii nese ostatně vinu i měkké srdce pana kaplana. Kaplan Toman byl totiž před časem zavolán do chudobince, že tam babička Pintová leží na smrt nemocná a že se chce dát zaopatřit.

Byl to první případ, kdy ten mladý nový kaplan zaopatřoval, a tak šel s nadšením. Okolí i situace působilo, že po celém úkonu náboženském sáhl do kapsy a umírající babičce vložil do ruky zlatník. To se stařenkám z chudobince ještě nestalo.

Po jeho odchodu prohlásila babička Mlíčková, že umí hezky zaopatřovat.

Na babičku Pintovou působil ten zlatník tak, že večer poslala si pro šunku a pro kmínku.

Když ráno přišel lékař, aby nějakou injekcí Pintové zmírnil smrtelný zápas, našel ji sedět u stolu velmi veselou a zpívající „Ze všech znejmilejší mou milou já mám.“

Za týden nato došla kmínka, poněvadž došly peníze. U kaplana Tomana zaklepal kostelník a řekl, že Pintová už zas umírá a že si přeje, aby k ní šli s pánembohem.

Když uviděla kaplana, řekla radostně slabým hlasem: „Ach můj zlatej jemnostpane, nevím, nevím, jestli budu mít dnes tolik síly udržet ten zlatník v ruce.“

Udržela ho však přece a kaplan Toman řekl ke kostelníkovi, když vycházeli z chudobince: „Ta má tuhé živobyť.“

Babička Pintová měla opravdu. Ráno, když přišel lékař, slyšel, jak chodí po světnici a zpívá: „Nechodím tam za ní sám, chodí za ní jiných více, milenců má na tisíce, a ta moje znejmilejší...“

„Poslyšte, Pintová, co je s vámi?“

„Když von, milostpane pane doktore, umí moc hezky zaopatřovat.“

To bylo ve středu. Ve čtvrtek přiběhl ke kaplanovi Tomanovi kostelník a ještě ve dveřích volal: „Jemnostpane, zas musíme jít do chudobince, tentokrát musíme jít zaopatřit babku Skuhrovskou.“

Než tam ale došli, dostala se umírající do hádky s Mlíčkovou, která si chtěla také narychlo lehnout, aby to vzal pan kaplan najednou, jak se přimlouvala Pintová. Ostatní to ale Mlíčkové vymluvily, že přijde na ni řada v pondělí. Mlíčková sice křičela, že chce umírat hned dnes a že nebude čekat do pondělí, což kdyby se jí zatím něco stalo. Konečně však se uklidnila, ale když potom viděla, jak po duševní útěše dává pan kaplan Skuhrovské zlatník, nedalo jí to a řekla plačtivým hlasem: „Jemnostpane, já mám tušení, že to na mne také brzo přijde.“

Toho dne mladý kaplan, když si na to vzpomněl, zavrtil hlavou a mráz mu šel po zádech.

V chudobinci se pamatují, jaký byl tenkrát rámus a povyk, když v sobotu babka Vaňková počala si stěžovat, že jí není dobře, že jdou na ni mdloby. Mlíčková říkala, že je to od Vaňkové sprost'áctví, že je přece řada napřed na ní, a když věci se mají takhle, že si raději to umírání odbude hned teď v sobotu, a v pondělí ať si pošle pro kaplana Vaňková.

Bylo z toho velké vzájemné dorozumívání, až konečně Vaňková ustoupila jako mladší, neboť jí bylo osmdesát devět a Mlíčkové osmdesát devět a tři měsíce.

Když přišli pro kaplana Tomana, aby šel zas do chudobince, zbledl a řekl, že dnes může jít starší kaplan Richter.

Kaplan Richter tedy šel a modlil se vroucně u lůžka Mlíčkové, požehnal všem a odcházel, aniž by dal Mlíčkové zlatník.

Babička Pintová to všechno, stejně jako ostatní, dobře pozorovala a chytla kaplana Richtera za sutanu. „Jemnostpane, vodpustějí, ale to já se musím zas zastat Mlíčkové. My jsme vždy dostaly zlatník, když jsme se daly zaopatřovat. Je pravda, dýl se, jemnostpane, modlili, ale na ten zlatník ráčili zapomenout.“

A babička Vaňková zasyčela: „To si Mlíčková postavila dnes hlavu, že bude umírat, ačkoliv měla až v pondělí, aspoň by přišel ten dobrej pan kaplan.“

Zdrceně podíval se na stařenky kaplan Richter a pak sahal pro peněženku...

Zajímavé jest nyní rozhodnutí městské rady na Žižkově, která na nátlak kaplanů se usnesla, že bylo zakázáno babičkám svévolně umírat a dále že bylo ustanoveno, že poslední pomazání udíletí se bude babičkám v chudobinci vždy jednou za měsíc, a to všem najednou.

Příjem babiček z toho jest tedy velmi malý.

Lahvička vonící po sladké kmínce jest prázdná a nad chudobincem leží taková nálada velké pohromy. Vaňková se oběsila před čtrnácti dny, poněvadž jí nedovolila slavná městská rada žižkovská umírat.

Kam to vede, když člověk vystoupí z církve

V Myslíkové ulici v Praze žili dva bohabojní manželé kupeckého původu. Ona byla dcerou zámožného kupce a on zdědil po otci rozsáhlý kupecký krám, který zdokonalil, když od své manželky věnem získané peníze do obchodu přivtělil.

A tak chválili oba manželé boha mezi sudy a slanečky, mezi pytli kávy z ostrova Ceylonu a mezi indickým kořením a cukrem z Čakovic.

A jejich modlitby nesly ovoce. Jmění jejich rostlo a množilo se a do věčné lampy nad vchodem do krámu nepřilíval už kupec Pažouch obyčejný olej na svícení, nýbrž nejjemnější brabantový olej. A když ještě více zbohatl, udělal věčnou lampu s acetylenovým světlem, a když si koupil dům, dal věčnou lampu zřídit na žárovku asramku a později, když měl již tři filiálky v Praze, udělal v krámu elektrický transparent: Buď boží požehnání.

Pak jeho manželka slehla a porodila hezké, roztomilé dítě, kterému na křtu svatém dali jméno Bohuslav. Dítě bylo pokřtěno samotným vyšehradským kanovníkem a bohabojný kupec Pažouch konal toho dne mnoho dobrých skutků a chudé rodině dělníka Konipáska poslal kilo cukru.

Proti tomu, jak bohabojně žil bohatý kupec Pažouch, protloukal se obdarovaný dělník Konipásek jen bídne světem a činil dojem člověka úplně mravně zvrhlého. Nejen že neměl ničeho občas se svou manželkou dáti do úst, přestali věřit v pánaboha, a to tak ohavnou měrou, že byl jednou zavřen pro porušení náboženství na tři měsíce, a pak už se teprve spustil boha a chytil se Ferrera.

Popravený Ferrer stal se jeho novým pánembohem, on pozdravoval Bartáka a Myslíka, Pelantovi říkal nazdar, dr. Boučkovi servus, ale když jel arcibiskup v kočáře, tu nejen že nesmekl, nýbrž od kočáru se odvrátil, křičel, jak to přijde, že on sám nejede v tom kočáře a že jsme si přece všichni rovni. Měl toho nepříjemností mnoho, ale ač byl zavřen, jak chtěl, nepolepšil se, nýbrž stále vedl svou, že chce jezdit v arcibiskupově kočáře, a říkal dál Pelantovi nazdar!

Měl ženu, která však nebyla ještě tak mravně zkažená jako on, ženu, o které by se byl nikdo nenadál, jak se na ní osvědčí přísloví, že špatné příklady kazí dobré mravy. Ona zprvu věřila v pánaboha, ale tu se stalo, že přišla na ni doba, které se říká „mateřské radosti“.

I ona hleděla těmto vstříc. Ale tu počal mluvit špatný manžel Konipásek, že dítě pokřtít nedá, a obrátil se na Volnou myšlenku, co má dělat, že nemá peníze na křest, že by vyvedl škandál a že dítě pokřtít nesmí dát, tomu že brání jeho svědomí.

A zde mu peníze ovšem na křest nedali, ale dali mu dobrou radu, aby i se svou ženou vystoupil z církve a dítě prostě ohlásil magistrátu, že se mu narodilo a jaké mu dá jméno.

A on tak učinil. Vystoupil se ženou z církve, a když tak přemýšlel, jak se dítě bude jmenovat, usmyslil si, že mu dá jméno Ferrer, tedy Ferrer Konipásek.

Proti všemu nadání trval však onen stav, ve kterém ženy nerady se objevují na ulici, příliš dlouho.

Městská porodní babička s tím nechtěla nic mít, a když se rozhlásilo, že oba vystoupili z církve, tu dvanáctý měsíc zavolala zvěrolékaře.

Zvěrolékař byl původně kaplanem, a když nebyly upraveny platy kaplanů, zběhl z toho a stal se diplomovaným zvěrolékařem.

Ten prohlédnuv z církve vystoupivší Konipáskovou, prohlásil, že nic jiného se nemůže narodit, než čert mužského pohlaví.

A došlo na jeho slova. Konipásková porodila malého čerta, po celém těle hustě černými chlupy porostlého jako hrubosrstý stájový pinč. Jazyk měl čertík dlouhý čtvrt metru, svítící fosforem, a rohy úplně krásně vyspělé, rozkošně zahnuté kupředu, a ohon měl aksamitový, velice hebký, ale také, draží křesťané, neobyčejně dlouhý!

Zprvu byl veliký nářek v rodině Konipáskově, bylo vidět, že to prst a trest boží, ale o celém případu dozvěděl se Pelant, který čerta prohlédnuv, omdlel. Když ho vzkřísili, utekl, chtěl vstoupit do církve a odjel do Ameriky, trápen výčitkami svědomí.

O celém případě však dozvěděl se snaživý impresárió světového panoptika bratří Willsonů, který navštívil rodinu bezvěrců a těmto nabídl za celoroční vystoupení čerta Ferrera Konipáska 12.000 liber šterlingů, t. j. 288.000 K. Rázem stali se Konipáskovic velkými boháči, zato však s rodinou bohabojného kupce Pažoucha šlo to od pěti ke čtyřem.

Když bylo čertovi Ferreru Konipáskovi 18 let, měli již jeho rodiče i při nezřízeném životě, který vedli, na půldruhého milionu jmění, ale osmnáctiletý syn bohabojné rodiny křesťanské Pažouchů, zbožný Bohuslav, utahal již zatím celé jmění otcovské a stal se nakonec sluhou v rodině nevěrce Konipáska, který všude, kde čekají radostnou událost, zcela nezištně říká: „Vystupte z církve a uvidíte, jak vám pánbůh požehná.“

Posledním činem Konipáska jest, že si vzal Pelanta za vlastního a jeho první syn, čert Ferrer Konipásek, těší se oblibě obecnstva a prospívá na duchu i na těle.

Váží dnes i s ohonem a jazykem 180 kg a čte Volnou myšlenku.

Karikatury 1912.

Povídka z pekla

Mezi nejhodnější duše v pátém oddělení pro těžké hříšníky patřila dušička policejního ředitele pana Hofbauera.

Náčelník tohoto oddělení, rytmistr čert Přecechtěl, nemohl si ji dosti vynachválit v konferencích satanů. Také obdržela již jakési úlevy a házeli ji do kotlů se sírou jen jednou za měsíc. Ostatní dny poletovala nad kotly a dávala pozor, zdali některé hříšné duše nevystřkují z kotlů hlavu nebo ruce a nohy, aby se trochu ochladily.

Podobné počínání ihned oznamovala dozorcům nad kotly, kteří okamžitě vytáhli dotyčné dušičky rozžhavenou sítí z platinového drátu a dopravili pod elektrické kladivo, které je kovalo do bílého žáru. Pak do nich pustili trhaný elektrický proud a natírali je hnojůvkou z dominikánů, načež je hodili do kotle, kde naříkali jezovité.

Dušička policejního ředitele, která je denuncovala, obdržela pak tu milost, že mohla se po celou minutu dívat na gram pramenité vody v zatavené skleněné trubici nad vchodem ke kotlům s rozpuštěnou sírou.

Ostatní hříšné duše neměly ji rády, a když poletovala nad kotly, stříkaly na ni rozpuštěnou sírou a stěžovaly si na ni samotnému Belzebubovi, když ten jednou za tisíc let přišel na inspekci a tázal se jich, dostávají-li denně řádné porce sublimátu s arzénem.

A tu Belzebub, kterému se líbilo jednání dušičky denuncianta, již popáté vyznamenal ji delší rozmluvou a vždy jí sliboval, že dostane kus ledu k lízání, bude-li se ještě deset tisíc let tak řádně chovat.

Stěžovatele dal pak hoditi do kotle kanovníků. Tak se stalo, že během času žádná duše hříšná nechtěla mluvit s duší policejního ředitele, kromě duše hříšného profesora přírodních věd Narcise.

Ten se sem dostal kvůli nějaké chemické sloučenině, jež vyhodila půl města do povětří i se samotným vynálezcem.

Čerti se jí báli pro její vědecké hovory, i sblížila se s dušičkou pana Hofbauera, která se dívala sice na ni skrz prsty, ale nicméně nechala ji žvanit, co chtěla.

Ostatně i ona požívala úlevy, neboť byla pověřena sestavováním lehce tavitelných směsí kovů, v nichž koupali menší hříšníci.

Obě duše bavily se tedy, jak se to dalo, obzvláště pak poslední dobou tajemně si obě duše mezi sebou šušaly a šeptaly.

Duše pana profesora přírodních věd dostala totiž geniální nápad, jak vyrobit tajně několik kapek vody. Pravila ku své družce, že opírá se o výrok svatého Augustina, že hříšníci půjdou do pekla pro první okamžik tak, jak byli zaživa.

Správa pekla hází je však okamžitě do vařící síry a smoly, poslední dobou do rozpuštěného asfaltu.

A což kdyby je destilovala? Což by se nezískalo aspoň trochu vody? Mají-li v pekle elektrické kladivo, proč by si nemohli zaopatřit destilační aparát na hříšníky?

Hlavní věcí by bylo nadchnout pro tu myšlenku rytmistra čerta Přece chtěla, ostatní pak přijde samo sebou. Dušička policejního ředitele byla odhodlána promluvit o tom s rytmistrem jako s náčelníkem oddělení, a také tak učinila.

„Vaše Slovnosti,“ řekla tenkým hláskem, „myslím, že nově přibylí hříšníci jsou málo trápeni.“

Jeho Slovnost se zasmušila. „To nám nesmí nikdo říci,“ řekl přísně náčelník oháněje se vyšíváním ohonem. „Trápíme je podle starých řádů a zvyků.“

„Vaše Slovnosti,“ pravila dále dušička denunciant, „nebylo by dobré nově přibylé hříšníky destilovati? Dušička profesora Narcise praví, že je to velmi dobré trápení a že se s hříšníky lépe pobavíte a že jejich nářek bude větší než v papinských hrncích se sírou a smolou nebo s asfaltem. Noví hříšníci lépe vycítí pekelná muka, destilující se pomalu, a lépe budou úpěti a řvátí.“

Náčelník pochválil dušičku, že se tak pěkně stará o své nové druhy, a dal si zavolat dušičku profesora, která vysvětlila mu zařízení destilačního aparátu.

Plán zalíbil se náčelníkovi, i dal zhotoviti destilační přístroj pro čerstvé hříšníky, přičemž pomáhaly dušičky hříšných montérů.

První zkoušku udělali s jedním tlustým španělským biskupem.

Chlapík sice mluvil o svaté inkvizici, toho však málo dbali a zašroubovali nad ním víko destilačního přístroje. Nato pod ním zatopili a španělský biskup se destiloval.

A přes hukot ohně rozléhalo se z kotle úpěnlivě: „Miserere mei domine, sicut magnam misericordiam tuam.“

„To je ti tady málo platno,“ zvolala ironicky dušička profesorova, zatímco dušička policejního ředitele toužebně hleděla, brzo-li začne kapat z destilačního přístroje očekávaná tekutina.

Čerti dozorcí políčkovali vzadu nějakou sprostou dušičku a pomatu ve velkých kapkách počala kapat z roury přístroje tekutina, již obě dušičky zachycují do dlaně, když vtom přiběhne náčelník oddělení. Obě dušičky strachem rozstříknou tekutinu kolem sebe, několik kapek padne na čerta rytmistra, který s hrozným výkřikem proměňuje se v hořící fosforovou svíčku. Strašný rachot a peklo se kácí.

Ze španělského biskupa obdrželi destilací svěcenou vodu!

Bošilecký farář probouzí se na pohovce a jeho hospodyně strká mu pod nos lahvičku se čpavkem a volá: „Vzpamatujte se, důstojný pane!“ Vedle z pokoje slyšet zpěv jeho pánů bratrů z okolních far.

Důstojný pán dává si vysvětlovat hospodyni, že už vedle dopíjeli poslední láhve, které zbyly po slavnostním obědě na památku znovu vysvěcení chrámu Páně, a on že spadl pod stůl.

Tak ho odnesli sem.

Pan farář tomu dobře nerozumí a usíná poznovu.

Smutný konec nádražní misie

Komtesa Julie byla velmi ctnostná, což při dnešní zkaženosti mravů padá mnoho na váhu. Se srdcem nezkaženým dovedla v osmnácti letech mluvit o prostituci a jejím potírání, jako by sama prodělala všechny útrapy padlých žen ve vykřičených domech. Její matka, kněžna Bolderiová, shromáždila kolem sebe výkvět nejmrvnějších dam jak ze šlechty, tak i z kruhů občanských a v přítomnosti nevinné Julie bylo velice často přemítáno, jak zachránit děvčata, aby nebyla zavlčena do domů hanby. V první řadě jednalo se o děvčata nezkušená, která nemají ani potuchy, jaké úklady jim hrozí ve velkoměstě, a která neměla také potuchy, jaké úklady jim hrozí ze strany společnosti seskupené kolem kněžny Bolderiové.

Komerční radová Waldsteinová navrhla totiž, aby venkovské dívky byly již na nádraží upozorněny na nebezpečí, které jim hrozí při vstupu do velkoměsta. Tím posloužila zle staré baronce Richtrové, která se vypravila jednou na nádraží, když přijížděl vlak od Tábora, a tam oslovila statné venkovské děvče, které právě přijelo: „Kam jdeš, máš službu, máš peníze, máš v Praze nějaké příbuzné?“ Děvče chvíli na ni koukalo jako na blázna a pak řeklo rezolutně baronce, aby jí dala pokoj: „Dej mně pokoj, ty stará čarodějnice, nebo tě praštím!“

Další neslyšela dobrá baronka, poněvadž omdlela, a od té doby koktá.

Když tedy vykoktala u kněžny Bolderiové, jak pochodila, navrhla paní Zappová, proslulá sepsáním knihy pro mladá děvčata o škodlivosti a hříšnosti tance, aby služba záchranná na nádražích byla organizována a aby dámy, které se toho úkolu chtějí podjati, byly nějak veřejně označeny. A čím krásnějším mohly by býti označeny než obrazem té nejctnostnější panny, kterou kdy zrodil svět, obrázkem Panny Marie s děťátkem, tak zázračně počatým. Povolán páter Zacharius od karmelitánů, který plán schválil a vykreslil stužku a na ní kříž, v jehož středu měl být obrázek Matky boží jako symbol panenství. Barva zvolena bílá a žlutá, ona barva papežská jako symbol víry. Ostatně o panictví papežově nikdo nepochyboval. Bylo jasno, že děvčata třeba zachraňovat ve smyslu katolickém, zejména poukázáním na výhody nábožnosti, neboť i nejzarputilejší kuplíř ustoupí před dívkou ctnostnou, přehazující stále růženec, která nevšímá si ničeho a stále si pro sebe šeptá a modlí jednu z těch krásných litaní: Od ducha smilného zachovej nás, Pane! A je-li pak ke všemu ta dívka stará a hrbatá a šilhavá, nepadne do ruky kuplířů, neboť jí sílí víra v radosti věčné a její náboženské přesvědčení ochraňuje ji před místy hanby a mravní zkaženosti.

Když byla tedy ustanovena nádražní misie, byla první radová Waldsteinová, které dostalo se toho vyznamenání, že opatřena páskou, z které na první pohled bylo vidět, proč se ta dáma tak dlouho prochází po nádraží a každého okukuje, šla zachraňovat nezkušená děvčata, přijíždějící do Prahy.

Byly pro ně uchystány dvě místnosti, zařízené sice skromně, ale jinak s jemným porozuměním všeho, čeho vyžadují nevinné duše venkovských nezkušených děvčat.

Ať by se bylo takové děvče podívalo, kam chtělo, všude na ně koukala utrápená tvář ukřižovaného Spasitele, a když by se podívalo na strop, i tam by uvidělo namalovaný kříž.

A mezi těmi kříži, připomínajícími, aby alespoň kvůli tomu, který se pro ni takhle obětoval, zachovala si svou nevinnost, stály všude nápisy, vybízející kategoricky: „Nesesmilniš,“ ačkoliv vždy plná taktu a dobrého vychování komtesa Julie navrhla ve své nevinnosti, aby se tam dalo namalovat „Neračte smilnit“ nebo „V případě smilnění obraťte se na ředitelství ústavu“.

Ta dobrá, nevinná komtesa Julie! Jí byl význam toho slova tak vzdálen jako pastevci z Apenin význam slova „radioaktivita“ nebo „Gautsch“.

Radová Waldsteinová procházela se po nádraží a konečně se dočkala prvního vlaku a vrhla se s plnou vervou na první dívku, která s kuffíkem vylezla ze vchodu. Její srdce překypovalo nadšením a ani nezpозorovala, že jí v tlačenci spadla s rukávu páska. Rychle vytrhla kuffík z ruky, ale již tu byl strážník, zatkl ji a za velkého sběhu lidí odváděl na komisařství.

Popletena zprvu jala se křičet a pak počala vykládat a vysvětlovat, že není zlodějka, že je nádražní misie. Čím dále šli, tím byla popletenější, a nakonec jala se v polovičním bezvědomí vykládat strážníkovi, aby zanechal takového života a střežil se všech kuplířů.

Na komisařství se to vysvětlilo, ale to nevalilo, že v jednom časopise, který ostře vystupoval proti buržoazii, byl článek „Podivná kleptomanie“. Článek byl později opraven, ale ostuda z toho byla. Komerční radová Waldsteinová vystoupila z nádražní misie a vypravuje se o ní, že investovala svůj podíl po matce v jednom velkém vykřičeném domě v Ústí nad Labem, což jí nese padesát procent úroků.

Tento neúspěch nezarazil však obětavé dámy, naopak způsobil mezi nimi takovou obětavost pro dobro věci, že kněžna Bolderiová vypravila se sama na nádraží a přivedla s velkou slávou do útulku děvče, které živě se zajímalo o blahodárnou instituci.

Děvče odvedeno v průvodu dam do útulku a poučováno do deseti hodin večer o zkáze mravní, kterou hrozí město. Nevinná komtesa Julie rozloučila se pak s první obětí nádražní misie slovy: „Nesesmilněte, prosím vás o to srdečně!“ Děvčeti odevzdány klíče od místností a poukázáno na to, že může zde zůstat tak dlouho, dokud nenalezne práci.

Děvče tam bylo týden. První dva dny se řádně chovalo a pak si počalo vodit do bytu, do svého posvěceného útulku, mužské.

Byla to hrozná rána pro pátera Zacharia od karmelitánů, když přišel na to, navštívit ji časně ráno, aby ji v té prázdné chvíli připravil k blížícím se svátkům velikonočním, které znamenají tolik pro duše vřele nábožensky cítící.

A bylo to hrozné, když ten chlap ještě ke všemu ctihodného otce vyhodil, který pak zvěstoval tu smutnou zprávu o zvrhlosti mravů té, která bojovala tolik proti znemravnělosti, vznešené kněžně Bolderiové.

Nikdo však nezná ta obětavá srdce takových dam. Vyšla zachraňovat na nádraží dívky hraběnka Solvarová, a poněvadž tato ctihodná dáma byla velice krátkozraká, přivedla s sebou jednu hrbatou babku, které při jízdě v kočáře říkala: „Děkujte bohu, panenko, že jsem vás zachránila z rukou kuplířů!“

Ale nač zoufat po takovéto nevinné záměně. Ctnostná komtesa Julie poprosila svou matinku kněžnu, aby sama mohla jít na nádraží a očekávat příjíždějící dívky.

Ta šlechtná nevinná komtesa! Jak tak očekávala vlak, přistoupit k ní elegantní mladý pán a se zájmem počal se jí vyptávat na účel pásky na rukávě a na účel nádražní svaté misie. Dobrá komtesa otevřela mu své panenské srdce a tu on, mladý a elegantní, představil se jí jako kníže, čertví s jakým už jménem, a bavili se spolu velice srdečně.

Ubohá, nevinná, mladá, ctnostná komtesa Julie! Zašantročil ji, nešťastnou nádražní misii, tu lilii nejnevinnější, to poupátko ctnostné a cudné, prodal ji ničema za sto korun do jednoho vykřičeného domu hanby v Plzni.

Péro se zdráhá psát dál, neboť ten smutný osud nádražní misie člověka dojíhá a člověk píše a pláče, jako to dělá můj přítel Hájek, když píše nekrolog o svém šéfovi.

Světcí a zvířata

Nad bavorským Řeznem směrem k Brodu nad Černými lesy leží městečko Cham. Toto město jest známo svými poutnickými průvody, zázračnou studní s vodou, obsahující zárodky tyfové, má velkou nemocnici, kam dopravují bavorské poutníky, když se té zázračné vody napili, ale méně známo jest, že v klášterní zahradě nalézá se malý pomník mnicha Augustina Falterstacka, neumělá to socha, kolem které leží postavy koně, medvěda, lišky a osla. Čím prospěl tento mnich benediktinský, proč kolem něho symbolicky rozložena jsou jako tábořem různá zvířata? Jděte však do klášterní knihovny a tam naleznete v rohu síně v pergamen svázanou starou knihu s latinským nápisem:

SVATÍ A ZVÍŘATA

od kněze mnicha benediktinského Augustina Falterstacka
ze zdejšího kláštera

Knihy vydána impresí biskupské tiskárny v Mnichově roku 1782. Prohlédněte si jednotlivé stránky, a tu uvidíte velký význam této knihy pro zvířata, neboť nebožtík páter každým řádkem v oné knize uvádí křesťanský lid do života zvířat a mluví o všech zázracích, které se daly, když světcí setkávali se se zvířaty nejrůznějších řádů z třídy živočišstva. Zvířata prováděla takové divy, že když zbožný Bavorák čte moderní otisky z tohoto díla, prodáváného v klášteře za 3 M 50 pf., listuje se zbožnou úctou každou stránku a křížuje se před každým obrázkem zbloudilých, ale opět na pravou cestu světcí přivedených zvířecích tvorů. Tak například dočte se tam, co se přihodilo svatému Eustachovi. Tento dobrý svatý muž potkal v lese medvěda. Medvěd šel tak daleko ve své drzosti, že chtěl světce sežrat. Klerikální listy by napsaly, že ten medvěd byl volný myslitel. Eustach medvěda však přetáhl holí a poručil mu, aby ho donesl do Říma. Medvěd sklonil šíji a hřbet, svatý Eustach na

medvěda sedl a tak šťastně na jeho hřbetě se dostal do Říma. Medvěd byl poté přijat papežem do zvláštního slyšení, po audienci vycpán a ukazuje se dodnes ve vatikánských sbírkách.

Zvířata vůbec měla na světce spadeno. Větší i menší. Tak svatého Eusebia trápily v jeho cele štěnice. Tenkrát ovšem nebyly ještě známy tinktury na štěnice ani perský prášek na hmyz, a štěnice žraly pohany i křesťany dnem i nocí. Nejvíce však zkoušel v tehdejšímu století Eusebius, který jak vypravuje ona kniha, měl ve své cele 280 000 těchto nebezpečných krvežiznivců. I prosil v modlitbě, aby byl zbaven této metly, a tu obyvatelé města Antiochie viděli jednoho rána, jak 280 000 štěnic mašuruje v úplném pořádku z mnichovy cely k moři, kdež skončily v příboji slané mořské vody nejhromadnější sebevraždou, jaké kdy pamatují dějiny lidstva. Jest však celá řada jiných zvířátek, která se nestydí trápit s velkou tvrdošíjností zbožné katolíky.

V desátém století po Kristu žila v jednom z měst francké říše zbožná panna Celestýna. Řekněme to beze všeho obalu. Ta panna měla blechy. Obrátila se však s důvěrou k biskupovi remešskému a s panenskou stydlivostí svěřila se mu se svým trápením, a tu biskup přišel k tomu názoru, že ony blechy nejsou ničím jiným než zakuklenými ďábly, již proto tak štípají pannu Celestýnu, aby tato nemohla dlít v klidu na modlitbách a její zřetel aby od věcí nebeských odvrácen byl na čistě lidské záležitosti. I uspořádal všeobecné modlení a blechy zmizely, zanechavše po sobě v komůrce panny Celestýny jen trochu smradu po síře a smůle.

Jeden nevěřící Němec z Württemberska, s kterým jsem prohlížel onu knihu, poznamenal zcela cynicky, že patrně asi ten biskup panně Celestýně ty blechy vychytil. Velice zajímavou však jest příhoda jednoho italského mnicha kapucína, který chodil podél rybníka a začal pochybovati o příhodě Jonáše a velryby. Musil to být nějaký velmi učený člověk, který z přírodopisu věděl, že velryby živí se vzhledem k nepatrnému jícínímu otvoru jedině rybím potěrem a mořskými měkkýši, a nikoliv židovskými proroky. A když konečně už úplně se zakolísal ve víře, spolkl ho kapr. Příhoda měla za následek sběh lidu a mnich Augustin Falterstack píše o tom s věrohodností a přesností lokálkáře, že „teprve když uspořádáno bylo prosebné procesí k rybníku, kapr pochybovače vyvrhl“.

K tomuto pěknému líčení schází jen suchá, ale tragická novinářská poznámka: „Mrtvola dodána do ústavu pro soudní pitvu.“

Méně hrozně dopadlo to s koželužským mistrem z Řezna Janem Pillingem. Ten nešťastník zas nemohl pochopit, že země není kulatá, jak se roku 1482 hlásalo z kazatelen v celé Římské říši. Za to ho na místě poštipaly vosy tak, že otekl, a jak ironicky píše spisovatel oné knihy o zvířatech, podobal se kulaté zeměkouli. Méně známo jest však, že biskup Alanu II., který přinutil krále Chlodvika, aby přijal křest, trpěl tasemnicí. Nelze se tomu divit, poněvadž

tenkrát neexistovaly žádné létačí zdravotní komise, aby zabavovaly na trzích maso obsahující trichiny. Víím, že až to bude čísti bývalý městský fyzik dr. Záhoř, zamračí se a řekne: „Já jsem to věděl, z toho nic jiného nemohlo koukat.“ – A tu jednu noc měl biskup Alan II. vidění. Zdálo se mu, že k jeho loži z vlčích kožešin přistoupila světlá postava, poklepala mu kamarádsky na rameno a zvolala krásnou církevní latinou: „Vykonej pouť do Sváté země a sněz v Palestině trochu prsti z posvěcené půdy, napij se vody z Mrtvého moře a rozžvýkej jeden cedr z Libanonu.“

A tak se milý biskup tímto divným způsobem kurýroval, poněvadž tenkrát ještě nebyl znám ani santonin, ani ořech areka.

O výsledku léčebném zmiňuje se mnich Augustin Falterstack takto: „I vyšla z biskupa tasemnice dlouhá 769 stop a 12 palců. Každý článeček tohoto netvora měl na sobě skvělou hvězdu, ale pod hvězdou černě vytečkovaná kopyta ďábla. Když z těla biskupova vycházela, křičela hrozně tak dlouho, nežli ji sluhové biskupovi dotloukli. Byla spálena v městě Janově, při kteréž příležitosti jeden muž, stížený ochromením všech údů, uzdravil se, a jeho berly zazděny jsou v základech chrámu, který na tom místě byl postaven Josefem, dóžetem janovské republiky.“

Ctihodný spisovatel píše dále o jedné krávě. Tato kráva pocházela ze statku patricijské rodiny norimberského měšťana Münzhübla. Roku 1619 panoval v okolí Norimberka dobytčí mor, kterému padl za obět' i tamější purkmistr. Z toho je vidět, že tento dobytčí mor nešetřil ani nejšlechetnější z obyvatelstva. Zmíněná kráva roznemohla se taktéž těžce a řízením božím chcipla. Kolem kráčelo však právě procesí, vedené vikářem Maximiliánem, a tu kráva zas obživla, abych déle trpělivost čtenáře nenapínal.

A ještě jeden případ může upoutat. Je to ochočený had svatého Serapiona. To byl moc dobrý had. Takový had už se nerodí. Po čtyry roky živil onoho poustevníka na poušti svým mlékem, kteréž mělo asi neobyčejnou výživnou hodnotu, poněvadž Serapion za tu dobu ztloustl ve své jeskyni tak, že ji musili rozbourat, když ho chtěli z ní vytáhnout.

Z těchto ukázek je vidět, proč klášter v Chamu postavil pomník Augustinu Falterstackovi. Jemu podařilo se rehabilitovati zvířata a vykonal též kulturní dílo pro zápasy politické, poněvadž konečně snad si přece rozmyslí národní socialisté, aby své protivníky politické titulovali názvy z přírodopisu živočišstva. Vždyť tím ti nešťastníci urážejí církev.

ZVÍŘATA DVOU – I VÍCENOHÁ

Aféra s křečkem

V ranním vydání listu objevil se tento inzerát. Nebyl příliš velký, ale vyzníval z něho jakýsi výkřik zoufalství:

Prodám okamžitě živého křečka neb vyměním za cokoliv. Praha III, Plaská, II. poschodí, 4. dveře vlevo.

Čtenáři přecházeli tento inzerát bez zájmu, jedině Honzátko, sekundán, který měl dnes školu až od devíti mohl nechat na tomto inzerátu oči. Byl v bytě sám. Otec odešel do úřadu, matka šla s jeho sestrou Emou obstarat nějaké poslední věci k svatbě, neboť Ema se bude pozití vdávat. Služka použila pak té příležitosti a odběhla navštívit svého milence někam do zámečnické dílny v Karlíně a řekla Honzátkovi, aby nezapomněl dobře zamknout předsíň a dát klíč k domovníkovům. Přitom mu řekla „Bohoušku“ a pohládila ho po vlasech. Oba spolu drželi, neboť byli v domácnosti nejpronásledovanějšími tvory.

Neměla-li některý den Anna svou aféru, měl ji jistě Bohoušek a naopak. Proto se také podporovali navzájem.

„A co mám říci, Anno, kdyby se matka náhodou dřív vrátila?“

„Že mně přijela teta z Modřic.“

„Dobrá,“ řekl vážně Honzátko a ujal se panství v bytě. Lehl si do houpací židle a četl noviny, až přišel na inzerát o křečkovi.

Honzátkovi zasvítily oči. Byl jako všichni sekundáni povahy příliš romantické, než aby ho nenadchl živý křeček. Přál si již odedávna mít nějaké zvíře doma. Snil o velkých výpravách do Indie za mladými tygry, snil o velkém berberském lvu, který by neposlouchal než jeho, spal by v sestřině posteli (beztoho bude teď prázdná, když se ta ženská vdá) a sežral by na jeho pokyn třídního profesora i se zápisníkem. Také se mu někdy zdávalo, že má doma v neckách ochočeného mrože, takže není nikdy prádlo a s ním spojené dva hrůzné pro něho dodatky: pražená kmínová polévka a pražená krupičná kaše.

Také míval sny, že má ochočeného mladého slona v jejich kůlně a ten slon že koná různé domácí práce, které dosud musel konat on, jako chodit otcí pro noviny nebo pro tabák a sestře pro noty a dopisní papíry (dokud ještě psávala nabídnutí k sňatku).

Nyní tedy jeho ideály se naplňují. Skleslo to sice z tygra na křečka, ale jistá věc jest, že toho křečka bude mít. Což není u nich v domácnosti dosti věcí a předmětů, které lze za křečka

vyměnit? Nemá jeho sestra v prádelníku zcela slušnou výbavu, krásně včera přepočítanou a krásně svázanou modrými hedvábnými stužkami? A když se z těch balíčků vytáhne po nějakém kuse a vše zas uvede do pořádku, přijde na to někdo? Cožpak si ta ochechule (Ema) navlíkne všechno na sebe? A nemá otec v psacím stole pěknou sbírku starodávných penízů? Není zde v bytě vůbec tolik božího požehnání, že by za to člověk mohl vyměnit třeba tři sta křečků?

Honzátko přikročil k činu. Předně šlo mu o to, dostat se do prádelníku na výbavu. To bylo trochu kombinované, ale Honzátko znal z paměti bez pomoci mnemotechniky, kde jest ukryt klíč od prádelníku. Předně v kuchyni v plechovém chlebovníku našel klíček od malé skřínky vykládané karlovarským kamenem. Skřínka ta ležela v pokoji na skříni u dveří. Když tu skřínku Honzátko otevřel, našel uvnitř klíč od druhé skříně v ložnici. V té vlevo, pod bílými rukavicemi, byl konečně klíč od prádelníku s výbavou.

Honzátko vytáhl z jedné skupiny dva páry roztomilých dámských kalhotek, dále z jiného balíku jeden noční kabátek a uvedl vše do pořádku. Klíč dal opět na své místo a s neobyčejnou jistotou, podporovanou starou praxí, kdy chodíval před Ježíškem do prádelníku na datle a cukroví, ukončil opět svou výpravu v kuchyni vložením klíčku od malé skřínky do chlebovníku.

Pak se vloupal otci do psacího stolu.

To byla již lehčí práce, neboť otec s velkou lehkomyšlností, jak si Honzátko pomyslel, ukryval klíč od psacího stolu přímo na něm, a to pod starými hodinami s alabastrovými sloupky.

Dostal se tedy pohodlně otci na sbírku starých mincí a vzal odtamtud jeden velký mariánský tolar, jichž tam bylo několik, a spokojil se tím. Zamkl psací stůl, klíč dal opět na své místo a počal vybírat ze svých zábavných knih, co by ještě také ze svého na toho křečka přidal aby také i on nesl náklady spojené s tím krásným podnikem. Vybral knihu Hrdinný kapitán Korkorán. Byla to nejzachovalejší z jeho knih, neboť scházelo tam jediné dvacet čtyři stránek. Nato sedl si k psacímu stolu a napsal na čtvrtku papíru:

Omluvenka.

Stvrzuji tímto, že můj syn Bohuslav Honzátko nemohl se zúčastnit dnes pro bolení břicha dopoledního vyučování, a prosím, aby mu ty hodiny byly omluveny.

Václav Honzátko

Během dvou let podařilo se po dlouhé praxi Honzátkovi napodobit velmi dokonale podpis otcův. Omluvenku uschoval do čítanky na odpůldne, udělal z lupy z prádelníku balíček, vzal knihy podpaždí a odešel z domova, když dal domovníkovi klíč od předsíně pro Annu.

Knihy zanechal v druhé ulici u kupce s dodatkem, že si pro ně přijde, až půjde ze školy, a jediné vzal si s sebou z nich rostlinopis, který zanesl k antikváři, aby měl nějaké hotové peníze na svou výpravu do Plaské ulice.

Našel to lehce dle inzerátu a byl přijat párkem starších manželů, vyhlížejících neobyčejně ustaraně.

Když jim vysvětlil, že přichází pro křečka, za kterého hodlá vyměnit tyto užitečné předměty: pár dámských kalhot, noční kabátek, mariánský tolar a knihu Hrdinný kapitán Korkorán, vyjasnily se tváře manželů. Vedli ho dál a počali mu vykládat podivnou historku, z které Honzátko vyrozuměl, že se k nim přistěhoval před čtrnácti dny podivný pán s křečkem, který prohlásil, že vynášel zvláštní přípravek, který podává-li se hlodavcům, zamezí u nich zimní spánek.

„Hodlám,“ povídal ten pán, „zkusit to na tomto křečkovi. Podaří-li se mně nyní, kdy má upadnout to zvíře v zimní spánek, udržet ho čilým, bude to mít dalekosáhlé následky, neboť pak bude rozluštěn princip, jak lze učinit křečky neškodnými. Nebudou-li spát, nebudou také žít tak dlouho, takže nedočkají se třetí sklizně, aby kradli obilí.“

„Pán ten,“ vyprávěl starý pán Honzátkovi, „chtěl o tom napsat knihu a dělal tedy pokusy s křečkem, kterého měl ve velké bedně. Dával mu svůj přípravek do pitné vody a křeček byl skutečně velmi čilý. Měl ten preparát v láhvi od koňaku. Jednou jsem se omylem z láhve napil a nemohl jsem spát po pět nocí. Pak si pro toho pána přijeli jeho příbuzní. Říkali, že už ho to drží pět let a že jeden lékař říkal, že mu snad pomohou sněhové koupele. Tak si ho odvezli někam do hor a křečka nám zde nechali.“

„Jest to velmi roztomilé zvířátko, neobyčejně přítulné,“ mluvil dále, jako by četl z knihy, jak si patrně již zvykl, když ho všude usilovně nabízel, „dáme vám na něj starý pytel od brambor.“

Neobyčejně přítulné a roztomilé zvířátko prskalo tak strašně, když na ně hodili pytel, že romantický Honzátko domníval se být v zemi šelem. Když pak později kráčel po ulici s pytlem, ve kterém sebou zmítal stále čilý křeček, představoval si, že je známý krotitel tygrů Rauahu Babura z Bombaje.

Bylo ještě málo hodin, než aby mohl se vrátit domů jako ze školy, proto hleděl nakoupit ještě nějaké zásoby pro křečka. U ptáčníka koupil mu za všechny peníze, které dostal za přírodopis, zrní. Nebylo ho mnoho za těch sedmdesát haléřů. Malý pytlík. A tu teprve Honzátko pocítil,

že bere na sebe vážnou povinnost. Snad se naučí žrát něco jiného, vždyť tohle sežere najednou. A pak, když se blížil k domovu, ještě něco ho znepokojovalo. Což jestli ho vyhodí i s křečkem? Jak to vysvětlí, kde k němu přišel? Jakou lež si vymyslí? Šlo to však dosti hladce. Hromadil lež na lež. Křeček, kterého přinesl domů, patří gymnáziu a jest určen pro přírodopisné sbírky. On, Honzátko, byl vyzván panem profesorem Bernáškem z přírodopisu, aby zatím křečka doma opatroval přes zimu, než mu naroste jiná srst a než se mu kožich vybarví. Pak bude vycpán. Bylo to tedy v pořádku. Jen mu nevěřili, že byl vyzván, nýbrž že se dobrovolně přihlásil. Pro křečka vyprázdnili jednu bednu z půdy a dali ho do předsíně a celá rodina žila pod dojmem, že si aspoň udělá hoch dobré oko u pana profesora, což beztoho nutně potřebuje při své známé pilnosti. Možná také říci, že se křeček jako majetek ústavu těšil po několik hodin jisté úctě. Pak se však objevilo, že rozšiřuje divný zápach. Poněvadž měl přijít ženich, nalila Ema na křečka půl lahvičky fialkové voňavky, načež křeček skromně zalezl do kouta bedny, kde počal protivně mlaskat a cpát si torby zrním, které mu tam hodil Honzátko.

Po obědě šel Honzátko do školy, otec do kanceláře a matka se šťastnými snoubenci něco nakoupit. Služka šla zas za milencem do Karlína. Když se opět rodina shromáždila, shledala, že křeček se dostal z bedny a že si vedle v pokoji našel místo k dalšímu pobytu.

Místem tím byla pohovka. Nad pohovkou totiž visel obraz krajiny. Bohatě lány obilí vlnily se do nedozírna na obraze a křeček se tedy přistěhoval pod to boží požehnání. Kromě oficiálního vchodu do svého pelechu v pohovce udělal si ještě dva východy z nouze, jeden po straně a druhý přímo vedoucí na povrch pohovky. Také bylo zjištěno, že přenesl si z bedny všechno zrní do svého nového pelechu. Jakmile se někdo přiblížil k pohovce o něco blíže, ozvalo se z nitra hrozné prskání. Pochopili, že křeček nehodlá tak lehce opustit své sídlo.

„To nám gymnázium poslalo pěknou potvoru na krk,“ řekla paní Honzátková.

Ema soudila, že křečka vypudí tím, když se jeho pelech zatopí. To bylo odmítnuto, poněvadž by se prý tím zkazila plyšová pohovka. Jako by šlo ještě něco zkazit na tom provrtaném ze všech stran předmětu, z jehož hloubi neustále bylo slyšet prskání. Honzátko, na kterého se zatím sypaly výčitky, jako by on sám si udělal pelech v pohovce, přinesl přírodopis živočišstva, zdali tam není nic o tom, jak se vypuzují křečkové z pohovky. Případ takový nebyl znám ani Brehmovi, jen Honzátko přečetl nahlas z přírodopisu, že křeček, je-li napaden, brání se udatně.

Ema s matkou ustoupily tedy do kuchyně, kde se radily s Annou o dalších opatřeních. Anna radila křečka vykourit. Ucpat mu východy z nouze papírem politým petrolejem a zapálit. Tato šílená myšlenka byla zamítnuta a usneseno vyčkat příchodu hlavy rodiny. Pan Honzátko

ukázal se však být stejně bezhlavým. Chvíli se na to díval, jak křeček ostentativně vykukuje občas z pohovky a drze prská, pak dal pohlavek synovi, vynadal všem sprostě, oblekl se a kvapně odešel do jedné vinárny, kde po čtvrté čtvrtce započal s neznámým pánem rozhovor: „Tak vám mně syn, sekundán, nasadil do pohovky...“ „To já znám,“ řekl oslovený, „štěnice jsou neřád. Někdo je přinese do školy...“

„To já nemyslím,“ přerušil ho pan Honzátko, „můj syn mně nasadil do pohovky křečka.“

„Netahejte nás za nos,“ řekl pán, který patrně byl velmi nervózní a léčil svou nervózu v tiché vinárně. „Co si už dnes lidé nevymýšlejí,“ bručel odsekávaje, „vypadám tak hloupě?“

„Nikoliv, vašnosti,“ řekl ochotný vinárník, mysl, že jemu platí ta otázka.

Nervózní pán zaplatil a odešel.

„Podivný člověk,“ pomyslí si pan Honzátko, „chci mu vyložit upřímně, jak je to s tím křečkem, a zeptat se ho o radu, a chlapík se urazí.“ Pan Honzátko zahloubal se do svých myšlenek, a když pil šestou čtvrtku, shledával úplně jasným, že křečkové zdržují se od případu k případu v pohovkách pořádných rodin.

Kolem půl desáté hodiny večerní vykládal nějaké společnosti o celé události tak spleteným způsobem, že to vyznívalo v ten smysl, jako by toho křečka dostal do pohovky na základě nařízení zemské školní rady.

Další průběh událostí byl zahalen trochu v temno. Pamatoval se na to nejasně, že se vedl po vinohradských ulicích v noci s nějakým pánem z té společnosti, který o sobě říkal, že má obchod se zvířaty. Skutečně také ocitli se před nějakým krámem, který ten pán otevřel.

Jisto bylo, že když se pan Honzátko ráno probudil, našel na svém nočním stolku větší bedničku, ve které něco pískalo. Pomalu se mu vybavovalo, že tu bedničku přinesl si z onoho krámu při své noční návštěvě. Když ji otevřel, díval se na něho párek bílých zvířátek s červenýma očkama.

„Prokristapána, co je to za potvůrky?“ vzdychl pan Honzátko a počal usilovně přemýšlet. Už je tomu tak. Pamatuje se, že v debatě, která se rozpředla o křečkovi v té vinárně, zapřísahal se pán, od kterého si je přinesl, že nejlépe vypudí se křeček pomocí vretků. Jsou to tedy vretky. Těch se přece používá proti všem škůdcům polí. Pustí se do díry a vyženou zvíře na povrch. Když je tedy nasadí do pohovky, bude aféra s křečkem rozluštěna.

Sdělil svůj názor rodině. Opatrně po snídani pustili vretky do pohovky a očekávali výsledek. Z vnitra pohovky ozývalo se zprvu prskání a pískání, a pak jakési mručení, ale přátelské. Za chvíli objevily se hlavičky vretků, aby zmizely rychle, pak vykoukl křeček. Díval se posupně na rodinu pana Honzátky, zaprskal opovržlivě a opět se ukryl. Mladý Honzátko přiblížil se k otvoru a opatrně nahlédl dovnitř

„Vretky,“ oznámil výsledek svého pátrání, „lížou křečka na hlavě.“

Byla to smutná pravda. Spřátelily se s křečkem a líbilo se jim v novém doupěti jak náleží. Honzátko zatím přinesl Brehma a přečetl k zármutku všech, že se vretky v zajetí silně rozmnožují. Byla tam však ještě jedna velmi zajímavá zpráva. Nebožtík Brehm musel mít patrně s vretkami smutné zkušenosti, neboť napsal, že vyzoroval z vlastní zkušenosti, že vretky nesnesou zápach morčat.

Pan Honzátko počal se spěšně oblékat.

„Kam běžíš?“ otázala se nesměle paní Honzátková.

„Pro morčata,“ odpověděl důrazně a dveře se za ním zavřely se smutným, beznadějným zaskřípáním.

Morčata, která po hodině přinesl domů v počtu tří, byly skvostně páchnoucí exempláře, zcela dle přání pana Honzátka, který u ptáčníka prosil, aby mu vybrali nejsmradlavější zvířata. Mezitím dostavil se také ženich, který ukázal se být babou. Prohlásil, že se bojí morčat, a nedal se pohnout, aby je vecpal prokousaným otvorem do pohovky. Vycit'oval, že ho chtí obětovat. Konečně si dal říci a se slovy „Oni mne pokoušou“ chytil jedno morče z proutěného košíku. A nemýlil se. Zakouslo se mu do ruky a nyní hnali všichni ke košíku nejmladšího člena rodiny. Ukázal se být hrdinou. Řval sice přitom strašně, ale přece konečně podařilo se mu všechna morčata, zuřivě se bránící, vecpat do pohovky.

Ženich zatím soustrastně se díval po panu Honzátkovi a myslel si, že to s ním asi není v pořádku, když pěstuje tak podivný sport. Nevím, mají-li morčata smysl pro lítost. Mají-li jej, tu jistě litovala toho, jak se nešlechetně zachovala k svým dobrodincům. Vždyť je tak útulně v jich novém doupěti. Pěkná, pestrá, slušná společnost; a pak kam se podíváš, všude dokola plno mořské trávy, kterou je pohovka vycpána po stranách. Je známo, že morčata žerou všechno. Měl jsem morče, které za mé dvoudenní nepřítomnosti sežralo album s fotografiemi a všechny ty milé obličejí mých příbuzných proměnilo v hromady černých kuliček. Ukázalo se též, že se Brehm velice mýlil, alespoň v případě pohovky rodiny Honzátkovy. Vretky snesly velmi dobře zápach morčat a neopouštěly svého úkrytu. Křeček je obětavě zahříval a morčata přitulila se k vretkám a uvnitř pohovky panovala mezi zvířaty skutečná shoda rajska. Proto byla konána velká rodinná rada.

Ženich zapletl se také do toho a hnán zoologickou povodní neudržel se na povrchu neutrality a počal mluvit o jezkovi. Mluvil dosti logicky, že jezek má bodliny, které píchají. Strčí-li se tedy jezek do pohovky, vypíchá je všechny odtamtud, neboť jistě jim napadne, když už jsou tak pěkně pohromadě, jezka zahřívát, a to že se strašně zmýlí. Nabídl se také, že půjde jezka koupit.

„Kupte raději hned dva, pane Kratochvíle,“ řekla starostlivě paní Honzátková. Pan Kratochvíl vzdálil se tedy, přičemž zablábolil ještě ve dveřích něco o tom, že žere šváby takový ježek. Ježkové, s kterými se vrátil a kterými doplnil zařízení šťastné domácnosti, byli melancholičtí chlapíci. Když je vybalil na podlahu, tu se protáhli, vystrčili z bodlin svůj rypáček, podívali se smutně kolem sebe, vyrazili ze sebe „tl, tl“ a převalili se v ostatou kouli. Ty dvě koule vmačkal pak pan Kratochvíl v rukavičkách do pohovky.

Ozvalo se odtamtud zlostné prskání a pištění, nad otvorem objevila se hlava rozčileného křečka, jako by se chtěla zeptat, co to za pořádek, a zmizela za chvíli opět uvnitř, kde zatím ježkové zalezli na dno pohovky, nestarajíce se ani o vretky, ani o křečka, ani o morčata.

Nastal uvnitř opět klid. Zoologická zahrada rodiny Honzátkovy upadla ve zdravý spánek. Když nikdo z pohovky nevyšel, bylo usneseno svatbu odložit na několik dní.

Panu Kratochvílovi se zdálo, že pak ježky měl vypudit pomocí žíhaných hyen, žíhané hyeny z bytu prostřednictvím jaguárů a celý sen končil hrůzným obrazem ohlodaných kostí v kuchyni u Honzátků, kostí tchyně a tchána.

Pan Honzátko zatím nelenil a ředitelství gymnázia kde jeho synek nijak nevynikal, obdrželo od něho dopis, kterému pan ředitel nijak nerozuměl:

Slavnému ředitelství gymnázia v Jirovcově ulici.

Podepsaný uctivě prosí slavné gymnázium, aby vzhledem ku změně rodinným poměrům bezodkladně učinilo kroky, aby křeček, který jest uschován u podepsaného, byl mu odebrán a vycpán. S veškerou úctou

Václav Honzátko, pokladník, Žižkov, Orebitská 5

Pan ředitel dal k sobě zavolat mladého Honzátka a se zájmem se ho vyptával, píše-li často jeho pan otec takové dopisy. Honzátko se vyjádřil, že neví. Nato se ho pan ředitel ještě optal, zdali jeho pan otec nebyl někdy v nějakém ústavu či sanatoriu. Honzátko, aby stále neříkal ne, tentokrát pro změnu přikývl hlavou. „Musíme ho upokojit a uklidnit,“ pomyslí si ředitel, a tak dostal pan Honzátko tento dopis:

Vzhledem k Vašemu dopisu musíme s velkou lítostí Vám oznámiti, že ředitelství gymnázia na vycpání nereflektuje.

Ředitelství ústavu

Po obdržení toho dopisu odešel pan Honzátko rozčileně k pohodnému na Vyšehrad, kde mu bylo řečeno, že není možno úřední cestou utrácet zvířata v soukromých bytech, nýbrž že se musí dopravit na kontumační stanici.

Mladý Honzátko mezitím prodal zeměpisný atlas a za všechny peníze koupil zrní, které nasypal všechno do pohovky, aby zvířata neměla hladu.

A tak to trvalo čtrnáct dní. V Praze objevil se nedostatek potravin. A dole v domě žil domovník, statečný muž, odhodlaný ke všemu. Přišel opatřen sekerkou. Mlčky ukázali mu pohovku a zavřeli dveře pokoje. Ozvaly se rány do pohovky, pískání, prskání, mručení. Za půl hodiny bylo po všem.

Příští den byla slavena svatba a válečná svatební hostina v bytě Honzátků měla tento pořad: Polévka z vřetek. Vřetky vařené s octovým křenem. Pečený křeček s bramborem. Morčata na kmíně. Paštika z ježků.

A mladý Honzátko, který způsobil všechen ten blahobyť, skromně seděl za stolem a neocenen v té velké době, se slzami v očích obíral pečenou hlavičku svého nešťastného křečka.

Vilímkův humoristický kalendář na rok 1916.

Kynologický ústav

I.

Měl jsem již odedávna zálibu ve zvířatech jakéhokoliv druhu. V útlém věku nosíval jsem domů myši a jednou vydržel jsem si hrát se zabitou kočkou po celou tu dobu, co jsem byl za školou.

Zajímal jsem se i o hady. Kdysi jsem chytil nějakého hada na kamenité stráni v lese u strojílny a jsem se odněst si ho s sebou, abych ho dal tetě Anně, kterou jsem neměl rád, do postele. Naštěstí se k tomu přitrefil hajný, který konstatoval, že je to zmije, zabil ji a odnesl, aby dostal zákonitou odměnu. Od osmnácti let do dvaceti čtyř jevil jsem zálibu pro zvířata hodně veliká. Zajímali mě velbloudi a sloni všeho druhu.

Mezi dvacátým čtvrtým rokem a dvacátým osmým pomalu to klesalo a zájem můj počal budit hovězí dobytek a koně. Přál jsem si mít hřebčinec nebo chov siemenského skotu. Zůstalo to pouhým ideálem a nezbylo mně nic jiného než omezit svou lásku na zvířata menšího druhu. Psům jsem dal přednost před kočkami a kolem třicátého roku nastaly mezi mnou a mými

příbuznými nějaké různice. Bylo mně vytýkáno, že se neživím nijak řádně a že doposud jsem se nepostaral o to, abych se postavil na své nohy. Krátce rozhodnut prohlásil jsem svým příbuzným, že si vzhledem k svému zájmu a k zálibě ke zvířatům zařídím obchod se psy. Stálo by za povšimnutí, že z toho neměli radost.

II.

Zakládá-li kdo nějaký obchod, tu je nepochybné, že musí se postarat o firmu, která by význačně označovala druh obchodu. Pro tento druh bývá označení „psinec“, což se mně však nezamlouvalo vzhledem k tomu, že jeden můj vzdálený příbuzný je v ministerstvu a že by proti tomu protestoval.

Prosté označení „Obchod se psy“ též se mně nijak nezamlouvalo, neboť v mých intencích bylo vésti obchodování nějakým vyšším způsobem. V naučném slovníku přišel jsem na jméno „kynologie“, což značí nauku o psech. Pak jsem šel kolem zemědělského ústavu a neštěstí bylo hotovo. Dal jsem tomu název „Kynologický ústav“. Byl to hrdý, učený název, vystihující, jak jsem ve velkých inzertech otiskoval: „Chov a prodej i výměnu a koupi psů na podkladě kynologickém.“

Tyto velké inzeráty, ve kterých se slovo kynologický ústav tak často opakovalo, uváděly mne samotného v němý obdiv. Jsem konečně majitelem ústavu. Kdo to nezažil, neví, co hrdosti leží v tom a co půvabu. V inzertech jsem sliboval odborné porady ve všech záležitostech psů se týkajících. Kdo si koupí tucet psů, že dostane jedno štěně nádavkem. Pes že jest nejvhodnějším dárkem k jmeninám, biřmovancům, snoubencům, svatebním dárkem, darem k jubileu. Pro děti že jest to hračka, která se tak snadno nepoláme a neroztrhá. Věrný průvodčí, který vás v lese nepřepadne. Všechny druhy psů stále na skladě. Přímé spojení s cizinou. Při ústavě vychovatelná pro nezpůsobilé psy. V mém kynologickém ústavě odnaučí se za čtrnáct dní nejuživější pes štěkat a kousat. Kam se psem o prázdninách? Do kynologického ústavu. Kde se pes naučí panáčkovat za tři dny? V kynologickém ústavu.

Když si přečetl jeden můj strýc tyto inzeráty, potřásl povážlivě hlavou a řekl:

„Ne, hochu, ty nejsi zdravý, nebolívá tě někdy vzadu v hlavě nad týlem?“

Já však hleděl s nadějí do budoucnosti, a nemaje dosud ani jednoho psa, čekal jsem dychtivě na nějakou objednávku a hledal jsem inzertem poctivého, řádného sluhu, vojny prostého, který, až mu psi přirostou k srdci, nemusel by znovu na vojnu.

III.

Na inzert pod názvem Sluha pro chov a prodej psů došla spousta nabídek, z nichž některé byly velmi upřímně psány. Jeden venkovský strážník ve výslužbě sliboval, že dostane-li to místo, že naučí všechny psy skákat přes hůl a chodit po hlavě.

Jiný psal, že umí zacházet se psy, poněvadž byl po léta zaměstnán u budějovického pohodného a propuštěn pro vlídné zacházení se zabitými.

Jeden žadatel spletl si kynologický ústav s gynekologickým ústavem (pro ženské choroby) a psal, že byl sluhou v porodnici a na ženských klinikách.

Patnáct ze žadatelů mělo absolvovanou právnickou fakultu, dvanáct bylo absolventů učitelského ústavu. Kromě toho došel i přípis ze Spolku pro blaho propuštěných trestanců, abych se na něj obrátil stran místa sluhy, že mají pro mne jednoho velmi řádného propuštěného lupiče pokladen. Některé žádosti byly velmi smutné a beznadějně. Psali například sami: Ačkoliv již předem s určitostí vím, že nedosáhnu toho místa...

Byl tam v té spoustě nabídek, který uměl španělsky, anglicky, francouzsky, turecky, rusky, polsky, chorvatsky, německy, maďarsky a dánsky.

Jedno psaní bylo latinské.

A pak došla jednoduchá, ale upřímná žádost: „Velectěný pane! Kdy mám nastoupit službu? V dokonalé účtě Ladislav Čížek, Košíře, u Medřických.“ Když se žadatel tak přímo ptal, nezbylo mně nic jiného než mu odepsat, aby přišel v osm hodin ráno ve středu. Cítil jsem se zavázán velkými díky k němu, že mne zbavil dlouhého, obtížného vybírání.

V osm hodin ve středu nastoupil tedy můj sluha službu. Byl to muž menší postavy, od neštovic, velmi čilý, který, když mne ponejprv uviděl, podal mně ruku a řekl vesele: „Počasí se asi do zítřka nevybere, jestlipak jste už slyšel, že se zas srazily v sedm hodin ráno električky na Plzeňské třídě.“

Pak vytáhl z kapsy krátkou dýmku a pravil, že ji dostal od šoféra firmy Stibral a že kouří uherský tabák. Pak mně sdělil, že u Banzetů v Nuslích je číšnice jménem Pepina, a ptal se mne, zdali se mnou nechodil do školy. Pak počal mluvit o nějakém jezevčíkovi, kterého kdybych koupil, bylo by nutno přebarvit a trochu mu zchromit nohy.

„Vy tedy psům rozumíte?“ tázal jsem se radostně. „To se ví, sám jsem už prodával psy a měl jsem už z toho oplétání před soudem.“ Jednou jsem si vedl domů boxera a najednou mne zastaví na ulici jeden pán, a že prý je to jeho pes, že se mu ztratil přede dvěma hodinami v Ovocné třídě. „Jak to víte, že je to váš pes?“ „Podle toho, že se jmenuje Mupo. Pojd' sem, Mupo.“ Ani nevíte, jak ten můj pes na něho radostně skákal. „Bosko,“ volám na něho, „Bosko, fuj!“ A on zas radostně na mne počal dorážet. Byl to blbeček. Nejhorší bylo, že jsem

u soudu zapomněl, že jsem mu říkal tenkrát Bosko. Ale slyšel i na jméno Buberle a měl se ke mně stejně radostně. Mám se podívat po nějakém psu?“

„Ne, Čížku, obchod můj bude veden reálně. Počkáme na kupce a prozatím prohlédneme si inzerty v rubrice Zvířectvo, kdo co prodává, jaké druhy psů. Podívejte se, zde jedna paní chce prodat z nedostatku místa ročního bílého špicla. Jsou špiclíci opravdu tak velcí, že tolik překážejí? Jděte tedy do té Školské ulice a kupte ho, zde vám dávám třicet korun.“

Rozloučil se se mnou s ujištěním, že přijde co nejdřív, a vrátil se za tři hodiny, ale v jakém stavu. Tvrdý klobouk měl naražený až přes uši, strašně se kymácel ze strany na stranu, jako by chodil za mořské bouře po palubě, a pevně v ruce svíral provaz, který táhl za sebou! Podíval jsem se na konec provazu. Tam nebylo nic.

„Nu – jak – pak – se vám líbí – pěkný kousek, co? – nejsem – tu s ním brzy – (počal škytat, vrážeje do dveří pokoje) – podívejte se na jeho uši – tak pojď, mamlase – ten se staví, – co? Nechtěla ho ani prodat. –“

Vtom se otočil a podíval se na konec provazu. Vytřeštil oči, vzal konec do ruky, ohmatal a zaškytal: „Před ho-ho-di-nou ještě tam – tam by byl...“

Sedl si na židli, spadl z ní okamžitě, a šplhaje se po mých nohou do stojací polohy, řekl vítězoslavně, jako kdyby objevil něco báječného: „Von nám tedy patrně utek.“ Posadil se na židli a počal chrápat.

Tak nastoupil prvního dne službu.

Díval jsem se z okna na ulici. Tam pobíhali v ruchu frekvence různí psi. Připadalo mně, že každý z nich je na prodej, zatímco ten člověk vedle tak ukrutně chrápe. Pokusil jsem se ho vzbudit, máje fixní ideu, že přijde nějaký kupec a koupí si ne jednoho ale velkotucet psů.

Nikdo však nepřicházel a stejně bylo marné ho budit. Docílil jsem jen toho, že se mně svezl ze židle. Za tři hodiny se konečně sám probral a protíraje si oči řekl chraplavým hlasem: „Myslím, že jsem provedl něco špatného.“

Počal se upamatovávat na jednotlivé podrobnosti, rozhovořil se o špiclíku, jak byl krásný a jak mu ho ta paní prodala velice lacino. Dal za něj deset korun, poněvadž jí řekl, že přijde do moc dobrých rukou. Pak vykládal, jak ten pes s ním nechtěl jít a jak ho zmlátil. Přešel pak rychle k tomu bodu, že má jednoho hostinského známého dole na Smíchově, a tak že se tam zastavil. Bylo tam též několik jeho jiných známých. Pili nějaké víno a likéry. Člověk je velmi křehký tvor.

„Dobře,“ pravil jsem; „jak víte, dostal jste třicet korun, vrátíte mně tedy dvacet.“

Nebyl přiveden nijak do rozpaků: „Měl bych vám opravdu vrátit dvacet korun, ale myslil jsem, že vám udělám radost. Stavil jsem se také na Švihance a tam jsem dal u nějakého

Krátkého závdavek na štěňata deset korun. Mají tam takovou divnou, zajímavou fenku a ta je březí. Budeme žádostivi, jaký druh štěňat vrhne. Hlavní věc, že už je máme zamluveny. Pak jsem šel kolem Paliárky, tam mají na prodej krásnou ramlici...“

„Vzpamatujte se, Čížku, vždyť nemám obchod s králíky.“

„Což jsem řekl ramlici?“ pravil sluha, „to je mýlka. Chtěl jsem říct fenu skotského ovčáka. Je též březí, ale tam jsem nedal zálohu na štěňata, nýbrž těch deset korun je zálohy jen na tu fenu, štěňata zůstanou majiteli a pro fenu pošleme, až vrhne štěňata. Pak jsem šel Krocínovou ulicí...“

„To už jste žádné peníze neměl...“

„Ano, správně, to už jsem žádné peníze u sebe neměl. Kdybych byl měl peníze, má tam nějaký pan Novák na prodej velkého chlupatého psa, dal bych mu na něj také zálohu, aby byl nám k dispozici. Nyní se seberu a půjdu do té Školské ulice. Ten špicl jistě se už vrátil domů, když mně utekl. Za hodinu jsem s ním zde.“

Čížek držel slovo. Vrátil se ještě dřív než za hodinu, úplně střízlivý a udýchaný. K mému velkému překvapení přivlékl černého špicla.

„Nešťastníku,“ zvolal jsem, „vždyť ta paní inzerovala, že prodá bílého špiclíka.“

Chvilí se zaraženě díval na psa a pak beze slova s ním vyběhl ven.

Vrátil se za dvě hodiny s děsně špinavým zabláceným špiclem bílým, který se tvářil strašně divoce.

„To byl s tím špiclem omyl,“ řekl Čížek, „ona ta paní v té Praze ve Školské ulici měla dva špiclíky, černého a bílého. Ta měla radost, když jsem jí přivedl toho černého nazpátek.“

Podíval jsem se přivedenému na známku. Měl známku žižkovskou. Bylo mně náhle tak, že jsem myslel, že bych měl vlastně plakat, ale opanoval jsem se. (Čížek zatím známku sundal s poznámkou, že je to vždy nebezpečné.)

V noci probudilo mne škrábání na dveře. Otevřel jsem a černý špic, starý známý od odpůldne, radostně štěkaje vrazil do bytu. Snad se mu po nás stýskalo, nebo měl daleko domů. Buď jak buď. Měl jsem tedy už dva psy, a nyní jen kupce.

IV.

Kupec dostavil se ráno asi v deset hodin. Rozhlédl se po bytě a tázal se: „Tak kde máte ty vaše psy?“

„Nemám je doma,“ řekl jsem, „kromě dvou špiclíků,“ „černého a bílého, které vychovávám a kteří jsou již zmluveni pro pana arcivévodu do Brandýsa. Psy své mám na venkově vzhledem

k tomu, aby byli na čerstvém vzduchu a netrpěli hmyzem a neštovicemi, čemuž se v městě neubrání ani nejpečlivější obchodník se psy. Zásadou našeho kynologického ústavu je poskytnouti našim psům možnost volného výběhu, a tak venku, kde máme ty své psince, každé ráno rozpráší je sluha po kraji a psi se nevrátí až večer.

Má to též tu výhodu, že psi se naučí počínat si samostatně, neboť si sami vyhledávají přes den potravu. Máme najaty pro ně velké revíry, kde se mohou živit zvěří všeho druhu, a měl byste vidět, jak je to komické, když takový trpaslíček ratlíček zápasí se zajícem.“

Pánovi se to velice líbilo, neboť pokyvoval hlavou a řekl: „To máte tedy též na prodej hodně zlé psy, vycvičené na hlídání?“

„Ó zajisté. Mám v zásobě psy také strašlivé, že nemohu posloužit ani jejich fotografií, neboť by byli málem rozsápali samotného fotografa. Mám na skladě psy, kteří již roztrhali zloděje.“

„Právě takového bych si přál,“ řekl kupec, „mám sklad dříví, a nyní v zimě bych rád se opatřil dobrým hlídacím psem. Můžete mně ho z vašeho psince do zítřka odpoledne přivést, přišel bych se sem na něho podívat?“

„Ó prosím, beze všeho, pošlu hned sluhu pro něho. Čížku!“

Objevil se s líbezným úsměvem a hned se domníval, že už toho pána někde viděl.

„Čížku,“ řekl jsem dávaje mu znamení, „pojedete pro toho nejhoršího hlídacího psa. Jak se jmenuje?“

„Fabián,“ s ledovým klidem řekl Čížek, „jeho matka byla Hexa, je to strašlivý pes. Roztrhal a sežral už dvě děti, poněvadž ho omylem dali dětem ke hraní a ony si chtěly na něho vylézt. Pokud se týče zálohy...“

„Ach ovšem,“ řekl kupec, „zde je čtyřicet korun zálohy, co bude stát?“

„Sto korun,“ řekl Čížek, „a zlatku ocasného, máme také lacinějšího, za osmdesát korun, ale ten ukousl jen jednomu pánovi, který ho chtěl pohladit, tři prsty.“

„Chci tedy toho horšího.“

A Čížek vypravil se se zálohou čtyřiceti korun hledat hlídacího psa a do večera přivedl melancholického klacka, který se chudák sotva vlekl.

„Vždyť je to chcípák,“ zvolal jsem s úžasem.

„Je ale laciný,“ pravil Čížek, „potkal jsem jednoho řezníka, který ho vedl právě k rasovi, že už prý mu nechce táhnout a že začíná kousat. Tak myslím, že bude z něho výborný hlídací pes. Ostatně, jestli tam bude pořádný zloděj, tak ho otráví a ten pán půjde si k nám koupit jiného.“ Chvíli jsme o tom debatovali, pak psa Čížek vyčesal a uvařili jsme mu rýži se šlachami. Sežral toho dva hrnce a vypadal stále tak pasivně a uboze. Lízal nám botu, chodil po pokoji beze všeho zájmu a bylo vidět, že má zlost, že přece s ním jeho pán nedošel až k tomu rasovi.

Čížek učinil ještě jeden pokus udělat ho hroznějším. Poněvadž byl ten pes žlutý a bílý, vlastně šedivý, namaloval mu tuší velké černé pruhy přes tělo, takže vyhlížel pak jako hyena.

Pán, který si pro něho přišel druhého dne, když ho uviděl, zděšeně couvl.

„To je strašný pes,“ zvolal.

„Domácím lidem neudělá nic, jmenuje se Fox, zkuste ho pohladit.“

Kupec se vzpěchoval, tak jsme ho v pravém slova smyslu přivlékli k té obludě a přinutili ho, aby ji pohladil. Hlídací pes počal mu lízat ruku a šel s ním jako beránek.

A do rána toho pána úplně vykradli.

V.

Přiblížily se vánoce. Mezitím jsme černého špice pomocí kysličníku vodičitého zbarvili na žluto a z bílého špice udělali černého natřením roztokem dusičnanu stříbrnatého. Oba psi při těch manipulacích strašlivě vyli, což dělalo dojem, že kynologický ústav disponuje namísto psy dvěma aspoň šedesáti.

Zato jsme měli hojnost štěňat. Čížek dle všeho trpěl chorobnými představami, že štěňata jsou základem blahobytu, a tak před vánoce nosil v kapsách zimníku samá štěňata. Poslal jsem ho pro dogu, a přinesl mně štěňata jezevčíka, poslal jsem ho pro stájového pinče přinesl mně štěně foxteriéra. Měli jsme celkem třicet štěňat a na sto dvacet dali jsme zálohy.

Přišel jsem na myšlenku v Praze na Ferdinandově třídě najmout si před svátky krám, dát tam stromeček a prodávat tam štěňata pěkně ozdobená pestrými stuhami pod heslem: „Nejradostnější vánoce způsobíte svým dětem, koupíte-li jim zdravé štěňátko.“

Krám jsem najal. Bylo to takhle asi týden před svátky.

„Čížku,“ řekl jsem, „odnesete štěňata do našeho krámu v Praze, koupíte stromek hezky veliký, umístíte tam za výkladem pěkně štěňátko, koupíte mech. Zkrátka spoléhám se na vás, že to budete nějak vkusně aranžovat. Rozumíte?“

„Zajisté. Budete mít radost.“

Odvezl štěňata v bednách na ručním vozíku a odpůldne šel jsem se tam podívat, jakou radost mně způsobil a jak pěkně zaranžoval výkladní skříň.

Zástup lidu před krámem mne poučil, že jest o štěňata obrovský zájem. Přišel však blíže, slyšel jsem z davu zuřivé volání: „To jest neslýchaná surovost, kde je policie, divíme se, že se něco takového trpí!“

Když jsem se protlačil k výkladní skříni, nohy div pode mnou neklesly.

Čížek, aby to pěkně zaranžoval, rozvěsil dva tucty štěnat po větvích velkého vánočního stromku, jako by to bylo cukroví. Visela tu nebožátka s vyplazenými jazyky jako středověcí loupežníci rozvěšení na stromě... A pod tím byl nápis: Nejradošnější vánoce způsobíte svým dětem, koupíte-li jim zdravé, roztomilé štěňátko.

A to byl konec kynologického ústavu.

Má drahá přítelkyně Julča

I.

Neznám doopravdy roztomilejší bytosti nad psohlavého paviána. Velice se divím levhartům, že se ho bojí a že ho nebožtík Brehm tak ošklivě pomluvil, nazvav ho obludou. Zprvu, pravda, když se s ním setkáte, připadá vám jako nějaké zvíře z apokalypsy nebo z kreseb spiritistů, ale když si na něho zvyknete, vidíte, že pod kůží toho d'ábla vězí dobrý charakter a že z takového psohlavého paviána udělali netvora jen lidé, kteří mu neporozuměli.

Budiž mně též, jako člověku zabývajícímu se zoologií, dovolena poznámka, že psohlavý pavián jest jediná opice, jejíž srst nezapáchá. Během své praxe získané obchodem se zvířaty byl jsem nucen snést mnoho výčitek svých kupcův o ohavném zápachu různých druhův opic. Právě proto mohu říci slovy svého sluhy Čížka: „Dovoluji si vašnostem doporučiti psohlavého paviána.“

II.

Ten psohlavý pavián jmenoval se Julča. Byla to neobyčejná krasavice. Měla protáhlý nos, stříbrně hnědou krátkou srst s vůní pižma, hnědé oči a malý, inteligentní ohon, tak krátký, že to opravňovalo k nadějím, že potomstvo jejího rodu během dalších generací ohon ten úplně ztratí. Dostala se k nám podivnou shodou okolností. Nějaký drezér opic koupil ji ve Stellingách u Hamburku od Hagenbecka. Měl celý penzionát. Julči dostalo se pečlivého vychování. Během dvou let naučila se ta opice oblékat si sama jakousi zamazanou plesovou toaletu s dlouhou vlečkou nebo kraj Tyroláčka s pérem za kloboukem. Pak ji učili jezdit na malém velocipédu do kruhu, jíst vidličkou a nožem, pít z láhve. V tom penzionátě ji též naučili vyplivovat velmi uměle pecky třešni do terče. Slečna Julča prospívala na duchu i na

těle a byla naděje, že odnaučí se chytati si blechy ve společnosti, škrábati se vzadu a hledati domnělé vši na hlavě svého učitele a lidí ze svého okolí.

Obětavý učitel konečně si umínil, že svou žačku předvede v pražském Varieté. Napřed ji chtěl kvůli reklamním článkům představit v redakcích denních listů. Upustil však od toho, když v první redakci Julča sežrala důležitý článek, který měl přijíti do večerníka, a když polila šéfredaktora inkoustem. V té redakci byli pak bohatší o zkušenost, že drezéři opic dají se snáze vyhodit než psohlaví pavíani. Učitel Julčin byl již dávno na chodbě, ale Julča byla stále ještě v redakci. Seděla nahoře na knihovně a prohlížela zeměpisný atlas, který sebrala na stole, a s patrným zájmem vytrhávala jednu mapu za druhou. Šéfredaktor s dvěma redaktory uzavřeli se v telefonní budce a radili se, co mají dělat s tím daleko přes metr měřícím d'áblem s hrozným chrupem, který zatím strhl domácí telefon a házel oknem na ulici různé rukopisy se stolu šéfredaktorova. Julča otevřela si však důstojně dveře na chodbu a objevši učitele kolem krku sestoupila s ním do automobilu, kterým přijeli.

Od té doby s ní pan Hardey nechodil po pražských redakcích a s hrůzou očekával, jak dopadne její vystoupení ve Varieté.

Skvěle nedopadlo. Když ji přivedl za ruku na jeviště v kroji Tyroláka a uklonil se, což Julča velmi způsobně opakovala, měl krátkou řeč k obecnstvu, v níž nazval Julču osmým divem světa.

Julča zprvu netečně pozorovala své okolí, pak podívala se dolů do orchestru a zmizela mezi hudebníky. Z orchestru vyskočila však velmi rychle mezi přední stoly v publiku s houslemi v ruce a sedla si na stůl před jakéhosi staršího pána, který se na ni z leknutí počal dívat kukátkem. Obecnstvo jalo se tleskat, poněvadž mysliho, že to patří k programu. Julča spokojená tím úspěchem praštila houslemi milého pána přes hlavu a zmocnila se jeho kukátka. Pak počala skákat ze stolu na stůl, roztrhala na jedné dámě blůzu, hodila kukátkem po vrchním číšníkovi, vyšplhala se na galérii, odkud házela dolů do přízemí klobouky. Obecnstva zmocnila se panika.

Marně křičel pan Hardey z jeviště, aby se nebáli, že je to velmi hodná krotká opice a že to za chvíli obecnstvu vynahradí předvedením vycvičeného krotkého tygra. Sál se vyprazdňoval s neuvěřitelnou rychlostí. Konečně vnikli tam nahoru na galérii sluhové a po velkém zápase Julču svázali. Pokousala při tom svým pěkným chrupem jednoho z nich tak, že ho musila ochranná stanice odvézt do nemocnice. Když tedy bylo vše uvedeno do pořádku a policie vytlačila od pokladen davy žádající bouřlivě o vrácení vstupného, uznal pan Hardey za vhodné mně telefonovati.

Učinil tak bez rozpaků: „Haló, dověděl jsem se, že kupujete rád senzační zvířata, to velice chválím. Považujte mne za svého dobrého přítele, který vás nechce nijak zklamat. Viděl jste někdy opici, která si utírá nos do kapesníku?“

Odpověděl jsem mu, že ano, neboť mně samému podařilo se jednou vycvičiti tak opičáka druhu rhesus. Ten nosil dokonce malý kapesník neustále při sobě v lících torbách své tlamy. Když chtěl si utřít nos, vytáhl jednoduše z úst kapesník, nos si do něho utřel a zas kapesník klidně strčil do úst. Prodal jsem ho jedné baronce, která z toho obdivuhodného opičáka dostala žaludeční katar.

„Haló,“ pokračoval pan Hardey, „začínám právě tím, čím vy jste v drezúře skončil. Viděl jste opici, která jí vidličkou a nožem?“

„Ano, pane impresárió, měli jsme dokonce magota bezocasého, který byl tak vyspělý, že ty nože polykal. Dali jsme ho pitvat, a tak jsme dostali celý příbor pro šest osob zase domů.“

„Haló,“ bylo slyšet jiný hlas u telefonu. (Byl to tajemník podniku.) „Haló, zkrat’me to po obchodnicku. Jedná se o velmi krotkou opici, psohlavého paviána. Víte, je to ta zázračná Julča, co byla na plakátech. Jezdí na kole, pije z láhve, převléká se do plesového úboru s vlečkou, do šatů Tyroláka a umí mnoho jiných legrací a žertovných kousků. Přenecháme ji vám s celým zařízením za dvě stě korun. Neradi ji dáváme pryč, ale není zvyklá obecenstvu. Ostatně jsme tam u vás za chvíli.“

Odzvonili mně do uší a za čtvrt hodiny přivezli automobilem Julču svázanou provazy jako zlosyna. Dali jsme ji dolů do kuchyně, kde se vařilo pro tucet psů a kde bylo několik štěňat. Ta zalezla strachy do kouta, kde vyčkávala za lítostného kňučení, co se bude dít dále.

Smluvil jsem cenu za Julču s těmi pány na sto šedesát korun, její toaletu přidali mně zadarmo a nějak se nápadně rychle se mnou rozloučili. Po jejich odjezdu zavolal jsem sluhu Čížka a poručil jsem mu, aby psohlavého paviána rozvázal. Klekl přede mnou na kolena a zapřísahal se, že musí pečovat o svou matku, což nebyla pravda, poněvadž před delším časem utekl z domova. Když viděl, že i to není nic platno, žádal o zálohu pět korun na mzdu s podotknutím, že se musí na tak vážný a nebezpečný podnik posilnit. Spokojil se však dvěma korunami a odešel dodat si kuráže.

Přišel za tři hodiny. Viděl jsem ho otvírat vrata u plotu a Čížek zmizel v domě. Chvíli bylo slyšet nějaký hluk dole a pak bylo ticho. Podíval jsem se ještě, zdali jsme za Čížka zaplatili Úrazové pojišťovně, a přesvědčiv se, že ano, méně znepokojen sešel jsem dolů.

Opatrně otevřel jsem dveře kuchyně. Bylo vidět, že Čížek provedl svůj úkol. Při slabém světle petrolejové lampy na zdi bylo viděti tklivý obrázek. Čížek přemožen tím, jak si za dvě koruny dodával kuráže, ležel na posteli, když byl předtím rozvázal Julču, která patrně myslila, jak ji

svazovali, že ji zas něčemu novému učili. Upotřebila tedy provazů, jichž byla zbavena, a svázala Čížka do kozelce. Ubohý Čížek při tom spal a ležel na posteli jako balík. Julča snesla kolem něho všechna štěňata, která našla, a hledala nyní něco Čížkovi ve vlasech. Štěňata tiše a moudře očekávala, až na ně přijde řada.

A tak se Julča seznámila se mnou. Rozvázal jsem Čížka, přičemž mně ona pomáhala, a pak vzala mne za ruku a nepustila se mne, takže chtěj nechtěj musil jsem ji vést nahoru. Tam jsem jí dal jablko a chleba. Od té doby byla by mne snad ani na krok neopouštěla, kdybych byl dovedl to co ona. Neuměl jsem však skákat ze stromu na strom, odtud na římsu a po římsách na střechu. Pozoroval jsem také, že ji mrzí neobyčejně, že se neumím houpat na visacím lustru.

Týž večer, kdy k nám přišla, vyskočila na visací lustr a marně mne lákala, abych tam vylezl za ní. Nebyl by nás však jistě udržel, neboť přetrhl se pod tíhou toho samotného paviána psohlavého. Velký petrolejový lustr spadl dolů, lampa explodovala, chytily jednotlivé kusy nábytku, pak záclony, podlaha. Zatímco jsem telefonoval pro hasiče, utekla Julča oknem a naproti na stromě dívala se na neobyčejné plameny, které šlehaly ven.

Když přijeli hasiči, musili Čížka vynést ven, poněvadž spal velmi klidně. Julča trochu ztěžovala záchranné práce, poněvadž se přiblížila ke stříkačce a počala se střídavě houpat na obou ramenech. Ti, kteří byli přítomni, tvrdili, že Julča pomáhala hasit. Velmi o tom pochybuji. Mohli též tvrdit, když později si jednou v noci udělala výlet na Malvazinky do hřbitovní kaple a houpala se tam na zvonu, že šla zvonit umíráčkem za onoho zřízence elektrických drah, kterého před chvílí potkala a vzala mu čepici, z čehož dobrého muže ranila mrtvice. Bylo to však velmi milé stvoření. Přinesla mně tenkrát, abych se nezlobil, ze hřbitova plechovou tabulku: „Zde odpočívá můj milovaný manžel. Těš se na shledanou!“

Když byl požár uhašen, odebral jsem se s Čížkem a s Julčou do jediného zachráněného pokoje v přízemí. Julča rozumně usedla na pohovku a pomalu trhala nějakou vestu, které se zmocnila při té panice někde v sousedství. Nepatřila nikomu z nás, a tak jsme jí nebránili v jejím počínání.

Čížek seděl též klidně a mlčky u stolu a pozoroval Julču.

Náhle řekl ujišťujícím hlasem: „Sto šedesát korun není docela nic moc za ni. Řekl bych, že je moc laciná.“ Dal jsem mu pohlavek. A tak jsme všichni seděli tiše, já, Čížek a Julča s cizí vestou, každý přemítaje o svých záležitostech až do jedenácti hodin v noci.

Po jedenácté hodině vzali jsme Julču za ruce a odvedli ji do zahrady, do velké klece po pštrosovi nandu, kterého nám sežraly jednou v noci krysy. Když jsme ji chtěli zavřít, sáhla si do úst a vytáhla odtamtud ocelové kapesní hodinky a podávala mně je.

Zavřeli jsme ji přes tento úplatek a já, podávaje hodinky Čížkovi, řekl: „Co tomu říkáte?“

„To je zvláštní,“ odpověděl, „já bych tak dlouho nevydržel mít hodinky v hubě.“

O hodinky se nikdo nepřihlásil. Nosil jsem je až do předloni. Šly velmi přesně a byly bicí. Soudil jsem z toho, že náležely nějakému zámožnějšímu diváku, který se šel podívat, jak to pěkně u nás hoří.

Julča si pomalu zvykla na nový domov, jenom hospodyni Fany neměla ráda. Patrně proto, že ta měla víc toalet než ona. Ubohá Julča měla jen jednu sukni, s vlečkou sice, ale byla to přece jen hrozná chudoba. Tak se stalo, že jednoho dne, když přišla nahoru, otevřela si dveře do pokojíku slečny Fany a prohlédla si její toaletu. Byly to pěkné nové šaty, které ležely tam přes židli. Julče se víc zprvu zamlouvala blůza než sukně. Vlezla do blůzy, ale poněvadž to na ní viselo, zkusila to obléci opačně. Vlezla hlavou do rukávu, který musel povolit, aby to na ní řádně padlo. Půl blůzy však vláčela za sebou přes ramena. Zkusila to tedy sundat a natáhla si druhou přetrženou část rukávu přes nohy a zbytek si uměle otočila kolem hlavy jako turban. Ani to se jí nelíbilo, jak tvrdil Čížek, který se na to oknem se zájmem díval a přitom prý byl zvědav, zdali Julča roztrhá při té toaletě také tu novou sukni slečny Fany.

Přišel také do kuchyně a oznámil to hospodyni velmi jasně a stručně: „Slečno Fany, už je to hotovo.“

„Co?“

„Už je v tom.“

„Kdopak?“

„Julča ve vašich nových šatech. Půl hodiny jí trvalo, než se do toho dostala. Tamhle jde ke psinci.“

Přišel jsem také k tomu, když Julča pyšně v nové toaletě šla se představit do našeho psince tuctu zvědavých psů. Chodila s nějakým klackem v ruce kolem klecí. Psi dávali najevo svou radost velmi živým štěkotem. Měli také krásnou a zajímavou podívanou. Ze sukně slečny Fany udělala si Julča jakousi tógu, velkolepě přehozenou přes jedno rameno. S druhého visel jí předek blůzy s lesklými knoflíky jako část přehozeného husarského dolmanu. Půl blůzy tvořila ladný turban a celek dělal dojem zkrachovaného patriarchy.

Slečna Fany s hrozným proklínáním vyřítla se na krasavici-patriarchu.

Správce chorobince ve výslužbě se zapřísahal, že nikdy neviděl tak rychle se ženské stáhnout sukni jako v tomto případě. Ubohá slečna Fany! Šla zachránit zbytky svých nových šatů a přišla ještě o jednu zástěru a sukni, měla však naštěstí na sobě ještě reformní kalhoty, které si udělala z cyklistických kalhot z mladých let.

Julča klidně se zástěrou a sukní přeskočila plot a šla se podívat přes ulici do Klamovky. Vrátila se zas pozdě v noci domů, neměla však na sobě nic.

Jen na Bělohorské silnici nahoře směrem k Vypichu na telegrafních drátech dlouho visela černá sukně slečny Fany jako rozbitý prapor. Slečna Fany ještě téhož dne odešla od nás. Zanechala stručný dopis, ve kterém, neumějíc se vyjádřit, napsala, že její počestnost je veřejně zviklána.

III.

Někdy se stávalo, že kromě radostí způsobovala mně má přítelkyně Julča trpké chvíle, poněvadž neporozuměla, co si vlastně přeji. Když jsem sedával na zahradě, často nechápala, jak vypadá ten předmět, který chci, aby mně z domu přinesla na zahradu. Dnes, rozpomínaje se na ty drobné události, nabývám přesvědčení, že jsem si nepočínal systematicky. Třebas byla sebechytřejší, leckterým pojmům nerozuměla hned. Přiznávám, že to byla chyba výchovy. Byly to někdy věci, které se napravit nedají. Doufám však, přijde-li mně někdy do ruky jiný exemplář roztomilého psohlavého paviana, že se přičiním, abychom si oba počínali rozumněji.

Stalo se totiž, že jednoho nedělního odpůldne přišlo k nám několik cirkusových artistů, pátrajících po nějakém zvláštním zvířeti.

Mluvili napřed na dvoře s Čížkem, který zcela volně dal průchod své obrazotvornosti a nabízel jim zprvu nějakého velmi hodného velkého hada, kterého máme na vychování u jednoho rolníka nedaleko Prahy, aby nedostal psinku. Podotýkám, že to bylo v neděli odpůldne, kdy Čížek melancholicky před domem pod stromy nádvoří měl popíjet svých šest lahví piva.

Občas zařval směrem k psinci, kde psi všeho druhu štěkali na výletníky, vlekoucí se prachem Bělohorské silnice: „Lehneš!“

Psi ovšem spustili ještě větší štěkot a nadávali tak dlouho, až Čížek přestal je napomínat.

Toho dne bylo toho však víc než šest lahví, a Čížek proto stával se romantickým u přítomnosti artistů. Slyšel jsem ho, jak z nešťastného hodného hada s psinkou přešel na jednohrbého velblouda, kterého máme v jedné rodině u Plzně.

Starší z artistů kýval přesvědčivě hlavou, kdežto mladší neustále říkal: „Není možné, tvrdím, že to není možné.“

Čížek však pokračoval dále v líčení našeho bohatství, takže jsem si připadal jako nějaký neznámý druh pevniny, oplývající zvířaty všeho druhu.

„Máme, vašnosti,“ slyšel jsem Čížka, „jednoho klokana menšího, krátkosrstého, druhého huňatého většího. Oba jsou dobrý do vody, ten mladší také výborně staví uši. Máme je uschované v jedné oboře, a kdyby vašnosta si přál, dopíšeme mu korespondenčním lístkem, co by stál ten párek.“

„Není možné, tvrdím, že to není možné,“ již jako ze zvyku opakoval ten mladší pán. „Nu, a co vlastně máte zde na skladě?“ tázal se konečně ten starší, „psy jsme již viděli, ale to nestálo za mnoho, poněvadž...“

Udělal nyní zdrcující kritiku našeho psince. Nelíbila se mu předně čerstvě natřená harlekýnská doga. Říkal jsem sice Čížkovi, ale on zapomněl, když jí udělal krásné skvrny, postříkat ji sikativem. Dopoledne se doga postavila někde pod okap a barva pustila.

Mladšímu se zas nelíbil velký řeznický pes, o kterém Čížek tvrdil, že je to jediný exemplář mastifa v Evropě, který byl kvůli dojmu uvázán třemi obrovskými řetězy ke kůlu, neboť mastifové jsou nejhroznější psi a do Čech nebyli dosud přivezeni, takže je to jedno, co se vlastně ukáže interesentům. Mladší byl rozhořčen, že představený mu mastif počal zdálky podávat tlapu a radostně vrtěl ohonem.

Kritika byla zlá, do které starší vpadal vždy bručivě: „Nu, a co nám ještě ukážete?“

Bylo vidět, že Čížek si počíná velice rafinovaně, napínaje jejich zvědavost do nejkrajnějších mezí.

„Pak tady máme holuby,“ klidně pokračoval Čížek.

„Cože?“ křičeli oba hrozivě, když vtom Čížek slavnostně řekl: „Dovoluji si vašnostem doporučit co nejlépe paviána psohlavého. Jsou oba na zahradě, pavián i pan šéf.“

Tak jsem se seznámil kvůli Julče s bratry Schneidrovými, artysty v různých cirkusech. Mladší měl cvičené prase a to ho živilo po tři roky. Pak ztratil angažmá, prase snědl a dělal nezranitelného fakíra. Jednou se však přece doopravdy zranil, dostal otravu krve, zanechal fakírství a dělal augusta se svým starším bratrem.

Rozhovořil se o tom, že by potřebovali nějaké zvíře, které by je doplňovalo.

Mezitím Čížek vrátil se ze dvora od kůlny. Toho dne totiž byla Julča zavřena v kůlně za trest, poněvadž se nějak dostala do pianu, které se jí podařilo rozebrat sice jen částečně, ale s mnohem větší rychlostí, nežli by se to podařilo zkoušenému ladiči pian.

Přinesla s sebou ta dobrá duše klávesy černé i bílé, takže piano mělo velmi příjemné mezery. Byl jsem tomu povděčen, poněvadž chodívala k nám vždy dvakrát týdně hrát dceruška našeho účetního. Pan účetní měl však v pianu schovanou láhev kontušovky, kterou Julča při té příležitosti vypila. Bylo tedy nutno slečnu Julču zavřít, aby v ráži nevyvedla nějaké nepříjemnosti.

Návrat Čížkův nebyl nijak radostný. Vyhlížel utrápeně a vzal mne stranou.

„Pane šéf,“ zanařikal, „ono to asi nepůjde, vona ta vopice má vopici.“

Řekl jsem mu, aby zanechal slovních nechutných hříček a šel rychle k jádru věci.

„Je to moc těžká řeč s ní,“ pokračoval zoufale, „ona se nechce oblíkat. Napřed jsem ji oblékl do těch šatů s vlečkou a ona si chtěla vzít přes to kroj Tyroláčka. Pak jsem jí řekl, že to může udělat, když chce se před pány objevit jako Tyrolák, aby ale počkala, až jí ty dámské šaty svléknu. Ona tedy si dala říct, ale jak měla tyroláčka na sobě, chtěla si přes to zas natáhnout dámský úbor. Tak jsem to s ní stáhl všecko, zde to nesu, aspoň ukážeme těm pánům, jak si pěkně chodí.“

Ale to není všechno,“ řekl ještě smutnějším hlasem Čížek, „tak jsem chtěl aspoň, aby pánům ukázala, jak umí jezdit na kole, a přinesl jsem jí kolo. Sedla si na kolo a najednou vyjela ze vrat, nabrala to druhou stranou po silnici a je pryč.“

„Je úplně pryč,“ dodal sklesle, „a oni nám to nebudou věřit, že vůbec něco takového máme doma.“

Také nám to ovšem nevěřili. Marně Čížek ukazoval plesový úbor Julčin, kroj Tyroláčka a láhev, ze které pije.

Mladší byl strašně drzý. „Na tohle vám nedáme žádnou zálohu,“ křičel, „velblouda máte u jedné rodiny v Plzni, klokany v jedné oboře a teď vám najednou ujede psohlavý pavián na velocipédu, když nám ho máte ukázat. To je zatracená náhoda, pane.“

Starší mluvil něco o podvodech a ironicky zvolal:

„Panstvo nám dokonce ukazuje láhev, ze které pije, vždyť je to obyčejná láhev od piva.“

Vyšli s příkrými výrazy o naší nesolidnosti z našeho podniku. Ve vratech se ten mladší obrátil, a zastavuje nějakého úplně cizího pána, řekl ukazuje na mne: „Tomuhle pánovi ujel psohlavý pavián na velocipédu.“

Julču jsem marně dlouho do noci očekával. Ráno slyšel jsem z kůlny hlas Čížkův: „Tak ty jsi se tedy vrátila. Kde máš kolo? Pověz, kde máš kolo?“ Julča se nepřiznala.

IV.

Sedě na lavici před domem, konferoval jsem s Čížkem. Podával mně jakýsi týdenní přehled našeho závodu, bilanci různých nehod, které se místo vavřínového věnce otáčely kolem naší firmy.

„Když nám tedy v pondělí utekl ten zlý buldok“, vzpomínal Čížek, „pomyslil jsem si, že ten týden pěkně začíná.“

„Měli jsme, Čížku, kvůli němu mnoho nepříjemností.“

„Zajisté, pane šéf, já to věděl hned, jak jsem se vypravil ho chytat, že se něco stane. Já to nevěděl, že přivedu nějakého cizího psa. Vždyť ten buldok měl taky takovou hlavu jako náš a byl taky zlý, když jsem ho tahal od toho krámu, kde čekal na svou paní. Však to pak bylo také v novinách odvoláno, že krademe psy, on mně sice říkal pan komisař na strážnici: Zmejená neplatí, ale rád bych věděl, jestli by on poznal buldoka od buldoka, když nerozeznal vinnýho od nevinnýho.“

Čížek utřel si prakticky rukávem slzu i nos zároveň:

„To vždycky říkám, pane šéf, když mně v pondělí uteče nějaký pes, pak se začnou přes týden ztrácet jeden po druhém. Jako hned nato v úterý ten stájový pinč toho inženýra, který nám ho sem dal, abychom ho za deset korun odnaučili kousat. Já mu hned říkal, že se ani za dvacet korun neodnaučí chňapat po lidech, aby si ho raději nechal doma, ale když vy jste, pane šéf, moc velký dobrák a všechno byste udělal kvůli reklamě pro závod. Tak nám hned v úterý zmizel. Myslel jsem, že pes jde domů, a telefonoval jsem panu inženýrovi, že je jeho Bojek už na cestě. Dnes je sobota a ještě není doma. Z toho budeme mít velké opletání, pane šéf, já s tím nechci nic mít, dopoledne telefonoval pan inženýr, že myslí, že jsme ho prodali, jako ti synové Jakobovi Josefa. Ve středu jsme museli dát zakopat půl té angorské kočky, kterou nám sežraly vretky. Já jim to říkal, pane šéf, abychom dali vretky do železných klíček, že se nám prokoušou z bedny na angorskou kočku, že chtějí maso, a nejen samé salátové lupeny. Bylo jim vidět krvežíznivost na očích. Když jsem jim dával do bedny salát, udělaly si z něho pelech a z toho se koukaly na mne tak, až jsem dostával strach, a přece by jich sněd člověk pět na posezení, jaká jsou to malá zvířátka.“

„Vy jste je snědl?“

„Jen tři, pane šéf, ty, které jsem utloukl na kočce. Ostatní čtyři mně utekly. Udělali jsme si je s kočím na cibulce. Masíčko mají běloučké, ale trochu bylo cítit divočinou, jak se divoce vrhly na angoru. Ve čtvrtek jsme šťastně prodali párek ozdobných bažantů. Sameček měl trochu vytrhaná brka v ocase od toho jezevčíka. Byl bych vytrhl pávovi nějaká z chvostu a přišel je bažantovi, ale vzpomněl jsem si na vás, pane šéf, co byste tomu řekl, až se vrátíte v sobotu a uviděl páva tak zrasovaného. A pak myslím, že by to nebyval žádný reálný obchod. V pátek jsme prodali jednoho ruského chrta a jeden nám utekl. Pan účetní řekl, že se to tedy anuluje.“
Taková byla tedy bilance za týden mé nepřítomnosti. Byl jsem v Drážďanech, hodlaje koupit něco příhodného z tamní zoologické zahrady, která byla v likvidaci. Nabízeli mně tam za osm set marek starého chromého opelichaného lva. Kdybych ho i dal potáhnout novou kůží, chromým by zůstal stejně. Měl sice slavnou minulost, když před deseti lety roztrhal v jednom

cirkuse svou krotitelku, ale co teď s ním? Kdo si ho dnes koupí? Koupil jsem tam však přece něco. Promyku egyptskou. Je to zvíře o hodně menší lva. Vešla se mně pod kabát, abych nemusel z ní na hranicích platit clo, ale mělo to tu výhodu, že mě s ní dali do samostatného oddělení ve vlaku. Promyka egyptská jest totiž velmi nešťastné zvíře. Brehm poslal ji mezi šelmy tchořovité, a ty nevoní. Co má tedy, chudáček, dělat.

„Poslyšte, Čížku,“ řekl jsem věrnému sluhovi, „vysvětlete mně laskavě, jak se to stalo, že Julča, když jsem jí ukazoval tu promyku egyptskou, něco zabručela a za chvíli si přinesla na nose zlatý skřípec? Vy jste sice říkal, že nic nevyvedla, co jsem byl pryč, i obávám se, že ten zlatý skřípec znamená něco smutného.“

„Neračte se lekat,“ pravil Čížek, „ten skřípec nepatří nikomu z personálu. To zde byla baronka Dobřenská, aby si objednala od nás šest loveckých psů. Byla k nám doporučena kněžnou Colloredo-Mansfeld, ale jakmile přišla, přiběhla Julča, skočila jí na záda a vzala jí skřípec s nosu. Když jsme ji vzkřísili, odjela a odvolala objednávku. Je to divná ženská, štítla si dát skřípec po opici na nos. Myslím, že to není nic zlého.“ – A tak Čížek dostal nový pohlavek.

V.

Bývaly dny, kdy Čížek býval zamyšlen. Takové zahloubání se v sama sebe bývalo vždy předzvěstí velkých událostí. Spojoval-li pak přitom ještě vědychtivost, znamenalo to jistě předzvěst nějakého neštěstí. Jednou se mne například, jsa hluboce zamyšlen, otázel při mém příchodu u vrat do dvora, jaký vlastně přístroj mají ve vodárnách, aby voda byla vytlačena až do tak vysokých poloh, jako je náš dům. Vysvětlil jsem mu fyzikální zákon o spojitých nádobách.

„Dobře,“ řekl Čížek, „tomu já rozumím, on je to velký tlak, ale nešlo by udělat nějaký patent, aby šlo vodu zastavit?“

„Jak to?“ otázel jsem se.

„Totiž tak, pane šéf. Myslím, jestli by nebylo záhodno něco vynajít, co by samočinně uzavřelo proud vody u vodovodu, kdyby se stala nehoda, že by někdo ukroutil kohoutek a vodu nešlo zastavit. Ono je to velmi nepříjemné, když voda vyplaví dům.“

Vyzval jsem ho, aby řekl, proč se táže na tak podivné věci.

„Nemyslete si, pane šéf,“ pokračoval zádumčivě, „že mě to jen tak napadlo. Přišel jsem na tu myšlenku, že by to byl praktický vynález, když jsem viděl, že Julča kroutí kohoutkem u vodovodu na chodbě v prvním patře. Věděl jsem, že má sílu, ale že by ho tak rychle ukroutila,

toho jsem se nenadál. Myslel jsem, že jí to dá víc práce, a zatím nežli jsem přivolal kočího, aby se na to šel podívat, ukroutila kohoutek a šla si sednout na střechu na můstek ke komínu. To byste neřek, pane šéf, že to nejde zastavit. Jak to teče dolů po schodech, tak to vypadá jako vodopád, dole v kuchyni plave už stolička pod nohy. Lavice je těžší a stůl také, ty se ještě drží v pořádku, ačkoliv už to trvá přes hodinu. Kočí říkal, že asi spadnou stropy, tak jsme se vystěhovali do bezpečí.“

Ukázal smutně na svůj kufr u mřížoví.

Zjistil jsem, že to Čížek maloval příliš černě. Stropy sice byly promočeny, ale přímé nebezpečí nehrozilo. Strop v kuchyni spadl až po odchodu stavební komise, která nás ujistila, že je všechno v pořádku. V mém pokoji strop vůbec nespadol a bylo ho třeba jen podepřít několika dřevěnými kládami. Zejména za večerního přitnutí vypadalo to velmi přívětivě, jako sloupy malého řeckého chrámu.

Jedině nábytek se rozpadl místy, kde byly jeho součástky spojeny klihem, a tak mně to poskytl za dlouhých večerů zimních krásné ukrácení chvíle. Sestavoval jsem totiž z rozkládaných kousků psacího stolu, prádelníku a skříně na šaty nový druh nábytku.

Přiznávám se však, že přece jen s jistými obavami sledoval jsem, zdali Čížek nemá v obličejí výraz melancholie.

Asi měsíc nato, kdy Čížek přestal hovořit o samočinném uzavření vodní roury po ukroucení kohoutku u vodovodu, šel jsem se podívat, zdali Čížek uvedl do pořádku jednoho královského pudla, kterého bylo nutno celého ostříhat, poněvadž měl strašné množství blech. Čížek to stále odkládal, neboť soudil, že ty blechy všechny naskáčou do něho při té operaci. Marně jsem mu vykládal, že když napřed důkladně pudla vykoupe, že blechy zahynou. Hádal se s každým, že blechy obživnou. Vymýšlel si o nich fantastické podrobnosti. Slyšel jsem ho, jak kuchařce vykládá a přitom se zapřísahá, že znal jednu štiku, která když ji vytáhli z vody, měla na sobě spoustu blech.

Konečně se odhodlal přece pudla ostříhat venku za hrozné vichřice. Vysvětlil to tím, že jsou blechy velmi lehký hmyz a že je vítr odfoukne.

Když jsem přišel k místu, odkud ozýval se hlas Čížkův: „Nepros, není ti to nic platné,“ zpozoroval jsem opět ten podezřelý zádušný výraz na Čížkově tváři. Díval se ještě smutněji nežli zohavený pudl, který vyhlížel, jako by byl vyskočil právě před chvílí ze své kůže.

„Myslí jsem,“ řekl Čížek, „že budu s tím hotov, než se vrátíte. Staly se to zas věci, pane šéfe.“

Vzdychl zhluboka. „Právě mě napadlo, jestli by nebylo lepší, kdyby opice měla jen dvě ruce. Čtyři ruce je na opici příliš mnoho.“

Řekl to velmi těžkomyslně. „Nezačal bych o tom mluvit, ale jestli ty zadní ruce Julči začnou se s předními tahat o ten revolver, tak by se snadno mohlo stát nějaké neštěstí. Je to sice váš revolver, pane šéf, ale ona je s ním už někde za horama. Byl to moc hezký revolver.“

Upokojil jsem ho, že revolver byl nabit jen slepými patronami.

„To je všechno hezké, pane šéf, ale ona vám kromě revolveru vytáhla z nočního stolku také hrst ostrých patron, ty si dala do kapsy.“

„Nemluvte, Čížku.“

„Už je tomu tak, pane šéf, ona se na to oblíkla. Byla celé odpůldne taková hodná a vzala si na sebe kroj Tyroláčka. Asi před hodinou počala šmejdit a rejdit po domě. Zahlédl jsem oknem její zelený klobouk s pérem ve vašem pokoji, jdu tam a vidím ji, jak si otvírá váš noční stolek. Nežli jsem se vzpamatoval, už si cpala do kapsy kalhot patrony a šla ke mně s revolverem. Co jsem měl dělat? Podávala mně ruku, tak jsem jí ruku potřás a poplácal po zádech, aby mně nic neudělala. Vlezla do zahrady a přes mříž slezla na silnici a skočila na zeď Klamovky. Bude se asi tam někde procházet a střílet. Doposud nevystřelila. Ale myslím, že až vystřelí slepé patrony, že revolver nabije ostrými. A pak se něco stane,“ dodal prorocky.

Mezitím se zešeřilo. Byla to smutná situace a nic jiného mě nenapadlo než to, že ten pavián nemá zbrojní pas, a uspořádá-li honbu na hlídače v Klamovce, že bude mít s tím teprve opletání, poněvadž nemá také honební lístek, kteréžto dokumenty oba ležely u revolveru.

„To nemějte starost, pane šéf,“ řekl Čížek, když jsem mu vyjádřil tyto své obavy, „zbrojní pas i honební lístek strčila si do huby.“

Celý večer seděl Čížek u mne v pokoji. Oba jsme mlčeli. Pozdě v noci zdálo se mně, že Čížek o něčem usilovně přemýšlí. Nežli jsem se ho mohl zeptat, o čem myslí, ozval se přesvědčivým hlasem: „Já být na vašem místě, pane šéf, odjel bych radši z Prahy.“

Poslal jsem ho spát a šel jsem též ležet. Zdálo se mně, že slyším nějakou střelbu. Byl to však Čížek, který mne budil klepáním na dveře.

„Co je, Čížku?“

„Julča už je doma. Vlezla si do stáje a sedí tam celá vyděšená. Revolver jsem jí našel v kapse kalhot, když jsem ji svlékl. Tak jí ještě hrůzou stojí chlupy na hlavě a po celém těle. Vypadá jako ježek. V revolveru schází jedna patrona.“

Šel jsem se na ni podívat. Vyhlížela skutečně, jak vykládal Čížek. Krčila se v koutě na slámě, a když jsem přišel k ní, podávala mně ruku, přičemž pronesla nějaký zvuk jako „hu“.

„To chce asi říci bum,“ rozebral to filologicky Čížek. Druhého dne stálo v novinách: Záhadný vražedný loupežný útok v Košířích. Dlouhý referát, na kterém si dali lokální zpravodajové velice záležet, stylizující název i jinak, jako kupříkladu Pokus loupežné vraždy, byl zajímavý

v podrobnostech. Jednalo se o staříckého trafikanta, bydlícího v přízemí domu 249 v Košířích pod Cibulkou. Týž nesl si domů denní tržbu za tabákové tovary, a když si byl ve své skromné světničce zatopil a rozsvítil, otevřel okno, aby světnici vyvětral, když tu nějaký muž vyhoupl se na okno a střílel po něm, právě když chtěl přiložit do kamen.

Zde se zprávy rozcházel, neboť dobrých ostatních padesát procent denních listů psalo, že vražedný útok na vetchého stařečka byl spáchán v okamžiku, když chtěl povytáhnout knot lampy. Ať tomu bylo tak neb onak, na tom se všichni novináři shodovali, že útok byl promyšlen a že útočník vyčíhal dobu, kdy domácí lidé odešli do biografu. „Pachatel se však po výstřelu ulekl křiku přepadeného, a boje se snad, že by, poněvadž okno bylo otevřeno, hluk způsobený loupežnou vraždou mohli slyšet kolemjdoucí, upustil od svého úmyslu a spěšně se vzdálil. Přepadený trafikant odebral se okamžitě v průvodu domovníka na policejní strážnici, kde náležitě popsal útočníka. Jde o muže neholeného, silného vzrůstu, menší postavy, oblečeného v kroj Tyroláka. Pachatel měl na hlavě zelený klobouk s pérem. Tímto popisem,“ psaly noviny, „bude snad možno dopadnouti zvrhlé individuum, pakli totiž útočník nezaopatří si, vida, že jest svým krojem nápadný, jiný oblek. Jest věru načase, aby na perifériích bylo zavedeno účinnější bezpečnostní opatření.“

Jeden časopis, podotýkám mimochodem, pozastavil se při té příležitosti též nad tím, proč doposud není vydlážděna silnice od košířské remízy k domkům pod Cibulkou a proč jsou seřezány stromy ve škarpe jinonické cesty.

Odpolední vydání denních listů příštího dne přineslo pak zprávu:

Pachatel loupežného útoku v Košířích dopaden.

„Policii podařilo se zadržet na státním nádraží pachatele loupežného útoku v Košířích. Zatčený jmenuje se Romuald Jägerle, pochází z Bolzana v Tyrolsku. Ačkoliv houževnatě zapírá, hodí se úplně na něho popis, který udal přepadený trafikant. Byl nalezen u něho menší obnos peněz a cetera. Udává, že přijel do Prahy dnes ráno, aby odjel do Litoměřic, kde jest angažován jako citerista v jedné noční kavárně. Zajímavé jest, že nedovede si vzpomenout, v které noční kavárně v Litoměřicích jest angažován. Poněvadž nebyl u něho nalezen revolver, domnívá se policie, že revolver někde na útěku odhodil. Byl dopraven do vyšetřovací vazby k trestnímu soudu v Praze. Při konfrontaci s přepadeným označil trafikant Jägerleho určitě za pachatele, poznáv ho okamžitě.“

Téhož dne ve večernicích stálo: „Jägerle, domnělý pachatel loupežného útoku v Košířích, propuštěn na svobodu, poněvadž dokázal své alibi průvodčími vlaku, kterým hrál v době útoku na trafikanta mezi Lincem a Budějovicemi na ceteru. Policie vyšetřuje poznovu celý případ.“

Od té doby představovali jsme Julču též pod jménem Jägerle.

Nešťastná historie s kocourem

Pan Hustoles řekl jednou v debatě ke svému sousedu Kříčkovi: „Vaše strana, to je moc krásná strana. Když nějakého lumpa odříznou od šibenice, jde hned kandidovat na program vaší strany.“

Pan Kříčka na to prohlásil: „Však my se, pane Hustoles, ještě uvidíme.“

Pan Hustoles měl vedle politické prozíravosti velkého černého kocoura, který sedával na prahu jeho hokynářského krámků. Kocour ten těšil se oblibě v celém okolí a obyvatelstvo vážilo si toho kocoura pro jeho bodré chování, veselou mysl, která, jak známo, je pět desetin zdraví, kocour ten byl dále ctěn pro svou přítulnost, a jaktěživo by někoho nenapadlo, že vyskytne se v nejbližším okolí nepřítel tohoto výtečného zvířete.

Vyvstal však přece v osobě pana Kříčky, který po známé politické hádce s panem Hustolesem řekl k osmiletému synovi Josefovi: „Pepíčku, až uvidíš tu černou potvoru toho pitomého Hustolesa, šlápní jí na ocas.“

Které dítě by radostně neprovedlo takové vznešené důvěrné posláání? Pepíček šel, šlápl kocourovi na ocas a přidal ke svému výkonu ještě to, že kocoura celého poplival, až jedné staré ženě naproti srdce nad tím pukalo. Pak utekl.

Kocour v prvním okamžiku nevěděl, co si o tom má myslet, ale pak rozmyslil si to a dospěl k tomu, že to bolelo, co s ním ten kluk dělal, a že když foukal na něho z úst vodu, že to bylo nepříjemné. Do večera dokonce si pomyslil, že to bylo potupné...

Umínil si, že si dá na kluka pozor.

Pepíček dostal od otce za své statečné chování krejcar a byl mu slíben další, když bude pokračovat ve svém jednání, neboť v kocourovi viděl pan Kříčka celou nepřátelskou politickou stranu, poněvadž kocour byl majetkem jeho politického odpůrce.

Pepíček nešlapal tedy jen na ocas kocourovi, nýbrž celé protivné politické straně, a neplival jen na kocoura, nýbrž na všechny politické přívržence té strany, jejímuž členu patřil ten černý kocour.

Pepíček šel do politického boje vesele.

Kocour sedí přede dveřmi, zdá se, že spí. Okolí jest však na omylu. Kocour se jen přetvařuje. Nikdo mu to nesmí mít za zlé, neboť nechodil do školy a neslyšel, že přetvářka je hřích...

Kocour přetvařuje se tedy ve své nevinosti a Pepíček mu šlápne na ocas a plivne mu na hlavu. Vtom ale kocour vyskočí a kousne Pepíčka do nohy. Když už je v tom, prská, šplhá se po Pepíčkově, seká ho drápy, syčí, vrčí, pak ho ještě kousne do ucha, sleze z Pepíčka a vážně s ocasem do výšky odchází od řvoucího kluka a spokojeně usedá na práh krámku svého pána a rozšafně přede.

Když Pepíček přišel domů uřvaný a zkrvavený, zvolal pan Kříčka: „Zaplaťpánbůh, konečně jsem tě dopad, pane Hustolesi,“ a vedl Pepíčka na policejní komisařství, kde policejní lékař Pepíčka prohlédl, sepsal o celé věci protokol a policejní komisař pak nařídil, aby byl kocour zatčen a odevzdán ke zvěrolékařské prohlídce.

Dva strážníci vypravili se proto na kocoura, zatkli ho jménem zákona, a poněvadž kocour chtěl utéci, škrábal a prskal, nezbývalo nic jiného než poslat pro obecní truhlu, do které kocoura zamkli, když se byl předtím dopustil jak veřejného násilí, zakousnuv se do policejní uniformy, tak i spáchal urážku stráže, prskaje na strážníky. Co vrčel, nebylo možno zjistit.

Kocoura převezli tedy na zvěrolékařské oddělení zemědělského odboru věd technických, strážníci o jeho chování podali raport: „Když jsme pro něj přišli, škrábal, prskal, kousal. Zavolali jsme obecní truhlu a po zoufalém odporu hodili do košatinky. Chtěl nám utrhnout revolver.“

Protokol ten byl sepsán, podepsán a předložen státnímu návladnictví.

Státní zastupitelství shledalo v jednání pana Hustolesa přestupek nedostatečného opatření zvířat. Předně kocour nebyl přivázan na řetězu a nebyl opatřen náhubkem. Pak to bylo v době voleb, kdy zvíře může lehce dostat vzteklinu.

Dále mezi panem Kříčkou, otcem kocourem napadeného syna Josefa, a mezi panem Hustolesem, majitelem černého kocoura, napadnuvšího hošíka pana Kříčky, bylo již po delší čas politické napětí. Státní zastupitelství má tudíž za prokázané, že kocour pana Hustolesa jednal úmyslně v tom smyslu, aby hošíka politického nepřítele svého pána na těle poškodil, což se mu též povedlo a kterýžto čin dokonal. Poněvadž však dle platného rakouského zákona ze dne 8. ledna 1801 sluší považovati kocoury za osoby slabomyslné, za které jejich majitelé ručí svým jménem a životem, tu vina spočívá jedině na panu Hustolesovi.

Mezitím byl již prozkoumán v ústavě zvěrolékařském na zemědělském odboru věd technických duševní i tělesný stav kocourův a spisy postoupeny státnímu zastupitelství.

Dobrozdání znělo:

Pan František Hustoles

Vyšetřený jest silných kostí, dobré výživy, trpí však zánětem okostice, takže jeho kousnutí může býti i životu nebezpečné.

Z těchto důvodů jest žádoucí, aby byl vyšetřený utracen.

Dr. M. Kašpárek

Státní zastupitelství poslalo tento spis k vyřízení na policejní komisařství, kdež byl ihned zařazen do registratury týkající se záležitosti pana Hustolesa.

Kocour byl mezitím odevzdán Hustolesovi, a jaké bylo překvapení ubohé jeho rodiny, když v pět hodin ráno přišli pro pana Hustolesa čtyři strážníci, kteří nešťastného muže odvedli. Na policejní strážníci přísný policejní strážmistr otázal se nepřiliš vlídně předvedeného: „Jste František Hustoles?“

„Prosím, milostpane!“

Mladičkému strážníkovi v koutku zaleskly se v očích slzy.

„Dejte sem spisy týkající se Františka Hustolesa a nebrečte.“

Přinesli je.

„Poslyšte místodržitelské nařízení, Hustolesi, ze dne 15. června 1911 číslo 75 289“:

V záležitosti Františka Hustolesa schvaluje se na základě zvěrolékařského dobrozdání čís. 2145/65, aby týž byl neprodleně utracen. Proti tomuto usnesení není odvolání na základě § 5 zákona o dobytčím moru, ze dne 12. února 1867.

C. k. místodržitelský rada Vaniček

„Jak vidíte,“ řekl nešťastnému muži policejní strážmistr, „není z rozsudku odvolání. Sepište svoje poslední věci a neřvete. Utracen budete tak jako tak, jen co přijde z Vídně potvrzení rozsudku a poukaz, jakým způsobem máte býti utracen.“

Jsem vskutku žádostiv, jak se pan Hustoles z toho vymotal.

O nejošklivějším psu Balabánovi

Pes, o kterém nyní bude řeč, potlouká se ve Spálené ulici kolem trestního soudu, jako by se chtěl dát zavřít, přechází pak do ulice Vladislavovy, vrací se pak kolem Novoměstské věže u soudní budovy, pak vidíte, že to „napichuje“ přes park na Karlově náměstí, plíží se přes

Zderaz a ocitá se v Myslíkově ulici. Nějaký čas potlouká se kolem Svatého Vojtěcha a pak běží na nábřeží. Projde se po nábřeží, a najednou, jako když vystřelí, běží na Vyšehrad, kde zmizí v jednom domě.

A kdo ho vidí, ten si odplivne a jde dál s pocitem, že se ještě v životě nesetkal s takovou potvorou.

Jeden policejní strážník vystihl dobře onen dojem, jaký na něho ten pes udělal, a vyjádřil to slovy: „Vida ho, hnusa, jak utíká!“

Nikdo mu nemůže přijít na jméno. Lidi jím opovrhují, každý se mu raději vyhne, aby se na něho nemusil podívat, od Spálené ulice až po Vyšehrad všude mu jen nadávají, kam přijde, nikdo ho nemá z četných kolemjdoucích ani trošku rád. A ke všemu říkají mu u něho doma „Balabáne“!

A Balabán dobře vycitíuje, jak je hnusný, lidem protivný a ošklivý, sedne si do kouta a slzí. Někdy si zavzdychne a pomyslí si: „Proč nejsem čistokrevný, proč nejsem spanilý, proč jsem taková ošklivá potvora? Vždyť se mně i psi vyhýbají!“

To byla pravda. Žádný pes s ním nemluvil, nikdo se s ním nezastavil, jen bernardýn pana majora vždy s ním jen tak mimochodem si pohovořil strašně kuse: „Dobrý den, dejte se ostříhat.“

Sluha pana majora obyčejně karabáčem zahnal Balabána, který utíkal přes ulici a tam zastavil se před cukrářským krámem, kde bylo zrcadlo. Podíval se na sebe v zrcadle, a co viděl? Chlupatou potvoru ostnosrstou, s krátkýma nohama jako jezevčík, nečistokrevného basseta, jakéhosi podivného ošklivého míšence.

Balabán se ještě jednou na sebe podíval a pak stáhl ohon mezi nohy a upaloval pryč.

Sám sobě se hnusil.

Balabán se nikdy neusmál. Chodil s hlavou svěšenou, potloukaje se úplně bezúčelně po ulicích a zanášej se sebevražednými myšlenkami.

Svět ho úplně omrzelo, neboť byl tak ošklivý, že nikdo pro něho neměl vlídného slova. Kdykoliv chtěl se přimísit na ulici mezi psy, dali mu hned najevo, zanechavše veselého dovádění, že si nepřejí, aby mezi ně chodil.

Bylo to něco podobného, ten ledový chlad, s kterým ho uvítali, jako když do slušné společnosti přijde někdo bez kravaty a s kalhotami prasklými vzadu.

„Kdyby aspoň tolik nelhal,“ říkali si psi po jeho odchodu.

Jeden skotský ovčák poznamenal: „Je tomu asi čtrnáct dní, když mne zastavil. Řekl jsem k němu, aby odpustil, že jsme spolu nejedli suchary pro psy. Dovolte mně jen pár slov, povídala ta obluda, chci vám jen říct, že jsem vznešeného původu.“

„A brečel přitom, není-liž pravda?“ otázal se jezevčík kupce ze Žitné ulice, „on práší a mluví, co mu slina na jazyk přinese.“

„A krade, braši,“ zvolal pot'ouchlý foxteriér. „Předešle jsem ho potkal a řekl jsem mu vznešeně: Kam se neseš? K jednomu řezníkovi do Lipové ulice, odpovídal ten ježatec, pěkně hezky na dvůr, tam se dá krást v koutě, co má složený kosti.“

„Ále co vás napadá,“ řekl bernardýnský dvouletý jinoch, „šel jsem předešle schválně za ním. Kolem toho řezníka sice šel, ale ani se do krámu nepodíval a upaloval to někam na Vinohrady.“

„Rád bych věděl, co dělá na Vinohradech ta obluda, co tam má co dělat,“ pravil přísně starý černý pudl, který byl Vinohrad'ák. „Zkází tam ještě zájem o psy.“

Kdyby to byli věděli, tak by toho byla plna celá Praha, že Balabán, ta ošklivá chlupatá potvora, se zamiloval do angorské kočky jedné hokynářky v Komenského ulici na Vinohradech.

To jsou právě ty nevyzpytatelné kouty v srdci.

Znal jsem před léty ruského chrta, který měl známost s liškou hostinského na Ohradě. S vypelichanou starou liškou. A sám byl takový krásný.

V Balabánově případě tomu bylo naopak.

Ona byla taková krásná, její ocas byl báječný a chlupy vzadu byly tak bohaté, že se hokynářka chlubila, jaké její Micka má pěkné kalhoty.

Spatřil ji ponejprv, když potloukal se bezúčelně Prahou a zabloudil do Vinohrad, vyhledávaje schválně místa, kde ho ještě neznají. Myslel, že se ho snad nebudou štítit na Vinohradech, že mu nebudou nadávat.

A tak přišel až do Komenského ulice. A tu ji viděl z druhého chodníku. Měl odjakživa zvrácenou náklonnost ke kočkám, a kdykoliv měl příležitost, hleděl se k nim přiblížit, což však ony považovaly obyčejně za docela něco jiného a syčice mu utekly.

Tato však bílá Micka seděla vážně u dveří krámu vedle pytlů s brambory, u vědomí, že ty brambory vlastně patří jí, neboť byla domýšlivá.

Když se k ní Balabán kradl, ani se nepohnula, jen vytáhla trochu drápy.

Balabán šel kolem ní a řekl: „Rukulíbám!“ Ani mu nekývla.

Vrátil se tedy a opět řekl: „Rukulíbám, slečno!“ Postavil se k pytlům brambor a díval se na ni roztouženě. Vtom vyběhla hokynářka z krámu s koštětem a přetáhla ho rozčileně.

Pes u brambor. Rozumíte? Vyzvedne nožičku. Byla to ovšem mýlka, neboť on na to nepomýšlel, on cítil v srdci zcela něco jiného. On miloval.

Kočka Micka, když ubožák odtud utíkal, vztýčila svůj bohatý ocas na znamení radosti nad blamáží toho komického ošklivého rytíře a dílem též z ženské ješitnosti, neboť ženy mají radost, když je vůbec někdo miluje, třeba to byla taková ošklivá potvora jako Balabán.

Od té doby datuje se jeho trdnomyslnost. Chodíval tam za tichých večerů a hokynářka myslila, že jí chodí na pytel bramborů zdvihát nožičku, a divila se jeho stálosti. Čekala na ten okamžik, kdy se objeví, aby ho zas přetáhla koštětem.

Chodil si tedy Balabán pro ty rány s vytrvalostí obdivuhodnou a hokynářka se nesmírně divila, když ho potkala jednou v neděli dole v Podskalí.

„Vidíš, to je ten, co nám chodí na brambory,“ pravila svému muži, který Balabána přetáhl holí.

To už bylo přece jen přespříliš. Tak znesvěcovat jeho čistou lásku. Balabán se rozběhl k Vltavě.

Snad jste četli v novinách, že nějaký pes skočil z Palackého mostu. To byl Balabán.

Článek měl název „Umělý kousek psa“. Ba, bylo tomu tak. Balabán totiž seznal, když byl už v řece, že umí plavat. Vylezl na břeh, tam kde koupají koně, a ještě ošklivější a ohavnější běžel domů, kde celou noc proplakal.

Příští den objevil, že Micka má už koťata. To mu dodalo. Od té doby koná denně sebevražedné pokusy. Za hrozného proklínání lidí v elektrické tramvaji každou chvíli chce se dát přejet. Zdržuje vždy jízdu, poněvadž vůz vždy před ním zastaví.

Chce zahynout pod kopyty koní. Koně se mu však vyhnou.

Automobily před ním vždy zarazí, neboť šofér je dojat jeho ošklivostí. A tak den po dni mívá a Balabánovi na kráse nepřidá. Už se raději ani do zrcadla nedívá, poněvadž ví, že je den ze dne ošklivější.

Příští týden přijde Balabán podívat se k pohodnému na Vyšehrad.

Snad přece tam někdo utratí jeho bídnou postavu a jeho zlomené srdce.

Obecní býk v Jablečnu

I.

Až do toho dne nebylo Jablečno obcí, o které by se dalo mluvit. Ještě že pan vikář nad Přísednicí někdy dřív přivedl řeč na Jablečno, chtěl-li podati důkaz a příklad nějaké věrolomnosti.

Týkalo se to posledních voleb, kdy pan vikář šel se svým kaplanem do Jablečna, aby na důvěrné schůzi obhájil pozici svého kandidáta. Po dlouhé řeči pana vikáře slíbil starosta jménem všech voličů v Jablečnu, že všichni do jednoho budou volit kandidáta vikářova. Podal mu na to obě ruce. Pak pan vikář v zájmu pravdy dal vyvalit soudek piva, a když šel domů lukami za Přisednicí, byl přesvědčen, že nikdy tak krásně nemluvil jako dnes.

Nato o volbách jeho kandidát nedostal z Jablečna ani hlasu. Když se o tom pan vikář dověděl, byl tak spleten a překvapen, že počal cosi mluvit o tom, že u nich na faře svítí přece acetylénem. Dodnes je hádankou, co tím tenkrát myslel.

Když o tři neděle později potkal v polích starostu z Jablečna a pln rozhořčení dal se s ním do hovoru o té záležitosti, přičemž podotkl, že slovo dělá muže, tu starosta mu stručně odpověděl, že to na žádný pád nešlo.

Když pak ještě pan vikář se tázal, proč volili tedy proti, řekl starosta: „Vida, to jsme ani nevěděli, že je proti. A proti čemu měl být, jemnostpane?“

Pan vikář si odplivl a kráčel dál, zatímco starosta spokojeně se usmívaje klátil po cestě při chůzi oběma rukama, které podával před časem panu vikářovi na té důvěrné schůzi.

Pan vikář se později dověděl, že proto mu je tenkrát v důvěrné schůzi pan starosta podával, poněvadž nechtěl si ho rozhněvat. Ještě později mu to sám potvrdil starosta při jiném nahodilém setkání, že jeho zásadou je vycházet s každým dobře.

To bylo tedy vše, čím se Jablečno vyznamenávalo. Jinak se o něm v okolí mnoho řečí nenadělalo a také nemělo své žádné aféry.

Z Jablečna měli své lesy, svou honitbu, zajíci z panského běhali sami přes obecní honitbu, se sousedy svými žili v míru, říkali o bramborách ze svých pozemků, že takové se nenajdou po celém kraji, a když náhodou přišel někdo z města do jejich obce na letní byt, všichni svorně prodávali mu všechno co nejdraž a dělali ho, jak mohli.

Až najednou, bylo to právě ve středu, jak budou vyprávět ještě celé generace, Jablečno stalo se obcí, o které se počalo mluvit v kraji, a to všeobecně.

Toho dne přivedli si Jablencečtí obecního býka, krásné velké zvíře s černými nozdrami, s velkým lalokem a se žlutou kůží, která se leskla.

Vedli ho čtyři, na které se díval velkýma namodralýma očima velmi dobromyslně, neboť byl dobrák. Rád ještě dováděl a jeho vážné postavení nepřipravilo ho doposud o všechny iluze mládí.

Když šli kolem vysokého misionářského kříže, pomyslně si, co to bude asi dělat, když trochu k němu přitiskne muže, který ho táhl na pravé straně a stále bručel k němu: „Nó, nó.“

Způsobilo to značný poplach v celém průvodu, a když odtáhli veselého býka, žádal přimáčknutý o trochu rumu.

Jeho prosby nikdo nedbal, neboť obecní býk, první obecní býk, kterého kdy Jablečno mělo, zatím si umínil, že by neškodilo odhodit zbývající tři průvodce do příkopu. Počal se točit zadkem odfrkuje si, že to půjde, pak se otrásl, když ho chtěli pevněji vázat, a smýkl jimi tam, kde je chtěl mít, a dal se klusem po silnici, pak přeskočil pole a běžel se podívat, co mají lidé tak pilného na práci v ten slavný den, kdy on zahajuje svou působnost v Jablečnu. Prozatím shledal, že utíkají a že zanechali u cesty nějaký předmět, ze kterého ozýval se kňouravý hlas, trošinku podobný hlasu těch, kteří ho vedli. Byl to dětský kočárek bez stříšky, jako všude venku, a v něm rozpínal své ručky malý hošík starosty, zatímco paní starostová utekla s ostatními a nyní křičela dole o pomoc.

Obecní býk zpozoroval ještě něco, že totiž přes to malé komické stvoření byl přehozen červený šátek v tom parném létě.

Udělal nyní něco, co by mu měli za zlé, kdyby to byli viděli. Sklonil hlavu a jedním rohem vyhodil červený šátek z kočárku a nyní pozoroval to malé lidské stvoření. Snad ani nepřemýšlel o tom, že až ten malý uplakaný tvor doroste, že bude snad také bít býky holemi přes zadek a vázat provazy.

Líbilo se mu, že jak nad ním funěl, přestalo to mrně plakat. Lízl ho přes tvář a zůstal nad ním stát, mrskaje ohonem, aby zahnal ovády.

Stál a přátelsky se díval na toho malého tvora, který zíral na něho s obdivem a volal: „Táta, táta!“

Měl modré oči jako on. Lízl ho ještě jednou přes malou pěst a pak své velké tělo položil vedle kočárku na trávu a čekal, co se bude dále dít.

Za chvíli přiběhli lidé a starosta, vůdce celé výpravy, dodnes neví, jak to přišlo, proč u samého býka zvolal „Fricku“.

Jakmile však to zvolal, býk se zvedl, šel k němu a už mu hodili na krk provaz. Vrazili mu jich několik holí přes hřbet a říkali mu od té doby „Fricku“.

II.

I taková slavná věc, jako mít obecního býka, má své ponuré pozadí v Jablečnu. Mívali tu mnoho slibných slavných věcí, čistě místních, které však nepřešly u vědomost lidí za humny.

Byl to například Hospodářský čtenářský spolek, založený již před 25 lety. Nedočkal se však jubilea čtvrtstoletého trvání, poněvadž zašel před 22 lety, na nedostatek čtenářů spisů, které

nikdy neodbíral. Na obecní hospodě jest sice dodnes tabule Hospodářský čtenářský spolek, ale tu neodstraňují proto, poněvadž mají za ní vlašťovky své hnízdo. Jsou to jemní lidé.

K Jablečnu patří jedna samota. Před třiceti lety použil jeden její majitel rozmachu pojišťovací akce proti ohni, dal se pojistit, pak u něho hořelo, dal si vyplatit pojištěný obnos, a když pak četnictvo počalo pátrati po něčem, co prý souviselo s tím požárem, tu nechtěl být potahován k soudu (říkal, že za svědka) a odjel do Ameriky.

Když byl v Americe již deset let, poslal domů k rukám starosty z Jablečna přípis a spolu 1200 korun. V přípise psal, že těch 1200 korun věnuje tomu příslušníku obce, který by chtěl studovat, v případě, že by se nenašel nikdo, že celý obnos má připadnout k všeobecnému dobru jeho domovské staré obce Jablečna.

Za dvacet let nikdo se nenašel. Nynější vikář nad Přisednicí, tenkrát, kdy přišly peníze, byl ještě farářem, i napsal šlechetnému dárci do Ameriky, aby změnil své přesvědčení a odkaz. Aby pamatoval, že jest třeba opravit v Oujezdě chrámový obraz svaté Anežky a vyspravit zvonici. Upozornil ho andělskými slovy, že přece snad chodil do Oujezda do kostela.

Šlechetný dárcce neodpověděl. Pak přešla léta. Jmenoval se František Tomek a říkali mu Fricek Tomků, zapomínajíce, že všude jinde znamená Fricek Bedřicha.

Víme též, že starosta v leknutí nazval obecního býka Frickem, což mu zůstalo, aniž šlechetný dárcce o tom se dozvěděl.

Psaní, které oznamovalo mu, že dle jeho přání byla zakoupena věc sloužící všeobecnému dobru obce, přišlo zpátky z Ameriky s poznámkou „Addressee unknown“.

Byla to škoda, že adresát byl již neznám a že mu psaní nedošlo. Byl by se jistě potěšil tím dopisem, který psal starosta, syn starého starosty, který tenkrát obdržel ony peníze do opatrování.

Byla to zvěst ze staré vlasti, opatřená úředním razítkem obce. Velmi výstižně psal starosta, že když se nenašel student, že koupili obecního býka, že jest to krásný exemplář. (Jistě by byl ani tak nechválil studenta.) Psal dále, že jest to velmi rozumný býk a „báječnej bejk“, že už k němu připustili kdejakou krávu ze vsi a že přidali na jeho zakoupení jednu stovku z obecního jmění a že budou mít asi kvůli tomu nedorozumění s okresním výborem. To byl jakýsi apel na šlechetné srdce Amerikána Tomka a nebylo na tom ani trochu pravdy. Starosta ujišťoval obecní výbor, že Tomek jistě tu stovku pošle a že se pak propije ve švábinském pivu, aby to hodně dlouho trvalo.

A ty všechny naděje zklamala poznámka amerického poštovního úřadu: „Addressee unknown.“

Kovář Kalista vyjádřil se, že Tomek je starý známý lotr a že to starosta při příštích obecních volbách sotva vyhraje.

A obecní býk za těch drobných starostí obce, které patřil, žral s velkou chutí, spokojeně funěl a myslel na své milenky, které mu přivedli a které ještě přivedou. Zejména vzpomínal na jednu jalovici s velkou lysinou, kterou viděl na nějaké své cestě a kterou slyšel, když ho ucítila zdálky, panensky bučet touhou.

V takovém okamžiku se velmi roz dováděl, zmítal sebou u jeslí a řval nad kruhem, ke kterému byl uvázán. Když ho pak vedli do ohrady, kde seznamoval se s krávami, které mu přiváděli, neodpustil si veselých kousků.

Jednou prohnal až k starostovům přespolního listonoše, takže starosta měl o několik minut dřív v ruce psaní, které mu listonoš nesl. Psaní bylo od starosty nad Přisednicí, který svěřil papíru, že vikář z Přisednice starostu z Jablečna pomlouvá kvůli tomu býkovi.

III.

Pan vikář často kázal o tom, že msta patří Bohu. Zároveň však kázával též, že člověk snadno podléhá vášni a že pak zapomene na všechny dobré zásady.

Toho posledního se držel houževnatě a podařilo se mu vždy bez velkých duševních zápasů zapomenout na všechny ty dobré zásady a citáty z bible.

Když se dozvěděl, že starosta v Jablečnu zakoupil obecního býka, zprvu nevěděl, zdali nemá to oznámit soudu, jak nakládají v Jablečnu s darem Františka Tomka, kterému nemohl dříve přijít na jméno. Potom si to rozmyslel a započal ve své farnosti drobnou práci mezi lidem.

Vymyslel si celou historii. „Vidíte,“ říkal jako mimochodem, „tak okradli sirotky a vdovy v Jablečnu. Vzali peníze ze sirotčí pokladny a koupili si za to obecního býka. Mlýny boží melou pomalu, ale jistě. Uvidíte, že jim Bůh toho býka nepožehná a že se jim nevyplatí.“

Jednou z Přisednice dal si jeden sedlák připustit krávu býkem z Jablečna a pak se jí narodilo dvouhlavé tele, které musili zabít.

„Vidíte,“ říkal pan vikář s velkou radostí, „už počínají mlýny boží mlít. To dvouhlavé tele je prst boží.“

Vše to bylo popsáno důkladně v onom psaní, zejména to, že pan vikář nijak jinak nenazývá starostu z Jablečna než zlodějem. Psaní učinilo velký dojem a pochopitelný rozruch a přišlo právě v době, kdy i kravám vikářovým bylo nutno poskytnout trochu lásky obecního býka z Jablečna.

Prohlížeje si je jednoho večera, řekl pan vikář: „Zítřka je povedeme do Jablečna, snad mně to ten lump starosta udělá zadarmo, aby si mne ještě více nerozhněval.“

Druhého dne bučel obecní býk v Jablečnu, když cítil, jak vedou kolem krávy pana vikáře, touhou ve stáji, ale bučel ten dovádívý chlípák nadarmo. Pasák jen řekl starostovi, že vede krávy od pana vikáře, a starosta bral už na něho vidle.

„Vyříd', holomku,“ zařval na uděšeného pasáka, „že náš obecní bejk není pro vikářovy krávy. Já mu dám sirotčí pokladnu.“

Krávy smutně bučely, býk bučel a pan vikář zuřil, až asi za rok najednou řekl ke kostelníkovi: „Zítřka rozsvítíte tu velkou svíci u oltáře svatého patrona.“

To se právě dozvěděl, že obecní býk v Jablečnu se stal impotentním a že ho prodávají řezníkovi.

Ohař pana barona

Ve čtvrtém poschodí zastrčené ulice byla naproti dveřím u půdy přibita na jiné zažloutlé dvéře tato vizitka:

„Baron Dekker z Přehořova.“

Služky, které chodily na půdy věšet prádlo, často se zastavily u těch dveří a naslouchaly hovoru, který se rozléhal z toho slavného obydlí: „Jak se račte, pane hrabě?“ A týž hlas odpovídal: „Děkuji, pane barone,“ a pokračoval: „Jak vidím, Jeho Excellence jest dobře naložena, to jistě jste vyhrál, milý kníže, včera v makao, co vy o tom soudíte, hrabě?“

„Nebude-li v tom, milý barone, ta hezká komtesa,“ odpovídal týž hlas, „pak sázím krk. Nevyjdeme si dnes někam?“

„Koně jsou připraveni, pánové, nuže allons, kdepak mám tu smečku svých psů, Zebore, auf!“ Služky pak rychle otvíraly půdu, neboť klíč zarachotil a ze dveří vyšel pan baron Dekker a za ním jeho ohař Zebor s ustaranou hlavou. Měl-li pan baron na sobě ošumělý zánovní kabát, zdálo se, že ohař má na sobě kůži koupenou z druhé ruky.

Kdyby byl kobyrou, byl by vypadal jako Rosinanta Dona Quijota.

Takhle mu však nic nezbyvalo než vláčet se tímto slzavým údolím za panem baronem, ustaraně se tlemit na jedné straně, ale na druhé chovat se opět tak, jak se patří na psa vychovaného v kruzích aristokratických.

Odkoukal to od svého pána.

Pan baron venku byl zcela jiný člověk. Dal každému znáti, co to znamená baronství, ale když večer přišel domů, tu starý pán hrozně hekal ve svém bytě, sedl si ke stolu a psal prosebné dopisy na šlechtice všech možných erbů a titulů.

Ohař pana barona seděl přitom vedle něho, občas nadzvedl jedno ucho a pak s aristokratickým gestem jal se hledati blechy.

Tyhle blechy! V jedné důvěrné chvíli, kdy se zapomíná na stavovské rozdíly, řekl ohař Zebor k jezevčikovi hokynářky dole: „Věřte, že blechy připravily mne o dobrých deset let života.“

Slyše skřípot péra, Zebor přestal zarývat svůj nos do kůže na stehně, nadzvedl jedno ucho a usazeně jako člověk s rýmou podíval se na pana barona.

Starý pán vymýšlel si právě v prosebném dopisu na jednoho hraběte, rytmistra, velké lži. Vžil se do toho, že prohrál 80 000 K na čestné slovo, že to zaplatí do týdne, že odložil péro a chodil rychle po pokoji, hlasitě říkáje:

„Ano, čestné slovo musím dodržeti, milý hrabě, o tom doufám se ani nemluví mezi džentlmeny.“

Jeho ohař odfukávaje chodil jako stín za ním, a když se pan baron opět posadil, aby pokračoval v prosebném dopise, sedl si opět k němu a vyhledával skromnou a chudou lahůdku v srsti. Když ještě dopis odeslali, šli oba ležet. Zebor vlezl si k panu baronovi do nohou a v jizbě, chladné, se skromným nábytkem, ozýval se třaslavý hlas pana barona: „Zebore, Zebore, kam jsme to dopracovali?“

Zebor se vztyčil vždy u nohou postele a kýchl.

A to byla taková veliká chvíle intimity, kdy si zas řekli všechno. Ohař mu také povídal, nemyslete si, že mlčel. Pobručoval pěkně a všechno mu vysvětlil: „Inu, neměli jsme, milostpane, přece jen všechno tak rozhazovati.“

„Vidíš, Zebore, mezi námi řečeno, byli jsme osly. Co nás to prokristapána napadlo, vydržovati si tolik baletek najednou.“

Ohař na to pobručel: „Já jsem si, dovolte, milostpane, nevydržoval ani jednu. A vy jste, milostpane, hrál ještě karty ke všemu. Hrál jsem já, milostpane, trente quarente? Já jsem chytal jen zajíce. Pamatujete se, milostpane, jak jsem pokousal hajného?“

„Zebore, Zebore,“ vzdychal pan baron pod chatrnou peřinou, „jestlipak víš ještě, jak jsem polykal ústřice. Pokapat je hezky citrónem. ... mně je do pláče. A ppak, pppak, hezky víno na ně – parblé, že budu brečet.“

„Brečme, milostpane,“ zabručel Zebor a oba kňučeli v peřině.

Než usnul starý pan baron, ještě řekl: „Aspoň kdybychom v loterii vyhráli, Zebore.“

Zebor, klímající již, se vztyčil, pomyslel si: „K službám, milostpane!“ Zas si lehl a spal dál.

Tak leželi dva dny bez jídla, až přišel listonoš s dvaceti korunami od pana rytmistra. Pak se oba oblékli, Zebor totiž se ulízal, pokud se to dalo, a pan baron vklouzl do těch svých vybledlých šatů a vážně vyšli na ulici.

Dvacet korun hrálo oba. Zebor věděl, že jak jdou tady za roh a pak tím průchodem, že jdou až na druhý konec města do jednoho krámu, nad kterým je tabule s koňskou hlavou a nápis: Výsek koňského masa.

Šli vážně. Oba před sebou viděli uzené koňské maso, a to hodně masa.

Zebor se vůbec dnes se žádným psem nezastavil. Co také mluvit s chudou holotou. Oni jsou dnes páni, oni jdou k tomu krámu s namalovanou koňskou hlavou.

V krámu jevil vždy pan baron jisté rozpaky a vykládal, že by potřeboval tři kilogramy pro jednu chudou vdovu, která má mnoho dětí. Koupil by jim hovězí, ale radši za to, co zbude teď z tohoto masa, koupí punčochy pro tu vdovu a její děti.

A zatímco se zaplítal pan baron do nových a nových lží, vykládal jeho ohař psovi koňského řezníka: „Víte, vy chlapče, včera jsme měli mladé sele, já jsem sám snědl půl husy.“

A odcházel pyšně se svým pánem, který nesl tři kila koňského masa.

Toho dne po sytém obědě zdálo se oběma o koňských dostihách.

Podivuhodné dobrodružství indického kačera v městském parku

Indický kačer z parku u Františkova nádraží nebyl oblíben u žádné z ptačí havěti, s kterou sdílel domek na ostrůvku rybníka pod umělým vodopádem.

Myslí si příliš mnoho o sobě, poněvadž měl na hlavě korunku z kovově lesklého fialového chumáčku peří. Potloukal se sám a sám po cestách parku a žil z milodarů kolemjdoucích, hlavně vášnivě rád jedl preclíky.

Nasyčen, hrdě večer vracel se mezi své druhy do ostrovního domku a uvelebil se v koutě zcela samotářsky, odpovídaje jen zlostným štěbetáním na poznámky velké pekinské husy a staré labutě.

„Vy jste protiva,“ volala pekinská husa, „pročpak nechodíte s námi po travnaté obrubě rybníka? Vždyť to děláme kvůli obecenstvu, aby se nám mohlo obdivovat vcelku. Jak to vypadá, když jeden jde tam, druhý tam. Co si o nás pomyslí, že nedržíme pohromadě?“

„Panáček si myslí,“ ozvala se chraplavě labuť, „že je z nás nejkrásnější.“

„Inu, každý nemá tak dlouhý krk jako vy,“ zlostně vybuchl indický kačer, „víte, že se říká: Dlouhý krk, krátký rozum. Snad naposled vy myslíte o sobě, že jste z nás nejhezčí? Co vy vyvádíte, je k nepochopení. Předešle mne to překvapilo. Vy jste celá bílá, ale mláďata jste

měla černá. To mně laskavě vysvětlete. Takovou ostudu neudělá nikdy žádná z našich indických kachen. S nebožkou jsme měli děti právě tak krásně pestře zbarvené, modře-žlutě-zeleně. Stejně tak krásné děti, jako jsme my. Vy máte být na co pyšnou. Snad na to, jak kroučíte krkem? Vždyť hraje komedii. Jakmile je víc lidí u zábradlí, vyplujete na rybník, kroučíte sebou, ponořujete krk bez příčiny do vody, otočíte se k obecnstvu, opět krkem kroučíte a pak si na vodě uprostřed vši krásy počnete hledat na křídlech čmelíky. A lidé se vám obdivují.“

„To právě chce,“ podotkla pekinská husa.

„Ale ta sláva netrvá dlouho,“ pokračoval indický kačer, „jakmile vylezete z vody, vypadáte tak strašně uboze.“ Klátíte sebou ze strany na stranu, břicho ohromné sotva vlečete a ty vaše krátké, ošklivé nohy! A přitom jste předešle s takovou drzostí řekla jednomu vrabci, když se hnal pro kousek preclíku: Odletíš, uličníku, což nevidíš, že reprezentuji vodní ptactvo? Pěkná reprezentace, sotva se hýbete, a pak to tlusté břicho a ten dlouhý krk, který nevydrží, aby se nekroutil, a který vám padá až na zem, takže se divím vždy, když vás tak pozoruji, že jste si ho už dávno neotloukla...“

„Že vás štípnu,“ zasyčela uraženě labuť.

„Zkuste to, vždyť se sotva zvednete, copak ostatně myslíte, že jsem nějaký vrabec? A nekruťte tolik očima, aby vám nevylezly.“

Do hádky vložila se pekinská husa. „Poslyšte, pane, věřte, že nás velmi mrzí, že jsme se kdy s vámi seznámily. Neviděla jsem nikdy takového nafoukance. Jinému kritizujete chůzi a sám se přitom tak hnusně batolíte.“

„Já že se batolím, to mně ještě nikdo neřekl, vy míšenče.“

„Kdo je míšenec?“

„Vy, má zlatá. Myslíte o sobě, že jste pekinská husa. Že jste husa, o tom nepochybuji, ale zdali pekinská, to je opět něco jiného. Znal jsem vaši paní máti, ta byla ze Sadské, a pak zde měli kříženého pekinského kačera, jehož matka byla divoká husa. A to je váš rodokmen. Já jsem z Indie.“

„Vy že jste z Indie, vy jste z Neratovic. Říkal to hlídač jedněm pánům, kteří se ho ptali, kde by se dostal takový exemplář, jako jste vy.“

„Já že jsem exemplář?“

„Zajisté, zcela obyčejný exemplář. Dokonce vás ani matka nevyseděla, vy jste z umělé líhně. A tu drzost jste měl, že když jste sem prvně mezi nás přišel, počal jste křičet, že jste přímo přilétl z Indie.“

„Dejte už pokoj s tím věčným hádáním,“ ozval se melancholický čáp, „raději mně řekněte upřímně, narostou mně někdy přistřižená křídla, abych mohl odletět? Vždyť je to k nevydržení, stále poslouchat jedno a totéž.“

„Stejně jako poslouchat vaše neustálé vzdychání,“ poznamenala labuť, „každý den nám vypravujete o tom, že jste od Šestovic z luk nad Metují, že tam bylo plno žab a že nejste zvyklý na moučná jídla, jako jsou preclíky.“

„Musíme si na všechno zvyknout,“ ozval se indický kačer, „když jsem byl v Indii...“

„Vida ho, zas už lže,“ rozkřikla se na něho pekinská husa a počala hrozivě syčet.

„Milá paničko,“ řekl kačer, pomalu se zvedaje, „věřte mně, že nemusím s vámi být pod jednou střechou. Nejste proti mně nic.“ Odbatolil se ke vchodu a v nočním temnu plul přes rameno rybníku ke křovinám.

„Já jsem od Šestovic z luk nad Metují,“ zabručel čáp usínaje. Pekinská husa zasyčela ještě nějaké nadávky směrem, kde brázdil vodu domýšlivý indický kačer, labuť vnořila si krk a hlavu dozadu v jemné peří perutí. Pak ještě někde zapískla vodní krysa a již bylo v domku ticho a klidno.

A indický kačer bezdomek statečně batolil se opuštěnými cestičkami, zametaje v rozčilení občas ocasem drobný písek za sebou.

„Je to ale impertinence,“ zasyčel pro sebe, „vyhnat mne do noci.“

Připadalo mu ve tmě vše tak podivným. Nikdo tudy nekráčel, aby se mu obdivoval a drobil mu preclík, který vždy chvatně pojídal, aby přišla řada ještě na jiné dětičky. Byly to takové milé chvíle, kdy jedna vychovatelka vykládala o něm svým svěřencům, že je to bažant.

Teď bylo ale takové smutné ticho vůkol. Jen nějaký kocour přešel kolem něho, svítě dychtivě očima. Neodvážil se však učinit na něho útok, neboť on statečně zakejhal a dál pajdal tmou hrdý a rozčilený. Kocour se dlouho na něho díval a počal se potloukat kolem pasti na kočky.

Indický kačer vyšel z parku a dal se Sadovou třídou, kolem budky, kde klímal zřízenec potravní daně.

Na rohu Sadové třídy, když zahnul směrem k Žižkovu, někdo se k němu přiblížil.

„Co tady děláš, indický kačere?“ slyšel nad sebou hlas, podivný a nejistý, „neznáš už pana Malinu?“

„Zabloudil jsi, chudáku,“ pokračoval týž hlas, „ty jsi zabloudil, už se na mne nepamatuješ. Já jsem přece pan Malina, který ti vždy nosil preclík se slečnou Otylkou. Počkej, neodcházej,“ prosil týž hlas, „už ti se slečnou Otylkou nebudu dávat preclíky. Ona už krmí kachny s jiným. Posad se, příteli, ke mně.“

Pan Malina rozněžněn sedl si ke kačerovi, který ho nepoznával, poněvadž vypadal trochu podivně. Byl bez klobouku a límec měl rozevřen.

Položil si ho na klín a dal se do pláče. „Krmí kachny s jiným;“ opakoval plačtivě, „teď chodívá do Stromovky.“

Muž se utišil. „Víš co?“ řekl, drže indického kačera za nohu, „vrátím tě, odkud jsi přišel.“ Vstal a nedbaje žalostného kejhání kačera dal si ho pod paždí a zmizel s ním ve tmách Sadové třídy. U potravní daně byl zastaven výběřčím, který se právě probudil z rozespalosti. „Copak to nesete?“

„Našel jsem indického kačera, který utekl z parku. tak ho zas do parku nesu.“

„Odkud jdete?“

„Ze Žižkova.“

„To musíte platit z něho akcíz.“

„Ale vždyť ho nesu do parku.“

„To už je Praha.“

„Já myslím,“ řekl pan Malina, opíraje se o výběřčí budku, „že konám dobrý skutek.“

„Nemohu vám pomoci,“ řekl výběřčí potravní daně ledovým hlasem, „je to živá drůbež, tak z ní musíte platit akcíz. Nebo nesmíte s ní do Prahy.“

Pan Malina počal něco mluvit o bezpečnostních orgánech, a že půjde na policii.

A vydal se poznovu do tmy Sadové třídy. Slyšel již kroky hlídky a mohl také již říci: „Dovolte, pánové...“ Policejní hlídka se zastavila. Jeden ze strážníků prohlédl si příchozího. Nevzbuzoval nijaké důvěry ten muž, držící pod paždí živého kačera v tak pozdní hodině noční.

„Kde jste sebral toho ptáka?“ stručně otázal se mladší strážník.

„Našel jsem ho, prosím, je z parku.“

„To je hezké, vy tedy nosíte po nocích zvířata z parku,“ řekl starší významně se zachmuřuje, „velmi hezké od vás. Půjďte na strážnici. A neste to zvíře trochu lidsky.“

Pan Malina pokusil se o to, aby vysvětlil nejlepším způsobem, jak se s tím kačerem setkal.

Nedařilo se mu to. Pletl páté přes deváté. Mluvil něco o slečně Otýlii, která s jiným krmí kachny, zapřísahal je, aby mu věřili, že je pan Malina, mluvil o akcíz, že ho chtěl přenést do Prahy, a o preclíkách. Nebylo možno si z toho nic vybrat. Slyšel ještě poznámku: „Tak jste ho tedy chytil na preclík.“

Na komisařství se to konečně vysvětlilo. Řádně se legitimoval, vystřízlivěl a mluvil lépe logicky. Byl propuštěn a policejní hlídka odnášela indického kačera do parku.

Dnes indický kačer mlčky sedává v domku na ostrůvku rybníka, je tichý, zádumčivý a neodpovídá ani na největší impertinence pekínské husy a staré labutě.

Jen předešle s povzdechem řekl k čápovi, který sentimentálně opakoval, že na světě už nejsou asi žádné žáby:

„Ach, milý brachu, na světě se dějí ještě horší věci...“

Povídka o kočce

Pierre Loti ve své znamenité knize O stesku a zármutku píše o kočce, která zprvu zdála se být ošklivou a později krásnou a něžnou. Já píši o kočce zprvu krásné, a později ošklivé.

I.

Jednoho dne na jaře díval jsem se se svou Slávkou z kuchyně na zahradu, kde kvetly hrušně, tráva se zelenala a bez voněl.

Vtom vyrušilo nás z pozorování té roztomilé zahrádky mezi čtvercem čínžáků jemné zamňoukání, křoví u zahradní zídky se rozhrnulo a na zídce objevilo se malé kotě, které podívalo se na nás lesklýma očima a pak znova jemně zamňoukalo.

„Jaké roztomilé kotě!“ poznamenala Slávka nadšeně. „Snad se, chuděrka, zatoulalo a má hlad.“

Řekla to tak smutně, že jsem pravil: „Snad abychom mu dali trochu mlíčka.“

Slávka, ochotná vždy konat dobro, nalila trochu mlíčka na misku a nesli jsme ji k zídce.

Oba jsme volali láskyplně „čiči, čiči,“ obávající se, abychom toho malého zvířátka nezaplašili.

Kotě zůstalo sedět na zídce a bedlivě naslouchalo našemu něžnému „čiči“, a když jsme se přiblížili až k zídce, protáhlo se za mručení a počalo hlavičku otírat o zídku.

Pohladili jsme je střídavě, přičemž kotě nejprve tiše a za chvíli pak hlučně předlo, dívajíc se na nás oddaným pohledem.

Položili jsme misku s mlékem před ně a kotě naklonilo svou hlavičku nad misku. Kotě schýlilo růžový jazyk i růžový nosík až k mléku a počalo způsobně srkat.

„Papej, kočičko, papej,“ vybízeli jsme zvířátko, hladíce je po jemné srsti.

Když se najedlo, počalo se lízat, přičemž opět spokojeně předlo a povstávalo, aby se otřelo o naše ruce. Cítili jsme to teplé tělíčko a byli jsme spokojeni důvěrou mladé kočky, která netvářila se nijak lstivě. Její pohled, plný vděčnosti, způsoboval, jak jsme cítili, v nás radost a přátelský pocit.

Vtom cosi zašustilo na křoví a vrabec se posadil na větvičku bezu, drchaje své peří. Kotě se ohlédlo a zacvakalo zuby, pitvorně a nemotorně seskočilo se zídky do křoví a pokoušelo se skočit na bez. Jemné větve povolily a vrabec podíval se moudře dolů. Když zpozoroval kotě, klidně dál vytrhával si zobáčkem peří, pozoruje po očku bezvýsledné pokusy mladé malé kočky, která padala do trávy a převalovala se, zuřivě kousajíc se do zadních noh.

Vrabec se patrně smál, neboť zazpíval: „Čim, čim.“ My jsme se smáli také nemotornému kotěti, které kopalo, rozvaleno v trávě, zadníma nohama větvičku bezu, kterou drželo v ostrých bílých zoubkách.

Vtom bělásek se mihl kolem, vznášeje se zcela blízko nad zemí, a byl by málem narazil kotěti na hlavu. Obrátilo se plno údivu a vyskočilo za motýlem, který letěl nad trávníkem, dál a dál, a kotě za ním. Bělásek vyletěl nad druhou zahradu, kotě přeskočilo zídku, přičemž několikrát spadlo, a seskočilo do druhé zahrádky.

Marně jsme volali „čiči“. Kotě zmizelo úplně.

Vraceli jsme se domů a rozmlouvali výhradně jen o zvířátku, které jsme prohlásili za vzor krásna a půvabu.

„Jaké má oči!“ horovala Slávka. „A jakou jemnou srst!“ já na to. „A jak je třibarevné!“ jákala ona, „bílé, černé a hnědé jako králíček...“

II.

Druhého dne vedla nás k oknu jediná myšlenka, uvidíme-li svého včerejšího hosta. Naděje, kterou jsme chovali, vyplnila se.

Kotě sedělo již na zídce, a když nás uvidělo, zamňoukalo svým obvyklým prosebným způsobem.

„Chce mlíčko.“ „A chudáček.“ „Čiči, čiči.“

Již jsme byli u zídky s miskou mlíčka, hladili kotě, nazývali je nejroztomilejšími jmény a s radostí dívali se, jak mlaská, skloněno hlavičkou v misce.

A zas jako včera. „Papej, kočičko, papej, činaná!“

Kotě, když se najedlo, a my prohlásili, že má břicho jako kámen, hrálo si s námi s tou graciózností, jakou vyznačují se tato posvátná zvířata starého Egypta.

Pak zas upoutala jeho pozornost veliká moucha, za kterou hnalo se dychtivě, vyskakujíc v běhu na zadní nohy a přední spínajíc komicky do výše. Tak běželo, až nám zmizelo z očí.

„Čiči, čiči! Vrať se, maličká!“

Nevrátilo se, běželo za svým ideálem, velkou, bzučící masařkou.

III.

Když jsem následujícího dne přišel k obědu, již ve dveřích oznamovala mně Slávka, že máme návštěvu, vzácnou návštěvu, která u nás obědvá. Slávčiny oči plály takovou radostí, že jsem se lekl, nepřijela-li její matka.

„Kdo je to?“ otázal jsem se zaraženě.

„Jen pojď, uvidíš!“

Vedla mne za ruku do pokoje k prostřenému stolu, kde sedělo na ubrusu tříbarevné kotě, náš přítel ode dvou dnů.

„Zde můj manžel,“ představovala mne Slávka, „a zde slečna Grina. Dej pac! Ne, ty jsi hloupá!“

Náš oběd uplynul v samé radosti. Nejlepší kousky masa dávali jsme Grině, kteréž jméno, nahodile vymyšlené, činilo na kotě dobrý dojem, neboť poslouchalo zcela vzdělaně, jako by vědělo, že jemu patří.

„Grino, na, Griničko, na, papej, malá.“ Zas mělo břicho jako kamínek a po obědě ulehlo do Slávčina klína, lízalo se, dívalo se vděčně na nás, předlo a nakonec usnulo, přítulené přátelsky.

Když náš host usnul, radili jsme se, co s ním. „Můj milý,“ pravila Slávka, „mám k tobě prosbu. Vidíš, že jsi také při tom, abychom si Grinu nechali?“

„Má zlatá,“ odpověděl jsem, „nebyl bych proti tomu, naopak, těšilo by mne takové vyražení, kdybych věděl, nezpůsobím-li tím nikomu bolest. Což uteklo-li z nějaké domácnosti, kde je měli také tak rádi. Snad tam jsou i malé děti, a ne jen velké jako my.“

„Já se od něho neodloučím,“ pravila Slávka, hladíc mne po tváři. „Zlatoušku, my si je necháme, a kdyby se někdo po někom sháněl...“

„Tak co?“

„Tak ho vyhodíš,“ odpověděla s líbezným úsměvem, přičemž mně dala znamenitou hubičku. Tím bylo definitivně usneseno, že ono kotě má o budoucnost postaráno, že není víc tvorem, který by někde zapadl a skončil jako tolik potulných koček. Z neznámého malého psance stala se naše Grina, ke které měli jsme již závazky...

IV.

Nelitovali jsme, že přijali jsme kotě k sobě. Grina způsobovala nám tolik blažených chvil, tolik jsme se jí nasmáli. Mohu říci, že nenudili jsme se ani minutku.

I když spala na posteli, pozorovali jsme její oddychování, jak při něm ježila se jí srst na bocích, jak její hrud' se chvěla.

A když se probouzela, podívala se napřed mžouravě kolem sebe, pak vyskočila, protáhla své tělíčko do oblouku, nato natáhla přední nohy, vystrčila dráčky a brousila si je o pokrývku, vytahujíc niti.

Pak šla pít a nato počala si hrát. Měla klubko z černé vlny, své klubíčko, které proháněla, bijíc do něho prackami, tak rychle a tak elegantně, že brzo bylo v jednom, brzo v druhém koutku pokoje. Vyhazovala je též do výšky, objímala prackami.

Naučili jsme ji „dávat pac“ bez přísné drezúry, naučili jsme ji přinášet hozené klubko v tlamě na náš povel: „Přines, Grino!“ Cupala přitom jako pejsek, dupala a vážně položila nám klubko k nohám, dívajíc se upřeně na nás. A v jejích očích zračilo se tolik inteligence a rozumu, že byli bychom zlíbali ta její očka nahnědlá, bystrá. Milovali jsme ji.

V.

Kdykoliv jsem se vrátil domů, ptal jsem se, co dělá naše Grina. Tak ptali se i příbuzní a přátelé, kteří ji znali a při každé návštěvě laskavě s ní hovořili a ji hladili. V přízvuku jejich hlasů bylo znát, že upřímně se těší z naší radosti a z krásy našeho zvířátka. Nebylo to strojené jako někde, kde mají psa a přijde návštěva, která hladí zvíře u přítomnosti jeho majitele a říká: „To je krásný pejsek.“ A když odejde, bručí si: „Že mají takovou nestvůru doma.“ To jsou lidé ošemetní, bez veškeré lásky ku zvířatům, lidé necitelní, lidé, kteří kouska srdce nemají a kteří svou zášť ku zvířatům nedovedou opanovat, když nemusí se vázat společenskými mravy.

A mezi ten druh lidí náležela i naše domácí paní, paní Modrá, které — považte si! — naše Grina se nelíbila. A nejenže se jí ten roztomilý tvor nelíbil, nenáviděla jej, hněvala se na něho, zakrývajíc svou zášť výmluvou, že prý jí plaší na zahradě ptáčky.

Měla totiž Grina zvyk chodit do zahrady. Zamňoukala a pustili jsme ji. Na naše volání a hvízdání přiběhla vždy vesele. Na zahradě chovala se zcela střízlivě, jak jsme pozorovali oknem. Vážně se procházela mezi výhonky a kousala květiny, které milovala, a nikdy jsme

neviděli, že by byla ubližovala vrabcům, kteří zvykli si na její procházky a nedali se vyrušovat ze svého „čim, čim, čim“.

Ale paní domácí, nervózní dáma, číhávala v prvním poschodí u okna, až objeví se tříbarevná kočka.

Zprvu hleděla ji zaplašit voláním: „Fš, fš, fš!“ Ale Grina nedala se zastrašit, neboť tomu „fš“ nerozuměla, vychována jsouc v samé blahovůli.

Z prvního poschodí snesly se nyní z úst paní Modré nadávky na Grinu, kterým naslouchali jsme s tlukoucím srdcem a hněvivými posuňky.

A Grina se vážně procházela v zelené trávě, po pískem posypaných cestičkách, a tu paní domácí tiše sešla ze schodů a záludně plížila se k zahrádce.

Nezbývalo než sejít též a zavolat na Grinu, aby jí snad neublížila.

Paní Modrá, všecka červená hněvem nad bezvýslednými svými pokusy, zacházela vždy k domovnici. Bylo slyšet, jak jí rozkazuje: „Paní Jirásková! Kdybyste tu kočku viděla v zahrádce, praš'te ji něčím — buďte tak laskava!“

Ale domovnice naši Grinu milovala; byla to dobrá duše.

Tu boj paní domácí s Grinou stal se urputnější. Leckdys, když se Grina procházela v zahrádce, letěl kus uhlí z prvního poschodí směrem ke kočce, která se nedala rušit. Byla důvěřivá jako malé pacholátko.

A kdysi, když Grina opět se procházela mezi květinami, vyčíhala ji paní Modrá a vyřítla se na ni, na naši Grinu, se slunečníkem v ruce.

Bleskurychle byl jsem též v zahrádce a zadržel ji, rozhněvanou a strašnou v jejím mávání staromódním slunečníkem.

„Co to děláte, paní domácí?“

„Pane, vaše kočka mně plaší ptáčky.“

„Ptáčky, chacha,“ zasmál jsem se. „Jsou zde tři vrabci a jeden kos, kterým neublíží ani pohledem, natož zuby. Kupodivu, nevěděl jsem, že milujete ptactvo, když tak zlomyslně můžete přepadat tak roztomilé zvířátko, jako je naše Grina.“

„Pane, zakazuji si, abyste pouštěl to zvíře do zahrady.“

„Paní, vy mně nemáte co poroučet. Jste-li nervózní, nemusíte býti zlomyslna a zlostna.“

Myslil jsem, že se jí zmocní křeče, zčervenala, a aby dělala čest svému jménu, zmodrala střídavě.

„To si považme!“

„Žádné považme, paní domácí, já dávám výpověď.“ Slávka, jak se samo sebou rozumí, schválila tento můj krok a hladíc Grinu, zachráněnou z rukou té čarodějnice, zvolala: „Grinuško, přísahám, že ublížit ti nedám, ať se stane cokoliv!“

VI.

S obavou hleděli jsme do budoucnosti, neboť kam bude běhat Grina, až se jí zasteskne po zahrádce, stromech, zelených listech a trávě? Najali jsme totiž byt narychlo, hned k stěhování, a v domě nebylo zahrádky. Měli jsme radost, že ten byt vůbec jsme našli, neboť nechtěli jsme ani týden nechat Grinu v nebezpečné blízkosti paní Modré.

„Pravda,“ pravil jsem, „je tam dvorek — snad si naň zvykne.“

A tak jsme se stěhovali. Nesli jsme Grinu v košíku, ze kterého ozývalo se její úpěnlivé mňoukání a v němž jevíly se pokusy vydrat se ven. Byla zvyklá takové svobodě a nyní je ve tmě, zavřená, pohybuje se bez vlastní vůle.

Když jsme byli již v novém bytě, odkryli jsme košík a Grina vyrazila ven, třesouc se na celém těle. Dívala se pátravě kolem sebe, chodila jako zmámená a mňoukala teskně a úzkostlivě, přesto, že jsme volali: „Neboj se, Grino, jsme u tebe! Čiči, Grinoušku, Griničko.“

Zalezla do kouta a odpírala jíst i pít po celý den. Kde byla ukryta ta její veselost?

V úkrytu, z kterého nevylezla na naše volání, zůstala i druhého dne ráno, a když nám mlékařka přinesla mléko, prodrala se pootevřenými dveřmi a utíkala. Vyběhli jsme za ní a jen jsme zahlédli, jak bleskurychle letí ulicí dolů. Navrátili jsme se smutně do opuštěného bytu.

Proč utíkala? Co se jí stalo? Snad náhlá porucha duševní, vlastní zvířatům, objevila se u ní, založená na strachu, který vytrpěla, přenášena jsouc v košíku?

Opuštění tím, co jsme milovali, seděli jsme truchlivě u stolu a vyprávěli si o ní s přízvukem posmrtných vzpomínek.

Jak byla rozumná, krásná, duchaplná (jak řekla Slávka), svižná, elegantní, střídmá a opatrná, neškrábala, nekousala, vzor koček domácích, vzor zvířat, něco neskonale půvabného!

Stále viděli jsme ji před sebou, jak přede, skáče, slyšeli co chvíli za dveřmi tiché mňoukání, a když jsme otevřeli, viděli jsme jen prázdnou chodbu, smutnou a tesknou.

A stesk rozhostil se v nás, zármutek po tom, co jsme milovali a tak náhle ztratili.

Kdo to nezažil, nedovede si to představit, ne, nedovede. A ještě byli na světě lidé, kteří slyšíce to, smáli se nám cynicky, a to nás uráželo.

VII.

Týden uběhl nám v samých smutných vzpomínkách. A takhle jednoho večera slyšíme za dveřmi mňoukání. Jen ze zvyku, domnívající se, že jest to obvyklá naše halucinace, otevřeli jsme, a kdo nevrátil do předsíně jako naše Grina.

Ale v jakém stavu! Hubená, kost a kůže, s ušima potrhányma, nad okem ránu, takže na nás hledělo jen jedno oko.

„Ach Grino, Grinuško! Kde jsi byla, chudáčku?“

A když objevila se ve světle petrolejové lampy, strnuli jsme úžasem. Ta naše krásná Grina byla prašivá. Pozorovali jsme její třesoucí se tělo, holá místa bez chlupů, plná strupů, oteklé uši, pokryté jakousi korou odporného vzezření.

Pocítil jsem neskonalý odpor proti ní. Odpor tak náhlý a tak silný, jako byl můj dřívější obdiv její roztomilosti, o kterém jsme stále předtím povídali.

„Nemůžeme ji mít doma,“ řekl jsem, „hnusí se mi.“

Slávka vypukla v pláč. „Máš přece srdce! Nemůžeme ji opustit, vyhnat!“

„Ale co s ní, Slávko?“

„Snad se, chudáček, vyléčí. Dáme jí papat silnou stravu; to jí pomůže.“

Rozmrzen tím, ale nechtěje způsobit nemilý výstup, mlčel jsem. Povaha lidská je velmi náchylna ku změně.

„Snad se vyléčí...“ Naše naděje byly marny. Grina, ošklivá, ztrácela den ode dne více chlupů, zalézala pod postel, škrábala se, strupy na těle se množily. Nikdo si nedovede představit, jak je ohyzdné takové zvíře, zejména když zapomíná dbát o čistotu. Dělal se mně špatně, ztrácel jsem chuť k jídlu, všude jsem viděl její chlupy a ve všem. Ano, ve všem! Co s ní! Útrapy mé točily se kol násilného odstranění kočky. Otrávit, zastřelit, oběsit jsem ji chtěl, ale odhodlat jsem se nemohl k tomu, pronásledován řečí Slávčinou: „Já pevně doufám, že se vyléčí.“

Sama tomu nevěřila, ale mluvila o tom a mé zdrcující úvahy o smrti vynutily jí vždy slzy.

„Ach Grino, mé nebohé zvíře,“ byla její slova. A Grina škubala si zbývající chlupy, lezla na skříň jakoby nic, a když ležela někdy ukryta a přišla návštěva, vylezla ven a posadila se na znatelné místo, jako by chtěla říci: „Divte se!“

Jedla dvojnásobně, ale hubla přitom stále více.

A v noci! Tu ozývalo se její mlaskání, pak seskočila odněkud a řapala po podlaze; pak šla pít a srkala vodu hlasitě, nato vylezla někam a škrábala se, přičemž zadní nohou tloukla silně o podlahu. Pak zas seskočila těžce: Buch!, a já s hrůzou naslouchal, jak cupy-cup, blíží se k posteli. Již je u postele a brousí si drápky o pelest, též se škrábe a divně mlaská. Hup! Již je na

posteli u nohou. „Jedeš!“ Seskočila a za chvíli pokouší se uhnízdít se mně u hlavy. „Jedeš!“ Buch! Zas je dole. Slávka se probouzí.

Vypravuji jí, co se děje, a tu ona vzdychá: „Ubohé zvíře, ubohé, nemůže za to! Buď k ní vlídnější!“

A za takových bezesných nocí pomalu jsem se rozhodl, že ji odstraním a zbavím trápení nás i ji.

Kterého dne, když Grina ležela pod jakousi skříní, dostali jsme návštěvu. Můj milý přítel s chotí navštívil nás, přítel, jehož mínění jsem si velice vážil a o kterém jsem věděl, že by se mně vysmál, kdyby viděl to ošklivé zvíře.

„Snad nevyleze,“ myslil jsem si, „dokud zde budou hosté.“

Ve vedlejším pokoji bavili jsme se srdečně, když uslyšel jsem vedle, kde Grina ležela, pod skříní jakýsi šramot. Lekl jsem se. Snad neleze ven a nejde se představit ve své hnusotě mému příteli!

Odejdu do pokoje, a vskutku! Lezla ven. Jat zlostí, popadl jsem pohrabáč a udeřil ji přes hlavu. Padla na zemi a já ji nohou zastrčil pod skříň. „Má dost! Jsi vrah!“ řekl jsem si.

S nevinnou tváří navrátil jsem se k hostům a přemohl své rozčilení. Co bude, až Slávka uvidí její mrtvolu?

Hosté odcházeli, a když přišli do pokoje, kde jsem skolil Grinu, stanul jsem, jat ustrnutím. Na okně sedělo to ošklivé zvíře a kousalo si zbývající chlupy na zádech.

Ten nezmar! Nezbylo než vyprávět o ní hostům, kteří si jí okamžitě všimli. „Nemůžeme chudáčka opustit,“ pravila Slávka, „ubohé zvíře, snad se uzdraví.“

Přítel podíval se na mne tak podivně, jako se díváme na člověka, o kterém máme tušení, že je blázen.

VIII.

Šel jsem do hostince, pil na zlost, a když jsem se pozdě v noci vrátil, pokusil jsem se ji uškrtit provazem. Syčela...

„Co děláš s ní?“ tázala se Slávka v polospánku.

„Eh, nic, leze na postel, fšš!“ Pustil jsem ji, ale umínil jsem si, že se jí zbavím stůj co stůj.

Když Slávka odešla ráno do trhu, napil jsem se rumu, vzal kočku do hadru, odešel do sklepa a tam jsem ji jednou ranou z revolveru zastřelil, svázal v balík a odnesl za domy, hezky daleko, kde jsem ji u dřevěné ohrady zahodil, a utekl jsem. A pak doma...

IX.

Od té vraždy uplynuly již tři neděle. Slávka na mne nemluví, a když, zabručí jen: „Ty vrahu!“ a odvrátí se ode mne, přičemž v jejích očích zalesknou se slzy, které platí nebožce Grině.

Národní politika 24/117, 29. 4. 1906.

Povídka z hipodromu

Když Lolu prvně přivedli do hipodromu, podívala se ve stáji opovržlivě na své tři družky. Kdyby věděly, kdo to vedle nich žere seno.

Klisna Heda, která stála ve vedlejším boxu a zabývala se právě tím, že v zubech přehazovala zamaštěnou čepici neopatrného kluka, přiděleného k posluze jednomu z kočí, zašilhala na své dvě staré přítelkyně a zahýbala ušima. Obrátily se lenivě směrem k Lole a nevšímavě počaly poznovu přežvykovat hubené seno smíchané s řezankou, kterou je napaloval majitel hipodromu.

Heda pozorovala novou družku, která majestátně, s opovržením vybírala chumáčky sena z té směsi a důstojně je zpracovávala chrupem.

„Dovolte,“ řekla Heda, „vypadáte nějak vážně. Proč nežerete slámu? K ránu budete mít hlad.“

„Nežrala jsem nikdy slámu, slečno, jsem vychována v zámku. Pomyslete si, že jsem šampion Německa. Jsem teplokrevná Lola z Château d'Ile, mám cenu na steeplechase v Mohuči a na jízdu pánů o pohár Brunšvicka. Nyní kašlu trochu...“

„Řekněte raději, že jste dýchavičná,“ ozvala se klisna Darling, „je přece na vás vidět, že máte právní chybu. Není také hezké od vás, když jste vychována ve šlechtických kruzích, že jste se hned nepředstavila. Dovolím si proto trochu pochybovat o vašem příliš skvělém zámeckém vychování. Jen žerte klidně řezanku a zapomeňte na šampionáty.“

„Quel peuple,“ vzdychla Lola. „Pardon, mademoiselle,“ ozvala se Darling, „je comprends aussi cette langue. Na mně jezdíval jeden arcivévoda. Vy si na řezanku stejně dobře zvyknete jako na mrskání v hipodromu. Upozorňuji vás, že vás budou švihat bičem pod nohy. Nedávno jezdil na mně jeden zvěrolékař celých pět kol a říkal našemu pánovi, že jest to velmi zdravé proti spěchání. Takovou masáží nedostanete zánět střílky, vyznáte-li se vůbec v anatomii. Když tenkrát mne vybrakovali kvůli tomu, že jsem o manévrech jednomu adjutantovi ukousla

kus ucha, takže naše modrá armáda dostala rozkazy z jenerálního štábu pozdě a prohrála to, koupil mne jeden milovník rarit. Shodila jsem ho při první příležitosti a on si zlomil, slečno, vaz. To je něco, co je společného nám i lidem, má sestra na jedněch závodech zahynula podobně. To byla slavná klisna. Viděla jsem ji vycpanou v konárnách knížete Auersberga...“

„Mohla jsem také tak zahynout,“ zabručela Lola.

„Nic nevádí, slečno, a poslouvejte dál. Potom mne dědicové prodali pokusnému zvěrolékařskému ústavu. To byly blažené časy. Dělalí se mnou pokusy, tak například mne krmili melasou a sladovým květem. Pak mně dávali otrušík a nakonec mně vočkovali tyfové bacily a zachraňovali mně život. Dělalá jsem půl roku pacienta, dávali mně mladé pivo a syrovátku. Nikdy jsem se tak dobře neměla. Když jsem opět zesílila, křížili mne s oslem, za rok nato s mezkem. Osel i mezek byli ke mně velmi šarmantní.“

V zadním boxu stojící klisna Ella podotkla, že mužové jsou velmi falešní. Ona měla hříbě s jedním pivovarským čistokrevným štyrským hřebcem, a když ho jednou potkala po čase, tak ji pokopal a pokousal.

„Poslouchala, Ello,“ řekla Heda, „raději mlčela s tou svou historií. Nebožka Pussvy, kterou odvezli ke koňskému uzenáři, znala dobře toho pivovarského hřebce. Ten si vybíral jen inteligentní klisny a před ní měl jednu z cirkusu, která uměla hrabat do osmi. Pak měl přilnouti k takovému zvířeti nechápavému, jako je ona. Beztoho se o ní říká, že doposud neví, co je to hí a co je hót.“

„Nehádejte se, slečny,“ řekla Darling, „abyste se ještě nepokopaly. Mluvila jsem myslím o tom oslu a o mezkovi, jak byli šarmantní. Byli by mně snad snesli mladé kukuřičné stvoly z pole. Bohužel...“

„Nikdy jsem nežrala mladou kukuřici,“ odvážila se Ella k poznámce.

„Ale neřhtala pořád a poslouchala. Bohužel musili jsme se rozejít. Jednoho dne řekl mezek: „Slečno, buďte navždy sbohem, musíme se rozejít. Slyšel jsem vyprávět našeho asistenta, že zítra mně zaživa rozpárou břicho. Čeká mne tedy tuhá práce ve prospěch vivisekce. Ví, že prospějí lidstvu, poněvadž jsem mezek...“ Na osla došlo později. I ten měl šlechtné zásady a loučil se se mnou podobně. Zahýkal radostně a řekl, že ví, že prospěje lidstvu, poněvadž je osel. Jak jsem se později dozvěděla, mé děti, které pošly z té krátké známosti, nosí dnes horská děla v Bosně. Jednoho dne pokousala jsem vrchního zvěrolékařského radu, když šel kolem. Učinila jsem tak nerada. Dával mně v rukavici kousek cukru, a jak jsem po něm chňapla, ukousla jsem mu ukazováček. Prodali mne tedy z ústavu a počala jsem novou dráhu životní. U jistého velkého zahradníka zapřáhlí mne do žentouru, kterým čerpali vodu. Od rána až do večera chodila jsem do kruhu. Byla to průprava pro zdejší hipodrom. Nevěděla jsem, co

to je, ale jednoho dne mně řekli, že mne prodají v dražbě. Prodali mne sem, ale nikdy nezapomenu na ten žentour. Zнала jsem každý kámen, jak jsem tak chodila kolem dokola. Nemyslila jsem na nic, cítila jsem, slečno, jen to, že pomalu blbnu. To byla krása. Zde jest, abych řekla, jiné prostředí. Zde se zas naučíte myslet.“

„Dovolte,“ řekla hrdě Lola, „jak to myslíte, což jsem se nenaučila myslet? Až mne přejde kašel, pojedu zas na dostihy, co se smějete?“

„Má zlatá, kdo sem přijde, je ztracen. Proto užívejte života a žerte řezanku.“

„Vidím, že se mezi vaši společnost nehodím,“ majestátně řekla Lola, „ztratily jste všechny své ideály a zbyla vám jen řezanka.“

Dvěře stáje se otevřely. „Už jdou pro nás,“ zvolala Heda a popošla ku žlabu, aby ji mohli volně odvázat. „Mějte rozum, slečno,“ řekla Darling k Lole, „je to vaše první vystoupení.“

V hipodromu ještě nebyla kapela, jen několik dívek sedělo u stolů kolem manéže a ospale pilo pivo a kouřilo cigarety.

Lola, Heda, Darling a Ella stály osedlané na písku manéže.

„Pohleďte,“ pravila Darling, „na tu starou paní u toho nápisu Dámská toaleta. Vyprávěli si nedávno o ní náš pán s kulhavým štolbou. Jezdívala kdysi také v hipodromu, měla samé brilianty na sobě, a teď odmyká klíčem dámskou toaletu a čeká na krejčary. Předešle jí dali falešný pětník a měla jste slyšet ten rámus.“

„A má kašel...“ ironicky řekla Heda.

„Já zde mezi takovými klepnami nebudu, já jsem získala šampionát Německa,“ zařičela Lola a počala skákat po manéži. Bývalá sláva jí stoupla do hlavy, jak později usoudily Darling, Ella a Heda, a Lola vyskočila a jako při jízdě s překážkami počala přeskakovat stoly v hipodromu.

Druhého dne prodali ji koňskému řezníkovi. Ještě na samé porážce řekla k starému chromému valachovi vznešeně: „Zakazuji vám, abyste mně tykal, jsem teplokrevná Lola z Château d’Ile, mám cenu za steeplechase v Mohuči a za jízdu pánů o pohár Brunšvicka.“

Podivuhodnou náhodou ta stará paní od dámské toalety v hipodromu přišla si koupit ke koňskému řezníkovi za dvacet haléřů salámu ze slavné idealistky Loly a povídala, že jest dnes právě čtyřicet let tomu, co utekla od toho hraběte s tím baronem...

V přírodovědeckém časopise

Sezóna mořských hadů trvá v denních listech jen několik neděl, já však jako redaktor časopisu Svět zvířat měl jsem tu sezónu pořád. Během let vytloukli redaktoři Světa zvířat kdejaký

materiál o zvířatech, a když jsem po nich převzal redakci, seznal jsem, že není zvířete, o kterém by se již v časopise nebylo psalo.

Byl jsem tedy nucen vymýšlet si zvířata, což mně dalo menší práci než psát o zvířatech dávno již objevených.

Prvním mým dílem bylo objevení se hltouna strašlivého zvaného domorodci na ostrovech Blažených „ajaroro“, zvířete žijícího v moři od desáté hodiny ranní do čtyř hodin odpůldne. Zbytek dne tráví pak na ostrovech Blažených polykáním dětí. Psal jsem:

„Zvíře toto není veliké, ale při své strašlivosti mohutné. Přírodopysmec dr. Everich, známý přítel našeho listu, zaslal nám ze San Franciska toto popsání hltouna strašného: Patří dle prozkoumání kostry mezi ještěry. Domnívám se, že jest to jediný druh, který zachoval se na naše časy z dob velkých ještěrů ichtyosaurů a jiných obrovských předpotopních zvířat.

Na břišní straně krunýře nacházejí se krovky, které tře o sebe, je-li rozčilen, čímž povstává lomoz slyšitelný na dvě anglické míle.

Podařilo se mně lapit na domorodého hochu jeden exemplář tohoto netvora. Dán do velké bambusové klece, snědl přes noc celou klec a půl chatrče, ve které se klec nacházela, a utekl do vnitrozemí, kdež byl konečně zastřelen strojní puškou. V jeho žaludku nacházel se major domobrany. Ubožák zemřel hlady obklopen koženými stěnami žaludku, na které napsal tužkou: Vyříd'te poslední pozdravení mé ubohé ženě.

Zajímavé jest, že se maso toho netvora těší velké oblibě u domorodců. Prvně okusil jsem toho masa na ostrově Kalalo. Chuť jeho podobá se vepřovému. Maso upečené jest barvy růžové. Oči má veliké. Mozková dutina vyplněna mozkem. Jakým způsobem se rozmnožuje, nepodařilo se mně zjistit. Současně zasílám fotografii.

Potud zpráva přítele našeho listu. Fotografie reprodukuje na jiném místě našeho listu.“ (Dal jsem zhotovit reprodukci ichtyosaura.)

Tím jsem zahájil krásně svou činnost. Dva učitelé se ihned předplatili na dva roky a já jsem se vložil s plnou chutí do zvířat.

Předně v nejbližším čísle, poněvadž jest jisto, že jest velice těžko vymýšlet si stále nová a nová zvířata, vrhl jsem se na velryby. Objevil jsem velrybu sírobřichou, potloukající se v mořích kolem Nového Grónska, abych pak napsal ještě něco zvláštnějšího, jal jsem se uveřejňovat několik zvláštních zajímavostí ze života zvířat.

Napsal jsem, že hroši mají rádi, když jim domorodci foukají do nozder, a že mravenci dají se přilákat na Traviatu. Současně uveřejnil jsem velký článek, jak zabránit bzíkání u buvolů tím, že ovády natřeme terpentýnem.

Jinou zajímavostí ze života zvířat jest, že hlemýždi rozeznávají světové strany, a když fouká západní vítr, že lezou na východ. Termiti staví si svoje hnízda tak, že ostrou hranou obrácena jsou proti pasátním větrům, čímž rozrážejí větry, takže jest to dobrodiním pro celou severní Austrálii.

Tyto zajímavosti líbily se jednomu profesorovi přírodopisu tak, že se předplatil na Svět zvířat, a provázal toto vědecké rozhodnutí nadšeným přípisem, že bude všude rozšiřovat časopis, poněvadž objevují se mu nové světy zvířecí.

Povzbuzen tímto úspěchem napsal jsem do příštího čísla velmi poutavý článek o racionálním pěstění vlkodlaků. Psal jsem, že v prvním měsíci třeba vlkodlaky živit volskou krví a pokračovat tak až do šestého měsíce, kdy volskou krev nutno zaměnit mlátem.

Vlkodlaci rozmnožují se v měsíci červnu vždy ob jeden rok. V době, kdy se páří čili vlkodlačí, jest třeba se jim vyhnout, nechceme-li být od nich postříkáni tekutinou, která smíšená v náležitém poměru s čistým lihem 1:25 vyznačuje se pižmovou vůní. Vlkodlaci jsou velice přítulní, věrní, dobří průvodčí a ostražití hlídači, takže nahradí v každém směru psy, nad které vynikají svou neobyčejnou inteligencí a ovládnutím sebe sama.

Rozeznáváme vlkodlaka sibiřského a vlkodlaka mandžurského. První má srst stříbřitou a druhý srst do zlatova zabarvenou.

Článek ten měl velký úspěch. Asi za týden objevila se v redakci černě oděná dáma, která si přála, abychom jí zaopatrili párek mladých sibiřských vlkodlaků.

Nebyl jsem přítomen, tak ji odkázali na administraci. Účetní (kdepak ten věděl, co jsou to vlkodlaci) šel s ní k sluhovi. Prodávali jsme totiž zvířata všeho druhu a sluha, který o vlkodlacích měl stejné ponětí jako pan účetní, řekl: „Prosím, milostivá paní, můžete dostat překrásný párek. Nemáme ho zde, poněvadž zde máme jen psy, ale máme je na venkově na vychování. Jsou asi čtyřměsíční.“

Pravila, že by si přála šestiměsíční vlkodlaky. „Ovšem, milostpaní,“ řekl ochotný sluha, „máme také šestiměsíční vlkodlaky, ještě hezčí, než jsou ti čtyřměsíční.“

„Jsou sibiřští?“

„Jenom sibiřští.“

„Nekoušou?“

„Kdepak, milostpaní, naši vlkodlaci jsou úplně krotcí, jsou jako děti a běhají jako pejskové za svým pánem. Je to něco neobyčejného.“

„Dobře,“ pravila dáma v smutku, „velice mě zajímal váš článek v listě, neboť mám ráda zvířata. Můj pětiletý Karlíček, když jsem o tom mluvila se svým otcem, nechce nic jiného než

vlkodlaka a každý den ráno křičí: Mami, já chci vlkodlaka: Vážila jsem cestu z Olomouce do Prahy.“

„Jakmile, milostpaní, bude příznivější počasí, zašleme vám vlkodlaky na ukázkou,“ řekl ochotný sluha, „raďte nám dát svou adresu.“

Uplynulo čtrnácte dní, když objevil se v redakci pán s dlouhým bílým vousem.

„Jdu v záležitosti těch vlkodlaků,“ pravil přísně, „má dcera si je objednala a doposud jste nám je nezaslali. Všichni známi se velice na ně těší. Já je chci vidět hned.“

„Není možno je zaslat,“ řekl jsem vlídně, „rakouská vláda zakázala dovoz vlkodlaků, poněvadž doposud není obnovena obchodní smlouva s Rakouskem a Ruskem, jejíž jeden odstavec jest věnován vývozu vlkodlaků ze Sibíře. Jakmile bude obnovena smlouva, dáme vám vědět.“

Po nějakém čase procházel jsem se olomouckým sadem. Na lavičku vedle mne posadila se černě oděná dáma, která měla na klíně hezkého chlapečka, který strašlivě plakal. Činilo mne to nervózním, a když jsem odcházel, uslyšel jsem, jak s pláčem praví chlapeček k matince: „Mami, já chci toho vlkodlaka, kdypak přijde ten vlkodlak?“

Spěšně jsem odešel, maje v kapse dopis od jednoho hospodáře z Čech, který psal, že natíral ovády terpentýnem, kde na ně přišel, jak bylo raděno ve Světě zvířat, ale že krávy přece bzíkalý, a proto že přijde nás navštívit do redakce.

V kapse měl jsem více takových dopisů, mezi nimi ten, ve kterém jeden učitel píše, že pozoroval po čtrnáct dní, zdali hlemýždi rozeznávají strany světové, a že tedy přijde nás též laskavě navštívit, informovat se, jaký druh hlemýžďů to je.

Poněvadž jsem se setkal s hošíkem, který chtěl vlkodlaky v Olomouci, jest jisto, že jsem před těmito znalci přírody utekl na Moravu, kde hodlám založit nový přírodovědecký časopis, ve kterém budu psát o duševních schopnostech stonožek.

Vliv hudby na zvířata

V indické básni Swanwaga píše neznámý básník staré Indie: „Přišel dobrý Bhagadad do dolního poříčí Gangu a přitom tloukl paličkami na deset malých kovových bubínků a přišel zdráv a slavný do chrámu Višni u dolního poříčí Gangu a za ním táhlo, za hudbou jeho bubínků kovových, osm tygrů, s kterými se setkal daleko v lesích, z nichž bohyně Kali tygry vysílá a z nichž se nikdo nevrací, s kým setkaly se zelené oči tygrů.“

Ve školních čítankách býval před léty zařazen podivuhodný příběh jednoho venkovského houslisty, který vraceje se z posvícení spadl do vlčí jámy, kde ku své hrůze zpozoroval, že není sám. Zlověstně dívaly se na něho dva páry žhavých očí vlků. Neztratil duchapřítomnost a počal hrát na housle. Hrál neúnavně až do rána, kdy přišli lidé a z nepříjemné situace ho vysvobodili. Vlci po celou dobu, co hrál, tiše naslouchali.

Podobně stalo se bodrému houslistovi Jindřichu Boehmovi, který dostal se někde v Haliči do neméně nepříjemné situace. V hlubokém lese v noci byl pronásledován vlky. Ve strachu usedl na zem a hrál na své slavné housle. Byl velmi překvapen, když vlci položili se kolem něho a tiše naslouchali jeho hudbě. Hrál valčíky, polky, hrál za svůj život po celou noc až do rána, kdy přišla pomoc. Měl bílé vlasy, ale složil svůj slavný Vlčí valčík.

Ať to byl tedy staroindický Bhagadad nebo Jindřich Boehm, tolik jest jisto, že hudba je zachránila, říše tónů, ve které smysly dravců viděly něco tajemného, lichotného a velkého, co jejich dravý pud zatlačilo do pozadí.

Když pak vzpomeneme na známou pohádku o krysaři z Hameln, který svou píšťalkou vyvedl myši za město, tu vidíme, že již středověk všiml si vlivu hudby na zvířata a že v té pohádce jest mnoho pravdy.

To dokazuje případ jistého Gregoria, který asi před dvaceti léty vzbudil mnoho senzace. Veselému pánovi nedala spát sláva středověkého krysaře z Hameln, i postavil se do průchodu starého domu v Quartier Latin a počal hrát na píšťalku. Za chvíli shromáždilo se kolem něho na sta krys a myši, které panáčkovaly a prováděly různé skoky, jako nadšené hudbou. Jistý cellista pořádal ve svém bytě ve starém domě noční koncerty. Co bylo nepříjemné lidem, zdálo se být příjemné krysám, které přicházely ze všech koutů a poslouchaly, pokud hrál pomalu. Při allegru zmizely. (Fáma sice vykládala, že se to stalo, když vzal falešné tóny.)

Podobně v Karlíně v jednom domě stalo se, že když hráli na piano, vylezla z díry pod podlahou myš, stavěla se na zadní nožičky, pak přiběhla druhá a třetí. Silnější zvuk je zahnal.

Věc je vážná, jak dokazují pokusy německého přírodopytce Schelleho. Tento pán, který vydal pět knih o hlodavcích, zajímal se velice o myši. Tyto byly jeho miláčky. Kvůli prozkoumání, jaký vliv má hudba na myši, uspořádal pro ně koncert. Bylo těch myší posluchačů šest. Tři z nich dokonce reagovaly na hudbu a doprovázely ji zvuky. „Zpívaly“ – a zaznamenáno šest melodických tónů, podobných jemnému hvízdání ptáků.

Již jednou v listě mluvili jsme o zvláštním druhu myši žijících v Číně, které chovají Číňané kvůli jich „zpěvu a říkají jim sing-sang-song, zpívající zvonečky.“

O hudbymilovných myších měl smutnou zkušenost italský básník a vlastenec Silvio Pellico (zemřel roku 1854 v Turíně). V době, kdy Itálie toužila po osvobození z cizí nadvlády, byl

zatčen v Benátkách a jako spiklenec uvězněn ve vězení Santa Margheritta, kde byl odsouzen 21. února 1822 k trestu smrti, kterýž trest mu byl později proměněn v patnáctiletý žalář na pevnosti Špilberku v Brně. Tam urobil si písťalku v ponurých zdech vězení a myši přicházely a naslouchaly jeho pískání. Jednoho dne dozorce je spatřil a pobil, poněvadž hudbymilovné myši ukracovaly dlouhou chvíli slavného Pellica. Proti myším v jiných žalářních celách jistě ničeho nenamítal.

Když promlouváme o myších, musíme také promluvit o hadech fakírů indických. Hadi dají se zvuky písťaly právě tak přilákat jako myši.

Přítom jeví jejich tělo křečovité záchvěvy. O těchto hadech bylo toho psáno již tolik, že jest jistě každému znám vliv hudby na ně.

Často se stává, že hudba působí na zvířata tak, jako vojenská kapela na unavené mužstvo pluku při pochodu. Hudba je osvěžuje. Vezměme si jen za příklad domácí skot, zapřažený do pluhu. V krajinách, kde pracují s voly na polích, možno pozorovat, jak se volům zpěv líbí, takže u pluhu, když si orač zpívá píseň, pracují mnohem živěji.

Na koně naproti tomu působí hudba tišivě. Lord Napier of Magdala měl nervózního, bujného koně, velmi divokého; tohoto tišil vždy tím, že vyluzoval na flétně při jízdě melodické tóny. Při vysokých tónech kůň zmírnil vždy tempo a kráčel potom krokem.

Stejně jako na skot, působí zpěv na velbloudy vzpružujícím způsobem. Arabové zpívají svým velbloudům po dobu svých dlouhých cest pouští.

Ještěrkám velmi se líbí hvízdání. Některé druhy ještěrek dají se hvízdáním přilákat. Pověstné jsou ještěrky z východních vrchů Tenesských, ještěrky zpěvavé.

Zoolog Waterton konstatuje faktum, že v krajinách Essekwibo v jižní Africe lákají domorodci varana písečného pískáním. A varani dávají pro hudbu život v pravém slova smyslu, neboť přilákané varany domorodci chytají, pobíjejí a pekou.

Pokud se týká ptáků, mají tito smysl pro hudbu, jsouce sami zpěváky. Jsou však ptáci nezpěvaví, jako například papoušek, nezpěvaví vzhledem k našemu slavíku, kterému jistě nikdo neupře hudební sluch, stejně jako kanárům.

Můj strýc měl papouška, který miloval hru na piano. Papoušek ten pobíhal volně. Jakmile zasedli k pianu, již tu byl papoušek, posadil se na piano a podával „pac“, natahoval totiž nohu na výraz spokojenosti. Nejraději naslouchal áriím ze Smetanovy Hubičky.

Holubi milují také hudbu. V Benátkách byl znám jeden muž, který zvuky svých dud svolal všechny holuby z celých Benátek.

Zajímavé je pozorovat účinek hudby na slony. Sloni mají velmi rádi hudbu. Sloni nacházející se v pařížské Jardin des Plantes byli velmi citliví vůči změnám v rytmu a pohybu. Když před

nimi hráli karmaňolu a zpívali „ca ira“, tu byly jich pohyby zrychleny. Vnímali tempo hudby a klátili se do taktu.

Velmi trapnou zmínku sluší činit u medvědů. Zde hudba jest pro ně mučením. Aby se naučili medvědi tančit, musí stát na rozpálených plotnách, jsou bití, a to vše ve jménu hudby.

Zoolog Waterton popírá, že by medvědi měli nějaký vyvinutý hudební sluch. Kousky, které provozují, jsou jen čistě naučenými za ukrutných bolestí. Strach před bolestí zastupuje tu lásku k hudbě.

Ve Stellingách u Hamburku byly konány pokusy, jak působí hudba na lvy. V tomto Hagenbeckově „ráji zvířat“ pořádán koncert pro lvy. Oddělení jen širokým příkopem, přiblížili se hudebníci pokud možno nejbliže ke lvům. Zjištěno, že vysoké a střední tóny přijímají lvi klidně, při hlubokých řvali s sebou. Kočky, když se hvízdá, v mnohých případech trou se kolem člověka. Slavný italský hudební skladatel Scarlatti měl kočku, která se zálibou procházela se po klaviatuře a některé tóny vyluzovala se zvláštní zálibou. Skladatel použil těchto tónů jako základní myšlenky ku jedné ze svých skladeb. Tak vznikla Kočičí skladba.

Kdo chce konati vážná psychologická studia v tomto oboru, jaký vliv má totiž hudba na zvířata, nechť všimne si chování psů. Někteří psi štěkají, jiní vrtí ocasem, jiní vyjí. Nejvíce však vyjí. Není to však nenávisť k hudbě. Jest cosi neznámého, co nutí psa, aby vyl.

Pokud se týče opic, mluví Darwin o lidoopici gibbonu, která vyzpívala celou oktávu. O černých šimpanzech je známo, že se shromažďují v tlupy po 30–50 a tvoří tak pěvecké sbory. Studování vlivu hudby na zvířata jest pro rozluštění psychologie zvířat nepostrádatelným a mělo by se jistě pěstovati soustavněji, než se dosud dělo.